JACOBI GRETSERI SOCIETATIS IESU THEOLOGI, LIBRI QUINQUE APOLOGETICI, ...

Jacob Gretser, Pedro Ribadeneira

Digitized by Google

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
FONDO EBORENSE
42
4 K
20

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Collegij Soc.tis Jesu Tyrnavij

IACOBI GRETSERI SOCIETATIS IESV THEOLOGI, LIBRI QVINQVE APOlogetici,

PRO VITA IGNATII LOIOLAE, FVNDATORIS SOCIETATIS IESV, edita à PETRO RIBADENEIRA:

CONTRA CALVMNIAS CVIVSDAM CHRISTIANI SIMONIS LITHI Miſeni Caluiniſtæ.

Cum gratia & priuilegio Cæſareæ Maieſtatis.

INGOLSTADII

Ex Typographia ADAMI SARTORII.

Anno Domini M. D. XCIX.

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO MAXIMILIANO, COMITI PALATINO RHENI, vtriuſque BAVARIAE Duci, &c.

IACOBVS GRETSERVS SOCIETATIS IESV, GRATIAM & felicitatem à Deo precatur.

APOLOGIAS ſcribere, Sereniſſime Princeps, res tam trita iam olim fuit, & hac etiam eſt ætate, vt omnia apologiis redundēt. Cauſſam aliam non reperio, quàm multitudinem calumniatorum, qui omnibus ſeculis fœcundo prouentu exſtiterunt; & vel veram doctrinam, vel hac relicta, veræ doctrinæ profeſſores & propugnatores falſis criminationibus oppreſſum ierunt. Nam, vt pręclarè ait S. Cyrillus Alexandrinus:

S.Cyril. Apolog.ad Theodos.

Quando iniquitatis pater Satanas, Eccleſiis, & iis, qui rectam fidem habent, laqueum ſubſtruere conatur, & Apoſtolicæ & Euangelicæ fidei traditionem per ſuos ſatellites adulterare audet: Vbi qui ſeruantes ſunt rectæ fidei; veritatem illi opponunt, & iis reſiſtunt, qui quæ recta ſunt peruertunt, Chriſtum habentes belli ſocium & auxiliatorem, qui ipſa veritas eſt, tum ſcilicet omnis mendacij pater multos, qui mentiantur, excitat; tum ferox illa ſycophantarum copia illis, qui piè viuere volunt, aduerſatur: quibus proinde præter fas iuſque furentibus, & ad veritatis euerſionem graſſantibus neceſſarium eſt apologias opponere, vt earum obiectu, quaſi clypeo, repellantur & diſiiciãtur accuſationes & ſycophantiæ. Hoc conſilio pro Chriſtianis generatim apologias ediderunt Tertullianus, Iuſtinus Martyr, & Athenagoras. Pro ſe nominiſque ſui fama & exiſtimatione, tres apologias contra Arianorum perpetuas obtrectationes publicauit S. Athanaſius, quarum primam ad Imperatorem Conſtantium miſit. Totidem ſcripſit S. Hieronymus, vt ſe à Ruffini ma-

maledictis purgaret. Eodem ſcribendi genere ſe nomenque ſuum defendere coactus eſt apud Theodoſium iuniorem S. Cyrillus Alexandrinus, cùm à Neſtorio & Neſtorianis grauiſsimis calumniis paſſim traduceretur, vt prætercam duas alias, quas pro ſua, vel potius Catholicæ fidei doctrina aduerſus procaces hæreticorum linguas idem euulgauit. Eadem cauſſa, quæ veteribus illis ad apologias ſcribendas occaſionem dedit, impulit itidem Societatis noſtræ homines, vt varias apologias in lucem darent, quibus partim Orthodoxa dogmata, partim ipſum Societatis noſtræ inſtitutum à maledicis hæreticorum vocibus vindicarent. Hactenus enim rectæ fidei aduerſarij vel ſcripta noſtrorum, vel totum Ordinem variis mendaciis exagitarunt, & infamare conati ſunt, impulſu eius à quo originem ducunt. *Vnaquæque enim hæreſis*, ait ſanctus Athanaſius, *commenti ſui parentem habet eum, qui ab initio peruerſus, & homicida, & mendax fuit.* At verò nuper tertiam rationem contra nos pugnandi ex- S.Athan. orat. 1. cõtra Arianos.

 cogita-

cogitarunt. Exſtitit enim de numero Caluiniſtarum quidam Simon Lithus, qui relicta doctrina & Societate, vitam beatæ memoriæ Patris noſtri Ignatij calumniis proſcindendam ſibi delegit: ratus fortaſſis, fore, vt ſi baſin & quaſi fundamentum inſtituti noſtri ſubrueret, cætera ſponte ſua corruerent. Nec admodum miratus ſum hominis huius impudentiam. *Si namque Chriſto contradixerunt*, inquit ſanctus Cyrillus, *quæ noſtri habenda erit ratio? Et ſi contra quemuis Sanctum ſtructæ ſunt calumniæ, quomodo minimi nos effugeremus? Nihil non audent*, ait idem Cyrillus, *qui hæretici ſunt. Conſuetam enim malitiam habent, nec alicuius faciunt, etiamſi calumniæ arguantur; ac ſæpenumero contra quoſuis mentiti deprehendantur; licet ſit præclarus quiſquam inter eos, quos accuſant.* Expertus hæc ſcripſit ſanctus Cyrillus. Experiuntur idem quotidie, qui cum hæreticis agunt. Quod ſi vllus eſt, à quo nihil candoris & ruboris expectandum ſit, ſi mendacij redarguatur, & conuincatur, is iſte Lithus eſt. Cuius criminationes

S.Cyrill. loc.cit.

non

non propter ipſum, ſed propter alios refellendas ſuſcepi hac apologia: quam cur ad Serenitatem veſtram, Sereniſsime Princeps, mittam, longa oratione non eget. Plures cauſſæ ſuppetunt, ſiue Academiam, in qua doceo, ſiue Societatem, in qua viuo, ſpectem. Academia Serenitati veſtræ, tanquam ei, à qua, cùm hic litteris operam daret, plurimum ornamenti & ſplendoris accepit, nunc verò vt Principi & Mæcenati ſuo benigniſsimo, omnes ingenij & laborum fructus iure offert & conſecrat. At noſtra hæc Societas eidem vt patrono eximio, meritò omnia in acceptis refert, & quibuſcunque modis poteſt, grati animi ſignificationem edit, ob tot in noſtram familiam Serenitatis veſtræ merita; quæ cum ampliſſimo Principatu hanc etiam prouinciam ſibi demandatam credit, vt exemplo Sereniſsimorum Maiorum proaui, aui, & parentis Ordinem noſtrum ornet ac tueatur. Et quamuis munus, quod Serenitati veſtræ offero, impar ſit

tantis beneficiis à Serenitate veſtra in nos plena manu collatis, non dubito tamen gratum fore, cùm aliis nominibus, tum quia eius defenſionem continet, à quo proauus & auus Serenitatis veſtræ, pro Academia Ingolſtadienſi Profeſſores datis literis poſtularunt. Exſtant adhuc literæ Sereniſsimi aui ALBERTI ad IGNATIVM, & viciſsim IGNATII ad Principem ALBERTVM, paucis hebdomadibus ante obitum IGNATII datæ. Ex quibus liquidò apparet, quodnam fuerit maximi Principis de IGNATIO iudiciũ, & quæ reuerentia & obſeruantia IGNATII erga ALBERTVM, totamque ſtirpem Bauaricam. Mihi quidem Ignatius ſuis illis literis tam exiguo tempore ante deceſſum ex hac vita ſcriptis, curam Societatis, præſertim Collegij Ingolſtadienſis, de quo inſtituendo in epiſtolis illis vltro citroque miſsis agebatur, ſereniſſimo ALBERTO eiusq; poſteris, quaſi teſtamento, reliquiſſe videtur; nec vana ſpe, vt euentus huc-

uſque

uſque docuit, & futuris itidem docebit temporibus, veſtra quoque Serenitate adnitente, & vt vltima IGNATII voluntas perficiatur, elaborante, ita viuat & floreat S. V. ditioneſque ſuas veteri religione illuſtres,& pace publica quietas multos annos feliciter gubernet.

Ingolſtadij, Calendis Februarij, ipſo ſancti & Magni martyris IGNATII feſto. Anno Domini 1599.

AD CHRISTIANVM LECTOREM.

Theodor. præfat in ſuos Dialogos.

SVNT nonnulli, *inquit Theodoretus*, qui cum nec ex genere, nec ex eruditione, nec ex rebus præclarè geſtis vlla laude dignam claritatem habeant, improbis ſtudiis inſignes euadere contendunt. Talis erat ille Alexander ærarius, qui cum nihil in ſe egregium & ſuſpiciendum haberet, non generis nobilitatem, non dicendi facultatem, non regendi populi artem, non ducendi exercitus ſcientiam, non rerum in bello fortiter
2.Tim. 4. geſtarum commendationem, ſed ſolummodo ſordidam & illiberalem exerceret artem, ex ſola ſua aduerſus diuiniſsimum Paulum inſania notus extitit. Semei quoque homo planè obſcurus, & omnino illiberalis, ex ſua aduerſus diuinum Dauidem inſolentia,

cele-

celeberrimus euaſit. *His ſi annumerem, amice Lector, Chriſtianum quendam Simonem Lithum Miſenum Caluiniſtam; nemo, vt opinor, æquus rerum æſtimator factum meum mihi vitio vertet: Cum enim antehac nefando quidem mundus audiiſſet; quiſnam eſſet iſte multorum nominum ſine Chriſto Chriſtianus Miſenus: Ecce tibi derepente ex tenebris & contemptibus in lucem exiit: aduerſariumque non aliquem de triuio, ſed Ieſuitarum parentem Ignatium Loiolam ſibi depopoſcit, in quem mendaciis, calumniis & criminationibus armatus incurreret; famamqúe quam benefactis non poſſet; maledictis ſibi compararet. Edidit ergo Scholia in vitam Ignatij, ſcriptam aliquot abhinc annis à Petro Ribadeneira ſocietatis noſtræ Presbytero; & vt omnibus conſtaret, non Scholiaſten, ſed calumniatorem eſſe, nec nomen vrbis, nec typographi, nec officinæ typographicæ appoſuit, vt prudens lector ex ipſo libri aſpectu ſtatim colligere queat, quidnam ſibi de ipſis notis & Scholiis polliceri debeat; in quibus refellendis num temporis & otij aliquid collocarem, diu multumque hæſitaui: Occurrebat exemplum Seruatoris noſtri,*

Orig.lib. 1 contra Celſum.

ſtri, qui, *vt ait Origenes*, falſis grauatus teſtimoniis obticuit, & ad crimina obiecta nihil reſpondit, ſciens tota ſua vita & actis inter Iudæos ſpectatis, melius falſitatem delationis coargui, quàm vllis verbis, aut defenſionibus. Et cum ex Pilato audiiſſet illud: Non audis, quàm multa aduerſum te dicant teſtimonia; non reſpondit ei ad vllum verbum; ita vt miraretur Præſes vehementer. Erat enim reuera dignum, *inquit Origenes*, quod quiuis vel mediocriter prudens miraretur, eum, qui criminibus & falſis teſtimoniis argueretur, cum poſſet ſe defendere, & approbare ſuam innocentiam, atque etiam totius vitæ facta, & diuinas virtutes denarrare, quò Iudici viam ad mitiorem ſententiam faceret; adeò nihil horum curaſſe, vt ſtrenuè accuſatores contempſerit.

Occurrebat deinde, animoquе obuerſabatur ipſe Miſenus, homo ad conuicia factus, nihilquе credere ſolitus, præterquam, quod lubet, & quoad lubet; qui vitæ religioſæ prima elementa è medio tollit, & ſannis exci-

excipit, & ad ea, quæ ſpiritus ſunt, pecudis inſtar ſeſe habet, vt meo quidem iudicio Parmenides & Meliſſus rerũ naturalium principia inficiantes, non videantur tantum deſipuiſſe, quantum deſipit iſte, qui Ribadeneiræ de Ignatio hiſtorias aliter non refutat, quam his vel ſimilibus verbis: Fabella eſt, mendacium eſt. O impudens mendacium. O nebulones, O Thraſones: O Impoſtores: Credat, qui volet. Hoc ex lugendis petitum eſt *(ita enim Hæreticus hiſtorias Sanctorum nominat)* quomodo hoc fieri poſſet? Ethnici idem fecerunt. Hoc nullo teſte firmatur: *Si teſtis proferatur; ſtatim exclamat:* neſcimus quis fuerit, mendax eſt, Hiſpanus eſt. Adducatur Italus. *Si Italus veniat, Germanum poſcit. Si Germanus compareat, in promptu eſt illud:* Ieſuita eſt, *aut* fautor Ieſuitarum; *aures obturat, teſtimonium repudiat. Quid cum hoc homine agas?* Certè & labor irritus, & nullus effectus eſt, *inquit præclarè S. Cyprianus*, offerre lumen cæco; ſermonem ſurdo; ſapientiam bruto: cum nec ſentire brutus poſſit, nec cæcus lumen admittere, nec ſurdus

S.Cypria. ad Demetrianum.

ſurdus audire. *Quid cum hoc homine agas, cui ſeu canas, ſeu lamenteris: ſemper parata eſt calumnia, quæ ſublatis Ignatij, & Ribadeneiræ nominibus, & pauculis quibuſdam circumſtantiis, quæ ad nos propriè ſpectant, in quoſuis alios ab impudente quopiam Sycophanta coniici poßit. Quis enim vnquam ſcriptor tam probatæ fidei fuit, quis Sanctus tanta ſanctitatis laude claruit, in cuius monumenta & vitam nequeat maledicus quiſpiam, virtutiſque oſor talia edere Scholia, qualia euomuit Miſenus in vitam Ignatij? Scripſit ſanctus Hieronymus vitam ſancti Pauli Eremitæ, ſancti Hilarionis, ſanctæ Paulæ Romanæ; ſanctus Athanaſius vitam ſancti Antonij, Theodoretus vitam Iacobi, Iuliani, Simeonis, pluriumque miraculis & virtutibus clarißimorum Anachoretarum. Quid expeditius, quàm vt prodeat vel ipſe Miſenus; vel Miſeno ſimilis calumniator, arguatque Auctores iſtos mendacij*, impoſtores & ſeductores *appellet tam eos, qui ſcribunt, quàm qui ſcribuntur; quid factu procliuius, quàm vt rideat miracula*, fabellas *vocet*, ſuperſtitiones *ingeminet*, Idololatriam

triam *crepet. Exiguus ſanè labor iſte erit homini perfrictæ frontis & impudentis oris, cui totus cordis theſaurus in lingua ſitus eſt; quique in animum nihil induxit credere, niſi quod velit. Quo fit, vt ne ipſe Sanctus Sanctorum Chriſtus, Saluator noſter, horum maledicas linguas vitare potuerit, nec Apoſtoli; nec vetuſtiores illi Moyſes & reliqui Prophetæ: quorum res geſtas, quantis conuiciis proſciderint, contumeliiſque affecerint Celſus, Porphyrius, Iulianus, Hierocles, & id genus alij, non ignorant illi, qui antiquorum patrum lucubrationes non ignorant.*

Verumenimuero licet hæc me ambiguum redderent; num pro veritatis defenſione cũ iſto Miſeno manus conſerendæ eſſent, aliæ tamen non paucæ rationes omnem dubitationem mihi exemerunt, & vt aduerſarij petulantiam & vanitatem quamprimum detegerẽ, penitus perpulerũt. quarũ prima antiquorum exemplũ, qui nullum aduerſariũ reſponſo ſunt dedignati, qui quoquo modo detrimẽti aliquid orthodoxis procreare poſſet. Hac cauſſa permotus Origenes refutauit Commẽtarios Celſi, refutatione alioqui indignos. Quia fieri poteſt, *inquit ille*, vt in vulgo fide-

ſidelium reperiantur aliquot, quibus periculum immineat à ſcriptis Celſi, niſi in veritate fulciantur, apologia petulantiæ eius confutatoria, decreui tua iuſſa capeſſere, tranſmiſſoque ad nos commentario reſpondere. *Altera, pietas & obſeruantia in parentem optimum Ignatium, cuius in diſciplina, cum Dei beneficio verſer, omnino putaui hoc ei à me præſtandum, quale quale, reuerentiæ & amoris argumentum. Quis enim eſt incircumciſus iſte Philiſtæus, qui tanto ſupercilio, nulla probabili ratione inſtructus, euertere contendit totam illam Ignatij vitam tot annis ſanctiſſimè actam, tot rebus ſupra naturæ curſum & ordinem nobilitatam, nec ab hominum memoria remotam, ſed hoc noſtro ſæculo ante quadraginta tres annos felice fine terminatam? cuius teſtes non pauci hodieque ſuperſunt in Italia & alibi: qui Ignatium familiariter nouerunt, & multos annos cum eo vixerunt; ex quibus & ego nonnullos vidi, & in his P. Paulum Hoffæum, & eum, qui non ita pridem ex hac vita migrauit, P. Petrum Caniſium. Tertia, quia ipſemet Miſenus refelli optat, imò & Thraſonicis vocibus*

bus efflagitat. Prouocat enim omnes Bellarminos, Fonſecas, Poſſeuinos, Buſæos, Gregorios de Valentia; vt reſpondeant, notationeſq́; in vitam Ignatij falſitatis redarguant. *At opus non eſt, vt magni illi viri in arenam cum tam vili antagoniſta deſcendant, obſcurior eſt Miſenus, quàm vt congreſſu ſuo eum illuſtrare debeant. Mecum igitur contentus ſit, faciam vt Dares iſtè Entellum non deſideret, adiutus cũprimis diuina ope, ipſiusqúe apud Deum precibus Ignatij.*

Quia verò ex Sanctorum Hiſtoriis; quas ipſe lugendas *vocat, nihil aduerſus ſe adferri cupit, quamuis hoſti mos gerendus non ſit, ſi præſcribat, quibus armis vinci, aut interfici velit; Parebimus tamen cupienti; & ex inferioris æui ſcriptoribus nihil promemus, ſed tantum ex antiquioribus, vt ex S. Gregorio Nyſſeno, ex S. Athanaſio, S. Hieronymo, S. Ambroſio, Poſsidonio, S. Gregorio Magno & Theodoreto: quorũ hiſtorias ſi itidem Lugendas vocare voluerit, tum quod de ſe & Heluidio dixit Hieronymus, dicam ego de Miſeno & Ignatio.* Miſeni conuicia gloriæ fore Ignatio; cum eodem ore, quo S. Hier. in fine libri cõtra Heluid.

** ſan-

ſanctiſſimis illis viris detrahit, Ignatium laceret, & caninam facundiam recẽtior ſeruus Domini patiatur; quàm antiquiores illi patiuntur. *Extra hiſtoriam potiſsimùm vſi ſumus teſtimoniis Origenis & Tertulliani, vt oſtenderemus, nouum iſtum calumniatorem ſimillimum eſſe vetuſtis illis Chriſtianæ religionis criminatoribus; Celſo videlicet Epicureo, quem Origenes doctiſsimè refutat; & aliis Ethnicis; quorum criminationes generatim in ſuo Apologetico refellit Tertullianus, à quibus iſte noſter bonam partem ſuarum calumniarum ſeu ſciens ſeu ignorãs accepit, vt proinde in priſcis illis impoſtoribus nouellus iſte iam dudum non modo ſit depictus, ſed & egregie refutatus.*

EPI-

EPIGRAMMATA MISENI NONNIHIL PER PARODIAM IMMVTATA, & ad Auctorem remiſſa.

I.

In vrbem Romam.

Roma caput mundi fuit olim fortibus armis,
Nunc populos vera relligione regit.
Non hoc ſignauit veterum ſucceſſio Regum
Marticola primus ſacricolaque Numa.
Sed Superûm nutu, quidquid non poſſidet armis
Roma noua, id totum Relligione tenet.

II.

Ordo Caluiniſtarum loquitur.

ME fundat & firmat peruſtus ſtigmatis
Caluus, Cinædus ornat. ex his æſtuma, Beza.
Quantum boni ſperare de me debeas.
Si forſan ambigis, licet Gallos roges.

Auctor in ſectam Caluiniſticam.

ERrorum foueat quantum chaos impia ſecta hæc
Demonſtrent alij. mî docuiſſe ſat eſt:
Quod nihil in terris exiſtat vanius iſto,
Nec magis inſulſi pectoris Hæretico.

Ad Lithum.

HOc Lapidis nomen tibi ſi impoſuere parentes
Præ tibi ſaga fuit mater & ipſe pater.
Et metamorphoſin præcognouere futuram
Vt lapidem indueres Gorgonis ore λίθος.
Qui nullo prodit mendacia mille rubore,
Hic riget infami Gorgonis ore Lapis.

APPRO-

APPROBATIO D. VICEDECANI FACVLTATIS THEOLOGICÆ Ingolſtadij.

HI quinque libri Apologetici B. m. P. IGNATII LOIOLAE Societatis IESV parentis vitam, à R. P. PETRO RIBADENEIRA editam, non minus grauiter & eruditè defendunt, quàm à mendacibus Simonis Lithi Sacramentarij Caluiniſtæ calumniis vindicant. Cùm itaque præter hiſtoriæ veritatem, quam ſolidis argumentis aſſerunt ac probant, variam eruditionem luculentamq; orthodoxorum dogmatum doctrinam contineant, magno Reipublicæ Chriſtianæ commodo in lucem prodibunt.

PETRVS STEVARTIVS Leodius, Theol. D. & Profeſſor Ordin. Collegij Theologici Ingolſtadij hoc tempore Prodecanus.

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS SOCIETATIS IESV PER ſuperiorem Germaniam.

HANC Apologiam pro vita P. N. b. m. IGNATII, Authore P. IACOBO GRETSERO, Societatis noſtræ Theologo, à tribus Patribus item Theologis viſam & probatam, ego OTHO EYSENREICH, eiuſdem Societatis per ſuperiorem Germaniam Præpoſitus Prouincialis, poteſtate mihi ab admodum R. P. N. Præpoſito Generali P. CLAVDIO AQVAVIVA facta, typis mandari permitto. In quorum fidem hoc ei teſtimonium manu noſtra ſubſcriptum, & ſigillo munitum dare volui. Monachij. 4. Ianuarij, Anno Salutis 1599.

OTHO EYSENREICH.

APOLO-

APOLOGIÆ PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER PRIMVS.

CAPVT PRIMVM.

Quæ fuerit cauſſa ſcribendi Miſeno.

CVM viri prudentis, imò hominis, ſit, nihil temerè & ſine ratione aggredi; prudenter admodum Miſenus facit, quòd Lectori cauſſam explicat, cur ad has in vitam Ignatij noſtri notas ſcribendas acceſſerit. *Ante annos quatuor,* inquit, *cùm verba fierent de atrociſſimo facinore, in ipſum Galliarum Regem admiſſo, ab adoleſcentulo quodam Gallo, Ieſuiticæ ſcholæ diſcipulo, non potui non dubitare, quod ſuſpicarer conflandæ inuidiæ cauſſa eiuſmodi confingi in Sodalitium illud.* Meritò dubitaſti, ſi dubitaſti, aſſenſumq́ue cohibuiſti, cum quotidiana experientia diſcamus, famam non tam veri, quàm falſi

 eſſe

eſſe nunciam; *Natura fama omnibus nota eſt: Ve-ſtrũ eſt*, inquit Tertullianus, alloquens Ethnicos; *Fama malum, quo non aliud velocius vllum. Cur fama malum? Quia velox? quia index? an quia plurimum mendax? quæ ne tum quidem, cùm aliquid veri adfert, ſine mendacij vitio eſt, detrahens, adiiciens, demutans de veritate*, vt proinde leui ingenio eum eſſe oporteat; qui quoſuis rumuſculos pronis auribus captat, & proniore adhuc animo approbat. Ignoſces tamen, ſi vt tu de Gallicana illa fama dubitaſti; ita ego de dubitationis tuæ cauſſa dubitem. Ais, *te dubitaſſe, quod ſuſpicareris hac confingi inuidiæ ſodalitio huic cõflandæ cauſſa*. Suſpicor te non cauſſam, vt cauſſam aſsignaſſe, Sophiſtarum more; nolo enim dicere, more mendacium: norunt omnes, quàm ſecundos & faciles auditores habeant inter Caluiniſtas & Lutheranos omnes illæ fabellæ; quæ Ieſuitas, Ieſuitarũque Ordinem traducunt, &, vt nullam penitus veriſimilitudinis ſpeciem habeant; veriſimillimæ tamen, imò veriſsimæ vobis videntur vel hoc nomine; quod ad infamiam Ieſuitis, veſtro iudicio, conciliandam faciant. Dabis ergo veniam: ſi hoc loco improbabilia & veſtræ naturæ aduerſa narranti, vel fidem derogem: vel inter vtrumque compreſſo aſſenſu, vel diſſenſu pendeam; præſertim cùm videam te, te ipſo teſte, ita dubitaſſe, vt ad dubitationem eximendam, non multis argumentis, ſed eadem fama duntaxat iterata opus fuerit: *Vix*, inquis, *Muſæum ingreſſus fueram, cum ex amicis quidam ad me venit cum chartulis nonnullis continentibus promulgationem ſenten-*

Tertul. Apolog. c. 8.

tia à ſupremo Regio iudicio, quod Pariſiis eſt, lata, tum de Sicarij illius vltimo ſupplicio, tum de Ieſuitis toto regno exterminandis, propter grauiſſimas cauſſas in acerrima accuſatione, quæ addita erat, expreſſas. Magnas certè gratias debes illi tuo amico, qui te eiuſcemodi dubitatione liberauit, quæ fortaſsis te non minus exercuiſſet, quàm Ariſtotelē exercuit dubitatio de reciprocis Euripi fluctibus; vel Homerū cura illa de grypho à piſcatoribus propoſito. Annon Pythagoram imitatus Hecatomben immolaſti, ob tam abditam veritatem tam feliciter exploratam? Sed cedo Miſene; an credis omnia, quæ quoquo modo chartis illinuntur? An nulla figmenta & mendacia ſcriptis, vel iam prodita fuiſſe, vel in dies ſingulos prodi exiſtimas? An pro certo veritatis argumēto hanc collectionem habes: *Scriptum eſt, typis expreſſum; ergo verū eſt, ergo credendum ſine vlteriore diſquiſitione.* Vtinam id ita eſſet; quàm multa figmentorum millia, imò hęc tua in vitam P. Ignatij commenta, apud inferos, vnde exſtiterunt, ſepulta remāſiſſent.

Sed eſto, te non eſſe deceptum, poſtquam decretum illud Curiæ Pariſienſis legiſti; illud ex te ſcire cupio; quænam ſint illæ grauiſsimæ cauſſæ in acerrima accuſatione, quæ addita erat, expreſſæ? Si *Philippicā* Antonij Arnaldi intelligis, quaſi decretum Pariſienſe mentionem eius fecerit; & propter illam nos eiecerit, parum bona fide agis: Non enim propter Arnaldi inuectiuam Pariſienſis Curia noſtros emigrare iuſsit; ſed propter factum Schatelij: Prouoco ad illud decretum; ne verbū quidem de Arnaldi criminatio-

nibus in eo reperies; notumque eſt Arnaldum
1594. in Iulio in noſtros debacchatum, tanquam calumniatorem repulſum, & à dementiſsima actione iuſſum deſiſtere. Si per acerrimam accuſationem non ipſum decretum Pariſienſe; ſed Arnaldi inuectiuam, ſimul cum illo decreto ab hereticis excuſam ſignificare velis; fateor, Inuectiuam illam Arnaldi eſſe acerrimam; non ſolidis & veris argumentis, ſed mendaciis, calumniis & criminationibus; in quo vno acrimoniæ genere vos cumprimis excellitis. Sed de Arnaldi Philippica nunc non eſt dicendi locus: Et vt eſſet; actum agere nollem. Qualis ſit Arnaldus cum ſua declamatione, ſatis demonſtrauit iam dudum Franciſcus Montanus, Gallicè editus Toloſæ, latinè Ingolſtadij. Refuta ſi potes, & tũ demùm tuum Machiauellicum Arnaldum laudibus extolle. Fortaſsis per acerrimam accuſationem ipſum *decretum Pariſiẽſe* indicare voluiſti: At decretum & ſententia iudicis, etiam vehementiſſima & acerbiſsima, non eſt accuſatio; niſi fortè apud te ſententia lata & accuſatio nihil differũt; Deinde, vt ſententiam cum accuſatione te confundere ſinamus; Quænam, oro, eſt illa acerrima in illo decreto accuſatio? Ait decretum: *Quendam ex Ieſuitarum diſcipulis Regi necem machinatum eſſe.* Hæc accuſatio, ſi accuſatio eſt, quomodo magis ad nos pertineat, quàm ad te pertineret, ſi verè dicerem; quod fortaſsis verè diceretur, quendam ex Miſeni diſcipulis ob latrocinia in rotam, vel ob furta in crucem actum eſſe; equidem non intelligo. Quod ſi vlterius cõtenderem; te ob diſcipulum furem, latronem, incendiarium, aut ſicarium; totius iuuentutis corruptorem,

ruptorem, quietisq́ publicæ perturbatorem eſſe, tum tu verò grandem iniuriam tibi fieri conquerereris; profeſſorem bonarum liberalium artium te eſſe dictitans, non magiſtrum improbitatis & ſcelerum. Patiaris ergo eadem nos vti defenſione: qua tu, vel tua conſcientia teſte, vtereris, ſi huiuſmodi calumnia in te coniiceretur.

Et quæ tandem tua impudentia eſt, tuique ſimilis Caluiniſtæ, qui Arnaldicæ inuectiuæ in Germania excuſæ, appendicem ad Principes Germaniæ appendit, hoc vnico argumento de nobis quaſi proſtratis & deuictis trophæum erigere & triumphare velle? *Ieſuitarum diſcipulus Regem occidere voluit: Ieſuitæ igitur tanqum corruptores iuuentutis, perturbatores quietis publicæ, inimici Regis eiusque Imperij, ex Gallia eiiciendi ſunt.* Bone DEVS, quis ſecurus erit, & extra teli iactum, ſi hoc genus argumentandi ſemel introducatur in orbem? Iiſdem enim verbis tibi reſpondebo; quibus olim alteri Caluiniſtæ ad omnia tibi gemello quidā reſpondit. Primùm enim quo iure Magiſtri & Doctores luere cogūtur malefacta ſuorum auditorū? Difficilē ſanè ſuſtinent prouinciam, ne dicam omnino intolerándam, ſi crimina diſcipulorum in ipſos expetant. Deinde cur præceptores Ieſuitæ ſoli in crimine? An non aliis præceptoribus vſus eſt Schatelius proximè, antequam facinus aggrederetur, & quidem per ſemeſtre & amplius: quid, quæſo, incōmodi ſubierunt propter diſcipuli delictum? *Curſum Philoſophicum,* inquiunt iſti, *confecit in collegio Pariſienſi.* At apud alios iuriſprudentiæ

ſtudiū̃m iam inchoarat: & quid in hoc vel in illo piaculi? aut ſi quid in illo, cur non etiam in hoc? cum æquè aliis Profeſſoribus ac Ieſuitis operam dederit? In curſu Philoſophico nuſquam docetur, ius fasq́; eſſe trucidare Reges: multò minus Reges Chriſtianiſsimos: ſi Ioannes Gueretus præceptor Schatelij alicubi in curſu hoc aſſeruiſſet, vtique laqueum & rogum non effugiſſet, cùm Ioannes Guinardus Profeſſor Theologiæ ſanguine ſuo quæſtionē illam ſoluere debuerit; *Vtrum priuato liceat interficere tyrannum*; quā hactenus impunè Theologicæ & Iuridicæ ſcholæ omnes, variis argumentis in vtramque partem propoſitis, poſuerūt & diſcuſſerūt, & in poſterū quoq; ponēt & diſcutient ſine cuiuſquā iniuria, cùm quæſtio verſetur in theſi, nō in hypotheſi.

At prodiit Schatelius ex Ieſuitarum diſciplina. Quid tum poſtea? Dummodo facinus meditatum in Ieſuitarum diſciplina non didicerit, vel dicant iſti, in qua ſchola, in qua parte Philoſophiæ à ſuo Magiſtro audierit, licere violentas manus adferre Galliarum Regi Chriſtianiſsimo? Dum diſtinctè & partitè loca & nomina Profeſſorum, qui iſthæc tradiderint, non edunt, ſatis oſtendunt iſti, ſe veritati non lucem, ſed mendacio & calumniæ latebram quærere. Prodiit Iudas ex diſciplina Chriſti; ſed in diſciplina Chriſti non didicit prodere Chriſtum. Hæretici prodeunt ex diſciplina Eccleſiæ; ſed in diſciplina Eccleſiæ impietatem & perfidiam non diſcunt. Vt igitur diſciplina Chriſti ſcelerata non fuit propter proditorem Iudam; nec diſciplina Eccleſiæ propter tot transfugas & deſertores; ita nec diſciplina Ieſuitarū

execran-

exercranda & obominanda eſt, quod vnus diſciplinæ illius alumnus extiterit, qui tam audax facinus tentarit. Nulluſne vnquam latro, homicida, parricida, ſicarius, Aſſaſinus ex diſciplina Academiæ Pariſienſis prodiit; ex diſciplina, inquam, illius ſcholæ, quæ tot millium iuuenum ab aliquot annorum centuriis mater & inſtitutrix fuit? An non ipſe Schatelius ex diſciplina Pariſienſis Academiæ exſtitit, eo ipſo tempore, quo Regem deſignauit ad cædem? Num propterea diſciplina & inſtitutio Vniuerſitatis illius latrones, homicidas, parricidas, ſicarios, Aſſaſinos format & parit? Num propterea exterminantur & proſcribuntur, & equuleis & cataſtis diſtenduntur & diſcruciantur Profeſſores, & horum talium Magiſtri? ne fando quidem tale quid anteactis temporibus auditum eſt: Cur ergo ſolis Ieſuitis crimini datur, de quo alij ne appellantur quidem? Quid enim ad profeſſorem publicum & Academicum, ſi diſcipulus ſceleratus aut in rotam, aut in rogum, aut in crucem agatur? Quos clamores ſuſtuliſſent hæretici Germani & alij, ſi aliquis ex Ieſuitarum ſocietate inſidias Regi ſtruxiſſet, cùm propter diſcipulum Ieſuitis adeò inſultent.

Ob factum fratris Clementis pulſi non ſunt ex Gallia, Ordinis D. Dominici patres, nec violatæ Maieſtatis rei proclamati. Si Ieſuitarũ quiſpiam tale quid deſignaſſet, non ſibi tantùm, ſed vniuerſis, quotquot in Gallia degebant, periculum creaſſet. Certè aduerſarij ſolo exilio contenti & ſatiati non fuiſſent. Cur igitur Ieſuitarum conditio deterior eſt ob diſcipuli culpam, quàm aliorum ob factum non ab externo, ſed à

domeſtico;non ab auditore,ſed ab ordinis conſorte ſuſceptum?Aut ſi iure omnes puniri neque poſſunt,neque debent vnius ob noxam,vt certè non poſſunt: cur Ieſuitis idem ius, maiore iure non obtingat?

At Ieſuitæ conſcij fuerunt futuri facinoris, inquit iſte hæreticus:*imò à cõfeſſario iuſſus eſt ſcelus hoc aggredi:* Sed mentiri more ſuo iſtum hæreticum, teſtatur inprimis ipſe Schatelius, qui ad extremum vſque ſpiritum, inter grauiſsima tormenta, conſtantiſsimè ſemper confeſſus eſt, ſe à nemine ad hoc inductum, ſed ſponte ſua, nemine conſcio, ſolo Deo teſte, hoc conſilium ſuſcepiſſe, in qua confeſsione vitam quoque per acerbiſsima ſupplicia finiit: vt quiuis legere poterit in hiſtorica narratione, quæ hac de re Auguſtæ Vindelicorum Anno M. D. X C V. edita eſt, excerpta ex ſcriptis & ſermonibus eorum,qui hæc omnia coram ſpectarunt. Secundò, calumniam hanc & mendacium redarguunt ipſi quæſitores, & rerum capitalium vindices,qui præceptorem Schattelij,& Rectorem Pariſien. & alios liberos abire permiſerunt: quod certè non feciſſent, ſi vel leuiter facti huius Ieſuitæ fuiſſent conſcij, pręſertim cùm Ioannem Gueretum,Magiſtrum Schattelij, ita excarnificarint, vt ex tormentorum immanitate mortuo ſimilis videretur. Itaque non clementia Iudicum, ſed innocentia eos abſoluit,& ex vinculis diriſque quæſtionibus eripuit. Tertiò, mendacium hoc refellit ipſum Senatuſconſultum ſeu *Arreſtum*, ſupremæ Curię contra Schattelium recitatum ab iſto hæretico: Vbi enim in eo arguuntur Ieſuitæ, tanquam cõſcij

ſcij vel auctores & ſuaſores facinoris? Quis verò credat Iudices in ſuo decreto non expreſſuros fuiſſe ſpeciatim, & quidem litteris maiuſculis, ſi Ieſuitæ vel conſcij vel ſuaſores fuiſſent? Nam quod initio *Arreſti* dicitur, Schattelium damnatum, auditis etiam interrogationibus & cõfeſsionibus Ioannis Guereti, Præceptoris dicti Schattelij; id non obſtat: quia ex Guereto nihil aliud, quantumuis ſummis cruciatibus adhibitis, extundere potuerunt, quàm ſe fuiſſe in Philoſophia Magiſtrum Schattelij, & omnium illius machinationum penitùs ignarum; id quod verum erat: ſi quod volebant & quærebant, quæſitores exſculpſiſſent; Gueretus vtiq; crudeliore ſupplicio, quàm Guinardus, vitam terminaſſet.

Hæc ille biennium abhinc & eo amplius, cuidam Caluiniſtæ. Eadem tibi nunc dicta exiſtimes licet. Quod autem ſub finem libri, irriſus cauſſa ais, *te Chriſtianiſsimo Galliarum Regi ſupplicem libellum oblaturum, vt nos reuocet*; agimus inprimis gratias pro beneuolentia: Deinde, quo minus tuo beneficio vtamur, obſtat nominis tui obſcuritas. Quis enim tu, qui tanto Regi pro aliis ſupplices? Qui à Rege quopiam aliquid pro aliis in re graui impetrare ſtudet, eum auctoritate cumprimis oportet eſſe conſpicuum? At tu, terræ filius, tam ignotus es, vt albus an ater ſis, vix familiaribus tuis conſtet: Verè *lithus*, hoc eſt, *lapis*; & Miſenus Aeolides, non tam mente & ratione, quàm oris inconditi tuba pollens. Quid, quod forte ſub iſto *Chriſtiano Simone Litho Miſeno*: tanquam ſub larua, alius alterius no-

In appendice addita ad Apologiã Mõtani.

minis latitat: Nihil aſſeuero, quid ſuſpicer, memoro. Nam qui libro ſuo nec nomen Ciuitatis; nec typographi; nec officinæ typographicæ adſcripſit; eum haud temere credimus, ſuppoſititium itidem auctoris nomen præpoſuiſſe; tanta claritudine fulget ille, qui ſeſe per ſuas litteras, Societatem Ieſu in Galliam reducturum iactat. Interim noueris nos & reditum in Galliam, & exitum ex Gallia, deo commendare; cui ſocietatem curæ cordique ſemper fore credimus; *qui cor Regis in ſua manu habet*, illudque cum diuinæ ſuæ maieſtati placuerit, ſine tuis litteris, ad id, quod è re Chriſtianiſsimi regni erit, inflectet. Si vitam Ignatij diſcendi & non calumniandi libidine euoluiſſes, cognouiſſes vtique, ſocietati noſtræ perſecutiones neque nouas, neq; inſuetas eſſe; cognouiſſes & illud, eam, vt & alios Catholicos Ordines, more nimirum Catholicæ Eccleſiæ; premi quidem huiuſmodi exagitationibus, ſed non opprimi, probari non peſſumdari, mergi, ſed non ſubmergi: Quod Tertullianus olim Ethnicis, id ego Caluiniſtis & Lutheranis: *Cruciate, torquete, damnate, atterite nos: probatio eſt enim innocentiæ noſtræ, iniquitas veſtra. nec quidquam tamen proficit exquiſitior quæque crudelitas veſtra; illecebra eſt magis ſectæ, plures efficimur, quoties metimur à vobis, ſemen eſt ſanguis* (& perſecutio) *Chriſtianorum; cum damnamur à vobis* (Caluinianis & Lutheranis) *à Deo abſoluimur.*

Tertul. Apolog. cap. 49.

Et cum hoc finio negotium iſtud Gallicanum: quod niſi hic importunè ingeſsiſſes, periculum erat, ne non ſatis multas criminationes & calumnias afferres.

Aii.

Ais, te facto illo Schattelij excitatum, vt accuratius cogitares de tota noſtra ſodalitate; & diligentius inquireres in auctorem ordinis huius nouelli, qui à deſpicatiſſimo progreſſus initio eas vires adquiſiuit eundo, vt in immenſum auctus omnes propemodum totius orbis terrarum angulos compleuerit; Videlicet, eo animo excitatus es, vt inquireres in auctorem huius ſocietatis; quo olim Celſus Epicureus Philoſophus, & Porphyrius, & Iulianus Apoſtata, vt inquirerent in Chriſtum, Chriſtianæ religionis auctorem: vt enim iſti vitam Chriſti, reſq; ab eo geſtas tantùm conſilio calumniandi & criminandi excuſſerunt, ita & tu vitam reſq; geſtas Ignatij; & vt illi ex Euangeliis tantum credebant, quantum volebant, eaq; duntaxat excerpebant, quæ calumniis obnoxia videbantur; ita & tu agis, vt nec lac lacti ſit tam ſimile, quàm tu tribus illis calumniatioribus; vt in progreſſu huius Apologetici operis ſæpius demonſtrabitur. Quid quod Celſus de initiis Chriſtianorum loquens, iiſdem fermè, quibus tu verbis, vſus eſt. Vocauit enim *inſtitutum è nullius momenti initiis coalitum*: Sed tamen, vt olim Ethnicis, hęc à tam exiguis initiis, in immenſum Chriſtianæ religionis multiplicatio, latentis diuinitatis, cuius vi gubernabatur, argumentum eſſe poterat; ita & Miſeno tam longè latéque diffuſa ſocietatis propagatio, altiores quoſdam ſenſus ingenerare poterat; ſi non *Lithus*, vel *Lithinus* eſſet; niſi forte putat, à tali & tãta propagatione, quãtam ipſe agnoſcit, intra tam paucos annos, non ſatis perſpicuè oſtendi, rem aliquam à Deo eſſe, & à Deo prouehi; Atqui, vt concedam, non o-

Orig. lib. 3. contra Celſum.

mnem multiplicationem indicem diuini præſidij & approbationis eſſe; hanc tamen talem ac tantam, toto terrarum orbe diffuſam, ordinis, non ad blanditias voluptatum, vt hæreſes faciunt, ſed ad virtutum diſciplinam & ſeueritatem inuitantis & incitantis, quantumuis licet grauiſſimis & potentiſsimis aduerſariis obſiſtentibus, milleniſqúe non vniuſmodi perruptis difficultatibus, pro argumento certiſsimo diuini fauoris habeo, & iuxta mecum habet, quicunq; rem attentius conſiderat, ; agnoſcit enim in germine Eccleſiæ Catholicæ eundem propagationis modum, quem olim Eccleſia (quæ & ipſa non pro carne, ſed aduerſus carnem pugnat) in ſua per omnes orbis terrarum fines diffuſione tenuit, qui ſanè modus nulli hæreſi competit; quæ facilè augeſcit; tum quia prauis cupiditatibus nō aduerſatur, tum quia ei proprium, non orbem terrarum, ſed orbis terræ certas partes, & comparatione totius mundi quaſi angulos, occupare, & in illis deliteſcere, ſenſimqúe euaneſcere; Eccleſia ordinesq́; Eccleſiæ ſolem imitati, totum orbem luſtrant & circumeunt, certisq́; terræ limitibus circumſcribi nequeunt.

Sed penitiùs introſpicere libet, cur tandem iſte à *deſpicatiſſimo initio* ſocietatem ortam dicat: Si conuicium nobis hoc loquendi modo facere vis, vt certè vis, poteris ſanè, tanquam alter Celſus, conuicium hoc in totam Chriſtianam religionem iacere, quæ reuera *à deſpicatiſſimo principio* originem trahit. Quid deſpicabilius & contemptius cruce & crucifixo, quippe cum illa, &
1. Cor. 1. hic, Iudæis quidem ſit *ſcandalum* gentibus autem *ſtulti-*

ſtultitia? Atqui in cruce & crucifixo Chriſtiana religio ortum habet. Quid contemptius Apoſtolis, quos ipſe Apoſtolus, *infirma & contemptibilia mundi* appellat, Atqui ab his tanquam à *fundamentis*, totius Chriſtianiſmi ædificium exſurgit. At fortaſſe peculiares cauſſæ Miſeno ſuppetunt, cur ſocietatem à *deſpicatiſsimo initio* exortã affirmet. Sed quæ illæ? An quia prodiit ab vno? Atqui & Religio Chriſtiana vnum ſeruatorem noſtrum auctorem habet: tota hæc rerum moles & vniuerſitas vnum conditorem agnoſcit. Quid multa? Omnis numerus, omniſq; multiplicatio ab vno procedit, niſi forte vnitas apud iſtum Miſenum non ſit *principium numeri*. An à deſpicatiſsimo initio ſocietas procedit, Quia caruit inſtitutore nobili, copioſo, opulento, & qui in aliquo pretio eſſet? Atqui ſi hæc cauſſa deſpicatiſsimi ortus eſt; multò magis tribuetur Religioni Chriſtianæ, quæ à Chriſto & Apoſtolis fundata & inſtituta. Quiſquis enim Chriſtus fuerit à maioribus remotioribus; certè ſi proximos ſpectare velimus, inueniemus D. Virginem, veram Dei matrem, & Ioſephum putatitium patrem, hic fabrilem artem factitauit, & cum deſponſata ſibi coniuge vitam planè inopem duxit; vt ipſi etiam Iudæi; & poſtea Celſus, Porphyrius, & Iulianus, Chriſtum, ludibrij gratia, *filium fabri* nominarent, & D. Virginem *puellam vix ſua vicinia notam: exoſam & eiectam à fabro lignario, fœminam pauperculam; operis manuariis victum parantem.* Apoſtolos præcipuos, fuiſſe piſcatores nemo Chriſtianus ignorat. Si igitur egeſtas & tenuitas fundatorum non redundat in Chri-

1. Cor. 1.
Epheſ. 2.

Matth. 13.
Orig. lib. 1. contra Celſum.

Chriſtianæ religionis dedecus,ſed potius in laudem & commendationem cedit, cur ignobilitas noſtri parentis in ordinem noſtrum redundaret,& non potius laudis materiam præberet; quod homo nullis vel generis vel fortunæ vel ingenij dotibus præ ceteris eximius, potuerit eum ordinem in mundum introducere, quem hæretici vel ideo potiſsimum oderunt, quia nimis prudenter,& ad hæreſin oppugnandam nimis ſapienter inſtitutum cernunt.

Deinde memineris, Miſene, quæ paulò infrà ſcribas: Ais, *te vera credere, quæ de familia & ſtirpe Ignatij Ribadeneira in primo capite tradit, exceptis pauculis*, de quibus ſuo loco. Fateris ergo fuiſſe Ignatium nobilem, & ex Hiſpaniæ Dynaſtis. Fateris fuiſſe ſagi togæq́ artibus clarum; fateris manu & conſilio fuiſſe promptum; Quî ergo à *deſpicatiſſimo initio* ſocietas hæc exſtitit? Sed mittamus generis claritudinem. Fuerit *deſpicatiſſimum* ſocietatis *initium*; An neſcis ex deſpicatiſſimis initiis maxima quæque naſci? Ex tenui fonte oriuntur ingentia flumina; ex grano ſinapis omnium minimo exiſtit ingens arbor, ita vt & *volucres cœli* in ea nidos ſuos conſtituant. An non, ipſo Domino docente, Regnum cœlorũ, hoc eſt, *Eccleſia* ad grani huius ſimilitudinem accedit? An tenuitas ortus quidquam de magnitudine & præſtantia Eccleſiæ detrahit? Fuerit granum Sinapis noſtri Ordinis principiũ, quid tum? Vt de Angelorum corporumq́ cœleſtium excellẽtia nihil decerpit, quod ex principio deſpicatiſsimo, nempe *ex nihilo*, quo nihil ignobilius, condita ſunt; ita de Religionis præſtantia, aucto-

Marci 4.
Lucæ 13.

auctoris ignobilitas nihil imminuit, ſed potentiam & maieſtatem Dei potius ob oculos ponit. Eleganter Tertullianus: *Eius eſt nihilum ipſum, cuius & totum.* Tertul. Apolog. cap. 48.

Ais; *te olim quaſi per nebulam audiſſe de neſcio quo Hiſpano milite, vnde ſocietas iſta primordium ſuum duceret.* Rectè addis, *per nebulam*; Quia quidquid de noſtra ſocietate, rebuſque noſtris auditis vel ſcribitis, in non niſi per nebulam mendaciorum & calumniarum auditis vel ſcribitis, additis, demitis, fingitis, refingitis, arbitratu veſtro, & quidquid capitale odium ſuggerit, id creditis, & vt alij vobiſcum credant, elaboratis. Mirum verò, te, vt & alios tui ſimiles, Ignatio ſemper obiectare *militiam*, anne ignominioſum eſt eſſe militem: an non militaris ars tam ingenua & liberalis eſt, vt ne ipſos quidem Imperatores, Reges & Principes dedeceat? Quid autem dedeceat? imò adeò deceat, vt vel in prima Principis laude numerari ſoleat rei militaris peritia. Dic, Miſene, vtrum honeſtius eſt, eſſe *piſcatorem* an *militem*. Publicanum an militem, perſecutorem Eccleſiæ, an militem? Atqui Petrus Apoſtolus piſcator fuit; Ignatius miles. Matthæus publicanus fuit, Ignatius miles: Paulus perſecutor Eccleſiæ fuit, Ignatius miles: nõ dico hæc, quod Ignatium vel comparem, vel præferam Apoſtolis; ſed vt oſtendam, te iniuria Ignatio militiam obiicere, quaſi ex militia illa cruenta Martis, arma ſua quis transferre nequeat ad militiam ſpiritualem; aut ſi Ignatio militiam pergis obtrudere, obtrude etiam Petro artem piſcatoriã; telonium, Matthæo; perſecutionem Paulo.

Ad-

Addis,*deſiderium tuum cognoſcendi auctorem Ieſuitarum, tum demùm expletum eſſe, cum in librum de vita & moribus Ignatij à Petro Ribadeneira ſcriptum, & Ingolſtadij editum incidiſti.* Poterat certè Auctor iſte deſiderium tuum explere, ſitímque reſtinguere, tam copiosè vitam Ignatij litteris conſignauit. Sed exitus docet, te non tam diſcendi, quàm criminandi ſitim ad libri huius lectionem attuliſſe, præſertim cum eius perlegendi aptius tempus non repereris; quàm *Bacchanalia,* vt ais. parum cautè Bacchanalium mentionem feciſti: Cum enim extra Bacchanalia parum ſapias, cerebrumqúe potius *in calcaneo,* quàm *in capite* feras, ęgrè profectò nobis perſuademus, te eo, quo par erat, iudicio, volumen hoc euoluiſſe in Bacchanalibus, quo tempore apud te tuóſque fratres, Orgiis Bacchi impeditos, maior ſolito, recti & integri iudicij inopia eſſe ſolet. Deinde minus iam miramur, tuum notarum fœtum tam informem, fœdum & inconditum in lucis oras exiiſſe, quippe conceptum ſub infelici Bacchi ſidere. Minus denique miramur, tantum furoris, veſaniæ & inſaniæ, in tuis notis paſsim apparere: Afflatæ ſunt enim & inſtinctæ à Baccho, furoris præſide; cuius rei teſtimoniũ en vel ipſa, quæ proximè ſubiungis, verba. *Non ſolum*, inquis, *mendaciorum vanitas mihi riſum; ſed etiam impudentia aſſertionis indignationem, ſuperſtitionis cæcitas commiſerationem mouit*. Mutuatus videris hęc verba à Celſo Epicureo, qui cum Euangelia, resq́; à Chriſto geſtas perlegiſſet, tuo more, in *Bacchanalibus* (ita loquor, Quia quid aliud

aliud eſt Epicurei vita, quàm perpetuum Bacchanal) ſimile quiddam effutiit, vt auctor eſt Origenes, Cur verò tibi mendacia vel vera, vel quæ vera credis, riſum mouent? Bonis viris peccata non mouent riſum; ſed dolorem & gemitum. Atqui mendacia eſſe peccata, non inficiabitur, opinor, Caluiniſtica Schola. Et quænam ſunt illa mendacia, quæ tibi tam ſuauiter ridendi materiam præbuerunt? Videlicet quidquid in libro Ribadeneiræ ad tuum guſtum non facit, id, tuo iudicio, mendacium eſt: ſed noſſe debes, mendacium non fieri ab opinione legentis vel audientis, ſed à mente & propoſito ſcribentis vel loquentis; niſi forte ſuſpicio & opinio tua tum efficax eſt, vt, velut Circe quædã, quidquid tangit ex vero in falſum trãsformet. Quocirca quidquid tu opineris, quidquid ſuſpiceris, nunquam efficies, vt verum deſinat eſſe verum: alioquin veritas omnis non modo ab hac Ribadeneiræ hiſtoriæ, ſed & ab omnibus illis monumentis, quæ Diuorum vitas continent, iam dudum receſsiſſet, pulſa opinionbꝰ veſtris, quibus ſolemne, lucem, tenebras; & tenebras, lucem reputare, & quidquid non lubet credere, mendaciis annumerare, ea ſolum de cauſſa; quia non lubet credere.

Idem tibi de impudentia & ſuperſtitione reſponſum eſto, vtramque non rebus ipſis, ſed veſtris perſuaſionibus æſtimatis, vt proinde vobis impudentem & ſuperſtitioſum eſſe oporteat omnem illum, cui veſtræ ſectæ placita non arrident. Sed de his ſuo loco, cum planum faciemus, quiſnam ſit mendacior & impudentior, Tu, an Ribadeneira: Nam vt quæram, quis ſit

ſuperſtitioſior,tu an Ribadeneira,non eſt, quod exſpectes; Quia ab illo ſuperſtitionem excludit ſumma religio,à te ſumma impietas,omnis religionis expers. Nullus Epicureus ſuperſtitioſus eſt. Ais, *te nonnulla in vitam Ignatij annotare voluiſſe: tum ne videreris obiter tantum perlegiſſe libellum iſtum, tum vt ea cum adoleſcentibus, præſertim Germaniæ, communicares.* Non nego, ſatis bonum ſpecimen tuæ diligentiæ edidiſti: Sed quam laudem meretur diligẽtia poſita in ſolis calumniis excogitandis, qualis eſt tua iſta, quam nobis hic prædicas. Itaq; non video, quas tibi grates perſoluturi ſint, ſiue iuuenes, ſiue ſenes, qui hæc tua legent. Quid enim emolumenti capient, ſi, te Doctore, mẽtiri, conuiciari & ſaluberrima quæque dicta, facta & inſtituta criminari, & Lucianico ritu irridere diſcant; niſi quod deſperandum non eſt, multos itidem repertum iri, quibus hæc tua petulantia, & quiduis effutiendi tam proiecta libido, incitamento ſit ad contraria ſtudia, ad veritatis, modeſtiæ & candoris Chriſtiani amorem.

Hactenus de ſcriptionis tuæ conſilio; proximè iam notationes tuas examinare volebam; ſed alia, vel inuito, materia tractanda eſt, quando tu aliam immiſces. Ais enim; *antequam ad notationes illas perueniamus, paucula præmittenda ſunt de ordinibus illis Monaſticis, quo primum tempore, & à quibus, & quibus de cauſſis putentur inſtituti:* Si præteriſſes hãc diſputationẽ, ignorauiſſemus; magno ſanè diſpendio, te bonas horas legendis Peuceri commentis & Polydori Vergilij ſeu Pſeudopolydori, à tui ſimilib⁹ ſuppoſiti, inuentis,

tis, malè conſumpſiſſe. Si verè de his ſcribere inſtitueras; non iſti nudiuſtertius nati; ſed veterum patrum libri tibi peruolutandi erant; qui longè melius religioſorum Ordinum primordia te docuiſſent quàm Peucerus, capitalis omnium religioſorum Ordinum hoſtis, & Polydorus ſeu Pſeudopolydorus maledicentia in Monachos non ignotus.

CAPVT II.

Refellitur ignorantia Miſeni circa Religioſorum ordinum ortum.

A *Vero*, inquis, *non multum aberrauerit, qui putet introductos Ordines Religioſos partim Iudaica Eſſæorum, partim Ethnica Philoſophorum, quos ſponte bonis ceßiſſe legimus, κακοζηλία, cum neutris ſtudio virtutis, tolerantia paupertatis, obſeruatione caſtitatis cedere vellent, imò ab vtriſque vinci turpe ducerent.* Qui non multum à vero aberrat; is tamen aberrat. Si ergo ille, qui eadem, qua tu, de Religioſorum ordinum initiis opinione imbutus eſt, à vero non multum aberrat; aberrat tamen; ſi aberrat, ergo falſa perſuaſione tenetur, & ſi quod perſuaſum habet, ſcripto vel voce proferat, non niſi falſitatem & errorem proferet. Deinde quid ſi demonſtrem, ordines religioſos non à Ieſſæis (ſeu Eſſæis, ſeu Eſſenis, tot enim nomina habent) vel ab Ethnicis Philoſophis originem ducere; an non fateberis magno errore labi, quiſquis ad hos fontes religioſa inſtituta tecum reuocare volet? Dicis, *Chriſtianos, infelici Iudæorum Ieſſæorum æmulatione,*

Cent. 1. li. *ne, hos ordines excogitaſſe.* Nego, quod tu ſine pro-
1. cap. 5. batione cum tuis Centuriatoribus, & Polydoro
Cent. 1. li. ſumis, Ieſſæos fuiſſe Iudæos; ſi non fuerunt Iu-
2. cap. 2. dæi, falſum eſt ergo Chriſtianos in introducen-
Polyd. lib. dis religioſis Ordinibus Iudæos imitatos eſſe,
7. cap. 7. etiamſi Ieſſæos imitati fuiſſent. Non fuiſſe Iu-
dæos, ſed Chriſtianos, probo inprimis auctori-
Epiphan. tate S. Epiphanij, cuius teſtimonium ſi tu con-
hæreſ. 29. temnas, leuius non efficies, ſed grauius. Ita ergo
ille: *Omnes Chriſtiani Nazaræi ſimiliter vocaban-
tur, Contigit autem vt modico tempore appellati ſint
Ieſſæi, priuſquam Antiochiæ initium ſumerent, diſci-
puli vt appellarentur Chriſtiani. Vocabantur autem
Ieſſæi propter Ieſſe, opinor, quandoquidem Dauid ex
Ieſſe, ex Dauid autem per ſucceſſionem ſeminis Maria,
ita impleta diuina ſcriptura in veteri teſtamento, di-
cente Domino ad Dauid: De fructu ventris tui ponam
ſuper ſedem tuam.* Et poſt pluſcula in eandem
ſententiam, addit S. Epiphanius: *Veruntamen
quando ad locum deueni, vt dicerem, ob quam cauſ-
ſam Ieſſæi appellabantur, priuſquam vocarentur Chri-
ſtiani, qui in Chriſtum crediderunt, ea de cauſſa dixi-
mus, quod Ieſſe Pater fuit Dauid. Et ſiue ex Ieſſe, ſiue
ex nomine Ieſu Domini noſtri appellati ſunt Ieſſæi,
propterea quod ex Ieſu procederent, cum diſcipuli eius
eſſent, aut propter nominis Domini Etymologiam; ni-
hilominus hoc nomen habuerũt, priuſquam ipſi Chri-
ſtiani vocarentur. Ab Antiochia autem, velut ſu-
prà meminimus, & ſicut veritatis ratio habet, diſci-
puli & vniuerſa Eccleſia Dei Chriſtiani vocari cœpe-
runt.*

runt. Reperies autem etiam hoc argumentum in commentariis Philonis, in libro de Ieſſæis ab ipſo inſcripto, Qui horum conuerſationem & laudes horum exequēs, & Monaſteria eorum in vicinia circa Mariam paludem recenſens; non de aliis quibuſdam narrauit; quā de Chriſtianis. Hic enim cum eſſet in regione (Mareotin locum appellant) & deductus eſſet ab ipſis ad Monaſteria eius loci, magnam vtilitatem aſſecutus eſt. In diebus enim Paſchatis illic verſatus, & vitam ipſorum vidit, & quomodo quidam per ſanctam Paſchatis hebdomadem omni eſu dilato degebant, alij verò interpoſitis duobus diebus edebāt, alij etiam in veſperam. Fuerunt autem hæc omnia à viro peracta ad tractationem argumenti de fide & conuerſatione Chriſtianorum. Tunc igitur vocabantur Ieſſai per modicū tempus poſt aſſumptionem Saluatoris, & Marco in Ægyptiorum regione Euangelium prædicante. Hæc S. Epiphanius, ex cuius verbis habes, non modo illos ex Chriſtianis, qui ſanctiorem, & ab hominum ſocietate remotiorem vitam agebant, Ieſſæos appellatos eſſe; ſed omnes communiter Chriſtianos.

Quod etiam S. Hieronymus docet, dum de Philone iſta: *Philo Iudæus Alexandrinus de genere Sacerdotum, idcirco à nobis inter ſcriptores Eccleſiaſticos ponitur, quia librum de prima Marci Euangeliſtæ apud Alexandriam ſcribens Eccleſia, in noſtrorum laude verſatus eſt, non ſolum eos ibi, ſed in multis quoque prouinciis eſſe commemorans, & habitacula eorum dicens Monaſteria. Ex quo apparet talem pri-* Hier. in Philone.

mùm Chriſto credentium fuiſſe Eccleſiam, quales nunc Monachi eſſe nituntur & cupiunt, vt nihil cuiuſquam proprium ſit, nullus inter eos diues, nullus pauper, patrimonia egentibus diuidantur, orationi vacetur & Pſalmis, doctrinæ quoque & continentiæ, quales & Lucas refert primum Hieroſolymis fuiſſe credentes. Hæc S. Hieronymus, quem ſimiliter vides Ieſſæos, ſeu Eſſæos nō inter Iudæos, ſed inter Chriſtianos poſuiſſe.

Duobus prædictis teſtem addo antiquiorem Euſebium, quem & tu hic adducis, ſed ex Polydoro, vt in ore trium teſtium ſtet omnis hæc de Ieſſæis aſſertio. Euſebius ergo poſt nonnulla de Philone commemorata, iſta ſubdit. *Iam verò cum eorum viuendi rationem, qui apud nos* ἀσκηταὶ, id eſt, *Monachi, religioſiq́, virtutis ſtudio & exercitationi maximè dediti, appellati ſunt; quàm accuratiſſimè percenſeat Philo, cumq́ eos viros, qui eius ætate tam piam, tamque Apoſtolicam vitam agerent, quique ab Hebræis, vt videtur, originem ducerent, & propterea permulta vetera inſtituta, propius ad Iudæorum conſuetudinem accedentia obſeruarent, diuina laude & prædicatione efferat; ſatis conſtare poterit, illum eandem non oculis vidiſſe ſolùm, ſed ſententia & opinione vehementer approbaſſe.* Hactenus Euſebius: cuius iudicio ſub Eſſæorum nomine, Philo Chriſtianos Monachos deſcripſit: Non fuêre igitur Iudæi, vt tu hallucinaris, cum tuo Polydoro, ſed Chriſtiani; quamuis multi eorum à Iudaicis ſacris ad Chriſtiana ſeſe tranſtuliſſent. Eiuſdem ſententiæ fuit Sozomenus, Cedrenus, Nice-

Euſeb. lib. 2. Hiſt. Eccleſ. ca. 16.

Nicephorus, Beda, alij. Idem liquet ex ipſis verbis Philonis, qui Eſſæorū ſæpius meminit, quin & iiſdem proprium librum dicauit, librum videlicet *de vita noſtrorum*; vt inquit, S. Hieronymus, id eſt, *de Apoſtolicis viris, quem & inſcripſit*, περὶ βίου θεωρητικοῦ ἱκετῶν, *quod nimirum cœleſtia ſemper contemplentur, & ſemper Deum orent*; additq́ue duo eorum fuiſſe genera; & alterū in vita actiua; alterum in contemplatiua ſeſe exercuiſſe. *Nec deeſt*, inquit, *Palæſtinæ, Syriæq́ue hoc genus hominum, qui cum naturali philoſophia moralem coniungunt, honeſtatis, probitatiſq́ue amorem tota vita præ ſe ferendo; in his quidam nominantur Ieſſæi, circiter quatuor millia, pietatis erga Deum argumenta præ ſe ferunt plurima, caſtitatem in tota vita perpetuam ſeruant, &c. pecunias, honores, voluptates contemnunt fortiter, &c. mira dictu æquabilitas, omnium rerum ſocietas, &c. patent eorum collegia hominibus etiam aduenis idem inſtitutum ſeruantibus: omnibus vnum eſt promptuarium, vnde veſtitus & menſa communis ſumitur, &c. Quidquid lucrantur è quotidianis operæ mercedibus, non ſibi quiſq́ue ſeruat, ſed in medium conferens cuique volenti, poteſtatem fruendi faciunt, &c. Tales virtutis athletas reddit Philoſophia abſq́ue omnibus curioſis et ambitioſis Græcorū vocabulis.*

Sozom. li. 1. cap. 12. Cedr. compend. Hiſt. Niceph. li. 2. cap. 15. Beda præfat. in Marcum.

Philo lib. Quod omnis probus ſit liber.

De aliis alio in libro hæc Philo. *Huic vitæ inſtituto, qui ſe addicunt, non ex more, aut rogati id faciunt, ſed amore correpti rerum cœleſtium & quaſi furore diuino perciti præ immortalis beatæq́ue vitæ cupidine, quaſi iam hac mortali defuncti, facultates ſuas*

Philo lib. de vita cõtempl.

relinquunt. Singuli habent ſacras ædiculas, quæ Semnea vocant ſiue monaſteria, vbi ſolitarij, ſanctæ vitæ myſteriis dant operam, &c.

De Ieſſæorum conuiuiis hæc habet: *Vbi conuenêre, læti cum ſumma grauitate ad ſignum datum à quopiam Ephemereuta (ſic huiuſmodi miniſtros nominant) priuſquam diſcumbant, ſtantes vna ſerie decentes, ſublatiſque ad cœlum manibus & oculis precantur, vt Deo placeat id conuiuium, at ſolutis precibus ſeniores diſcumbunt. Vinum per illos dies non præbetur, ſed aqua limpidiſſima, ceteris frigida, calida verò his, qui inter Seniores tractantur delicatius, menſa pura eſt à cruentis dapibus: pro cibo panis apponitur: Sal pro obſonio, pro condimento hyſſopus in delicatorum gratiam. Cænam ſequitur ſacrum peruigilium his ritibus. Vbi omnes conſurrexêre, duo chori fiunt in medio, &c. cantant hymnos in laudem Dei, &c. nunc ore vno, nunc alternis, non ſine decoris & religioſis geſtibus atque accentibus, modò ſtantes, modò prorſum retrorſumúe gradum mouentes, vtcunque res poſtulat, &c. Poſtquam vterque chorus ſeorſim expleuit ſe his delitiis, velut amore diuino ebrij, vnum chorum faciunt promiſcuum, &c. concentu ſuauiſſimo, vereq́; muſico, &c. Itaq; producta vſque ad auroram hac comeſſatione honeſtiſſima, neque grauati crapula, neque nutantes, ſed excitatiores, quàm cùm venirent ad conuiuium, verſo ad auroram vultu, toloque corpore, quàm primùm ſolem orientem aſpiciunt, felicem perſpicacemq́; diem ſibi comprecantur, atque ita precationibus*

nibus abſolutis ad ſuum quiſque Semneum ſuccedit, & ad negociationem culturamque conſueta philoſophia. Hæc de Ieſſæis Philo, & plurima alia, ex cuius verbis cõuincam fuiſſe Chriſtianos deſcriptos. I. Cùm ait Ieſſæos conuerſos ad Orientem oraſſe; Demonſtratio eſt fuiſſe Chriſtianos. Nam Iudæi Hieroſolymis conuerſi ad occidentem orabant, teſte S. Hieronymo, & patet ex templi ſitu; quem deſcribit Ariſteas. Si verò alibi erant, cõuerſi ad Hieroſolymam & ſitum templi orabãt, vt ibidem teſtatur Ariſteas, & ſic etiam Daniel orauit. Et apud Ezechielem vitio datur illis viginti quinque viris, *qui dorſa habebant contra templum Domini, & facies ad orientem, & adorabant ad ortum ſolis.* Elxai hæreticus, Traiani temporibus, perſuadere voluit Chriſtianis, vt ad Hieroſolymitani templi ſitũm conuerſi, vbicũq; eſſent, orarent, more Iudæorũ. Chriſtiani verò ab Apoſtolis docti ad orientem reſpicientes orabant, quia Chriſtus facie in occidẽtem verſa fuit crucifixus, eoque *nomine adoramus*, inquit S. Damaſcenus, *ad orientem verſi*, quaſi Chriſtum obtueremur in cruce pendentem. Et hinc fluxit ille mos, qui & hodie ſeruatur, vt altaria ſollemnium templorum Orientem ſpectent. II. Agapas Chriſtianorum examuſsim deſcribit Philo. III. Peruigilia item Chriſtianorum, quibus ſolemne fuit olim noctes, quas feſtum, maximè eam, quã Dominica dies excepit, peruigiles in Eccleſia ducere, vnde & hodie nomen vigiliæ in Eccleſiis, de quo more Tertullianus, Hieronymus, alij, vt taceam Philonem non quæuis peruigilia deſcripſiſſe videri, ſed Monachorum; quibus

Hier. in 8. ca. Ezech. Ariſt. li. de 72. Interp. Daniel. 6. Ezech. 8. S. Epipha. hær. 19.

Damaſc. lib. 4. c. 13. Vide lib. 1. de S. Cruce, cap. 25. Clemens Alex. li. 2. pædagog. cap. 4. Tertul. Apol. c. 39. Tertul. lib. 2. ad vxor. Hier. cõt. Vigilant.

ſemper in more, vel totam vel potiſsimam noctis partem diuinis laudibus decantandis inſumere, IV. Obſerua, Eſſæos tā viros, quā fœminas perpetuò caſtitatem coluiſſe; & ſi matrimonio prius iuncti fuiſſent, ab omni eius vſu abſtinuiſſe; item nullas victimas immolaſſe. Neutrū certè ex Iudaica conſuetudine, quia apud illā gentem rara virginitas, frequentiſsima apud Chriſtianos, & inter Aſcetas & Aſcetrias, ſeu vt Philo vocat, Therapeutas, & Therapeutidas, etiam votiua; & Religionis Sacramento firmata. Porrò victimæ ab ipſa lege imperatæ erant; Quomodo igitur contra expreſſum legis interdictum nullas hoſtias immolaſſent? V. Dicit Philo fuiſſe dictos *Sanctos* & *Fratres*. At hæc duo nomina olim propria Chriſtianorum; Ethnici ob hoc infamabant Chriſtianos, quaſi fratris nomen ex Platonis Republica ſumpſiſſent, de quo turpi fratrum nomine, & contra quam calumniam Clemens Alexan. & Lactant. Vnde etiam Tertullianus. *Quod fratres nos vocamus, infamant nos Ethnici, &c.* Vbi copiosè reddit rationem huius nominis, ſicut & Athenagoras, Iuſtinus, Minutius. Porrò *Sanctos* fuiſſe olim appellatos, communi nomine omnes Chriſtianos, notiſsimum eſt vel ex eo, quod S. Paulus ad Romanos ita ſcribit: *Omnib. qui ſunt Romæ, vocatis Sanctis.* Imò Philo in Græcorum Ethnicorum ſcriptis doctiſsimus, ſciens à Græcis omnes Sacerdotes, *Hoſios*, id eſt, *Sanctos*, appellari, inflexit nomen Eſſæi ad Græcum etymon, vocans Eſſæos, quaſi Hoſios. VI. Dicit Philo Ieſſæos nec blanditiis delinitos; nec honoribus inuitatos, nec minis aut periculis territos potuiſſe

Clem. li. 5. Stromat. Lactan. li. 3. cap. 21. Tertul. Apolo. c. 39. Athenag. orat. pro Chriſt. Iuſtin. ora. ad Ant. Pium. Minut. in Octau. Roman. 1. Plutarch. de defectu oracul.

potuiſſe à tyrannis eò adigi, vt propoſitum deſererent, & aliquid contra ius fasque admitterent, concluditq́; his verbis: *Nemo vel è crudelibus illis, vel ex alteris fucatis ac ſubdolis valuit cœtus Ieſſæorum in culpam inducere: Sed omnes diſceſſerunt, victi virtute horum virorum, laudantes eos, vt liberos ciues, prædicantes eorum ſodalitia, ſocietatemque inenarrabilem, in qua exemplum felicis, & perfectæ vitæ videre liceat.* Hæc Philo, quibus verbis deſcribit Chriſtianos Martyres. VII. ait, Ieſſæos in multis orbis regionibus, meritò, tamquam abſolutæ probitatis ſectatores, receptos à Gręcis & barbaris. Hæc de Iudæis ne per ſomnium quidem fingi poſſe, vt vera fuerint tempore Philonis, patet legenti Iudæorum legationem ad Caium Imp. quam ipſe Philo obiuit, qui teſtatur, ita miſerè imminutos vbiq́;, vt dici nequeat; exoſi enim toti orbi tũ erant, vt tum vulgò *fœtentes* appellarentur, & ita illos Marcus Imp. vocauit, teſte Marcellino. Imò poſtea nec aduenarum iure Hieroſolymæ euerſæ rudera veſtigio ſalutare poterant, vt inquit Tertullianus, quod eleganter S. Hieronymus & fusè explicat. *Vſque in præſentem diem,* inquit S. Hieron. in 1. cap. Sophon. *excepto planctu prohibentur ingredi Hieruſalem, & vt ruinam ſuæ iis flere liceat ciuitatis, pretio redimunt: vt qui quondam emerant ſanguinem Chriſti, emant lachrymas ſuas, & ne fletus quidem eis gratuitus ſit. Videas in die quo capta eſt à Romanis & diruta Hieruſalem, venire populum lugubrem: confluere decrepitas mulierculas, & ſenes pannis annisq́; obſi-*

Marcel. lib. 2.

tos

tos, & in corporibus, & in habitu ſuo iram Domini demonſtrantes. Congregatur turba miſerorum, plangere ruinas templi ſui, &c. Adhuc fletus in genis, & liuida brachia, & ſparſi crines & ecce miles mercedem poſtulat, vt illis flere plus liceat.

Plin.lib.5. cap.17. Solin.c. 36.

Occurres fortè Plinium & Solinum Eſſæos appellare Iudæos. At ſcire debes; ſolemne fuiſſe Ethnicis, vt Chriſtianos *Iudæorum* nomine appellarent. Exſtant Iuliani Imp. blaſphemiæ in Chriſtum apud Cyrillum Alexandrinum. In his Chriſtiani vix ſemel atque iterum *Chriſtiani*, ſed ſemper Iudæi vel Galilæi appellantur, & inter alia ſic ait Impiiſsimus Imperator: *Quis non odio habeat Iudæos hos, qui ſpretis Diis Deabusq; omnium gentium ad mortuum Iudæum tranſeũt, per mortuum Iudæum* blaſphemè Chriſtũ intelligit, Flaui⁹ Clemens & Flauia Domitilla vxor eius, propinqua Domitiani Imperatoris, Chriſtiani fuerunt.

Dio in Domitiano.

Dio tamen Iudæorum nomine afficit: *Multi,* inquit Dio, *qui in mores Iudæorum tranſierãt, damnati ſunt, quorum pars occiſa eſt, pars ſpoliata facultatibus: Domitilla in Pandatariam relegata.* Forſan te decepit, quod etiã Philo Eſſæos vocat *Iudæos.* At nec hoc ſententiæ veræ officit: fecit enim id multas iuſtasquè ob cauſſas. Primò, cùm Philo Alexandriæ in patria, & alibi in Ægypto tam laudatam vitam Ieſſæorum vidiſſet, quos conuerterat S. Marcus diſcipulus S. Petri, cum quo Romæ quoq; Philo familiariter collocutus fuerat, teſte Euſebio & Hieronymo, vocauit eos Iudæos, quod à Iudæis hominibus eſſent conuerſi, &

Euſeb.li.2. cap.15. Hieron. in Philone.

ſi, & Chriſtum in Iudæa natum, paſſumq̀ue colerent. II. Sciebat Philo à Græcis omnibusque Ethnicis Iudæos vocari: quare ipſe quoque iis libris, quos ad Græcos græcè ſcripſit, Ieſſæos Chriſtianos voluit vocare in laudem gentis ſuæ Iudæos. III. Quia illi ipſi Chriſtiani in Iudæa adhuc, etiam Apoſtolis permittentibus, in multis iudaizabant, teſte S. Luca in Actis cap. 21. Vbi S. Iacobus ita S. Paulum alloquitur. *Vides frater, quot millia ſunt in Iudæis, qui crediderunt, & omnes æmulatores ſunt legis.* Hanc cauſſam vltimam tangit S. Hieronymus his verbis: *Philo diſertiſſimus Iudæorum videns Alexandriæ primã Chriſtianorum Eccleſiam adhuc Iudaizantem, quaſi in laudem gentis ſuæ librum ſuper eorum conuerſatione ſcripſit: & quomodo Lucas narrat Hieroſolymæ credentes omnia habuiſſe communia, Sic ille, quod Alexandriæ ſub Marco fieri doctore cernebat, memoriæ tradidit.* Quocirca nihil etiam mirum, quod Philo aſſerat, Eſſæos ſeptimum diem præ cæteris habuiſſe feſtum: id enim licebat & fiebat, donec ſynagoga cum honore ſepeliretur.

Hier. in Marco.

Sed hîc fortaſsis te defendes auctoritate Ioſephi, qui Eſſenos Iudæis annumerat. Addes & Suidam, qui ex ſtirpe Rechabitarum prognatos arbitratur. Poſſum, quod ad Ioſephum attinet, reſpondere, quod multi non improbabiliter reſpondent; alios eſſe Ioſephi Eſſenos, alios Philonis, cui reſponſo probabilitatem non deeſſe, facile cognoſcet; quiſquis Ioſephi verba cum verbis Philonis conferre volet. Sed quia S. Hieronymus & Euſebius, & alij, Philonis & Ioſephi Eſſenos

Ioſeph. lib. 18. Antiq. cap. 2. & li. 2. Belli. c. 7

Hier. li 2. cont. Ioui. Euſeb. l. 8. de præpar. cap. 5.

Eſſenos ſeu Eſſæos eoſdem fuiſſe ſentiunt, reſponderi poteſt ſecundò; Ioſephum Chriſtianis non ſatis æquum; id quod Chriſtianorum erat, parum bona fide tranſtuliſſe ad Iudæos, idque nec tempore nec loco opportuno, vtpotè ſub Herode maiore, eisque errores quoſdam affinxiſſe; vt Iudæum, non ſatis omnia Chriſtianorum myſteria aſſecutum. Si enim hæc profeſsio Eſſenorum apud Iudæos ante Chriſtum tam celebris erat, quî fit, quod nulla eius mentio in Euangeliis, vel in Actis & ſcriptis Apoſtolicis, quæ alias Iudæorum ſectas, illa ætate notas, ſilentio non prætererunt? Cur tam altum de illa ſilentium apud Ioſephum calumnias Apionis refellentem, & vndequaque arma contra petulantem aduerſarium accerſentem; præſertim, cùm tam graue, tam ſanctum Eſſenorum inſtitutum vel ſolum, Apionis criminationes diſsipare potuerit? nam quod Plinius antiquiſsimos facit, id neminē mouere debet; quia non neſcitur, qua fide Ethnici ſcriptores res Iudaicas & Chriſtianas tractarint. Nec valet illa reſponſio; Eſſæos non in vrbibus, ſed in ſolitudine verſatos eſſe, ac proinde non habuiſſe cum Chriſto & diſcipulis agendi occaſionem, eaque de cauſſa nullam illorum mentionem in ſacris literis fieri; nam nec Chriſtus: nec diſcipuli in vrbibus tantùm verſati ſunt, ſed & extra vrbes, & in ſolitudine. Tertiò, vt maximè verum eſſet Eſſæos Chriſto antiquiores fuiſſe, attamē ad Chriſtum poſtea conuerſos eſſe, neceſſario affirmare cogimur, ſi vera ſunt, quæ Philo de Eſſæis narrat; cum Iudæis Iudaicisque inſtitutis nullo pacto competere poſsint, ſed Chriſtianis.

Quod

Quod verò de Rechabitis additur, id facile refellitur; Rechabitæ enim, vt ſacræ literæ tradunt, ab omni agrorum cultura abſtinebant, contenti iis,quę terra inarata & inculta ferebat: At Eſſęi ſerebãt & metebant,vt Philo docet;Teſtatur item S. Hieronymus Rechabitas, temporibus Sedechiæ, cum Chaldæi Hieroſolymam obſiderẽt,coactos fuiſſe vrbem ingredi,& à cœpta viuendi norma deſiſtere, nec vlla deinceps illorum in diuinâ Scriptura mentio habetur. Fuerunt ergo Eſſæi Chriſtiani; Et ſi poſteriores Monachi & Religioſi Eſſæos imitati ſunt; non Iudæos, ſed Chriſtianos imitati ſunt, & tam hi, quàm illi Apoſtolos, duces & quaſi religioſæ vitæ anteceſſores habuerũt,& adhuc habent. nam Apoſtolorum exemplo cœpiſſe religiones, teſtantur veterum non pauci;vt Euſebius,Hieronymus, Auguſtinus, Poſsidius, Iſidorus & Caſſianus; cuius hæc verba: *Cœnobitarum diſciplina à tempore prædicationis Apoſtolicæ, ſumpſit exordium.* Nec immeritò dixeris primos Chriſtianæ Religionis Religioſos fuiſſe Apoſtolos. Quod enim vitam Religioſam inſtituerint, vbi omnia eſſent communia, planum fit ex Actuum Apoſtolicorum hiſtoria. Quod autem ea viuendi ratio non fuerit omnibus Chriſtianis communis ſed illis tantùm, quibus maior perfectio in votis erat; id ex eadem hiſtoria liquet, vbi cùm Ananias fraudaſſet de pretio agri, & decipere voluiſſet Apoſtolos, audiuit à S. Petro: *Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate?* Quod Apoſtoli etiam voto ſe ad eam perfectionem obligarint, docet S. Auguſtinus. Habes igitur

Philo. lib. quod probus ſit lib.
Hier. epiſt. 13.
Euſeb. l. 2. Hiſt. ca. 16.
Hier. in Philone.
Aug. ſerm. 2. de vita com. Cler.
Poſsid. in vita S. Auguſt.
Iſid. lib. 2. de off. c. 15.
Caſſ. collat. 18. c. 5.
Act. 5.
Aug. li. 17. de ciu. c. 4.

tur quorumnam veſtigiis Monachi & Religioſi Chriſtiani inſiſtant. Quare ſi neque multum, neque non multum à vero aberrare velis, Polydorum tuum deſeres præſertim quod ad Philoſophos Ethnicos attinet; Nam hos Monachos & Religioſos fuiſſe; nemini vnquam, cui mẽs mota loco non eſſet, in mentem venit. At pauperes erant, opibus & fortunis ſeſe abdicabant, & obſeruatione caſtitatis, vitæq; aſperitate aliquando egregiè excellebant: Tantùm hinc colliges, Philoſophos iſtos nõ fuiſſe Lutheranos aut Caluiniſtas; non autem; fuiſſe Monachos aut Monachorum Patres: plus enim ad Monachum requiritur. Quod ſi poſteriores religioſi, profeſsione durioris vitæ, per malam æmulationem Iudæos & Ethnicos Philoſophos perperam imitati ſunt, vt tu dicis; non video, quomodo in idẽ crimen cacozeliæ non inciderint Apoſtoli; & primi Chriſtiani, qui ſtudio virtutis, tolerantia paupertatis, & obſeruatione caſtitatis, nec Iudæis, nec Philoſophis cedebant, imò ab vtriſque vinci turpe ducebant. Sed animaduerto hæreticorum proprium eſſe, veteres calumnias repetendo facere nouas. Quod olim Ethnici de tota Chriſtiana religione, hoc vos hodie de vita religioſa & Monaſtica. Chriſtiana Profeſsio, aiebant criminatores priſci, *non vtique diuinum negotium eſt; ſed Philoſophiæ genus: Eadem & Philoſophi monent, & profitentur innocentiam, iuſtitiam, patientiam, ſobrietatem.* Eadẽ vos de Monachis, Sed quod illis reſpondit Tertullianus; hoc & vos à me accipite: *Mimicè Philoſophi affectant veritatem, & affectando corrumpunt, vt qui gloriam captant;*

Tertul. Apolo. c. 46

captant; Chriſtiani (& Chriſtianorum Religioſi) *eam neceſſariò appetunt, & integrè præſtant, vt qui ſaluti ſuæ curant. Adeò neque de conſcientia, neque de diſciplina, vt putatis, æquamur. Quid adeò ſimile, Philoſophus & Chriſtianus* (Religioſus) *Graciæ diſcipulus & cœli, famæ negotiator & vitæ: verborum & factorum operator: rerum ædificator & deſtructor, amicus & inimicus erroris; veritatis interpolator & integrator; furator eius & cuſtos.*

Verumenimuerò faciamus, quod tū fingis, verum eſſe, Monachos & Religioſos Chriſtianos imitatos eſſe Iudæos & Philoſophos virtutis ſtudio, & perfectioris vitæ deſiderio; An non virtus amanda eſt in quocunque demùm inſit? Si amanda, ergo & imitanda, vt enim ſolis radius non deſinit eſſe puriſsimi aſtri, vt ita dicam, propago & germen; licet locum cœno oblitum attingat; ita virtus ſplendorem ſuum non amittit, licet in obſcuro Iudæi aut Ethnici pectoris latibulo luceat. An Cacozeliam & prauum imitandi ſtudium obiicies ei; qui fidem Abrahæ & manſuetudinem Dauidis imitabitur: quia vterque Iudæus fuit: An patientiam improbabis in eo, qui patiendo ſeſe ad patientiſsimi illius Iobi exemplum componet? Imitationis cauſſa mittit nos ſapientiſsimus Rex ad formicam: Seruator noſter ad volucres cœli, & lilia agri, vt ab illis diligentiam, ab his ſuperfluæ ſolicitudinis neglectum diſcamus, Cur ſi ad bruta & ſenſus expertia exemplaria meritò nos conformamus; melioresque eorum imitatione efficimur; non item meliores efficeremur imitatione illarum Prouer. 6. Matth. 6. Luc. 12.

C virtutum

virtutum, quæ in viuis & ſpirantibus exemplaribus relucent.

Sed ad te Miſene redeo: qui poſtquam pleraque Eſſæorum inſtituta & facta ex Euſebio recitaſti; hæc ex tuo Virgilio adiungis: *Si quiſpiam ex noſtris Monachis, qui regifico menſarum apparatu viuunt, qui voluptates peritè libare norunt, qui honores nauiter ambiunt, qui pecuniæ ſtudium immodicum habent, hoc aliquando legerit, nonne eos pudebit, quod Iuſtitia ſua non modò plus quàm Eſſæorum nō abundet, ſed lōgè magis flacceſcat, & langueat.* verba, inquis, *Catholici hæc ſunt, non hæretici.* Quis Polydorus iſte, ſeu potius is, qui Polydorum deprauauit, fuerit, Deus nouit; hoc noui; Monachis & Religioſis Ordinibus non valde æquum fuiſſe; quo minus mirum, ſi à conuiciis in ordines religioſos ſibi non temperarit. Quod ſi ipſe Catholicus fuit, vt tu dicis; vtique te, vel tuo teſtimonio, oportet eſſe hæreticum, quia non es, quod Polydor⁹ tuo iudicio fuit: Addo & hoc; ſi qui tales ſunt, quales Polydorus deſcribit, verbo Monachos eſſe; non re: ſicut verbo Chriſtiani ſunt, qui Chriſti nomine inſigniti, vitam à Chriſti legibus abhorrentem ducunt. Præclarè Tertullianus: *Dicet aliquis, etiam de noſtris excedere quoſdam à regula diſciplinæ, deſinunt tum Chriſtiani haberi penes nos.* Idem per me accommodare tibi licet ad Monachos. Cùm Celſus Epicureus quorundam hæreticorum ſcelera Chriſtianis obiecíſſet, Reſpondit Origenes; *Crimen hoc non eſt Euangelij, ſed eorum, qui id auſi ſunt deprauare temerè: Et quemadmodum nihil ad Philoſophiam crimen*

Tertul. Apolo. c. 46.

Orig. li. 2. cont. Celſ.

men Sophiſtarum, Epicureorum, Peripateticorum aut quorumcunque falſa dogmata profitentium, ita in verum Chriſtianiſmum non cadit crimen deprauantis Euangelia. Transfer hæc Origenis verba à doctrina ad mores, à tota Chriſtiana profeſsione ad profeſsionem religioſam & monaſticam, reſponſumque ad tuam tuique Vergilij calumniam non deſiderabis. Interim noueris non modò plurimos in religioſis ordinibus degere, qui Eſſæos ab Epiphanio, Hieronymo, Euſebio, & ante hos omnes à Philone tantis laudibus prædicatos, ſtrenuè imitentur, ſed & ad eos proximè accedant; vt non dubitem, Philonem Iudæum, ſi reuiuiſceret; hos, quos vos Caluiniani & Lutherani conuiciis proſcinditis, æquè illuſtribus præconiis proſecuturum, ac priſcos illos virtutis ſectatores Eſſæos.

Addis, *veriſimile eſt Eſſæorum imitatores extitiſſe Ægyptios Paulum Thebanum & Antonium, & in Syria Hilarionem.* Libenter tibi aſſentior, ſi quod iam probaui, Eſſæos fatearis fuiſſe Chriſtianos. Solent enim poſteriores Chriſtiani priorum imitatores eſſe; & vtrique Chriſti, dum agunt; quod vel Chriſtus egit; vel agendum præcepit aut ſuaſit. *Vixit*, inquis, *Antonius in ſolitudine Thebaica, ſanctitate adeò celebris, vt Helena Conſtantini mater ſe & filium per litteras illi commendarit.* Gaudeo te Antonij ſanctitatem non modò agnoſcere; ſed & publico teſtimonio celebrare. Sed cur nullus Caluiniſtarum aut Lutheranorum in tam ſancti viri veſtigiis veſtigia ſua ponit? Cur nemo ex grege veſtro ſolitudinem

petit, procul negotiis conſortioque mortalium? Cum Tertulliano dicam: *Laudatis antiquitatem & nouè de die viuitis.* Laudatis Antonium, de cuius fide nec volam nec veſtigium, nec guttam, nec micam habetis, *per quod oſtenditur*, quod idẽ Tertullianus ait; *dum à bonis maiorum inſtitutis deceditis, ea vos retinere & cuſtodire, quæ non debuiſtis, cùm quæ debuiſtis, non cuſtodiſtis.* An fortè Caluinianum aut Lutheranum Antonium fuiſſe cenſes? Ipſe Caluinianus aut Lutheranus ſim, ſi Antonius Caluinianus aut Lutheranus.

Tertul. Apolog. c.6.

Exemplum Antonij ſecutus eſt, inquis, *Baſilius, doctrina & pietate excellens.* Hic etiam laudatis veteres, ſed veſtris vtimini annis. Baſilius Monachus fuit, cur ergo Monaſticen, vt infructuoſam & impiam, exterminandam eſſe clamatis, quæ Baſilium, virum, veſtro iudicio, pietate & doctrina præſtantem ad duplex hoc decus cultura ſua formauit? Baſilius Monachus ſanctitate & eruditione floruit, mirum ergo neminem ex Caluiniſtis, ab ortu Caluiniani Euangelij, extitiſſe, qui Baſilium ſibi imitandum proponeret, & cum Baſilio Monaſticam vitam amplecteretur. *Vbi religio?* Loquar enim & hic cum Tertulliano: *Vbi veneratio maioribus debita à vobis? habitu, victu, inſtructu, ſenſu, ipſo denique ſermone proauis renunciaſtis. Baſilius*, inquis, *primus omnium votis illis tribus paupertatis, caſtitatis, obedientiæ Monachos obligauit.* Falſum eſt. Monachos & Religioſos mundus habuit, & coluit aliquot ſeculis ante Baſilium; vt ſupra oſtendimus. Ve-

rè enim Chryſoſtomus: *Apoſtoli huius philoſophia* (vitæ religioſæ) *documenta dederunt*. Atqui nullus verè & propriè religioſus eſt ſine voto paupertatis, caſtitatis & obedientiæ. Oportet igitur, vt ante Baſilij ætatem tria hæc Deo per voti obligationem à Religioſis fuerint oblata. Deinde, licet S. Baſilius his votis Monachos primus obligaſſet; cur non potius ſequimini Baſilium his tribus vinculis Deo homines obligantem, quàm Lutherum eoſdem iiſdem vinculis exſoluere conantem; cum prior ille, tua itidem ſententia, pietate & doctrina vnicè claruerit; quod encomium Luthero non tribues: aut ſi tribues, verè non tribues. Ais; *de his votis breuiter aliquid addendum eſt, quod Ieſuitica ſecta iiſdē teneatur*. Audiamus ergo, quid ex commentariis recentium Iouinianorum & Vigilantiorum ſis allaturus.

S. Chryſoſtom. lib. 3. contra vitup. vitæ Monaſt. Vide Gregor. de Valent. tom. 3 d. 10. q. 4. p. 2.

CAPVT III.

De voto Caſtitatis.

VOtum, inquis, *caſtitatis ſeu virginitatis ex præcepto concipi non poteſt; ſed ex conſilio*. Rectè omnino. Perge, qua cępiſti via; nec te abripi ſine à recto tramite: *At hic*, inquis, *magna cautione opus; in vouendo inquam*. Neque hoc malè. Nemo enim in votis concipiendis, Deoque nuncupandis temeritatem probat. Sed iam paulatim in Iouinianum, vt ille in Euphorbū, transformaris. Addis; *conſultum non erit, vt ſi per vnum atque alterum annum continentiæ periculum factum*

ſit; perpetuæ caſtitatis votum, inde extruatur. Metū-ebas, opinor, ne Iouem Gamelium aut Genethlium violares, ſi hoc conſultū eſſe ſcripſiſſes: Atqui, meo iudicio, conſultum eſt, vt quis Paulo ſimilis fiat. Nihil enim inconſultum voluit, cùm

1. Cor. 7. hæc verba protulit: *Volo autem omnes homines eſſe, ſicut meipſum. Quia vtique ipſe ab omni cōcubitu cōtinebat*, inquit S. Auguſtinus. *Beatus qui Pauli ſimilis erit*, ait S. Hieronymus, *Felix qui audit Apoſtolum, volentem, non ignoſcentem. Hoc, inquit volo, hoc deſidero, vt imitatores mei ſitis, ſicut et ego Chriſti; ille virgo de virgine, de incorrupta incorruptus; nos quia homines ſumus, & natiuitatē Saluatoris nō poſſumus imitari, imitemur ſaltem conuerſationem. Illud diuinitatis eſt, & beatitudinis, hoc humanæ conditionis eſt & laboris. Volo omnes homines ſimiles mei eſſe, vt dum mei ſimiles ſunt, ſimiles fiant & Chriſti, cuius ego ſimilis ſum.* Hæc S. Hieronymus.

S. Aug. li. de gratia & lib. arb. cap. 4. S. Hieron. lib. 1. cont. Iouin.

Aliud ergo tu vis, aliud Apoſtolus: quod tu inconſultum arbitraris, id arbitratur ille omnibus conſultum, teſtibus S. Auguſtino & S. Hieronymo. Dices fortaſsis, Apoſtolum voto caſtitatis non fuiſſe obſtrictum; ſed dices tantùm, nō probabis, Quia omni probatione deſtitueris. Patres tradunt, Apoſtolos primos fuiſſe apud Chriſtianos Religioſos, ſi hoc, ergo & votis fuerūt obſtricti, ſine quibus nullus verè et propriè Religioſus, De voto paupertatis ſupra teſtem laudaui S.

S. Auguſt, lib. 17. de ciuit. Dei, cap. 4. Auguſtinum: cuius hæc verba: *Dixerant potentes illi* (Apoſtoli) *ecce nos dimiſimus omnia, et ſecuti ſumus te, Hoc votum potētiſſimi vouerāt.* Quod attinet

Matth. 19. ad votū caſtitatis, cōmēdat Chriſt' *Eunuchos, qui ſe caſtra-*

caſtrauerunt propter regnum cœlorũ, hoc eſt, eos, qui ſibi ex priuata lege, ſeu ex voto continẽtiæ caſtitaté indixerunt: hinc ait S. Fulgent. *illos qui corde ſuo continentiam Deo vouent*, ſeſe caſtrare propter regnum Dei. Inter hos etiam fuiſſe Apoſtolos, teſtatur inprimis S. Epiphanius: *Quinam*, inquit, *hi fuerunt, qui ſe caſtrauerunt propter re-regnũ cœlorum, quã generoſi Apoſtoli ac monaſticã vitã degentes, & deinceps virgines?* Secundò votũ caſtitatis habuiſſe Apoſtolos, aſſerit S. Aug. verbis paulò antè citatis: *Hoc votũ*, inquit, *potentiſſimi vouerãt*. Quodnã votũ? dimittere omnia, inter quę nõ modò agri & dom⁹, & alię opes; ſed & vxores vel iam olim ductæ, vel ducendæ: nam inter res relictas ab Apoſtolis, & relinquẽdas ab aliis numerat Dominus etiã vxores; *hoc votũ* dimittendi tam opes, quã vxores, *potentiſſimi vouerãt*. Votũ obediẽtiæ ſatis colligitur ex illis itidem verbis: *Et ſecuti ſumus te. Hoc votum potentiſſimi vouerant*, inquit S. Aug. Quod? *Et ſecuti ſumus te*; ſeu perfectã ſequelam Chriſti; quæ nihil aliud eſt, quàm obedientia. Habes ergo, Miſene, Apoſtolos votis obligatos fuiſſe ex ſententia SS. Patrum; Sed ne inconſulto tibi excidiſſe videatur, cùm ais, conſultum non eſſe vouere; cauſſam hanc reddis; *quod multos noueris, qui caſtè vixerint; nec tamẽ perpetuæ caſtitatis votũ edere vel voluerint, vel auſi fuerint*: Bene fecerunt, quod caſtè vixerunt; ſed melius feciſſent, ſi caſtitatem voto firmaſſent, præſertim in Religione. *Sed id*, inquis, *non fecerunt, ne ſibi ad remedium, quod Dominus omnibus paratũ eſſe voluit, aditum præcluderent, ſi fortè aliquas libidinis*

Fulgent. li. de fide ad Petrum cap. 3.

S. Epiph. hær. 58.

flammas ſenſiſſent: Fallis nos. Vera cauſſa eſt; Quia Caluiniſtæ aut Lutherani erãt, quibus non modò vouere, ſed & vouiſſe ludus eſt & iocus. Et quodnam eſt illud remedium omnibus paratũ? Matrimonium, dicis. Non nego, coniugiũ remedium eſſe libidini reſtinguẽdæ: & omnibus quidem conceſſum, quibus voti religio non obſtat.

S. Aug. in Pſalm. 75. At his, qui ſeſe Deo cõſecrarũt, voto caſtitatis nũcupato, Apoſtolus, interprete S. Aug. matrimoniũ illicitum, & perpetuæ damnationis cauſſam eſſe pronũciat. *Neſcio quæ caſtimonialis nubere voluit*, inquit S. Auguſt. *Quid voluit? Quod & virgo qualibet. Quid voluit? Quod & mater ipſius. Aliquid mali voluit? mali planè. Quare? iam vouerat Domino*

1. Cor. 7. *Deo ſuo. Quid enim dixit de talibus Apoſtolus Paulus, cũ dicat, viduas adoleſcẽtulas nubere, ſi velint? Sed ta-*

1. Tim. 5. *men ait quodam loco: Beatior aũt erit, ſi ſic permanſerit ſecundum meum conſilium: oſtẽdit beatiorem ſi ſic permanſerit, nõ tamen damnandã, ſi nubere voluerit. Quid autem ait, de quibuſdam, quæ vouerunt, & non reddiderunt? habẽtes, inquit, dãnationem, quia primã fidem irritam fecerunt. Quid eſt, primam fidem irritã fecerunt? Vouerunt & non reddiderunt.* Ita Auguſt. Transfer, Miſene, hæc S. Apoſtoli & Auguſt. verba à fœdifraga fœmina; ad virũ votifragũ: eſt .n. vtriuſq; eadem ratio & conditio. Sed quia fortè

S. Auguſt. in Pſal. 83. transferre noles, audi eundem Auguſt. idem aſſerẽtem de viro: *Alius ex munere Dei maius aliquid vouit; ſtatuit nec nuptias pati, qui non damnaretur, ſi duxiſſet vxorẽ; poſt votũ, quod Deo ꝓmiſit, ſi duxerit, dãnabitur, cũ hoc faciat, quod ille, qui nõ ꝓmiſerat, tamen*

mẽ ille nõ dãnatur. Quare? niſi quia ipſe reſpexit retrò.

Sed hic obiicies illud apud veteres & nouos hæreticos, omnium vocibus decantatum: *Qui ſe non continent, nubant: Melius eſt nubere; quàm vri.* 1.Cor. 7. Reſpondet S. Ambroſius: *Hoc dictum ad non pollicitam pertinet, ad nondum velatam. ceterum, quæ ſe ſpopondit Chriſto, & ſanctum velamen accepit, iam nupſit, iam immortali iuncta eſt viro. Etiamſi voluerit nubere, communi lege connubÿ, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur.* S. Ambr. ad virg lapſam ca. 5. Et S. Auguſtinus; *illis, qui ſe non continent, vtique expedit nubere, & quod licet, expedit, quæ autem vouerint continentiam, nec licet, nec expedit.* S.Aug. lib. de adulterin. cõiug. cap. 15. Ergo, inquies, iſtis nullum comprimendæ cupiditatis remediũ ſuppetet? Imò verò non vnum: attamen nec Lutheranum, nec Caluinianum: Sed Apoſtolicum; iſtud videlicet; *Caſtigo corpus meum;* 1.Cor. 9. Et illud, quod nobis idem Apoſtolus præſcribit; qui 2. Cor. 12. cum ab *Angelo Satanæ colaphiZaretur, ter Dominum rogauit,* vt abs ſe recederet, cui Dominus reſpondit: *Sufficit tibi gratia mea.* Idoneum igitur huic morbo medicamentũ eſt oratio cum gratia Dei, quæ nemini deeſt; vt & illud S. Hilarionis ſupra à te laudati; ſanctisq; Antonio & Paulo eremitis annumerati, de quo hæc S. Hieronymus: S. Hieron. vit. Hilarionis. *Titillabat* (Diabolus) *ſenſus eius, & pubeſcenti corpori ſolita voluptatum incendia ſuggerebat. Cogebatur tirunculus Chriſti cogitare, quod neſciebat, & eius rei animo pompam voluere, cuius experimenta non nouerat. Iratus itaque ſibi & pectus pugnis verberans, quaſi cogitationes cæde manus*

poſſet excludere: ego, inquit, aſelle, faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, ſed paleis; fame te conficiam & ſiti, graui onerabo pondere, per æſtus indagabo & frigora, vt cibum potius, quàm laſciuiã cogites. Similibus pharmacis alij hunc morbum depulerunt, & depellẽdum eſſe verbo & exemplo ſuaſerunt omnibus illis, quos iam voti religio obſtrictos tenebat: non autem coniugio. *Non ſuaſit hoc Apoſtolus*, inquit S. Hieronymus; *non electionis vas: Virgilianum conſilium eſt; coniugium vocat, hoc prætexit nomine culpam.*

S. Hier. li. 2. contra Iouin.

Sed priora illa medicamenta nimis aſpera ſunt *nuptiatoribus* noſtris, vt à S. Hieron. appellantur, *qui* vt idem Hieronymus loquitur, *non habent Regem niſi Cæſarem*, id eſt, *vitia ſequuntur non virtutes, Epicurum non Chriſtum, Iouinianum non Apoſtolum Paulum.* Subiungit. *Quod Ieſuitæ aiunt continentiam cuique volenti & petenti dari, id pro axiomate Eccleſiaſtico nequaquam admittitur*, nimirum à Caluiniſtis non admittitur, at certè ab omnibus illis admittitur, qui illud Chriſti vt verum admittunt. *Petite & dabitur vobis.* Et illud: *Petite & accipietis*: Et illud Apoſtoli de Deo: *qui dat omnibus affluenter.* At, inquies, *non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt.* Ita eſt; *quibus enim non eſt datum; aut nolunt*, inquit S. Auguſtinus, *aut non implent, quod volunt; quibus autem datum eſt; ſic volunt, vt impleant, quod volunt. Itaque, vt hoc verbum, quod non ab omnibus capitur, ab aliquibus capiatur, & Dei donum eſt, & liberum*

Lucæ 11.
Ioan. 16.
Iacobi. 1.

S. Auguſt. de gratia & lib. arb. cap. 4.

berum arbitrium. Elige, inquit Tertullianus, *quod bonum eſt, ſi non potes, eſt quia non vis, poſſe enim ſi velis, oſtendit, quia tuo arbitrio vtrumque reliquit.* Et Hieronymus: *His datum eſt, qui petierunt, qui voluerunt, qui vt acciperẽt, laborauerunt, omni enim petenti dabitur, & quærens inueniet, & pulſanti aperietur.* Tertul.lib. de Monogam. Hier.in ca. 19. Matth.

Maris & fœminæ coniunctio, inquis, *tantum abeſt, vt legi Dei aduerſetur, vt etiam à Deo ipſo et inſtituta & præcepta ſit.* Matrimonium inſtitutum fuiſſe à Deo, nemo inficiatur, vt & illud, præceptum eſſe; at non ſingulis, ſed generatim toti hominum ſocietati: multo minus illis, qui iam, ſanctioris vitæ deſiderio, voluptatibus omnibus ſeſe ſponte per votum abdicarunt; aut ſi omnibus nuptiæ præceptæ ſunt; cur tui illi præſtantes viri, qui à primis pubertatis annis, ad ſenectutem vſque, caſtiſsimè vixerunt, & adhuc viuunt, hanc legem à Deo latam violant? Cur à nuptiis abſtinent non abſq; præuaricatione diuini mandati? *Qui vri ſe ſentiunt, à Paulo,* inquis, *diſcant, quid ſibi faciendum ſit.* Vtinam id à Paulo, non à Caluino & Luthero diſcerent: non ad nuptias volitarent, ſed ad preces, ad corporis caſtigationem, ad ieiunia, cilicia & flagella ſeſe reciperent. *At periculoſa eſt lucta carnis & ſpiritus.* Sed fidelis itidem Deus, qui neminem patitur tentari ſupra id quod poteſt, ſed *facit cum tentatione prouentum.* Periculoſa lucta, ſed glorioſa victoria, *quæ,* vt Tertulli. verbis vtar, *habet & gloriam placendi Deo, & prædã viuendi in æternũ.* 1.Cor.10. Tertul. Apolog. ca. 50.

Ten-

Tendit in atdua virtus, præſertim caſtitas. Memineris triti illius: Difficilia quæ pulchra. At
Lucæ 6. Miſenus oblitus moniti illius: *nolite iudicare, & non iudicabimini*, etiam conſcientias noſtras temerè iudicat, quas tamen perſpectas non habet: neque enim aut Deus, aut Confeſſarius noſter eſt. *Bonis*, inquit, *Ieſuitis interdum humanitus aliquid accidere, ex ipſorum confeſsionibus, ſi cui audire*
Suet. Ner. cap. 31. *liceat, fortaſſe intelligi poſsit.* Teſtatur Suetonius, Neronem Imperatorem exiſtimaſſe, neminem poſſe eſſe pudicum, neminem caſtum; quia ipſe impudiciſsimus & libidinoſiſsimus omnes ex ſuo ingenio æſtimabat. Neronem imitantur hæretici, qui de omnibus hac in re malè ſuſpicantur. Quo ipſo oſtendunt, *quàm ſanctè ipſi viuant*, vt de horum ſimilibus ſuſpicatoribus veriſsimè ſcripſit S. Hieronymus. Sed bene habet:
S.Hieron. contra Vigilant.
Ego cum eodem Hieronymo elata voce clamo: *Nos carpe, hæretice, diſiice nos, obiice crimina, quæ volueris, argue luxuriæ & delitiarum, magis nos amabis, ſi tales fuerimus. Erimus enim de armento tuo.*
Hier. lib. 2. contra Iouinian.

Axiomati Ieſuitico, inquis, *apertè reſponſat filius* Dei, *cum ait: Non omnes capiunt verbum iſtud, ſed ij quibus datum eſt, qui poteſt capere, capiat:* Dictum hoc Domini non contrà nos, ſed pro nobis facere, iam ſupra audiuimus ex Hieronymo & Auguſtino, quibus nunc addo Gregorium
Naz. orat. 31. Nazianzenum, cuius hæc verba: *cum audis, Quibus datum eſt, adde, datum eſſe iis, qui volunt & aſſentiuntur.* Malè ergo tu *datum* hoc ſeu *donum extraordinarium* appellas: Extraordinarium non

eſt,

eſt, quod omnibus volentibus & petentibus quotidie donatur: quamquam fateor, donum hoc apud vos planè extraordinarium eſſe, apud quos nihil aut ordinatum aut ordinarium reperitur. Malè & illud; *donum hoc liberrima Dei voluntate diſpenſari*: Si velis donum hoc dari, aut non dari, nulla voluntatis noſtræ habita ratione; nam cui non datur; ideo non datur, quia nõ vult: & cui datur, ideo datur, quia vult, quamuis ipſa etiam voluntas caſtè viuendi donum ſit, ſed tamen omnibus parabile. *Vtique dares continentiam* (inquit S. Auguſtinus Deum alloquens) *ſi gemitu interno pulſarem aures tuas, & fide ſolida in te iactarem curam meam.* Auguſt.li. 6.confeſſ. cap. 11.

Mirabile eſt quod ſequitur, ais. *Ne fides quidem omnibus datur, nedum caſtitas*: Si fides non datur alicui volenti & petenti, Ergo falſum eſt, Deum lucem illam veram & inacceſſam, *illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum*; Ioan. 1. vtique volentem; Si fides alicui volenti denegatur à Deo, vt tu aſſeris, quo iure imputat Deus tali homini infidelitatem ad culpam? an tu vitio verteres alicui ignorantiam, Si nullo ſtudio, nulla induſtria & opera ſcientiam ſibi comparare poſſet? An tu tali ignorantiæ pœnas, & quidem æternas decerneres? Si fides non datur omnibus, ergo non dantur à Deo omnibus omnia neceſſaria ad ſalutẽ, niſi fortè apud vos Caluiniſtas fides non ſit ad ſalutem neceſſaria.

Sed iam definis nobis virginitatem, valde ſcilicet accommodatè Dialecticorum præceptionibus. *Vera virginitas*, inquis, *non eſt ea, qua cor-*

pus ſolum à ſcortationis impuritate immune eſt, ſed qua mens etiam ita impolluta ſeruatur, vt flammis illicitis numquam exardeſcat. Paucis verbis, non pauca vitia. Nam primùm, virginitas non modo eſt immunitas & ἀπειρία, Et vt ita dicam, *inexperientia* fornicationis, ſed cuiuſcunque alterius actus venerei voluntarij ſeu liciti ſeu illiciti. Deinde ad virginitatis integritatē non pertinet; vt mens nullis illicitis flammis inardeſcat: id enim in hoc mortali ſtatu nulli conceditur, ſed vt ad ardores illos nullus voluntatis conſenſus accedat, cum firmo propoſito conſeruandi illibatam corporis puritatem & integritatem, vel ſemper continuato, vel ſi interruptum ſit, denuò inſtaurato. Hanc virginitatem, quod Ieſuitis *non inuides*, ſed potius gratularis, eſt quod grates tibi agant. Mallent tamen te tuóſque tanti boni etiã participes eſſe, nullo ſuo damno, magno tuo, tuorumq́ue emolumento: Bonum enim virtutis, diffuſione non imminuitur, ſed creſcit: Rogas Ieſuitas, *ne caſtitatis Deo per votum conſecratæ ſingularem aliquam prærogatiuam eſſe ſtatuãt, Chryſoſtomum reueriti, qui vtere*, inquit, *cum moderatione nuptiis, & primus eris in regno, & bonis frueris omnibus.* Quid? an tu nos Iouiniani, damnati iam olim ab omnibus orthodoxis hæretici, diſcipulos fieri cupis? *Iſte enim virginitatem ſanctimonialium*, verba ſunt Auguſtini, *& continentiam ſexus virilis in ſanctis eligētibus cœlibem vitam, coniugiorum caſtorum atque fidelium meritis adæqua-*

S. Aug. lib. de Hæreſ. cap. 82.

*quabat. Cui monſtro,*ait alibi D.Auguſtinus,*ſancta Eccleſia fideliſſimè & fortiſſime reſtitit.* Abi igitur cum tuo poſtulato, nunquam impetrabis à Ieſuitis, vt votiuam caſtitatem & nuptias æquent, ne monſtra fiant. Nam ſi grauiſsimo Auguſtini iudicio, Iouinianus monſtrum eſt, quia ita ſenſit, neceſſe eſt, vt & tu & tui ſimiles eiuſdem Auguſtini iudicio, monſtra ſitis, Quia eiuſdem ac Iouinianus Hæreſeos eſtis. Chryſoſtomi locum ſi notaſſes, dubitare non cogerer de tua fide; Ex antecedentibus vel conſequentibus vel vtriſque ſimul, vel ex ſcopo diſputationis Chryſoſtomi demõſtraſſem, Chryſoſtomum nihil minus velle, quam nuptias caſtitati vel pares eſſe, vel præſtare. Nunc nolo laborare in hoc dicto interpretando, quamuis poſſem, ne fortè tuum mendacium, non dictum S. Chryſoſtomi interpretari coner. Quomodo enim hoc voluiſſet; qui integro libro virginitatis ſupra matrimonium, præſtantiam decantauit? qui tribus libris de vita Monaſtica aduerſus eius vituperatores; nihil aliud totis eloquentiæ viribus, egit; quàm vt ad decus & palmam caſtitatis quàm plurimos euocaret; qui in ſuis commentariis in Matthæum, & in epiſtolas ſancti Pauli, toties luculentiſsimè virginitatis & caſtitatis præconia commemorat. Dicis: *Virginitatem non tantopere extollendam cenſemus, vt in illa ſitam ſalutem ac beatitudinem contendamus, quam nequeant habere ij, qui in coniugio degunt.*

S. Aug. li. 2. Retract. cap.22.

Quis

Quis Catholicorum docet caſtos beatitudinem conſecuturos, quam coniuges non poſsint adipiſci? Vna eſt vita æterna, vna beatitudo omnibus propoſita, tam virginibus & cœlibem vitam profeſsis, quàm coniugibus & viduis: Sed hæc beatitudo gradus habet; & vt Chriſtus appel-

Ioan. 14.

lat, varias *manſiones*, quæ ad feliciſsimam illam vitam euectis, aſsignantur ſecundum fructum, quem hic tulerunt, vel *triceſimum*, vel *ſexageſi-*

Matth. 13.

mum, vel *centeſimum*. Porro num verum ſit, quod ſequitur, prudentis lectoris arbitrio permittam. Ais, *voto caſtitatis obſtringi poſſe aliquos, vnico dicto Paulino probant, quod extat 1. Tim. 5. Adoleſcentiores viduas deuita, cum enim luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* At id non ita eſſe, teſtabitur vel vnus ex noſtris ſcriptoribus Bellarminus; qui votum hoc ex pluribus ſacrarum litterarum locis rectè contra hæreticorum leuitatem aſtruit. *Primam fidem*; inquis, *plerique ex noſtris eam interpretantur, quæ in Baptiſmo data ſit: Pontificij votum caſtitatis eſſe aſſerunt*: Multum debeo tibi ob hæc paucula verba, mecumqúe debent omnes Pontificij. *Pontificij*, inquis, *votum caſtitatis eſſe aſſerunt*, Pontificij ergo ſunt ducẽti illi & tredecim patres Concilij Carthaginenſis quarti; inter quos & Auguſtinus: Pontifici⁹ erit ipſe Auguſt. in aliis ſcriptis extra hoc Conciliũ. Põtificius erit Hieron. & Baſilius, & alij plurimi; qui hunc locum in hunc ſenſum interpretantur; vt intelliges, ſi loca à me notata ipſe digneris inſpicere, ſepoſitis nonnihil Inſtitutio-

Bell. lib. 2. de Monac. cap. 22. 23.

Conc. Carthag. 4. cã. 104. Aug. lib. de virg. c. 23. & lib. de bono viduit. ca. 8. & 9. Hier. lib. 1, cont. Iouin. Baſ. lib. de vir-

tutionibus Caluini aut Locis Philippi. Tuorum interpretationem non refello; tum quia iam refellit Bellarminus, tum quia tu ipſe, doctior tuis magiſtris, eam non probas, nouam ergo affers, eamqúe ineptiarum plenam; *Viduæ illæ*, inquis, *non vouerant Deo caſtitatem, ſed presbyterio promiſerant, fide data, ſe perpetuo viduas manſuras, & pauperibus miniſtraturas. Hanc fidem non rarò fallebant, & ad nouas nuptias reſpectabant, cuius leuitatis graues pœnas dabant damnatæ ab omnibus.* Egregia profectò loci Apoſtolici expoſitio, cui præter veritatem nihil deeſſe video: nam quod noua ſit & antiquitati ignota, id tibi laudi, non vitio dandum arbitraberis. Affirmat Apoſtolus, tales *viduas habere damnationem; & conuerti retro poſt Satanam.* At hoc non eſt infamem apud homines fieri, aut in omnium factum noſtrum improbantium & reprehendentium ora incurrere; alioqui eidem locutioni apud eundem Apoſtolum idem ſenſus ſubiectus erit: vt cum ait de impiis quibuſdam calumniatoribus ſuis; *Quorum damnatio manifeſta eſt*, & alibi. *Qui autem reſiſtunt Dei ordinationi, ipſi ſibi damnationem adquirunt.* Si in his locis damnationis vocabulum accipitur pro pœna coram Deo; non coram hominibus, cur in ſupradicto loco eodem ſenſu non acciperetur vox eadem tam græca quam latina, præſertim cum paulo poſt ſui ipſius explanator ſit Apoſtolus, quo ſenſu pronunciarit tales viduas damnationem habere, cum dixit: *eas con-*

Bell. lib. 2. de Monac. cap. 24.

Rom. 3.

Rom. 13.

uerti retro poſt Satanam. Quid enim hoc aliud eſt, quam, relicto Chriſto, ſuam operam Diabolo addicere; eumqúe vt ducem ſequi, & quod hinc eſt conſequens, pœnis æterni ſupplicij obnoxium reddi?

Sed tu ad extremum inauditam tuam interpretationem grauiſsimo ſcilicet argumento confirmas: *propter coniugij repetitionem*, inquis, *pro condemnatis habitas fuiſſe, ne Apoſtolus quidē mihi perſuaſerit, niſi à ſe ipſe diſſentire velit.* Ergo ſi Apoſtolus à ſe diſſentiat, ſibique contradicat, tum demum fidem apud te merebitur? Nollem tibi excidiſſe hæc verba, ferrei & inflexibibilis tui cerebri perſpicua argumēta: Quis tecum de continentiæ voto diſſeret, ſi tam peruicax & cerebroſus es, vt ne ab Apoſtolo quidem perſuaderi velis; niſi Apoſtolus velit, q̃ tu velis. Par eſſe videbatur; vt tu te Apoſtolo, nō Apoſtolꝰ tibi ſeſe conformaret. Ais, *Ieſuitas non debere adeò effuſè gloriari caſtitate; cum etiam Idololatræ abſtineant à certis cibis & rebus venereis*, Idque probas teſtimonio Clementis Alexādrini. Cum olim Iouinianus caſtitatem oppugnaret, præter cetera argumenta, etiam iſto eſt vſus, teſte S. Hieronymo; quod *nunquam hoc genus* (cœlibem vitam ducentium) *in ſeculo ſit probatum: & nouum dogma contra naturam religio Chriſtiana prodiderit.* Hac calumnia excitatus Hieronymus, contexuit ex omni antiquitatis memoria longiſsimum catalogum, tam mulierum, quàm virorum, qui in tantis illis ethnicæ ſuperſtitionis tenebris cœlibem vitam vel coluerint; vel ſummis laudibus celebrarint. At ho-

Hier. lib. 1. contra Iouinian.

hodierni hæretici contraria via incedunt, vt caſtitatis decus eleuent, & extenuent. Iouinianus ita argumentabatur. Nulli ex Ethnicis hoc viuendi inſtitutum amplexi ſunt: ergo repudiandum eſt; tanquam id, quod à natura prorſus abhorreat. At iſti ita ratiocinantur. Ethnici itidem caſtè vixerunt, nihil ergo præ ceteris eximium præſtant Chriſtiani, cum vitam nuptiarum expertem ducunt. Notaui ſuprà veterem hanc Ethnicorum calumniam. Addo nunc, perinde eſſe, quaſi ita argumentarentur, conſtãtię Chriſtianorum Martyrum & tolerantiæ deprimendæ gratia. *Mutius dextram ſuam in ara reliquit. Empedocles totum ſe Catanenſium Ætneis incendiis donauit. Regulus, ne vnus ꝓ multis hoſtibus viueret, toto corpore cruces patitur; Anaxarchus cum in exitium ptiſſanæ pilo contunderetur, tunde, tunde, aiebat, Anaxarchi follem; Anaxarchum enim non tundis. Attica meretrix, carnifice iam fatigato, poſtremò linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuiẽtis expuit, vt expueret & vocem, ne cõiuratos confiteri poſſet, ſi etiam victa voluiſſet. Zeno Eleates conſultus à Dionyſio, quidnam Philoſophia præſtaret, cum reſpõdiſſet, contemptum mortis, impaſſibilis flagellis tyranni obiectus, ſententiam ſuam vſque ad mortem ſignabat. Laconum flagella ſub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferunt, quantum ſanguinis fuderint:* Similia conſtantiæ, patientiæ & inuicti animi exempla, non pauci Ethnicorum edidêre. Quid magni ergo præſtiterunt Machabæi cum ſuis illis ſup-

Tertul. Apolog. cap. 50.

pliciis, quid Apoſtoli, quid alij, qui vt ait ſan-
2.Mach.7. Hebr.11. ctus Paulus, *ludibria & verbera experti ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt*; omnium enim horum cruciatuum paradigmata, magnanimitatis & imperterritæ mentis pleniſsima, ſuppeditabunt tibi Ethnici, veri numinis ignari Si hoc argumento vti non audes, ne pleraque Apoſtolorum, Martyrum, imò & ipſius CHRISTI præclarè facta & decora alta funditus è medio tollas, quæ dementia eſt, collectione planè ſimili, caſtitatis laudem imminutum & depreſſum ire, cum ſi ſaperes, potius inde concluderes, mirabilem caſtitatis pulchritudinem eſſe, quæ ad ſui amorem etiam Idololatras pellicere potuerit: Deinde mirandam vel potius miſerandam eſſe improbitatem & peruerſitatem veſtram; qui neque exemplo Ethnicorum; neque Chriſti & Chriſtianorum, ad huius virtutis ſtudium excitari poteſtis, vt proinde contra hanc generationem prauam & adulteram, Ethnici in iudicio ſint ſurrecturi & vos condemnaturi. Quo enim ardore caſtitatem coluiſſent, ſi Chriſti & Chriſtianorum, tot præclariſsima exempla ad imitationem propoſita habuiſſent, & diuina illa præmia caſtis decreta cognouiſſent, cum ſolo rationis lumine ducti, voluptates corporis fortiſsimo animo repudiarint; voſque nondum ex ſtygia palude exortos; cum veſtris Epicureis de caſtitate placitis confutarint. Itaque deſine quærere; *quid magni præſtant Ieſuitæ caſtitatem profeſſi, idem facientes quod Magi*: aliàs ego viciſsim quæram; Quid magni

magni præſtiterit Chriſtus & Apoſtoli, caſtam vitam amplexi; idem facientes quod Magi, quorum aliqui caſtam vitam degerunt. Quid magni præſtant Chriſtiani, vnum Deum conoſcendo; idem facientes, quod & aliqui Magi, quibus vnus Deus non fuit ignotus? Dixi iam ſuprà, virtutem non deſinere eſſe virtutem in quocunque demùm inſit. Quare ſi caſtitas inueniatur in Mago, laudanda & imitanda eſt, nam caſtitas non facit Magum, ſed Magia, nec fugiendus & execrandus eſt Magus; quà caſtus; quà vnius Dei gnarus, quà temperans, & abſtinens, ſed quà veneficus. Finis hic diſputationem tuam contra caſtitatem; finio & ego defenſionem pro caſtitate, ſimulqúe adiungo, Luthero & Caluino magnas gratias deberi ab omnibus Apoſtatis, & Ordinum ſuorum deſertoribus: Niſi enim iſti duo veniſſent, fœdifragi ſcortatores *Paradiſum intrare non poterant*, vt de Iouiniano ſcitè dixit S. Hieronymus. S. Hier. li. 2. contra Iouin.

CAPVT IV.

De voto paupertatis & obedientiæ.

VOtum paupertatis, ais, *à Ieſuitis elici ex ſpeciali illo vel perſonali præcepto; quod dabatur homini propriæ iuſtitiæ perſuaſione inflato, & opinione ſingularis cuiuſdam perfectionis. Si vis*, inquit Chriſtus; *eſſe perfectus, vade, vende omnia*

omnia qua poſſides , & de pauperibus. Solent ex hoc loco orthodoxi paupertatis votum elicere, vt dicis, ſed non ex hoc ſolo, vt te Bellarminus docebit, ſi docenti patientem aurem accommodes. Cur tu verò iſtum, qui perfectionis adipiſcendæ conſilium à CHRISTO exquiſiuit, tot conuiciis oneras? Non enim tibi ſatis eſt; eum à te appellatum *hominem propriæ iuſtitiæ opinione inflatum*, ſed ne parum intemperantis linguæ eſſe videreris, nominaſti & *hypocritam. Quo audito*, inquis, *hypocrita ille triſtis abibat.* Atqui à tuis criminationibus eum abſoluit ipſe CHRISTVS; melior, niſi fallor, cordium inſpector & cognitor, quàm tu: cum enim dixiſſet ille princeps, vt à ſancto Luca nominatur, ſe ab ineunte ætate mandata DEI cuſtodiiſſe, IESVS *intuitus eum, dilexit eum*, vt ait ſanctus Marcus: Nec hoc tantum: Sed & addidit. *Adhuc vnum tibi deeſt.* Si ergo Dominus Principem hunc amauit; alterum, ſi tibi conſtare velis, fatearis neceſſe eſt; aut CHRISTVM hypocritam amaſſe: aut hypocritam eſſe ignoraſſe: Si vtrumque plenum abſurditatis eſt & impietatis; tute cogita; quomodo non etiam, quod tu aſſeueras, ab omni ratione ſit alienum. Quod ſi hypocrita erat; non verè à Chriſto audiit: *adhuc vnũ tibi deeſt.* Hypocritæ profectò non vnum, ſed omnia deſunt. Quod autem *contriſtatus in verbo hoc, mœrens abiit*, id non eſt hypocriſeos indicium, ſed argumentum

Bell. lib. 2. de Monac. cap. 20.

Lucæ 18.

Marci 10.

tum eius difficultatis, qua via ad perfectionem Euangelicorum conſiliorum obſepta eſt. Nec verum eſt, quod addis, *hanc recuſationem facile indicaſſe, falsò eum de legis obſeruatione gloriatum eſſe*: Poteſt enim quis mandata Dei verè & integrè ſeruare; & tamen nolle ad hunc perfectionis gradum pertingere, quocirca non dixit Chriſtus; *Si vis ad vitam ingredi, vende omnia, quæ poſſides*; Sed; *ſerua mandata*; venditioni autem & diſtributioni facultatum in egenos præpoſuit perfectionem. *Si vis*, inquit, *perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ poſſides, & da pauperibus. Ne graue onus nolenti videretur imponere*, inquit Hieronymus, *in propria audientis voluntate dimiſit, dicens: ſi vis perfectus eſſe.* Hier. li. 2. contra Iouinian.

Tu duplicem paupertatem ſtatuis; alteram, *ſpiritualem*, communem omnibus Chriſtianis, non tam in rerum penuria, quàm in animo rebus caducis non affixo ſitam; ex Prophetæ monito: *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere*; Pſal. 61. hanc non conſilij, ſed præcepti eſſe, neſciuiſſemus ſcilicet, niſi tu ea de re nos monuiſſes. Alteram paupertatem ſtatuis ad corpus pertinentem, poſitam in penuria rerum ad vitæ ſuſtentationem neceſſariarum. *Hanc*, inquis, *cupidè vouiſſe nouimus Monachos.* Monachi non hanc præcisè paupertatē vouent, q̃ etiã nolenti obtingere poteſt; ſed illã, qua quis ſeſe ſpõte omnium

rerum dominio & poſſeſsione priuat, ita vt in particulari, vel etiam in communi, pro varietate religionum, nec velit, nec licitè poſsit quidquam poſsidere, abdicato à ſe, per paupertatis votum, omni illo iure, quod alioquin ad rem ſuam faciendam vel conſeruandam vel amplificandam habebat. Hanc paupertatem Monachi cupidè vouerunt; & verò adhuc vouent. *Sed quæ eſt illa paupertas*, inquis, *nihil habere proprij, & interim frui lautitiis omnibus? Quis pauperes dicat opulentorum hominum liberos, qui vt nihil proprij poßideant, omnibus tamen neceſſariis abundant; quod haud ſcio, an Ieſuitis etiam contingat.* Talis videlicet paupertas eſt, qualis primæuæ illius & Apoſtolicæ Eccleſiæ, de qua

Act.2.&4. S. Lucas. *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quiſquam eorum, quæ poßidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, quotquot enim poſſeſſores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorũ. Diuidebatur aũt ſingulis, prout cuiq; opus erat:* Quęre & hic, quænam hæc paupertas, vbi ſingulis diuidebatur prout cuiq; opus erat? imò, quod mirabilius; in qua paupertate nullus egẽs erat. Ita enim S. Lucas: *Neque enim quiſquam egens erat inter illos*; ſi tam facilis & ſuauis hæc paupertas eſt, quî fit, quod apud Caluiniſtas & Lutheranos adeò nullus eius vſus eſt: nihil enim dicam de illa, quæ nec in particulari nec in communi aliquid poſsidet: hanc enim citius apud

Ethni-

Ethnicos, quàm apud Hæreticos repereris. Sed quàm ſuauis ſit hæc religioſa paupertas docui jam olim Haſenmüllerum, vel potius Polycarpum Leiſerum. Tu, Miſene, inde pete, & ſimul ad alteram, de liberis opulentorum parentum calumniam, hoc habe reſponſum: Diſcrimẽ eſſe inter hos & religioſos, quia filij ius habent ad bona paterna, vtpote parentis hæredes. At religioſi nihil in bona communia particularis Iuris habent; nõ enim ſunt ſingulorum; ſed communitatis. Quod ſi copioſorum hominum liberi ſplendidè habentur & tractãtur, id non mirum, nulla enim in tali domo paupertatis profeſsio. At religioſi habentes victum & veſtitum, Apoſtoli exemplo, his contenti viuunt, *citò expletur naturæ neceſsitas: frigus & fames ſimplici veſtitu & cibo expelli poteſt.* Hoc S. Hieronymi dictum omnes Religioſi, qui inſtituto ſuo conuenienter ſeſe gerunt, & verbo & facto verum eſſe docẽt: ne tu victum & veſtitum lautum & magnificum ſomnies.

In Refut. hiſt. Ord. Ieſuit. fol. 96.

1. Tim. 6. S. Hieron. lib. 2. con. Iouinian.

Nugas tuas de paupertate Religioſorum concludis fabella digna nugis coronide. *Nuper in celebri quodã Germaniæ oppido,* inquis, *hoſpes quidã tenuitatẽ apparatus apud peregrinos excuſans, nõ mea, inquit, culpa parum lautè tractamini, ſed Ieſuitarum, qui emũt quidquid auicularum, perdicum & gallinarũ affertur.* Annõ pudet te facere; quod toties criminis loco Ribadeneiræ obiicis? Si ille dicat: *quãdã die: quadam vice hoc vel illud accidit:* tu ſtatim aduolãs, *et cur nõ nominas diẽ*, inquis, *cur non deſignas certũ tẽpus?* Cur? *Quia mendacio latebrã quæris,*

Meliore iure hęc ego tibi. Cur nō nominas diē? Quid ſibi vult illud *nuper?* Cur nō nominas celebre illud oppidū? cur nō hoſpitē? cur nō peregrinos illos culpa Ieſuitarum tā miſerè acceptos? cur nō collegium ipſū? Cur? niſi quia metuis ne hoc tuū, vel tui illius hoſpitis mēdacium in luminis oras extrahatur. Mirū dictu, hunc Caluiniſtam cum ſuis gregalibus, melius noſſe, quid eſitemus, quā nos, qui quotidie mēſæ noſtræ aſſidemus. perdices profectò & aues tricliniū noſtrū nullas nouit, niſi tu boues & oues & vitulos pro ficedulis & perdicib. habeas, quia, vt alicubi ſcitè ratiocinaris, ſi boues alas haberent, volare poſſent, quo ipſo aues eſſent. Sed fortaſsis ne harum quidem pecudū carne nos veſci æquo animo pateris. Quid ergo? An vis vt cum *Arabibus et Saracenis, et cū omni eremi Barbaria camelorū lacte et carnib. viuamus, aut vt cum Ponticis vermes, aut cum Afris locuſtas comedamus, ignarus, vnāquanq; gentem;* vt rectè ait S. Hieron. *non cōmuni lege naturæ, ſed iis quorū apud ſe copia eſt, veſci ſolitā.* Sed ſiue hoc ſiue illud manducemus & bibamus, nunquam Caluiniſtis, & Lutheranis ſatisfaciemus. Ioann. Baptiſta comedit locuſtas, & mel ſilueſtre; Chriſtus quidquid apponebatur, nec hic nec ille calumniatorum morſus effugit. *Venit Ioannes*, inquit Chriſtus, *neque manducans, neque bibens, & dicunt; Dæmonium habet: Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax & potator vini.*

S. Hieron. lib. 2. cont. Iouīn.

Matth. 11.

Illud obſeruatione dignum eſt, calumniam hanc de ſumptuoſis dapibus, quam nobis & aliis religioſis Ordinibus hæretici toties obiiciunt

unt, ſumptam eſſe, vt & alias ab Ethnicis, qui inter cætera Chriſtianis lautitias & menſarum exquiſitas cupedias obiectare ſolebant. Ita enim Tertullianus ad Ethnicos: *Cœnulas noſtras vt prodigas quoq; ſugillatis. De nobis ſcilicet Diogenis dictum eſt; Megarenſes obſonant, quaſi craſtina die morituri.* Ad hanc calumniam reſpondens Tertullianus oſtendit; quāta frugalitate & temperantia Chriſtiani cœnare conſueuerint: *Non prius,* inquit, *diſcumbitur, quàm oratio ad Deum prægustetur: Editur quantum eſurientes capiunt: Bibitur quantum pudicis eſt vtile: ita ſaturantur, vt qui meminerint, etiam per noctem adorandum Deum ſibi eſſe: Æquè oratio conuiuium dirimit, inde diſceditur nō in cateruas cæſionum, neque in claſſes diſcurſationum, nec in eruptiones laſciuiarum, ſed ad eandem curam modeſtiæ & pudicitiæ, vt qui non tam cœnam cœnauerint; quàm diſciplinam:* Quæ de cœnis Tertullianus, ea & ad prandia, Miſene, accommoda: & ad tuas de noſtris lautitiis reſponſum, non meū, ſed antiquiſſimi Tertulliani habebis: nam in lautitiis non eſt diſciplina, ſed diſciplinæ ſolutio: *Sapiētiæ operam dare non poſſumus,* inquit S. Hieron. *ſi menſæ abundantiam cogitemus.* Hæc de paupertate. Tertul. Apol. c. 38.

Ab obedientia paucis, te expedis, homo, vt apparet, non admodum amans obedientiæ. *Obedientiam,* inquis, *ſi eam intelligant, quæ ſit præceptis Dei ſeruandis cōſecrata, nemo hanc piorum improbabit.* Hanc non intelligimus, cùm de tribus Religioſorū votis diſſerimus: nam hæc ad omnes Chriſtianos pertinet. *Si de alia,* inquis, *loquūtur*

tur, qua ſerui non Dei, ſed hominis redduntur mancipia; illam ſibi retineant, quam nos ſcimus Apoſtolico præcepto vetitam. Obedientiam Religioſam, etiam ſine tuo admonitu, retinere parati ſumus, qua tamen non mancipia hominum, ſed ſerui Dei, & hominum propter Deum efficimur: aut ſi mancipia hominum; certè & mancipia Dei; niſi fortè tu ne mancipium quidem Dei eſſe velis.
Pſal. 72. Quî igitur cum Propheta iumentum Dei fies? niſi fortè vilior ſit apud te conditio mancipij, quàm iumenti. At prohibuit Apoſtolus, ne quis
1. Cor. 7. ſeruus hominum fiat: *Pretio*, inquit, *empti eſtis, nolite fieri ſerui hominum.* In promptu eſt reſponſio. Prohibuit, ne quis ſeruiat hominibus potiſſimùm propter ipſos homines, vel etiam in malis perpetrandis, ſed non prohibuit, ne quis ſeruiat hominibus propter Deum, & in rebus honeſtis & laudabilibus exequendis, quod obedientia facit: alioqui alio in loco ſecum ipſe Apoſtolus pugnaret: cũ his verbis ſeruos alloquitur:
Coloſſ. 3. *Serui obedite per omnia Dominis carnalibus; non ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus placentes, ſed in ſimplicitate cordis timentes Dominum, quodcunque facitis, ex animo operamini ſicut Domino, & non hominibus. Scientes quod à Domino recipietis retributionem hæreditatis. Domino Chriſto ſeruite.*

CAPVT V.

Mendacia & calumniæ Miſeni in varios religioſorum ordines.

ABſolutis votis redit Miſenus noſter cum ſua tuba ad Religioſos Ordines; quorum ort⁹ & increméta fusè nobis denarrat ex Pſeudopolydoro & Peucero, fideliſsimis ſcilicet hiſtoricis, qui tanto veritatis ſtudio, animiq́; candore poſteris Religioſorum Ordinum initia prodiderunt; quanto Apion ille Alexandrinus Grammaticus, primordia Iudæorum: & Celſus Epicureus incunabula Chriſtianorum. Ait; *Benedictinos à Benedicto ſic appellatos tria vouere, morum conuerſionem, obedientiam & ſtabilitatem.* Suſpicari quis poſset te fuiſſe aliquando Benedictinum, cùm tam probè teneas, quæ ſint Benedictinorũ vota, quæ tamen tuam quoque cenſuram ſubire debent; cùm dicis, *hæc ineptè ad peculiarem quendam Ordinem trahi, cùm ad omnes pertineant Chriſtianos.* Si conuerſio morum ſecundum regulam S. Benedicti, quã vouent in ſua profeſsione Benedictini, vt ex S. Thoma liquet, ad omnes omnino Chriſtianos pertinet, ſequitur omnes omnino Chriſtianos eſſe Benedictinos. Pari modo, ſi obedientiam præſtare ex præſcripto regulæ S. Benedicti, & ad extremum vſque ſpiritum in Religione S. Benedicti, & in loco vbi profeſsionem feceris, perſeuerare (quæ duo tu à Benedictinis voueri tradis) omnes Chriſtianos concernunt: oẽs Chriſtiani Benedictini erunt: quod ſi verum eſſet; nulli Caluiniani, nulli Lutherani, nulli alterius vel nominis vel opinionis Sectarij eſſent;

S. Thom. Quodli. 1. q. 9. ar. 20.

eſſent; quàm verum igitur eſt Caluinianos, Lutheranos, & aliarum claſsium nouatores eſſe; tam verum eſt, tria hæc ad omnes Chriſtianos non pertinere; quamuis morum emendatio, obedientia, & in bene cœptis conſtantia & perſeuerantia ab omnibus exigatur: at non ad normam illam, quam D. Benedictus ſuis ſeu filiis, ſeu fratribus præſcripſit.

Ceterum vt tuam nobis in Monaſticis votis interpretandis ſolertiã declares, ingenioſè profecto explanas; quiſnam his tribus Benedictinorum votis ſubiiciatur ſenſus. *Morum conuerſio*, inquis, *eſt abdicatio vitæ ciuilis. Obedientia refertur non ad Deum; ſed ad Abbates & Priores: Stabilitas intelligitur de perſeuerantia vſq; ad mortẽ in exequendis iis, quæ à ſuperioribus mãdantur.* Meritò tibi hîc acclamatur vetus illud; *Non poteſt melius: pulchrè, benè, rectè*. Acu mentẽ & ſententiam S. Benedicti attigiſti. Nimirum tot regulis & ſtatutis, tot ſanctiſsimæ & laudatiſsimæ vitæ exemplis; nihil aliud voluit S. Benedictus, quàm vt ſui poſteri nõ ſint politici; vt ſuperioribus, non Deo obtemperent, vt ſuperiorum non Dei iuſſa conſtanter, dũ ſpirant, faciant. Confirmabit tuam explicationẽ mirum in modum ſanctus Gregorius Magnus, & ipſe Benedictinus libro ſecundo Dialogorum, quem totum vitæ ſancti Benedicti conſecrauit. Cui euoluendo, vt diligentem operam naues, oro, haud te pœnitebit operæ, præſertim, ſi adiungas epiſtolam ſeptimam ſancti Bernardi, vbi de his Benedictinorum votis accuratè diſſerit. Libenter monerem, vt & ſancti Thomæ Quodlibeti primi, quæſtionis no-

næ,

articulum vigeſimum conſuleres. At vereor non modò ne ego moleſtus ſim; ſed ne ipſa *Quodlibeti, quæſtionis, & articuli* nomina tibi bilem moueant. Es enim, vt Pan ille apud poëtam, *acer; Et in ſummis naribus tibi ſemper bilis recubat acris.*

Poſt tuã operam tam feliciter exponẽdis Benedictinorum votis impẽſam, reſumis cum tuo Polydoro & Peucero narrationem de ortu Ordinum, tandemque ad Franciſcanos delaberis, quos Peucerus ait, credo non ſine gemitu, non *multorum annorum ſpatio, prouentu penè incredibili, in omnes occidentis partes ſeſe diſſeminaſſe, atq; in aulis, gynæceis & vrbibus ferè ſolos dominatos eſſe.* Tu vtrobiq; apponis hanc notam: *Notent hoc Ieſuitæ.* Idẽ ſalutis humanæ hoſtis, qui olim Ethnicorũ ore conquerebatur de multiplicatione Chriſtianorum; is etiam hac ætate lamentatur ore & calamo hæreticorum felices & celeres religioſorũ Ordinum progreſſus. *Obſeſſam vociferantur ciuitatem,* inquit de Ethnicis Tertullianus, *in agris, in caſtellis, in inſulis Chriſtianos, omnem ſexum, ætatem, conditionem, etiam dignitatem tranſgredi ad hoc nomen, quaſi detrimento mœrent. Nec tamen hoc ipſo* (Ethnici & Hæretici) *ad æſtimationem alicuius latentis boni promouent animos, non licet rectius ſuſpicari, non licet propius experiri, hic tantùm humana curioſitas torpeſcit, amant ignorare, cùm alij gaudeãt cognouiſſe.* Quare non eſt, quod Ieſuitas moneat Miſenus, vt notent celerem illum, & tam longè lateque ſe ſe diffundentem Ordinis ſancti

Tertul. Apolog. c. 1.

ſan͂cti Fr͂aciſci progreſſum: Agnoſcimus libenter & prædicamus in propagatione huius Ordinis diuinam potentiam: Fatemur non niſi cœleſti virtute tot millenos, vnum in cœtum, ſeuerisſimis legibus aſtrictum colligi, collectosq; in omnes Chriſtiani orbis partes diffundi potuiſſe. Illud de gynæceis ad prædicantes pertinet, *quibus fauent*, vt de Iouiniano veteri prædicante dixit S. Hieronymus, *craſſi, nitidi, dealbati, adde, ſi vis, iuxta Socraticam irriſionem, omnes ſues & canes, & quia carnem amant, vultures quoque, aquilæ, accipitres & bubones, quoſcunque formoſos, quoſcunque calamiſtratos, quos crine compoſito, quos rubentibus buccis viderimus*: de prædicantium *armento ſunt*: de grege Monachorum, *triſtes, pallidi, ſordidati, & quaſi peregrini huius ſeculi; licet ſermone taceant, habitu loquuntur & geſtu: Hei mihi quia peregrinatio mea prolongata eſt: Hirci*, quales prædicantes; non Agni; quales Monachi, *plurimas poſt ſe capras trahunt*. Alterum de dominatione in vrbibus ſimiliter prædic͂atium, non Franciſcanorum eſt; qui, vt & alij Religioſi, probè ſciunt; neminem, qui militet Deo, implicare ſe negotiis ſecularibus. Addis ex Polydoro: *ob hanc tam ſubit͂a Franciſcani inſtituti multiplicationem vulgus iam olim ſtupefactum, ſuſpicari cœpiſſe, non tam pietatem, quàm otium & ignauiam interdum multis cordi eſſe*. Vbi tu iterum cum illa tua gloſſa accurris: *Notent hoc Ieſuitæ*. Idem quod Polydorus de Franciſcano; & tu de Ieſuitico inſtituto, ſuſpicamini, ſuſpicatus eſt i͂a olim Celſus Epicure-

S. Hier. li. 2. contra Iouin.

Epicureus de Chriſtianæ Religionis inſtituto; ad hoc enim aiebat ſolos *fatuos, ignauos, ſtupidos & mancipia, mulierculas & pueros aduolare*, ſpe videlicet otij & deſidiæ; cuius calumniam quomodo refellat Origenes; intelliges, ſi relicto Polydoro & Peucero, percurrere velis tertium Origenis librum, quem in eundem Celſum edidit. Ego vel hoc vnico argumento vanitatis vos arguam. Si Ordo Franciſcanus, vel noſter, otij & ignauiæ cauſſa inſtitutus eſſet; vtique Caluiniani & Lutherani fuci, Ordines iſtos amplecterentur & fouerent, & nomina ſua eis darent. At tantum abeſt, vt hoc faciant, vt & Franciſcanos & Ieſuitas, vbicunque poſſunt, exterminent, & ex finibus ſuis eiiciant: Signum ergo eſt, ordines hos non otio & deſidiæ, ſed labori & operæ indeſinenti conſecratos eſſe; quod & Apoſtatæ teſtatum faciunt, qui ad Lutheranos & Caluinianos transfugiunt: non otium pertæſi, ſed laborem religioſum; non vt otiari deſinant, ſed vt otiari incipiant. Orig. li. 3. cont. Celſ.

Ab Ordine Minorum venis ad Ordinem Minimorum : quem deſcribis ex Polydoro: *Nouiſſimè*, inquis cum ſuppoſititio Polydoro, *quando ignauiſſimo cuique (notent hoc Ieſuitæ) iam nouæ religionis introducendæ libido inceſſit; Franciſcus quidam, homo Siculus, D. Franciſci ſummiſſionem æmulatus Minimorum ſectam inſtituit:* Hæc verba Polydori, quiſquis Polydorus fuerit; non Catholico, ſed Hæretico ſpiritu effuſa ſunt. Nam primum tantum abeſt, vt ignauiſsimo cuique liceat nouam Religionem inſtituere, vt ne ſtrenuiſsimo cuique id ſine ſummi Pontificis pote-

 ſtate

ſtate liceat; Deinde quis iſte Polydorus, qui Frãciſcum de Paula, virum ſanctiſsimum plurimiſque miraculis clariſsimum, Regibus & Principibus Galliæ gratiſsimum, & ab iiſdem, dum viueret, ſummo honore cultum (quem Siculum nominat, cũ Calaber fuerit) *ignauiſſimi* probroſo cognomento afficiat, cum cuius induſtria & tam patiendo, quàm faciendo pro Chriſti nomine indefeſſa opera; ſi Polydori vel Miſeni ſupinam negligentiam conferam, ſumma profectò iniuria ſummum æui noſtri ornamentum onerem: Itaque quod tu Miſene nos Ieſuitas hæc Polydori conuicia notare iubes, bene quĩdem facis; ſed ea iam ante ſine tuo monitu notaueramus; & non niſi conuicia eſſe videramus, vt proinde mihi aliquando ſubeat ſuſpicari, Polydorum hunc, vt olim illum Troianum, matre aliqua Hecuba (quam Poëtæ ob maledicentiam in canem conuerſam aiunt) eſſe progeneratum, à qua tantam conuiciandi libidinem cum vita acceperit. Sed quid mirum Franciſcũ de Paula maledicam linguam iſtorum non effugere; ob nouum ordinem abs ſe inſtitutum; cùm ne ipſe quidem Auguſtinus virulentum Petiliani Donatiſtæ Epiſcopi dentem vitare potuerit; eo quod parens fundatorque Monaſtici cuiuſdam ordinis eſſet? *Deinceps perrexit*, ait de Petiliano S. Auguſtinus, *ore maledico in vituperationem Monaſteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit inſtitutum.* Petilianum ſtrenuè imitantur Miſenus & Polydorus, cui Iacobus Homo Cremonenſis, *tam eſt laboris fugiens, quàm ignauiæ amator*; non alia de cauſa;

S. Aug. li. 3. cont. lit. Petilian. cap. 40.

cauſſa; quàm quia ordinem quendam inſtituit, tempore Polydori, inconſulto Polydoro. Quare vt in iſtum pro ſua modeſtia Polydorus, vel Hęreticus ſub Polydori nomine latitās, amara cōuitia iecit, ita eadem iecißet in S. Auguſtinum, & in S. Baſiliū; ſi illis vixißet temporibus, quibus duo iſta Eccleſiæ lumina, certos ordines inſtituerunt, inſtitutosque certis legibus temperarunt. Addis ex Polydoro; *Hinc cognoſcere licet, quàm conducibile eſſet (lætare Gallia) haſce hominum feces tanquam membra Chriſtianæ Religionis ægnata conterere, abſcindere, cremare, ne ſuis ſordibus (notent hoc Ieſuitæ) cultus diuini nitorem, & mundiciem diutius conſpurcarent*. Si Polydorus hęc Propheticè & per præſenſionem ſcripſit de Caluiniſtis & Lutheranis, omnino aſſentior; & è re Chriſtianæ Reipublicæ vel maximè fore conſiteor; ſi fiat, quod Polydorus faciendum monet. Quod ſi hæc de Monachis & Religioſis ſcripſit; agnoſco veterem Donatiſtam & circumcellionem in nouo Polydoro, ac proinde non pluris æſtimo has & tuas & Polydori in Religioſos Ordines criminationes; quàm olim Orthodoxi eaſdē æſtimarūt proiectas à circumcellionibus in Monachos: vnus & idem Diabolus, & per apertos hæreticos, & per fictitios, politicosque Chriſtianos Religioſam vitam inſectatur & infeſtat. Quod Galliam ob exilium noſtris decretum ad lætitiam cohortaris; neſcio num tibi ſit obtemperatura. Sed de hoc iam ſuprà. Hîc verba ſancti Hieronymi accipe, quæ ſcripſit cum impulſu hæreticorum,

quorum ipſe domitor & inuictiſsimus triumphator erat, proſcriptus eſſet cum ſuo monaſterio: *Fundendo ſanguinem, & patiendo magis, quàm faciendo contumelias fundata eſt Eccleſia, perſecutionibus creuit, Martyriis coronata eſt; aut ſi iſti ſoli iuxta quod legimus, amant rigorem, & non nouerunt perſecutionem ſuſtinere, ſed facere; ſunt & hic Iudæi: ſunt variorum dogmatum Hæretici, & maximè impuriſsimi Manichæi, cur eorum, ne verbo quidem quempiam audent lædere, nos ſolos expellere cupiunt; Nos ſoli, qui Eccleſiæ communicamus, Eccleſiam ſcindere dicimur: Oro te, nonne æqua eſt iſta poſtulatio? vt aut illos nobiſcum expellant, aut nos cum illis teneant; niſi quod in eo nos magis honorant, quos ſaltem exilio ab hæreticis ſeparant.* Hæc pro ſe & ſuis Hieronymus. Hactenus de Pſeudopolydoro, homine, qui, vt de Hermogene dixit Tertullianus; & de Heluidio S. Hieronymus, *Loquacitatem facundiam exiſtimat, & impudentiam, conſtantiam deputat; & maledicere ſingulis officium bonæ conſcientiæ iudicat.*

Hieron. epiſt. 62. ad Theoph. Alex.

Tertul. lib. cont. Hermog. Hier. libr. cont. Heluid.

Nunc te denuò audiamus Miſene, *Iam tandem*, inquis, *temporum ſeries nos ad ſocietatem illam auguſtam deduxit; quæ vt ritibus quibuſdam & regulis diſcrepet à ſuperioribus ordinibus, in idololatria tamen, & ſuperſtitione reliquos omnes poſt ſe reliquit.* Quod Societas proprias quaſdam regulas & conſuetudines habeat: id omnino neceſſarium eſt, aliâs non diuerſa ab aliis; ſed eadem cum

aliis

aliis religio eſſet. Idololatriam, quam ceteris feruentius defendamus, nos nullam penitus nouimus. Hoc ſcimus; Ieſuitas in India & Iaponia multa millia idololatrarum ad Chriſtianam fidem traduxiſſe, deſtructis idolis, idolorumq́ue delubris funditùs euerſis: Vetus eſt & hæc Vigilantij & Iconoclaſtarum in Orthodoxos calumnia, quos ob id pia antiquitas χριστιανοκατηγόρους, *Chriſtianorum accuſatores* nominauit. At vobis videtur id quod nos propugnamus, Idololatria eſſe. Etiam Vigilantio videbatur Idololatria eſſe id, quod faciebat & defendebat S. Hieronymus, & cum illo totus Catholicus orbis. Et tamen ob hanc hæretici opinionem, Hieronymus, & cum illo totus Catholicus orbis idololatricus non erat. Quia verò in libro vitæ P. Ignatij, ſæpe fit mentio Catholicæ fidei, non abs re fore cenſuiſti, ſi contra ſpecioſum Catholicæ fidei titulum & vocabulum, antidotum parares, oſtenderesq́ue quidnam Ieſuitæ fidei Catholicæ nomine ſignificent, ne quis ex ſimplicioribus ſeducatur. At cùm medicamētorum, vt apparet, valde ſis inops; ea depromis ex pharmacopolio Peuceri; longumque catalogum verbis Peuceri texis; quidnam mente & cogitatione concipiendum ſit, cùm Ieſuitæ Catholicam fidem nominant, in quo catalogo tot fermè ſunt mendacia Peuceri, & tua; quot verba: Tua voco; quia tua feciſti tranſcriptione & recitatione. Dicit, *Monaſticos ordines introductos ea occaſione; quod in collegiis opulentioribus Sacerdotum & Monachorum, iam regnarent luxus & helluationes, ſtudia verò doctrinæ iam exoleuiſſent.* Mendacium hoc

Hier. cont. Vigilant. Vide Concilium II. Nicæn.

redarguunt ea, quæ de leſſæis Monachis ex E-piphanio, Philone, & aliis, & de totius Monaſticæ vitæ initiis attulimus. Quid, quod hoc mendacium ſibi non conſtat. Ex helluationibus opulentiorum Monachorum, Monaſticos ordines exortos ſingit: Ergo Monachi erant, antequam erant? Et Monaſtici ordines erant, antequam inſtituerentur, cùm inſtituti ſint occaſione Monachorum helluantiũ. Ab his Ordinibus ex hoc commentitio ortu prognatis comminiſcitur Peucerus excogitata, & mundo obtruſa eſſe omnia illa, quæ nobis hodie cum Sectariis controuerſa ſunt: Quidquid fides Catholica de peccato originis, quidquid de ſacrificio Miſſæ, quidquid de bonis operib⁹, quidquid de Chriſti perſona, quidquid de noſtra iuſtificatione, quidquid de diſcrimine nouæ legis, & veteris, quidquid de votis, quidquid denique tradit, quod Caluinianis & Lutheranis non placeat; id totum ab iſtis Monachis inuentum eſt; & contra expreſſum Dei verbum in orbē Chriſtianum, ſub Catholicæ fidei velo, inuectum; *Quoties igitur adoleſcentes*, inquit Miſenus, *audient fidem Catholicam nominari, toties ad ea, quæ modo commemorata ſunt* ex Peucero, tanquam ad gnomonem, vel ſi mauis, tanquam ad acum nauticam reſpicient; ne fortè à mendaciorum portu aberrent; *Atque ita*, inquis, *ſplendor nominis aciem mẽtis parum hebetabit*; quo enim pacto ſol veritatis penetraret ad mentes, tanta mendaciorum & criminationum caligine obſeptas? Quia tamen Vincentius Lirinenſis melius nouit, quid ſit Catholicum, quàm Peucerus & Miſenus, vi-

ciſsim

viciſsim rogo & ego adoleſcentes, vt quoties audierint fidem Catholicam nominari, toties ad hæc veriſsima Vincentij verba reſpiciant: *In ipſa item Catholica Eccleſia magnoperè curandum eſt, vt id teneamus, quod ab omnibus creditum eſt; hoc eſt etenim verè proprieque Catholicum (quod ipſa vis nominis ratioque declarat, quæ omnia verè vniuerſaliter comprehendit) ſed hoc ita demùm fit, ſi ſequamur vniuerſitatem, antiquitatem, conſenſionem: Sequemur autem vniuerſitatem hoc modo, ſi hanc vnam fidem veram eſſe fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Eccleſia: Antiquitatem verò ita, ſi ab his nullatenus ſenſibus recedamus, quos ſanctos Maiores ac Patres noſtros celebraſſe manifeſtum eſt: Conſenſionem quoque itidem, ſi in ipſa vetuſtate omnium Sacerdotum pariter & Magiſtrorum definitiones ſententiasque ſectemur.* Hæc ille. Sed iam, quod bene vertat, ad *Hiſpanum militem, patrem Ieſuitarum Ignatiū* accedis, eo ſupercilio, quo olim Goliath ad Bethlehemiticum militem, vel potius paſtorem Dauidem: Vtinam pari etiam euentu.

CAPVT VI.

Refutatio calumniarum, quas Miſenus in præfationem Ribadeneiræ effudit.

PRimum, inquis, *percurremus præfationem*. Metuebam, ne primùm percurreres perorationem ſeu Epilogum. *Quia*, vt rectè ait Origenes, contra Celſum, *nihil ordinatum habet furor & odium, ſed his affectibus occupati, conuiciis appetunt, quos proſequuntur odio, non permiſſi conſideratè atque ordine accuſationem texere. In præfatione*, inquis, *non pudet Auctorem Societatis infelicis Generalem præpoſitum parem Chriſto facere, & ipſius vocem, vocem Chriſti putare, quaſi miſer ille Borgia vnus ex Apoſtolis fuerit, quos, qui audiunt, Chriſtum audiũt*: Verba Chriſti hæc ſunt: *Qui vos audit, me audiuit; qui vos ſpernit, me ſpernit*. Hæc verba non modò ad Apoſtolos & ſeptuaginta duos Chriſti diſcipulos, ſed ad omnes omnino ſuperiores pertinere, docet S. Baſilius; & alij Patres; & ex Apoſtolo item liquet, eum, cuius eſt iuſſa exequi, in imperantis perſona conſiderare debere, non hominem ſed Deum; ita enim Apoſtolus; *Quodcunque facitis, ex animo operamini, ſicut Domino, & non hominibus*: Si igitur mandatum illud Chriſti ad omnes pertinet, qui præſunt; Et ſimiliter mandatum Apoſtoli ad omnes, qui ſubſunt, non video, quid culpæ admiſerit Ribadeneira, qui ſuberat, ſi Borgiæ, qui legitimè præerat, iubenti, vt vitam Ignatij literis mandaret, parendum

Orig. lib. I. con. Celſ.

Lucæ 10.

S. Baſilius conſtitut. Monaſtic. cap. 22.

Coloſſ. 3.

parendum putauit, vt Deo, non vt homini; *At hoc eſt hominem parem Deo facere*; ſed eò vſque tantum hominē parem Chriſto facimus, quatenus ipſe Chriſtus voluit hominē ſibi parē fieri. Certè diſcipuli Chriſti homines erant; & tamen ſine ſcelere eos ſibi pares, cōſtituit Chriſt⁹, pares inquā, eo modo, quo vicarij pares ſunt iis; quorū vices gerunt: pares ſunt: ſed lōgo interuallo pares. Sine ſcelere itidē; vt pares Chriſto agnoſcebātur & honorabātur ab aliis: ꝑpter illa verba: *qui vos audit, me audit*: quibus Chriſtus ſuam perſonam in Apoſtolorum perſonā quaſi tranſtulerat: ſicut Rex transfert perſonam ſuam in perſonam vicarij; vt vicarius non quidem ſit Rex, ſed Vicerex. Si ergo in omnem illum, qui legitima poteſtate præditus eſt, Chriſtus ſuam perſonā transfert, neceſſe eſt, vt quiſquis præeſt, honoretur & colatur tanquam vicarius Chriſti, & vt ſic dixerim, quaſi Vicechriſtus.

Sed hoc ſtudium obedientiæ, tu *brutum* vocas: Quo nomine appellabis obſequium illud Dauidis, quod Deo præſtare ſolebat, quodq́; ipſe his verbis expoſuit; *vt iumentum factus ſum apud te.* Idem videlicet dices, quod vxor eius Michol; cum Regem coram arca Domini ſaltantem & pſallentem, *accinctum ephod lineo*, ex edito ſuperbiæ loco intueretur: *Quàm glorioſus fuit hodie Rex Iſraël, diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nudatus eſt, quaſi nudetur vnus de ſcurris*; quàm glorioſus Rex Iſraël; qui beſtiæ locum apud Deum ſibi depoſcit. Quo nomine afficies illam obedientiam, quam S. Baſilius e-

Pſal.72.

2.Reg.6.

ruditione & pietate tam tuo teſtimonio, quàm ſine tuo teſtimonio excellēs, à Religioſis & Monachis exigit, Quemadmodum, inquit S. Baſilius; *Faber lignarius aut architectus, vnoquoque artis inſtrumento vtitur ad propriam voluntatem, & non dixerit inſtrumentum, quod non impleturum ſit vſum, ad quem artifex ipſum vſurpat, ſed paret manui ducentis: Sic conuenit Aſcetam ſeu Monachum, velut inſtrumentum ſeruiens artifici, ad ſpiritualis ædificij complementum in omnibus obedire, in quibus Præfectus miniſterium ipſius requiſiuerit, ne ſpiritualis operis perfectionem corrumpat, proprium ſui vſum non conferens; & quemadmodum inſtrumentum non ſibi ipſi eligit, quod agendum eſt ad artis collationem; ſic etiam conuenit Monachum non ſibi ipſi opera eligere, ſed cedere prudentiæ ac gubernationi artificis, vt de ſe ipſe ſtatuat, quod velit.* Hæc S. Baſilius, quæ Caluiniani & Lutherani bruti non capiunt: ſi caperent, bruti non eſſent,; ex quibus libenter quærerem, ſi obedientia ideò *bruta* dicenda eſt, quia *quemadmodum oues paſtori obediunt* (vtar verbis S. Baſilij) *ea pergentes, qua duxerit eas Paſtor: Sic pietatis Aſcetæ obediunt præfectis; non curioſè inueſtigando præcepta, vbi à peccato fuerint pura, ſed cum omni alacritate & ſtudio explendo ea, quæ fuerint demandata*; Cur non magis fides Chriſtiana ſit vocanda bruta; cuius maximè proprium eſt omiſsis rationibus, *in captiuitatem redigere omnem intellectum in obſequium Chriſti.* Quod ſi ideo vobis *bruta* videtur obedientia quæ cauſſam

S.Baſ. loc. cit.

man-

mandatorum non poſtulat, quia imitatur brutorum quorundam obſecundandi promptum morē; bruta itidem erit prudentia & ſimplicitas Chriſtianorum, quia vtraque harum imitatur ex præſcripto Chriſti bruta; altera quidem *ſerpentem*, altera *columbam*; niſi forte apud iſtos non Romanos, ſed Germanos Beſtias *ſerpens* & *columba* non ſint bruta. At quod Borgiam *miſerum* nominas eo ſolùm nomine; quia orthodoxus & Ieſuita fuit; agnoſco in te calumniam eius; qui olim omnes Chriſtianos ore Iuliani & aliorum Ethnicorum appellabat miſeros, ea ſolum de cauſſa, quod Chriſtiana religione initiati eſſent. *O miſeros Chriſtianos, qui crucem adoratis*, aiebat ille Apoſtata; Et Ethnicus ille Præſes ad circumfuſam Chriſtianorum coronam: *O miſeri, ſi mori lubet, præcipitia vel laqueos habetis.*

Matth. 10.

S. Cyril. li. 6. contra Iulianum.

Tertul. ad Scapulam.

Sed propius iam ad rem. Reddit Ribadeneira ſuæ ſcriptionis varias cauſſas, exemplo videlicet plurium tam profanorum, quam Eccleſiaſticorum ſcriptorum, qui res vel vnius vel plurium litteris conſignarunt. Mitto profanos: Theodoretus aggreſſurus hiſtoriam eccleſiaſticam conſilij ſui rationem exponit, cur opus illud ſuſceperit. Idem facit Euſebius initio ſuæ Eccleſiaſticæ hiſtoriæ. Idem Athanaſius initio hiſtoriæ, quam de S. Antonio conſcripſit. Idem S. Hieronymus vitam S. Pauli primi Eremitæ & S. Hilarionis ad poſteros tranſmiſſurus,

Theodor. præfat. in Relig. Hiſtor.

Idem

Idem S. Lucas initio ſui Euangelij. Idem, vt paucis dicam, alij quàm plurimi. Prima cauſa Ribadeneiræ eſt mandatum ſuperioris, quod hactenus exagitaſti; altera laus Dei. Hic tu; *quaſi verò ex mendaciis putidiſsimis laus emanet ad Deum.* Planè ex mendaciis nulla laus ad Deum redundat. Sed vnde probas hæc, quæ Auctor de Ignatio percenſebit, mẽdacia eſſe; & quidem *putidiſſima.* Accuſare quidpiam mendacij, non eſt oſtendere illud eſſe mendacium, alioqui veritas ſæpe mendacium eſſet; quia ſæpe mendacij accuſatur, ſed nunquam conuincitur. Si contra hiſtoriam Religioſam Theodoreti, aut contra Dialogos S. Gregorij, aut contra vitas quorundam Sanctorum à D. Hieronymo editas, ſcribere inſtituiſſes, eandemq́ notam appoſuiſſes, an omnia illa, quæ Patres illi referunt, mendacia fuiſſent, ea tantum de cauſſa, quia id ita tibi collibuiſſet? Sed ad hanc tuam calumniam loco Auctoris noſtri reſpondeat tibi non ego, ſed Theodoretus; qui qualis ſis, iam dudum demonſtrauit, depingendo te in tui ſimilibus calumniatoribus. *Qui non eſt crediturus iis*, inquit, Theodoretus; *quæ à me dicenda ſunt* (de ſanctis Patribus) *clarum eſt eum, ne iis quidem credere, tamquam veris, quæ per Moyſen, & Ieſum, & Heliã, & Heliſæum facta ſunt. Habere autem etiam pro fabulis miracula, quæ facta ſunt à ſanctis Apoſtolis. Sin autem illa eſſe vera teſtetur, hæc quoque credat eſſe à falſo aliena. Quæ enim in illis operata eſt gratia, ea per illos quoque fecit ea, quæ fecit. Perennis enim gratia & eos, qui digni ſunt, eligens, veluti per quoſdam*

Theodor. præfa. hiſt. Relig.

ſalientes, per hos effundit fluenta ſua operationis. Vtrum Theodoretus à mente tua aberrarit,tu videris: eum aberraſſe ego certè mihi non perſuadeo, cum biblicis ſcriptoribus tantùm humana fide aſſentiaris, ac proinde tantum credas; quantum lubet, quæ eſt humanæ fidei conditio.

Ais, *Auctorem cauſam addere, cur ex hac de Ignatij rebus ſcriptione laus ad Deum ſit redundatura. quod vt*, inquis, *Dei inſtitutum iſtius ſectæ Religioſæ ſtabilierit; & viam arctam & portam anguſtam ad beatitudinem eſſe docuerit*. Parum bona fide agis. Ribadeneira non de noſtro tantum,ſed de omnibus Religioſis inſtitutis dixit, *ea à Deo eſſe ſtabilita*, nec ob id etiam viæ arctæ & anguſtæ portæ mentionem fecit; quaſi ſoli Ieſuitæ per anguſtam portam in cœlum contendant, vt tu fingis; Sed quia omnibus religioſis hoc propoſitum eſſe debet; vt cum, Chriſto docente, ſciant,viam ad ſalutem arctam, & portam anguſtam eſſe,non inſiſtant viam illam latiorem,quæ ducit ad perditionem, à qua eò magis recedunt, quo magis ab illecebris huius mundi ſeſe auocant, nō quod illi, qui extra religionem viuunt, ſi conuenienter diuinis præceptis vitam inſtituant, via illa latiore incedant, & à porta anguſta, atque adeò ab aditu cœli aberrent; ſed quia certum eſt Religioſos, ex vitæ ſuæ præſcripto, magis remotos eſſe à via illa lata, quæ ad interitum ducit; cum abdicent ſe per Religioſæ vitæ profeſsionem omnibus illis, quæ aliquem in via lata vel retinere, vel in eam reuocare poſſunt. Scomma de Palatijs Regum & aulis Principum,

Matth. 7.

cipum, *in quibus Ieſuitas conſpici* ais, prætereo, Quia *ſuperuacaneum eſt*; vt rectè ait Origenes, *reſpondere verbis, quæ nihil docent, ſed tantum vituperant* & irrident. Interim noueris, etiam illos Religioſos; qui officij, vel boni communis cauſa, aliquando in aulis verſantur, non deſinere eſſe Religioſos; Quia verus Religioſus non eſt, qui non vbique, ſed in cœnobio tantùm Religioſus eſt. Itaq; ſiue Religioſus ſit in aula, ſiue in cella, viam arctam non deſerit, ſed eò ardentius eam inſiſtit, quo videt præſentius periculum ſibi imminere, ne fortaſsis deliciis captus viam illam latiorem ingrediatur.

Orig. lib. 1. cõtra Celſum.

Memoratu, inquis, *dignum eſt, quod Hiſpanum illum militem facem cœleſtem nominat.* Primùm, Auctor non dicit ſpeciatim de Ignatio, eum *facem cœleſtem* eſſe, ſed generatim de omnibus viris ſanctimonia præſtantibus affirmat, eos tãquam faces quaſdam cœleſtes in terram mitti: cur ergo tu verba & ſenſum Auctoris deprauas? Deinde Auctor non ſine veterum Patrum exemplo ita locutus eſt: Nam, vt alios taceam, D. Gregorius Nyſſenus, vitam & res geſtas D. Gregorij Thaumaturgi *facem animis noſtris affulgentem, viamque ad bonum patefacientem* appellauit: Et Chriſtus ſuos Apoſtolos: & in Apoſtolis omnes apoſtolicè, labentibus annis, victuros, *lucem* vocauit. *Facem*, inquis, *rectè crediderim Ignatium appellari poſſe. Quot enim rogos, quibus pij homines & innocentes conflagrarunt,*

S. Gregor. Nyſſ. orat. in Gregor. Thaumat.

Matth. 5.

runt, Ignatius cum maledicta ſua familia in Italia, Hiſpania, Gallia, Belgio incendit? Scilicet, vbicunque cerebroſus, pertinax & turbulentus Hæreticus in cineres vertitur, culpam eius ſupplicij ſuſtinet Ignatius cum ſua ſocietate. Quis combuſsit Hæreticos antequam Ignatius naſceretur, & antequam ſocietas inſtitueretur? Forte fax hæc pyras incendit; antequam eſſet. Forte Seruetum Geneuæ; & Valentinum Gentilem Bernæ eadem fax per flammas ad flammas demiſit. Sancti viri non ſunt faces, quę vrant corpora, ſed pectora; non igne iſto corporeo; ſed illo ſpirituali diuini amoris. Corpora, tecta, vrbes vrunt & exurunt faces Hæreticæ, quales Caluinus, Lutherus & ſimiles Furiæ, tædis ardentibus mundum peruolitantes; & in obuia quæque ignem iniicientes. *Ab igne*, inquis, *nō abſurde Ignatium dictum eſſe ſuſpicari aliquis poſſet.* Ita eſt, at non eam ob cauſſam, quam tu comminiſceris; ſed tùm ob eam, quam paulò antè attuli; tum quia Ignatius cum ſua ſocietate te tuíque ſimiles vrit; Et ob hanc item, quam poëta hoc ſuo anagrammatiſmo complexus eſt.

Ne miſera horrendam paterentur ſecula noctem,
Et fœdus obcæcet nigror:
Inſignem virtute virum, & præſtantibus auſis
E bellicoſa Iberia
Extulit; hic dudum ſopitos ſuſcitat ignes,
Et nomen euentu probat.
Namq; putem inſtinctu ſuperûm monituq́; parentes
Nomen dediſſe Ignatio:

Vt prius æſtifera conceptum mente vaporem
Lumenqúe terris diuidat,
Magnaq́; de tenui veniant incendia flamma
Ac multa inardeſcant face:
Eq́; Mari Heſperio, rubicundi ſolis ad ortum
Lucemq́; & ignem differant.
O magnum decus hoc aui. Tu Ignatius ille es
Illatus ignis à Deo.

Ait Ribadeneira; *à Deo profecta eſſe opera; quæ de Ignatio ſit ſcripturus.* Tu, *mendacia*, inquis, *à Diabolo, non à Deo proficiſcuntur*; Rectè dicis; ſed necdum probaſti; nec probaturus etiam es, mēdacia eſſe, quæ Ribadeneira ſcribit. Tu ais eſſe mendacia; ſed affirmatio tua, vt maximè mendacium ſit; ſicut reuera eſt, non tamen tam efficax eſt, vt id quod non eſt mendacium, tranſmutet in mendacium.

Tertia ſcriptionis cauſſa Ribadeneiræ fuit incenſum fratrum deſiderium cognoſcendi res ab Ignatio geſtas. Eadem cauſſa impulit olim S. Athanaſium, vt vitam S. Antonij litteris conſignaret; vt ipſemet Athanaſius teſtatur: Deſiderium hoc, ait Ribadeneira, ortum ex admiratione tam longè lateq́ue, breuiſsimo tempore, propagatæ ſocietatis. Hic tu: *Quaſi verò res admirabilis ſit multos homines, præſertim egentes, & propter flagitia exulantes ſectari otium & lautas culinas.* Quod ad egeſtatem attinet; non tam nos, quam Chriſtianam religionem feris; quæ & ipſa ab egenis, & in hoc mundo abiectis fundata & propagata eſt. Audi Apoſtolum: *Videte vocatio-*

S. Athan. præfat. in vitam S. Antonij.

1. Cor. 1.

cationem veſtram, fratres. Quia non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia; & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret. Secundò, omitto dicere te & hic Celſi egregium imitatorem eſſe; qui eodem conuicio Chriſtianos non ſemel appetiit: iſtud aſſero, te inuidorum Phariſæorum veſtigiis inſiſtere; qui cum Chriſti gloriam aliter obſcurare nõ poſſent; nec haberent, quod dicerent vel facerent, ob ingentem hominum multitudinem quotidie ad ipſum magis atque magis confluentem, in hæc conuicia eruperunt; *Nunquid ex Principibus aliquis credidit in eum, aut ex Phariſæis? Sed turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti ſunt.* Ioan.7.
Tertio ex hoc ipſo, ſi probæ mentis eſſes, colligere deberes, ſocietatis inſtitutum non humana, ſed diuina ope repertum, confirmatum, & tam latè diffuſum eſſe; vt ad ſimilem criminationem de Apoſtolis, Chriſtianæ religionis propagatoribus, Celſo Origenes reſpondit. Orig. li. 1. contra Celſum. *Reſpondeo*, inquit Origenes, *eos, qui prudenter & candidè poſſunt res Apoſtolorum examinare, facile perſpicere, quod diuina virtute Religionem Chriſtianam docuerint, tantóque ſucceſſu verbo Dei ſubiecerint homines*; id quod ipſe deinceps pluribus oſtendit. Ad extremum, licet homo Religioſus, *qui ſuperam ciuitatem reſpicit*; *cui*, vt inquit Gregorius Nyſſenus: *diuitiæ, inopia*; *cui* Nyſ. Orat. in Greg. Thaumat.

 patria,

patria, virtus: cui ciuitas, ipſa Regia Dei; cui omnis *pulchritudo & ornamentum animi puritas eſt, magnificentiam & oſtentationem in rebus terrenis, ſibi probro atque dedecori eſſe ducat*; noueris tamen in hac minima ſocietate & viuere & vixiſſe Principes, Comites, Barones, Nobiles, & plurimos alios opulentis maioribus prognatos; qui, audeo dicere, amore Chriſti, patrimonia plurium aureorum ſpreuerunt; quam Miſenus ex toto ſuo patrimonio conficere poſsit nummos, licet id ſub haſta, auctione inſtituta, vendat. Calumniam *de exulibus & flagitioſis* refellunt noſtræ Conſtitutiones; quæ vel inprimis boni nominis rationem haberi volunt in iis, qui in hanc ſocietatem alleguntur. Et quomodo exules ſumus à patria? Germani docent, concionantur, alia munia obeunt in Germania; Itali in Italia, Hiſpani in Hiſpania, palam, in omnium conſpectu; in Scholis, in Academiis, in templis, & cum fert occaſio, in natali loco, in quo quis vſuram huius lucis primitus accepit. Deinde animaduerto & hic animum Celſi Epicurei cum calumniandi libidine in te immigraſſe. Nā & iſte ſolos flagitioſos ad Chriſtum confluxiſſe blaſphemabat: cuius mendacium, cum Origenes refutaſſet, ponit tandem Origenes, id ita eſſe, vt calumniabatur Celſus, additque: *Quid abſurdi, ſi Ieſus oſtendere volens humano generi, quantum eius medicina contra peſtes animarum polleat; infames & nequiſſimos elegit, eóſque eò prouexit vt morum puriſſimorum exemplum fierent, amplectentibus ipſius Euangelium.*

Orig. lib. 1. contra Celſum.

Quod

Quod ſi par eſt, vt iam mutatis exprobremus vitam priſtinam, accuſandus erit, & Phœdon iam Philoſophus. Quia, vt habetur in hiſtoria, è meritoria cella in ſcholam philoſophicam traduxerat eum Socrates. Sed & Polemoni, Xenocratis in profeſſione Philoſophiæ ſucceſſori, luxum exprobrabimus priſtinum, cum potius deberemus eius vim & in illis admirari, quod tantis vitiis occupatos valuerit efficacibus ſuaſionibus ad bonam mentem traducere, Idem tibi reſponderem, licet tua de flagitioſis calumnia; non eſſet calumnia.

De otio & luculenta culina ſupra egi. Alij Cap.4. Hæretici obiiciunt nobis nimium negotium; hic otium: Forte ipſe etiam Miſenus minus nos odiſſet; ſi nobis minus negotij, præſertim Scholaſtici & Concionatorij; & plus otij ab huiuſmodi occupationibus eſſet. De ſumptuoſis epulis mirum te non obmuteſcere: *tot tribubus et curiis & decuriis* (prædicantium) *ructantibus aceſcit aër*, & tam à te, quam à Peucero *tacetur*; *de ſola* Monachorum & Ieſuitarum culina & *triclinio retractatur.* Hoc non à me, ſed à Tertulliano Tertul. Apolog.cap. 39. habe.

Quarta cauſſa ſcriptionis Ribadeneiræ fuit inuitatio ad imitationem Ignatij. Eadem cauſſa fuit ſancto Athanaſio ſcribẽdi vitam S. Antonij; Nyſſeno narrandi laudes & præclarè facta D. Gregorij Thaumaturgi. Hic tu: *Atqui Paulus: Eſtote imitatores mei, ſicut & ego* CHRISTI. *Ita iterum ſit Ignatius Apoſtolus, ſed non* CHRISTI *Apoſtolus.* Si nemo ad imitationem

proponi aut poteſt, aut debet; niſi ſit aut Pau-
Philip. 3. lus; aut alius Apoſtolus: cur eodem loco mo-
net Chriſtianos, vt obſeruent eos, *qui ita ambu-
lant, ſicut*, inquit, *habetis formam noſtram?* Cur
inuitat ad alia imitationis exempla; præterquã
ad ſe & ad Apoſtolos, ſi imitari nefas eſt illos,
qui Apoſtolorum veſtigia ſecuti Apoſtolicam
1. Theſſ. 1. vitam ſectantur? Cur laudat Theſſalonicen-
ſes; *quod facti ſint forma omnibus credentibus in Macedonia & Achaia?* Certè Macedones & Achi-
ui, ſi Miſenum conſuluiſſent, non Theſſaloni-
cenſes Chriſtianos, ſed ipſum Apoſtolum imi-
tari debebant, relictis illis Theſſalonicenſibus.
Atqui ab imitatione Apoſtolorum non aberrat,
qui imitatur imitatores Apoſtolorum: Sicut
ab imitatione Chriſti non excidit, qui ſibi pro-
ponit Apoſtolos imitandos: Alioquin minimè
dixiſſet Theſſalonicenſibus Apoſtolus: *Vos imitatores noſtri facti eſtis & Chriſti.* Sicut ergo, qui
Apoſtolum imitantur, Chriſtum imitantur: ita
qui imitatorem Apoſtolorum (Qualis Ignatius)
imitatur, is & Apoſtolos & Chriſtum imitatur.
Si non licet imitari niſi Apoſtolos, cur vult S.
Petrus, vt illi, qui præſunt, *fiant forma gregis ex animo?* Quid eſt *forma gregis*; niſi exempla vir-
1. Petr. 5. tutum à ſapientibus edita, & ad imitationẽ ſub-
ditis propoſita, vt ea ipſi itidem vita & actione
exprimant?

Quinta cauſſa eſt *voluptas ex ſcriptione oritura. Quam rationem probo & ego*, inquis, Sed qua de
cauſſa? *Quia*, inquis, *liber ille vix euolui poteſt ſine ſingulari animi oblectatione ab iis, qui ſe iucundis fa-*
bellis

bellis exhilarare volunt. Vita Ignatij non eſt hos in vſus parata: Si te fabellæ iuuant; habes Aeſopum, habes Metamorphoſ. Ouidij; habes Lucianum & Apuleium. Ex his huiuſmodi voluptatem haurias licet, non ex vita Ignatij, ex qua nemo talem oblectationem capit, niſi is qui & cœlum & cœlites pro fabulis habet. Enimuero planè ſimilem tuæ oblectationi oblectationem percipiebant olim Apion, Celſus, Iulianus, Porphyrius ex lectione Moyſis & Prophetarum, Chriſti & Apoſtolorum. Et tu quoq; eandẽ percipis, ſi aliquando legas vitas Sanctorũ à S. Gregorio in dialogis, aut à Theodoreto in hiſtoria Religioſa deſcriptas; aut ſi euoluas vitam S. Antonij ab Athanaſio editam, aut res geſtas Pauli primi Eremitę, aut S. Hilarionis, aut Malchi Monachi à Hieronymo litteris commendatas; Tanti enim omnes iſtos facis; quanti Ignatium & Ribadeneiram.

Sexta cauſſa eſt animi pietas, *vt gratus*, inquit, *videatur erga bene meritum Ignatium*; non quod, vt tu mentiris; *ab ipſo impudenter mentiri didicerit*; ſed quia pietas & reuerentia in parentem iubet, vt filius quoquo modo, præclara patris ſui facinora ab obliuione vindicet; poſterorumq; memoriæ prodat. *Quomodo enim non eſt abſurdum*, ait Theodoretus; cum hiſtoriam Religioſam aggrederetur, *vt poëtæ quidem & ſcriptores ea conſcribant, quæ in bello fortiter & præclarè geſta ſunt: Tragici autem eas, quæ rectè cœlabantur calamitates tragœdiis in publicum proferant, & earum ſcriptis mandatam relinquant memoriam: aliqui au-* Theodor. præfa. hiſt. Relig.

tem alij in Comœdiis & rebus ridiculis conſumant orationes: nos autem ſinamus eos viros tradi obliuioni, qui in corpore mortali & patibili oſtenderunt impatibilitatem, & incorpoream æmulati ſunt naturam. Addis; *Ieſuitis ſuis laborem ominatur fructuoſum futurum:* nec vanus augur fuit; fructuoſiſsimus enim toti ſocietati, Dei beneficio, Ribadeneiræ labor exſtitit. *De aliis*, inquis, *non audet hoc dicere:* Vnde hoc noſti? An quia hoc non dixit Ribadeneira? Atqui multa ſæpe non dicimus, non quia non audeamus, ſed quia non velimus. Porrò aliis itidem Ribadeneiræ induſtriam multum emolumenti attuliſſe, teſtantur cum alia, tum quod liber hic non ſemel in Germania, Flandriaq́, Italia & Hiſpania latinè ſit excuſus: & in Germanicam, Italicam & Hiſpanicam quoq; linguam translatus; & à tam latinè doctis, quàm à latinè ignaris cupidè lectus, non ſine admiratione rerum ab Ignatio geſtarum. Pergis, *Quam ridiculum autem eſt, quod ſcribit, primam legem hiſtoriæ eſſe veritatem, quam profitetur ſe ſcripturum.* Quid tu hic ridiculum vocas? An tritum illud dictum: *Prima hiſtoriæ lex eſt veritas?* At tu citius ridiculus fueris, quàm hoc omnium approbatione firmatum verbum. An ridiculum ducis, quod Ribadeneira ꝓfitetur veritatis ſtudium? Si præſtare veritatem ridiculum non eſt; cur ridiculum ſit veritatem promittere? Verba Ribadeneiræ hæc ſunt: *Quoniam hiſtoriæ prima lex veritas eſt, hoc in primis profiteor, me nihil inexplorati ſcripturum, ſed res mihi notas, certas, teſtatáſque litteris proditurum.* An nullus vnquam hiſtoricus

ricus veritatis pollicitationem hiſtorię ſuæ præmiſit? *Teſtor Ieſum & ſanctos Angelos eius*, inquit S. Hieronymus ſcripturus vitam S. Paulæ Romanæ; *ipſumq́; proprium Angelum, qui cuſtos fuit et comes admirabilis fœminæ, me nihil in gratiam, nihil more blandientiū loqui; ſed quidquid dicturus ſum pro teſtimonio dicere.* Et S. Athanaſius initio vitæ S. Antonij profitetur ſe inprimis veritatis rationē habiturum, vt alios prætercam, ne rem probationis minimè indigam, videar probando facere improbabiliorem. Ais, *proteſtationem facto eſſe contrariam.* At cuius iudicio? Tuo videlicet, quod tam ſanum eſt, vt tribus anticyris vix perſanari queat.

S. Hier. in Epitaph. S. Paulæ.

Ne dubitemus, inquis, *affert locupletes teſtes ſe & Ignatium ipſum.*: Nec ſe dat teſtem, nec Ignatium; ſed ait, ſe ſcripturum ea, quorum partem non exiguam ipſe viderit, plurimorúmque annorum cum Ignatio conuictu notauerit: An non hoc ad hiſtoriæ humanæ veritatem facit; ſcribere quæ videris, quæque ipſe ſis expertus? Nec hoc facit Ribadeneira abſque veterum exemplo: Poſsidius ſcriptor vitæ D. Auguſtini, vel maximè narrationi ſuæ fidem inde conciliare nititur; quod ea litterarum monumentis conſignanda ſuſceperit; *quæ, vt* inquit, *per eum* (Auguſtinum) *didici & expertus ſum, quàm plurimis annis eius inhærens charitati*: fuiſſe aūt annos ferme quadraginta, quib' cū Auguſt. *familiariter ac dulciter* Poſsidius vixit; teſtatur ipſe extremis

propemodum ſuę hiſtorię verbis: Theodoretus ita præfatur in ſuam de vita Sanctorum Patrum hiſtoriam. *Ex iis quæ ſunt dicenda; ipſe quidem vidi nonnulla; quæ autem non vidi, audiui ab illis, qui viderunt.* S. Athanaſius præfatione in vitam S. Antonij, ait, ſe de Antonio commemoraturum ea; quorum ipſemet non pauca *proprio experimēto* didicerit: *frequenter enim*, inquit, *eum viſitaui.* Idem alij tam ſacri, quam profani ſcriptores nō rarò faciunt. An & iſti ſe ipſos teſtes laudant? An & Poſsidius Auguſtinum ipſum teſtem veritatis adfert; cum ait ſe ea percenſere ſtatuiſſe; quorum partē ex ipſo Auguſtino cognouerit. Quæſo te, vnde cognouit S. Hieronymus totā illam de Malcho Monacho hiſtoriam? An non ex eo ipſo, de quo hiſtoriam texit? Quid ergo mirum, ſi & Auctor noſter referat nonnulla, quæ ex Ignatij ore intellexerit? Nec his duobus, quamuis maximi pōderis, ad veritatis perſuaſionem, contentus fuit Ribadeneira: quò maiorem ſuæ hiſtoriæ fidem conciliet, addit teſtes, qui Ignatium nouerunt; hac item in re veteres hiſtoricos imitatus, nominatim Theodoretum, qui, vt paulo ante dicebamus; ita ſcribit: *Ex iis autem quæ dicenda ſunt; ipſe quidem vidi nonnulla, quæ autem non vidi, audiui ab illis, qui viderunt; viris virtutis amantibus, & qui digni ſunt habiti, vt & eos viderēt, & eorum doctrina fruerentur.* Quæ res tanti momenti eſt ad auctoritatē hiſtoriæ, vt ne D. quidē Lucas initio ſui Euangelij eā præterire voluerit; profeſſus ſe, q̄ſcripturus erat, accepiſſe ab iis, qui ab *initio ipſi viderunt, & miniſtri fuerunt ſermonis.*

Tu

tu tamen teſtes, ab auctore productos,non ſinis à tuis calumniis intactos abire. *Addit*, inquis, *neſcio quem GonZali, quem nemo noſtrum, qui mortalis eſſet, audiuit.* At quis P.Ludouicus Gonzalez fuerit,nouit Italia, Hiſpania & Luſitania,fuit enim & genere nobiliſsimus, & virtute & doctrina inſignis , & eſt ille ipſe , quem Didacus Payua, Luiſium Gonzalez à Camera nō ſine religioſiſsimi & doctiſsimi titulo nominat. Deinde num nullius, niſi quem noueris; teſtimonium fide dignum arbitraris? Nouiſtine teſtes, quorum teſtimoniis vtitur in ſua Eccleſiaſtica hiſtoria Euſebius, aut Socrates,aut Sozomenus, aut Euagrius? fortè, vt illa apud poëtam, *oculos in manu* habebat; ita tu fidem habes in oculis. Quod cernis,credis; & nihil præterea. Adhæc,ſi Ribadeneira, Theodoreti exemplo; nullum teſtem nominatim expreſsiſſet; nihil certè amplius ab eo exigere potuiſſes; ſicut neque ab aliis hiſtoricis exigis; ſi nomina teſtium ſpeciatim nō deſignent. Nunc cùm plus præſtiterit Ribadeneira,quàm tu vel meritò deſideraſſes, vel leges hiſtoriæ requirant, quæ criminandi impotentia eſt, hoc ſolo nomine in teſtes inuehi; quod eos non noueris; quia contentus eſſe debuiſſes, vel inuitus; ſi tacitis nominibus hos teſtes Auctor noſter laudaſſet.

Didac.Payua Præfat.in explic. Orth. cont. Kēnitium.

Adiungitur, inquis,*alius teſtis,Ludouicus Conſaluus;qui omnia ex ore Ignatij accepit*; Hallucinaris: abreptus fortaſsis nimio calumniandi calore P.Ludouicus Gonzalez & P. Ludouicus Cōſaluus vnus & idem eſt; non duo; ne tu nobis conduplices, quem *ſimplicem & rectum*, non du-

plicem & fallacem nouimus. Quod aûtem Ignatius patri Conſaluo quædam de vita ſua, & beneficiis à Deo acceptis expoſuit; id non ſine exemplo plurium ſanctiſsimorum virornm fecit. Expoſuit D. Auguſtinus vitam & conuerſionem ſuam non vni Poſsidio, ſed toti mundo, in pulcherrimis illis confeſsionum libris. *Tandem, vt veritati cedamus, accedit*, inquis, *Iacobus Laines Societatis præpoſitus; qui, vt Ignatij filius, multa vidit, multa notauit.* Cederes veritati, ſi vlla veritatis cura te tangeret: Sed cereus in mendacium es; plumbeus in veritatem, fidem non metiris rebus; ſed arbitratu tuo; vel potius libidine. *Ex his fontibus*, inquis, *Auctoris hiſtoria manauit.* Omnino ex his fontibus, quorum nos eò minus pœnitet, quò magis vobis diſplicere videmus: Quod Tertullianus de Nerone, hoc nos de vobis, paululum immutatis verbis. Talibus *damnatoribus noſtris etiam gloriamur. Qui enim ſcit vos: intelligere poteſt non niſi grande aliquod bonum à vobis damnari.*

Tertul. Apolog. c. 5.

Subiungis. *Auctor, vt mendaciorum parcus videretur, ea ſcribere noluit, quæ incertis auctoribus, aut non ſatis locupletibus dici poterant.* Quid tu hîc habes, quod calumnieris; præter tuam calumniandi effrenem cupiditatem? Annon laudi datur cuiuis ſcriptori; in quocunque argumento verſetur; ſi incertis & fabuloſis abſtineat: certa & teſtata ſecutus? Cur igitur in Ribadeneira reprehendis, quod alteri, in quem odio & furore non ſis inflammatus, neceſſariò laudi dabis?

bis? Annon laus vel potiſsima hiſtorici eſt, vt non tam ſcribat, quàm vera ſcribat? *Pulcherrimam*, inquis, *rationem addit; quod cùm in omni re mentiri turpe ſit, tum in Sanctorum vita referenda turpiſsimum.* Rides hoc dictum; ideo, quia tantum abeſt, vt mentiri apud te ſit turpiſsimum, vt ne turpe quidem ſit, nam ſi vel turpe eſſet, nunquam tot mendaciis ſingulas libri tui pagellas reſperſiſſes. Et qui, oro, turpiſsimum non eſt, mendaciis velle cœlitum gloriam illuſtrare; perinde ſanè ac ſi quis tenebris vellet ſplendorem Solis adaugere? Dicis, *Auctorem his verbis tectè indicare, Ignatium nec eſſe nec fuiſſe ſanctum, quando impudentiſsimè mentitus eſt de eo.* Tu quidem, more tuo, Ribadeneiram de Ignatio mentitum aſſeueras, ſed non probas. Accuſari poteſt mendacij etiam innocens, conuinci non poteſt niſi nocens. Interim innocens hoc quaſi priuilegio fruitur, quod mēdacij non ſine mēdacio accuſatur: Quod nū hoc loco Ribadeneiræ acciderit, candido lectori arbitriū pmitto. *audet*, inquis, *reliquas legendas mendacij arguere.* Quas verò *Legendas?* Vide, oro, mi Miſene, ne dū cœco nimis impetu, nimis mendacem reddere vis Ribadeneiram, tu ipſe mendax efficiaris. Quo enim vel minimo verbulo Sanctorum hiſtorias mendacij arguit? Deinde, ſi *Legendas* Diuorum mendacij, quod abſit, argueret; idem quod tu faceret. Quo igitur iure tibi hanc culpam donas, eodem & Ribadeneiræ eandem ignoſcere deberes, ne videaris tibi clemens & mitis; aliis durus & immitis. *Hoc*, inquit, *falſum*,

de iis

de iis qui viuunt, ait ſe parcius locuturum: de mortuis paulò plenius, hoc eſt, paulò impudentius. Monitum Sapientis eſt: *Ante mortem ne laudes quenquã:* Idem præcipiunt poëtę. Quid igitur peccauit Ribadeneira, cùm id ſe facturum promiſit; quod & ſacri & profani ſcriptores faciendum eſſe monent? Nam quod illud *paulò plenius* interpretaris; *paulò impudentius*; ſatis animaduerto, te reliquis Caluiniſtis non paulò, ſed longo interuallo impudentiorem eſſe.

Eccleſ. 11.

CAPVT VII.

CAlumniæ Miſeni in caput primum & ſecundum libri primi vitæ Ignatij.

IN *primo capite,* inquis, *nihil ſanè notatu dignum occurrit. Nam facile credimus rem ita habere, vt narratur.* Si credis, quæ auctor ſcribit de familia, ortu, educatione; rebusque Ignatij in militia geſtis; cur fidem aliis derogas? *Perabſurdum eſt,* vt rectè ait Origenes, *eiuſdem commentarij lectioni, prout odium dictauerit, vel credere, vel nõ credere.* Imitaris hoc etiam loco Celſum; qui vbi commodum videbatur, veteri & nouæ legi fidem commodabat; vbi incommodum; fidem denegabat. In quem Origenes (cuius verbis & ego in te) *Quod ſi Celſus credet Euangeliis, quoties ei videntur contra Chriſtianos facere; iiſdem aſſerentibus Ieſu diuinitatem nolet credere:* dicemus ei: *heus tu, aut in vniuerſum eis non crede, & criminari deſine:*

Orig. li. 2: cont. Celſ.

aut

aut ſi credis omnibus, quæ continent, admirare verbum Dei *factum hominem, eo conſilio, vt prodeſſet vniuerſo humano generi.* Addis: *Sed de ſuperſtitione monendum aliquid.* Quæverò hæc ſuperſtitio? Ait Auctor; Ignatium ex periculoſo morbo conualuiſſe deprecatione S. Petri, quem præcipua quadam religione coluerit; quemque adeſſe, ſanitatemque afferre ſibi viſus ſit. *Multiplex,* inquis, *hic latet ſuperſtitio. Vnde enim ſcire potuit ſe, deprecante* Petro, *conualuiſſe.* Quæro ego viciſsim ex te. Vnde ſcire potuerit Conſtantia Conſtantini Magni filia, ſe, ope beatæ Agnes Virginis, ab incurabili propemodum morbo curatam eſſe. S. Ambro. Ita enim ſanctus Ambroſius. *Conſtantia* Regina, ſerm. 90. *Virgo prudentiſsima, ſed ita obſeſſa vulneribus, vt à capite vſq; ad pedes, nulla membrorum pars libera remanſiſſet. Accepto autem conſilio, ſpe recuperandæ ſalutis, venit ad tumulum Martyris nocte, & licet pagana, tamen credula animi intentione preces fideliter fundebat: Quod dum faceret; repentina ſomni ſuauitate corripitur. Et vidit per viſum beatiſsimam Agnem talia ſibi monita præferentem: Conſtanter age* Conſtantia, *& crede* Dominum Ieſum Chriſtum *filium* Dei *eſſe* Saluatorem *tuum, per quem modò conſequeris omnium vulnerum tuorum, quæ in corpore tuo pateris, ſanitatem. Ad hanc vocem* Conſtantia *euigilat ſana; & ſic ſana, vt nec ſignum in eius membris alicuius vulneris remaneret.*

Dices, ei apparuiſſe D. Agnetem. At Ignatio apparuit itidem S. Petrus. Hîc tu, *vnde Ignatius*

Petrum

Vt prius æſtifera conceptum mente vaporem
Lumenque terris diuidat,
Magnaq; de tenui veniant incendia flammæ
Ac multa inardeſcant face:
Eq; Mari Heſperio, rubicundi ſolis ad ortum
Lucemq; & ignem differant.
O magnum decus hoc æui. Tu Ignatius ille es
Illatus ignis à Deo.

Ait Ribadeneira; *à Deo profecta eſſe opera; quæ de Ignatio ſit ſcripturus.* Tu, *mendacia*, inquis, *à Diabolo, non à Deo proficiſcuntur*; Rectè dicis; ſed necdum probaſti; nec probaturus etiam es, mẽdacia eſſe, quæ Ribadeneira ſcribit. Tu ais eſſe mendacia; ſed affirmatio tua, vt maximè mendacium ſit; ſicut reuera eſt, non tamen tam efficax eſt, vt id quod non eſt mendacium, tranſmutet in mendacium.

Tertia ſcriptionis cauſſa Ribadeneiræ fuit incenſum fratrum deſiderium cognoſcendi res ab Ignatio geſtas. Eadem cauſſa impulit olim S. Athanaſium, vt vitam S. Antonij litteris conſignaret; vt ipſemet Athanaſius teſtatur: Deſiderium hoc, ait Ribadeneira, ortum ex admiratione tam longè lateq́ue, breuiſsimo tempore, propagatæ ſocietatis. Hic tu: *Quaſi verò res admirabilis ſit multos homines, præſertim egentes, & propter flagitia exulantes ſectari otium & lautas culinas.* Quod ad egeſtatem attinet; non tam nos, quam Chriſtianam religionem feris; quæ & ipſa ab egenis, & in hoc mundo abiectis fundata & propagata eſt. Audi Apoſtolum: *Videte vocatio-*

S. Athan. præfat. in vitam S. Antonij.

1. Cor. 1.

cationem veſtram, fratres. Quia non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia; & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret. Secundò, omitto dicere te & hic Celſi egregium imitatorem eſſe; qui eodem conuicio Chriſtianos non ſemel appetiit: iſtud aſſero, te inuidorum Phariſæorum veſtigiis inſiſtere; qui cum Chriſti gloriam aliter obſcurare nō poſſent; nec haberent, quod dicerent vel facerent, ob ingentem hominum multitudinem quotidie ad ipſum magis atque magis confluentem, in hæc conuicia eruperunt; *Nunquid ex Principibus aliquis credidit in eum, aut ex Phariſæis? Sed turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti ſunt.* Ioan. 7.
Tertio ex hoc ipſo, ſi probæ mentis eſſes, colligere deberes, ſocietatis inſtitutum non humana, ſed diuina ope repertum, confirmatum, & tam latè diffuſum eſſe; vt ad ſimilem criminationem de Apoſtolis, Chriſtianæ religionis propagatoribus, Celſo Origenes reſpondit. *Reſpondeo*, inquit Origenes, *eos, qui prudenter & candidè poſſunt res Apoſtolorum examinare, facile perſpicere, quod diuina virtute Religionem Chriſtianam docuerint, tantóque ſucceſſu verbo Dei ſubiecerint homines*; id quod ipſe deinceps pluribus oſtendit. Ad extremum, licet homo Religioſus, *qui ſuperam ciuitatem reſpicit; cui*, vt inquit Gregorius Nyſſenus: *diuitiæ, inopia; cui*

Orig. li. 1. contra Celſum.

Nyſ. Orat. in Greg. Thaumat.

F *patria,*

patria, virtus: cui ciuitas, ipſa Regia Dei; cui omnis *pulchritudo & ornamentum animi puritas eſt, magnificentiam & oſtentationem in rebus terrenis, ſibi probro atque dedecori eſſe ducat*; noueris tamen in hac minima ſocietate & viuere & vixiſſe Principes, Comites, Barones, Nobiles, & plurimos alios opulentis maioribus prognatos; qui, audeo dicere, amore Chriſti, patrimonia plurium aureorum ſpreuerunt; quam Miſenus ex toto ſuo patrimonio conficere poſsit nummos, licet id ſub haſta, auctione inſtituta, vendat. Calumniam *de exulibus & flagitioſis* refellunt noſtræ Conſtitutiones; quæ vel inprimis boni nominis rationem haberi volunt in iis, qui in hanc ſocietatem alleguntur. Et quomodo exules ſumus à patria? Germani docent, concionantur, alia munia obeunt in Germania; Itali in Italia, Hiſpani in Hiſpania, palam, in omnium conſpectu; in Scholis, in Academiis, in templis, & cum fert occaſio, in natali loco, in quo quis vſuram huius lucis primitus accepit. Deinde animaduerto & hic animum Celſi Epicurei cum calumniandi libidine in te immigraſſe. Nã & iſte ſolos flagitioſos ad Chriſtum confluxiſſe blaſphemabat: cuius mendacium, cum Origenes refutaſſet, ponit tandem Origenes, id ita eſſe, vt calumniabatur Celſus, additque: *Quid abſurdi, ſi Ieſus oſtendere volens humano generi, quantum eius medicina contra peſtes animarum polleat; infames & nequiſsimos elegit, eóſque eò prouexit vt morum puriſsimorum exemplum fierent, amplectentibus ipſius Euangelium.*

Orig. lib. 1. contra Celſum.

Quod

Quod ſi par eſt, vt iam mutatis exprobremus vitam priſtinam, accuſandus erit, & Phædon iam Philoſophus. Quia, vt habetur in hiſtoria, è meritoria cella in ſcholam philoſophicam traduxerat eum Socrates. Sed & Polemoni, Xenocratis in profeßione Philoſophiæ ſucceſſori, luxum exprobrabimus priſtinum, cum potius deberemus eius vim & in illis admirari, quod tantis vitiis occupatos valuerit efficacibus ſuaſionibus ad bonam mentem traducere, Idem tibi reſponderem, licet tua de flagitioſis calumnia; non eſſet calumnia.

De otio & luculenta culina ſupra egi. Alij Hæretici obiiciunt nobis nimium negotium; hic otium: Forte ipſe etiam Miſenus minus nos odiſſet; ſi nobis minus negotij, præſertim Scholaſtici & Concionatorij; & plus otij ab huiuſmodi occupationibus eſſet. De ſumptuoſis epulis mirum te non obmuteſcere: *tot tribubus et curiis & decuriis* (prædicantium) *ructantibus aceſcit aër*, & tam à te, quam à Peucero *tacetur*; *de ſola* Monachorum & Ieſuitarum culina & *triclinio retractatur.* Hoc non à me, ſed à Tertulliano habe. Cap. 4. Tertul. Apolog. cap. 39.

Quarta cauſſa ſcriptionis Ribadeneiræ fuit inuitatio ad imitationem Ignatij. Eadem cauſſa fuit ſancto Athanaſio ſcribēdi vitam S. Antonij; Nyſſeno narrandi laudes & præclarè facta D. Gregorij Thaumaturgi. Hic tu: *Atqui Paulus: Eſtote imitatores mei, ſicut & ego* CHRISTI. *Ita iterum ſit Ignatius Apoſtolus, ſed non* CHRISTI *Apoſtolus.* Si nemo ad imitationem

proponi aut poteſt, aut debet; niſi ſit aut Paulus; aut alius Apoſtolus: cur eodem loco monet Chriſtianos, vt obſeruent eos, *qui ita ambulant, ſicut,* inquit, *habetis formam noſtram?* Cur inuitat ad alia imitationis exempla; præterquã ad ſe & ad Apoſtolos, ſi imitari nefas eſt illos, qui Apoſtolorum veſtigia ſecuti Apoſtolicam vitam ſectantur? Cur laudat Theſſalonicenſes; *quod facti ſint forma omnibus credentibus in Macedonia & Achaia?* Certè Macedones & Achiui, ſi Miſenum conſuluiſſent, non Theſſalonicenſes Chriſtianos, ſed ipſum Apoſtolum imitari debebant, relictis illis Theſſalonicenſibus. Atqui ab imitatione Apoſtolorum non aberrat, qui imitatur imitatores Apoſtolorum: Sicut ab imitatione Chriſti non excidit, qui ſibi proponit Apoſtolos imitandos: Alioquin minimè dixiſſet Theſſalonicenſibus Apoſtolus: *Vos imitatores noſtri facti eſtis & Chriſti.* Sicut ergo, qui Apoſtolum imitantur, Chriſtum imitantur: ita qui imitatorem Apoſtolorum (Qualis Ignatius) imitatur, is & Apoſtolos & Chriſtum imitatur. Si non licet imitari niſi Apoſtolos, cur vult S. Petrus, vt illi, qui præſunt, *fiant forma gregis ex animo?* Quid eſt *forma gregis*; niſi exempla virtutum à ſapientibus edita, & ad imitationẽ ſubditis propoſita, vt ea ipſi itidem vita & actione exprimant?

Philip. 3.
1. Theſſ. 1.
1. Petr. 5.

Quinta cauſſa eſt *voluptas ex ſcriptione oritura. Quam rationem probo & ego*, inquis, Sed qua de cauſſa? *Quia,* inquis, *liber ille vix euolui poteſt ſine ſingulari animi oblectatione ab iis, qui ſe iucundis fabellis*

bellis exhilarare volunt. Vita Ignatij non eſt hos in vſus parata: Si te fabellæ iuuant; habes Aeſopum, habes Metamorphoſ. Ouidij; habes Lucianum & Apuleium. Ex his huiuſmodi voluptatem haurias licet, non ex vita Ignatij, ex qua nemo talem oblectationem capit, niſi is qui & cœlum & cœlites pro fabulis habet. Enimuero planè ſimilem tuæ oblectationi oblectationem percipiebant olim Apion, Celſus, Iulianus, Porphyrius ex lectione Moyſis & Prophetarum, Chriſti & Apoſtolorum. Et tu quoq; eandẽ percipis, ſi aliquando legas vitas Sanctorũ à S. Gregorio in dialogis, aut à Theodoreto in hiſtoria Religioſa deſcriptas; aut ſi euoluas vitam S. Antonij ab Athanaſio editam, aut res geſtas Pauli primi Eremitę, aut S. Hilarionis, aut Malchi Monachi à Hieronymo litteris commendatas; Tanti enim omnes iſtos facis; quanti Ignatium & Ribadeneiram.

Sexta cauſſa eſt animi pietas, *vt gratus*, inquit, *videatur erga bene meritum Ignatium*; non quod, vt tu mentiris; *ab ipſo impudenter mentiri didicerit*; ſed quia pietas & reuerentia in parentem iubet, vt filius quoquo modo, præclara patris ſui facinora ab obliuione vindicet; poſterorumq; memoriæ prodat. *Quomodo enim non eſt abſurdum*, ait Theodoretus; cum hiſtoriam Religioſam aggrederetur, *vt poëtæ quidem & ſcriptores ea conſcribant, quæ in bello fortiter & præclarè geſta ſunt: Tragici autem eas, quæ rectè cælabantur calamitates tragœdiis in publicum proferant, & earum ſcriptis mandatam relinquant memoriam: aliqui au-* Theodor. præfa. hiſt. Relig.

tem alij in Comœdiis & rebus ridiculis conſumant orationes: nos autem ſinamus eos viros tradi obliuioni, qui in corpore mortali & patibili oſtenderunt impatibilitatem, & incorpoream æmulati ſunt naturam. Addis; *Ieſuitis ſuis laborem ominatur fructuoſum futurum*: nec vanus augur fuit; fructuoſiſsimus enim toti ſocietati, Dei beneficio, Ribadeneiræ labor exſtitit. *De aliis*, inquis, *non audet hoc dicere*: Vnde hoc noſti? An quia hoc non dixit Ribadeneira? Atqui multa ſæpe non dicimus, non quia non audeamus, ſed quia non velimus. Porrò aliis itidem Ribadeneiræ induſtriam multum emolumenti attuliſſe, teſtantur cum alia, tum quod liber hic non ſemel in Germania, Flandriaq́, Italia & Hiſpania latinè ſit excuſus: & in Germanicam, Italicam & Hiſpanicam quoq; linguam translatus; & à tam latinè doctis, quàm à latinè ignaris cupidè lectus, non ſine admiratione rerum ab Ignatio geſtarum. Pergis, *Quam ridiculum autem eſt, quod ſcribit, primam legem hiſtoriæ eſſe veritatem, quam profitetur ſe ſcripturum*. Quid tu hic ridiculum vocas? An tritum illud dictum: *Prima hiſtoriæ lex eſt veritas?* At tu citius ridiculus fueris, quàm hoc omnium approbatione firmatum verbum. An ridiculum ducis, quod Ribadeneira profitetur veritatis ſtudium? Si præſtare veritatem ridiculum non eſt; cur ridiculum ſit veritatem promittere? Verba Ribadeneiræ hæc ſunt: *Quoniam hiſtoriæ prima lex veritas eſt, hoc in primis profiteor, me nihil inexplorati ſcripturum, ſed res mihi notas, certas, teſtatáſque litteris proditurum*. An nullus vnquam hiſto-

ricus veritatis pollicitationem hiſtoriç ſuæ præmiſit? *Teſtor Ieſum & ſanctos Angelos eius*, inquit S. Hieronymus ſcripturus vitam S. Paulæ Romanæ; *ipſumq́ proprium Angelum, qui cuſtos fuit et comes admirabilis fœminæ, me nihil in gratiam, nihil more blandientiū loqui; ſed quidquid dicturus ſum pro teſtimonio dicere.* Et S. Athanaſius initio vitæ S. Antonij profitetur ſe inprimis veritatis rationē habiturum, vt alios prætercam, ne rem probationis minimè indigam, videar probando facere improbabiliorem. Ais, *proteſtationem facto eſſe contrariam.* At cuius iudicio? Tuo videlicet, quod tam ſanum eſt, vt tribus anticyris vix perſanari queat. S. Hier. in Epitaph. S.Paulæ.

Ne dubitemus, inquis, *affert locupletes teſtes ſe & Ignatium ipſum*: Nec ſe dat teſtem, nec Ignatium; ſed ait, ſe ſcripturum ea, quorum partem non exiguam ipſe viderit, plurimorúmque annorum cum Ignatio conuictu notauerit: An non hoc ad hiſtoriæ humanæ veritatem facit; ſcribere quæ videris, quæque ipſe ſis expertus? Nec hoc facit Ribadeneira abſque veterum exemplo: Poſsidius ſcriptor vitæ D. Auguſtini, vel maximè narrationi ſuæ fidem inde conciliare nititur; quod ea litterarum monumentīs conſignanda ſuſceperit; *quæ, vt* inquit, *per eum* (Auguſtinum) *didici & expertus ſum, quàm plurimis annis eius inhærens charitati*: fuiſſe aūt annos ferme quadraginta, quib⁹ cū Auguſt. *familiariter ac dulciter* Poſsidius vixit; teſtatur ipſe extremis

propemodum ſuę hiſtorię verbis: Theodoretus ita præfatur in ſuam de vita Sanctorum Patrum hiſtoriam. *Ex iis quæ ſunt dicenda; ipſe quidem vidi nonnulla; quæ autem non vidi, audiui ab illis, qui viderunt.* S. Athanaſius præfatione in vitam S. Antonij, ait, ſe de Antonio commemoraturum ea; quorum ipſemet non pauca *proprio experimēto* didicerit: *frequenter enim,* inquit, *eum viſitaui.* Idem alij tam ſacri, quam profani ſcriptores nō rarò faciunt. An & iſti ſe ipſos teſtes laudant? An & Poſsidius Auguſtinum ipſum teſtem veritatis adfert; cum ait ſe ea percenſere ſtatuiſſe; quorum partē ex ipſo Auguſtino cognouerit. Quæſo te, vnde cognouit S. Hieronymus totā illam de Malcho Monacho hiſtoriam? An non ex eo ipſo, de quo hiſtoriam texit? Quid ergo mirum, ſi & Auctor noſter referat nonnulla, quæ ex Ignatij ore intellexerit? Nec his duobus, quamuis maximi pōderis, ad veritatis perſuaſionem, contentus fuit Ribadeneira: quò maiorem ſuæ hiſtoriæ fidem conciliet, addit teſtes, qui Ignatium nouerunt; hac item in re veteres hiſtoricos imitatus, nominatim Theodoretum, qui, vt paulo ante dicebamus; ita ſcribit: *Ex iis autem quæ dicenda ſunt; ipſe quidem vidi nonnulla, quæ autem non vidi, audiui ab illis, qui viderunt; viris virtutis amantibus, & qui digni ſunt habiti, vt & eos viderēt, & eorum doctrina fruerentur.* Quæ res tanti momenti eſt ad auctoritatē hiſtoriæ, vt ne D. quidē Lucas initio ſui Euangelij eā præterire voluerit; profeſſus ſe, q̄ ſcripturus erat, accepiſſe ab iis, qui ab *initio ipſi viderunt, & miniſtri fuerunt ſermonis.*

Tu

tu tamen teſtes, ab auctore productos,non ſinis à tuis calumniis intactos abire. *Addit*, inquis, *neſcio quem Gonzali, quem nemo noſtrum, qui mortalis eſſet, audiuit.* At quis P. Ludouicus Gonzalez fuerit,nouit Italia, Hiſpania & Luſitania,fuit enim & genere nobiliſsimus, & virtute & doctrina inſignis , & eſt ille ipſe , quem Didacus Payua, Luiſium Gonzalez à Camera nō ſine religioſiſsimi & doctiſsimi titulo nominat. Deinde num nullius, niſi quem noueris; teſtimonium fide dignum arbitraris? Nouiſtine teſtes, quorum teſtimoniis vtitur in ſua Eccleſiaſtica hiſtoria Euſebius, aut Socrates,aut Sozomenus, aut Euagrius? fortè, vt illa apud poëtam, *oculos in manu* habebat; ita tu fidem habes in oculis. Quod cernis,credis; & nihil præterea. Adhæc,ſi Ribadeneira, Theodoreti exemplo; nullum teſtem nominatim expreſsiſſet; nihil certè amplius ab eo exigere potuiſſes; ſicut neque ab aliis hiſtoricis exigis; ſi nomina teſtium ſpeciatim nō deſignent. Nunc cùm plus præſtiterit Ribadeneira,quàm tu vel meritò deſideraſſes, vel leges hiſtoriæ requirant, quæ criminandi impotentia eſt, hoc ſolo nomine in teſtes inuehi; quod eos non noueris; quia contentus eſſe debuiſſes, vel inuitus; ſi tacitis nominibus hos teſtes Auctor noſter laudaſſet.

Didac. Payua Præfat. in explic. Orth. cont. Kénitium.

Adiungitur, inquis, *alius teſtis, Ludouicus Conſaluus; qui omnia ex ore Ignatij accepit*; Hallucinaris: abreptus fortaſsis nimio calumniandi calore P. Ludouicus Gonzalez & P. Ludouicus Cōſaluus vnus & idem eſt; non duo; ne tu nobis conduplices, quem *ſimplicem & rectum*, non duplicem

plicem & fallacem nouimus. Quod autem Ignatius patri Conſaluo quædam de vita ſua, & beneficiis à Deo acceptis expoſuit; id non ſine exemplo plurium ſanctiſsimorum virornm fecit. Expoſuit D. Auguſtinus vitam & conuerſionem ſuam non vni Poſsidio, ſed toti mundo, in pulcherrimis illis confeſsionum libris. *Tandem, vt veritati cedamus, accedit*, inquis, *Iacobus Laines Societatis præpoſitus; qui, vt Ignatij filius, multa vidit, multa notauit.* Cederes veritati, ſi vlla veritatis cura te tangeret: Sed cereus in mendacium es; plumbeus in veritatem, fidem non metiris rebus; ſed arbitratu tuo; vel potius libidine. *Ex his fontibus*, inquis, *Auctoris historia manauit.* Omnino ex his fontibus, quorum nos eò minus pœnitet, quò magis vobis diſplicere videmus: Quod Tertullianus de Nerone, hoc nos de vobis, paululum immutatis verbis. Talibus *damnatoribus noſtris etiam gloriamur. Qui enim ſcit vos: intelligere poteſt non niſi grande aliquod bonum à vobis damnari.*

Tertul. Apolog. c. 5.

Subiungis. *Auctor, vt mendaciorum parcus videretur, ea ſcribere noluit, quæ incertis auctoribus, aut non ſatis locupletibus dici poterant.* Quid tu hîc habes, quod calumnieris; præter tuam calumniandi effrenem cupiditatem? Annon laudi datur cuiuis ſcriptori; in quocunque argumento vertetur; ſi incertis & fabuloſis abſtineat: certa & teſtata ſecutus? Cur igitur in Ribadeneira reprehendis, quod alteri, in quem odio & furore non ſis inflammatus, neceſſariò laudi dabis?

bis? Annon laus vel potiſsima hiſtorici eſt, vt non tam ſcribat, quàm vera ſcribat? *Pulcherrimam*, inquis, *rationem addit; quod cùm in omni re mentiri turpe ſit, tum in Sanctorum vita referenda turpiſsimum*. Rides hoc dictum; ideo, quia tantum abeſt, vt mentiri apud te ſit turpiſsimum, vt ne turpe quidem ſit, nam ſi vel turpe eſſet, nunquam tot mendaciis ſingulas libri tui pagellas reſperſiſſes. Et qui, oro, turpiſsimum non eſt, mendaciis velle cœlitum gloriam illuſtrare; perinde ſanè ac ſi quis tenebris vellet ſplendorem Solis adaugere? Dicis, *Auctorem his verbis tectè indicare, Ignatium nec eſſe nec fuiſſe ſanctum, quando impudentiſsimè mentitus eſt de eo.* Tu quidem, more tuo, Ribadeneiram de Ignatio mentitum aſſeueras, ſed non probas. Accuſari poteſt mendacij etiam innocens, conuinci non poteſt niſi nocens. Interim innocens hoc quaſi priuilegio fruitur, quod mēdacij non ſine mēdacio accuſatur: Quod nū hoc loco Ribadeneiræ acciderit, candido lectori arbitriū ꝑmitto. *audet*, inquis, *reliquas legendas mendacij arguere*. Quas verò *Legendas?* Vide, oro, mi Miſene, ne dū cœco nimis impetu, nimis mendacem reddere vis Ribadeneiram, tu ipſe mendax efficiaris. Quo enim vel minimo verbulo Sanctorum hiſtorias mendacij arguit? Deinde, ſi *Legendas* Diuorum mendacij, quod abſit, argueret; idem quod tu faceret. Quo igitur iure tibi hanc culpam donas, eodem & Ribadeneiræ eandem ignoſcere deberes, ne videaris tibi clemens & mitis; aliis durus & immitis. *Hoc*, inquit, *ſalſum*,

de iis

aut ſi credis omnibus, quæ continent, admirare verbum Dei *factum hominem, eo conſilio, vt prodeſſet vniuerſo humano generi.* Addis: *Sed de ſuperſtitione monendum aliquid.* Quæverò hæc ſuperſtitio? Ait Auctor; Ignatium ex periculoſo morbo conualuiſſe deprecatione S. Petri, quem præcipua quadam religione coluerit; quemque adeſſe, ſanitatemque afferre ſibi viſus ſit. *Multiplex*, inquis, *hic latet ſuperſtitio. Vnde enim ſcire potuit ſe, deprecante* Petro, *conualuiſſe.* Quæro ego vicisſim ex te. Vnde ſcire potuerit Conſtantia Conſtantini Magni filia, ſe, ope beatæ Agnes Virginis, ab incurabili propemodum morbo curatam eſſe. Ita enim ſanctus Ambroſius. *Conſtantia* Regina, *Virgo prudentiſſima, ſed ita obſeſſa vulneribus, vt à capite vſq; ad pedes, nulla membrorum pars libera remanſiſſet. Accepto autem conſilio, ſpe recuperandæ ſalutis, venit ad tumulum Martyris nocte, & licet pagana, tamen credula animi intentione preces fideliter fundebat: Quod dum faceret; repentina ſomni ſuauitate corripitur. Et vidit per viſum beatiſſimam Agnem talia ſibi monita præferentem: Conſtanter age* Conſtantia, *& crede* Dominum Ieſum *Chriſtum filium* Dei *eſſe Saluatorem tuum, per quem modò conſequeris omnium vulnerum tuorum, quæ in corpore tuo pateris, ſanitatem. Ad hanc vocem* Conſtantia *euigilat ſana; & ſic ſana, vt nec ſignum in eius membris alicuius vulneris remaneret.* S. Ambro. ſerm. 90.

Dices, ei apparuiſſe D. Agnetem. At Ignatio apparuit itidem S. Petrus. Hîc tu, *vnde Ignatius*

Petrum nouerat ſibi adeſſe, & ſanitatem afferre? Quæram & ego; Vnde Conſtantia Agnem nouerat ſibi adeſſe, & ſanitatem afferre: Tu de Ignatio: *Fortaſſe miles ille ad ſtatuam Petri procubuerat pridie; quæ per quietem illi viſa eſt adeſſe.* Fortaſſis Conſtantia itidem ad ſtatuam Agnes vigilans procubuerat, quæ per quietem viſa eſt ei adeſſe. Sed vt propius interrogationes tuas excutiamus, vnde ſcire potuit Dorcas illa, ſe deprecatione D. Petri adhuc viuentis à mortuis excitatam eſſe; cùm, vt tu loqueris, *Christiani*

Actor. 9. *ni vnicum habeant* μεσίτην καὶ ἱκέτην, *mediatorem &*

Ibid. *Aduocatum filium* Dei? Vnde Æneas ille Paralyticus precibus & beneficio beati Petri perſanatus, noſſe potuit; ſe, deprecante Petro, conualuiſſe; cùm Chriſtianis ſit vnicus *Mediator filius Dei.* Si dicas, experimento ipſo hos iſta cognouiſſe. Dicam & ego; Ignatium ipſa experientia depulſæ infirmitatis intellexiſſe, ſe interuentu beati Petri ex mortis faucibus ereptum eſſe; Quia peruigilium Feſti Apoſtolici agebatur: quia ex intimis animi ſenſibus ad patronum ſuum diuum Petrum preces emiſerat; Quia denique D. Petri ſpecies diuinitùs ei oblata fuerat.

Actor. 9. Hîc tu; *Vnde nouit Petrum eſſe.* Cedo & tu: Vnde nouit Paulus CHRISTVM eſſe eum, qui apparuit in via eunti Damaſcum? Nonne interrogauit, *Domine tu quis es?* Nonne ſimile quid potuit facere Ignatius, vt maximè ex aliis circumſtantiis non cognouiſſet, quis ille eſſet, qui

Theod. li. 5. hiſt. Eccleſ. c. 24. ſibi apparuerat. Cùm Ioannes Euangeliſta & Philippus Apoſtolus, Theodoſio Magno, ſecundum

dum quietem apparuiſſent; ſimul etiam aperuerunt, quinam eſſent, & cuius gratia veniſſent; vt ſcribit Theodoretus. Annon & hic idem accidiſſe credibile eſt; vt proinde ſtulta ſit illa tua ſciſcitatio: *Petrũ qui nũquã viderat, quo pacto certus eſſe potuit de Petri præſentia?* Quęſo quid diceres; ſi quis ex te quæreret de Paulo; Chriſtum, qui nunquam viderat; quo pacto certus eſſe potuit de Chriſti præſentia? Aut de Manue patre Sampſonis: Angelum, qui nunquam viderat, quo pacto certus eſſe potuit de Angeli præſentia? Quod reſponderes alteri proponenti tibi has quæſtiones de Paulo & Manue; idem reſponde tibi ad quæſtionem à te de Ignatio propoſitam: & aliam ſolutionem non deſiderabis. Nam quod addis de *recaluaſtro*, quaſi caluitiei nota ab Ignatio ſit agnitus, vide ne non tam iocus ſit, quàm blaſphemia; nam vt in cœlo nullus Caluiniſta reperitur, ita etiam nullus caluaſter. At non prætereunda eſt illa tua quæſtio, quam ſecundo loco ponis, his verbis concepta: *Cuius iuſſu præcipua Religione coluit Ignatius Petrum, cum Deũ colere debuiſſet?* Soluã & hanc quæſtionẽ alia quæſtione, imitatus Saluatorẽ, qui Phariſæorum interrogationes ſoluit aliquando interrogationibus. Dic ergo, cuius iuſſu coluerunt veteres Chriſtiani Martyres omni honoris genere, templis, diebus feſtis & celebritatibus; ita vt, Theodoreto teſte: *qui proſpera erãt valetudine, conſeruari ſibi eã à Martyribus peterẽt, qui verò ægritudinẽ aliquam paterẽtur, ſanitatẽ expoſcerẽt; qui peregrè aliquò proficiſcebantur, peterẽt Martyres ſibi comites eſſe in via, vel potius itineris duces; qui verò*

Iudic. 13.

Theod. li. 8. ad Græcos.

verò iam ſoſpites redierant, gratias agerent, acceptũ beneficium confitentes. Piè verò fideliterque precatos, ea maximè conſequi, quæ deſiderant, inquit Theodoretus, *teſtantur illa, quæ votorum rei dona perſoluunt, manifeſta nimirũ adeptæ ſanitatis indicia. Nam alij quidem oculorum, alij verò pedum, alij porrò manuum ſimulacra ſuſpendunt ex argento, auroue confecta. Gratiſſimè namq; accipit eorum Dominus, qualiacunque ſint dona, nec exigua, nec vilia dedignatur; quippe qui ea pro ferentis facultate metitur. Hæc itaq; omnium ſpectaculo propoſita teſtantur morborum depulſionem, cuius ipſa certiſſima ſigna ſunt.* Ad hanc quæſtionem ex Theodoreto cum reſponderis, tum etiam à me reſponſum ad tuam de Ignatio quæſtionem exſpecta.

In ſecundo capite tractatur, inquis, *qua ratione à ſeculi vanitate ad Deum conuerſus ſit Ignatius.* Ita eſt: Aut ergo vera fatere, quæ percenſentur, aut contrà accingere. *In hoc capite*, inquis, *diligenter obſeruandum initium conuerſionis iſtius, quod deductum eſt non à lectione Scripturæ ſacræ, ſed legendarum, vulgo lugendarum vocatarum.* Ait Ribadeneira: Ignatio duos libros oblatos terendi temporis cauſa; alterum, qui vitam Chriſti; alterum, qui vitas Sanctorum continebat. Si tibi hiſtoriæ Sanctorum ſunt *lugendæ*; cur, oro, ſaltem hoc nomine non perhorreſcis dedecorare hiſtoriam Saluatoris noſtri, collectam ex Euangeliſtis, veterumque Patrum monumentis? Deinde an nulla ad meliorem ſanctioremque vitæ rationem conuerſio, laudabilis erit; niſi quæ ex ipſa

ipſa ſacrarum literarum lectione *immediatè*, vt ſic dicam, hauriatur? Laudat ſanctus Auguſtinus, & quidem ſummoperè laudat duos milites in aula Imperatoris militantes; qui cùm caſu in vitam ſancti Antonij à beato Athanaſio ſcriptam incidiſſent, ita imitandi deſiderio exarſerunt; vt ab illo temporis momento, aulæ & mundo multam ſalutem dicere; & ſponſas nuper ſibi deſponſas deſerere cogitarint; nec cogitarint modò, ſed & re ipſa deſeruerint. Quo exemplo, cùm id Auguſtinus, ex familiari quodam ſuo intellexiſſet; quantoperè ad vitam in melius commutandam ſit exſtimulatus; nemo accuratius te docebit, quàm ipſemet Auguſtinus, qui etiam auditis rebus geſtis ſancti Antonij, moras omnes abrupit; & à ſeculi vanitate ad vitam caſtam & integram, imo & ad monaſticam ſeſe tranſtulit. Num & Auguſtino obiicies conuerſionem eius à *Lugendis* initium duxiſſe? Hæreticus quidam Iuriſperitus, cùm alium quendam non infimi nominis Iuriſconſultum Caluiniſtam, funebri oratione laudandum ſuſcepiſſet, non inter poſtrema eius encomia hoc ponit, quod ad lumen illud admirabile Euangelij, conuerſus ſit lectione colloquiorum Eraſmi. Egregium profectò melioris vitæ initium; & dignum Caluiniſtica patella operculum: Tu tamen hîc non rides: at cùm ex Diuorum monumentis, Ignatium noſtrum ad ſanctiora conſilia capeſſenda excitatum legis, rides; quaſi verò ex Sanctorum hiſtoriis melior ſpiritus non ſpiret, quàm ex nouis ac priſcis Lucianis.

S. Auguſt. lib. 8. Cõfeſs. cap. 6.

Ais, *in conuerſione Ignatij apparuiſſe luctam militis & Monachi, tandem Monachum viciſſe, fruſtrà mundo militem retinere conante.* Totum hoc dicere licet de conuerſione ſancti Auguſtini, qualis enim lucta in eo exſtiterit, in mūdone maneret, an mundo valediceret: & quomodo tandem Monachus vicerit (vtar enim hoc vocabulo, quandoquidem te eo oblectari video) fruſtrà mundo Auguſtinum, Rhetoricæ profeſſorem, retinere conante; intelliges ex octauo Confeſsionum libro.

Scribit Ribadeneira, Ignatium quodā die diuinitùs illuſtratum, animum intendere cœpiſſe; & tum demùm intellexiſſe; quantum interſit inter cogitationes de Deo, de Hieroſolymitana profectione, de vitæ aſperitate ſectanda, de virtutis dignitate complectenda: & inter alias de mundo, iiſque rebus, quæ in mundo regnant. Hîc tu, quid credas, nobis patefacis; *Diem hunc,* inquis, *credo fuiſſe Calendas Maij apud Græcos.* Libenter credo te hoc credere; imò & hoc credo: cū legis vel audis illud, quod in lib. Iob ſcri-
Iob. 1. ptum eſt. *Quadam die cùm veniſſent filij Dei, vt aßiſterent côram Domino, affuit inter eos etiam Satan:* te credere, diem hanc fuiſſe Calendas Maij apud Græcos, aut certè apud Hebræos, aut apud Arabes. Sed quod ad Ignatium attinet, probabilius mihi videtur *diem illum quendam*, fuiſſe Calendas Iulij apud Latinos. Acciderunt enim hæc circa diem illum, qui Apoſtolorum Petri & Pauli anniuerſariæ memoriæ dedicatus eſt, quē ſcis circa Calendas Iulij apud Latinos celebrari; ſicut & in Caluiniſticis ſynagogis celebratur

circa Calendas Iulij apud Græcos, id eſt, nunquam. *Quod addit*, inquis, *Ignatium neſcio quæ præcepiſſe de ſpirituum diuerſitate, nullius momenti ſunt: Quis enim neſcit diuerſos eſſe ſpiritus; ſpiritũ Dei, & ſpiritum mundi:* Si neſcis, vt verè neſcis, quid Ignatius de ſpirituum varietate internoſcenda tradiderit; cur vituperas? *non potes* nullius momenti *dicere, qui reuinceris ignorare.* At omnes ſciunt eſſe diuerſos ſpiritus. Rectè, omnes id ſciunt, aut ſaltem ſcire debent, ſed generatim id ſciunt; ſicut omnes Chriſtiani generatim ſciunt, eſſe Angelos & Dæmones; at eum, qui hoc loco, hac vel illa forma; huic vel illi apparet, Angelum aut Dæmonem eſſe, non omnes æquè norunt, quo fit; vt quia Angelus Satanæ in Angelum lucis ſeſe *transfigurare* ſolet; regulis opus ſit; diſcernendi cauſſa. Quod accidit in externa ſpirituum apparitione, idem fit in illa interna, & quæ ſola mente perficitur; nam & in hac ſæpe Angelus Satanæ in Angelum lúcis ſeſe transformat, & eò facilius, quò eſt ſubtilior, & à communi ſenſu remotior. Quare & hic diſcretionis dono opus eſt. Quod ſi donum hoc aut nullum eſt, aut omnibus commune, cur Apoſtolus *diſcretionem ſpirituum* inter dona ſpiritus, & inter diuiſiones gratiarum numerat, quæ vni obtingant, alteri non obtingant? Omnes ſciunt eſſe bonum, & eſſe malum; Attamen vt ſolidus cibus non niſi perfectorum eſt; ita diſcretio boni & mali, nõ niſi eorũ eſt, *qui pro conſuetudine exercitatos habent ſenſus*, vt ait Apoſtolus

Tertul. Apolog. c. 1.

1. Cor. 11.

1. Cor. 12.

Hebr. 5. poſtolus. Et ille Emmanuel *butyrum & mel comedit, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum:*
Iſai. 7. non ignarus vtique generatim bonum & malum eſſe.

Dicit Ribadeneira: Ignatium lectione librorũ piorum ſeſe confirmaſſe. Quid tu? *Qui fuerint libri illi ſupra dictum: Quid enim præter Lugendas legeret miles ille barbarus?* Ergo iudicio tuo, *Lugendæ* ſunt vitæ à S. Hieronymo deſcriptæ, Vita, inquam S. Hilarionis. S. Pauli. S. Paulæ: Vita S. Antonij à S. Athanaſio, Vita S. Auguſtini à Poſsidio, Vita S. Agnes ab Ambroſio, Vita S. Gregorij Thaumaturgi à Gregorio Nyſſeno, tot vitæ à Theodoreto & à S. Gregorio Magno ſcriptæ? Nam quo minus ad alios auctores, his vel æuo pares, vel ſuppares, vel inferiores deſcendam, facit tua incredibilis improbitas; quam tamen lugere vel in perpetuum iubebo; ſi hiſtorias Sanctorum ab his tantis & talibus viris memoriæ commendatas pro fabulis habueris. Quid enim? Fortè Ignatius vitam Hilarionis lectitabat. Fortè Dialogos ſancti Gregorij; fortè alias vitas à probatiſsimis & antiquiſsimis auctoribus deſcriptas; quorum tantum abeſt vt vita ſit *Lugenda*; ſiue à Latino, ſiue à Germanico Etymo, hanc vocem deriuare velis; vt tua tuorumque ſimilium criminatorum petulantia, nõ niſi lugendis illis orci ſuppliciis, ob hoc tam lugendum mendacium, expiari poſſe videatur. Si barbarus miles eſt, quiſquis Sanctorum hiſtorias euoluit: ergo etiam duo illi milites in aula Imperatoris, tantoperè à ſancto Auguſtino laudati, barbari fuêre milites, quippe qui vitam S. Anto-

S. Antonij à S. Athanaſio ſcriptam ſedulò lectitarint; eiuſque lectione ita incenſi fuerint; vt de mundo deſerendo confeſtim ſalutaria conſilia cœperint, nec tam in conſultando, quàm in exequendo promptiores.

Ait Ribadeneira: Ignatium cœpiſſe cogitare, quibus ſuppliciis maculas ſuorum peccatorum deleret. Hîc tu: *Si legiſſet Ioannis epiſtolam, potuiſſet diſcere, ſanguine Chriſti emundari noſtra peccata; non noſtris caſtigationibus.* Miſerum Ignatium, qui non viderit Ioannis epiſtolam, cùm Lutherani aut Caluiniani alicuius commentis; vt diſceret, ſanguine Chriſti, non ſuis caſtigationibus peccata deleri. Emundat nos ſanguis CHRISTI ab omnibus inquinamentis noſtris, ſed applicatur nobis per certa media: ſicut & aqua abluit maculas corporis, ſed applicata corpori: At media, quibus ſanguis Chriſti nobis applicatur, ſunt opera pœnitentiæ, & alia virtutum exercitamenta: his tanquam manibus quibuſdam ſanguis Chriſti apprehendendus, & ſordibus animi admouendus eſt, vt eas expurget & emaculet. Sciebat vtique etiam ſanctus Paulus ſanguine Chriſti emundari peccata: Nihilominus *caſtigabat corpus, & in ſeruitutem redigebat; & mortificationem Ieſu in corpore ſuo circumferebat*: vel peccatis expiandis, vel meritis adaugendis. Adiungis: *Societatē hāc in ſuperſtitione natam & educatam eſſe, & in eadem finitum iri.* Quid ita verò? Quia Ignatius ſub initium conuerſionis ſuæ coram D. Virginis imagine in genua prouolutus, preces fudit. Si id facere *Superſtitio* eſt, imò *Idololatria*; vt tu itidem vocas,

2.Cor. 4.

oportet profectò beatam Paulam Romanam fuiſſe Idolorum cultricem & ſuperſtitioſam; *quæ proſtrata ante crucem, quaſi pendētem dominum cerneret, adorabat*; vt non aliquis è triuio, ſed S. Hieronymus tantus ac talis vir, memoriæ prodidit. Narrat Sophronius in prato ſpirituali, Diabolum à quodam Eremita nihil aliud petiiſſe, quã vt imaginem diuæ Virginis, puerum Ieſu geſtantis, ex conclaui ſuo eiiceret, & ab eius honore in poſterum abſtineret: vt proinde neceſſe ſit, Diabolum ab idololatria & ſuperſtitione admodum alienum eſſe: ſi cultus imaginum beatæ Virginis ſuperſtitioſus eſt, & Idololatricus. Hic tu vociferaberis, exemplum hoc ex *Lugenda* petitum eſſe. At trecenti quinquaginta Patres Concilij ſecundi Nicæni librum hunc minimè pro *Lugenda* habuerunt. Quibus igitur potius credendum, tibi vni & ſoli. At quali? An trecentis & quinquaginta doctiſsimis & ſanctiſsimis Patribus?

S.Hier.Epitaph.S. Paulæ. Sophron. cap. 45.

Scribit Ribadeneira: Orante Ignatio coram diuæ Virginis imagine, terræ motu facto, totam domum contremuiſſe. Hîc tu: *terræ motus ſemper aliquid mali portendit; vt hiſtoriæ teſtantur.* Quàm peritè hoc dicas, nolo curioſius diſquirere: Tantùm quæro, vtrum motus ille terræ, quo carcer concuſſus eſt, orantibus Paulo & Sila; & ille, quo concuſſus eſt locus, in quo, tempore perſecutionis, Chriſtiani ſimul precabantur, aliquid mali portenderit: item cùm *à facie Domini mota eſt terra, à facie Dei Iacob*. Et cum, *egrediente illo in conſpectu populi ſui; terra*

Act. 16. Act. 4. Pſal. 113. Pſal. 67.

terra mota eſt; an aliquid infauſtum motus ille portenderit; vel an ab aliquo, quod infauſti & mali ominis eſſet, Propheta modum loquendi petiuerit; vt lætitiam diei illius explicaret; quo populus ex Ægyptia ſeruitute euaſit? Addis. *Procul dubio ipſa terra cohorruit ad ea mala, quæ ex hac ſecta prouentura eſſent*: Si terræ motus extitiſſet Luthero à Catholicis caſtris, ad perfidiæ caſtra deſciſcente; non malus ſanè vates eſſet, qui hanc tuam explicationem, ad illum terræ motum accommodaret. Nũc quo iure tu dicis, terram ad Ignatij conuerſionem, ob mala inde enaſcitura cohorruiſſe: eodem ſanè diceret Celſus, Chriſto mortuo, trepidaſſe terram, perculſam quaſi formidine eorum malorum, quæ ex Chriſtiana Religione eſſent oritura: Quod tu igitur calumnianti Celſo reſponderes, hoc tibi calumnianti à me reſponſum puta. At conuerſio Ignatij videtur tibi mala, & cauſſa malorum. An ideo mala eſt, quia malo videtur mala? imò malo videri malum, non obſcurum bonitatis eſt argumentum: Et qui ſunt illi, quorum iudicio conuerſio Ignatij, & Societas ab eo inſtituta mala & perniciosa eſt? Dicam cum Tertulliano; *Lenones, perductores, aquarioli, ſicarij, venenarij, Magi, arioli; aruſpices*, Hæretici, prædicantes Lutherani, miniſtri Caluiniani, *His infructuoſos eſſe magnus fructus eſt*. Addo ego: his malum eſſe; magnum bonum eſt; Quia talia monſtra non niſi ab ingenti bono domari & excindi queunt. Sed quid ego hanc tuam terræ motus interpretationem refello, cùm tu ipſe illam egregiè

Tertul. Apolog. cap. 43.

refutes: *Erro*, inquis, *hic turpiter*. Tandem aſcendiſti tripodem, vix quidquam verius toto libro prolocutus es: Erras, & turpiter erras: nam ſi Ignatij conuerſio mala fuit, & peſtifera; etiam Auguſtini, etiam Antonij, etiam Hilarionis, etiam eorum, quos tantis laudibus celebrat Theodoretus, conuerſio mala & peſtifera fuit: Quia ſicut Ignatius, ita & iſti ex Ægypto, hoc eſt, à ſeculi vanitate ad Deum conuerſi ſunt: Et quemadmodum tu iam conuerſionem Ignatij criminaris; ita tunc, tui maiores, Donatiſtæ, & alij criminabantur conuerſionem Auguſtini, Antonij, Hilarionis & aliorum.

Sed iam à terræ motu tranſilis ad Deiparam Virginem: neſcio quo impetu abreptus. *Orabant*, inquis, *Apoſtoli cum Maria; non adorabant Mariam præſentem tum & viuentem:* Vnde ſcis Apoſtolos non adoraſſe; hoc eſt, non coluiſſe diuam Virginem cultu & honore religioſo; & ea adoratione affeciſſe, quæ & in hominem conuenire poteſt? Ex Scriptura profectò mihi id nunquam demonſtrabis; niſi per ſollemne illud veſtrum argumentum: *Non ſcriptum eſt; ergo non factum eſt*: Tune arbitraris Apoſtolos fuiſſe Caluiniſtas; hoc eſt, adeò omnis religioſæ obſeruantiæ expertes; vt neſcirent; quo loco matrem Dei ponere: quantum ſpei & fiduciæ in ipſius ad filium precibus collocare deberent? probabiliſsimum certè eſt, Apoſtolos vnicè à matre Dei efflagitaſſe, vt ſuis precibus nihil non effecturis, promiſsi Spiritus ſancti aduentum maturaret. Pergis: *Ignatius non præ-*

ſentem

ſentem ſed abſentem; *nõ ipſam, ſed ſtatuam eius adorauit, vt idololatra*: Grande crimen. Ignatius inuocauit B. Virginem iam receptam in cœlum: An tu nunquam inuocas Chriſtum in cœlum iam ſecundum humanitatem receptum? An nõ ſapis ea, *quæ ſurſum ſunt, vbi Chriſtus eſt in dextra Dei ſedens?* Deinde falſum eſt, Ignatium, non coluiſſe & inuocaſſe ipſam virginem, ſed ſtatuam; Nam qui imaginem colit, is colit primario Prototypum; cum honor imaginis ad Prototypum tranſeat; ſicut cum tu ciuili honore imaginem tui principis colis (neque enim opinor, conſpues aut pedibus conculcabis) cultus ille permanat ad ipſum principem. Nec qui D. Virginem coram imagine inuocat, inuocat ipſam imaginem: ſed coram imagine, tanquam virginis repręſentatrice; ipſam virginem: quod tam alienum eſt ab Idololatria, quàm non aliena à te eſt calumniandi impotentia.

Nunc ſolita leuitate reuolas ad terræmotum: Dicit Ribadeneira; hac domus, in qua Ignatius erat, concuſsione, Deum fortaſsis voluiſſe ſignificare; Ignatij preces ſibi fuiſſe gratas, & ad impetrandum efficaces. Hic tu: *Fortaſſe noluit, & voluit ſignificare id, de quo ego dixi*; At iam oſtendi, Deum nec voluiſſe, nec potuiſſe ſignificare hoc terræ motu, quod tu ſignificas; Quia quod ſignificas calumnia eſt, criminatio eſt, mendacium eſt. Addit Ribadeneira aliam ſignificationem; Forte, inquit, quod in aliis Sanctorum hiſtoriis, legimus: Dęmon victus ab Ignatio aufugit, & frendens non obſcura ſuæ

indignationis ſigna dederit. *Exempla*, inquis, *illa, vbi ſcripta, ficta, aut picta ſint, me latet: Forte in lugendis.* Non mirum, ignota tibi eſſe hæc exempla. Quid non fugit, quem ratio & veritas fugit? Pluribus exemplis poſſem id, ꝙ Ribadeneira aſſerit, non ex *lugendis*, ſed ex probatiſsimis hiſtoriis confirmare, ſed ſatis erit duo non tam attuliſſe, quàm attigiſſe. Primum ſit ex D. Athanaſio: apud quem ſanctus Antonius ita loquitur de Dæmonibus: *Concuſſerunt aliquando Monaſterium meum, & ego mente immobili Dominum deprecabar*; Cur domum Antonij concuſſerunt; niſi quia ab Antonio ſeſe deuictos ægrè ferebant. Alterum ſit ex D. Gregorio Nyſſeno in vita Gregorij Thaumaturgi; vbi refert, quomodo Dæmones ſigno ſanctæ Crucis à Diacono ſuperati; cum aliud non poſſent; totum conclaue; ingenti terræ motu excitato quaſſarint. Ais, *Quid ſi Diabolus lætus ex Orco emiſit aliquot legiones, quæ in Hiſpania & Italia Ieſuitas colligerent, quorum opera etiam, ſi opus eſſet, in regibus necandis vti poſſet.* Ieſuitas à Diabolo collectos eſſe, non ſit veriſimile; quia haud tanto conatu conaretur nunc eoſdem diſsipare & perdere, tua & ſimilium hæreticorum opera; longè veriſimilius affirmares, Dæmonem, Ignatij conuerſione territum; euocaſſe ex Orco aliquot ſuorum legiones; quæ Martinum Lutherum iam inſanientem (contigerunt enim hæc circa annum Domini 1522.) vt porrò inſanire pergeret; incitarent; alióſque plures partim flagitioſos Mo-

S. Athan. in vita S. Antonij.

Monachos, vt Oecolampadium, Bucerum, Munſterum, Martyrem, Pellicanum, Capitonem; & ſimiles; partim improbos Sacerdotes & Clericos eidem adiungerent; qui, velut agmine facto, Ignatio, poſteriſque Ignatij ſeſe obiectu ſuo opponerent: iam enim tunc Diabolum præſenſiſſe; & qua eſt ſolertia; diuinaſſe; quorſum conuerſio Ignatij euaſura eſſet. *Sane ea de cauſſa Spiritus illæ Dæmoniacæ & Angelicæ paraturæ*, vt verbis Tertulliani vtar, *qui noſter ob diuortium æmulus, & ob Dei gratiam inuidus eſt, de mentibus veſtris aduerſus nos præliatur, occulta inſpiratione, modulatis & ſubornatis ad omnem & iudicandi peruerſitatem & ſæuiendi iniquitatem.* Ieſuitam, qui Regi interitum machinatus ſit, aut ſua, aut aliena manu; nullum mihi monſtrabis: At Caluiniſtas, qui Reges & Principes trucidarint, tam facile tibi nominabo, quàm facilè vulpes comeſt pirum. Tertul. Apolo. c. 27.

Ait Ribadeneira: Ignatium generoſa quadam indignatione ſtatuiſſe; ſeſe flagellis & ieiuniis prius conficere; quàm iter Hieroſolymitanum iniret. *Quis non rideret*, inquis, *legens Ignatium generoſa quadam indignatione ſe confeciſſe*: Vis ſcire, quis legendo hæc non rideat? Paucis dicam. Quiſquis tui diſsimilis eſt. Quiſquis Caluiniſta non eſt. Ais, *eum hoc feciſſe more Lacedæmoniorum*; Non eſt ita: Chriſtiani nõ ſunt imitatores Lacedæmoniorũ; ſed Chriſti, Apoſtolorum; & eorum Chriſtianorum; qui anteactis ſeculis piè & ſanctè vitam egerunt.

runt. At Lacedæmonij flagellis ſeſe concidebant: Primùm non ſoli Lacedæmonij; ſed & alij. Secundo, hoc agendo malè non egerunt; quin potius naturalis rationis inſtinctu, id egiſſe cenſendi ſunt, docentis & monentis, corpus flagris domandum, & ſpiritui tanquam nobiliori parti ſubiiciendum, eiuſque immoderatas cupiditates, ne honeſtatis limites tranſcendãt, frãgendas. Quod ſi caſtigationem iſtam naturâ ſuâ bonam, bono itidem fine ornaſſent, & non ad gloriam vel ſuam vel ſuorum numinum retuliſſent; dicerem quod de anima Ethnici Deum vnum agnoſcentis ait Tertullianus, *Lacedæmonios naturaliter fuiſſe Chriſtianos.* Sed vt videamus te non fruſtra Lacedæmonem profectum eſſe, græcari incipis: *Quaſi verò*, inquis, *γενναῖόν τι* ſit in ſeruili illa caſtigatione, qua olim in mancipia vti ſolebant: Si nihil generoſum eſt in hac caſtigatione; Quia, vt tu dicis, ſeruilis eſt: Ergo nihil generoſi fuit in flagellatione & morte Chriſti; quia vtraque ſeruilis fuit, nihil generoſum fuit in illis ſuppliciis Pauli; cum ter

2. Cor. 11. virgis cæſus eſt: & cum quinquies à Iudæis quadragenas, vna minus plagas accepit; quia fuerunt ſupplicia ſeruilia. *Lepidè Demonax*, inquis, *conſpicatus aliquando ſeruum ab hero Spartano flagris cædi, ceſſa*, inquit, *ſeruum tibi honore parem efficere.* Idem, opinor, dixiſſes tu, & quidem lepidè, Pilato, ſi adfuiſſes, quando Chriſtum flagellauit. Idem dixiſſes, & quidem lepidè, tribuno, qui Paulum flagellare volebat. *Si hæc*,

Act. 22. inquis, *eſt generoſitas Hiſpanica, næ viles animas oportet*

portet eſſe καὶ δυλοπρεπεῖς. pari modo dices; ſi hæc eſt generoſitas Chriſti & Pauli, conſtanti & forti animo ferre plagas, næ viles animas fuiſſe oportet. Quod autem Hiſpanos *viles & ſeruiles animas* vocas; agnoſco conuicium ex odio Catholicæ religionis, quæ apud Hiſpanos maximè floret, depromptum. Interim iſtæ viles & ſeruiles animæ bonam partem mundi ditione tenent; & veteri orbi nouum adiecerunt; & indies magis adiiciunt; dum vos illuſtres Caluini animæ, neſcio quibus in latebris antiqui orbis hæretis & latetis.

Memorat deinceps Ribadeneira, quomodo B. Virgo vnà cum puero IESV, Ignatio, & quidem vigilanti apparuerit. Quid Miſenus? *O impudentem*, inquit, *& ineptum ſcriptorem. Hæc poteras occultare intra cellas Ieſuiticas & adoleſcentibus obtrudere credulis, ſtupidis, fanaticis: Quæ inſania te coëgit, putidas haſce ineptias publici iuris facere?* Exclamare & conuiciari, Miſene, non eſt hiſtoriam Auctoris noſtri refutare. Dic ergo ſine conuiciis, quid neges. An factum eſſe, quod Auctor ſcribit; an fieri potuiſſe: Si hoc, tunc tolle omnes viſiones piis hominibus vel in veteri vel noua lege oblatas, & vel in Sacris litteris, vel in Eccleſiaſticis probatorum ſcriptorum monumentis conſignatas. Si enim hæc in diuinam potentiam non cadit, non video, quomodo aliæ ſiue Dei, ſiue Angelorum, ſiue aliorum cœlitum apparitiones, à diuina potentia effici potuerint: Si concedas fieri potuiſſe; ſed negas factum eſſe, oportet,

vt

vt huius tuæ negationis aliquam cauſſam probabilem reddas: Nam ſi ea tantum de cauſſa neges apparitionem illam eſſe factam; quia non lubet credere; non Ribadeneiræ; ſed tibi fidem derogabis. Quid enim certum, quid verum ex tota antiquitatis memoria remanebit; ſi hoc tantum nomine repudiandum ſit: quod huic vel illi calumniatori non videatur vero conſentaneum? Refert D. Gregorius Nyſſenus D. Virginem & D. Ioannem Euangeliſtam apparuiſſe ſancto Gregorio Thaumaturgo, eique multa fidei noſtræ myſteria explicaſſe. Fac, Miſene, me tui ſimilem calumniatorem eſſe; & vitam illam Thaumaturgi à Nyſſeno ſcriptam, exagitandam & lacerandam ſuſcepiſſe, eo modo, quo tu vitam Ignatij calumniis proſcindendam tibi delegiſti; ſi ad hiſtoriam illam Nyſſeni apponam tua verba: *O impudentem & ineptum ſcriptorem: Hæc poteras,* Nyſſene, *occultare intra cellas monaſticas, & adoleſcentibus obtrudere credulis, ſtupidis, fanaticis; quæ inſania te coëgit putidas haſce ineptias publici iuris facere?* An ob id orationi Nyſſeni fidem detraxero? Cum Celſus Epicureus viſiones illas Angelorum, tempore Reſurrectionis Chriſti tanquam fictitias reiiceret; Reſpondit Origenes. *Oblatas ſæpe miraculoſas viſiones hominibus legitur & in Græcorum hiſtoriis, non eorum tantum, quorum ſcripta vanitatis ſuſpecta ſunt, vt fabulis ſimilia, ſed in illorum quoque, qui inter graues ac veraces Philoſophos habiti res compertas man-*

Nyſſ. in vita S. Greg. Thaumat.

Orig. lib. 5. contra Celſum.

mandarunt litteris. In hoc genere quædam legimus apud Chryſippum Solenſem de Pythagora, & apud quoſdam recentiores, qui heri & nudiuſtertius commentati ſunt, vt Plutarchus Chæronenſis in commentariis de anima; & Pythagoricus Numenius in ſecundo de Immortabilitate animæ, niſi forte quoties Græci talia narrant; præſertim Philoſophi, non libet ridere, carpere, pro figmentis habere ac fabulis: dum verò homines Deo ſacrati, quibus piaculare eſt vel in tormentis adigi, vt de Deo mentiantur, dicunt ſe vidiſſe viſiones Angelorum, vani habendi ſunt, & indigni fide, nec ſermones eorum in veris cenſendi ſunt. Hæc Origenes. Neſcio quæ tua ſit de viſionibus, aliis interdum diuinitus obiectis ſententia, niſi quod forte parum aberrauero, ſi te de omnibus parum honorificè vel ſentire, vel loqui dixero; hoc mihi liquet, te Ignatij viſiones ideo tantum numerare in fabulis, quia ſint Ignatio Ieſuitarum parenti oblatæ, & ab auctore Ieſuita ſcriptis proditæ. Sic Celſus cœleſtes viſiones Chriſtianis factas, eo ſolo titulo reſpuebat, vt commentitias, quod Chriſtianis dicerentur factæ, & à Chriſtianis ſcriptoribus litteris mandatæ.

Sed vt tuæ in Philoſophia peritiæ ſpecimen nobis aliquod edas, cauſſam naturalem huius viſionis Ignatio oblatæ patefacis. *Interdiu,* inquis, *miles ille proculdubio adorabundus pro-*

cubue-

cubuerat ad *idolum Mariæ geſtantis puerum: Huius ſpecies per quietem illi oblata eſt:* Sed huic tuæ tam acutæ rationi obſtat; quod viſio hæc Ignatio vigilanti ſit oſtenſa: Vigilanti, inquit, Ribadeneira, non ergo dormienti & ſomnianti, vt tu vigilans ſomnias, niſi forte & hic Magiſtrum tuum Epicureum Celſum ſequeris; qui negaſſe videtur homini vigilanti vllas viſiones offerri poſſe: In quem Origenes iſta: *Quemadmodum in ſomnis creditur multis obuerſatas viſiones diuinas vel palam, vel per ænigmata, præmonentes de quibuſdam futuris ad vitam pertinentibus, idque in confeſſo eſt apud omnes, qui admittunt prouidentiam: Ita conſentaneum eſt vim illam, quæ format intellectum in ſomnis, vigilanti quoque poſſe eaſdem formas imprimere ad ipſius vtilitatem, aut eorum, qui viſionem audituri ſunt*; quod pluribus deinceps confirmat Origenes. Deinde licet viſio hæc obtigiſſet Ignatio ſecundum quietem, an ideo falſa eſſet? Angelus domini apparuit Ioſeph *in ſomnis*. Theodoſio Magno dormienti apparuerunt duo Apoſtoli Philippus & Ioannes Euangeliſta. Forte & iſti interdiu ad idolum procubuerant: Ioſeph quidem ad idolum alicuius Angeli; Theodoſius ad idola Philippi & Ioannis. Aliud eſt, mi Miſene, ſomniare, aliud cœleſtibus viſionibus illuſtrari, hoc nunquam, illud tibi perpetuo contingit, niſi forte ſis ex ſtirpe Neronis, qui nunquam ſomniaſſe fertur.

Orig. li. 1. cõtra Celſum.

Matth. 2.

Theod. lib. 5. Hiſt. Eccleſiaſt.

Ab

Ab hac viſione, ait Ribadeneira, Ignatium caſtitatis integritatem vſque ad extremum ſpiritum, diuino beneficio, conſeruaſſe: *Quod nos,* inquis, *credimus factum, ſi modo factum eſt; non ex viſione, ſed fortaſſe aliis ex cauſsis, medicorum collegio notis*: Cur non crederes factum; cum tu ipſe ſuprà ſcripſeris, te nouiſſe quoſdam, qui ad extremam vſque ſenectutem caſtiſsimè vixerint. Si hoc, te teſte, potuerunt præſtare quidam ſeu Caluiniſtæ, ſeu Lutherani; ſine vlla corporis afflictatione, ſine ciliciis, flagellis & ieiuniis; quî id non potuiſſet Ignatius, tot corporis caſtigationibus propemodum confectus? Præterea cur hoc fieri non potuit vi & munere cœleſtis illius viſionis, hoc eſt, diuino beneficio, quia & hæc ipſa viſio diuinum beneficium erat; an putas Chriſtum; qui ſub imagine infantis Ignatio cum ſua matre apparuit, tam potentem non eſſe, vt poſsit per ſua dona aliquem caſtum efficere, niſi à medicorum collegio opem & ſubſidium petat? Num illi caſtiſsimi, quos ſupra laudaſti; Medicorum herbis & ſuccis caſtitatem obtinuerunt? Inter cetera argumenta virtutis & efficaciæ, qua Chriſtiana religio pollet, numerat Origenes etiam hoc, quod quidam ex Chriſtianis, amore eximiæ puritatis, & quo puriores ad diuinum cultum accedant, *ne conſueta quidem & legitima vtantur venere*. Et Tertullianus, cùm flagitia Chriſtianis ab Ethnicorum vulgo obiecta amolitur; oſtendit quoſdam tam ſenes, quàm

Orig. lib. 1. cõtra Celſum.

Tertul. Apol. cap. 9.

H pue-

pueros ex Chriſtianis, adeò procul ab omni luxuriæ ſpecie remotos eſſe, vt omnem impuritatis ſuſpicionem *virgine continentia* depellant. Quæro ex te; vtrum iſtos, de quibus Origenes & Tertullianus, arbitreris, conceſſu Dei, & vi Chriſtianæ gratiæ; an verò beneficio alicuius Aeſculapij, aut Podalirij caſtam vitam exegiſſe?

Ait Ribadeneira, Ignatium illuſtria CHRISTI & D. Virginis tum facta, tum dicta, memoriæ cauſſa, in librum huic vſui paratum retuliſſe, & CHRISTI quidem dicta vel facta, aureis, Deiparæ puniceis, reliquorum ſanctorum variis coloribus exaraſſe. Quid ad hæc calumniator? CHRISTI *facta, Beatæ Virginis, & Sanctorum ex ſacris litteris miles ille prophanus diſcere haud potuit. Vnde igitur illa ſumpta? Quis facta* MARIAE *deſcripſit?* Cur verò non potuit ex ſacris litteris? Vnde hoc noſti? An quia tunc hiſtoria Euangelica in Hiſpanicum ſermonem non erat tranſlata? At quo auctore hoc tibi conſtat? An quia ne Euangelia quidem diebus feſtis prælegi & explanari ſolita, vulgari lingua extabant? At ne hoc quidem perſpectum habes, niſi male ſano tuo cerebro indice. An non Ignatius adhibere potuit, qui Euangelicam hiſtoriam ex latino, vernaculâ linguâ, redderet, cuius ille inſigniora dicta & facta ſcripto exciperet? An nuſquam quidquam de CHRISTO, diuâ Virgine & Sanctis exſtat, niſi in

ſacris

ſacris litteris; vel in commentariis Græcis & Latinis? An neſcis etiam communi lingua de CHRISTO, diua Virgine & cœlitibus varia variis ætatibus conſcripta eſſe, & etiamnum conſcribi, conſentanea ſacræ Euangeliorum hiſtoriæ, & priſcis patrum monumentis? Subiungis. *De aureis litteris, quæ addit, de puniceis & aliis, tam puerilia ſunt, vt mirer chartas fuiſſe oppletas eiuſmodi nugis.* Maluiſſes videlicet fabulas AEſopi, aut Dialogos Luciani; aut colloquia Eraſmi, aut nænias Amadiſij eiuſmodi characterum vario ornatu, & ornata varietate ab Ignatio deſcriptas eſſe, & hoc, tuo iudicio, non puerile, ſed planè virile factum fuiſſet. An neſcis multis in Bibliothecis, hodie quoque exſtare, ab Imperatoribus olim & Principibus calamo exaratos libros facta CHRISTI & D. Virginis & Sanctorum continentes, aureis & omni colorum varietate collucentibus litteris inſignitos?

CAPVT VIII.

Refelluntur calumniæ Miſeni in tertium, quartum & quintum caput.

IN tertio capite recenſet Auctor profectionem Ignatij in montem Serratum. Hic Miſenus: *In tertio capite nihil admodum ἀξιόλογον*, hoc eſt, vt quis merito interpretari poteſt; nihil admodum calumniis obnoxium, vel ipſius calumniatoris teſtimonio, alioquin planè falſum eſt, quod aſſerit: Plurima enim in eo capite ſunt ἀξιόλογα, hoc eſt, memoratu & obſeruatu dignisſima; Addis; *niſi fortaſſe alicui lubeat audire encomium, quo Ignatium frater ornat:* Omnia in te, inquit, magna ſunt; Ingenium, iudicium, animus, nobilitas, gratia Principum, ciuium beneuolentia, rei militaris vſus, prudentia: ad hęc florens & firma ætas, magna exſpectatio omnium. Hæc & alia Auctor. Adiicit hanc cenſuram criminator. *Egregiæ laudes & fide dignæ, quippe à fratre, quem hominem nullius coloris nouimus, profectæ.* Memineris, Miſene; quid ſupra ſponte tua conceſſeris. Faſſus es vera eſſe, quæ Auctor ſcribit de vita rebuſque Ignatij ante conuerſionem; cum adhuc Regi militaret & mundo. Si ea vera ſunt, vt certè vera ſunt, tuo itidem conceſſu; confiteri cogeris vel inuitus, has etiam laudes, quantumuis à fratre profectas, verisſimas eſſe. Deinde, quo ingenio, quo iudicio, quo animo, qua prudentia Ignatius fuerit, teſtatur & teſtabitur ſeculis innumerabi-

Cap. 7.

libus

ſibus ſocietas, quam inſtituit, & tempus quo inſtituit; & aduerſarij, quibus obluctantibus, inſtituit, & ad eam, quam videtis & lugetis, magnitudinem prouexit; vt proinde alio teſtimonio non egeant iſtæ laudes, quàm illo, quod veſtris oculis, propalam, ingenti cum dolore veſtro, obuerſatur. Tertio, an nullæ laudes genuinæ quæ à germano profectæ? Mihi certè vel eo veriores videntur; quo fratrum quoque gratia rarior, cuius gratiæ abſentia facit, vt non rarò citiùs extranei agnoſcant; quibus quis dotibus excellat, quàm conſanguinei. Laudat S. Ambroſius fratrem ſuum Satyrum, & quidem largiter. S. Gregorius Nyſſenus æquè pleno ore prædicat S. Baſilium fratrem, & ſororem ſuam Macrinam. S. Gregorius Nazianzenus celebrat fratrem ſuum Cæſarium. An & iſtæ laudes falſæ erunt, ea de cauſſa, quod ſint à fratribus profectæ?

In monte Serrato, inquit Ribadeneira, ſingulis noctibus verberibus grauiter ſeſe afficiebat. *Verbera illa, credo, tolerabilia fuerunt*, inquis. Omnino, tolerabilia fuerunt, Quia Ignatius amore Dei, & vitæ melioris, patientiſsime illa tolerabat; paratus grauiora adhuc & atrociora ſubire: *Si me adhibuiſſet*, inquis, *ita tractaſſem hominem, vt deinceps eiuſmodi caſtigationibus facilè abſtineret.* Affirmanti hoc libentiſsime credo, imo hoc etiam credo (& vt credam, ingenium geniuſque tuus efficit) ſi Pilatus te adhibuiſſet; quando flagellauit Chriſtum, te non defuturum fuiſſe tuo officio; pronus in verbera pependiſſes. Et multo libentius cum carnificibus Chriſtum

flagellaſſes, quam cum Simone crucem baiulaſſes, licet Simon voceris: Et ſi Iudæi, cum S. Paulum flagris conciderunt, tua opera & miniſterio vti vel voluiſſent, vel potuiſſent; tu ſupra
Deut. 25. plagas triginta nouem vel quadraginta, quas lex præſcribebat, addidiſſes non vnam vel alteram congiarij ſeu auctarij loco, ſed ad centeſimam vſque aſcendiſſes, vt quàm egregius lictor & validus virgator eſſes, planum teſtatumque faceres. Mentiris autem cum addis; *Fateri Ribadaneiram neſciuiſſe Ignatium eo tempore, quid charitas, quid humilitas, quid patientia, quid ſui contemptio eſſet, ſed hoc tantum optimum illi viſum, vt corpus afflictaret*; non dicit hoc Ribadeneira, ſed, minimè inueſtigaſſe eum, quid charitas, &c. eſſet; quod non eſt neſcire; quid ſit charitas; quid humilitas; quid cetera; ſed his aliud quiddam præponere, vſu ſaltem & exercitatione, nempe corporis per inediam & flagra afflictationem, quod putaret à tirone potiſsimum exigi, vt in hac palęſtra deſudet & algeat; Id enim ab aliis itidem ſanctis, ſub primordia conuerſionis, factitatum videbat. Hic tu: *nunquam legimus in ſcriptura ſacra, ſpōte ſua ſibi elegiſſe tales afflictationes homines ſanctos, ſed à Deo im-*
1. Cor. 9. *miſſas patienter tuliſſe.* Quid ergo ſibi vult Apoſtolus, cum ait, *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo*: Non ait; *Deus caſtigat*, idque patienter tolero; ſed; *ego caſtigo corpus meum*: Quid
Pſal. 34. ſibi vult Beatus Dauid, cum ait: *Humiliabam in*
Pſal. 68. *ieiunio animam meam*: Et, *cum mihi moleſti eſſent,*
Pſal. 6. *induebar cilicio; & poſui veſtimentum meum ciliciū.*

Et,

Et, *lachrymis meis ſtratum meum rigabo*; num & iſti *voluntarium quoddam malum ſibi elegerunt*; *quod faſcinati ſuperſtitione ad maximā Dei gloriam fore iudicarint*; vt tu de Ignatio ais? Nolo hic, ne longum faciam, repetere, quæ de Antonio in hoc afflictationis genere Athanaſius: de Hilarione, & Paulo, Hieronymus: deque aliis ſanctis patribus Eremitis & Stylitis tradat Theodoretus: cum quibus, opinor, ſatius erit, eſſe, te iudice, ſuperſtitioſum, quàm tecum Caluiniſticè religioſum. *Dei honor*, inquis, *non augetur noſtris pœnis, ſed rectè factis & exercitiis pietatis*: quaſi verò pœnæ vltrò ſuſceptę nō ſint exercitia pietatis. Si pœnæ non ſint exercitia pietatis; cur iubet Apoſtolus, vt miniſter Dei exhibeat ſeſe, præter cetera, inſignem *in plagis, in vigiliis, in ieiuniis?* niſi forte Apoſtolus velit, vt miniſter Dei in iis ſeſe exerceat, quæ non ſunt pietatis exercitia: aut niſi *plagæ, vigiliæ, & ieiunia* apud te non ſint pœnæ. 2.Cor. 6.

Sed pergamus, inquit Miſenus, *cum Ignatio; qui cum Mauro quodam in itinere diſputauit de Maria Virgine; & cum refutare forte ex verbo Dei hominem non poſſet, pugione confodere voluit aduerſarium.* Quod Origenes de Celſo conqueſtus eſt; hoc & ego conqueror de Miſeno. *Vide hic quoque*, inquit Origenes, *Celſi malitiam, vt non amplectatur veritatem Euangeliſtarum, qui potuerant ſilentio præterire, quæ iſti videntur digna opprobrio; ſed tragicè accuſet textum Euangelij, addens,* Orig. li. 2. cōtra Celſum.

quæ ibi non inueniuntur; non enim ſcribitur, lamentatum fuiſſe Ieſum: & tranſcribit quidem illud: Pater ſi fieri poteſt, tranſeat calix hic: nec tamen apponit, quod mox ſequitur, ad oſtendendam ipſius inſignem erga patrem pietatem & magnanimitatem: Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Facit hic Celſus, quod ſolent auditores ſcripturæ diuinæ malitioſi & impij, nam & illi non diſsimulant ſe audiſſe, imò frequenter nobis exprobrant illud: Ego interficiam; ſed non meminerunt huius verbi; Ego viuificabo. Hæc Origenes in Celſum; cui vtrum Miſenus in alio quidem argumento, ſed tamen in calumniis verſans, ſit ſimilis, lector iudicet, cum percurrerit rei geſtæ ſeriem, eo modo, quo à Ribadeneira prodita eſt his verbis: *Pergentem cœpto itinere Ignatium, & rectà Montem Serratum verſus progredientem, Sarracenus quidam, ſiue Maurus aſſecutus eſt. Erant per id tempus, in Hiſpania Tarraconenſi, adhuc aliqui ex antiquis eius gentis reliquiis; cùm vnâ irent, incidit, (vt fit) illis ſermo de virginitate beatæ Virginis Mariæ, quam cum in conceptu filij concederet Maurus, à partu negaret, ad eámque rem naturales rationes aliquot afferret, neque ad veritatem flecti poſſet ab Ignatio, celeriter præceſſit, ſolumqúe Ignatium reliquit, hærentem diu, multumq́; dubitantem, vtrum ab ſe pietas Chriſtiana exigeret, vt Maurum conſequeretur, & pugione confoderet, quod de beatiſsima & immaculata Virgine coram ſe ignominioſè locutus fuiſſet.*

Homo

Homo quippe militaris, fallaci veri honoris imitatione olim deluſus, dedecori ſibi eſſe ducebat, ſi quid à religionis Chriſtianæ inimico, ſe audiente, de inuiolatæ ſacroſanctæ virginis integritate impunè detraheretur. Quæ quidem cogitatio in ſpeciem pia, diu multumque rudem tunc Chriſti militem torſit, in eamque deliberationem tandem induxit, vt vbi ad biuium (vnde è via publica ad oppidum vicinum Maurus declinarat) conſtitiſſet; habenas mulæ, qua vehebatur, permitteret, & ſi ad locum, vbi Maurus erat, diuerteret, quæſitum illum, atque inuentum interficeret, ſin rectà pergeret, omitteret. Atque ita diuina prouidentia factum eſt, vt iumentum lata facilique via prætermiſſa, ſuum iter ſequeretur, vt omnes intelligant, quibus initiis, quibusque progreßibus, Deus militem ſuum ad extrema perduceret. Nam, vt ait D. *Auguſtinus, animæ virtutis capaces ac fertiles præmittunt ſæpe vitia, quibus hoc ipſum indicent, cui virtuti ſint potißimum accommodatæ, ſi fuerint præceptis excultæ. Vnde & Moyſes interficiens Ægyptium, adhuc incultus, vitioſa quidem, ſed magnæ fertilitatis ſigna fundebat.* Hæc Ribadeneira. Lectoris nunc arbitrium eſto, annon longè alia ſit forma huius hiſtoriæ, quàm ea, quæ à Miſeno fallaciter & inuidiosè eſt depicta.

S. Auguſt. li. 22. contra Fauſt. cap. 20.

Non poterat, inquis, *probare Virginitatem Mariæ ex verbo Dei.* Maurus ille concedebat, vt videtur, Mariam manſiſſe virginem tam cùm cõcepit, quã cùm peperit: in quo Caluiniſtis profectò longè melior & religioſior fuit; Nam quid

Beza, Martyr, Fortnnatus (& fortè tu ipſe) de virginitate Virginis in partu ſentiant, notius eſt; quàm vt à me commemorari debeat: Tota controuerſia erat de Virginitate à partu. Hanc ab Ignatio velles probatam ex ſacris literis: Quæſo te; Si tibi cum illo Mauro contentio fuiſſet, ex quonam ſacræ Scripturæ loco hanc virginitatem demonſtraſſes? Quo ſacrarum literarum teſtimonio Mauro perſuaſiſſes, Deiparę virginitatem incolumem conſtitiſſe ante partum, in partu, & poſt partum? profectò niſi ad verbum Dei non ſcriptum, hoc eſt, *ad Apoſtolicas traditiones* confugiſſes, nunquam perpetuæ virginitatis hoſtem & oppugnatorem conuiciſſes. Quod ſi ne ita quidem Virginitas Virginis in partu adſtrui poteſt ex Scriptura, vt tuorum Magiſtrorum pertinacia cedat, & cæcitas illuſtretur; quanto minus oſtendes ex ſcripto verbo Dei, virginitatem poſt partum, ſi quis eam contumaciter inficiari perſiſtat. Aut ſi tam doctus es, vt ex ſcripto Dei verbo, virginitatem in partu, & poſt partum efficaciter & perſpicuè demonſtrare queas; vt nullus aduerſariis pateat amplius tergiuerſandi, & teſtimonia eludendi locus, demonſtra eam priùs tuo Bezæ, aliiſque Caluiniſtis, & tum demum nobis perſuadebis, te eũ virũ eſſe, qui Saraceno Religionis noſtrę myſteria perſuadere poſsit, etiam virginitatem in partu, hãc enim Maurum iſtũ negaſſe credibile eſt. At quod Ribadeneira ardorem Ignatij exemplo Moyſis excuſat, id nimirum tibi diſplicet. *Quaſi*, inquis, *omnia ſcripta ſint in ſacris ad imitationem, non etiam plurima ad vitationem.* Nec Ribadeneira dixit, Ignatium

tium rectè facturum fuiſſe, ſi Maurum illum occidiſſet; ſed oſtendere voluit, idem euenturum fuiſſe Ignatio, quod Moyſi, ſi ex zelo religionis, bono quidẽ in ſpeciẽ, ſed *ſed non ſecundũ ſciẽtiam*, id quod facere decreuerat, perpetraſſet; poſito, quod Moyſes, trucidãdo Ægyptiũ illũ, peccarit. Non.n. ignoro, nec ignorauit auctor noſter, varias eſſe de hoc Moyſis facto patrũ ſentẽtias.

Ait Ribadeneira. Ignatium voto caſtitatis ſeſe obſtrinxiſſe in itinere ad montẽ Serratum, *quod putaret*, inquit Miſenus: *vt quondã Indorũ ſapiẽtes, coniugiũ eſſe παρὰ φύσιν καὶ παράνομον, præter naturã & iniquũ*. Calũniaris vt nouus Iouinianus: nõ ea mens Ignatio; nõ vlli probo. Coniugium cũ Apoſtolo *honorabile* faſſus eſt Ignatius, *torũq; immaculatũ*; Sed cũ eodẽ Apoſtolo, caſtitatẽ, & quidem votiuã, nuptiis prætulit, quantũuis licet nuptiatorib. iſtis reclamantibus. *Neq; nos*, inquit S. Hieron. & nos cũ illo, *Marcionis & Manichæi dogma ſectantes nuptiis detrahimus, nec Tatiani principis Encratitarũ errore decepti, omnẽ coitum ſpurcum putamus: ſed ita nuptias recipimus, vt virginitatem, quæ de nuptiis naſcitur, præferamus.* Hebr. 13. S. Hier. Apolog. ad Pammach.

In quarto cap. docet Ribadeneira, quid Ignatius in mõte Serrato egerit. Præter cetera, ait, eũ ibi optimo cuidã cõfeſſario totius vitæ crimina, per triduum, ex ſcripto confeſsum eſſe: Hîc tu: *Deum immortalẽ, quantus catalogus fuit ſcelerum & flagitiorũ, quibus enumerãdis triduũ inſumptum fuit.* Primùm, ſi tu, Miſene, ab ineunte æuo, crimina tua repeteres, fortè nec octiduũ tibi ſatis foret; quantam enim ſcelerũ & flagitiorum Iliadẽ; adde, ſi vis, & Odyſſeam, congereres, ſi paulò accu-

accuratius in vitam tuam inquireres. Secundò, cùm triduum audis, non totum illud triduanum ſpatium intellige, ſed partem ex quouis trium illorum die. Hæc enim mens Auctoris fuit; & bona, quia communi loquentium conſuetudini conſona; cui tu malā tuam & vulpinam mentem admiſcere noli; aliorſum rapiendo verba; quam Auctor verborum velit. Tertiò, non eſt cogitandum, totum illud ſpatium ex tribus diebus deſumptum; ſoli peccatorum enumerationi datum; aliquid item, & quidem non parum, procul dubio impenſum fuit inſtructioni, & medicinæ antiquis vulneribus per ſalutaria conſilia adhibēdæ. vt taceam, Ignatium fortaſsis pleraquē toto illo tempore confeſſum; quæ tu ſuſque deque habes: & propter quæ, ne manum quidem verteres, & quorum ne dignareris quidem veniam à Deo expoſcere. Quartò, ſit ita, vt tu fabularis: an neſcis illud Apoſtoli: *Et hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, & in ſpiritu Dei noſtri*; Quod ſi tibi mens amens non eſſet, in Ignatio diuinæ dexteræ potentiam admirari & ſuſpicere debebas; cuius vis tanta enituit, vt hominem, ætate opibus & gratia florentem, derepentè immutarit, & ad tam auſteram & ſeueram viuendi rationem ſuſcipiendam permouerit; qualis, vel tuo iudicio, fuit illa in monte Serrato, & alibi locorum. Superior vita iam pœnitentiæ lachrymis expiata, nec poteſt iure, nec debet obiici illis, qui ad meliorem frugem ſeſe ſerio recipiunt: alioquin obiicias Magdalenæ proſtibulum, Matthæo telonium; Paulo Eccleſiæ diuexationem;

1. Cor. 6.

nem : Petro abnegationem; omnibus diſcipulis communiter fugam, & Magiſtri inter lupos rapaces deſertionem.

Ait Ribadeneira, Ignatium iuſsiſſe gladium & pugionem, quibus mundo meruerat, ante aram Deiparæ ſuſpendi : In quæ verba Miſenus. *Videmus*, inquit, *quæ ſint donaria Ieſuitarum & anathemata. Proculdubio indicatum eſt, hanc ſectam, idololatriam defenſuram eſſe, & gladiis, & pugionibus, aut, ſi illi deſint, igni, rota, laqueis.* Imò verò indicatũ eſt, arma militię noſtræ non fore *carnalia*, ſed *ſpiritualia*; nam in Ignatio, parente noſtro, nos omnes, arma illa Martia ad D. Virginis poſtes & tholos fiximus, nunquam illa refixuri: Caluiniſtarum eſt armis, bombardisque euangelizare pauperibus: perfidiæque ferro aperire viam. 2. Cor. 10.

Caput quintum continet vitam Manreſæ, ab Ignatio inſtitutam. *Ex mõte Serrato*, inquis, *Manreſã venit, vbi in Xenodochio alterum Diogenẽ Cynicum agit.* Quid ita verò? Quia, vt Auctor ſcribit, cæſariem ſolutam & impexam reliquit, caput diu noctuque ſemper nudum habuit; vngues & barbam excreſcere per incuriam ſiuit. Si hoc eſt agere Cynicum; oportet profectò egregium fuiſſe Cynicum Ioannem Baptiſtam, qui à puero fuit in deſertis, *vſque in diem oſtenſionis ſuæ ad Iſrael, habens veſtimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos ſuos*: nam quod comam pexuerit, barbam totonderit, vngues reſecuerit, caputue noctu vel interdiu texerit; non credemus, niſi Miſenus, vel ex Euangelica, Lucæ 1. Matth. 3.

gelica, vel ex alia probatæ fidei hiſtoria id probauerit. Egregium Cynicum fuiſſe oportet Dauidem Regem, virum illum ſecundum cor Dei, quando immutauit os ſuum coram Achis Rege Geth, *& collabebatur inter manus ducentium & impingebat in oſtia portæ, defluebantque ſaliuæ eius in barbam.* Egregium itidem Cynicum fuiſſe oportet ſanctum Hieronymum, qui in vaſta illa Syriæ ſolitudine moratus eſt, hoc quem ipſe depingit, habitu: *Horrebant*, inquit, *ſacco membra deformia, & ſqualida cutis ſitum Æthiopicæ carnis obduxerat, quotidie lachrymæ, quotidie gemitus: & ſi quando repugnantem ſomnus imminens oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hærentia collidebam.* Denique Cynici perſonam præclarè quoque ſuſtinuit Magnus ille Simeones, vt innumerabiles alios ſanctitate, & miraculis clariſsimos viros prætercam, qui vt Theodoretus refert, primum quidem ferreæ catenæ viginti cubitorum ſeſe alligauit; ne vltra præſcriptos limites pedem efferre poſſet: deinde in columna, cuius altitudo triginta ſex cubitos exæquabat; totam vitam traduxit; tanta miraculorum celebritate, & virtutis opinione, vt omnium nationum concurſus ad eum viſendum fieret: *Non ſolùm confluunt*, inquit Theodoretus, *qui noſtram habitant regionem, ſed & Iſmaëlitæ, & Perſæ, & Armenij, qui ſunt iis ſubiecti, & Iberes & Homeritæ, & qui illis ſunt interiores. Venerunt autem multi quoque, qui habitant extrema Occidentis; Hiſpani, inquam, & Britanni, & Galli. De Italia enim ſuperuacaneum eſt dicere: Aiunt enim,*

1.Reg.21.

S.Hier. epiſt. 22.

nim, Romæ eum fuiſſe adeò omnium ſermone celebratum, vt in officinarum omnium veſtibulis & porticibus, ei paruas poſuerint imagines, hinc ſibi præſidium & tutelam parantes. Hæc Theodoretus: Cùm his ergo talibus ac tantis ſatius, opinor, fuit, Ignatium eſſe Cynicum; quam cum Miſeno Epicureum.

Redit, inquis, *Ignatius ad ſuperſtitionem.* Qui tandem? Quia ter ſe diebus ſingulis acriter verberabat. Hìc tu; *fortaſſe leuiter*; vtinam dorſo tuo vel ſemel obtingerent eiuſmodi verbera, nō dubito, quin experientia doctus, à leuitate tūa & calumniandi procacitate deſiſteres. Ceterum ſi propter verbera ſibi inflicta Ignatius ſuperſtitioſus eſt: hanc itidem ſuperſtitionem communem habet cum aliis Deo chariſsimis & gratiſſimis viris, nominatim cum ſancto Hieronymo; qui tentationum procellis ingruentibus, ait, ſe *non prius à pectoris ceſſaſſe verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.* Quod ſi numerus ternarius ſuperſtitionem apud te olet; oportet, vt & ille Dauidis ſeptenarius ſuperſtitionem redoleat, cùm ait, *ſe ſepties in die Domino laudes & grates ceciniſſe:* Septē horas, inquit Auctor, fixis humi genibus in oratione ponebat Ignatius. Tu addis: *Si credere fas eſt.* Memoriæ prodidit ſanctus Athanaſius magnum Antonium ſæpiſsimè in oratione *pernoctaſſe.* Et Theodoretus de Simeone ſuo tempore adhuc inter mortales agente, *totam noctem & diem vſque ad nonam orat perpetuo*; An & hic gloſſam tuam appones? *Si credere fas eſt*; quam cum Celſo tuo facile etiam adiicies ad illa Euangeliſtæ de CHRISTO verba:

Pſalm. 118.

verba. *Et erat pernoctans in oratione* Dei. *A ſuperſtitione*, inquis, *redit Ignatius ad vitam Cynicam, quia quotidie cogebat ſtipẽ, aqua & pane vitam tolerabat.* Primum; ſi pane & aqua vitam ſuſtẽtare eſt Cynicum agere; tunc S. Antonius Cynicus fuit, de cuius cibo & potu ita Athanaſius: *Sumebat panem & ſalem potumque aquæ perparuum.* S. Hieronymus Cynicus fuit, qui ſuum & aliorum Eremi incolarum victum deſcribens: *De cibo verò & potu*, inquit, *taceo, cùm etiam languentes Monachi aqua frigida vtantur, vt coctum aliquid accepiſſe luxuria ſit.* Neſcio num his Cynicis etiam annumeraturus ſis Ioannem Baptiſtam, qui adhuc inuſitatiore viuendi ratione vſus, locuſtas & mel ſylueſtre eſcam ſibi eſſe voluit. Quod ſi ſtipem cogere, & precario victitare Cynicum efficit; vide oro, ne Chriſtũ facias Cynicum; quem mendicaſſe grauiſsimi quique Auctores ſentiunt. Vt autem tu hic Ignatio mendicitatem, & cynicam quandam imitationem exprobras; Ita eãdem exprobrabat olim Celſus Chriſto diſcipuliſque Chriſti, de quo ita Origenes: *Addit Celſus, Ieſum cum diſcipulis vagum turpiter ac ſordidè cibos corrogare ſolitum*, quam calumniam copioſè refellit Origenes.

Vide Bellar. lib. 2. de Monachis. c. 45. & Suarez 3. p. B. Th. tom. 2. d. 28. Sect. 2. Orig. lib. 1. cont. Celſ.

Porrò vt te grata calumniarum vice recrees; *Iterum*, inquis, *ad ſuperſtitionem Ignatius*: Quare? *Quia carnibus & vino ſemper abſtinuit; omnibus diebus, exceptis Dominicis, ieiunauit: humi cubitans, maximam partem noctis vigilans.* Si iſthæc ſuperſtitioſum reddunt, fateor, neminem in mundo à ſuperſtitione remotiorem degere, quàm Calуiniſtas,

uiniſtas, quibus nihil horum curæ vel cordi; imo quibus omnia hæc quàm maximè procul à cura & corde. Interim noſſe debes, Ignatium in hac ſua ſuperſtitione habere non quoſuis ſocios, quod ad ieiunium attinet, ſed vitæ ſanctimonia præſtantiſsimos; & à ſanctiſſimis itidem viris laudatos, vt ſanctum Paulum primum Eremi cultorem, cui, vt eius encomiaſtes Hieronymus ait: *cibum & veſtimentum palma præbebat.* Et alium Monachum, de quo ibidem ſanctus Hieronymus; qui triginta per annos clauſus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: Et alium, de quo idem ſanctus Hieronymus, qui quinque caricis per ſingulos dies ſuſtentabatur. Et ſanctum Hilarionem; qui quindecim tantùm caricas poſt ſolis occaſum comedere ſolebat, teſte eodem ſancto Hieronymo: Vt alios innumeros ſilentio prætercam; de quibus Theodoretus & Athanaſius. Quibus addo Ioannem Baptiſtam; quem tuo iudicio, ſuperſtitioſum fuiſſe oportuit: qui in eremo à carnibus & vino abſtinuit. In chameunia ſeu humi cubatione eundem Ioannem Baptiſtam, imo ipſum CHRISTVM in deſerto morantem, imitatus eſt, niſi fortè putas Baptiſtam aut Chriſtum, cubile molli lecto inſtratum in ipſo vaſtæ ſolitudinis horrore habuiſſe. Suprà audiuimus, quid de ſe Hieronymus ſcribat; quo ſtrato feſſa membra refocillarit; Si *quando*, inquit, *repugnantem ſomnus imminens oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hærentia collidebam.* Quod autem Ignatius die Dominico non ieiunauit, id videlicet antiquiſsima

omnium Chriſtianorum cõſuetudine fecit: qui Apoſtolicam traditionem ſecuti, diebus Dominicis ieiunium ſoluebant. *Die Dominico ieiunare*, inquit Tertullianus, *nefas ducimus*. Sed probat Miſenus noſter ex Plutarcho, ſuperſtitioſos eſſe, qui faciant, quæ Ignatius fecit, nam inter notas hominis ſuperſtitioſi numerat Plutarchus *in publico ſedere ſacco indutum, vel centonibus ſordidis circumamictum, item in luto nudum ſeſe volutare, & peccata quædam à ſe commiſſa & errata patefacere*. Maluiſſem te, Miſene, naturam ſuperſtitionis, ſeu notas ſuperſtitioſorum ex ſacris litteris; aut ex Chriſtianis Doctoribus, quã ex Plutarcho deſcribere. Ceterum quando ita vis, ſit ſanè, vt vis: Quæro tamen ex te, vtrum Ioannes Baptiſta veſte ex pilis camelorum contexta indutus, & zona pellicea cinctus, ſuperſtitioſus fuerit: Item num illos inter ſuperſtitioſos numeres, qui olim cœleſtis numinis placandi gratia ſacco ſeſe induerunt, & capita cinere aſperſerunt? Proculdubio ſuperſtitioſi erant, qui, vt Apoſtolus ait: *Circumibant in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti*; Superſtitioſus erat ſanctus Hilarion, de quo ſanctus Hieronymus: *Sacco tantùm membra coopertus, & pelliceum habens* Ependyten*, quem illi beatus Antonius proficiſcenti dederat, ſagumque ruſticum, inter mare & paludem vaſta & terribili ſolitudine fruebatur*. Vbi vides, Miſene, ſanctum Antonium Hilarioni materiam ſuperſtitionis ſubminiſtraſſe. Miſerum vtrumque, qui Plutarchum nõ legerint; quo ſibi à tam pernicioſo ſuperſtitionis

Tertul. lib. de corona militis.
Plut. li. de ſuperſtit.
Hebr. 11.

perſtitionis vitio cauerent. Miſeriorem & ſuperſtitioſiorẽ adhuc magnum illum Antoniũ; qui tunicã B. Pauli primi Eremitę ſibi vẽdicarit, quã in ſportarũ modum, de palmæ foliis ipſe Paulus ſibi cõtexuerat; & quam Antonius dieb. ſollemnibus Paſchæ & Pentecoſtes ſemper induere ſolebat. S. Benedictꝰ ſuperſtitioſus fuit, qui vt libidinis ardorẽ extingueret, in præacutis ſenticetis corpus volutauit; & ſuperſtitioſior adhuc D. Gregorius, Magnꝰ ille doctrina & ſanctitate Põtifex; qui factum hoc Benedicti litteris ad poſteritatis memoriam tranſmiſit. Superſtitioſi & illi qui tacti dolore cordis, accurrerũt ad Ioan. pœnitẽtiæ præconẽ, *confitentes peccata ſua*: Quia peccata ſua exponere, ſuperſtitionis eſt, ſi Miſenum audimus. Miſer Miſene: Noñe tu ipſe paulò antè Matth. 3.
dixeras ex Plutarcho, ſuperſtitionẽ eſſe πάθος ἐκ ψεύδους ἐγγεγενημένον, *affectionem ex falſa perſuaſione innatã ſeu exortã*. Si ſancti viri omnia hæc nõ falſa opinione deluſi; ſed Dei, regni cœleſtis, & virtutis amore ſubierunt, & tolerarunt; qua fronte, vel ſecundũ Plutarchum, hos tam eximios viros ſuperſtitionis arguere audebis, quos ipſe Plutarchus, nil dubito, ab omni ſuperſtitionis nota abſoluiſſet, ſi quo fine; quoue conſilio, quiduis agerent, intellexiſſet.

Aliis verbis definit idem Plutarchus ſuperſtitionem in hunc modũ. δόξα ἐμπαθὴς καὶ δέους ποιητικὴ ὑπόληψις οὖσα ἐκταπεινοῦντος καὶ συντρίβοντος τὸν ἄνθρωπον: *Superſtitio eſt opinio plena affectibus, & ſuſpicio effectrix timoris; qui hominem abiicit & conterit*. At nec ſecundum hanc definitionem efficies, Ignatium; aut quemuis

alium ex ſanctis illis Athletis ſuperſtitionis con-
demnari poſſe. Quis enim illis generoſior?
Quis animo magis imperterrito: & ad omnes
tam mundi, quàm carnis & Dæmonis inſul-
tus magis impauido? Quis bonæ ſpei & fidu-
ciæ plenior? Quis ad omnes caſus fortuitos
conſtantior & erectior? tantum abeſt, vt hæc
pietatis & Chriſtianæ Religionis exercitamen-
ta, mentis vigorem & alacritatem fregerint,
S.Thom. & eliſerint. Chriſtiani Doctores aiunt, ſuper-
2.2.q.92. ſtitionem eſſe vitium *oppoſitum Religioni per ex-*
art. 1. *ceſſum, non quia plus exhibeat in cultum diui-*
num, quàm religio, ſed quia exhibet cultum diui-
num, vel cui non debet, vel eo modo, quo non de-
bet. Hæc ſuperſtitionis deſcriptio magis ad tu-
am rem faciebat; quàm illæ Plutarchi. Pote-
ras enim dicere, Ignatium coluiſſe numen eo
modo, quo non debebat; ac proinde fuiſſe
ſuperſtitioſum: Sed veriſimile eſt, Ioannem
Baptiſtam, & veteres Eccleſiæ Patres, quorum
per veſtigia Ignatius gradiebatur, melius no-
uiſse, quo modo & quo cultu Deus ſit colen-
dus, quam ſciat Miſenus iſte; cui in cultu diuino
etiam id, quod ne ſatis quidem eſt, nimiũ eſt. Ait
Ribadeneira, Ignatium ſingulis diebus Domi-
nicis peccata ſua confeſsione eluiſſe. *Quod ſa-*
nè mirum eſt, inquis, *quî enim fieri potuit, vt in*
tanta ſanctitatis ſpecie delinqueret Ignatius. Mirum
hoc tibi non fuiſſet; ſi illius dicti in mentem
S.Aug.li.1. veniſſet: *Septies in die cadit iuſtus. Multi bapti-*
cont.epiſt. *zati fideles ſunt ſine crimine,* inquit ſanctus Augu-
Pelag.c.14. ſtinus, *ſine peccato autem in hac vita neminem di-*
xerim

xerim; quantalibet Pelagiani, quia hæc dicimus aduerſum nos inflentur & dirumpãtur inſania, Et alibi: *Sine peccato, qui ſe viuere exiſtimat, non id agit, vt peccatum non habeat, ſed vt veniam non accipiat.* Sed hæc non capis, qui inter venialia & mortalia peccata diſcrimen nullum agnoſcis; aut ſi agnoſcis, falſum agnoſcis. S.Aug.li. 14. de ciu. Dei,c. 9.

Ait Ribadeneira, Ignatium rerum ſpiritualium adhuc fuiſſe rudem; & tamen multos ſermonibus ſuis inflammaſſe. Hic tu, *non eſt cuiuſuis alium incendere; qui ipſe non ardeat.* Rectè. Sed Ignatium diuini amoris igne arſiſſe ſcribit Auctor; Quid igitur mirum, ſi & alios inflammauit, ignisque ignem peperit, niſi fortè putas, charitatis ardorem maiorem eſſe non poſſe; quàm cognitionem; nec euenire, vt qui ſcientia minus valet; charitate valeat plurimum, cuius ignes ſi ſemel voluntas excipiat; non modò in ſe, ſed & in aliis, communione quadam, ingentes diuini amoris flammas excitat. Sed hîc tu Auctorem noſtrum inconſtantiæ arguis. *Dicit*, inquis, *Ignatium parum in virtutis actione fuiſſe verſatum, & tamen paulò pòſt addit, ſanctæ vitæ exemplum præbuiſſe aliis.* En contradictionem, cui tollendæ nullum ingenij acumen ſufficiat. Ait auctor, Ignatium parum in virtutis exercitatione verſatum eſſe: Quia tiro erat, quia nouitius erat, quia iam primum ad ſpiritualem militiam acceſſerat, vt quis autem non parum in virtutis actione verſetur, tempore eget, & diuturniore vſu. Poteſt tamen tiro illis ipſis, quas vt tiro exercet, virtuti-

bus documentũ edere, quis, qualisq́ſit futurus, & aliis ſanctę vitæ exemplum præbere, hoc ipſo, quod in primo ſuo tirocinio ad virtutis & ſanctæ vitæ præſcriptum ſtrenuè & alacriter ſeſe exercet.

CAPVT IX.

Examinantur calumniæ Miſeni in ſextum & ſeptimum caput.

SExto capite exequitur Ribadeneira ſcrupulos, quibus Ignatius excruciatus, & tentationes, quibus à Deo probatus fuit. Die quodam, ait auctor, verſantem in xenodochio aggreſſus eſt Dæmon: Hic Miſenus, *diẽ illum perquam ſcire velim?* Quid ſi ſcias: num credes auctori? *Miror*, inquis, *illum in faſtis non eſſe notatum.* Miraris proculdubio etiam cur ille dies non ſit in faſtis notatus, de quo Geneſ. 39. *Accidit autem quadam die, vt intraret Ioſeph domum.* Sed nondum tua ſciendi cupiditas expleta eſt. *Scire etiam hoc velim*, inquis, *qua ſpecie Diabolus apparuerit Ignatio.* Magnum te noſcendi Diaboli deſiderium tenere videtur. Non ambigo, quin ex Matthæo, Marco, & Luca ſæpius quoque ſciſciteris, quanam forma Diabolus apparuerit CHRISTO; fortaſsis ſi quis oram tuorum bibliorum ſeu legeret, ſeu relegeret, huiuſmodi quæſtionem ad marginem notatam inueniret; quando, vt præ te fers, omnia quæ legis, ſcholiis illuſtras.

Quid Ribadeneira ad tuam de Diaboli ſpecie quæſtionem reſponderet, equidem non ſatis perſpectum habeo. Ego, vt tibi meam ſententiam

tentiam explicem, ſi vllus coniecturæ, probabiliſsimis argumētis adiutæ locus datur, arbitror, Diabolum ſpecie Caluiniſtæ Ignatio apparuiſſe. Id adeò ex verbis, quæ prolocutus eſt, colligo. *Quid tu*, aiebat, *in his ſordibus, in hoc pedore iaces? Et quid cum abiectis hominibus ſedens, generis tui nobilitatem obſcuras?* Verba Caluiniſtæ hæc ſunt, dehortantis ab aſperiore vitæ inſtituto; & ad illecebras & oblectamēta mūdi ſubdolè cohortantis. *Fortaſſe*, inquis, *hæc licentiâ poeticâ exponuntur, vt & ſequentia, de neſcio qua tentatione, alio die, qui itidem reticetur.* Hæc eadem, ſi apponeret, tanquam ſcholium Celſus aliquis ad contextum Euangeliſtarum; nonne diceres, illum ea tantùm de cauſſa narrationi fidem derogare, quia credere non luberet; ſi lubuiſſet; credidiſſet. Idem tibi à me reſponſum habe; aut vna cū hac auctoris noſtri hiſtoria reiice tanquam figmentum poëticum, quidquid ſanctus Athanaſius, & quidquid ſanctus Hieronymus tradit de diabolis, ſpecie aſpectabili à ſancto Antonio & à ſancto Hilarione viſis. Quod ſi hos duos tantos viros, tamquam mēdaces reieceris, minus iam ægrè feram, te reiicere Ribadeneiram, qui, repudiatis duobus illis ſanctiſsimis & præſtantiſsimis patribus; non niſi cum ſuo dedecore & ignominia ſempiterna, à te poterat, tanquam verax, approbari. Quæ autem eſt iſta tua impudentia, cùm diem auctori noſtro dicis; dicamque ſcribis, quod non ſemper definitè & ſignatè diem nominet, ſed quadam die hoc vel illud accidiſſe affirmet? An non hoc

vſitatiſsimū eſt omnis generis ſcriptoribus tam ſacris quàm profanis. An ideo S. Hieronymus & S. Athanaſius & Theodoretus minus fidei merentur; quia crebrò hoc loquendi modo vtuntur: *Quadam nocte, quadam die hoc vel illud accidit*. Sed de hac re iam actum eſt ſuprà. Nec repeterem Apologiam & defenſionem, niſi calumniator iteraret calumnias. Idem mihi cum iſto accidit, quod Origeni cũ Celſo, de quo Origenes: *Quoniam eadem iterum atq; iterum repetit, cogit nos quoque ſimiliter facere, ne videamur criminationem aliquam ſilentio præterire.*

Orig. li. 2. cont. Celſ.

Ridet deinde Ignatium ob ſcrupulos, quibus angebatur, dum identidem menti occurreret, num hoc vel illud confeſſus eſſet. *O ineptum*, inquit, *hominem, & planè ἀθεόλογον. Delicta quis intelligit?* Fateor, Ignatium non fuiſſe verſatum in Theologia Caluiniana, cuius nõ eſt conſcientias ſcrupuloſas, ſed *cauteriatas* & *ſtigmaticas* efficere, quod non mirum: Quia cauteriatum & ſtigmaticum auctorem habuit; Si Caluinianis myſteriis Ignatius initiatus fuiſſet, aut nullos ſcrupulos ſenſiſſet: aut ſcrupulis facili ſumptu parabile pharmacum reperiſſet.

Sed quæris, *delicta quis intelligit?* Certè tu non intelligis. Quia ſi intelligeres, ſaperes, & nouiſsima prouideres. Peccata, quæ quis non intelligit, hoc eſt, quæ memoriam fugiunt, nemo in confeſsione explicare iubetur: Omnes officij ſui partes expleuit, qui malefacta, quæ menti poſt ſedulam inueſtigationem, memoria ſuggeſsit, Sacerdoti patefacit: ne tu hic nobis, neſcio quam carnificinam, & tormenta pluſquam

quam Acherontica comminiſcaris, *inuenta*, vt inquis, *à Monachis*. Quod ſi adeò nullus, vel certè leuis dolor, ob commiſſa piacula ſuſcipiendus eſt; cur Petrus Apoſtolus egreſſus ex loco, in quo peccarat, fleuit amarè? cur idem, vt veteres tradunt; audito galli cantu in lacrymas reſolutus, negationem illam perpetuo deplorauit? Cur Dauid, cur alij lamentis & queſtibus ſeſe dediderunt; ſi peccatis abolendis & oblitérandis ſatis eſt hæc Caluiniana ſecuritas, vel potius audaciſsima confidentia? Quod autem ieiuniis, vigiliis, & orationibus vacare, & flagellis in corpus ſuum animaduertere, denuo ſuperſtitioni adſcribis, facis, non quod Chriſtianum, ſed quod Caluinianum decet. Sed probas hæc & ſimilia ex ſuperſtitione proficiſci: *Quia ſunt ridicula*; opera autem, & dicta, & facta ſuperſtitionis ridicula ſunt, auctore Plutarcho, ex quorum numero, vt idem teſtatur, ſunt *incantationes, magiæ, & circumcurſationes, & tympanorum pulſationes, & impuræ purgationes, & ſordidæ expiationes, & barbaræ vetitæq; ad templa caſtigationes, & læſiones ſeu probroſæ illuſiones.* Incantationes & veneficia ſpecies ſuperſtitionis eſſe, ſciremus, quantumuis neque à te, neque à Plutarcho id didiciſſemus. Alia, quæ commemoras, ſuperſtitioſa itidem fuiſſe non abnuo: tum quia ſuſcipiebantur in eorum gratiam, qui Dæmonia, non numina erant; tum quia erat cultus inanis & ſuperfluus. Quid enim colas idolum, quod nihil aliud eſt, quàm vitæ & rationis vacuum ſimulacrum? Hoc nego: Si quid veri

Dei cultores & Chriſtiani agunt, cuius ſimile egiſſe videantur Ethnici, id hoc ſolùm nomine vanum & ſuperſtitioſum eſſe; alioquin baptiſmum vt ſuperſtitioſum tolle, tolle Sacramentum Chriſmatis (quod vos Caluiniani iam dudum ſuſtuliſtis:) tolle ipſam ſanctiſsimam Euchariſtiam, tolle reſurrectionem, tolle denique totam veterem legem, vt ſuperſtitionis pleniſſimam: Quia diabolus, vt Tertullianus ait, *tingit & ipſe quoſdam, vtique credentes & fideles ſuos; expiationem delictorum de lauacro repromittit; & ſic adhuc initiat Mithra, ſignat illic in frontibus milites ſuos, celebrat & panis oblationem, & imaginem reſurrectionis inducit: & ſub gladio redimit coronam: quid, quod & ſummum Pontificem in vnis nuptiis ſtatuit: Habet & virgines, habet & continentes. Ceterum ſi Numa Pompilij ſuperſtitiones reuoluamus: ſi ſacerdotalia officia, inſignia, & priuilegia, ſi ſacrificalia miniſteria, & inſtrumenta, & vaſa ipſorum ſacrificiorum, ac piaculorum & votorum curioſitates conſideremus, nonne manifeſtè Diabolus moroſitatem illam Iudaicæ legis imitatus eſt?* Hæc Tertullianus.

Tertul. lib. de præ.

Duas igitur ob cauſſas, reperiũtur apud Ethnicos & veri Dei ignaros quædam ſimilia iis; quę apud veri numinis gnaros & Chriſtianos in vſu ſunt poſita. Prima cauſa eſt, æmulatio Diaboli, cuius ſunt partes *interuertendi veritatem*; vt inquit Tertullianus, qui ipſas quoq; res ſacramentorum diuinorum in idolorum myſteriis æmulatur. *Omnia*, inquit idem Auctor alibi;

aduer-

aduerſus veritatem de ipſa veritate conſtructa ſunt: operantibus æmulationem iſtam ſpiritibus erroris. Ab iis adulteria huiuſmodi ſalutaris diſciplinæ ſuborta, ab his quædam etiam fabulæ immiſſæ, quæ diſsimilitudine fidem infirmarent veritatis; vel eam ſibi potius euincerent; vt quis ideo non putet Chriſtianis credendum, quia nec poëtis, nec philoſophis, vel ideo magis poëtis & philoſophis exiſtimet credendum; quia non Chriſtianis. Qua ratione factum eſt: vt plurima olim Iudæorum; & poſt Chriſti aduentum, Chriſtianorum dogmata, & inſtituta, cæremoniæ, ritus, conſuetudines & actiones reperirentur apud infideles. De dogmatis audi Tertullianum. *Ridemur*, inquit, *Deum prædicantes iudicaturum. Sic enim & Poëtæ & Philoſophi tribunal apud inferos ponunt. Si gehennam comminemur, proinde decachinnamur. Sic enim & Pyriphlegethon apud mortuos amnis eſt. Et ſi Paradiſum nominemus, Elyſij campi fidem occupauerunt.*

Tertul. Apolog. cap. 47.

Tertull. loc. cit.

De inſtitutis & cæremoniis idem liquet ex ſupradictis Tertull. verbis, & de baptiſmo, de confirmatione, pœnitentia, Euchariſtia, de virginitate, de Pontifice ſummo monogamo, de aliis. De moribus & actionibus id vel hoc vnicum exemplum demonſtrabit. Iudæos habuiſſe, & Chriſtianos etiamnum habere certa ieiunia in cinere, ſacco, vel cilicio, &, ſi neceſſitas poſtularet, vel poſtulet, alia itidem non ſtata indixiſſe & indicere, nemo ignorat.

Idem mos olim Ethnicis. *Omnem ταπεινοφρόνησιν Ethnici agnoſcunt,* inquit Tertullianus, *cum ſtupet cœlum, & aret annus, nudipedalia denunciantur, Magiſtratus purpuram ponunt, faſces retro auertunt, precem indigitant, hoſtiam inſtaurant. Apud quaſdam verò colonias annuo ritu ſaccis velati & cinere conſperſi, idolis ſuis ſupplicem inuidiam obiiciunt, balnea & tabernacula in nonam vſque clauduntur. Niniuiticum credo iuſtitium.*

Tertull. li. de ieiuniis.

Altera cauſſa cur quędam apud Ethnicos veræ religionis ſimilitudines & imitationes reperirentur, non eſt æmulatio cacodæmonis, ſed ipſe naturalis inſtinctus rationis, ducens hominem ad id, quod rectum & conueniens: quamuis plerunque accideret, vt id quod per ſe bonum & laudabile eſſet; prauis aliquibus circumſtantiis vitiaretur. Quo ipſius naturæ ductu & impulſu, quidam abdicarunt ſe omnibus ſuis fortunis; quidam cœlibem vitam egerunt, quidam à carnibus & vino perpetuò ſibi temperarunt, alij ſocietatem & conuictum hominum auerſati in ſolitudinem ſeſe abdiderunt, alij vt libidinem domarent, inedia & verberibus ſeſe confecerunt, alij alia rectæ rationi ſuapte natura cumprimis conſentanea factitarunt. At quid hoc loco Hæretici? Quàm primum vident ab orthodoxis aliquid vel credi vel agi, quod ipſis minus arrideat, ſtatim cum veteri & trito illo ſuo aduolant: *Hoc ſuperſtitioſum eſt: Quia ab Ethnicis ſumptum eſt. Hoc friuolum eſt, & inane: quia Ethnici ſimile quiddam præſtiterunt.*

runt. qua in re ſua ſpe & exſpectatione minimè fallitur Dæmon. Nam præter ceteras cauſſas, multa etiam de vera Religione ad Ethnicas ſuperſtitiones tranſtulit, eo conſilio, vt poſtea à Miſeno, & à ſimilibus calumniatoribus irriderentur, & ludibrio haberentur, vt iam antea ex Tertulliano audiuimus. Quam finem conſequitur idem cacodæmon, præter ſuam expectationem: quamuis non præter voluntatem in illis, quæ Ethnici, vi ſolius luminis naturalis agunt: Nam & hæc hæretici tanquam ſuperſtitioſa repudiant, præſertim ſi carni & ſanguini minus ſint iucunda, cum tamen, ſi ſaperent, potius contrarium colligere deberent, vt rectè Tertull. monet, cui cum obiectum eſſet; Montaniſtas, ad quos iam ſe tranſtulerat, imitari ieiuniis ſuis *purificationes & expiationes* Iſidis & Cybeles: *admitto*, inquit, *teſtimonialem comparationem. Hinc diuina* (religio) *conſtabit, quam Diabolus diuinorum æmulator imitatur. Ex veritate mendacium ſtruitur, ex religione ſuperſtitio compingitur: Hinc tu* (Miſene) *eò irreligioſior, quò Ethnicus paratior.* Fuſius hæc perſecutus ſum, vt refutarem ea, quæ hic Miſenus de Sacerdotibus Baalitis; Iaponicis Bonziis; & de ſacrificulis Iſidis fabulatur: cum quibus Ignatium, & nos Ignatij filios, omneſque Catholicos Sacerdotes comparat; quamuis ſupra itidem nonnihil hac de re dixerimus, ſicut & alibi dicemus: Quia quo minus omnia ſuo loco opportunè collocentur; facit aduerſarij petulans procacitas; qui quæuis conuicia quouis loco iacit, prout furor imperat & impellit. Nunc Ignatium reuiſamus.

Tertul. lib. de ieiuniis.

Ad

Ad ſacratiſsimam Euchariſtiam, inquit Ribadeneira, de more, quaſi ad ſacram anchoram, confugiebat. Hoc loco Miſenus nihil adfert præter mera mendacia, nolo enim vocare commenta: quia mitior vox eſt, quam pro improbitate Miſeni. *Ad Euchariſtiam*, inquit, *in Italia & reliquis nationibus Pontificiis, lenones, meretrices, maſculorum concubitores confugiunt, tanquam ad probatum antidotum, quippe, quo ſumpto, omnia peccata euaneſcant.* Nemo admittitur ad SS. Euchariſtiæ myſterium; niſi per pœnitentiæ aditum: peccata ſacerdoti exponenda ſunt; firmum propoſitum melioris vitæ concipiendum; ſatisfaciendum, pœnæ iniunctæ ſubeundæ, aliáque præſtanda; ſine quibus arcetur quis à cœleſti illa mẽſa; cum quibus nemo arcetur. Quia & Chriſtus his conditionibus præditum, neminem à ſe excluſit. At quod ais; *ſumpto Euchariſtiæ ſacramento omnia peccata ſtatim euaneſcere*; non orthodoxam doctrinam tradis, ſed tuam mentiendi impudentiam prodis. Sacramentum hoc viuentium eſt, non mortuorum. Alimentum enim eſt, viuere oportet eum, qui alitur; nam nutritio viuentis proprietas eſt, non mortui. Quomodo igitur hoc ſalutari cibo nutrietur, qui vitæ eſt expers, hoc eſt, qui peccatis mortalibus & capitalibus irretitus eſt? Tantum abeſt, vt talia flagitia vſu & ſumptione Euchariſtiæ euaneſcant, vt potius augeſcant: *Probet ſeipſum homo*, ait Apoſtolus; *Et ſic de pane illo edat, & de calice bibat.*

Addis:

Addis: *Es, bibe, lude, ſcortare per ſeptem dies, octauo confuge ad Euchariſtiam, & ſic ab omni labe mundus eris.* Hæc non ſunt noſtra axiomata, ſed tua mendacia. Non noſtram doctrinam, ſed Caluiniſticam his verbis depingis. *Es, bibe, lude, ſcortare per ſeptem dies, octauo die crede, & ſic ab omni labe mundus eris:* At quid octauo die? Imò dum edis, ludis, bibis, ſcortaris, crede & ſaluus eris. Cetera ſuperi curent: Si enim electus es, Spiritum ſanctum, eiuſque gratiam nunquam amittes: Si autem electus non es, nec ad ſempiternam illam gloriam prædeſtinatus, quidquid agas, quidquid moliaris, Spiriritum ſanctum nunquam adquires. Quod ſi Dauid Spiritum ſanctum *nec in adulterio, nec in homicidio amiſit, ſed conſopiit tantum, eo modo, quo intellectus in ebriis non deperditur, ſed ſepelitur tantum; & ignis ſub cineribus non extinguitur, ſed latet;* cur non electus itidem Caluiniſta, Spiritum ſanctum retineat; licet ſit mœchus, homicida, ſicarius, helluo, luſor, ſcortator? ſepeliat nonnihil Spiritum ſanctum; Quid tum? Poſtea caput altius efferet. Clamet Smidelinus, *non vellem mille florenos, imò ne totum quidem terrarum orbem accipere, vt talia auditoribus meis proponerem;* Forte *vnum florenum*, imò forte nihil acciperet, & his ſimilia vel maiora faceret. Eſtne hic Chriſtianiſmus, vt tuis te, Miſene, verbis interrogem, an officina vel latibulum omnis ſpurcitiei & iniuſtitiæ? Reſpondeat hic Miſenus.

Beza colloq. Mompelgar. fol. 463. & ſeq.

Smidelin. colloq. Mõpelg. loc. cit.

Ait

Ait Ribadeneira, Ignatium variis conſcientiæ ſcrupulis exagitatum, & quo ſe verteret, neſcium, his verbis inter cetera Deum compellaſſe. Quod ſi vel catulum præceptorem mihi & perturbatæ mentis pacificatorem dederis; ego verò non recuſo, libenter illum ducem; illum vitæ magiſtrum; te auctore, ſequar. In quæ verba Miſenus: *optat*, inquit, *inſanus ille Hiſpanus vel catulum ſibi præceptorem. Nonne habuit Moyſen & Prophetas; nonne Euangeliſtas & Apoſtolos?* Moderatius, mi Miſene, moderatius, ne ſæui, ne inſanus videaris, dum Ignatium inſaniæ accuſas. Non ita concepit preces Ignatius: *Da mihi catulum*; ſed, ſi dares mihi catulum prçceptorem, libenter illum, te auctore, ſequerer. An tu talem magiſtrum non ſequereris; ſi tibi, iuſſu diuino, obtingeret? *Non*, inquis, *ſequerer illum: Quia habeo Moyſen & Prophetas, Euangeliſtas, Apoſtolos.* At quo iuſſu hos habes; ſi habes; niſi iuſſu & voluntate Dei? An igitur cenſes, eum, qui vt omnipotens, ita etiam omniſciens eſt, nō poſſe te docere miniſterio catuli? Forte ob ſtuporem tarditatemq; animi tui Magiſtro aſino opus habes; vt olim Balaam: quia ſagacitas & acumen catuli videtur hebetudinem ingenij tui lōgè excedere. *Quaſi verò*, inquis, *Deus vnquam promiſerit ſe velle nos per catulos docere. Audiant hic diſcipuli Ieſuitarum, quo præceptore ſecta ſit inſtituta.* An non Salomonis ore nos docet Deus ſedulitatem per formicam? An non Chriſtus diuina ſapientia docet nos per volucres cœli; per flores & lilia agri; an non docet nos per ſerpētem prudentiam.

dentiam,per columbam ſimplicitatem? An non per granum Sinapis regnum Dei & Eccleſiam; an non alia per alia? An non per exigiuum terræ vermiculum docet nos Deus ſuam potentiam, bonitatem & cetera de genere eodem? *Interroga iumenta*, ait Iob, *& docebunt te: & volatilia, cœli, & indicabunt tibi. Loquere terra & reſpondebit tibi: & narrabunt piſces maris.* Iob.12.

Ait Ribadeneira, Ignatium quadam vice vehementiſsimam cogitationem inuaſiſſe, vt ex cellula, vbi erat, ſeſe pręcipitem daret. Hic Miſenus, *vtinam feciſſet, Eccleſia non multum detrimenti paſſa eſſet.* Proculdubio idem optas; cum legis illud Diaboli ad Dominum: *Mitte te deorſum:* Forte quod nunc in occulto coquis; proferes aliquando in publicum, vt videamus illum locum Euangeliſtæ hoc Miſeni Scholio illuſtratum: *vtinam feciſſet: Eccleſia non multum detrimenti paſſa eſſet.* Ait Ribadeneira, Ignatium ſtatuiſſe non prius ſumere cibum, quàm mentis quietē à Deo impetraret, ac proinde ſeptem integros dies ieiunum permanſiſſe, nihil vt omnino guſtaret. *Quid eſt aliud tentare Deum, ſi hoc non eſt*, inquit Miſenus. Credo profecto hoc tentādi genere, Deum nunquā à te aut tentatum eſſe aut tentatum iri: Procul abeſt ab hoc peccato Caluiniſtica profeſsio. Deinde forte etiam B. Dauid tentauit Deum, cum firmo propoſito, hæc decreuit: *Votum vouit Deo Iacob, ſi introiero in tabernaculum domus meæ; ſi aſcendero in lectum ſtrati mei; ſi dedero ſomnum oculis meis & palpebris* Matth.4. Pſal.131.

 meis

meis dormitationem: Et requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob. Forte itidem *S. Hilarion* tentauit Deum; tentationemq́ hanc, vt grande Hilarionis miraculum, ſcriptis prodidit Hieronymus. Cum enim quodam loco Hilarionem, nullo modo abs ſe dimittere vellent, *decreuit*, inquit S. Hieronymus; *publica omnes voce conteſtans, non cibi ſe, nō potus quidquam ſumere, niſi dimitteretur, & poſt ſeptem dies inediæ tandem relaxatus diſceſſit.*

S. Hier. in vita S. Hilarionis.

De ieiuniis, inquis, *ſeptem dierum fides penes auctorem eſto.* Iam primum audiſti ex Hieronymo, Hilarionem ſeptem integros dies ieiunaſſe. An & hic fidem penes auctorem eſſe cupis; non penes te? Ipſemet Hieronymus de ſeipſo teſtatur; ſe cum in Eremo verſaretur, *repugnantem carnē hebdomadarum inedia ſubiugaſſe.* Tradit Theodoretus Simeonem Styliten aliquādo *quadraginta dies* ab omni cibo & potu abſtinuiſſe. Scribit idem Theodoretus Maranam & Cyram, ſanctiſſimas fœminas, cum Hieroſolymam orationis gratia abiiſſent, in toto illo itinere, quod viginti dierum erat, nihil guſtaſſe, ſumtoq́ poſtea cibo in ſancta vrbe, totidē diebus redeundo cibi expertes fuiſſe. Sed hæc ſunt ſupra fidem Miſeni, *cui*, vt Tertullianus ait, *Deus venter eſt & pulmo templum; & aqualiculus altare; & ſacerdos cocus, & ſanctus Spiritus nidor, & condimenta chariſmata; & ructus prophetia.*

S.Hier. Epiſt. 22. ad Euſtoch.

Tertul. lib. de ieiuniis.

Septimū caput continet diuinas illuſtrationes, quæ Ignatio poſt varias probationes & tentationes obtigerunt. Quod enim aliis ſanctis Deiq́

amicis

amicis accidit, vt poſt varia tentationum & moleſtiarum corporis & animi experimenta, cœleſtibus ſolatiis recrearentur; id itidem noſtro Ignatio euenit: Cum quodam die, vt auctor eſt S. Athanaſius, magnus ille Eremi, Deiq; cultor Antonius, à Dæmonum turba mirum in modū diuexatus eſſet; *non oblitus eſt*, inquit S. Athanaſius, *Ieſus colluctationis ſerui ſui, eidem protector factus eſt. Ergo cum eleuaret oculos, vidit deſuper culmen aperiri, & diductis tenebris radium ad ſe lucis influere. Poſt cuius ſplendoris aduentum, nec Dæmonum aliquis apparuit, & corporis dolor extemplo deletus eſt. Illico præſentiam Domini intellexit Antonius, & ex intimo pectore trahens longa ſuſpiria, ad viſionem, quæ ei apparuerat, loquebatur dicens. Vbi eras bone Ieſu, vbi eras? Quare non à principio adfuiſti, vt ſanares vulnera mea? Et vox ad eum facta eſt dicens. Antoni, hic eram, ſed exſpectabam videre certamen tuum.* Hæc S. Athanaſius. Ait Ribadeneira; Ignatium die quadam cœpiſſe ita in Deum intellectu ferri, quaſi ſanctiſsimam Trinitatem, ſpecie quadam viſibili id ſignificãte exterius, quod interius percipiebat, cerneret; & ex hac illuſtratione mirabilem in animo Ignatij voluptatẽ extitiſſe. Hic ait Miſenus: *quandam hanc diem fuiſſe trigeſimam ſecundā Decembris.* Non dubito, quin cum ſcholia ſcribes in caput tertium & decimū quartum libri primi Regum ſuper illa verba: *Factum eſt ergo in die quadam, Heli iacebat in loco. Accidit in die quadam, vt diceret Ionathas filius Saul,*

S. Athan. in vita S. Antonij.

dicturum te, *quandam hanc diem*, fuiſſe trigeſimum octauum menſis Caſleu. Pergis. *Notum eſt hoc myſterium* (Trinitatis) *ſuperare omnem vim rationis, neq; ad hoc explicandum opus nobis eſt Hiſpano milite.* Non dixit Ribadeneira, Ignatium hoc myſterium ratione & cogitatione comprehendiſſe, ſed ſpeciem quandam eius ei obiectam eſſe, ſignificantem exterius, quod ipſe percipiebat interius, non quod per vllam ſpeciem aſpectabilem, ſanctiſsima Trinitas ſecundum ſuam eſſentiam repræſentari queat, ſed quod poſsit adumbrari, eóque modo efformari, cuius oculi corporei, vel etiam oculi mentis in hac vita ſunt capaces, niſi forte putas ſanctiſsimam Trinitatem nec totam, neque in hac vel illa perſona ſeſe poſſe piorum aſpectui conſpiciendam offerre. Quod ſi hac perſuaſione teneris; tunc nobis exponas velim, quomodo Ioannes Baptiſta

Ioan. 3. viderit *ſpiritum Dei deſcendentem quaſi columbam de cælo,* ſuperq; Chriſtum reſidentem: & quomodo ipſa Pentecoſtes ſolemnitate, ſpiritus ſan-

Act. 2. ctus viſus ſit ab Apoſtolis, & aliis ſub ſpecie viſibili ignis. An non & in veteri teſtamento, Deus ſæpius ſub ſpecie aliqua ſeſe videndum Prophetis & aliis obtulit? An non ipſe Dei filius humana ſub imagine in terris apparuit; & cũ hominibus verſatus eſt? Quod aũt optas, vt liber ille, quẽ Ignatius eo tempore de SS. Trinitatis myſterio ſcribere cœpit, in lucem proferatur, inutile votum eſt: tum quia tibi Hiſpanici ſermonis ignaro, nihil prodeſſet, tum quia, more tuo, non intelligens, quæ legeres, criminandi & conuiciandi

Matth. 7. materiam & occaſionem quæreres. Si canis pete-

peteret *Sanctum* & *porcus margaritas*; num petitioni ſatisfaceres? Non opinor, reueritus monitum illud Chriſti: *Nolite ſanctum dare canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus ſuis, et conuerſi dirumpant vos.* Non videor tibi facturus iniuriam, ſi inter hos canes & porcos te numerẽ. Statim enim librum Ignatij, vt & vitam, Scholiis tuis contaminares, & fortè non tantum virus Caluinianum, ſed & Ariani aliquid veneni euomeres.

Alio tempore, inquit Ribadeneira, modus eius menti obiectus eſt, quo mundum Deus condidit: quem longo pòſt interuallo cum hæc eadem ipſe Pater narraret, ſe non ſatis affirmabat explicare poſſe. *O impoſtorem vanum*, exclamat Miſenus. Cæterum *quid attinet reſpondere,* (vtar enim verbis Origenis in Celſum) *ad maledicta, conuiciáque*, quæ in Ignatium iaculatur vt ſceleſtum & impoſtorem. *Hoc non eſt diſputatoris*, & eius, qui pollicetur vtiliſsima Scholia, ſed *plebeium & indignum Philoſopho vitium, & furoris indicium: Quia deberet rem propoſitam examinare candidè, & quantum fieri poteſt, nihil alienum ab ea dicere.* Hæc Origenes de Celſo: Ego de Miſeno: Sed quare impoſtor Ignatius? *Nullum alium*, inquis, *modum ſcimus creationis, quam qui in litteris ſacris proditus eſt.* Nec Ignatius alium ſciuit, ſed hunc, qui in litteris ſacris proditus eſt, clarius & perſpicacius, & vt ſic dicam, penitius ſciuit, quàm tu ſcias & ſimiles; qui eum

Orig. li. 1. cōtra Celſum in fine.

verba alicuius myſterij percipitis, ſubito ipſum myſterium vos percepiſſe putatis, magno ſanè errore; nam ſcientia & cognitio rerum diuinarum gradus habet, alios aliis excelſiores Quod ni ita eſſet, non oraſſet Apoſtolus pro
Coloſſ.1. Coloſſenſibus, vt *creſcerent in ſcientia.* nec di-
Pſal.118. xiſſet B. Dauid: *Da mihi intellectum*, quia vtique iam antea aliquem habebat: nec dixiſſet; *reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua.* Quid ergo mirum, ſi Ignatius cœleſti beneficio clariorem intelligentiam procreationis rerum aſſecutus eſt, quam tu, vel vulgus Calui-
Philip. 3. niſticum. An neſcis Apoſtolum alicubi *eminentem* quandam *ſcientiam* nominare?

Ait Ribadeneira: Ignatium quodam die cum corpus Domini populo adorandum proponeretur, mentis oculis clarè vidiſſe, auguſto illo atque tremendo ſacramento Dominum Ieſum Chriſtum, verum Deum atque hominem veriſsime contineri. Quid ad hæc Caluinianus ſpiritus: cui hoc loco vnguis in vlcere? *Hui*, inquit, *quantum blaſphemiarum coaceruatum pauciſsimis lineis.* Inſpiciamus ergo propius has blaſphemias. *Primùm*, inquis, *qua auctoritate panem pro corpore Domini adorandum proponis.* Nemo panem adorandum proponit: Quia id, quod ſub ſpecie panis, facta conſecratione, continetur, corpus Chriſti eſt, non panis. Hoc corpus ſub ſpecie panis adoramus, & adorandum proponimus; ab ipſa ſacra Scriptura, à ratione ipſa & à tota antiquitate edocti. Quid

vis

vis amplius? *Deinde cur appellas*, inquis, *Sacramentum tremendum?* Quia ita appellarunt veteres, nominatim S. Chryſoſtomus, non modo propter rem ſignificatam, ſed & ideo; quia cum horrore & tremore ad hoc tantum myſterium accedendum eſt; quia *quod Angeli videntes horreſcunt*, inquit Chryſoſtomus; *neque liberè audent intueri propter emicántem inde ſplendorem, hoc nos paſcimur; huic nos vnimur.* Si angeli horreſcunt videntes, cur non multo magis nos manducantes? *Sed hæc actio*, inquis, *conſolationis pleniſſima eſt; non ergo incutit horrorem vel tremorem Chriſtianis.* Fateor non eſſe, quod quis horreat aut tremat in cœna Caluiniſtica. Eſt enim actio cõſolationis plenisſima ſumere buccellam panis non ſine boni meri hauſtu, præſertim ſi quis eſuriat & ſitiat. Noſſe tamen debes, Miſene, duplicem eſſe horrorem, ſicut & duplicem metum: Alter ex reuerentia, amore & admiratione proficiſcitur: Alter ab auerſione & timore ſeruili alicuius ſupplicij emanat: ille propriè filiorum eſt & amantium; hic ſeruorum & mancipiorum, nihil integre & ſincerè, ſed omnia ſubdolè & fallaciter facientium; ac proinde in perpetua verberum formidine verſantium. Prior ille horror conſolationem non impedit, ſed parit & auget: poſterior impedit; At non hic, ſed ille ad hoc ſacramentum afferendus eſt. S. Chryſ. Hom. 60. ad Antio.

Tertium mendacium eſt, inquis, *Chriſti corpus in ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento contineri.* Atqui mendacium hoc, ſi mendacium eſt,

commune nobis eſt cum Chriſto, cum Apoſtolis, cum priſcis patribus, cum tota Chriſti Eccleſia: Quorum omnium teſtimonia protulerunt duo ex noſtris Theologi Gregorius de Valentia, & Bellarminus. Tu lege & vide, num tu mẽtiaris, an Ribadeneira. *At*, inquis, *corpus Chriſti continetur in cœlo, non ergo in Sacramento; aut ſi in Sacramento; non in cœlo.* Hoc videlicet impietatis veſtræ caput eſt; quaſi contineri in vno loco; ſit eſſe in eo tantùm loco, non alibi; aut quaſi corporis eſſentia id ſimpliciter exigat; vt ita vno loco contineatur; vt in alio ſimul non exiſtat. Continetur anima in manu, & tamen ſimul eſt capite: niſi fortaſſe caput Miſeni animæ ſit expers. Illud acutum; cum hoc *continendi* verbo dogma tranſubſtantiationis euerti dicis: *Corpus Chriſti continetur*, inquis, *in Euchariſtia, hoc eſt, in pane, vt volunt Ieſuitæ: Ergo panis manet: ergo non fit tranſubſtantiatio:* At quis Ieſuitarum, imò quis Orthodoxorum vnquam aſſeruit, corpus CHRISTI contineri *in, cum*, aut *ſub pane*: hoc eſt, *in, cum*, aut *ſub panis ſubſtantia?* Non noſtra hæc eſt aſſertio; ſed Lutheranorum deliratio. Quod ſi qui ita loquuntur, vt dicant, ſub pane contineri corpus Chriſti; illi *panem* non vſurpant pro ſubſtantia, ſed pro ſpeciebus panis. *Poſtremò*, inquis, *ſumma blaſphemia eſt dicere Chriſtum, vt Deũ, contineri in Sacramẽto.* Vereor vt ſumma blaſphemia ſit, hãc doctrinã appellare *ſummam blaſphemiam.* An non enim vbicunque CRISTVS eſt: ibi vt

Gregor. de Valent. tom. 4. Bellarm. tom. 2.

Deus

Deus eſt. Si ergo in Euchariſtia Chriſtus eſt, oportet, vt ibi ſit vt Deus: Quia Chriſtus, quà homo; nuſquam eſt, niſi ſimul vt Deus: Si ibi eſt vt Deus: ergo continetur ibi vt Deus, niſi rurſus ad vmbratiles verborum pugnas deuoluaris, illudque ſolum in aliquo dicas *contineri*; quod ita in in illo eſt, vt nō ſit alibi. Quam notionē non habet vocabulum *continendi*, ex impoſitione Sapientum, ſed inſipientum, hoc eſt, ex veſtra: qui veſtræ hæreſi nō modò ſacra oracula; ſed & ipſa rerum vocabula inſeruire vultis. Quare nihil moror illam tuam exclamationem, vel potius criminationem: *O ſcelus, audes tu dicere, Deum contineri re aliqua? Haccine eſt Theologia veſtra?* Imò hæc eſt Theologia noſtra. Nam Theologia tua, quæ tradit, Deum non contineri in qualibet re, atheiſmum nobis olet: Deus enim non eſt; qui non continetur in omnibus rebus.

Teſtatur Ribadeneira, Ignatium orationi intentum ſæpiſsimè, & diu quidem, interiore animi obtutu Chriſti humanitatem vidiſſe. Tu interiorem animi obtutum interpretaris *notitiam intuitiuam*; Scholaſticè planè. Arbitrabar hactenus, te vix habere *notitiam abſtractiuam*; nunc video te *intuitiua* quoque præditum eſſe, quandoquidem tam perſpicaciter intuitus es, Ribadeneiram hic de *notitia intuitiua* loqui. Fateor non intellexiſſem hunc Ribadeneiræ locum, niſi tu interpres acceſsiſſes. Subiungis: *Niſi veritus eſſet ne mendacij conuinceretur, proculdubio dixiſſet, Ignatium non ſecus ac Stephanum Protomartyrem legimus, oculis corporis vidiſſe humanum Chriſti corpus.*

Omnino ſi id accidiſſet; non veritus fuiſſet id Ribadeneira literis prodere. Tu quo argumento mendacij eum conuiciſſes? mentiendo, opinor, vt ſoles, at mendacij nemo conuincitur mendaciis, ſed veritate: *Quis credat*, inquis, *miſerum illum Hiſpanum potuiſſe acie mentis ſua penetrare cœlos cœlorum, atque ibi intueri filij Dei humanitatem.* Idem dicebant Iudæi; cùm audiſſent ex ſancto Setphano: *Ecce video cœlos apertos, & filium hominis ſtantem à dextris* DEI; propterea, vt tu modò, *exclamantes voce magna, continuerunt aures ſuas; & impetum fecerunt vnanimiter in eum.* Itaque hoc loco, Miſene, non *Caluinizas*, ſed *Iudaizas*: niſi quod *Caluinizare* & *Iudaizare* paulatim vnum & idem fiunt. *Niſi Ieſuitæ*, inquis, *probent, cœlos fuiſſe apertos Ignatio, non credam.* Agnoſcis Ignatij viſionem fuiſſe *intellectualem*, non, vt ita dicam, *ocularem*, hoc eſt; intellectu perfectam, non oculis: Quid ergo cœlis apertis opus eſt? An tu intellectum, niſi per aperta penetrare poſſe negas? An intellectus acumine ſuo pertingere nequit: niſi quo dux oculus præceſſerit? Miſerum intellectum, tenuiſque nimium potentiæ; ſi Chriſtum abſentem, & ab oculorum aſpectu remotum intueri non valeat. *Præterea quæri poßit*, inquis, *cur, cùm humanitatem viderit, non etiam viderit gloriam Dei.* Si, vt tu interpretaris, Ignatius humanitatem CHRISTI vidit *notitia intuitiua*, omnino oportet, vt etiam viderit gloriã, in qua eſt humanitas Chriſti,

Actor. 7.

quæ

quæ vtique eſt & ipſa quædam Dei gloria. Quia notitia non cenſetur *intuitiua*, niſi res videatur perfectè, & eo modo, quo eſt. Itaque aliam cauſſam non video, cur quæras, quæri poſſe, cur gloriam Dei non viderit Ignatius, ſi humanitatem Chriſti vidit, quàm quia neſcis, quid ſit rem *intuitiua notitia* cognoſcere. Aliquando, ait Ribadeneira, beatiſsimam Virginem vidit. *Non addit diem*, inquis. Quid tum? An ideo falſum, quod ſcribit? Lege Hiſtoricos ſacros & profanos, nominatim ſanctum Hieronymũ in vita ſancti Hilarionis, & ſancti Pauli Eremitæ, & ſanctum Athanaſium in vita ſancti Antonij, & ſanctum Gregorium Nyſſenum in vita ſancti Gregorij Thaumaturgi, & Theodoretum in hiſtoria religioſa; annon ſæpiſsimè, omiſſa certi diei deſignatione, ſine vllo veritatis diſpendio, ita loquuntur: *Aliquando hoc vel illud accidit.* Tu hic rurſus contendis non *fuiſſe veram viſionem, ſed ſomnium:* Sed per ſomnium hoc ſomnias: eaque de cauſſa falsò, de quo ſatis iam alibi.

Egregiè autem Sycophantæ partes agis, cùm ais, Ribadeneiram ſcribere: *Biblia ſacra ſi interciderint; poſſe nobis reſtitui ex viſionibus Ignatij.* Os & frontem hominis. Hæccine auctor noſter? En, Lector, ipſa Ribadeneneiræ verba. Quibus quidẽ viſis ita in fide ac ſpiritu cõfirmatus, & cœleſti lumine cõpletus eſt, vt ſæpe hæc ſecũ reputans, illud etiã ſtatueret, ſi aut ſacrarum literarum monumentis conſignata myſteria fidei non eſſent, aut certè, ſi ſacra Scriptura (quod

fieri non poteſt) intercidiſſet, ſibi tamen ita eſſe certa, penituſque infixa, vt ex illis tantùm, quæ viderat, non dubitaret, & rectè ea intelligere, & aliis tradere, & pro illorum defenſione etiam mortem oppetere. Aliter, Miſenie, *olent ſues, aliter catuli*, aliter tua mendacia; aliter Ribadeneiræ dicta. Nec verbum addo.

Aliam Ignatij illuſtrationem refert auctor his verbis. Egreſſus die quodam Manreſa ad templum, quod ab oppido mille paſsibus abeſt, diuinarum rerum contemplatione ſuſpenſus, paululum conſedit in via, quam fluuius præterlabitur, faciemq́ conuertit ad flumen: ibi mentis ei oculi aperti, atque illuminati ſunt, non ita quidem, vt ſpeciem aliquam aut in ſenſus cadentem imaginem videret, ſed vt permulta, tùm quæ ad fidei myſteria pertinent, tum quæ ad ſcientiarum cognitionem, optimè intelligeret: tanta tamque clara luce, vt ab eo res ipſæ, nouo quodam lumine cernerentur. Hæc quomodo tu refutas? duobus validiſsimis ſcilicet argumentis. *Falſiſſima ſunt*, inquis. Qua ratione probas? nulla penitus, ſola tua aſſeueratione & auctoritate Lectorem contentum eſſe oportet: Ipſe videlicet dixit, falſa ſunt; & falſa ſunt. Alterum, his verbis cōtinetur. *Qui eiuſmodi φλυαρίαις & nugis fidem habent; non mirum eſt ab iis adorari truncos & ſtipites.* Ecce quàm præclarum argumentum, quo illuſtrationem hanc Ignatij funditus ſubruit: *Qui tales*, inquit, *nugas credunt, truncos & ſtipites* (hoc eſt, vt Catholicus loquitur, ſacras imagines) adorant. *Ergo falſa eſt illa*

Ignatij Illuſtratio. Nõ miraberis, Miſene; ſi aliquãdo argumenta tua veſtiam forma Dialectica; ſic enim luculentius, quid valeant, apparet.

Interim tamen ſcire velim ex te, an exiſtimes neminem poſſe diuinitus ita illuſtrari, vt rerum tam cœleſtium, quàm naturalium cognitionem aliquam adquirat? Vix arbitror te aut tam ſtupidum; aut tam impium fore, vt abnuas: Si enim Deus hominem erudire poteſt miniſterio hominis, cur non & cœlitum; & ſui ipſius opera, ſine alterius interuentu? S. Antonius literas non didicerat, inquit ſanctus Athanaſius, ingenioſiſſimus tamen & prudentiſsimus, & ſpiritualium rerum intelligentiſsimus erat: à quo edoctus, niſi à ſupremo illo Magiſtro? Myſterium SS. Trinitatis melius & clarius cognouit, diuina illuſtratione adiutus, D. Gregorius Thaumaturgus; miſſa ad ſe cœlitus Deipara Virgine, & Ioanne Baptiſta, vt teſtatur S. Gregorius Nyſſenus, qui non dormiẽti; ſed vigilanti expoſuerunt, quidnam ſit verè de altiſsimo illo Religionis noſtræ myſterio ſentiendum, aliiſq; à Doctoribus Chriſtiani populi explanandum.

S. Athan. in vita S. Antonij.

Ceterum valde hallucinaris, Miſene, quod putas eo conſilio, has illuſtrationes de Ignatio ſcriptis mandatas, vt ipſius *extraordinaria vocatio* confirmetur; De qua tu extraordinaria vocatione loqueris? num de conuerſione eius à vita mundo dedita; ad vitam ſanctiorem, & à mundo abhorrentem? Atqui hæc non eſt extraordinaria vocatio; ſed planè ordinaria. Quia fermè quotidiana. Perpetuò enim videmus nonnullos, gratia diuina excitatos, ex luto fęcis emergere

gere, & ſupra firmam virtutum petram pedes ſuos ſtatuere. Si conuerſionem hanc Ignatij extraordinariam vocas ratione modi; fateor, extraordinaria fuit, ſed hoc modo multorum aliorum vocationes extraordinariæ ſunt; Quia in multis peculiare aliquid eluceſcit; qnod fruſtrà quæras in aliis. Sic vocatio Pauli extraordinaria fuit; Vocatio item Matthæi, Petri, Andreæ; Sancti Auguſtini, S. Pauli Eremitæ, S. Hilarionis, vt alios prætercam. Si loqueris de vocatione ad religionem; neque hæc extraordinaria fuit: Quia ſingulis prope diebus videmus non paucos mundo valedicere; & Religionis portum ſubire. Si loqueris de vocatione ad inſtituendam nouam religionem; neque hæc extraordinaria fuit: Quia legitima auctoritate, & ab ordinario Magiſtratu, poteſtate ſibi facta, familiæ nouæ fundamenta poſuit, & ad eam, quam lamentamini, magnitudinem prouexit. Si loqueris de vocatione ad Sacerdotium, & docendi munus, neque hæc extraordinaria dici poteſt. Nam à legitimis & Catholicis Epiſcocis Sacerdotij dignitate ornatus eſt, & miſſus, quoquo verſum, ſalutaris doctrinæ gratia. Non ergo ſatis diſpicio, quam tu extraordinariam vocationem Ignatio affingas: Veſtrum eſt, ô Miſene; vt *extraordinarios* homines; ita & extraordinarios miniſtros eſſe. Optas, vt omnes Ignatij illuſtrationes in lucem edantur. Sed quo fine? *Haberemus*, inquis, *proculdubio; quo nos oblectaremus, ſuauiter Hiſpani ridentes ſomnia patris, & viſa in cerebro nata melancholico.* Omnino eandem voluptatẽ caperes, quam olim Celſus capie-

piebat; cùm viſiones & illuminationes Prophetis & Apoſtolis, & aliis in noua & veteri lege factas, legeret. *Suauiter Hebraa deridens ſomnia legis, & viſa in cerebro nata Melancholico.* Nam qualis olim Celſus in Chriſtum & Chriſtianos; talis hodie tu es in Ignatium & Ieſuitas. Talem proculdubio voluptatem caperes, qualem capit araneus, cum odoratiſsimis & gratiſsimo ſucco turgidis floribus inſidet, exſugens inde non venenum; quod nullum in flore, ſed materiam veneni, per noxiam illam & pernicioſam naturam conficiendi. At quod viſiones has melancholiæ adſcribis; mirari ſubit, cur nemini veſtrum obtingant? Nam nullos inter vos eſſe melancholicos, cras credam, hodie non credo. Deinde dic, quæſo, num viſiones, & illuminationes Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, & Confeſſorum, itidem ex atra bile proceſsiſſe cenſeas; illas dico viſiones; quæ non *Lugendis*, ſed probatis probatorum auctorum monumentis teſtatæ ſunt. Si cum Celſo reſpondere lubet, vt ſanè lubebit, in promptu tibi erit reſponſio. Cur enim non affirmes? Apparitionem Chriſti poſt reſurrectionem à mortuis, factam Magdalenæ repudiauit Celſus, non aliam ob cauſſam, quàm quod eam viderit mulier, vt aiebat, *fanatica; & ſi quis alius fuit magica iſtius vanitatis ſectator: Quoſdam enim vigilantes ſomniare, ſuaque ſponte ſpectris inanibus deludi*. Quas criminationes ſatis ſuperque diſſoluit Origenes. Orig. li. 2. cõtra Celſum.

Scribit

Scribit Ribadeneira,ſpeciem quandam Ignatio ſæpius oblatam, iucundam aſpectu, quam tandem deprehenderit eſſe dæmonem. *Ne ſcilicet dubitaremus*,inquit Miſenus, *quo Doctore profecerit Ignatius*,Fortè S. Antonio, S. Hilarioni, S. Martino, ideo toties apparuerunt Dæmones,ne dubitaremus, à quibus Magiſtris ſanctiſsimi illi viri, doctrinam ſuam hauſerint. Eadem ſpecies: ſed deformior,eidem Ignatio Lutetiæ & Romæ ſępius ſeſe conſpiciendam obtulit. *Hîc notandum primò*, inquis, *Romæ Diabolum eſſe deformiorem, quam alibi.* Iocaris tu quidem mimi inſtar; ſed ridentem dicere verum quid vetat? Planè Romæ deformior eſt Diabolus, quàm apud vos: propterea Romæ odio habetur: à vobis tantùm non adoratur, certè omni officiorum genere colitur. Quod ſi vobis Diabolus non videretur tam formoſus & venuſtus, non vtique ei corpora cum animabus conſecraretis. Ad hæc cum in Geneſin & Apocalypſin ſcholia vtiliſsima euulgabis;iam ex hoc tuo libro, ſcholiũ mutuari poteris, quod eò transferas his verbis: *Notandum, Diabolum eſſe deformiorem in Apocalypſi, quàm in Geneſi. Quia in illa eſt multiceps Draco: in hac ſerpens.*

Ait Ribadeneira,Ignatium baculo hanc ſerpentis ſpeciem à ſeſe abegiſſe:*Notandum*,inquis, *baculo poſſe dæmonem abigi*: Planè baculo; & illo quidem, quo verus noſter Dauid (cuius vetus ille vmbra erat) dæmonem depulit, baculo nimirũ crucis, quo baculo, cum primis monebat S.Antonius Monachos; vt dęmonem abigerent.

S.Athan. in vita S. Antonij.

Nec

Nec dubito Ignatium ad hunc itidem baculum confugiſſe. Quod autem Ignatius Diabolum ſpecie ſerpentis ad ſe arreptantem, baculo, quem manu ferebat, abegit; quid mirum? num ſi tibi ſerpens occurreret, manu eum fugares, relicto baculo?

Refert Ribadeneira, Ignatium octo continuos dies in exſtaſi verſatum eſſe; mente penitus ab omni ſenſuum officio abſtracta. Hîc iſte, *Si ego affuiſſem*, inquit, *fuſte iligno dolaſſem latera, & lumbos militis iſtius: ita credo facile ad ſe rediiſſet*. Nihil prorſus de hac tua humanitate dubito; quin & firmiter mihi perſuadeo, te ſi ſanctum Paulum alicubi iacentem, & ſenſuum officio deſtitutum reperiſſes; cùm ad *tertium cœlum raptus eſt*, prorſus eodem modo, cum illo acturum fuiſſe: Arripuiſſes ilignum vel ſalignum fuſtem, & eo vſque latera & caput eius contudiſſes; donec ex tertio cœlo detractum Paulum reſtituiſſes Paulo. Nunquam promptius tibi aſſentior, quàm cùm talia de te ipſe prodis. Nec multum moramur ſiue tibi hæc Ignatij exſtaſis videatur credibilis; ſiue incredibilis. Quid enim credas, qui Caluino credis? Nam quod ais, *Deum modò in Eccleſia nihil extraordinariè agere*; neſcio quorſum collimes. An vis nihil agi à Deo in Eccleſia; quod erga te tuique ſimiles non agatur? Falleris, Miſene, falleris. Non capiunt pectoris tui anguſtiæ immenſos illos bonitatis diuinæ theſauros. Capiunt alij te aptiores; Deo cogniti. Nouit enim Deus quibus & quando benignitatis ſuæ fontes recludere

2.Cor. 12.

debeat, licet alioqui diues in omnes, ſed tamen in quoſdam munificentior, occulto ſuo conſilio & iudicio, quos ceteris mortalibus vel vt virtutis exemplar, vel vt morum, & omnis honeſtatis magiſtros proponere cogitat. Reliqua quæ in hoc caput & in verba Ribadeneiræ effutis, mera ſunt conuicia ex immani partim in nos, partim in Clericos & Monachos odio effuſa, ac proinde reſponſi non indiga, quandoquidem, vt Celſus Chriſtum, ita hic Ignatium, *mauult calumniis, quàm argumentis impetere.*

Orig. li. 2. cont. Celſ.

CAPVT X.

Calumniæ Miſeni in caput octauum, nonum, & decimum.

OCTAVO capite agit Ribadeneira de libro exercitiornm, quem Ignatius ſub ipſa conuerſionis ſuæ primordia conſcripſit, *qui quantum adiumenti Chriſtianæ Reipublicæ attulerit*, inquit Miſenus, *ſatis Ieſuitis conſtat, mihi non conſtat.* vtrumque verum eſt; & nobis conſtare, & tibi non conſtare. Nec nobis duntaxat fructus huius libri conſtat; ſed & aliis quàm plurimis in toto Chriſtiano orbe cognitiſsimus eſt, qui vſu harum ſpiritualium exercitationum ita permoti ſunt, & diuini amoris flammis inflammati, vt mũdo vel nuncium penitus remitterent, & abdicata à ſe omnium rerum mortalium cura in monaſteria & variorum religioſorum hominum cœtus ſeſe abderent:

rent: vel certè vitam prius laxam, & ſolutam, ad Chriſtianæ legis diſciplinam componerent; quod ſatis oſtendit, librum illum non ſine diuini Spiritus afflatu ab Ignatio compoſitum eſſe. vt ſignum docti eſt facere doctum, ita indicium bonitatis eſt reddere bonum. Hoc vnico argumento refutauit Origenes varias calumnias Celſi in Chriſtum, & in Chriſti Euangelium. Vtrumque calumniabatur Epicureus ille, vt improbum, flagitioſum, noxium & pernicioſum; eo modo, quo tu iam Ignatium, & librum exercitiorum improbum, flagitioſum, noxium, & pernicioſum non ſemel pronuncias: Pauca ex Origene adferam, tu ipſe tibi, Miſene, tuiſque calumniis refellendis accommoda: *Quantum ad hoc attinet*; ait Origenes, *quod ante paucos annos* IESVM *exortum ait, reſpondebimus, his ipſis annis, quibus* IESV *placuit diſſeminare verbum ſuum, tantum effeciſſe, vt in multis huius noſtri orbis regionibus mirificè affecerit non paucos Græcos & barbaros, ſapientes & inſipientes, ita, vt ad mortem vſque decertarint pro pietate Chriſtiana, ne illam abnegarent, id quod in nullo vnquam dogmate factum narratur à ſcriptoribus. Non enim abſque fauore numinis fieri potuit. Equidem non vt ad gratiam loquar, ſed experientia doctus, auſim affirmare, ne corpora quidem ægrotorum, ſine ope diuina, reſtitui ſanitati priſtinæ. Quod ſi quis etiam animas liberaret à vitiorum colluuie, libidinibus, iniquitatibus, contemptu numinis, & experimentum*

Orig. lib. 1. cont. Celſ.

huius operis in centum, verbi gatia, hominibus daret, certè nemo hunc veriſimiliter diceret, abſque diuino auxilio centum illis indidiſſe rationes tam validas, ad liberandum a tot vitiis. Hæc qui prudenter conſiderauerit, fatebitur, nihil inter homines in melius inſtaurari abſque Deo. *Quanto magis, inquirenti apparebit id in fidentibus* IESV Domino, *multis qui ſe verbo eius dedunt, priſtinæ vitæ rationem mutantibus, ſi animaduertat in quantis impuritatibus, in quantis iniquitatibus & cupiditatibus fuerint ſinguli priuſquã decepti, vt* Celſus *eiuſq; ſimiles blaterant, recepiſſent hanc doctrinam pernicioſam, vt iſtis videtur, vitæ hominum; tum poſt eam receptam, quanto æquiores ſint redditi, grauiores, conſtantiores: adeò vt quidam ex ipſis, amore eximiæ puritatis, & quo caſtiores ad cultum diuinum accederent, ne conceſſa quidem & legitima vtantur venere. Hæc qui ſecum reputauerit, intelliget* Ieſum *auſum maiora humanis viribus, & quod aggreſſus eſt effeciſſe.* Hæc Origenes; quæ, quid mirum, conuenire itidem in Ignatium, eiuſque doctrinam moribus emendandis præſcriptam; cùm eam ab alio non didicerit, quam à ſpiritu Chriſti; eiuſque euangelio. Vt autem iiſdem Origenis verbis, te, Miſene, alloquar: *Quid tam egregium* Lutherus *fecit*, aut Caluinus aut Zuinglius? *Quis doctrina eorum, aut exemplo factus eſt vel vno pilo melior?* Quid, quod ob tam inſignem mutationem Origenes contendit; amplectendam fuiſſe Chriſti doctrinam, vt hominum Societati longè

Orig. li. 3. cont. Celſ.

fructuo-

fructuoſiſsimam, licet à verò aliena eſſet. Idem tibi de ſpirituali inſtitutione exercitiorum Ignatij dictum exiſtima: *Iſti accuſatores Chriſtianæ Religionis*, inquit Origenes, *non animaduertunt quot è paſsionibus eximantur, quàm multi è vitiorum colluuie, quàm multorum efferati mores manſueſcant per occaſionem prædicationis, amplectenda erat ad doctrinam communicandam facilitas, non ſine gratiis, pro nouo compendioſoque multorum vitiorum remedio; ipſa doctrina probanda, ſi non vt vera, certè vt humano generi vtiliſsima.* In eandem ſententiam Tertullianus ad omnes Ethnicos: *Falſa nunc ſint*, inquit, *quæ tuemur; & meritò præſumptiones, attamen neceſſaria: inepta; attamē vtilia: ſiquidem meliores fieri coguntur, qui iis credunt, metu æterni ſupplicij, & ſpe æterni refrigerij.* Hæc Tertullianus. Orig. lib. 1. cont. Celſ. Tertul. Apolog. cap. 49.

Ceterùm cùm tu ipſe confitearis tibi non conſtare, quis ſit ille liber exercitiorum, & quos fructus ferat; Ieſuitis autem id perſpectum eſſe, cur tibi potius neſcienti, quàm illis ſcientibus credis? cur à calumniis non abſtines? Cur tanquam pernicioſum repudias & ſubſannas, quod ignoras? Cùm ergo *propterea oderis; quia ignoras quale ſit, quod odiſti, cur non liceat eiuſmodi illud eſſe, quod non debeas odiſſe?* Sed *mauis neſcire, quia iam odiſti; adeò quod neſcis, præiudicas id eſſe, quod ſi ſcias, odiſſe non poteras.* Sed ais, *non omnes effici meliores à Ieſuitis per ſpiritales iſtas exercitationes.* Nec doctrina quidem Euangelij omnes meliores fiunt; non vitio Euangelicæ doctrinæ, ſed Tertul. Apolog. c. 1.

 ſuo:

ſuo: Quia vel aures, & animos ſalutaribus inſtitutis claudunt: vel ad aures quidem admittunt; non autem ad animos: vel ſi & ad animos, habiles non ſunt fouendis & conſeruandis cœleſtis culturæ ſeminibus, vel quia ſaxis rigent, vel quia ſpinis horrent, vel quia *volucres cœli* ſparſa ſemina abſumunt. Amicus ille tuus, qui Roma reuerſus, ſe tantum ſcelerum Romæ paucis diebus vidiſſe narrauit; quantum vix multis annis patratum ſit in Sodomis; valde ſeſe apud me ſuſpectum reddit, tum de veritate, tum de vita & moribus, ne dicam, quod iure optimo poſſem, largiter eſſe mentitum. Mirum dictu, Hæreticos cùm Romam veniunt; præter lupanaria & proſtibula nihil penitus cernere: Quia fortaſsis ad hæc diuertunt, hæc ſæpius, quàm templa obeunt; ad hæc oculos apertos; ad alia omnia clauſos afferunt. Hæc opera tenebrarum filij, diligenter inquirunt, veſpertilionum more, quibus odio opera diei & lucis: amori & voluptati, opera noctis; quid quod vt noctuæ, ſtatim cæcutiunt ad quæuis virtutum exercitia, quæ Romæ propemodum infinita, & ſi vel caſu in ea incurrunt, oculos quàm primum auertunt, & ad fornices conuertunt. Sed de Roma ſuo loco pluribus.

Luc. 8.

Porro quæ Ribadeneira diſſerit de vitæ electione magna cum cura & deliberatione facienda, ea *tu ex Xenophontis prodico, vel ex decimo Politicorum libro Platonis deſumpta tradis,* imitatus & hic tuum Celſum, dictitare ſolitum, ea quæ ad mores pertinent Chriſtianis, cum ceteris

teris philoſophis communia eſſe, *nec magni quidquam, aut noui noſtræ diſciplinæ ineſſe:* cui Origenes; ideo diuinitus eueniſſe, vt Ethnici quædam naturæ inſtinctu ſimilia Chriſtianis, & veri Dei cultoribus agerent; vt omnibus conſtaret, recta, & laudabilia eſſe; quæ Chriſtiani agerent, omnibusque contrarium ſentientibus, hoc eſt, tibi & tui ſimilibus, occaſio excuſationis præriperetur. *Introducentes iuſtum Dei iudicium*, inquit Origenes, *exploderentur vnà cum ipſis peccatorum pœnis, niſi communis omnium ſenſus præſumptionem de morali diſciplina haberet inſitam. Quapropter non eſt mirandum eundem Deum, eorum, quæ per Prophetas & Saluatorem docuit, ſemina indidiſſe omnium mortalium animis, vt in diuino iudicio, omnis homo ſit inexcuſabilis, habens mentem legis ſcriptam in corde ſuo, id quod ſubobſcurè ſubindicat ſermo fabuloſus; vt Græci putant, dum inducit Deum tradentem Moyſi præcepta ſcripta proprio digito, eaque mox confracta per malitiam eorum, qui vitulum conflauerant; ac ſi diceret peccatorum ſuperfuſione ea eſſe abolita. Iterum verò ſcripta Deum dediſſe in exciſis per Moyſem lapideis tabulis, nimirum Prophetico ſermone præparante animam, poſt primum peccatum ad ſecundas Dei literas.* Hæc Origenes. Ex cuius verbis; quod te iam ſæpius docui; & ſæpius adhuc docebo, intelligis, ſi quid intelligis, nullius momenti eſſe hoc tuum argumentum. *Ethnici Philoſophi verbo &* Orig. lib. 1. cont. Celſ.

 exem-

exemplo docuerunt cautè, meditatè & circumſpectè de ſtatu vitæ deliberandum, certumq́ vivendi inſtitutum non temere & præcipiti conſilio; ſed prudenter & conſideratè amplectendum eſſe: Malè igitur & ſuperſtitiosè Chriſtiani & Ieſuitę agunt, qui verbo & exemplo ſuadent & docent nihil per incogitãtiam inchoandum; cuius te ſerò nequidquam pœniteat: ſed rationibus in vtramq́; partem diſcuſsis conſultò quærendum; *Quod vitæ ſectabor iter:* Si ſaperes, Miſene, contrarium inde concluderes; Vt quædam poma, aut pira diſcimus grati ſaporis eſſe: quia ab auibus præ ceteris appetuntur, & arroduntur, quas natura recto tramite, ad id quod bonum eſt, ducit & rapit: ita rectè intelligimus, quædam eſſe bona & laudanda, quæ Ethnici factitarunt, eo quod illa ex lege illa naturæ in omnium animis inſculpta fecerint.

Capite nono recenſetur grauis morbus, in quem Ignatius incidit. *In hoc cãpite,* inquit Miſenus, *nihil obſeruatione dignum animaduertere potui, niſi hoc, Ignatium multis ſceleribus ſeſe obſtrinxiſſe.* Valde te libenter commemoratione ſcelerum Ignatij oblectas. Iam dixi aliquoties, vitia præteritæ vitæ, non poſſe meritò alicui, poſt ſeriam pœnitentiam, vitamq́ue rectius ſanctiuſq́ue inſtitutam, vitio dari; alioqui ſanctiſsimos itidem homines calũmnieris oportet, vt ſceleratos, multiſq́ue flagitiis contaminatos. *Eratis aliquando tenebræ,* inquit Apoſtolus; *nunc autem lux in Domino.* Fortè cum primam S. Pauli ad Timotheum epiſtolam legis, in ea

Epheſ. 5.
1. Tim. 1.

quo-

quoque nihil obſeruatione dignum reperis, niſi hoc, Paulum multis ſceleribus ſeſe obſtrinxiſſe; quippe, qui *primum peccatorem* ſeſe nominet, & quaſi primas inter ſceleratos ſibi vendicet; & vt hic amplecteris; quod Ieſuitæ fatentur, ſuum patrem multorum ſcelerum, ſua ipſius confeſsione fuiſſe reum: ita & in Paulina illa epiſtola libentiſsimè amplecteris; quod ſanctus Paulus non modo inter primos peccatores nomen ſuum profitetur, ſed *primum peccatorem* ſimpliciter ſeſe nuncupat abſque pari. Neſcis, Miſene, neſcis; aliter viros ſanctos, aliter Caluiniſtas peccata putare. Quæ vix peccata ſunt, ipſi ſcelera credunt, veri virtutis cuſtodes, rigidiq́; ſatellites, & ſi quæ olim in adoleſcentia, nondum meliorem vitæ rationem ingreſsi, admiſerunt, ea perpetuis lachrymis expiare conantur, minimè ſibi blandiri, minimè errata ſua extenuare conſueti. Hieronymus de S. Paula. *Ita leuia peccata plangebat, vt illam grauiſsimorum criminum crederes ream.* At quod miraris, quomodo Ignatius in Hiſpania *hiemalem cœli aſperitatem* ſentire potuerit, cum cœlum in Hiſpania *ſit mitius*: Poſſes, opinor, eadem ratione mirari, quomodo Petrus Apoſtolus, ea nocte, qua Chriſtus captus eſt, frigore adeo ſit affectus, vt ſui calefaciendi gratia, ad ignem acceſſerit, cum in Iudæa cœlum ſit mitius. Deinde ſi quos videris aliquando Germanos in Hiſpania brumæ tempore verſatos, ſciſcitari ex illis licebit an non ab Hiſpanico frigore, ita quis accipi queat, vt fornaces Germanicas deſideret; aut ſi hos conſulere piget: ne pigeat

S. Hier. in Epitaph. S. Paulæ.

Ioan. 18.

Strab.li.3. ſaltem conſultum adire Strabonem: qui tibi admirationem tuam facile eximet.

Decimum caput continet nauigationē Ignatij Hieroſolymam. Hic tu, *in decimo capite*, inquis, *redit ad mendacia.* Arbitror erratum irrepſiſſe typographicum, ſcribendumq́ue; *in decimo capite redeo ad mendacia*, ſi tamen redire dicendus es, qui à mendaciis nunquam abiiſti. *Primum*, inquis, *exponitur conſilium eius de nauigatione Hieroſolymitana, ad quam ſe accinxit, Deo fretus, aſpernatus omnia media humana.* Recitas nobis tua commenta, non Ribadeneiræ ſcripta: non dixit, non ſcripſit Ribadeneira, Ignatium aſpernatum eſſe omnia *media humana*; Quî enim potuit? Sed quædam vitæ ſeu ſolatia ſeu adiumenta. Ait Ribadeneira: Iſabellam Roſellam, præſtanti virtute matronam, Barcinone, in publica concione, vidiſſe caput Ignatij, tum adhuc ſibi ignoti, circumquaque fulgere & clariſsimos radios emittere: Hic iſte: *ſimile quid apud Liuium*, inquit, *puero dormienti, cui Seruio Tullo nomen, accidit, & Aſcanio apud Virgilium.* Hic quoque in memoriam mihi reuocas Celſum; qui cum miracula Chriſti aliter inficiari & refutare nequiret, calumniatus eſt ſimilia à Magis & præſtigiatoribus patrari poſſe; ac proinde nihil præter ceteros eximium præſtitiſſe Chriſtum: *Age credamus*, inquit Celſus, *hæc à te geſta; confeſtimq́; commune hoc ei facit cum præſtigiatoribus, non minora miracula pollicentibus*; ait Origenes, *cumq́ue Ægyptiacis circulatoribus, paucis obolis mirificas illas*

Liuius lib. 1. Decad. 1. Virg. 1. Æneid.

Orig. li. 1. cōtra Celſum.

illas artes venditantibus, & ex hominibus dæmonia profligantibus, morbos exſufflantibus, animas Herorum euocãtibus, cœnarumq́; ſumptuoſarum & eduliorum opiparorum inanem ſpeciem exhibentibus, animaliumq́; ſpectra, quæ moueri videãtur cum non moueantur reuera; interrogat ergo, an quia hæc illi faciunt, credendum eſt nobis illos eſſe Dei filios; an potius dicendum artes has eſſe hominum nequam & infelicium? Hæc Origenes de Celſo. quem tu nobis ad viuum repræſentas nouus Caluini de grege Celſus. Sed noſſe debes, non eneruari miraculorum fidem, eò quod ſimilia vel à Magis, operâ Dæmonum, videantur eſſe aliquando facta, vel ab Ethnicis conficta. Vera ſint, quæ narrat Liuius hiſtoricus; vera ſint, quæ canit Virgilius poëta, an propterea falſa erunt, quæ de Ignatio traduntur; falſa ſint, quæ illi narrant, an propterea falſum erit, quod Ribadeneira ſcribit? Excitatus ſit ignis ille circa tempora pueri dormientis & Aſcanij, operâ Dæmonis, aut fuerit Magi alicuius ludibrium, an propterea ſplendor, qui circa caput Ignatij emicuit, commentitius erit, & inanis oculorum deluſio? præſertim cum non dubiis Auctoribus compertum ſit, talia ſæpius ſanctis eueniſſe. Vnico Sulpitij teſtimonio contentus ero, qui de S. Martino. *Quodam die cum iã altarium, ſicut eſt ſolemne, benediceret, globum ignis de capite illius vidimus emicare; ita vt in ſublime contendens, longius collum, crinémque flamma produceret.* Si quis Ethnicus deſcenſionem illam Spiritus ſancti; in ſpecie ignis, ſeſsionemqúe ſupra ſingulorum capita; ſimili aliqua deſcen-

Sulpit. Dial. 3.

Act. 2.

ſcendentis ignis hiſtoria eludere & eleuare velit, quibus, quæſo, armis te defendes? quomodo aduerſarij tela depelles? Scis quid Celſus de columba ſuper Chriſtum delapſa ſenſerit & ſcripſerit? Pudeat te, non dicam tuæ impudentiæ; ſed impietatis, cum expeditiſsimam viam monſtres, omnia miracula, quantumuis diuinis teſtata monumentis explodendi & exſibilandi. *Sed cur*, inquis, *à ſola Iſabella, flamma illa viſa in publica concione?* Quæram & ego, cur flamma illa ſupra caput S. Martini à perpaucis conſpecta in frequenti populi conſeſſu? Ita enim Sulpitius: *Hoc* (miraculum) *licet celeberrimo factum die, in magna populi multitudine viderimus, vna tantum de Virginibus, & vnus de Presbyteris, tres tantum viderunt de Monachis. Ceteri, cur non viderint; non poteſt noſtri eſſe iudicij.* Hæc Sulpitius. Quod ſi non deſinas percontari, cur ſola Iſabella; percontare etiam, cur Chriſtum ſolus Saulus viderit, cum proſtratus in terram vocem illam audiit: *Saulè, Saule quid me perſequeris?* Nam *viri illi, qui comitabantur cum eo, ſtabant ſtupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes.* Percontare, cur, vt grauiſsimi quidam auctores volunt, ſolus Ioannes Baptiſta columbam deſcendentem ſuper Chriſtum conſpexerit.

Act. 9.

Poſt hæc ridet Ignatium, quod noluerit ad nauigationem commeatum in nauim inferre, niſi iuſſus à confeſſario; ne Deo diffidere videretur, *factumque puerile* vocat. Ridet inſuper, quod

quod Ignatius paucos obolos, quos oſtiatim emendicarat, in publico, iuxta nauium ſtationem, reliquerit. Rides procul dubio etiam, & quidem ſuauiter; cum legis illud Domini ad Apoſtolos: *Nolite poßidere aurum, neq; argentum, neque pecuniam in Zonis veſtris; non peram in via.* Matth. 10. Nam Caluiniſtica religio tum Deo fidit, cum non modo peram; ſed & integram cellam penuariam ſecum gerit, vtpote *cui*, vt Tertullianus ait; *Agape* ſeu dilectio *in cacabis feruet, fides in culinis calet, ſpes in ferculis iacet.* Tertull. li. de ieiuniis. At quid, quæſo, cauſſæ, cur tam ægrè feras paucos obolos ab Ignatio in littore relictos? Quos clamores ſuſtuliſſes, ſi in mare obolos illos abieciſſet, ſine ſpe inueniendi. Laudatur tam à profanis, quam à ſacris ſcriptoribus Crates Thebanus, qui proiecto in mare non paruo auri pondere, *abite*, dixit, *peſſum, malæ cupiditates, ego vos mergam, ne ipſe mergar à vobis.* Hier. li. 2. contra Iouinian. Neſcio quæ tua ſit de hoc Cratetis facto ſententia; ſi probas, cur improbas quod Ignatius fecit, non amore terrenæ Philoſophiæ, ſed cœleſtis? Si improbas, cerebrum ſanius tibi poſſumus optare, non dare.

Ait Ribadeneira, Ignatium multa paſſum, cum Roma Venetias proficiſceretur: Quid calumniator? *Credo*, inquit, *innumerabilibus aliis idem vſu veniſſe in Italia peregrinantibus, præſertim peſtilentia graſſante.* Totus in hoc elaboras, ne quid vel Ignatius egiſſe vel tuliſſe, vel ne ſaltem ſolus quid egiſſe vel tuliſſe videatur, quod ei non ſit cum ceteris commune; more Celſi, qui & ipſe, quando aliter non poterat, gloriam

Chriſti

Chriſti ſe depreſſurum putabat, ſi miracula, vel præclarè facta, ab aliis itidem patrata diceret. Quocirca cum de flagellatione & cruce Chriſti aliquid ex Euangelio audis vel legis; hoc tuum ſcholium magno tibi vſui erit. Cur enim ad oram Euangelij non annotes? *Credo innumerabilibus aliis idem vſuueniſſe:* quod certè veriſsimum erit ſcholium: Innumerabiles enim flagellati & crucifixi ſunt ante Saluatorem noſtrum.

In itinere quod Ignatius Roma Venetias habuit; ait Ribadeneira, Ignatio Chriſtum Dominum apparuiſſe: Hic Miſenus noſter ex Latino criminatore, derepente Græcus Sycophanta factus, φεῦ τῆς ἀναιδείας, inquit, *Vah impudentiam.* Hac vnica videlicet calumnia, putat ſeſe totam illam apparitionem euertiſſe. Sed quid vlla in re certum & exploratum erit, ſi hæc refutandi ratio, vt legitima, approbetur? Apponat quis ex infidelium numero hanc Miſeni exclamationem ad illa loca, in quibus Dominus poſt reſurrectionem diſcipulis apparuiſſe legitur. Apponat ad illa, quæ Chriſtum à S. Paulo conſpectum teſtificantur, vociferetur cum Miſeno tubicine, φεῦ τῆς ἀναιδείας, an propterea fidem ſcriptoribus illis derogauerit? An hac exclamatione tanquam ſecuri quadam veritatis radices exciderit? Ais; *addere debuit Auctor, vigilantine, an per quietem ſe* CHRISTVS *ei obtulerit, in terrisne, an in cœlo eundem conſpexerit.* Hæc adiuncta, ſi adiunxiſſet Auctor, num fidem adhibuiſſes narranti?

Act.9.23.

ranti? An non in promptu fuiſſet calumnia ſeu vigilanti, ſeu dormienti hunc viſionem oblatam ſcripſiſſet? Si dormienti, ſomnium dixiſſes; ſi vigilanti, phreneſin aut melancholiam. Ita in vtrumque ſemper paratus es, ſiue Chriſtus dicat, cenſum eſſe dandum Cæſari, ſiue non; ſiue iubeat mulierem in adulterio deprehenſam abſolui, ſiue condemnari, pedicas veſtras non effugit, niſi artem arte eludat; & tertium quiddam vobis inexſpectatum reſpondeat. Quod autem tam ſollicitè quæris, num intra an extra cœlum CHRISTVS Ignatio ſit viſus; reſpondebo ſi tu prius reſponderis, num Chriſtus cum Paulo nocte quadam aſtitit, eidem viſus ſit in cœlo, an extra cœlum: Si dicas extra cœlum, cur non & Ignatio? Si dicas intra, cur non & Ignatio? ſiue viſio oculis, ſiue mente & intellectu ſit perfecta, non enim alia mens Paulo, quam humana, nec alij oculi, quàm humani fuerunt, qui ſi ad ſupremum vſque cœlum euehi potuerunt, cur non & oculi & mens Ignatij? Et ſi Chriſtus ad Paulum deſcendere, vel, vt rectius loquar, ſi manens in cœlo Paulo potuit eſſe præſens in terris, atque adeò ſimul & eodem tempore duobus in locis verſari; cur non & Ignatio adeſſe, ſimulqúe in cœlis ad dextram ſui patris conſidere potuiſſet?

Act. 23.

Miraculum illud de Senatore Veneto, qui cœleſti voce monitus Ignatium in plateis pernoctantem perquiſiuit; repertumq́ue domum ſuam perduxit, liberaliterq́ue habuit: his verbis refutat Miſenus: *qb⁹, ſi noſtri homines tale aliqd de Luthero,*

vel de Zuinglio confingerent; ſannis exciperentur à Ieſuitis. Nullis profectò, Miſene; nullis omnino; quin potius admiraremur curam & prouidentiam diuinam erga Lutherum & Zuinglium. Certè ſi quid ſimile eis obtigiſſet, Melanchthon & Tigurini Miniſtri, id non ſiluiſſent; ſed nullum fuit periculum, ne quid huiuſmodi illis eueniret; diligenter cauerunt ſibi ne pernoctarent in plateis, amore certè Chriſti: quid fecerint amore alicuius Cynthiæ aut Deliæ tibi diſpiciendum committo.

Porro cum Miſenus in tota nauigatione Venetiis, vſque ad portum Ioppenſem vix inueniſſet in Ignatio, quod carperet, inuenit tamen quiddam, ſuo iudicio ad calumniam valde idoneum: Ait Ribadeneira, nautas ſtatuiſſe Ignatium exponere in inſula quadam deſerta, quod liberius vitia quædam turbæ nauticæ reprehenderet. Hic iſte quærit, vbinam ſit iſta inſula deſerta, in quo pelago? In eo quod eſt inter Venetias & Ioppen. In hoc mari inſulas deſertas eſſe, docebunt te cum alij, tum Petrus Bellonius in ſuis obſeruationibus, ſed tu, niſi quod neſcis, carperes, Miſenus, vel ſi mauis, Suffenus non eſſes.

CAPVT

CAPVT XI.

Diluuntur mendacia Miſeni in caput vndecimum & reliqua.

VNdecimo capite exponit Ribadeneira, quid Ignatius Hieroſolymis egerit. Inter cetera ait, eum diligenter in commentariolo quodam annotaſſe, quo die Venetiis ſoluerit; Quando Ioppen peruenerit, & quando ſanctam Ciuitatem ſit ingreſſus; vt vel ex hac tam diligenti, inquit, obſeruatione & curioſa annotatione temporis facile coniici poſsit, quanta Ignatij iam tum eſſet in Deum pietas, quanta in conſiliis factiſqúe omnibus meditatio. Hic iſte; *Quo quid poßit eſſe ineptius?* Hæc ipſa tua nota longè profectò eſt ineptior, quàm accurata illa temporis annotatio ab Ignatio inſtituta. *Hanc diligentiam*, inquis, *etiam ab Ethnicis vſurpatam videmus.* Non ſemel iam te monui, nullius ponderis eſſe argumentum hoc: *Ethnici hoc vel illud fecerunt; Ergo Chriſtianus illud agendo nullam meretur laudem, ſed potius vituperationem.* Quis paulo ſtudioſior, & in rebus ſuis accuratior, Hieroſolymam proficiſcens, non notat ſingulos quoſque dies, quid memoratu dignum viderit, quid tolerarit, quò deuenerit? Inſpice peregrinantium ὁδοιπορικὰ ſeu itineraria & diaria & calumniari deſine. Cur autem hoc loco tantopere tibi diſplicet temporum & dierum certa deſignatio; cum alibi eam ſeuerisſimè ab Auctore noſtro exigas, non contentus, ſi dicat: *quadam die, vel aliquando hoc accidit*; diem

nominari poſtulas, ni id faceres, non rarò obmuteſceres, deſtitutus criminandi & mentiendi materia. *Quod dicit*, inquis, *loca ſacra ex impreßis Chriſti veſtigiis miram redolere pietatem, id cautè legendum*; præſertim à Caluiniſtis; ne forte conuertantur & Hieroſolymitanam peregrinationem ſuſcipere cogitent. *Si enim*, inquis, *ſimpliciter intelligas, proculdubio in ſenſum incides ſuperſtitioſum*, tuo videlicet iudicio, & Caluiniſtarum; non iudicio veterum & recentiorum rectè ſentientium; quorum innumeri, omnibus ætatibus, ad ſacra illa Chriſti admirandis operibus nobilitata loca abierunt per mille maris, terrarumqúe diſcrimina; *Longum eſt nunc ab aſcenſu Domini, vſque ad præſentem diem per ſingulas ætates currere*, inquit S. Hieronymus, *qui Epiſcoporum, qui Martyrum, qui eloquentium in doctrina Eccleſiaſtica virorum venerint* Hieroſolymam, *putantes ſe minus religionis, minus habere ſcientiæ, nec ſummam, vt dicitur manum accepiſſe virtutum, niſi in illis Chriſtum adoraſſent locis, de quibus primum Euangelium de patibulo coruſcauerat.* Et paulo poſt: *Quicunque in Gallia fuerit primus huc properat. Diuiſus ab orbe noſtro Britannus, ſi in religione proceſſerit, occiduo ſole dimiſſo, quærit locum fama ſibi tantum & ſcripturarum relatione cognitum. Quid referamus Armenios, quid Perſas, quid Indiæ, quid Æthiopum populos, ipſamq; iuxta Ægyptum fertilem Monachorum; Pontum & Cappadociam, Syriam, Cœlen, & Meſopotamiam, cunctaq; Orientis*

S. Hieron. Epiſt. ad Marcellã.

exami-

examina; quæ iuxta Saluatoris eloquium, dicentis; Vbicunque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ, concurrunt ad hæc loca, & diuerſarum nobis virtutum ſpecimen oſtendunt. Hæc S. Hieronymus. Si ergo loca illa, quibus, vt idem S. Hieronymus ait: *totum myſterium noſtrum vernaculum eſt*; nihil pietatis redolent, quis eo tot hominum myriadas omnibus ſeculis traxit? *Locus*, inquis, *nihil à Chriſto pietatis percepit*: Hoc ipſo loca illa perceperunt à Chriſto pietatem, quod acceperunt vim excitandi in fidelium animis pietatem. Habere loca illa hanc vim norunt hodie omnes illi, qui ea religioſe inuiſerunt & obierunt. Nouimus & teſtimonio veterum. Audi quid S. Hieronymus de S. Paula memoriæ prodiderit, cum ſacroſancta illa loca obiret, quantiſque pietatis facibus ex aſpectu & attactu religioſiſsimorum illorum locorum fuerit inflammata; *Cum perueniſſet Hieroſolymam*, inquit ſanctus Hieronymus; *proſtrataq; ante crucem quaſi præſentem Dominum cerneret, adorabat. Ingreſſa ſepulchrum, reſurrectionis oſculabatur lapidem, quem ab oſtio monumenti amouerat Angelus; Et ipſum corporis locum, in quo Dominus iacuerat, quaſi ſitiens deſideratas aquas, fideli ore lambebat. Quid ibi lachrymarum; quantum gemituum, quid doloris effuderit, teſtis eſt cuncta Hieroſolyma: teſtis eſt ipſe Dominus, quem rogabat. Inde ingrediens aſcendit Sion, quæ in arcem, vel ſpeculam vertitur. Oſtendebatur illi columna, Eccleſiæ porticum ſuſtinens,*

S. Hier. Epitaph. S. Paulæ.

infecta cruori Domini, ad quam vinctus dicitur & flagellatus. Atque inde Bethleem ingreſſa, & in ſpecum Saluatoris introiens, poſtquam vidit ſacrum Virginis diuerſorium, & ſtabulum, in quo agnouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui; me audiente iurabat, cernere ſe oculis fidei infantem pannis inuolutum, vagientem in præſepi Dominum, magos adorantes, ſtellam fulgentem deſuper, matrem Virginem, nutricium ſedulum, paſtores nocte venientes, vt viderent verbum, quod factum erat, & iam tunc Euangeliſtæ Ioannis principium dedicarent: In principio erat verbum, & verbum caro factum eſt; paruulos interſectos; Herodem ſæuientem, Ioſeph & Mariam fugientes in Ægyptum. Mixtúq; gaudio lachrymis loquebatur. Salue Bethleem domus panis, in qua natus eſt ille panis, qui de cœlo deſcendit. Salue Ephrata, regio vberrima, atque καρποφόρε, cuius fertilitas Deus eſt. De te quondam Michæas vaticinatus eſt: Et tu Bethleem domus Ephrata, non minima es in millibus Iuda, ex te mihi egredietur, qui ſit princeps in Iſraël: & egreſſus eius ab initio à diebus æternitatis. Et ego miſera atque peccatrix, digna ſum iudicata deoſculari præſæpe, in quo Dominus paruulus vagiit? Orare in ſpelunca, in qua Virgo puerpera Dominum fudit infantem? Hæc requies mea, quia Domini mei patria eſt. Hic habitabo, quoniam Saluator elegit eam. Paraui lucernam Chriſto meo. Anima mea illi viuet, & ſemen meum ſeruiet ipſi. Quod Paulæ viduæ, idem

Igna-

Ignatio, & plurimis aliis, loca illa inſiſtentibus contigit. Iam ergo cogita, Miſene, num aliquid pietatis & ſanctitatis loca illa à Chriſto acceperint. Si creaturæ *per Dei verbum et orationẽ* 1.Tim.4. ſanctificantur; vt Apoſtolus Auctor eſt; cur non fuiſſet ſanctificata terra illa trita & calcata ab æterno illo verbo, quod in *principio erat*; & quod tandem *caro factum eſt*, & *in nobis habitauit?* Obiicis: *Ita etiam Pilati prætorium & Caiphæ Palatium habuiſſet aliquid ſanctitatis: in quibus tamen ſumma adminiſtrata eſt iniuſtitia.* Omnino quidquid Chriſtus in illis ædibus attigit, quod voluntate ſua ſceleratum non eſſet, id ſanctitatis particeps effectum eſt, quippe natura ſua innocuum, nulla libera peruerſitate impeditum, quo minus contactu Seruatoris redderetur ſanctum. Nec obſtat improborum hominum iniuſtitia, nam & in cruce ſumma iniuſtitia adminiſtrata eſt, ſi ſpectes Iudæos & Pilatum, qui Chriſtum inſontem in crucem egerunt, & tamen crucem tactu & ſanguine Chriſti ſanctificatam, & ex numero rerum profanarum exemptam eſſe, nemo negat, niſi *inimicus crucis*, cuius *finis interitus* & *gloria in confuſione.*

Ceterum Ignatius, perluſtratis terræ ſanctæ locis; quamuis vehementer optaret in palæſtina morari, iuſſus eſt redire in Italiam à miniſtro Prouinciali Ordinis ſancti Franciſci, *Cauſſæ huius dimiſſionis*, inquit Miſenus, *reticentur*. Præſtitiſſet te hoc loco reticere, quàm

loqui: non enim excidiſſet tibi mendacium. Quid? reticentúrne cauſſæ? An non diſertis verbis affirmat Ribadeneira, id à patre illo, Ordinis D. Franciſci Prouinciali, imperatum Ignatio, ne pio quidem, ſed præcipiti conſilio deceptus, in ea mortis vel ſeruitutis pericula incideret, in quæ permulti alij, ſimili pietatis ſpecie adducti, incurriſſent? Vbi erant oculi tui; quando hæc de reditu Ignatij legebas? Forte peregrinabantur in Hiſpania; vel odio Hiſpanorum ad hanc cauſſam caligabant, vel cæcutiebant. Id vt ſuſpicer, faciunt cauſſæ duæ de hoc reditu, quas ex tua pharetra depromis. *Proculdubio Turcarum Imperator*, inquis, *nidulari in iſtis locis Hiſpanos vetuit edicto.* Qua fronte aſſeris ſine vlla dubitatione factum eſſe, quod num factum ſit, non niſi mentiendo indubitanter aſſeuerare potes? Vidiſtine illud edictum contra Hiſpanos à Turcarum Tyranno propoſitum? Legiſtine alicubi? Conſtantinopoli, opinor, ad Valuas Sophiæ. Habéſne auctorem (præter tuum cerebrum; cuius non magna apud me auctoritas) qui huius decreti meminerit? Addis & alteram cauſſam his verbis: *vel metuit ſibi Prouincialis Miniſter ab Hiſpano homine, cum ſciret Pontifices ſemper Hiſpanorum Regi eſſe addictiſſimos, atque ita facile fieri poſſe, vt Hiſpanus ſibi præferatur.* Si prima cauſſa extra omnem dubitationem vera eſt, vt tu affirmas, ſecundæ huic nihil loci relinquetur, aut ſi cum prima conſiſtit; non dicere debebas ſub diſiunctione; *vel metuit*

ſibi;

ſibi; ſed cum coniunctione; Et *metuit ſibi*; nam vbi plures cauſſas diſiunctim reddimus; nullam nobis penitus exploratam eſſe indicamus. Sed quàm vana prior ratio, tam vana & poſterior. Scilicet, Miniſter prouincialis metuere ſibi poterat ab homine, eo tempore adhuc Laico, ne elementis quidem latinæ diſciplinæ tincto, extra profeſsionem S. Franciſci viuente, & porrò etiam extra illam viuere cogitante. Crede mihi, Miſene, citius & facilius apud vos fit miniſter Hæreticus, quam in Ordine Minorum Miniſter Prouincialis. De vobis enim iam dudum hæc, non Montani prophetico ſpiritu, ſed ſpiritu Dei impulſus prædixit Tertullianus: *Ordinationes Hæreticorum temerariæ, leues, inconſtantes: nunc neophytos collocant, nunc ſæculo obſtrictos, nunc apoſtatas noſtros.* Reliqua quæ de tuis ſubiungit, tu ipſe videto. Tertull. de præſcript.

Cum Ignatius à monte Olitueti, quo nimio eius reuiſendi æſtu abreptus, inſciis omnibus, ſine comite & viæ Duce ierat, à quodam ad eum perquirendum miſſo, ad ceteros peregrinos, iter iam iam ingreſſuros, reduceretur non ſine acri caſtigatione, verborumq̃ue iniuriis; ait Ribadeneira, Ignatium in toto illo itinere mirificis conſolationibus fuiſſe recreatum; ſemperque CHRISTVM ſupra ſe aſtantem atque incedentem, & in Cœnobium vſque ſibi veluti præeuntem, aſpexiſſe. Hanc viſionem ſolitis argumentis refellit Miſenus. Primum vocat *mendacem fabellam*. Si cauſſam huius

rei quæramus, ſilet nimirum, volens nos vnica ſua affirmatione contentos dimittere, quaſi vox Miſeni, *lex* eſſet, cuius rationem negant inquirendam. Deinde iubet; *vt Ieſuitæ ſeſe huiuſmodi narrationibus intra ſua cœnobia oblectent. Foris enim prolatas, mouere riſum hilarioribus*, videlicet Caluiniſtis; præſertim ſi eas, vt Miſenus fecit, ipſis hilaribus legant. Tertio mandat, *vt ſimilia narrentur Italis & Hiſpanis ad ſuperſtitionem fictis. Germanorum enim ingenia eſſe pinguiora, quàm vt hæc myſteria capiant.* In his tribus reſponſis tota quàm Miſenus affert, refutatio conſiſtit: Quis igitur amplius dubitet, quin falſum ſit, quod Ribadeneira ſcribit, cum tam perſpicuis rationibus à Miſeno falſitatis coarguatur; quas ſi Celſus aliquis aut Iulianus aut Porphyrius ad igneam illam columnam; quæ Hebræos antecedebat; deiiciendam admoueat; num propterea proſternet? Dices fortaſsis, columnam illam niti auctoritate diuina nõ humana: Apud nos certè, neſcio num & apud te. Sed quid tum? An tu omnem fidem humanam è medio tolles, falſumq́; eo ſolum nomine id quod litteris conſignatum eſt, arbitraberis, quod ab homine ſit ſcriptum? Atqui ſi ita inſanias: vide quàm ſine mora debitas ſtultitiæ tuæ pœnas luas. Primùm enim tibi ante omnes ipſe fidem adimes; hocq́ue ipſum; vt credatur falſum eſſe, quidquid ab homine proditum eſt; non credetur; quia à te aſſeritur, qui, niſi fallor, homo es. Ad hæc minus ægrè feremus, has Ignatio diuinitus oblatas viſiones à te reiici;

cum pari impietate, vt fabulas repudiare cogaris, alias quoque viſiones à grauiſsimis auctoribus litterarum monumentis ad poſteritatem transmiſſas. Apparuit Chriſtus ſancto Antonio, teſte S. Athanaſio. Apparuit beato Martino, teſte Sulpitio. Apparuit ipſi Petro Roma diſcedere cogitanti, teſte S. Ambroſio. S. Tharſillæ, teſte S. Gregorio, & ipſi S. Gregorio; teſte Ioanne Diacono, & aliis quàm plurimis. Maximè autem memorabilis eſt illa Chriſti apparitio, quæ Valgio catechumeno obtigit, cum facto naufragio, omni humana ope deſtitutus, in vaſto pelago oberraret cum naue naufraga; quem Chriſtus cum Angelis miſeratus inuiſit; & quaſi nauarchi munere functus, nauim exarmatam ad optatum portum direxit, de qua S. Paulinus his verbis: *Sæpe vidit armatos, videlicet de exercitu cœli, milites excubare nauigio, & cuncta nautici muneris adminiſtrare. Nec ſanè nauem illam niſi Angeli nautæ ducebant, cui gubernaculum erat mundi gubernator. Ipſe enim Dominus nunc ſuo vultu coruſcus, vt in Apocalypſi deſcribitur, & coma fulgidus: nunc Confeſſoris & amici ſui, Domini mei, communis patroni venerabilis, in puppi ſedebat, ſicut nautico vſu dicitur ad timones, vel potius pro timonibus, quos, cum anchoris pariter et nautis in illo naufrago littore amiſerat: infelix feliciter, vt pro amiſsis omnibus viris & armis ſuis, aut Domini Martyrem, aut Dominum Martyris obtineret:* Hæc & id genus alia multa B. Paulinus: ille ab Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, Gregorio Magno laudatus: ille, inquam, Auguſtini præconio ex *opulentiſsimo diuite volun-*

Athanaſ. in vita S. Antonij. Sulpit. in vita ſancti Martin. Ambroſ. orat. cont. Auxent. Greg. li. 4. Dial. ca. 16. Diac. li. 2. vit. S. Gregor. c. 22. S. Paulin. epiſt. 34.

S. Aug. lib. 5. de ciuit. Dei, c. 10.

Arnob. li. 5. cont. gẽtes.

tate pauperrimus & copioſiſſimè ſanctus. Quid tibi videtur Miſene, de his apparitionibus? Si veras credis, cur non & illam Ignatio oblatam, quæ nec maior eſt, nec mirabilior prædictis? Sin falſas arbitraris, facile feremus, vt cum tantis viris Ignatium & Ribadeneiram reiiciant Caluiniſtæ, quibus quantum vitij eſt placuiſſe, tantum laudis eſt diſplicuiſſe. *At quid dicitis ô neſcij* (lubet enim vos alloqui verbis Arnobij) *etiam fletu & miſeratione digniſſimi. Ita non extimeſcitis, ne fortè hæc vera ſint, quæ ſunt deſpectui vobis, & præbent materiam riſus? nec ſaltem vobiſcum ſubobſcuris cogitationibus voluitis, ne quod hoc die credere obſtinata renuitis peruerſitate, redarguat ſerum tempus, & irreuocabilis pœnitentia caſtiget.*

Caput duodecimum eſt de reditu Ignatij in Hiſpaniã. Reperit Ignatius in Cypro tres naues; quarum vna vehebantur Turcæ; altera Veneti; in quam, cùm Nauarchus Ignatium recipere nollet; coactus eſt conſcendere tertiam, non ſatis aduerſus maris procellas inſtructam. Nauis Turcarum vnà cum vectoribus periit (*auctore ita volente*) inquit Miſenus, imo te ita mentiente: non enim periit, quia Auctor voluit; ſed auctor periiſſe ſcripſit, quia fluctibus hauſta interiit. Hiſtorici munus eſt non ſcribere, quæ velit, ſed quæ accidiſſe norit. Veneta ſcopulo illiſa, ſaluis hominibus, naufragium fecit. Ignatij nauis euaſit, ægrè tamen. *Huic narrationi,* inquis, *quantum fidei habendum ſit ex ſuperioribus colligi poteſt mendaciis.* Huic tuæ ſeu notæ,

ſeu

ſeu cenſuræ, quantum fidei habendum ſit, colligi poteſt ex ſuperioribus tuis mendaciis & calumniis. Quod enim vel minimum argumentum affers vel afferre potes, quo hæc vanitatis conuincas? *Bellum autem eſt*, inquis, *Ignatium Ferrariæ mendicis dediſſe, cùm ipſe mendicaret.* Bellum eſt apud vos Caluiniſtas, apud rectè ſentientes factum cumprimis laude dignum cenſetur, priuare te, Dei & proximi amore, iis, quibus ipſe egeas. Scis qua mercede S. Martinus pauperi nudo mediam, qua tectus ipſemet erat, chlamydem, largitus, ſit. *Nocte inſecuta*, inquit Sulpitius, *cũ ſe ſopori dediſſet, vidit Chriſtum chlamydis ſuæ, qua pauperem texerat, parte veſtitum. Intueri diligentiſſimè Dominum, veſtemque quam dederat, iubetur agnoſcere. Mox ad Angelorum circumſtantium multitudinem audit Ieſum clara voce dicentem: Martinus adhuc catechumenus, hac me veſte contexit.* Sulpit. in vita ſancti Martin.

Scribit Ribadeneira, Ignatium, cùm in Hiſpanorum Statiua incidiſſet, & ad ducem adductus eſſet, nihil omnino reſponſi dediſſe, niſi ad vnicam illam interrogationem, exploratorne es? Hoc Miſeno diſplicet; vtpote Apoſtolico præcepto contrarium, iubenti exhiberi honorem, cui honor debetur. Gratias tibi debeo, Miſene. Exemiſti mihi hanc dubitationem ſeu admirationem; quæ non rarò animũ ſubiit, cur Chriſtus Herodi ne verbulũ quidem reſponderit; licet *interrogaſſet eum multis ſermonibus*, vt ait Euangeliſta; curque adeo nihil honoris & reuerentiæ ei habuerit, vt CHRISTVM Luc. 23.

non

non modò ſperneret, ſed vt fatuum veſte alba indutum illuderet: videlicet nondum ſcripſerat Apoſtolus Paulus illam ad Romanos epiſtolam, qua iubet, deferri honoré, quibus debetur honor. ac proinde non mirum, ſi Dominus mandatum Apoſtoli nō obſeruauit. Minus id adhuc

1. Reg. 21.

mirū de Dauide, qui ad Achis Regem Geth adductus, adeò nihil honoris Regi illi detulit, vt ex compoſito amentiam ſimularit, & *in oſtia portæ caput impegerit, ſaliuasque in barbam defluentes* eiectarit. Minus, inquam, id mirum eſt; quia nō obtigit ei tanta felicitas, quanta Miſeno, vt ex epiſtola ſancti Pauli ciuilitatem morum diſceret. Pro inſano ergo Ignatius à Duce illo Hiſpano dimiſſus eſt. *Si hæc commendant Ignatium apud Ieſuitas*, inquit Miſenus, *non inſanos eos, ſed furioſos iudico.* Quod de Ieſuitis aſſeris, id iure tuo affirmare poteris de omnibus, qui ſacris litteris fidem adhibent. *Hæc ſi commendant in Dauide; hæc ſi in Chriſto, non inſanos; ſed furioſos eos eſſe iudico.* Quid enim fecit Ignatius, quod attinet ad hoc, quod iam tractamus: quod non prius fecerit Dauid & Chriſtus Saluator noſter? Quid commendant in Ignatio Ieſuitæ, quod non omnes fideles commendent in Dauide & Chriſto?

Refert deinceps Ribadeneira; quomodo à militibus Ignatius malè ſit acceptus. quod Ignatio accidit: idem accidit olim S. Martino; cùm in militarem inſolétiam incidiſſet, quamuis diſparem ob cauſſam. Rem his verbis prodidit

Sulpit. Dial. 2.

Sulpitius: *Conſequenti itidem tempore iter cum eo, dum diœceſes viſitat, agebamus, nobis neſcio qua neceßitate*

ceſsitate remorantibus, aliquantulum ille proceſſerat. Interim per aggerem publicum, plena militibus viris fiſcalis rheda veniebat; ſed vbi Martinum in veſte hiſpida, nigro & pendulo pallio circumtectum, contigua de latere iumenta viderunt, paululum in partem alteram paueſacta hæſerunt. Deinde funibus implicatis protentos illos, quibus, vt ſæpe vidiſtis, miſera illa animalia conglobantur, ordines miſcuerunt: dumque ægrè expediuntur, moram fecêre properantibus; qua permoti iniuria militantes, præcipitatis in terram ſaltibus ſe dederunt. Dein Martinum flagris ac fuſtibus vrgere cœperunt: cum quidem ille mutus & incredibili patientia præbens terga cædentibus, maiorem inſaniam infelicibus commoueret, magis ex hoc furentes, quod ille quaſi non ſentiens, verbera illata contẽneret. Porrò Ignatius dum ita cæderetur, & ludibrio haberetur à militibus, mente reuolnebat, qua ratione Chriſtus ab Herode, eiuſque exercitu exceptus fuerit. Hic Miſenus: *Egregia ſanè comparatio Chriſti & Ignatij; quorum ille pro mundi ſalute paſſus eſt; hic ſua ſtultitia vel ſuperbia meritas pœnas dedit.* Non comparatur Ignatius cum Chriſto; nec verbera & iniuriæ Ignatio illatæ cum verberibus & iniuriis illatis Chriſto; ſed exponitur, quid egerit Ignatius, Chriſti diſcipulus & imitator, cum verberibus & contumeliis afficeretur. Magiſtrum videlicet, & omnis patientiæ exemplar ſibi ob oculos poſuit; in id tota mente intentus, vt ſeſe ad perfectiſsimum illum viuendi ſimul & ſuſtinendi typum conformaret. In quo, quid, oro, criminis admiſiſſet, etiamſi

Ignati-

Ignatius merito ſuo verbera illa ſubiiſſet? An non & is rectè facit; qui meritas pœnas perſoluens, Chriſti intuitu ad patientiam mentisque æquitatem ſeſe excitat? Satis prodis, quàm vehemens carpendi libido te teneat, cum carpis ea, quæ non ſine virtute præſtari, non ſine ſcelere reprehendi poſſunt.

Caput decimum tertium agit de primordiis ſtudiorum Ignatij; quæ Dæmon importunis quibuſdam illuſtrationibus de rebus diuinis turbare vel remorari conatus eſt. Hic tu: *Si diuinæ fuerunt*, inquis, *non fuerunt à Diabolo; aut ſi diabolicæ fuerunt, quo pacto diuinæ eſſe potuerunt?* Argutum dilemma, at non ex Ribadeneiræ verbis, ſed ex tuis commentis exſtructum. Neque enim auctor noſter has illuſtrationes nominauit *diuinas*; quia erant à Diabolo; ſed dixit fuiſſe de rebus diuinis: poſſe autem Diabolum immittere varias de rebus diuinis cogitationes & illuſtrationes, eo conſilio, vt vel tandem decipiat & ſeducat, vel à maiori bono præpediat, non ignorant illi qui norunt, qua arte Dæmon ſeſe in Angelum lucis transformare ſoleat; vt quod aiebat S. Antonius *affinitate virtutum nocens, facilius virus interſerat, & innocentes quosque per ſpeciem honeſtatis elidat*: Ait Ribadeneira, Ignatium ſuaſu quorundam legiſſe libellum Eraſmi de milite Chriſtiano non ſine damno ſpiritus, hoc animaduerſo, à lectione illa deſtitiſſe: & poſtea ne quis in Societate auctorem illum legat, vetuiſſe. Tu huius decreti aliam cauſſam

Athanaſ. in vita S. Antonij.

red-

reddis;quaſi melius ſcias,quæ mens Ignatij fuerit; quàm ipſemet Ignatius. Ais: *Ieſuitas non potuiſſe ferre, quod Eraſmus liberius Clericos & Monachos exagitet*. Quis verò prudens ferat petulãtem illam leuitatem; qua auctor ille ſacra iuxta ac profana irridet,vera Luciani ſoboles? Quis non metuat, ne ſi huiuſmodi auctorem legendo terat,leuitatis & petulantię aliquid ſibi affricet,viruſque illud ex Luciani officina depromptum aſpiret, imo & inſpiret; vt eos qui in ſole ambulant, neceſſe eſt, vel inuitos, à ſole nigreſcere;ita qui chartas Roterodami euoluunt, imbuuntur, etiam ignari,neſcio quo omnia aſpernandi ventoſo ſpiritu: vt proinde Ignatius ſiue hac ſiue illa, quam ipſemet experimento ſuo didicerat, ſiue vtraque cauſſa adductus,non niſi ſapientiſſimè Eraſmi lucubrationes à ſua Republica excluſerit; præſertim, cùm videamus iudicium Ignatij à doctiſsimis quibusque hominibus indies magis comprobari. Quotus enim quiſque eſt, ex illorum quoque numero, quos manſuetiores Muſæ tenẽt; qui Eraſmo temporis aliquid impendat, vel ſuis in monumentis mentionem honorificam faciat, vel etiam eius meminiſſe dignetur. Non loquor de pædotribis & pædonomis Caluiniſticis; ſed de illis, qui hoc tempore primas inter litteratos tenuerunt;quorum non paucos Italia, Gallia, Germania,Belgium tulit: vix in eorum monumentis nomen Eraſmi comparet, iuſta numinis vindicta, decernentis, vt qui omnes ſpreuiſſet, ab omnibus itidem ſperneretur & deſereretur.

Scribit

Scribit Ribadeneira, Ignatium abiecto Eraſmo vſum eſſe de imitatione Chriſti libello. *Quid libri ſit*, inquit Miſenus, *nos miſeros Germanos latet? Quintum fortaſſe Euangelium cœlitus delapſum nactus eſt Ignatius*. Itane Germanos latet libellus de imitatione Chriſti, Thomæ de Kempis, qui vulgò Gerſon dicitur; Latinè & Germanicè toties editus, quem nocturna diurnaque manu omnes illi Germani verſant, quibus Deus & pietas curæ & cordi? Oſtendis te valde peregrinum & hoſpitem eſſe in variorum auctorum notitia, ſi auctor tam tritus & obuius tibi ignotus eſt; qui quidem liber non quintum Euangelium explicat; ſed ſaluberrima rectè viuendi præcepta ex quatuor vſitatis, & à Catholica Eccleſia receptis Euãgeliis depromit. Quintum Euangelium vobis relinquimus, niſi fortè Lutherani quintum Euangelium ſibi iure ſuo vendicant; Sextum Caluiniani habent, vtpote qui poſt quintum illum Euangeliſtam, eiusque Euangelium ſint exorti. Crede mihi, Miſene; ſi te lectioni Thomæ de Kempis dares, ſi ad aurea illius dicta & monita animum aduerteres, paulò pòſt Miſenus non fores; Metamorphoſi non Ouidiana, ſed Chriſtiana.

In capite decimo quarto, & decimo quinto exponitur, quomodo Ignatius Compluti & Salmanticæ ſit in carcerem coniectus. Hic Miſenus; *inter legendum vir cordatus riſum tenere vix poterit*. Qua de cauſſa vir cordate, hoc eſt, Caluiniane? ita enim virum cordatum, non malè, opinor, interpretabimur. *Quod periculum*, inquis, *immi-*

neat

neat idololatræ ab idololatra ac ſuperſtitioſo à ſuperſtitioſis? Fateor, Catholico in inquiſitionem cõiecto, tantum diſcriminis non impendet, quantum Caluiniano: nec iniuria: alter enim nocens eſt, alter innocens. At quod alicui orthodoxo, qui fortè ob ſuſpiciones nouitatis ad illud tribunal rapiatur, & in carcerem compingatur, donec ab innocentia liber abire ſinatur, nihil incommodi ſubeundum ſit; nihilque eueniat, quod patiẽtiæ vberem materiam ſubminiſtret, id verò incredibilius eſt, quàm vt vel ipſe credas, vel aliis, vt credant, perſuadeas.

Caput decimum ſextum continet iter Ignatij ex Hiſpãnia Pariſios, ſuſceptum tempore difficillimo; ſtudiorum gratia: In quo cùm nihil haberet calumniator, quod conuiciis inceſſeret: *diſcendi ardorem in pluribus aliis fuiſſe*, ait, *& hanc laudem Ignatio cum multis eſſe communem*. Quaſi verò Ribadeneira neſciuerit, alios itidem litterarum cauſſa multa tuliſſe ſudaſſe & alſiſſe; aut quaſi quis laudari nequeat ab eo; quod cum cæteris commune poſsidet. Laudamus S. Paulum ab inſigni vitæ ſanctimonia: Annon eadem præditi ſunt alij itidem Apoſtoli? Laudamus S. Stephanum à conſtantia, qua mortem pro Chriſti doctrina pertulit. An ſolus ad extremum vſq; ſpiritũ firmus ac ſtabilis in fide perſtitit? Laudamus Platonem, quod diſcendi cupiditate incenſus, Ægyptum petiuerit, aliasque peregrinas nationes peragrarit, num hanc laudem imminuit, quod in eius communionem multi alij ſint admiſsi? vt taceam eum, qui fa-

N ctum

ctum alicuius candide examinat, ſemper pecu-
liare & proprium aliquid reperire, quod in ali-
is licet quæras, nunquam tamen inuenias, ſiue
id ex conditione perſonæ, ſiue loci & tempo-
ris, ſiue ex aliis adiunctis exiſtat. Hactenus de
tuis, Miſene, in primũ librum venenis *nulli in-
firmorum facile nocituris, ſiquis*, vt cum Ter-
tulliano dicam, *hanc noſtram ex
fide præbiberit, vel etiam
ſuperbiberit po-
tionem.*

Tertul. in fine Scorp.

FINIS LIBRI PRIMI.

APOLO-

APOLOGIAE PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER SECVNDVS,

CAPVT PRIMVM.

Refelluntur calumniæ Miſeni in quatuor priora capita libri ſecundi.

IN capite primo huius libri proſequitur Ribadeneira labores & fructum ſtudiorum Ignatij: Inter cetera refert, quomodo ſodalis malè fidi dolo fraudatus ſit pecunia, quotannis ex Hiſpania mitti ſolita. *Res mira,* inquit Miſenus, *quaſi nulli alij acciderit, vt nummos amitteret.* Nec ſolus Chriſtus nummos amiſit dolo Iudæ, qui *fur erat, & loculos habens, ea, quæ mittebantur, portabat.* Nec ſolus Paulus *virgis cæſus eſt,* & in carcerem coniectus. Et tamen & hæc & alia, quæ illis, quamuis non ſolis, obuenerunt, diligenter litteris mãdata ſunt. Non enim ſcriptoris eſt ea duntaxat de aliquo litteris prodere; quæ ſoli obtigerint; ſed ea, quæ obtigerint, ſiue ſoli, ſiue non ſoli; quamuis

Ioan. 12.

2. Cor. 11.

uis, ſi inuidia excæcatus non eſſes, facile vidiſſes, factum hoc vel inprimis dignum fuiſſe, quod ſilentio non præteriretur, cum inſignem Ignatio, patientiæ, benignitatis & charitatis in illum hominem malè de ſe meritum, materiam ſubminiſtrarit. Quo enim pacto Ignatius factum iſtud ſui contubernalis compenſarit, & qua ratione iniuriam illam vltus ſit; docuiſſet te Ribadeneira, ſi non ad omnia illa; quæ quoquo modo ad laudem Ignatij faciunt, occluſas aures attuliſſes.

Lib. 5. c. 2.

Nec illud tibi placet; quod ſi herum, virum doctum, inueniſſet Ignatius; cui famulari ſtatuerat, voluerit eum loco Chriſti habere; condiſcipulos autem loco Apoſtolorum: *Neq; enim,* inquis, *præceptores quoſcunque ſanè, etiam eruditiſſimos, Chriſti loco habere debemus; multò minus condiſcipulos loco Apoſtolorum.* Quid igitur facies Apoſtolo, qui mandat ſeruis, *vt Dominis carnalibus obediant, ſicut Domino. Serui,* inquit, *obedite Dominis carnalibus, cũ timore & tremore in ſimplicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto; non ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus placentes, ſed vt ſerui Chriſti, facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate ſeruientes, ſicut Domino, & non hominibus.* Si quiuis, cui operam noſtram locamus, Chriſti & Dei loco habendus eſt, ex præſcripto Apoſtoli, quanto magis præceptores, hoc velut honore dignandi ſunt, præceptores, inquam, qui mores formant, & mentem ſcientia imbuunt, quibus, vt & parentibus, etiam Ethnicorum teſtimonio, pares meritis gratiæ nunquam reponi poſſunt.

Epheſ. 6.

Quod

Quod autē in condiſcipulis agnoſcere Apoſtolos voluit; quid, quæſo, reprehenſione dignū continet? Annon ſatius, huiuſmodi piis cogitationibus mentem occupare, quàm rebus vanis & ludicris, quæ non ad virtutem, ſed potius ad vitia incitant? Nam quod ais, hæc & ſimilia *ad Idololatriam ducere*, non ſatis intelligo, quodnam tu hic idololatriæ periculum intelligas. Illius autem certus mihi eſſe videor, Ignatium, ſi te condiſcipulum nactus fuiſſet, non habiturum fuiſſe te loco *Simonis* Apoſtoli, quamuis *Simonis* nomine ſpecioſus appareas, ſed loco Iudæ Iſcariotæ: nullius enim Apoſtoli perſonam maiore cum decoro geris, quàm huius.

Ait Ribadeneira: Ignatio ſtudiis philoſophicis occupato, rurſus Dæmonis aſtu, obortas eſſe cogitationes de rebus ſpiritualibus, quibus curſum ſtudiorum feliciter inchoatum verſipellis ille hoſtis remorari tentarit. *Ex quo ſpiritu*, inquis, *cogitationes illæ ortæ ſint, quæri poſſit*. Quid opus eſt quærere, ex quo ſpiritu ſint ortæ; cùm ipſe Ribadeneira fateatur, non ab alio ortas, quàm ab illo; qui nunc Ignatium per os & calamum tuum maledictis inceſsit. *Fuerunt ergo*, inquis, *cogitationes diabolicæ*. Omnino diabolicæ: quia à diabolo excitatæ; etſi nō diabolicæ, ſi materiam ſpectemus, circa quam verſabantur. Erant enim de rebus cœleſtibus; ad quas quid mirum, ſi decipiendi cauſſa ipſe Cacodęmon inſtiget: Dolus an virtus, quis in hoſte requirat?

Portò Dæmonem ad pietatis exercitia partim internis cogitationibus, partim externis ſuaſionib⁹, excitare poſſe et ſolere, teſtatur S. Antonius

S. Athan. in vitaS. Antonij.

apud S. Athanaſium multorum annorum vſu edoctus. *Solent*, inquit, *Dæmones cum modulatione nonnunquã apparẽtes pſallere; Prô nefas, adhæc & impuro ore ſacra Scripturarum eloquia meditãtur: Dormientes quoq; excitant ad orandũ vt totius noctis ſomnum eripiant; pleroſq; etiam, dum ſe in Monachorum nobilium habitu transferunt, Monachos coërcent, & priſtina, quorũ conſcij ſunt, peccata imputant; ſed ſpernendæ ſunt eorum increpationes, & admonitiones ieiunandi, vigiliarum quoq; fraudulenta ſuggeſtio. Huiuſmodi enim exhortamenta deprauatoria ſunt itineris, quod ducit ad cœlum. Idcirco cũ veniſſet Dominus in terras, & vera de eo Dæmones prædicarent, (verè enim dicebant: Tu es Chriſtus filius Dei viui) vociferantium ora claudebat, ne cum præconio veri, peruerſitatis venena miſcerent; & vt nos eius exemplo, etiamſi profutura ſuaderent, in nullo his commodaremus aſſenſum.* Et paulò pôſt: *Chriſtus ſilentium, vt Dominus imperauit: vt nos Diabolo nihil credamus, & vincimus. Si orare compellunt, ſi ieiunia ſuadent, non ex eorum nos monitis, ſed ex noſtra conſuetudine id agamus.*

Scribit Ribadeneira, Ignatium partim ex ſtudiorum laboribus; partim ex volũtariis corporis afflictationibus grauẽ morbũ contraxiſſe. Hic tu, veteri more, *quaſi nulli vnquam ſtudioſo cõtigerit, vt ægrotaret vel eadem, vel aliis de cauſis.* Primùm, vix credo aliquem ſtudioſum Lutheranum aut Caluinianum in morbum incidiſſe, ob corporis afflictationes vltrò & ſpontè ſuſceptas: niſi per huiuſmodi afflictationes intelligere velimus potationes, quibus ſanè nõnulli non

modicè

modicè & animam & corpus affligũt. Deinde non ſolus Epaphroditus(quem Apoſtolus *fratrẽ & cooperatorem*, & *commilitonem ſuum* vocat)*propter opus Chriſti*, hoc eſt, propter cõtinũos in propaganda fide Chriſtiana labores, *infirmatus eſt vſque ad mortem:* Et tamen Apoſtolus id literis prodere non intermiſit; probè gnarus, non ea tantũ ſcriptis conſignanda, quæ alicui ſint propria & ſingularia; ſed & ea, quæ quis cum cæteris communia habet; ſi ſint alioqui memoratu digna. Philip. 2.

Creatus eſt Ignatius Magiſter Lutetiæ Pariſiorũ, ſubito prius examine, quod *lapideũ* dici ſolet, vbi Miſenus noſter opportunã promendæ ſcurrilitatis occaſionem adeptus, ait, examen hoc ita nominari, *quod tantũ ad hoc admitterentur homines lapidibus, vel truncis, vel ſaxis ſimiles; aut qui lapides adorarent.* Scõmate hoc, Miſene, non feris Ignatium, ſed Academiam Pariſienſem, parentẽ fermè omnium in Europa Academiarum, cui *lapides* & *truncos* Academicis honorib⁹ inſignire, adeo inſuetum fuit, vt à ſeueritate in examinãdis candidatis adhiberi ſolita, examen illud *lapideum* ſit vocatum. Quanquã fateor, cauſſam huius appellationis à te adductã, locum habituram, ſi tu nomine, reꝗ; lithus examẽ illud ſubires. Vt enim rectè *regium examẽ* illud nominaretur, in quo de Regis alicuius doctrinæ periculũ fieret: ita ſi eruditio tua, (qui græcè λίθος es, latinè, *lapis*, voce nimirum & mẽte) examine aliquo exploraretur, examẽ illud verè *lithinũ* ſeu *lapideũ* eſſet, quia *lithus* ſeu *lapis* examinaretur.

Ceterum, quod Ignatius experiētia edoctus, quantum cura de victu parando ſtudiis officiat: poſtea ſtatuit, vt collegia Societatis, vbi literis opera nauatur, prouentus in communi poſsideant; id ita interpretatur Miſenus: *Ignatium ſuos ſic voluiſſe eſſe pauperes, vt iucundius viuerent in egeſtate, & lautius, quàm alij in opulentia.* De iucunditate parum abeſt, quin tibi vel nolenti verum excidiſſe confitear. Nam qui verè religioſus eſt; non magnis opibus iucundius corpus curat, quàm multi, quibus nec tellus, nec pontus ſatis deliciarum proferre poteſt; pari modo lautius itidem viuit; quàm multi in opulentia. Lautitiam enim non metitur rebus ipſis, ſed animo paucis & modicis contento; cui id etiam nimis lautum eſt, quod delicatioribus ne ſatis quidem lautum eſt, imò ne lauti quidem nomine dignum. Denique ſi Ignatius nos eſſe voluit,
2. Cor. 6. tanquam *nihil habentes & omnia poßidentes*, iuxta Apoſtoli monitum, quid habes, quod carpas?

Sub finem huius capitis arguis auctorem inconſtantiæ: Dixerat, Ignatium voluiſſe noſtris, ſtudiorum tempore, meditationes & occupationes iuuandi proximum moderatas eſſe: *Vide*, inquis, *hic leuitatem & inconſtantiam Ieſuitæ.* Quã verò inconſtantiam? *Quia multis in locis ſpirituales meditationes ita commendat, vt proram & puppim ſalutis humanæ in illis collocare videatur: hic illis doctrinæ progreßionem præfert.* Nullam ego hic auctoris inconſtantiam, ſed incredibilem tuam calumniandi impotētiam video. Quando enim

vnquam

vnquam, vel Ignatius dixit, vel Ribadeneira ſcripſit, noſtris totum tempus in meditationibus ſpiritualibus inſumendum eſſe, neglectis ſtudiis? Nam licet cœleſtia contemplari res ſit longè fructuoſiſsima & ſaluberrima, & licet proximorum ſaluti procurandæ inſiſtere, opus ſit omnium prædicatione digniſsimum: Ignatius tamen, poſtquam litteras tractare cœpit, ſemper laudabilius duxit: ſi quis moderatè vtroque vtatur; quò poſtea, factis in ſcientia neceſſariis progreſsibus, vtrique, & potiſsimum ſaluti animorum, vberiore emolumento vacare queat.

In capite ſecundo refert, præter cetera, Ribadeneira; quomodo Ignatius inuidorum quorundam maleuolentia, Pariſiis ad Inquiſitorem fidei ſit delatus. Quid Miſenus? *Vix*, inquit, *riſum hic teneo*. An ne tibi tam ridiculum videtur, vocari ad Inquiſitorem fidei redditum rationem criminum, quæ ſeu verè, ſeu falsò obiiciuntur? Atqui ſi ipſe vocareris, riſum, opinor, non modo teneres, ſed & pallidus oſſa tremor quateret; & forſan comæ ſtarent, & vox intercluſa faucibus hæreret. *Aueo*, inquis, *ſcire, cuius erroris idololatra idololatram inſimularit*. Si tanta te huius rei cognoſcendæ cupiditas tenet; proficiſcaris Pariſios, forſan in archiuis Inquiſitorum reperies; quæ Ignatio in ſpecie ſint obiecta: Nam auctor noſter tantum monet, Inquiſitorem generatim à nonnullis monitum, caueret, ne quid peregrinæ doctrinæ ab Ignatio, maximè per exercitiorum libellum inueheretur, quæ cauſſa, cur librum illum inquiſitor

voluerit perlegere, quo perlecto, non modo Ignatium abſoluit: ſed & libri deſcribendi poteſtatem ſibi fieri petiit. *Liber ille*, inquis, *vt mihi videtur, proculdubio plenus fuit precatiuncularum ad D. Virginem, D. Petrum, & alios Sanctos.* Iterum ades, cum tuo *proculdubio*; quo quoties vteris; proculdubio mentiris, vt & hic. Quomodo enim *proculdubio* ſcire potes, librum, quem nunquam videris, huiuſmodi precibus eſſe refertum? Ego certè nullam vnquam precationem ad D. Petrum, alióſue ſanctos in toto exercitiorum libro reperire potui; imò nec ad D. Virginem, niſi quod in nonnullis meditationibus Ignatius præcipit, vt ad D. Virginem precatio, gratiæ alicuius impetrandæ cauſſa, inſtituatur.

Quod autem Ignatius impauido ſemper animo ad Inquiſitores adiit, ſemelq́ue Rhotomago rectà Pariſios contendit, relictis omnibus, vt ſe iudici illi ſiſteret; id tu putas potius ſilendum, quàm ſcribendum fuiſſe, cum *vel pueris iudicibus nullius ſit momenti.* An verò nullius momenti apud te eſt probatio veritatis & innocentiæ, & mens omni ſeſe poſcenti ſatisfacere prompta? Quis nocens vnquam vltrò ad iudicem accurrit? Quis non latibula quærit? Quis ſi prius non fugerit; fugam non meditatur? Non igitur nullius, ſed magni momenti res eſt; vt poſteris cõſtet, qua conſtantia, Deo & conſcientia fretus Ignatius, apud inquiſitores fidei ſeſe purgarit; imò tanti res hæc eſt momenti & ponderis; vt non vanè ſuſpicer, eam tibi prorſus eſſe inimitabilem. Si enim in Italia vel Hiſpania, vel in

Catho-

Catholicis Galliæ locis, ad tribunal illud accerſereris, mox, vt malè conſcius, fuga tibi proſpiceres, pedibus timor adderet alas. Et me non aberrare à vero, vel pueri Iudices fatebuntur.

Caput tertium exponit, quomodo Ignatius Pariſiis à virgarum ſupplicio ſit liberatus, cum Goueanus, Gymnaſij Præſes, in Ignatium id decreuiſſet, inductus malè ſanis partim ſuis, partim aliorum conſiliis. Hic Miſenus: *Caput tertium ridiculum plane eſt*: Satis apparet, te, vt ipſe confiteris, hæc legiſſe in Bacchanalibus, hoc eſt, tempore ridiculo cum omnia tanquam nouo Democrito videantur eſſe ridicula. An tibi res ridicula & pœna ludicra videtur, cum quis iam grandior natu in publico Gymnaſio virgis cædendus eſt, in tantæ iuuentutis conſeſſu, in tot ſeu profeſſorum ſeu præceptorum præſentia? Certè res tam ridicula eſt, vt qui paulò magis eſt ingenuus, malit extrema ſequi, quàm tale quidpiam perpeti. Quod ſi quæ ſors in hunc locum te aliquando deuoueret, aliter, niſi fallor, ſentires; ſtylumqúe verteres, & loco riſus lachrymas nobis, gemituſqúe dares. Nec verum eſt, quod ais: hoc periculum *interpretari Ribadeneiram quaſi Martyrium*. Vbi in toto hoc capite vlla Martyrij mentio? Non ignorauit Auctor plura ad Martyrium requiri, quam virgas, aut periculum virgarum. Quare quod ais, *ſtultè egiſſe auctorem hæc ſcribendo*, arbitror te multo ſtultius egiſſe mentiendo.

Nec

Nec placet tibi; quod Goueanus, mutata velificatione, ſupplicium in honorem conuerterit, ſeqúe ad pedes Ignatij abiecerit, & lacrymis veniam petierit. Quocirca *ſuperſtitioſum mancipium* à te honoris cauſſa appellatur. Non dubito, quin illum quoq; Tribunum, qui S. Paulum flagellari iuſſerat, pro *ſuperſtitioſo mancipio* habeas; quod ab incepto non modo deſtiterit, ſed etiam ſibi timuerit, poſtquam reſciuit, *quia Paulus ciuis Romanus eſſet, & quia alligaſſet eum*. Tu

Act.22.

profectò, non obſtante innocentia in Ignatio; neque etiam tam hac, quam iure ciuitatis Romanæ in Paulo, tanquam alter Verres, in ſemel ſuſcepto conſilio perrexiſſes, & tam Ignatium quàm Paulum loris egregiè concidiſſes pro Caluiniſtica tua manſuetudine & lenitate.

Caput quartum, inquis, agit de *diſcipulis* Ignatij. Auctor non nominauit *diſcipulos*, ſed *ſocios*. Primi, inquis, nominantur Petrus Faber & Franciſcus Xauier. Fabrum autem in primis ſibi obſtrinxit, *illumq; docuit, vt quondam Pythagoras ſuos, quotidie examinare conſcientiam ſuam*. Redis ad vſitatum tibi argumentum: Pythagoras ſuum auditorem docet, vt

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum:
Auſon. Idyll.16. *Omnia quàm longi reputauerit acta diei.*
Quid prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi?
Quid mihi præteritum, cur hæc ſententia ſedit;
Quam melius mutare fuit?

Quid

Quid volui, quod nolle bonum foret, vtile honeſto.
Cur malus ante tuli, num dictu, aut deniq; vultu
Perſtrictus quiſquam? Cur me natura magis quã
Diſciplina trahit? Sic dicta & facta per omnia
Ingrediens, ortoq; à veſpere cuncta reuoluens;
Offenſus prauis, dat palmam & præmia rectis;

Ergo non licet Chriſtianis eandem rationis à ſe repoſcendæ rationem inire; cum, vt iam in ſimili materia ſæpius admonui, potius concludere deberes, id tanquam aliquid ab ipſa natura, vel potius ab auctore naturæ Deo dictatum, & mentibus etiam infidelium inſculptum, amplectendum & ſuſpiciendũ eſſe. *Nam & de hac re dicendum* (vtor verbis Origenis) *inſitum eſſe hominibus eius ſenſum, quemadmodum moralis diſciplinæ reliquæ*, vnde hanc opinionem hauſit & Pythagoras & quiuis alius vel Græcus vel Barbarus. Licet igitur in doctrina examinandæ & explorandæ conſcientiæ Ignatius alium ducem non habuiſſet, quàm Pythagoram: non tam Pythagoram, quàm ipſum naturæ lumẽ, ſuper ſingulos à Deo ſignatum, ſecutus eſſet, quo lumine illuſtratus, ipſe etiam Pythagoras intellexit, hãc ſui diſcuſsionem, maximè ad profectum in virtutibus faciendum conducere: neque hoc tantum vidit Pythagoras, ſed & ſuper hac re *conſultus Apollo*, hoc eſt, ipſemet Cacodæmon, ore illius ſimulacri oracula fundere conſuetus; qui virum bonum & ſapientem, & qualis millibus ex multis vix vnus reperitur, eum haud vana prædictione pronunciauit; qui *Iudex ipſe ſui eſſet, ſeſeq; totum ad vnguem exploraret.*

Orig. lib. 1. contra Celſum.

Nec

Nec deferunt Chriſtiani duces, in quorum veſtigiis Ignatius pedes ſuos poneret. Audi quid Sozomenus de ſancto Antonio ſcribat. *Eum, qui præclarè vitam acturus eſſet, tum ad laborandum hortatus eſt, tum ad ſecum conſiderandum, rationemqúe ſedulo ineundam, quid noctu, quidque interdiu etiam egerit. Quod ſi quidquam contra quàm debuerat, commiſerit; vti illud ſcriberet in tabulis, quò de reliquo tum à peccatis ſibi temperaret, tum ipſum puderet ſui, ſi multa delicta in tabulis ſcripta offenderet; ſimulqùe vereretur, ne tabulis forte eius repertis, improbus ab aliis planè deprehenderetur.* Hæc Sozomenus de magno Antonio. Deniquè quid aliud ſuaſit ſanctus Paulus, quam examen conſcientiæ his verbis: *probet autem ſe ipſum homo:* Et, *quod ſi nos ipſos diiudicaremus, non vtique iudicaremur.* Sed ſatis in præſenti de examine conſcientiæ.

Sozom. li. 1. Hiſt. Eccleſ. ca. 13.

1. Cor. 11.

Acceſsêre, inquis, *ad hos duos Iacobus Laines, Alphonſus Salmeron, Simon Rodericus & Nicolaus Babadilla. Æquarunt hi omnes numero ſeptem, quot Planetæ ſunt; vel ſtellæ erraticæ.* Septenariũ numerum quæſiuiſti, vt conuicium faceres, quod tamen exuta conuicij natura in laudem tranſit. An enim neſcis, Miſene, ſeptem Planetas inter ſidera præcipuos eſſe, qui ita oberrant inæqualiter, vt nihil ſit æqualius, ita inconſtanter, vt nihil ſit conſtantius: ita mutabiliter, vt nihil ſit immutabilius: dato à rerum omnium conditore vnicuique proprio orbe, in quo non

fixus

fixus hæreret, ſed proprio motu cieretur, *Cæle-* Philo lib.
leſtia, inquit Philo, *ſemper ſui ſimilia currunt, re-* de Deca-
curruntq́ perpetuo, nullam prorſus mutationem ad- log.
mittentia. Quod ſi patres iſtos ideo perſtringe-
re vis, quod vno loco non conſtiterint, ſed va-
rias mundi partes docendi cauſſa, obierint,
noueris inprimis idem obiectum Chriſto & di-
ſcipulis à Celſo, qui hæc ad Chriſtum: *Cum di-* Orig. lib.
ſcipulis vltro citroq́ curſitas. 1. contra

Deinde quæro ex te, num Sol & Luna, Pla- Celſum.
netarum Principes, tantum terris prodeſſent, ſi
perpetuo vno loco hærerent, quantum nunc
proſunt, cum cœlum terrámque obeunt? Ter-
tiò, Philo reprehendit illos, qui has ſeptem ſtel-
las vocarunt *planetas* ſeu *errones, quod,* vt ait, *in* Phil. li. cit.
*cælo nihil ſit errori obnoxium propter beatam, fæli-
cem diuinamq́ huius naturam ab omni errore alie-
niſſimam; ſed quia curſum,* inquit, *tenent indiui-
ſibili & extremæ Sphæræ contrarium, parum pro-
priè ſidera erratica cognominata ſunt ab hominibus
temerariis ſuummetipſorum errorem illis adſcribenti-
bus, quæ in ſummi Imperatoris militia nunquam de-
ſerunt Ordinem.*

Addis numerum *ſeptenarium* à Pythagoreis
appellatum σεπτάδα pro ἑπτάδα, quaſi *venerabile,*
vt *venerabiles fuiſſe illos patres indicaretur.* Nihil
habeo, quod huic tuæ ſeu cõiecturæ ſeu nomi-
nis declarationi opponam: habeo quod apponã
ex Philone; qui de hoc numero non pauca, præ-
ter cetera hæc: *Mihi videntur primi nominum im-* Philo li. de
poſitores, quippe ſapientes, vocaſſe hunc numerum ἀπὸ mundi o-
τοῦ σεβασμοῦ, id eſt, *ab inſita maieſtate honeſta-* pificio.

teque

teque. Romani certe addito ſigma, quod deeſt in Græco vocabulo, clarius etiam exprimunt vim Etymologicam, ſeptem eum appellando à Maieſtate, vt dictum eſt, honeſtatéque ipſius. Idem. *Septenarij naturam neſcio an quis ſatis laudare queat, cum ea ſit præſtantior, quàm vt vlla facundia poſſit exprimi.* Et: *tanta in ſeptenario ſanctitas eſt ſita; vt praeminentiam habeat præ omnibus numeris non excedentibus denarium. Quam ob cauſſam ceteri quidem Philoſophi numerum hunc aſſimilant natæ ſine matre Virgini Victoriæ: Pythagorici verò vniuerſitatis huius Imperatori. Vocatur etiam ſeptenarius à proprietatis vocabulorum ſtudioſis abſolutorius, quia hoc abſoluuntur vniuerſa & perficiuntur.* Hæc ex Philone de numero ſeptenario in tuam gratiam; quandoquidem myſteriis numerorum delectaris. Si plura cupis ipſum Philonem adi, ſi tamen ſcis, quid libri Philo.

Sed necdum philoſophari deſinis de ſeptenario. *Inter alia huius numeri nomina*, inquis, *etiam numeratur, παρθένος, Virgo.* Quid mirum? iam audiſti ex Philone ſeptenarium *Virgini Victoriæ aſſimilatum fuiſſe.* Teſtatur idem Philo Ieſſæos venerari ſolitos *non ſolum ſimplicem ſeptenarium, ſed & vim eius multiplicem: caſtam enim ſciunt hebdomadem & ſemper virginem.* Idem alibi: *Hebdomas pro ſua natura, qua reliquos antecellit numeros, eſt virgo matre carens, valde familiaris vnitati & principio.*

Phil. li. de vita contemplat.

Phil. li. de Decalog.

Paulo

Paulo poſt, inquis, *acceſſerunt tres alij, Claudius Iaius, Ioannes Codurius, Paſchaſius Broëtus, vt iam patrum decas fieret.* Neque hic te fugit myſterium, tam tibi vis odora ineſt. *Hic numerus olim vocatus Atlas, in quo etiam myſterium latet*, inquis; Quod verò illud? *Sic enim fulciant Papatum Ieſuitæ, vt vertice ſuppoſito ſidera fulcit Atlas.* Papatus, hoc eſt, Eccleſia Catholica; non nititur, ſi neſcis, noſtris humeris; ſed Chriſto, & Petro Apoſtolo, gemina hac petra, aduerſus quam flare quidem poſſunt & ſtare inferorum portæ, non autem præualere. Super hoc fundamentum ædificare opus & munus eſt Ieſuitarum; vt & illud, præpedire quoquo modo licet, ne quis Hæreticus deſtructor accedat, & diuinæ huic ſtructuræ detrimenti aliquid demoliendo afferat. *Hunc numerum vocarunt*, inquis, *etiam ἀνάγκην & πίστιν, neceßitatem & fidem; vnde ſignificatum, Ieſuitas vi coacturos eſſe homines ad Romanā fidem.* De appellatione numeri non laboro; de cauſſa à te reddita iure dubito, quam tamen admitto, ſi velis ſignificatum, Ieſuitas vi doctrinæ & veritatis coacturos eſſe homines ad Catholicam fidem. Ieſuitæ enim non euangelizant ferro & igne; ſed Caluiniſtæ.

Porrò ſi quid ſolidi myſterij in decade ſeu denario numero reperire volebas, poterat id tibi pandere Philo, cuius hæc verba: *Impoſitores primi nominum, viri ſapientes, merito videntur appellaſſe hanc δεκάδα quaſi δεχάδα, quod capiat, comprehendátque omnia numerorum genera.* Quare Phil. li. de decalog.

Phil. li. de congreſſu quærendæ eruditionis cauſſa.

& ab eodem auctore *perfectiſsimus numerus* nominatur, & variis laudibus, variis in libris celebratur.

Quia verò animaduerto, te hoc patrum noſtrorum denario numero mirificè delectari, nõ abs re fore credidi, ſi in tuam gratiam hic adſcriberem, qui genus, vnde domo, ſinguli, quando ad Ignatium adiuncti, quo ordine, quando & vbi ad meliorem vitam tranſlati; idq; ſub breui compendio, tabulæ forma, quam ecce ſubiectam cernis:

Decem primorum Societatis IESV *patrum nomina, cognomina, nationes, Diœceſes, Ordo vocationis, dies, menſis, annus, & locus quo quiſque obiit.*

Vocationis ordo,	Nomen,	Cognomen,	Natio.
I.	P. Ignatius	Loiola	Cantaber.
II.	P. Petrus	Faber	Allobrox.
III.	P. Franciſcus	Xauier	Nauarræus.
IV.	P. Iacobus	Laines	Hiſpanus.
V.	P. Alphonſus	Salmero	Hiſpanus.
VI	P. Simon	Rodericus	Luſitanus.
VII.	P. Nicolaus	Bobadilla	Hiſpanus.
VIII.	P. Claudius	Iaius	Allobrox.
IX.	P. Ioannes	Codurius	Gallus.
X.	P. Paſchaſius	Broëtus	Gallus.

Diœceſis, Ordo, Locus, Dies, Menſis, Annus obitus.

Pampilonen.	5.	Romæ	31.	Iulij	1556.
Gebennen.	2.	Romæ	1.	Auguſt.	1546.
Pampilonē.	4.	In Sanctio inſula	2.	Decem.	1552.
Seguntinen.	7.	Romæ	19.	Ianuar.	1565.
Toletan.	9.	Neapoli	13.	Febru.	1585.

Viſen.

Viſen.	8.	Vlyſsipone	15. Iulij	1579.
Palentinen.	10.	Laureti	23. Sept.	1590.
Gebennen.	3.	Viennæ Auſtr.	6. Auguſt.	1552.
Ebredunen.	1.	Romæ	29. Auguſt.	1542.
Ambianen.	6.	Lutetiæ	14. Sept.	1562.

Iniere primùm Societatẽ Pariſiis, anno 1534. ſeptem priores, ad quos acceſſerunt tres poſteriores anno 1535.

CAPVT II.

Mendacia & Cauillationes Miſeni in caput quintum, ſextum & ſeptimum.

CAput quintum continet relationem de Ignatij diſceſſu ex Gallia in Hiſpaniam; & quidem in ipſius Ignatij patriam: Ex quo excerpit, more ſuo, Miſenus, quæ ad calumnias apta iudicat. Et inprimis Ribadeneiram inconſtantiæ arguit: *ſupra dixerat*, inquit, *multis ſceleribus ſe obſtrinxiſſe Ignatium; hic vt leniat & eleuet duriuſculè dictum, & lectorem à ſceleribus ad leuia errata adoleſcentiæ traducat; ait Ignatium acerbiſſimis conſcientiæ ſtimulis exagitatum, quod adoleſcens vnà cum aliis adoleſcentibus in hortum cuiuſdam Ciuis ſimul intraſſet, et fructuum aliquantulam copiam furtim abſtuliſſet, magno Domini damno.* Primùm vbi nam ſcripſit Ribadeneira Ignatium multis ſceleribus ſeſe obſtrinxiſſe, vt tu ſcribis? Nominabis forte caput nonum libri primi. Atqui eo loci non memorat Ribadeneira quid ipſe de Ignatio, ſed quid ipſe Ignatius de ſemetipſo ſenſerit, & quomodo recordatio-

ne delictorum ſuperioris vitæ (quæ ipſe ſcelera vocabat) inanis gloriæ blandimenta expellere voluerit. Secundò, vt maximè id ſcripſiſſet Ribadeneira; num propterea ſibi contradiceret; quod prӕteritis hoc loco aliis; recẽſeat id, quod Ignatiũ tunc maximè pungebat, ipſo natalis loci aſpectu ad memoriam illius potiſsimùm delicti excitatum? Tertio, num tam leue tibi videtur factum, tranſcendere in hortos alienos, & inde fructus clepere? Et vt leue ſit; an neſcis, quomodo viri ſancti etiam leuia errata defleant? An non monuit te Ribadeneira; quanto dolore ſimile peccatum, adoleſcentiæ non inſuetum, deploret Sanctiſsimus Doctor & Epiſcopus Auguſtinus in ſuis Confeſsionibus. Auſim affirmare, te ne adulteriũ quidem, ſi quod commiſiſti, tanto gemitu, tantiſq; lacrymis expiare, quantis beatiſsimus ille Antiſtes puerile illud pomorum furtum. Non affirmo, ne ſuccenſeas, te commiſiſſe adulterium; ſed quid facias; ſi feciſti; doceo: & vt de hoc incertus ſim; de altero tamen longè ſum certiſsimus.

S. Auguſt. lib. 2. confeſſ. cap. 5. & 6.

Ait Ribadeneira, quendam hominem, innocentem planè, in carcerem coniectum, ob ablatos ab Ignatio ſodalibuſq; fructus, certaq; pecuniæ ſumma mulctatum; & hoc vel in primis Ignatium afflixiſſe: Hic tu: *Ergo neceſſe eſt illum hominem vel mutum fuiſſe, qui negare factum nõ potuerit; vel iudices iniquiſsimos, qui non conuictum de furto bonis ſpoliarint. Quis non videt hæc & ſimilia pueriliter & putidè confingi?* Neutrum, mi Miſene, neceſſarium eſt. Non primum, quia fieri poteſt, & verò ſæpe fit, vt quis ſit innocens & minimè elinguis, factumq; ſtrenuè inficietur, & tamen

men condemnetur: quia neganti ſolùm Iudices non adhibent fidem, ſi adſint alia indicia & teſtimonia ſeu vera ſeu falſa, in foro tamen externo probabilia, cui moris, ſententiam ferre ſecundum *allegata & probata.* Nec alterum neceſſarium eſt: quia Iudex iuſtè poteſt, nō modò ſententiam alicuius mulctæ pecuniariæ; ſed mortis in innocentem pronunciare, ſi, ſeruatâ iuris forma & ratione, oſtenſum ſit, nocentem eſſe, ſaltem iudicio fori externi; nam coram Deo qui innocens eſt, nullis humanis teſtimoniis efficitur nocens. Quis ergo non videt hæc non pueriliter confingi, ſed à te petulanter calumniis traduci?

Subiungis, *paulò poſt mentionem facit legum Ignatij, de alea, de concubinatu Sacerdotum. De quo valde obſcurè loquitur.* Tu quidem hoc loco non obſcurè, ſed ſplendidè profectò mentiris: non enim leges illas tulit Ignatius; ſed hortatu Ignatij legitimus Magiſtratus; vt proinde non niſi mendaciter *leges Ignatij* appelles. Deinde, quæ obſcuritas in verbis Auctoris, cum refert, quodnam operæ pretium in ſua patria concionando fecerit Ignatius? En ipſa verba: Cum patrio more Virgines, quoad viro traderentur, capite aperto eſſent; peſſimo exemplo multæ, cum apud Clericos turpiter viuerent, perinde caput obnubebant, ac ſi legitimo eis matrimonio iunctæ fuiſſent: quibus fidem, quaſi maritis, præſtabant. Quod nefarium inſtitutum, ac ſacrilegum funditus tollendum curauit. Hæc Ribadeneira. Quid tu? Non intelligo hoc, inquis, de cōcubinatu, ſed virginum habitu. Quid

tu intelligas; id ſcilicet populus curat. Intelligere debes id, quod auctor intelligit, non quod tibi collibitum. Ribadeneira & de concubinatu, & de habitu, & de fide data ſacerdotibus tanquam maritis, intellexit. Nam & leges in concubinarios ſancitas eſſe dixit, & concubinas, matronarum more, tecto capite inceſsiſſe, & presbyteris, iuriſiurandi religione interpoſita, iunctas eſſe; hæc omnia merito *ſacrilegum & nefarium inſtitutum* nominauit. *Sed qualis*, ais, *hæc emendatio? Vetuit eas, quæ turpiter viuebant apud Clericos, caput obnubere*; Non tantum hoc, bone vir, ſed plus præſtitit: nempe tria illa, quæ paulò ante dixi. Quod ſi etiam hoc tantùm effeciſſet, ne ſi quæ cum Clericis turpiter conſueſcerent, Magiſtratus eas pateretur, tanquam matronas, legitimo matrimonio copulatas, incedere; an non Ignatius rem præclaram præſtitiſſet? Quid enim turpius, & quid ad mores corrumpendos accommodatius, quàm ſi opinio illa inualuiſſet, meretrices eſſe Clericorum legitimas coniuges? quod neceſſariò euenturum erat, tum ex pari cum matronis habitu; tum ex fide tanquam maritis data. *At magnam*, inquis, *iniuriam fecit Virginibus, cum paſſus eſt eodem habitu vti ſcorta, quo caſtæ puellæ vtebantur.* Forte Ignatius, tertium habitum his ſcortis præſcribi curaſſet, ſi te conſultorem adhibuiſſet: te, inquam, qui probè videris noſſe, quo veſtitu meretrices ſint conueſtiendæ: Interim ignoſces Ignatio, ſi huius artis penitùs rudis, obtinuit, vt eo habitu vterentur iſta proſtibula, qui declararet & quid eſſent, & quid non eſſent, vt hac ratione maior pudor incuteretur impudicis; & maior itidem terror, vel

hor

horror iniiceretur pudicis, ne impudicitiæ ſeſe conſecrarent. Tertullianus non obiecit Romanis: nullum ſeruari diſcrimen inter meretrices & virgines, ſed inter *matronas & meretrices.* Enumerans enim varias morum corruptelas, *Video,* inquit, *et inter matronas atq; proſtibulas nullũ de habitu diſcrimen relictum*; nõ ignarus; quantũ ex hac ſimilitudine ſcelerum & flagitiorũ naſceretur. Tertull. in Apolog.

Hic, inquis, *notabis, quanta religione votum caſtitatis à Clericis Pontificiis ſeruetur, ipſis Ieſuitis teſtibus.* Scimus & dolemus non omnes facere officium. Nullus ager tam fertilis & cultus: cui inimicus homo non ſuperſeminet Zizania. Subit mentem, quod Origenes Celſo reſpondit, tu id à me habe, donec infra fuſius hac de re agemus. *Eccleſia Dei* (catholicæ) *per Chriſtũ erudita, collata ad vulgares cœtus hominũ*(prædicantiũ)*plane ſunt mũdi lumina. Quis enim nõ fateatur deteriorẽ Eccleſia noſtra partẽ, collatã cũ vulgaribus cõcionibus* (prędicãntiũ)*longè praſtantiorẽ eſſe?* Notũ eſt, Miſene, quæ ſint Lutheri, Caluini, veſtrorũq; miniſtrorum & prædicantium de caſtitate decreta & placita; quæ ſatis indicant, quam procul à vobis exulet Pudicitia, *flos morum, honor corporum, decor ſexuum, integritas ſanguinis, fides generis, fundamentum ſanctitatis, praiudicium omnis bona mentis.* Orig. lib. 3. contra Celſum. Tertull. li. de pudicit.

Ex Hiſpania venit Ignatius Genuam, grandi inter nauigandum tempeſtate defunctus. *Qua fortaſſe nulla fuit*, inquit Miſenus. Quid ſibi vult iſtud tuum *fortaſſe?* Vnde ſcis nullam *fortaſſe* fuiſſe, vel vnde hoc ſuſpicaris? An quia Ignatio idem accidere non potuit, quod aliis infida

per æquora euntibus plerunq; accidit? Non v-
nius ſed plurium dierum traiectus eſt Valentia
Genuam. Num tot diebus fieri nequiit, vt tem-
peſtas exiſteret, nauemq́; qua Ignatius veheba-
tur, in graue diſcrimen coniiceret? Si quis ex
Ethnicorum numero aſſereret procellas illas,
quibus in mari Galilęæ diſcipulos agitatos re-
Matth.8. fert Euangeliſta, fortaſſe nullas fuiſſe; an non
Marci 4. eum vel hoc nomine temerarij mendacij redar-
Lucæ 8. gueres, quod ſine vlla ratione, vel in ſpecie pro-
babili, id affirmaret; cum qui hoc aſſerit, aſſer-
tionis ſuæ cauſſam aliam dare non poſsit; quàm
quia credere nolit: Quam enim aliam daret?
Quod autem ob tempeſtates, quas tulit Ignatius
in mari, *Neptunum ei ſemper infeſtum fuiſſe* ais, for-
te idem dices de Chriſto & Apoſtolis (quando-
quidem Euangeliis æque ac profanis hiſtoriis
fide tantum humana aſſentiris) cum legis qui-
bus procellis aliquando ſint exagitati: niſi for-
Matth.14. taſsè Neptunus non incolat illa Iudææ maria,
Marci 6. ſed tantum mare mediterraneum & Oceanum.
De ſancto Paulo non dubito, quin mireris; cur
Neptunus magis vel æquè ei fuerit infeſtus, ac
Vlyſsi Homerico, quippe qui *ter naufragium*
fecerit, & *in periculis fluminum & maris* toties
verſatus fuerit.

2.Cor.11. Pari modo, cum Caluiniſta iſte confictum ſu-
ſpicatur; quod Ribadeneira ſcribit, de periculo
vitæ adito ab Ignatio, in itinere Genua Bononiã,
cum eò proceſsiſſet ignarus, vnde nec regredi,
nec progredi poſſet: quam, rogo, huius ſuæ ſu-
ſpicionis cauſſam adfert? An nõ enim ſæpius in
mõtibus & rupibus cõtingit, vt dũ quis impro-
uidus progreditur, tandẽ regrediendi ſibi facul-

tatem ademptam videat? Lege ſi lubet apud Stephanum Pighium, commemorabile huius rei exemplum, & erubeſce, ſi tamen necdum frontem omnem tot mendaciis & calumniis amiſiſti. Pigh. in Hercul. Prodic.

Cùm Ignatius Bononiam perueniſſet, caſu decidit ex ponticulo ligneo in ſubiectam foſſam, ex qua, cum cœno oblitus, ſordibusque fœdatus emerſiſſet, riſum ſpectantibus mouit, vrbemque obambulans, neminem reperit, qui vel obolum, vel panis fruſtulum largiretur. Tu factum hoc vocas *lepidam hiſtoriolam*. Videris imitari inuidiam; cui nihil lepidum; nihilque ad commouendum riſum idoneum, niſi quod cũ alieno infortunio coniunctum eſt. *Riſus abeſt*, ait ille; *niſi quem viſi mouêre dolores.* Addis, *non fuiſſe mirum ſtipem nullam Ignatio datam; quis enim homini cœno oblito daret aliquid.* Imò ſi argumenta miſericordiæ excitandæ humano modo æſtimare velimus, quis tali homini non daret? niſi fortè Caluinianum Euangelium ita beneficentiam in mendicos commendat, vt non niſi bene lotos, comptos, & nitidos eleemoſyna ſubleuãdos eſſe doceat?

Quod ſi huiuſmodi homini nihil impertiendum eſt, antequam veſtes abluat, ne, vt tu dicis, *vel fœtore offendat, vel attactu alios fœdet, vel aſpectu terreat*; multò magis vacuos abire iubebis, quos vel lepra horribiles effecit; vel cancer auribus naribusue truncauit, exeſis genis, aliuſue morbus deformauit; ne te *fœtore offendant, vel attactu fœdent, vel aſpectu terreant*, non modò vi-

gilantem, ſed & dormientem; facile enim Morpheus, aut ille, quem *Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus nominat*; puſionem iſtũ obiectis terrificis formis terrefaceret.

Sextũ caput explicat, quomodo Ignatius Venetiis ſit accuſatus, & innocens declaratus. *Accuſatores*, inquit Miſenus, *non nominãtur, neq; criminis certi vlla ſit mẽtio.* Accuſatores in ſpecie nominare nihil attinet; cũ ad veritatem hiſtoriæ parũ aliquando faciat. Quod ſi omnino neceſſarium arbitraris, vt accuſatorũ vel teſtium nomina exprimantur; ſciſcitari poteris ex Matthæo Euan-
Matt. 26. geliſta, cur contentus fuerit dixiſſe: *Nouiſsimè autem venerunt duo falſi teſtes, & dixerũt, hic dixit, etc.* curq́; nominatim nos non docuerit, quinam iſti criminatores fuerint. Nũ certi criminis mentio fiat (quamuis neq; hoc ad fidem hiſtoriȩ prorſus pertineat) nũ verò tu hîc, more tuo, egregius ſis fingendi artifex, intelliget lector ex his Ribadeneiræ verbis: Quidam vel maleuolentia ſuffuſi, vel falſa perſuaſione decepti, ſparſerunt, fugitiuum illum eſſe, in Hiſpania non ſemel vinctum in cuſtodia fuiſſe, igni tradita combuſtaque ipſius ſtatua, profugiſſe; ne Pariſiis quidem licuiſſe homini viuere: ex qua etiam vrbe fugiens ſuæ ſaluti conſuluiſſet. Hæc auctor. Annon certum crimẽ propter crimina fugitiuum eſſe? Annon certum crimen propter crimina exuſtum eſſe, tametſi in imagine? Nonne certum crimen & ſuſpectæ & damnatæ doctrinæ auctorem videri? Sed niſi tu de incertis criminibus calumniareris, haud tibi perpetuò mendacia certa ſupperterent.

Caput

Caput ſeptimum exponit, quo pacto Socij Lutetia ad Ignatium venerint. Ait Ribadeneira: tres; qui Sacerdotes erant, quotidie rem diuinam feciſſe: Septem reliquos virtute panis cœleſtis aduerſus graues, longæ moleſtæque viæ difficultates ſeſe cõmuniiſſe: *Hunc vſum Euchariſtiæ,* inquit Miſenus, *nobis Chriſtianis ignotum, notent Ieſuitæ, ſi qui fortè adhuc in Galliis deliteſcunt.* Quid mirũ, ſi vſus iſte Euchariſtię vobis nomine Chriſtianis, re Caluiniſtis ſit ignotus; cũ ipſa Euchariſtia, hoc eſt, fons & origo huius fructus, vobis ſit ignota? Nam Chriſtianis, quibus Euchariſtia nota eſt; ignotus eſſe nequit ſaluberrimus iſte tanti Sacramenti fructus, quid enim cor hominis magis aduerſus omnes ingruẽtes tempeſtates & difficultates confirmat, quàm panis iſte cœleſtis, habens omne *delectamentum ſuauitatis,* & in *cuius fortitudine* per auia & inuia huius vitæ deſerta, vſq; ad montem Dei Horeb, cum ſancto illo vate contendimus. 3. Reg. 19.

Sequitur, inquis ἀξιόλογόν τι. Quid illud? Quia ruſticus in Galliis curioſius cõtemplans ſeptem illos patres, *aliquam*, dixit, *prouinciam reformaturi diſcedunt*. Tu, *crediderim*, inquis, *audiendo fuiſſe deceptos Ieſuitas, & ruſticum dixiſſe deformaturi.* Deciperis, Miſene; nihil præ ſe ferebant patres illi, quod argumento eſſet futuræ alicuius deformationis; ſed omnia in illis ad reformationem comparata erant. Si Lutherum, Bucerum, Munſterum, Zuinglium, Martyrem, Caluinum, ſimul iter facientes conſpexiſſet, planè mihi

perſuadeo,

perſuadeo, ruſticum illud dicturum fuiſſe, impulſu Spiritus ſancti, quod tu nunc dicis de ſeptem illis patribus, impulſu Diaboli; quia quò iſti pedem intulerunt,

Protinus irrupit
Omne nefas, fugêre pudor, verumq; fidesq;,
In quorum ſubiêre locum fraudesq; doliq;,
Inſidiaq;, & vis & amor ſceleratus habendi.
Victa iacet pietas, & virgo cæde madentes
Vltima cœleſtum terras Aſtræa reliquit.

Nec occurrit modò cum quibus aptius illi tui reparatores Euangelij conferri queant, quàm cum deformibus & macilentis bobus, quas vidit Pharao, *quæ deuoratis & conſumptis prioribus, nullum ſaturitatis dederunt veſtigium: ſed ſimili macie & ſqualore torpebant.* Vt igitur illæ viſæ ſunt reformare omnia abſumendo, & ſtirpitus, quidquid exſtabat euellendo: ita iſti quidquid decoris & nitoris in rebus Eccleſiaſticis erat: exſcindendo & exterminando reformarunt; ſublatis & euerſis altaribus cũ Eccleſiis; exuſtis Sanctorum imaginibus, direpta ſacra ſuppellectile, Sacerdotibus proſcriptis aut trucidatis, Monaſteriis in profanos vſus commutatis; expulſis Monachis. Quod ſi hoc eſt reformare, non deformare, tunc profecto Turcæ reformatores, non deformatores erunt; quia non aliter agunt; quàm veſtri illi Prophetæ egerint: imo, ne mentiar, non paulò humanius cũ Chriſtianis templis agunt; quàm Caluinus & Caluiniani egerint.

Geneſ. 41.

Latet etiam aliud myſterium, inquis, *in præſagio ruſtici, ſignificatum eſt fore aliquando, vt primi inter*

Chriſtianos

Chriſtianos Galli, ſuo territorio diſcedere iubeant Ieſuitas. Quiduis, vt video, quoduis tibi ſignificat. Egregium interpretem pręſagiorum Miſenum, cuius opera, ſi vſus fuiſſet Pharao in interpretatione ſomniorum; primas pręripuiſſet Ioſepho. Gen. 41. Si Nabuchodonoſor; principem locum nunquam Daniel obtinuiſſet. Contemplare, quæſo, Daniel. 4. Miſene, propius tuum præſagij illius delirium. Ruſticus Gallus patres illos curioſius intuitus repentino afflatu concitus, *aliquam*, inquit, *prouinciam reformaturi diſcedunt.* Significatum eſt ergo primos fore Gallos, qui Ieſuitas exterminēt. Qui huius tui acuminis acumen non capit, is tantum capit, quantum tu. De Gallicana illa Lib.1.c.1. cauſſa ſuprà iam, quantum ſatis erat, actum eſt. Hîc tantum ex te quęro: quid detrimenti Eccleſiæ attulerit perſecutio illa magna, quæ poſt necem Stephani exſtitit in Eccleſia, quæ erat Hieroſolymis; *& omnes*, inquit S. Lucas, *diſperſi ſunt* Act. 8. *per regiones Iudaæ & Samariæ, præter Apoſtolos. Calamitas*, inquit ille, *ſæpius diſciplina virtutis eſt. Vires denique & mentis & corporis ſine laboris exercitatione torpeſcunt.* Minut. in Octauio.

Iam peruentum eſt, inquit Miſenus, *ad narrationem, quam nemo, credo, qui ſaltem homo ſit, non canis vel porcus, ſine horrore & nauſea legere poterit.* Quæ verò illa narratio, quæ Miſeno ſtomachum mouit, imo euertit? *Franciſcus Xauerius, Venetiis in Xenodochio, non contentus fuit ea ſedulo præſtare, quæ ſordidiſſima erant; vt horrorem, quem ſentiebat, perfectius vinceret; ſanioſa vlcera interdum lingebat:*

Hæc

Hæc narratio Miſeno tantã nauſeam cõcitat, vt, quod alibi ſcribit, Xauerij *ſine nauſea* nequeat meminiſſe, & in hanc exclamationẽ erumpat: *Os non durũ, ſed tetrum & rancidũ*. Lubet tamẽ in hac materia nõnihil immorari, & te accuratius examinare; quæ tandẽ ſit tantæ nauſeæ cauſſa, ſi interim, dum hac de re ſermocinamur, vomueris, forſan ſanaberis: quia nauſea hæc non tã ab externo, quàm ab interno vitio proficiſci videtur. Quid ergo tibi tantũ nauſeæ parit? An quia Xauerius ægris & miſerandũ in modum, vi morbi deturpatis, ſedulò inſeruijt; eosq́ manibus ſuis fouit, erexit, tulit, tranſtulit; idq́ in Xenodochio ſeu Noſocomio? Quantã igitur nauſeã tibi concitaſſet S. Fabiola, clariſsima fœmina; *Quæ*, vt inquit S. Hieron. *prima omnium Noſocomium inſtituit, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & conſumpta languoribus, & inedia miſerorum membra foueret. Deſcribam diuerſas hominum calamitates, truncas nares, effoſſos oculos, ſemiuſtos pedes, luridas manus, tumentes aluos, exile femur, crura turgentia, & de exeſis ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pedore confectos humeris ſuis ipſa portauit? Quoties lauit purulentam vulnerum ſaniẽ, quam alius aſpicere non valebat? præbebat cibos propria manu, & ſpirãs cadauer ſorbitiunculis irrigabat. Scio multos diuites & religioſos ob ſtomachi anguſtiã, exercere huiuſmodi miſericordiã per aliena miniſteria & clementes eſſe pecunia, nõ manu: quos equidem non reprobo, & teneritudinẽ animi nequaquã interpretor infidelitatẽ: ſed ſicut imbecillitati ſtomachi veniã tribuo,*

S. Hieron. epiſt. 30.

buo, ſic perfectæ mentis ardorem adoro, in cælum laudibus fero: magna fides iſta contemnit.

Num & hic nauſeas, Miſene? Aliũ ergo te ſtomachũ habere oportet: aliũ S. Hieron. te Caluinianũ, Hieronymum Chriſtianũ, qui adeo nihil hic nauſeę ſenſit; vt quoſdã, qui idẽ factitare ſine nauſea nõ poterãt, non quidẽ vituperet; ſed nec cõmendet tamen; vt vel hinc intelligas, quibus coloribus te Hieron. depinxiſſet: ſi te, vel talia audiẽdo nauſeare vidiſſet. *Ille quẽ deſpicimus*, Miſene, *quem videre non poſſumus, ad cuius intuitum* (& memoriã) *nobis vomitus erumpit: noſtri ſimilis eſt: de eodẽ nobiſcum formatus eſt luto, iiſdem cõpactus elemẽtis: Quidquid patitur, & nos pati poſſumus. Vulnera eius exiſtimemus propria, & omnis animi in alterum duritia, clementi in noſmetipſos cogitatione frangetur.* Hæc S. Hieron.

Forſan nauſeas quoq;, cũ legis, aut recordaris, quid Placilla Imperatrix, vxor Theodoſij Magni egerit; de qua hæc Theodoret. *Mox omni cura cõplexa eſt corpore mutilatos & labefactos omnib. membris, nõ quidẽ vſu ſeruorũ, neq; ſatellitũ miniſterio, ſed ipſa executrix huius rei, ad diuerſoria illorũ vadens, & ſingulis neceſſaria ſuppeditãs. Eodẽ modo & Eccleſiarũ hoſpitia viſens, decũbentes opera ſua medicabatur, & ollas ipſas prehẽdens, & iuſcula deguſtans, & patinas deferẽs, et panẽ frãgens, et epulas præbẽs, ac pocula eluẽs, aliaq; faciẽs omnia, quæ putabãtur eſſe opera ſeruorũ, atq; ancillarũ.* Hęc Theodore. de Imperatrice: Theodor. lib. 5. hiſt. Eccleſ. ca. 18.

His duabus fœminis addam & viros: Noſti Ioannem Damaſcenum? At forſan hic non modò nauſeabis, ſed & quidquid pituitæ

ventri-

ventriculũ malè afficit, eiicies: Damaſcen⁹ ergo, cùm nouitius adhuc religioſæ vitæ tirocinium poneret, hoc mandatum à ſuo magiſtro accepit: *vt tranſiens per circuitum labra* (Monaſterij) *per ſe ipſum in ſingulis Monachorum cellis ſordium domũculas, & latrinas expurget. Qua ſententia Ioannes valde lætatus dixit, id mihi facile erit, atque adeò voluptati ſummæ. Igitur è veſtigio abit, & conquiſitis, acceptisque ſcopis, nec non aliis purgatoriis inſtrumentis, cellam eius, qui propius ſenem habitabat, accedit, eamque ingreſſus manus illas inquinare cœpit, quæ multis antea aromaticis odoribus fragrabant.*

Ioã. Patriarch. Hieroſol. in vita S. Damaſcen.

Leproſum horribili ſpecie, *cuius iam multa membra morbus exederat, & vocem quoq; ademerat,* domi ſuæ alebat Anaſtaſius Presbyter, vt teſtatur Amphilochius, eique fideliſsimè miniſtrabat: ad quem cùm aliquando diuertiſſet S. Baſilius, multis precibus à Presbytero contendit, vt miſerando illi homini nocte vna ſeruire poſſet. Nec abnuit ille. *Relicto igitur Baſilio in cellula cum leproſo, clauſoque oſtio abſceſsimus,* inquit Amphilochius, *At ille vulnerum ſanator preces pro eo ad Dominum fundens, & tota nocte obſecrans Deum, reddidit illum ſanitati.* Quàm diſpar tu Anaſtaſio & Baſilio, qui ſi vel vna hora huiuſmodi elephantiaco tuam operam locare deberes; non modò nauſeares, ſed *pulmoneũ vomitum vomeres,* niſi fortè hæc & ſimilia, quæ manibus duntaxat peraguntur, non mouent tibi nauſeam; ſed hoc potiſsimùm, quod Xauerius fluẽtia tabo vlcera

Amphiloch. in vita S. Baſil:

lingua

lingua linxerit. Hoc videlicet tolerare nequis. Ob hoc Principes, Comites, Nobiles alloqueris, *ne patiantur eiuſmodi Cynicos menſis ſuis aſsidere.* At memineris, Miſene, quæ & qualia medici aliquando non modò oculis inſpiciant, manibuſq; contingant; ſed & ore guſtent, vt ægrum curent. Quid ergo criminis admittet ille, qui nimis delicatum ſtomachum paulò robuſtiorem efficere volens, languenti & faſtidienti eam medicinam adhibet; quam adhibuit Xauerius? Apud Homerum exſugit ex vulnere Menelai ſanguinem concretum Machaon Medicus; quem credo, ob id non repulit à ſua menſa Menelaus, vt nec Rex Regum Agamemnon. Quod ſi quis medicus eadem diligentia ſeu vulnus, ſeu vlcus tuum curaret; non dedignareris, opinor, cum illo eſſe & comeſſe, neq; loco Cynici, ſed hominis valde benefici haberes. Cùm Galenus ſiſtendi doloris ex morſu vel aliunde orti rationẽ tradit, duplici modo id fieri docet, nempe eius quod dolorem creat *vacuatione,* aut *alteratione. vacuant,* ait, *calefactoria omnia; & quæ citra calefactionem vehementer trahunt*; additque; *Sunt autem & qui ore ſuo virus extrahunt, ægræ videlicet particulæ admoti, ipſamque labiis complexi.* Hæc ille. Quod ſi tu morſus à vipera vel cane rabido incideres in Medicum tuæ ſalutis tam amãtem, vt inſpiratum venenum ſuctu eliceret; an præ nauſea vomeres? An os *tetrum* & *rancidum* intonares? Quod igitur medicis permittis; hoc permitte etiam illis, qui ſtomachi ſui imbecillitatẽ curare, & perfectam de ſe victoriam reportare ſtudent.

Galen. lib. 13. de mor. curand.

Pariſiis leproſo cuidam oſculum & ſanitatẽ ſimul tulit S. Martinus. Rem ita memorat Sulpitius: Apud Pariſios, dum portam ciuitatis illius magnis ſecum *turbis ineuntibus, introiret, leproſum, miſerabili facie, horrentibus cunctis, oſculatus eſt, atque benedixit, ſtatimque omni malo emundatus eſt.* Et tamen os hoc, iudicio tuo, *non durũ, ſed tetrum & rancidum* epulis Maximi Imperatoris accubuit, & ex eodẽ, quo Imperator ipſe, poculo bibit. Quod neſcio num aliquando puriſsimo Caluiniſtæ huius ori ſit obuenturum.

Sulpit. in vita S. Martini.

Obiicis; *In Euangelica hiſtoria canes lingebant vlcera Lazari; iam conuerſa ratio:* Neſcio quid his verbis velis: explica, amabo, planius & clarius. An vis ideo non licere; quia canes id fecerint? Vide, obſecro, ne te, vt & illum epulonẽ, potius factum hoc canum condemnet: quod, audeo dicere, ſi epulo ille imitatus eſſet, in inferorum ſupplicia non incidiſſet; tantum abeſt, vt peccati quidquam admiſſurus fuiſſet, ſi, vt canes illi, vlcera Lazari miſericorditer linxiſſet. *Horũ ergo lingua*, id eſt, tua tuique ſimilium, *grauius torrebitur*, (concludam enim locum hunc cum ſancto Paulino) *qui debilitates modò pauperum vel horrent, vel irrident, faſtidioſi letaliter & faceti, qui prætereunt, & canibus lambenda dimittunt vlcera proximorum. Nonne verius* (quæſo te) *dicendi canes, qui ne canes quidem in curandis atque mulcendis hominibus imitati ſunt?*

Luc. 16:

S. Paulin. epiſt. 31.

Ait Ribadeneira à patribus in Noſocomio verſantibus, ægrorumque turbæ miniſtrantibus, iacta eſſe fundamenta probationum Socie-

tatis. *Præclaræ*, inquit Miſenus, *probationes, quæ, credo, iam pridem inter Ieſuitas exoleuerunt.* Quo argumento inductus credis has probationes deſiiſſe? Atqui minimè id crederes, ſi inter Ieſuitas non inter Caluiniſtas vitā agitares. Tirones Ordinis noſtri, vbicunq; ſunt publica valetudinaria, vt paſsim in Italia, ad ea deſtinantur, vt ægris ſeruiant; verbisq; & opera ſolatij aliquid & adiumenti adferant. Nec quiſquam ſeu doctus, ſeu indoctus, ſeu nobilis, ſeu ignobilis ab hoc labore eximitur; Quod ſi quis nauſeat, non nauſeare in hac ſchola diſcit, ſeſeq; confirmat ad opem ferendam miſeris, quos alioquin nō pauci nauſea præpediti deſerunt. Cur verò non egregiæ probationes illæ, quæ præterquam quod proximis noſtris ſunt voluptati & vtilitati; charitatis itidem & Chriſtianæ humilitatis ſunt inſignia vel argumenta, vel documenta.

Cùm patres noſtri Venetiis Romam proficiſcerentur, & die quodam propter continuos imbres, nudis pedibus, ſumpto duntaxat mane panis fruſtulo, iter agendum eſſet, Magiſter Ioannes Codurius, qui pedes habebat ſcabie aſperſos, eo ipſo die ſanatus eſt, vt Ribadeneira ſcribit. Hic Miſenus, cùm nihil haberet, quod huic hiſtoriæ opponeret, rem in riſum vertit, more ſcurrarum: *Diſcimus*, inquit, *à Ieſuitis ſcabiem pedum optimè curari, ſi quis nudis pedibus, maximis & perpetuis imbribus, octo et viginti paſſuū millia conficiat; ſumpto tantum manè fruſtulo panis, tanta aquarum inundantium copia, vt interdum tantum pectore extet.* Videris aliquando fuiſſe circumfo-

raneus ſeu agyrta, cùm tam expeditè noris, ſcabiei depellendæ medicamentum præſcribere; quod profectò tum tibi ſalutare futurum ſpondere: ſi omnia faceres & tolerares eo animo, & eo pietatis ardore, quo illa tulit Ioañ. Codurius.

Quia verò tam felix medicus es curandis pedibus; poteris huic tuo medicamento aliud adiicere ex S. Auguſtino pro Podagricis, his vel ſimilibus verbis: *Diſcimus ex Auguſtino, podagram optimè curari, ſi quis inter catechumenos nomen ſuum profiteatur; cruce ſignetur; ſale condiatur, Chriſmate inungatur, & tandem in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti bis vel ter abluatur.* Non dubito te hoc vel ſimile ſcholium adiecturum ad caput octauum lib. 22. D. Auguſtini de ciuit. Dei, ſi quando poſt Ludouicum Viuem, commentarios in aureum illud opus, edes. Res geſta ita ſe habet. *Medicum quendam podagricum in eadem vrbe* (Carthagine) *qui cùm dediſſet nomen ad Baptiſmum, & pridie quàm baptizaretur, in ſomnis à pueris nigris cirratis, quos intelligebat Dæmones eſſe, baptizari eodem anno prohibitus fuiſſet, eisq; nō obtemperans, etiam conculcantibus pedes eius, in dolorem acerrimum, qualem nuſquam expertus eſt, æſtuaſſet; magisq; eos vincens; lauacro regenerationis, vt vouerat, ablui non diſtuliſſet, in baptiſmate ipſo non ſolum dolore, quo vltra ſolitum cruciabatur, verumetiam podagra caruiſſe, nec amplius, cùm diu poſtea vixiſſet, pedes doluiſſe, quis nouit? Nos tamē nouimus, & pauciſſimi fratres, ad quos id potuit peruenire è vicino.*

CAPVT

CAPVT III.

Refutatio calumniarum in caput octauum, nonum & decimum.

CApite octauo commemorat Ribadeneira, quomodo ob bellum inter Venetos & Turcas ortum,nauigatio Hieroſolymitana,quam patres meditabantur, fuerit impedita, Deo aliquid maius & amplius de nouo illo ſeruorum ſuorum manipulo diſponente.*Sed quæ erant illa magna & ampla?*inquis: Nolo tibi nominare alia, quàm quæ tibi nominat tua conſcienti :hanc conſule; & à me non petes reſponſum. Si Deus patres illos ad tam magna & ampla non reſeruaſſet, benigniore vtique in illos, & in eorum poſteros animo eſſes. *Inuidia*; adde & odio, *ceu fulmine, ſumma laborant & vaporant.*

Porrò abiecta ſpe nauigationis,in varias vrbes ditionis Venetę conceſſerunt:tum vt illi,qui iam primùm ſacris initiati fuerant, melius ſeſe ad primum ſacrificium Deo immolandum præpararent: tum, vt aliis etiam vitæ & doctrinæ exemplo aliquid emolumenti adferrent. *Hîc iam quæri poßit*, inquit Miſenus, *quid cauſſa fuerit, vt Venetiis libero animo mißificare non potuerint*. Poſſes etiam quærere, quid cauſſæ fuerit, cur Christus Hieroſolymis, vel in alia ciuitate libero animo ieiunare & orare non potuerit,ſed ſolitudinem & aliquando montem petiuerit, ibique *in oratione Dei pernoctarit.* Nemo dicit Patres illos

Matth. 4. 14. Marc. 1. 6. Luc. 6.

illos Venetiis nequiiſſe rem diuinam libero animo facere; Poterant vtique: ſed quia Venetiis iam noti erant, multiſque negotiis diſtenti; ſatius viſum eſt, ad loca minus nota adire; ibique plus temporis meditationi rerum ſpiritualium; & præparationi ad auguſtiſsimum illud Euchariſtiæ ſacrificium tribuere. Nam quod ais, *bonos illos Patres fatigatos fuiſſe audiendis confeſsionibus, eo quod Venetiis ſit magna mollium, ſcortorum, & ſcortatorum copia*, id calumnia eſt non modò in noſtros patres, ſed & in illuſtriſsimam illam Rempublicam. Nam primum, vnde ſcis fatigatos fuiſſe audiendis confeſsionibus? Ribadeneira nullã auditarum confeſsionum mentionem facit; ſed tantummodo laboris & operæ; quam valetudinariis impenderunt.

Deinde vt maximè confeſsionibus excipiendis vacaſſent, tam frigidi tamen & infirmi vel corpore vel ſpiritu non erant, vt ſe ab vlla confluentis turbæ multitudine laſſari paterentur. Præterea ſi pro proportione & magnitudine alicuius vrbis vel oppidi Caluiniani, iniretur numerus *mollium, ſcortorum, & ſcortatorum*; arbitror profectò, nec vanis argumentis perſuaſus, maiorem fore copiam, quàm Venetiis, pro amplitudine & numero indigenarum illius ciuitatis. Nimis quàm fœcundum eſt talium fructuum, Lutheranum & Caluinianum Euangelium, quod *de tenero vngue* meditatur carnem, quæque carni amica, & cuius eſt illud axioma: *Si nolit vxor, veniat ancilla:* quod certè non modò meretricum,

ſed &

ſed & adulterarum vberrimũ ſeminariũ eſt:cur .n. vxor eadẽ Euãgelica libertate nõ colligat inde hoc problema: *Si nolit maritus, veniat famulus.*

Ait Ribadeneira, patres in varia loca diuiſos, tenuiſsimo victu vitam ſuſtentaſſe. Quid Miſenus? *Adduntur*, inquit, *nonnulla de victus aſperitate: qua, credo, victos eſſe à Diogene Cynico, quem tamen nemo inter Sanctos retulit.* At propter victus aſperitatem, nemo etiam illum inter nõ Sanctos retulit, non enim ideo non fuit ſanctus, quia aſpero victu victitauit; ſed quia verum Deum non agnouit, aut ſi agnouit, non coluit vt decuit. Exemplum Diogenis parcè & tenuiter vitam tolerantis, tuam, Caluiniane, condemnat *ingluuiem*, qui tum ieiunas, cùm nihil eſt quod edas. *Hinc tu eò irreligioſior; quãtò Ethnicus* Diogenes *paratior. Ille Deo idolo gulam ſuam mactat; tu Deo non vis.* Ex qua gula quid mirum, ſi naſcatur luxuria; *appendices gulæ laſciuia atque luxuria eſt*, inquit & verè & ſcitè Tertullianus. Tertul. lib. de ieiuniis.

Grande ergo diſcrimen propter diuerſos fines inter Chriſtianos & Ethnicos exili cibo potuque contentos: Illi amore Dei & patriæ cœleſtis ſeſe macerant: Iſti inſania ſuperſtitionis, vel popularis auræ, vel inanis Philoſophiæ gratia. Ideo illi laude & præmio apud Deum digni; iſti, nequaquam. *Finis, quò referuntur ea quæ facimus*, inquit S. Augu. *id eſt, propter quẽ facimus, quidquid facimus: ſi nõ ſolũ inculpabilis, ſed etiã laudabilis fuerit, tunc demum etiam facta noſtra laude aliqua digna ſunt: ſin ille iure meritoq; culpatur, quem ſpectamus & intuemur, cùm in aliquo verſamur officio,* S. Auguſt. libr. 2. de moribus Manich.

id quoque officium nemo improbandum, vituperandumque dubitauerit. De Catilina memoriæ proditum eſt, quod frigus, ſitim, famem ferre poterat. Hæc erant illi ſpurco ſacrilegoque etiam cum Apoſtolis noſtris communia. Vnde ergo diſcernitur parricida iſte ab Apoſtolis noſtris, niſi fine illo, quem diuerſiſſimum ſequebatur? Namque iſte illa tolerabat, vt immoderatiſſimas & immaniſſimas expleret voluptates: illi è contra, vt eas premerent; & dominanti rationi ſeruire cogerent. Hanc doctrinam ſancti Auguſtini ſi nouiſſes, aut ſi noſti, ſequi voluiſſes, multis certè ſcholiis & cauillis ſuperſedere potuiſſes.

Adiungis. *Ignatius ſolus neſcio quid ſingulare habuit in profundendis lachrymis, vnde etiam morbus contractus.* Nihil verius, neſcis, Miſene, neſcis, quid ſint illæ amoris diuini lachrymæ; quia *animalis es*, quia *carnalis es*, & ſupra carnem nihil ſapis; norunt qui ſpiritum guſtarunt. Nouerat ſancta Paula, fœmina religioſiſsima, quæ ob nimiam lacrymarũ profuſionem periculũ oculis creauit, *implens illud*, vt ait ſanctus Hieronymus, *de Pſalterio: Lauabo per ſingulas noctes lectum meum; lacrymis meis ſtratum meum rigabo: cumque à nobis crebrius moneretur, vt parceret oculis, & eos ſeruaret Euangelicæ lectioni, aiebat: Turpanda eſt facies, quã contra Dei præceptum purpuriſſo, & ceruſſa & ſtibio ſæpe depinxi.*

S. Hieron. in epitaph. S. Paulæ.

Sed adhæc noſter Miſenus eſt velut pecus auritũ ad lyram: quod ſatis indicat cũ ait; hoc aduerſari monito illi D. Pauli: *Gaudete in Domino ſemper*

Philip. 4.

ſemper, iterum dico gaudete. Quaſi vero lacrymæ illæ non ſint lacrymæ gaudij & lætitiæ, quaſi nemo ploret, niſi qui pondere preſſus iniquo demittit auriculas, vt iniquæ mentis aſellus, hoc eſt, vt Caluinianus. Certè ille ipſe, qui hoc ſemper gaudendi præceptum dedit, ait *ſe ſeruiiſſe Deo cum omni humilitate & lacrymis, & ſe per triennium nocte & die non ceſſaſſe cum lacrymis vnumquemque Epheſiorum commonere.* Nec tamen dubitare fas eſt, quin, præcepto ſuo conuenienter, *ſemper in Domino Apoſtolus ſit gauiſus.* Abi ergo cum tua Plerophoria Caluiniana; quæ velut quædam Pandora omnibus quidem lætitiis plena incedere videtur; intus autem vel ipſis inferorum doloribus pares dolores continet. Act.20.

His calumniis abſolutis, venit Miſenus ad conciones noſtrorum, quas ait *incohatas Vicetiæ; quod à craſſis, ſtolidis & ſuperſtitioſis initium ducendum eſſet.* Vides Lector ſpiritum Caluinianum nemini parcere: integras reſpubl. & vrbes inſectatur; nulli amicus, nulli beneuolus. Lepidum autem illud eſt, noſtros ideo Venetiis non incepiſſe conciones, quod ſuſpicarentur *in tanta Mercatorum multitudine, ſaltem aliquos, præſertim ex Gallia aut Germania affuturos, qui hypocriſin deprehenderent, & aliis proderent.* Ecce tibi quam ſagax Miſenus, qui odorari poteſt; quo nã conſilio ante ſexaginta annos Auctores noſtræ ſocietatis Vicetiæ, non Venetiis, publicè in foro & compitis ad populum verba facere cœperint: Num Miſenus fuit antequam eſſet? Num anima illius, iuxta Platonis decreta, alicubi prę-

exſtitit; iamque non tam diſcit; quam meminit ſingulorum, quæ ante coniunctionem cum corpore viderat Vicetiæ & Venetiis; cum noſtri patres conſultarent, cur conciones Vicetiæ potius, quam Venetiis eſſent auſpicandæ? Quo tempore vel cum Icaromenippo in concauo Lunæ ſeſsitauit, & quid rerum vbique gereretur, & deliberaretur accurate notauit, vel in domo Famæ circumuolitauit.

Vnde quod eſt vſquam, quamuis regionibus abſit.

Inſpicitur.

Germanos & Gallos tuos valde ſcilicet metuebant Patres noſtri, qui ſi Caluiniani, aut Lutherani ſint, Venetiis non ſine hypocriſi degunt; & aliud promptum in lingua; aliud clauſum in pectore circumferunt.

Sed vide Caluiniſtæ huius importunitatem. Patres noſtros vocat *agyrtas*, quod in plateis ad populum verba fecerint. Idem opinor conuicium iacit in Chriſtum & in Apoſtolos; quotieſcunque vel audit vel legit eos extra templum & ſynagogas ad populum de rebus diuinis verba feciſſe; fecerunt autem frequentiſsimè. Certè qui Celſum in aliis libenter vt ducem ſequitur; eiuſdem hic quoque veſtigia non deſerit: Quid ergo ille de Chriſtianis? *Cernimus*, aiebat, *& circumforaneos iſtos circulatores, oſtentare iſta vulgo iactatiſſima, non apud cœtus hominum prudentium, quod id nequaquam audeant, ſed vbicunque animaduerterint adoleſcentum, mediaſtinorum, & fatuorum turbam* (nota Miſe-

Orig. lib. 3. contra Celſum.

ne)

ne) *eo ſe ingerere; ibíque ſe venditare:* Ad hanc criminationem, quid reponat Origenes, audi: *Conſidera, quomodo hic quoque nobis ſtruat calumniam, quos confert cum circulatoribus fandas infandaſque nugas garrientibus. At quas tandem? aut quid nos facimus ſimile? qui lectionibus, earumqúe enarrationibus populum hortamur ad pietatem erga Deum optimum maximum, ceteraſque virtutes, pietatis comites indiuiduas, & abducimus à contemptu numinis, ceteriſque affectibus à præſcripto rationis exorbitantibus. Imo vel Philoſophis optandum eſſet, vt excitarent tot auditores ſermonibus ad honeſtatem vocantibus, quod factum eſt à quibuſdam, præcipuè Cynicis, publicè apud fortuitum auditorium diſſerentibus. Ergone hos quoque non apud eruditorum, vt videntur, cœtus diſputantes, ſed è triuio ſibi quærentes auditoria, conferent cum circulatoribus, in forenſibus coronis loquacitatem oſtentantibus? At neque Celſus, neque alij incuſant, quod habent pro humanitatis officio, ſermonibus plebeculam ineruditam inſtituere.* Hæc Origenes.

Sed fortè Miſenus noſter, præter exſpectationem Origenis, hinc occaſionē calumniandi arripiet, dicetq́ꝫ Cynicos eſſe, qui publicè ad rude vulgus, ſeu ad promiſcuam turbam verba faciant. Sed non effugiet; licet quadrigas Iouis conſcenderit, quo minus Chriſtum & Apoſtolos in Cynicorum claſſe collocet, quos perſpicuum

eſt

eſt idem factitaſſe, quod Patres noſtros Vicetiæ, & alibi terrarum egiſſe proditum eſt. Sed nunc ad caput nonum accedamus.

Caput nonum, inquis, *plenum eſt miraculorũ, Nam æger Ignatius aduentu ſuo curat Simonem ægrotum.* Mox ordine nobis recenſet miracula. Primum miraculum eſt. *Ignatius inter eundum certior fit de futura hominis ſanitate.* Non omittere debebas, quod Ribadeneira ait: Ignatium certiorem hac de re factum, precibus Deo pro Simone fuſis. Quod ſi addidiſſes, minus loci habuiſſet tua illa annotatio: *Hic modus exprimi debebat, quo certior factus eſt Ignatius, num per viſionem, an per Angelum, an per ſpiritus reuelationem.* Quid ſi adieciſſet Auctor modum, nunquid calumniandi materia tibi præciſa eſſet, qui eo ingenio es, vt ſi modus exprimatur, continuo mẽdacia ingemines; ſi non exprimatur, ſtatim modum cognitionis rei occultæ petas, quaſi crediturus eſſes, ſi modus adiectus fuiſſet; cum nihil minus ſit tibi propoſitum, quam fidem adhibere, quippe qui ad criminationes & calumnias fictus ſis & factus, neſcio cuius artificis manibus.

S. Hier. in vita S. Pauli. Refert S. Hieronymus, Magno Antonio cum iam nonagenarius in ſolitudine verſaretur, hãc cogitationem occurriſſe: *nullum vltra ſe perfectum Monachum in Eremo conſediſſe: At illi per noctem quieſcenti*, inquit S. Hieronymus, *reuelatum eſt, eſſe alium vlterius multo ſe meliorem, ad quem viſendum deberet proficiſci.* Quære & hic,

Miſe-

Miſene, num S. Antonius hac de re ſit certior factus per viſionem, an per Angelum; an per ſpiritus reuelationem, an, quod tu de Ribadeneira effutis, *per Hieronymi vanitatem.*

Scribit S. Athanaſius, eundem Antonium, cùm alia multa diuinitus cognouiſſe, tum hoc, quod Monachus quidam, ſiti in eremo confectus, ſpiritum exhalarit, altero eandem aleam ſubituro, niſi Antonij monitu quidam quam primùm aquam pereunti obuiam tuliſſent. *Non multos poſt illos dies*, inquit S. Athanaſius, *cum duobus fratribus euntibus ad Antonium, aqua in itinere defeciſſet, & vno ſiti mortuo, alter iaceret in terra, mortem exſpectans: Antonius ſedens in monte, celeriter ad ſe duos Monachos vocauit, & feſtinatò præcepit, vt lagenam aquæ aſſumentes, inuaderent iter, quod ducit ad Ægyptum, dixítque; vnus è fratribus huc aduenientibus modo migrauit ad Dominum: alter, ſi non ſuccurreritis, addetur; hoc enim mihi nunc oranti reuelatum eſt.* Scitare & hic Miſene, modum, quo certior factus Antonius, de morte vnius, & de periculo letali alterius, num per viſionem, num per Angelum, num per ſpiritus reuelationem, *num per Athanaſij vanitatem.* S. Athan. in vita S. Antonij.

Secundum, inquis, *miraculum. Verbo ſanat Ignatius Simonem, aquè ac filius Dei:* Hæc non ſunt Ribadeneiræ verba, ſed tua mendacia. Verba Ribadeneiræ hæc ſunt: Ad Simonem cum veniſſet in lecto iacentem, ægritudinéque pæne conſumptum, hominem amplexus, nihil eſt, inquit,

quit, Simon, quod timeas, ſanabere, atque itá conualuit. *Teſtes*, inquis, *ſunt ipſi Ieſuitæ: Quis igitur neget rem ita ſe habere?* Teſtis huius rei eſt Petrus Faber, qui interfuit, & Iacobus Laines, qui id ex Fabro intellexit; & ipſe Simon Rodericus, qui hoc Ignatij beneficium, quoad vixit, prædicauit: *Sed iſti*, inquis, *omnes ſunt Ieſuitæ.* Mirum, ni huius rei teſtes Caluiniſtas poſtules: num iſtos ideo, vt ſuſpectæ fidei repudias, quia fuerunt ſocij ſeu filij Ignatij? At quis melius & certius noſſe poteſt, quid parens egerit, quàm filij, in eius conuictu & conſuetudine educati? Qui, quæſo, fuerunt, qui teſtimonium de Chriſti miraculis dixerunt? An non diſcipuli Chriſti? Et qui ipſi non viderunt; an nō teſtati ſunt, ſe ea didiciſſe ab his, qui oculis ſuis ſingula conſpexerunt? An non ipſe Chriſtus, eo potiſsimum fine D. Paulo apparuit, vt idoneus reſurrectionis teſtis eſſet, vt & ipſi fidei conciliandæ cauſſa, dicere liceret: *An non & ego Dominum vidi?*

S. Lucas cap. 1.

Quæ S. Hieronymus de S. Hilarione, quæ S. Athanaſius de Magno Antonio memoriæ prodiderunt, nonne ea potiſsimum à diſcipulis & familiaribus S. Hilarionis & S. Antonij acceperunt? Hic quoque in Miſeno Celſum audire videor, qui de Spiritus ſancti ſub imagine columbæ deſcenſu aiebat: *Quis hanc viſionem vidit, qui fide dignus ſit? Quis audiuit vocem cœlo adoptantem te Deo filium, præter te vnum, & alterum quempiam ex ſociis tibi ſceleris pariter atque ſupplicij?*

Orig. lib. 1. contra Celſum.

Nunc

Nunc ad tertium, vt tu vocas, *miraculum* venis: quod nolo tuis, ſed Ribadeneiræ verbis referre. ita ergo ille: Baſſani erat Antonius quidam natione Italus, qui in edito colle extra oppidum, vbi templum quoddam ſancti Viti eſt, & iucundiſsimus amœnam vallem fluminis Meduaci irrigantis proſpectus, ſolitariam vitam colebat. Erat autem Antonius vir ſenex & grandæuus, priſcæ ſeueritatis, illiteratus quidem, ſed candidus & inſigni ſanctitatis opinione, qui moribus, & etiam ipſo aſpectu Magnum illum Antonium nobis, aut Hilarionem aliquem referebat. Noui ego ipſe poſtea hominem. Hic Antonius, cum Ignatium nihil eximium præ ſe ferentem haud magnifaceret, imò verò in corde ſuo imperfectum duceret: Orationi aliquando impenſe deditus, ipſum per ſpeciem, Domino demonſtrante, virum excelſum atque admirabilem eſſe cognouit, & ad multorum ſalutem de cœlo demiſſum: cœpitqúe illum pudere ſui, ſeqúe ac ſuum iudicium grauiter reprehendere, ſicut ipſemet poſtea faſſus eſt. Simile quid ſancto Ephręmo Syro accidiſſe fertur; cum minus honorificam opinionem de Baſilio magno habuiſſet. Hic Miſenus; *Species illa quæ fuit, per quam Dominus demonſtrauit talem eſſe Ignatium?* Quaſi vero neceſſe ſit omnem illam ſpeciem eſſe fabuloſam; quæ in ſpecie à ſcriptore non exprimitur. Inſignem ſpeciem fuiſſe oportuit, qualiſcunque tandem fuerit; cum Ignatij excellentiam & ſanctitatem hæſitanti eremitæ patefecerit.

Amphiloch. in vita S. Baſil.

Quod

Quod ſi ſpeciẽ illam tam diſtinctè deſcripſiſſet Ribadeneira,quã diſtinctè deſcripſit illã Ephręmo oblatam Amphilochius, tu tam diſtinctè mentitus & calumniatus eſſes, quàm diſtinctè nunc mentiris & calumniaris.

Addis; *exprimatur itidem, in quo Italiæ territorio ille eremita vixerit, quod cognomentum habuerit:* An non hoc expreſsit Ribadeneira? An non ait, *vixiſſe Baſſani in edito colle, extra oppidum, vbi templum quoddam S. Viti eſt, & iucundiſsimus amænam vallem fluminis Meduaci irrigantis proſpectus?* An tam cæcus es; vt Baſſanum, & territorium Baſſanenſe, certumque eius, definitúmque locum non videris? Nam de cognomento quod expoſtulas, poteris eodẽ iure expoſtulare cum S. Athanaſio & D. Hieronymo; cum illo, quod Antonij: cum hoc, quod Hilarionis cognomẽtum non expreſſerit. *Annum* itidem deſignari vis & *menſem & diem:* Annum inueniſſes, ſi numerare vel voluiſſes vel potuiſſes. Accidit enim hoc anno Domini 1537. Vt menſem & diem exprimat hiſtoricus, ſæpiſsime non neceſſarium eſt; aliquando ſuperuacaneum. An non tu ipſe,qui hæc omnia tam anxiè contra morem hiſtoriæ exigis,hac ipſa pagina & nomen & cognomen & patriam & locum; vno verbo; omnia eius retices,quem dicis omnibus Ieſuitis teſtimoniorum fidem & religionem ademiſſe, cũ tamen ad fidem faciendam vel maximè referat ſcire,quidnam hominis ille ſit; cui Ieſuitæ adeò omnis fidei ſunt expertes.

Sequitur quartum, vt appellas, miraculum. Quidam ex decem primis patribus ad Antoniũ

Ere-

Eremitam ſe conferre ſtatuerat; vt num ſatius eſſet vitam ſolitariam ducere, an inter homines agere; cum eo deliberaret: ſed prohibitus eſt, viro quodam terrifici aſpectus; cui ſtrictus in manu gladius, ſibi occurrente, & ne progrederetur, impediente. *Nemo negauerit*, ait Miſenus, *fuiſſe Angelum. Angeli autem boni & mali: de bonis non legimus eos apparuiſſe aſpectu terrifico. Ergo proculdubio malus fuit.* Quid? An quia tu non legiſti; qui nihil legiſti; ideo nemo legit Angelos bonos terribili aſpectu apparuiſſe? An non Angelus bonus fuit; quem vidit *Balaam ſtantem in via euaginato gladio?* Nõne Angelus bonus fuit, quem vidit Dauid *ſtantem inter cœlum & terram, & euaginatum gladium in manu eius, & verſum cõtra Hieruſalem*, qui Dauidem ita perterrefecit, vt non *praualuerit ire ad altare*, ait Scriptura, *nimio enim fuerat in timore perterritus, videns gladium Angeli Domini.* Abi ergo cum tuo illo *proculdubio*, quod quotieſcunque promis, toties proculdubio mendacium promis.

Num. 22.
2. Reg. 24.
1. Paralip. 24.

Ceterum non contentus hoc argumento hiſtoriæ fidem debilitaſſe; eandem nunc longè validiore tormento proſternit ſcilicet; *Vt dicam, quod ſentio*, inquit, *fabuloſa mihi videtur tota narratio.* Quis ergo amplius dubitet? Miſenus ſic cenſet; ſic ſentit, ſic vult, ſic iubet. Eſt ergo fabuloſa tota illa narratio. Quare verò fabuloſa? Conficta, inquit eſt, ad pueros terrendos, ne à Ieſuitis diſcedant. Agnoſco & hic Celſi diſcipulũ, niſi quod ille criminabatur terriculaméta quædam à Chriſtianis adhiberi, vt alios capiant: hic

Orig:lib. 2. contra Celſum.

à Ieſuitis, vt captos retineant. *Qualibus verſutiis, & fictitiis terriculamẽtis vulgus attrahamus, vt Celſus temerè obiicit, Proferat, qui vult,* inquit Origenes, *niſi fortè quod de Iudice, deq́ hominibus in eo iudicio rationem factorum ſuorum poſtulandis docemus, aſtruentes id variis modis, vel ſcripturarum auctoritate vel argumentis probabilibus, id iſte habet pro terriculis fictitiis.* De eodem alibi idem Origenes: *Celſus putat nos ad obſtupefaciendum vulgus hæc fingere; quaſi neceſſario pœna peccatorem maneant. Quapropter confert nos cum quibuſdam proferentibus ſpectra & terriculamenta in Bacchanalibus.*

Orig. li. 4. in Celſum.

Capite decimo exponitur quomodo patres, Academias Italię inter ſe diſtribuerĩt & adierĩt; Vbi Miſenus; *nihil aliud egerunt, quàm quod agyrtæ facere ſolent, in publicis plateis venales proſtituerunt ſuas ſuperſtitiones.* Si concionari, populumq́; in publicis plateis erudire agyrtarum munus eſt; non effugies, quocunq; te verteris, quo minus Chriſtus & Apoſtoli ſint agyrtæ & circumforanei, præſertim S. Paulus; qui cum Athenis eſſet, non modo diſputabat cum Iudęis in Synagoga, ſed & *in foro* (en circumforaneum) *per omnes dies ad eos, qui aderant.* Aderant autem præter ceteros & *Epicurei & Stoici Philoſophi.*

Act. 17.

CAPVT

CAPVT IV.

Diluuntur cauillationes Miſeni in caput vndecimum & duodecimum.

IN capite vndecimo, inquit Miſenus, *præparat ſe Ignatius ad idolum Maozim*: ita enim blaſphemus ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium nominat: Sed hanc Lutheranorum & Caluinianorum blaſphemiam refutauit iam dudum Bellarminus, oſtenditq́ miſſam nihil, Hæreticorum autem perfidiam multum cum idolo illo Mahuzim commune habere. *Initium præparationis*, ait Miſenus, *eſt Idololatria*. Quia videlicet Ignatius Beatiſsimam Virginem Mariam perpetuò obſecrabat, vt ipſum apud filium ſuum in gratiam poneret: En idololatriam, quam ab Ignatio, abſit vt amoliar, quando illam cum tota antiquitate communem habet, exceptis tamen illis, quos tota orthodoxa antiquitas tanquam ſceleratos Hæreticos deteſtata eſt. Ex quorum numero Vigilantius; Eunomius, & ceteræ de genere eodem peſtes. Bellar. lib. 1. de Miſſa cap. 1.

Appellat, inquit Miſenus, *Mariam cœli ianuam; ita falſum eſt, quod Chriſtus ſe eſſe ianuam dixit.* Si in proprio *ianuæ* ſignificato nimis hæreas, nec Chriſtus, nec Chriſtipara ianua eſt: ſi animum ad metaphoricum ſenſum transferas, & Chriſtus & Maria ianua eſt: primaria Chriſtus, ſecundaria D. Virgo, vt & alij cœlites, quorum ope & precib⁹ in cœleſte regnū introducimur, qui nobis hoc ipſo *ianuæ* loco ſunt, quod interceſsione ſua apud DEVM aditum ad ſempiterna illa gaudia nobis patefaciunt; nec eſt, quod

aliam notionem in hoc *ianuæ* vocabulo quæras. Euaneſcit ergo tua illa cauillatio: *Forte Ieſuitis duæ cæli ianuæ pateſcunt*: non duæ modò, ſed & tot, quot deprecatores habemus apud Deum: Caluiniſtis *noctes atque dies patet atri ianua ditis*; quia ianuas cœli ſponte ſua, vel potius malitiâ ſuâ ſibi occludunt.

Adiungis. *Ita præparatus Ignatius denuo illuſtratur, ſed non ita copioſè, vt Manreſæ.* Recitas quid tu fingas, non quid Ribadeneira ſcribat. Ait enim Ignatium Venetiis, Vicetiæ, aliis in vrbibus & in via Romã adeò mirabiles illuſtrationes habuiſſe vt reſtitutus ſibi in eum ſtatũ videretur, quem Manreſæ habuiſſet. Hoc aliud, niſi fallor, eſt, quàm quod tu nobis occinis. Ex omnibus vnam illuſtrationem ſeu apparitionem maximè illuſtrem recenſet Ribadeneira his verbis: Accidit, cum ad vrbem appropinquarent, vt in tẽplum deſertum, & ſolum ingreſſus, oraret ardentius. Ibi mutatum prorſus cor eius eſt, oculiq; mentis clariſsima luce colluſtrati ita ſunt, vt perſpicuè videret, quomodo Deus pater, Deo filio crucem geſtanti, Ignatium ſociósque peramanter commendaret, in eiuſque dexteram inuictam & patrocinium tradaret. Aduerte Lector, quàm firmis rationibus miràculum hoc euertat Miſenus. *Hæc*, inquit, *vera eſſe credam, Ieſuitæ, ſed hac conditione, vt in mei gratiam vos viciſsim credatis veras eſſe Metamorphoſes Ouidianas.* Alterum argumentum. *Ieſuitæ profectò nos habent pro brutis pecudibus, quibus eiuſmodi nugas*

quaſi

quaſi pabula obiiciant. Quæ eſt iſta Miſeni refutandi ratio? Quæ calumniandi libertas, imò importunitas? Quid hoc refellendi genere non refelletur, ſi ſatis ſit hiſtoriæ alicui appoſuiſſe talia conuicia, qualia tu relationi Ribadeneiræ apponis? Supra docui te, quomodo, teſte S. Paulino, cuius corrigiam calceamentorum tu indignus ſoluere, naufrago cuidam catechumeno apparuerit *Chriſtus cum cœleſti Angelorum militia*; nec apparuerit modo; ſed & vice & munere nauarchi functus nauim ex ſæuis ponti fluctibus ereptam ad optatum portum applicarit: tu vel tui ſimilis calumniator, nihil credere ſolitus, niſi quod libet, hoc ſcholium adiiciat; *Hæc vera eſſe credam, Pauline, ſed hac conditione, vt in mei gratiam viciſsim credas, veras eſſe Metamorphoſes Ouidianas:* Et; *Paulinus profecto nos habet pro brutis pecudibus, quibus eiuſmodi nugas quaſi pabula obiicit:* an ob id fidem narrationi Paulini detraxerit? An non potius criminandi ſummam licentiam & impudentiam prodiderit?

Refert Sulpitius Seuerus Deiparam Virginem: Apoſtolos Petrum & Paulum, alióſque cœlites ſæpius cum B. Martino colloqui conſueuiſſe; quod à diſcipulis illius cum non ſemel obſeruatum eſſet: tandem ipſum beatiſsimum virum aggreſsi ſunt, vt ex ipſo intelligerent, num res ita ſeſe haberet. Rem his verbis recenſet Sulpitius: *Poſt duas ferè horas ad nos Martinus egreditur: ac tum eum iſte Sulpitius (ſicut apud eum nemo familiarius loquebatur) cœpit* Sulpit. de calog. 2.

orare, vt perquirentibus indicaret, quid illud diuini fuiſſet horroris, quod fatebamur nos ambo ſenſiſſe, vel cum quibus fuiſſet in cellula collocutus: tenuem enim nos licet, & vix intellectum ſermocinantium ſonum pro foribus audiſſe. Tum ille diu multumque cunctatus, (ſed nihil erat, quod ei Sulpitius non extorqueret inuito) incredibiliora forte dicturus ſum, ſed Chriſto teſte, non mentior: niſi quiſquam eſt tam ſacrilegus: vt Martinum æſtimet fuiſſe mentitum) Dicam, inquit, *vobis, ſed vos quæſo nulli dicatis: Agnes, Thecla, & Maria mecum fuerant; referebat autem nobis vultum atque habitum ſingularum.* Nec *verò illo tantum die, ſed frequenter ſe ab eis confeſſus eſt viſitari: Petrum etiam & Paulum Apoſtolos videri à ſe ſæpius non negauit.* Hæc Sulpitius: Quid facilius, quàm vt calumniator quiſpiam Miſeno ſimilis, hæc quæ Sulpitius memorat, transformationibus Ouidianis annumeret: Sed num propterea apud prudentes Lectores; & qui rem non odio; ſed iuſtis momentis ponderant: narrationem Sulpitij ſuſpectam aut falſam reddet?

Deinde quæro ex te Miſene, cur hæc hiſtoria videatur tibi fabula? An quia nulla ſimilis in tota antiquitatis memoria reperitur? Atqui multæ non modo ſimiles inueniuntur, ſed & longè mirabiliores, & in primis illa, quam memoriæ prodidit Paulinus. An coniicis apparitionem hanc eſſe commentitiam ex contrario euentu? Atqui euentus grauiſsimi negotij, planè is fuit, qui in hac apparitione prædi-

ctus

ctus memoratur: cum enim Ieſus Patres ſibi à cœleſti Patre commendatos in ſe recepiſſet; blando placidoq́ue vultu, vt erat in cruce, ad Ignatium conuerſus: *Ego*, inquit, *vobis Romæ propitius ero.* An non Romę & in toto terrarum orbe Ignatio ſociiſque propitius fuit? Nonne Ignatius & ſocij difficillimis temporibus, non modo inter Catholicos; ſed & in medio veſtri cœtus; hoc eſt, inter hæreticos ipſos, collegia, templa, gymnaſia erexerunt; quantumuis vobis licet gementibus & frendentibus: idq; non in vna aut altera prouincia duntaxat; ſed quà patet orbis Chriſtianus, imò & vltra Chriſtiani orbis fines, intra tam paucos annos? An non hæc ſunt euidentia promiſsionis illius diuinæ argumenta? An non hæc vnica ſocietatis propagatio ſatis indicat, apparitionem illam & pollicitationem non fuiſſe vanam; nec ab Ignatio fictam: qui ſi illam doli ſtruendi, alioſque in errorem inducendi gratia finxiſſet; auſim dicere, nunquam futurum fuiſſe, vt tantis ſucceſsibus, vobiſque Caluinianis & Lutheranis tam inuidendis, augeretur hæc ſocietas. Filius Dei, Ieſus crucifixus, hoc tam impudens mendaciũ, impunitum nõ reliquiſſet; ſed tam Ignatij, quàm ſociorum conatus vbique, iurę optimo irritos reddidiſſet. Tu tamen Miſene planè contrariũ accidiſſe vides, nec vides tantùm, ſed doles. Cur non igitur vel hoc vnico argumẽto, velut ad ipſam veritatẽ manu ductus, fateris id publicè, q; forſan occultè, velis nolis, fateri te cogit tua conſcientia? Ex euentu, ex exitu poſſumus præter cetera, rei veritatem colligere,

euent⁹ fauoris cœleſtis Ignatio promiſsi; in propatulo eſt, quid tergiuerſaris? quid noctuæ inſtar ad ſolis lumen cæcutis?

Quod ſi incredibile tibi videtur Chriſtum cum cruce apparuiſſe Ignatio, eáque de cauſſa totum factum negas; quid ages de S. Porphyrio, viro ſanctiſsimo, Epiſcopo Gazæ, æquali Chryſoſtomi, cui Chriſtus non modò cum cruce, ſed & in cruce viſus eſt. Hiſtoriam his verbis ſub perſona S. Porphyrij commemorat Marcus eius diaconus, ſociuſq́ue laborum; quos magnus ille Antiſtes exantlauit, traducendis ad Chriſtianam religionem Ethnicis delubriſque euertendis: *Quadraginta abhinc diebus, cum ego eſſem in Vigilia S. Dominicæ, me inuaſit dolor. quem cum non poſſem ferre, iui & recubui prope ſanctam Caluariam: & cum præ magno dolore eſſem veluti in ecſtaſi, video Seruatorem clauis affixum in cruce, & vnum ex latronibus cum ipſo pendentem in alia cruce, & incipio clamare, & dicere vocem latronis: Memento mei Domine, quando veneris in regnum tuum. Reſpondens autem Seruator, dixit latroni pendenti: Deſcende de cruce, & ſerua illum, qui recumbit, quia tu quoque fuiſti ſeruatus. Latro verò deſcēdens de cruce, me cōplexus fuit, & deoſculatus: & porrecta dextera me fecit ſurgere, dicens: Veni ad Seruatorem, & ſtatim ſurrexi, & cucurri ad eum, & video ipſum deſcendiſſe de cruce, & mihi dicere: Accipe hoc lignum, & ſerua. Cumque accepiſſem, & portaſſem hoc precioſum lignum, ſtatim ad me redij ab ecſtaſi, & ab ea hora nullus*

Marc⁹ Diaconus in vita S. Porphyrij.

nullus dolor mihi fuit amplius, neque apparuit locus morbi.

Exere & hic tua, Miſene, maledicta, illudque Caluinianæ manſuetudinis intona: *ad crucem & rotam cum deceptoribus illis*; quæ nobis imprecaris, ea ſolum de cauſſa, quia Ribadeneira teſtimonio Iacobi Laines præpoſiti Societatis noſtræ; & Ignatij in illo itinere comitis, viſionem hanc comprobauit. At cuius teſtimonio vis eam comprobari? Ignatij fides apud te dubia eſt, imo nulla. Fides Iacobi Laines, & Petri Fabri ſociorum Ignatij nihil ponderis apud te habet. Ribadeneiram reiicis, nemo alius interfuit; nemo viſionem hanc, niſi ex ipſo Ignatio ſcire potuit. Quos ergo teſtes deſideras? An vis vt ipſe pater cœleſtis cum Filio ad te deſcendat; tibique rem ita geſtam eſſe teſtificetur, quorum teſtimonia num admitteres, ego ſanè valde dubito; cùm enim Caluinianus ſis, credere non poſſes, conuenienter tuis dogmatis, illum eſſe Chriſtum, qui tecum loqueretur, quandoquidem *cælo capitur*; vt vos loquimini: hoc eſt, captiuus tenetur, nuſquam extra cœlum præſens. Quæro ex te, vndenam ſanctus Paulinus didicerit, & ex cuius ore ſcriptis prodiderit, admirãdam illam Chriſti apparitionem catechumeno factam? An non ex ore ipſius catechumeni? Ergo ſi Ignatius hanc viſionem commemoraſſet non Ieſuitis, hoc eſt, comitibus ſuis; ſed externis, tum demum aſſenſus fuiſſes; tũ demũ te hiſtoriam nõ *Plauti pſeudolum* lectitare cogitaſſes. Mirabar hactenus te mendaciis, falſitatibus & dolis adeo abundare;

nunc poſtquã, te indice, intelligo, te tam diligentẽ Pſeudoli lectorẽ eſſe, mirari deſino Miſenum in Pſeudolum commutatum, adeò vt nullus in te ſit candor, nullus pudor; frons nulla; totus deniq; ψεῦδος es καὶ δόλος, iudice me, cruce dignus & rota; vt tua tibi verba reponam.

Caput duodecimum continet Ignatij duorumq; Comitum ingreſſum in vrbẽ. Romæ ergo Faber ſacram Scripturam; Laines ſcholaſticam Theologiam explicare cœpit: *Nota*, inquit Miſenus, *Romæ duplicem eſſe Theologiam:* imò non modò Romæ; ſed & Ingolſtadij & Dilingæ, & Herbipoli, & Moguntiæ, & Coloniæ, & Louanij, vno verbo; vbicunq; Caluinus aut Lutherus nõ eſt: ibi duplex Theologia eſt, nõ natura & eſſentia; ſed docendi ratione & forma, quarum altera ad captum plurium accommodatior; altera ſubtilior & accuratior; & ſupra captum Caluiniſtarum & Lutheranorum: quamuis non ſupra cõuicia. Quo enim hæc illorum ſpicula non penetrant? Ignatius Romæ concionibus habendis inſudauit; & ſpiritalibus exercitiis nõnullos excoluit; & in his Doctorem Ortizium Caroli Cæſaris legatum; qui *nouam quãdam Theologiam* vſu illarum meditationum ſeſe addidiciſſe ferebat. Vbi Miſenus: *accedit iam tertia Theologia ad duas ſuperiores.* Tertia eſt, non natura & eſſentia; ſed modo & forma, qua tradi conſueuit: Vtinam, Miſene, verſatior eſſes in hac Theologia; cuius obiectum *Chriſtus crucifixus*; ſeu, *noſſe Deum*, & *noſſe ſeipſum*. Quàm præclarè faceres, ſi relicto Pſeudolo huic Theologiæ, *corde contrito & humilia-*

liato operam aliquam nauares. Sed quid hęc ſurdis auribus?

Pergamus. *Putabam nos*, inquis, *quaſi è mendaciorum colluuie emerſiſſe, ſed video nos iterum in eandem delabi.* Vitio tuo id accidit, Miſene; qui mendacia mendacijs accumulas, recens & integer poſt vetera ſemper ad noua. Ait Ribadeneira: Dum in monte Caſinate Ignatius eſt, Hozius Patauij excęſsit è vita: Qui cùm nigellus eſſet ac deformis, tãtum decoris eius mortui ori ſplendoriſque additum eſt, vt animum Codurius ſatiare illius non poſſet aſpectu, nullum intuendi illum finẽ faceret; magna animi lætitia, lachrymarumque abundantia. Hæc Ribadeneira. At Miſenus: *Si quis huic rei, inquit, fidem deroget, cum illo ego non litigabo.* Scribit S. Hieronymus, S. Hilarionem decimo ab obitu menſe repertum & translatum eſſe *illæſa tunica, cuculla, & palliolo, & toto corpore, quaſi adhuc viueret, integro, tantùq; fragrante odoribus, vt delibutum vnguẽtis putaretur.* Si quis huic rei fidem deroget, cũ illo etiam non litigabis: vt nec ego cum illo, qui credet nulli vnquam Caluiniſtæ eueniſſe id, quod euenit Hozio; nec Hozio ſoli, ſed & aliis interdum virtute & morum innocentia præſtantibus viris: quorum gloriam Deus aliquando his ad corpus redundantibus notis pulchritudinis declarare voluit. Sulpitius de S. Martino vbi iam iam exſpiraſſet: *Teſtati nobis ſunt, qui affuerant, iam exanimo corpore glorificati hominis vidiſſe ſe gloriam: vultus luce clarior renitebat, cùm membra cetera ne tenuis quidem macula fuſcaret.* Sulpit. epiſt. 3.

Porrò

Porro Hozij animam clariſsima luce circũfuſam, in cœlumq; penetrantem viſam eſſe ab Ignatio, teſtatur Ribadeneira: & quidem in mõte Caſinate, vbi olim diuus Benedictus, teſte S. Gregorio, Germani Capuani Epiſcopi animam in Sphæra ignea ab Angelis in cœlum ferri aſpexerat. Hic, Miſenus, relicto Ribadeneira, impetum facit in Gregorium Magnum, tanta ſanctitate & eruditione virum; vt quiſquis eum mendacij vel impoſturæ arguit, is non niſi mendax, vaniſsimusque impoſtor ab omnibus haberi & proclamari debeat. Primum *quæri poſſet*, inquit Miſenus, *an verè Gregorius hoc ſcripſerit; quem notum eſt à ſuperſtitione non fuiſſe planè alienum, & valde liberalem in eiuſmodi fabulis.* Quis iam miretur Ribadeneiram tot calumniis onerari à Miſeno; cum pro Caluiniana ſua modeſtia ne Gregorio quidem Magno parcat? At quali & quanto? Quis miretur Miſenum pertinaciter & impudenter negare miracula Ignatij; cùm reiiciat miracula S. Benedicti ante mille & amplius annos in Eccleſia Chriſtiana ſumma ſanctitatis opinione florẽtis? Quod ſi Gregorius Magnus ideo ſuperſtitioſus & fabuloſus eſt; quia viſionem illam S. Benedicto diuinitùs oblatam ſcriptis cõſignauit: Oportet profecto & S. Hieronymum & S. Athanaſiũ inſignes fabulatores fuiſſe; quippe qui ſimilé quiddam de S. Antonio ſcriptum reliquerint, ſine vllius fabulæ ſuſpicione, donec Lutherani & Caluiniani fabulatores, infauſto ſidere, ſunt exorti.

S. Greg. li. 2. Dialog. cap. 35.

Sed probat Miſenus fictitium eſſe, quod ſanctus Gregorius de S. Benedicto ſcribit: *Quia in-*

ter fabulas etiam referri poteſt hæc, qua narrat, Solitarium quendam, magnæ virtutis virum, apud Liparas habitantem, qua die Theodoricus Gotthorum Rex exceſſit, Gottho cuidam nobili dixiſſe; viſam à ſe Regis Theodorici animam, quæ à Ioanne Pontifice, & Symmacho Patritio in ollam Vulcani (ſic vocarunt Aeoliarum inſularum voragines) mergenda portaretur. Totus neruus tuæ argumentationis conſiſtit in hac collectione. Hæc narratio Gregorij de anima Theodorici regis fabuloſa eſt: Ergo & illa de anima Germani Capuani. At ſi ego dicam: Hæc narratio de anima Theodorici regis veriſſima eſt, ergo & illa de anima Germani Capuani; quomodo me refelles? D.Greg.li. 4. Dialog. cap.30.

Animæ, inquis, *& Angeli non poſſunt videri*; falſum igitur eſt, quod Gregorius tradit. Huc enim tendunt tua illa verba: *Deinde quæri poteſt, an animæ defunctorum & Angeli cerni poßint, & qua forma.* Quid? dubitas an Angeli videri queant? An non Iacob Patriarcha Angelum facie ad faciem vidit? An non Angelum vidit Balaam? An non Angelum vidit Manue, & alij in libris Iudicum? An non Angelum vidit Dauid, Tobias, Zacharias, D. Virgo, alij innumeri? Sed quæris de forma. Lege ſacras litteras, & qua forma Angeli apparuerint; cognoſces. Qua forma, niſi aſpectabili? Si Angeli corporis expertes ſub ſenſum cadere poſſunt, aſſumpta viſibili forma, cur non & animæ ſub ſimili forma oculis repræſentari poſſent?

Vidit beatus Antonius animam S. Pauli Eremitæ ad cœlos ſubuolantẽ, vt teſtatur ſanctus Hieronymus.

Hieronymus. Vidit idem Antonius animã Ammonis Monachi ad eadem gaudia proficiſcentẽ; vt auctor eſt S. Athanaſius, qua forma, niſi viſibili: non quod anima natura ſua oculis ſit conſpicua; ſed quia cõſpicua fit Angeli inſtar, in ea, qua, vt ita dicam, amicitur forma. Sed præſtat audire ipſum S. Hieronymũ hæc de Antonio ad S. Paulũ proficiſcente memorantẽ: *cùm dies altera illuxiſſet, & trium horarum ſpatio viam remeauiſſet, vidit inter Angelorum choros, inter Prophetarum & Apoſtolorum populos, niueo candore Paulum fulgentem in ſublime conſcendere: Et ſtatim in faciem ſuam procidens ſabulum capiti ſuperiaciebat, ploransque & eiulans aiebat: Cur me Paule dimittis? Cur inſalutatus abis?* En hic non vnam Pauli animã, ſed plures ſimul viſas audis, vnà cum Angelorum choris. hiſtoriam de anima Ammonis paullò pòſt dabo.

Adiungis: *Qua re probat Ignatius, ſe hoc dono diuinitus ornatum, vt poſſit non ſolùm oculis videre animas, ſed etiam diſcernere?* Eodem modo animã Hozij agnouit & diſcreuit, quomodo S. Antonius animam Pauli eremitæ, & animam Amnonis Monachi agnouit, & ab aliis diſcreuit: & eo modo, quo S. Benedictus animam S. Germani Capuani Epiſcopi agnouit, per internam videlicet reuelationem & inſpirationem, vel per externam ſpeciem ad id notificandum aptam: Addis: *Fertur quidẽ, vt Sozomenus ſcribit, Ammonis defuncti animã ab Antonio Eremita in cœlum deferri*
Sozom. li. *viſam: ſed quia Sozomenus ab aliis narrata refert, nec*
1. cap. 14. *Auctorem indicat; in dubio videtur hiſtoriam illam*

relinquere

relinquere. Quia tam impudens es, vt propter illud *fertur*, certiſsimam hiſtoriam audeas facere incertam, agedum proferamus duos auctores, qui hiſtoriã iſtam ſine tuo *fertur*, recẽſent, Quorum alter Socrates, *Ammonis animam*, inquit, *poſt mortem ab Angelis in cœlum ſublatam, Antonius, qui iiſdem vixit temporibus, vidit, quemadmodum ab Athanaſio Alexandriæ Epiſcopo in eius vita commemoratum eſt.* Athanaſij locus à Socrate citatus eſt iſte: *Alio tempore cùm ſederet Antonius in monte, & oculos tetendiſſet in cœlum, vidit animam lætantibus in eius occurſum Angelis ad cœlum pergere: cuius ſpectaculi nouitate ſtupefactus, beatum dixit Sanctorum chorum, orauitque, vt ſibi præſentis agnitio panderetur. Et ſtatim vox ad eum facta eſt, inquiens, iſtam eſſe Ammonis Monachi animam, qui Nitriæ morabatur.* Habes ergo animas & videri poſſe, & viſas eſſe. Si plures deſideras, conſule S. Gregoriũ, qui huius generis plures apparitiones memoriæ prodidit.

Socr. li. 4. cap. 18.

S. Greg. li. 4. Dialog.

Quare, quod Plato & Plutarchus, quorũ teſtimonia producis, aiunt, animas ſenſu non cõprehẽdi, id de animab. præcisè, ſecundũ ſubſtantiã ſuam ſpectatis intelligendum eſt: nõ de animabus forma aſpectabili repręſentatis. Quod ſi cõtẽdas animam, ne externa quidẽ forma indutã in oculos incurrere poſſe; tum vide, quo pacto Angelorũ apparitiones, quæ in ſacris literis continentur, defendere vel potius eludere velis.

Nec ſemel tantũ Ignatius, ſed ſecũdò Hozij animã vidit; nã cũ rei ſacrę daret operã, & in generali cõfeſsione (quę ante Miſſã p̃mittitur) ad illa verba peueniſſet (*Et omnib. Sãctis*) magnũ Sãctorũ nume-

numerum fulgẽtem gloria ante oculos poſitum vidit: inter quos & Hozius aderat; ſplendore, quam reliqui, habitu, gloriaque multo illuſtriore. *Hæc*, inquit Miſenus, *vaniſſimè exponuntur, & ea impudentia, quæ vix in hominem cadit*. Transfer hæc verba ad te, Miſene, & vera confitebor. Quę enim maior impudentia; quàm quiduis eo ſolùm nomine impudentiæ & mendacij arguere; quia nolis credere, non allata vlla vel in ſpeciem probabili ratione, quarę nolis credere? Qua quidem ratione, nihil eſt tam firmum, nihil tam teſtatum ſanctumque; quod non inficiari queas. Refert ſanctus Ambroſius apparitionem quandam B. Agnetis parentibus factam his verbis.

S. Ambro. ſerm. 90. *Dum parentes D. Agnes aſſiduis pernoctationibus vigilarent ad tumulum eius, vident in medio noctis ſilentio exercitum virginum, quæ omnes auro textis cycladibus indutæ cum ingenti lumine præteribant. Inter quas vident beatiſſimam Agnem ſimili veſte fulgentem, & ad dexteram eius agnum niue candidiorem. Hæc itaque dum viderent parentes eius, & qui ſimul erant, ſtuporem mentis incurrunt. Sed beata Agnes rogat ſanctas Virgines parumper gradum figere: Et ſtans parentibus ſuis dixit: Videte ne me quaſi mortuam lugeatis, ſed congaudete mihi, & congratulamini, quia cum his omnibus lucidas ſedes accepi, & illi ſum iuncta in cœlis, quem in terris poſita tota animi intentione dilexi. Et his dictis pertranſiit.* Quid, Miſene, cõtra Ignatij viſionem garrire potes, quod non pari petulantia aduerſus hanc à tanto viro conſcriptam viſionem obijcere queas, ſi tibi

impu-

impudentem eſſe, libeat; quando autem non libet?

Quod verò Ignatius Hoziũ præ ceteris ſplendore notabilem & eximiũ conſpexit;id non accidit quod ceteris, qui apparuerant, cœlitibus beatior eſſet, ſed quia Deus hunc nouum cœli indigenam, Ignatio ſupra reliquos gloria & honore coruſcantem,ſaltem quoad ſpeciem externam demonſtrare voluit; idque ideo, quia Ignatio notus fuerat, & quia æquum erat, vt qui iam primùm cœli quaſi poſſeſsionem acceperat; peculiare itidem aliquid præ ſe ferre videretur: quaſi tota illa apparitionis pompa in illius & Ignatij gratiam fuerit inſtituta. Quocirca beatus quoque Antonius licet Angelos, Prophetas & Apoſtolos Pauli Eremitæ animam ad cœlum deducentes vidiſſet, ipſum tamen Paulum præ ceteris niueo candore fulgentem conſpexit, vt Auctor eſt ſanctus Hieronymus. Nec mirum: Ipſe enim quaſi ſponſus ad cœleſtes illas nuptias introducebatur. Ipſius gratia totum illud ſacrum agmen proceſſerat.

Sed hic, inquis, *latet quoddam myſterium,quod me pene effugerat*. Magnum certè myſterium oportet fuiſſe, quod te fugerit, præſertim ſi myſterium iniquitatis & mendacij fuit, horũ enim myſteriorum nimis quàm gnarus es, quod perſpicuè demonſtrant hæc tua verba. *Narratio illa de Hozio hanc vim habet, vt intelligamus Ieſuitarum animas, ſimul atque corporibus excedunt, rectà in cœlum ferri,non in purgatorium*. Mi Miſene;nihil minus hæc hiſtoria indicat: ſed hoc tãtùm; Omnes illos, qui Hozij ſunt à purgatorio liberos rectà

ad cœlum euolare. Vtrum autem omnes ſint Hozij, non arbitror tibi notum eſſe ſed Deo.

CAPVT V.

Refutatio calumniarum in caput decimum tertium, & reliqua vſque ad decimum octauum.

IN capite decimotertio deliberatur Romæ à patribus de Societate conſtituenda. Ante deliberationem, inquit Ribadeneira, concionibus habendis populum erudierunt, quibus effectum eſt, vt populus longo interuallo ad confeſſionis atque Euchariſtiæ Sacramenta piè frequentanda moueretur. Hic Miſenus: *Ergo antequam Ieſuitæ Romam venerũt, Sacramenta ita piè frequentata non fuerunt, & quidem longo interuallo, id eſt, multorum annorum ſpatio; Interim tamen Roma ab omnibus aliis gentibus pietatis norma petita, vbi nulla pietas fuit, teſtibus ipſis Ieſuitis.* Libenter teſtimonia Ieſuitarum accipis, cùm tibi vel contra ipſos Ieſuitas, vel contra Romam Romanamque ſedem facere videntur. Cur non eorundem teſtimoniis fidem adhibes, cum vel pro Ieſuitis, vel pro ſede Apoſtolica faciunt? Deinde Ribadeneira non dixit: aut ſi dixiſſet, tuo more, id eſt, falsò dixiſſet: *Romæ nullam fuiſſe pietatem ante noſtrorũ patrum conciones.* Cur ergo tu auctori affingis, quod ei nunquam in mentem venit? Aliud eſt Sacramenta Euchariſtiæ & Confeſsionis non fuiſſe piè frequentata; aliud Romæ nullam fuiſſe pietatem: prius aſſeruit Ribadeneira; poſterius tuum figmentum eſt. Aliud eſt Sacramenta

menta ſemel vel iterum quotannis ſuſcipere; quod Romæ perpetuò fiebat, cum pietate & reuerentia debita; aliud piè frequentare, hoc eſt, octauo quoque die, aut decimo quarto; aut ſingulis menſibus, aut feſtis potioribus ad Confeſſionis & Euchariſtiæ myſteria accedere: quem morem, ſi noſtri concionibus ſuis denuò inſtaurarunt, rem videlicet longè ſaluberrimam cunctiſque fructuoſiſsimam, & priſcæ Eccleſię conſuetudine conſentaneam inſtaurarunt.

Addis. *Auricularis illa confeßio, ſi neceſſaria iudicata ad ſalutem, cur cum animarum diſpendio tot ſeculis intermiſſa? ſi habita ἀδιάφορος, cur Romæ neglecta, & alibi homines Chriſtiani ad eam adacti?* Nunquam intermiſſa eſt Confeſsio aut Romæ, aut alibi, ſed frequēs & liber, hoc eſt, nullo præcepto ſuſceptus Confeſsionis vſus. Confitebantur homines, quando id vel diuinum vel humanum præceptum exigebat; ſed non frequentabant hoc Sacramentum, iis temporibus, quibus id ius diuinum vel humanū non præcipit. Quare patres illi non confeſsionem, quæ nunquam intercidit; ſed Confeſsionis frequentem vſum repararunt. Nec alibi quiſquam aliter ad Confeſsionem adigitur, quàm Romæ. Idem enim de Confeſsione mandatum acceperunt omnes tam Romani, quàm Germani.

Quod autem ais, *Confeßionē auricularē neq; eſſe iuris diuini, neque fuiſſe in vſu Eccleſiæ temporibus Apoſtolorum, & hos ſecutorum patrum*, id videlicet facilius aſſeris, quàm probas. Errorem hunc, ſi te veritatis cognoſcendæ cupido tenet, facile tibi eripient Bellarminus & Gre-

Bell. tom. 3. lib. 3. de pœnit. Gregor. de Valent. tom. 4. d. 7. q. 9. p. 2.

gorius de Valētia, ex quibus etiam diſces, quàm verè hic affirmaris, *confeſsionem nihil facere ad remiſsionem peccatorum; ipſis Decretis Pontificiis atteſtantibus*. Vbi & quænam iſta ſunt decreta Pontificia? Fortè intelligis canones à Gratiano de pœnitentia d. 1. contra neceſsitatem confeſsionis productos? At nullum eſſe ex omnibus canonibus, quos Gratianus citat, qui neceſsitatem confeſsionis neget, oſtendit iam dudum ille idē Gregorius de Valentia contra Kemnitium, niſi tu fortè pro canone nobis obtrudere vis errorem & hallucinationem Gratiani, putantis, liberum eſſe, ſiue quis confeſsionem arbitretur iure diuino neceſſariam; ſiue ſecus; falſoque aſſerentis, *vtramque ſententiam habere fautores ſapientes & religioſos viros.*

Capite decimo quarto exponit Ribadeneira; qualis Romæ in noſtros exorta ſit tempeſtas, & quo pacto ſedata. *Summa eſt*, inquit Miſenus, *à Lutheranis fuiſſe Ignatium inſimulatum hæreſeos, &* abſolutum à Legatis Pontificiis. *Quis autem hoc credat, verum Lutheranum hoc vnquam auſum fuiſſe Romæ; quod hic ſcribitur. Monachus fortaſſe exſtitit, qui maturè odoratus eſt, quid hæc ſecta ſibi vellet.* Monachus fuit, qui Ignatium, ſociosque Romæ accuſauit; ſed Monachus *Lutherizans*; cui Lutherus circum præcordia; quod euentu docuit, quando deinde poſita larua ad Lutheri caſtra transfugit, vt ait Ribadeneira. At tibi videtur incredibile Romæ Ignatium à Lutherano accuſatum; Mihi itidem incredibile videretur, ſi Ribadeneira ſcripſiſſet, accuſatorem hunc fuiſſe publi-

publicum Lutheranum; At quia ſub Catholici, & quidem Monachi velo deliteſcebat, non mirum eò impudentiæ progreſſum eſſe. Quid enim non audet corde Lutheranus, ore Catholicus; in quo ſimulatio cum improbitate certat? Quid non audet lupus vellere ouis tectus? Audacior longè & pernicioſior eſt, cùm apparet is, qui non eſt, quàm cum videtur is, qui eſt.

Adiungis. *Quod quidam Hiſpanus, nomine Michaël Ignatium vocarit hominem facinoroſum & perditum; qui diuina & humana iura omnia peruertat; id nos latuiſſet, niſi Ieſuitæ ipſi prodidiſſent.* Etiam laluiſſet te Chriſtum à Iudæis *Samaritanum, à Diabolo occupatum, potatorem vini, ſociumque publicanorũ* appellatum eſſe, niſi id prodidiſſent Euangeliſtæ. Ac vt Hiſpanum illum, non plane mentitum eſſe, te facile credere ais; ita ego facile mihi perſuadeo, te facile credere, Iudæos illos, nõ planè eſſe mentitos, videris enim eiuſmodi homo, qui nihil boni de vllo bono credere vel queat, vel ſoleat.

Abſolutio, inquis, *Ignatij nulli mira videri debet.* Nec Ribadeneira mirã vocauit: nam quid mirũ, ſi innocens abſoluatur? Illud mirũ fuit, quod eo tẽpore, quo iudicium de Ignatij & ſociorum fama agebatur; oẽs qui aliquando iudices vitæ Ignatij fuerant, ex diſiunctiſsimis regionib. Romam aliis de cauſsis veniſſent: qui omnes vno ore Ignatio teſtimoniũ innocentiæ libentiſsimè perhibuerunt. *Non erat opus*, inquis, *tot teſtibus accerſitis ex Hiſpania, & aliis locis, multò minus exẽplo ſententiæ, qua fuit abſolutus.* Si Ribadeneira teſtes nõ nominaſſet: nec exẽplũ ſentẽtiæ ſcriptis

ſuis inſeruiſſet,auſim dicere; te cùm eodem expoſtulaturum fuiſſe; cùr ea, quæ maximè viderentur ad hiſtoriæ veritatem facere,prȩteriiſſet. Nunc cùm omnia fideliſsimè expoſuerit; vociferaris,his non fuiſſe opus,ac proinde quidquid agat auctor,tu ſemper paratam habes materiam texendi vtiliſsima ſcholia, hoc eſt, vt quiuis fidus interpres interpretabitur, Caluiniana conuicia & mēdacia. Nec placet tibi decretum pro noſtris à vicecamerario Almȩ vrbis editum:Dolerem ſi Caluiniano placeret; cui nihil ſapit,niſi Caluinum oleat.Diſplicere hæreticis;argumentum eſt bonitatis & innocentiæ.

In capite decimo quinto Ignatius,ſociiq́; partim in vrbe,partim foris,Eccleſiȩ nauant operā. *Obſeruandæ,* inquit, *hic commendationes Ieſuitarum à Ieſuitis profectæ; quod alij ſcilicet deeſſent, à quibus laudarentur:* Quæ lex prohibet; ne quis eiuſdem Ordinis ſcriptis mandet; ſi quid ab eiuſdem ordinis hominibus fructuosè ad ſalutem animarum,& ad gloriam Dei illuſtrandam accommodatè geſtum eſt? Quod ſit, non penuria præconum, ſed quia plerumque ſocij melius norunt, quid à ſociis præſtitum ſit, quàm externi: alioquin inſtituti noſtri & laborum adeo nobis laudatores non deſunt; vt arbitrer pauciores ex hæreticis vituperatores fore;ſi pauciores laudatores haberemus.

Charitati noſtrorum in egenos tempore famis, *Si abſuit*, inquis, *hypocriſis*; *facile patimur id tribui, quod rectè factis debetur*. Scilicet rectè factis tribui nequit id, quod debetur,niſi Miſenus patiatur;

tiatur: ſi nō patiatur, benefacta meritis laudibus carebunt: vt & hoc miſericordiæ opus exhibitum mendicis à noſtris patribus, cum ſumma annonæ caritas vrbem miſerrimè affligeret: quod vt maximè fuiſſet hypocriſi infectum (à qua tamen tam longè abfuit; quàm longè abeſt Miſenus à Deo & veritate) commendari abs te debuiſſet, tanquam afflictis, fameque propemodum enectis, vtiliſsimum.

Caput decimum ſextum explicat, quomodo Franciſcus Xauerius, & Simon Rodericus in Indiā deſtinati ſint: *In hoc capite*, inquit Miſenus, *nihil fermè aliud indicatur, niſi hoc, Ieſuitas eſſe mancipia Papæ:* conuicium hoc quidem eſt: nobis tamen glorioſum, qui malumus mancipia vocari Chriſti vicarij; quā Caluini & diaboli. Quæ ſubiūgis, mēdacia ſunt Miſene, liceat enim *ficum* appellare *ficum*: non ſcripſit, non cogitauit Ribadeneira, totius orbis terrarum ſalutem pendere à Ieſuitis, id eſt, abſque Ieſuitis foret, nulli in toto orbe terrarum ſeruarentur. An non pudet te huius impudentiæ? vt & eius quæ ſequitur, cùm ais, *Nicolaum Bobadillam morbum ſimulaſſe, ne cogeretur ire in Indiam*. Mirum, te poſt ſexaginta annos tam ſagaciter deprehendiſſe Bobadillæ ſimulationē: quam Ignatius & ſocij coram deprehendere non potuerint, decepti fortaſsis niueo illo Bobadillæ pectore, & candore verè germano; qui ſi in vllo fuit, in Bobadilla eximius fuit, vt teſtantur, qui hominem nouerunt, quorum innumerabiles in Italia, nec pauci in Germania.

Bobadillæ ergo ægrotanti, non, vt tu mentiris, morbum ſimulāti, ſubſtitutus eſt Franciſcus Xauerius; *quem ſine nauſea*, inquis, *vix nominare poſſum.* Adi, obſecro, aliquem Æſculapium; vt tibi porrigat vomitorium, cathartico eges pro ſtomacho, & veratro pro cerebro. Fortè etiam vlceroſi illius Lazari, & canum, qui vlcera illius linxerunt, nunquam recordaris ſine nauſea. *Sequuntur*, inquis, *ſomnia Xauerij, quæ ei per quietem oblata ſunt, de geſtatione neſcio cuius Indi & Æthiopis. Si quis ſomniis libenter fidē adhibet, poterit et hiſce Ieſuiticis partē aliquam credulitatis impertiri.* Non omnia ſomnia, Miſene, vana ſunt, veritatē quorundam confirmat experientia, & tam ſacra, quàm profana hiſtoria. Illud Xauerij non fuiſſe vanum, exitus oſtendit; cui qui credit, ſomnio quidem credit; ſed ſomnio diuinitùs immiſſo, & maximarum rerum prænuncio. Interim hic etiam ſcholium habes pro tuis in Geneſin ſcholiis; cùm ad caput illud de ſomniis Ioſephi perueneris. Ita enim lectorem affari licebit. *Si quis ſomniis libenter, ô lector, fidem adhibet, poterit & hiſce Ioſippi partem aliquam credulitatis impertiri.*

In capite decimo ſeptimo confirmatur Societas à Paulo III. Pontifice Maximo. Hic Miſeſenus: *Magni refert ſcire, quis ille Paulus III. fuerit, quibus moribus; qua religione; qua pietate;* moxque ex Vergerio, Schleidano & Balæo horribilia flagitia & facinora de hoc ſummo Pontifice cōmemorat; quibus ſe & prædictos hæreticos depingit; non Paulum III. Hæreticis enim fidem omnem abrogandam eſſe, cùm vel contra

ſedem

ſedem Apoſtolicam in genere: vel contra certum aliquem Pontificem aliquid ſcribunt, multa ſanè ſunt, quæ ſuadent, imò & cuiuis prudenti perſuadent. Primò, quia omnibus, qui cathedram Petri deſerunt, vſitatiſsimum eſt, & iam olim fuit, in Summos Pontifices linguam & calamum exerere, conuiciiſqúe Vicarium Chriſti appetere, & confictis criminibus onerare. Vnius hic Petiliani Donatiſtæ exemplo contentus ero: qui hæc conuicia in Apoſtolicam ſedem iecit, vt Auctor eſt S. Auguſtinus: *Si cathedram vobis miſeri vendicatis, habetis illam profectò quam Dauid pſalmographus peſtilentiæ Cathedram pronunciauit; vobis enim iuſtè relicta eſt. Quia in ea ſancti ſedere non poſſunt.* Ad quæ Auguſtinus præter cetera reſpondit. *Et hæc non vides, non aliqua eſſe documenta, ſed vana conuicia.* S.Aug.lib. 2. cõtra literas Petilian. ca. 51.

Cum ergo Schleidanus, Vergerius, Balæus Hæretici fuerint, inſolitum videri non debet, ſi à priſcis illis ſectariis, cum erroribus doctrinæ, acceperunt itidem, quaſi hæreditario iure, libidinem & impudentiam calumniis inceſſendi ſedem Apoſtolicam & Summum Pontificem; illum præſertim, ſub cuius Pontificatu Furiæ iſtæ potiſsimum furebant; mundumq́ ſcriptis ſuis, velut ardentibus quibuſdam tædis peruolitabant. Quis doctior, quis acutior Tertulliano, auctore vetuſtiſsimo, quam primùm tamen à Cathedra Petri ſeſe diſiunxit; & infelici fide re ad Montanum tranſiit, Summum Pontificem non modo irridere, ſed & conuiciis proſcindere, & velut lenonum, lenarum ſcortatorumqúe receptatorem publicè proclamare cœpit. Tertull. li. de pudicit.

An fidem vllam apud poſteros criminationibus ſuis inuenit.

Secundo quis vllam fidem adhibendam credat illis, qui ſeſe iuratos & capitales hoſtes ſummi Pontificis profitentur, qui in eundem odio inexſaturabili ardent; qui cane peius & angue vel ipſum Pontificis nomen oderunt, qui ne ad aures quidem patienter *Papæ* nomen admittere ſolent? Nihil eſt procliuius, nihil vſitatius, quàm falſa dicere & ſcribere de eo, quem oderis, præſertim ſi liuor & inuidia accedat, mentemque præcipitet. Mandant leges & conſtitutiones Imperatorum & Principum, ne cuiuis facile vel ad teſtimonium ferendum, vel ad accuſandum aditus pateat. Quare lex quædam hæc præcipit: *Teſtium fides diligenter examinanda eſt, ideoque in perſona eorum exploranda erit inprimis conditio cuiuſq; vtrum quis Decurio, an plebeius ſit; & an honeſtæ & inculpatæ vitæ, an verò notatus quis & reprehenſibilis: an locuples vel egenus ſit, vt lucri cauſſa quid facile admittat; vel an inimicus ei ſit, aduerſus quem teſtimonium fert, vel amicus ei, pro quo teſtimonium dat.* Similia obſeruare iubent in accuſatoribus. Si igitur inimicitiæ fidem teſtimoniũ dicenti, aut accuſanti meritiſsimò detrahunt; cur ſcriptoribus non derogaretur fides, cum de illis aliquid litterarum monumentis conſignãt, erga quos non qualecunq; ſed odium planè immortale gerunt, idq; non clauſum in pectore; ſed promptum in ore & in calamo: adeò, vt vix tria verba proloqui poſsint; quin, calumniis in Pontificem iactis, virus huius odij exerant, totiq; mundo patefaciant.

L. Qui accuſare, L. Alij, ff. de accuſationibus.

Nil

Nil moderatum habet furor & ira; in quocunque inſit, quanto minus ergo hæ peſtes tolerandæ in ſcriptore, cui veritas inprimis propoſita eſſe debet; quam qui furioſo odio præpeditus eſt, adeò aſſequi nequit, vt eam ne intueri quidem valeat. Euoluat, qui volet, opera Vergerij, Balæi, & Schleidani; vel potius inſpiciat tantum vnam aut alteram pagellam: quid enim opus euoluere? ſtatim deprehendet inimicitias pluſquam Diabolicas; quas iſti cum Pontificibus Romanis exercent. Et quiſquam eſt, qui ab eiuſmodi hominibus exſpectet laudes & encomia Pontificum? An quiſquam eſt, qui in Commentario, quem furor dictauit, rabies conſcripſit; aliud ſeſe reperturum exiſtimet, quàm criminationes calumniaſque atrociſsimas?

Tertio, Schleidanus, Vergerius & Balæus Apoſtatæ fuerunt & fugitiui: Primus ab Eccleſia, alter ab Epiſcopatu, tertius ab Ordine monaſtico, omnes à DEO, & à veritate; acti partim ambitione, partim libidine, At Apoſtatis & transfugis nemo ignorat nihil familiarius eſſe, quàm conuiciis impetere illos, à quibus transfugerunt; nec aliter poſſunt, niſi ipſi ſe ipſos condemnare velint. Quis verò criminatores iſtos fugitiuos audiendos putet, cum iam olim omnes leges & Principum decreta, ſeruos & ſimiles tranſfugas ab omni accuſatione & Teſtimonij dictione contra Dominos & Patronos ſuos reiecerint, vtpote ſuſpectæ, imò nullius fidei;

dei; cum non à natura, ſed potius ab improbitate huiuſmodi nebulonibus inſitum ſit; aliis immaniſsima ſcelera tanquam nocentibus affingere, quò ipſi videantur innocentes; & ab illis flagitiis, quorum alios inſimulant, immunes, cum tamen omnium criminum maculis contaminati ſint. Quā enim mendax ſit Schleidanus, quàm vanus, quàm proiectè impudens in iis deprauandis, quæ totus mundus aliter, ac ipſe narrat, geſta eſſe nouit, non fugit illos, qui Schleidani commentarios commentis plenos lectitarunt, nec fugit Carolum V. Imperatorem; qui cum Schleidani commentarios vel legeret, vel legi audiret: hunc plauſum dabat: Mentitur nebulo, mentitur nebulo.

Quale monſtrum fuerit Vergerius, ſatis indicant cum alia eius opuſcula, tum illud de idolo Lauretano; & aliud de Concilio Tridentino; vbi impurus Apoſtata tot effutiit mendacia, vt quocunque oculos vertas, in mendaciū luculentum incidas, qui certè amore veritatis ad Lutheranos ſeſe nō tranſtulit; ſed odio Pontificis, cum impotenti & impudenti ſuæ ambitioni minus ſatis fieri cerneret; ratus, ſi Lutherum ſequeretur, deſerto Romano Pontifice, fore, vt ſtatim Romana Eccleſia corrueret: quod longè aliter euenit. ſtat ſtabitqúe illa Eccleſia, quoad mundus ſtabit. Interim Vergerius cum ſuis illis nefariis Sycophantiis, & impoſturis ad tartara raptus ſcelerum pœnas nunquam exſoluendas ſoluit.

Alanus Dialogo 5. cap. 19.

Balæum ita depingit Alanus Copus Anglus. *Qualis fuerit Nicolaus vnus ex ſeptem Diaconis, iam*

antea oſtendi, & quod ſolus ex Apoſtolis & Apoſtolicis viris rei vxoriæ operam dederit. Habuiſſe verò Britannos ſuos Nicolaos, Gildas queritur. At Balæus huiuſmodi Nicolaïtas, quaſi ſus volutabrum, in delitiis habet, & in vxoriis amplexibus ſummam religionis Chriſtianæ conſtituere videtur. Neque ille vnquam aut ruſticum, aut alium ex veteribus Britannis poſt ſacerdotium vxorem duxiſſe, aut priore vxore legitimè vſum fuiſſe docebit. Quare reliquo præſidio nudatus, ad extremum ferè totius Europæ angulum, Hiberniam, & gentem (ſi Gyraldo Cambrenſi credimus) verè barbaram cogitur, tanquam ad aſylum, confugere. In qua ille aut primus, aut inter primos certè, abiecto cucullo, & ſcorto, ſub matrimonij ſpecie, coniunctus; Epiſcopus (ſi Diis placet) factus eſt. Fuit enim ibi ſuo iudicio Epiſcopus, ſed meo Apoſcopus, tum quod Sycophanta ille impudentiſſimus, tum quod ſpurciſſimus Apoſtata: dignior ſanè, qui lupanari, quam qui Eccleſiæ præficeretur; vtpote, cui multos iam annos, nihil æquè aliud videtur cordi fuiſſe, atque vt turpem ipſe contra religioſum caſtitatis votum Venerẽ exerceret; obſcœnitate verborum omnes lenones & meretrices ſuperaret; conuiciorum plauſtra in optimos quoſque tum viuos, tum defunctos congereret; horrenda mendacia, partim à ſe ficta, partim aliunde emendicata impuro ore eructaret, ac in ſingulas centuriarum ſuarum, aliorumque librorum non modo paginas, ſed ferè etiam lineas infarciret. Videri ſanè poteſt omni ſtudio contendiſſe,

vt,

vt, quemadmodum eſt nomine, ita vitæ turpitudine, aut orationis ſaltem obſcœnitate ſimilis, & par illi Balæo eſſet; de quo neſcio, quàm verè, ſcribitur tamen, omnes qui in eodem vico habitant, clamaſſe & in ſcriptis, & ſine ſcriptura, adulterum eum eſſe. Credo certè Hiberniam, quantumuis efferatam, ad huius Apoſcopi tam nefarium & inſolitum ſpectaculum totam obſtupefactam, illudq́ deteſtatam.

Tales ſunt, Chriſtiane Lector, qui in Pontificem Paulum Tertium maledicam linguam ſtringunt; quod quid eſt aliud; *quàm neſcire dicere; & tamen non poſſe niſi maledicere*; vt quod de Petiliano S. Auguſtinus dixit; ego de iſtis Hæreticis dicam: cum quibus, ſi iure actum eſſet, vnicuique eorum non ſemel fuſtuarium ſubeundum, & præconis voce acclamandum fuiſſet; ἐσυκοφάντησας, adeò calumniandi ſtudio ſe ſe oblectant. Quia verò Orthodoxi Hiſtorici ab affectibus illis, qui mentem obſcurant, liberi, longè aliter mores Pauli Tertij deſcribunt, non abs re erit, vnum omnium loco audire. Is eſt Onuphrius Pauuinus, qui vitas Pontificum poſt Platinam ex inſtituto deſcripſit.

S. Aug. lib. 2. cōtra literas Petilian. ca. 52.

L. fuſtibus ff. ex quibus cauſis.

Vociferabitur hic Miſenus, eſſe *teſtem domeſticum*; ac proinde repudiandum. Primùm nō verſamur in foro & in iudicio; Sed indagamus, quinam ſint veritatis amantiores Hiſtorici; illine tui, an noſtri. Quocirca ineptè contra noſtros auctores excipis, quaſi contra domeſti-

meſticos. Secundò, Onuphrius non fuit domeſticus Pauli Tertij, fruſtra ergo vt domeſticum & familiarem Papæ reprobas: At fuit domeſticus fidei, hoc eſt, Catholicæ Eccleſiæ filius. Quid tum? An ob communionem eiuſdem fidei nemo orthodoxus, orthodoxo teſtimonium dare poterit, vel in iudicio, vel in publicis litterarum monumentis? An exſpectabimus donec Turcarũ aut Caluiniſtarum quiſpiam Pontificum facta memoriæ poſterorum commendanda ſuſcipiat, & tum demum aſſenſionem præbebimus illis omnibus, quæ à iuratis hoſtibus proferentur? Vt Hiſtoricus verax cenſeri poſsit, ſatis eſt, ſi nec odio partium inflammatus ſit; nec gratiæ quidquam tribuat; in vnam veritatem intentus: nam vt ab eo, cuius facta ſcribit vel fide vel opinionibus diſſentiat; & quidem capitaliter, vt ſolent Hæretici, cum de Pontifice aliquid commentantur; id adeò non eſt ad hiſtoriæ veritatem & ſinceritatem neceſſarium; vt vbicunque huiuſmodi affectio in hiſtoria alicuius obſeruatur, magnum præiudicium iam veritati ſit allatum. Sed ad rem.

Onuphrius igitur præter cetera de hoc Pontifice, cum adhuc iuuenis eſſet, ait; in *eo enituiſſe ingenium viuidum, ſublime & in perdiſcendo gloriæ auidum: Cardinalem factum, legationes Piceni, aliasq́ non paucas obiiſſe, & in illis ita ſeſe geſsiſſe, vt ſummis, infimis æquè gratus, magnũ ſui deſideriũ, munere defunctus, prouincialibus reliquerit; Romæ deinceps*

ceps omnibus charum, nemini priuatim addictum, magna cum integritatis, prudentiæ, dexteritatisq; laude muneri ſuo aßiduè vacaſſe, & mortuo Nicolao Fliſco ſenatus principe, id muneris, vetere inſtituto, ſuſcepiſſe, idque tanta eum dexteritate, prudentia, auctoritate ac integritatis opinione annos decem ſuſtinuiſſe; vt nemini dubiū eſſet, eū iis artibus gradum ſibi ad Summum Pontificatum, quo vnus omnium digniſſimus exiſtimatus eſt, præparaſſe.

Mortuo Clemente Septimo, cum nequaquam quærendus eſſet, qui in eius locum legeretur, ſed legendus, qui ætate, prudentia, rerum diuturno vſu, inueterata virtute & præcellentibus litteris præ omnibus ſine controuerſia emineret: Patres haud diu cunctatos, eum nouo & inuſitato exemplo cogitaſſe, ante celebrata nouendialia, ſine vllo conclauis cœtu, demortuo Pontifici ſubrogare: ipſum tamen hoc, tanquam præter maiorum morem, conſtantiſsimè recuſaſſe; poſtea initis comitiis, nulla vnquam à multis ſeculis comitia ſincerius, ſimplicius, concordiuſq; inita peractáque fuiſſe: Populum Romanum hunc Pontificem incredibili lætitia & gratulatione accepiſſe; itaq; ſeſe geßiſſe in Republica adminiſtranda, illuſtri quodam in ſpeciem diuerſarum virtutum temperamento, vt Pontificis ſimul & Principis nomen tueretur. In omni namque conſilio, & ſingularem pietatem & ſummam prouidentiam eluxiſſe, nihil antiquius duxiſſe, quàm vt viros egregios toto terrarum orbe conquiſitos, in patrum ampliſsimorū Ordinem legeret; fuiſſe Pontificē multis

inſignibus virtutibus clarum, humanitate, affabilitate, clemētia, comitate, præcipuè verò prudentia ſingulari per ſexaginta ferè annos, quibus publica munera obiuit, feliciter collecta. Hæc & id genus alia Onuphrius de Paulo Tertio. Similia alij Hiſtorici, qui abſque odio Apoſtolicam ſedem intuentur.

Sed Miſenus ſolis hoſtibus Pontificis credere didicit: ſicut olim Celſus Moyſi & Prophetis de Iudæorum gente ſcribentibus non credebat; credere ſolitus omnibus illis, qui Iudæorum, Iudaicæqúe gentis primordia calumniabantur: *Libenter eum interrogauerim*, inquit Origenes, *cur hiſtoriis barbarorum atque Græcorum credulus de antiquitatibus eorum, quos nominatim recenſuit, ſolius huius gentis hiſtoriis fidem abroget? Si enim ſua cuiuſq; gentis ſcriptores veraciter res eius expoſuerunt; cur ſolis Iudæorum prophetis non credimus? Quod ſi ad gratiam Moyſes & Prophetæ pleráque de gente ſua prodiderunt; cur non idem dicere liceat, & de reliquarum gentium hiſtoricis? An Ægyptij in ſuis annalibus malè de Iudæis loquentes fidem merentur, Iudæi ſimiliter de Ægyptiis querentes, iniuſtè ſe ab iis preſſos multis grauaminibus, & propterea iuſtam Dei vindictam ſecutam, mentiuntur? Id quod non de ſolis Ægyptiis dici poteſt. Inueniemus enim conflictationem Aſſyriorum cum Iudæis, eiuſque mentionem in Aſſyriorum antiquitatibus. Et viciſſim de bellis geſtis contra Aſſyrios, prodiderunt Iudæorum Scriptores. Vide igitur iam nunc hominis arrogan-*

Orig. lib. 1. contra Celſum.

rogantiam, qui aliis credit vt ſapientibus, aliorum in totum damnat ignorãtiam. Hæc Origenes: quæ Miſenus noſter pro ſua in parodiis exercitatione, facilè ad ſe transferet, vt alio, qui apodoſin adiungat, egere minimè videatur.

Talis ergo fuit Pontifex, qui ſocietatem confirmauit, qualem deſcribunt Orthodoxi Hiſtorici; non qualem Hæretici; etſi vt laudes orthodoxorum ſcriptorum laudi Pontificibus dantur, ita etiam conuicia & maledicta Hæreticorum in laudem Pontificum redundant, quia liquido compertum eſt, ab huius farinæ hominibus non niſi improbos laudari; non niſi probos vituperari; improbos enim, vt ſui ſimiles amãt; probos, vt ſui diſsimiles culpant. At ſatis de Paulo Tertio.

Ceterum Miſeno mirificè placet, quod Cardinalis Bartholomæus Guidicionius ſocietatis confirmationi ſeſe oppoſuerit; ſed non placet illi, quod idem, mutato curſu, vela retrorſum dederit, ſeſeqúe etiam aduerſus ſententiam ſuam huic nouo Ordini introducendo non poſſe non fauere, profeſſus ſit. Miſenus ait, *Guidiccionium proculdubio fuiſſe aulicum; ſeſeq́ vltro immutaſſe ad eius voluntatem, quem ſine periculo offendere non poterat.* Fauete linguis, bona verba dicite. Iterum adeſt cum ſuo *proculdubio* Miſenus: cuius rei iſtud *proculdubio* ſymbolum ſit; iam proculdubio ex ſupradictis ſatis ſuperqúe intelligitur; nimirũ quoties mentiri lubet; Lubet autem tertio quoque verbo, ſi non altero: hoc *proculdubio*, tanquã ante ambulonẽ præmittit:

tit: Vnde ſcis, Miſene, Cardinalem illum non ſerio mutaſſe animum, ſed aulicè, hoc eſt, mutationem ſimulaſſe? An in eorde illius eras, fortaſſe antequam natus eſſes: neque enim tua ſcholia tantam præ ſe ferunt caniciem, vt temporibus illis fuiſſe videaris æqualis. Singulari ergo priuilegio ſcis, quid quiſque in animo habuerit diſsitis in regionibus, antequam naſcereris, quæ felicitas paucis profecto obtingit. Sed quid ſi tunc deceptus eſſes, ſicut & nunc in rebus quotidie occurrentibus hallucinaris; præſertim cum nullum aliud argumētum tibi ſuppetat, cur Cardinalis ille feriò Societatis confirmationem non approbarit, niſi quia tibi ita videtur; & quia ita tibi opinari lubet. Cur verò hoc Ribadeneiræ de Guidiccionio repugnante credis; cetera verò non credis, nominatim cauſſam mutationis? Si putas non mentitum Ribadeneiram, cùm Cardinalem hunc Societatis primordio obſtitiſſe ait; cur arbitraris mentitum; cum Cardinalem ex oppugnatore fautorem factum eſſe teſtatur? Nimirum tantum credis; quantum lubet, vt iam ſæpius te monui, quamuis à tua conſcientia multo adhuc ſæpius ſis monitus. Calumniatorum eſt, Miſene, ea tantum vt vera admittere quæ ad vituperationem faciūt, & omnia alia; quæ quoquo modo ad commendationem ſpectant, vt falſa repudiare.

Quod autē Ribadeneira ait, Pontificem perlectam inſtituti noſtri formulam vehementer probaſſe, & Pontificio ſpiritu afflatum, ſpiritum DEI hic eſſe pronunciaſſe, id Miſenum

malè admodum habet. Exclamat ergo; *O hominem mendacem: impurus ille & inceſtus Pontifex, vnde ſpiritum Dei norat?* Hic nimirum mos Miſeno: quoties refutatione opus eſt, exclamationes affert. Quoties argumenta adferenda ſunt, conuicia largiter promit. Paulus Tertius talis non fuit; qualem impuri, & inceſti hæretici & Apoſtatæ depingunt; & vt maximè talis fuiſſet, an neſcis & per Caipham ſpiritum Dei locutum eſſe, & quidem dictum maximè commemorandum protuliſſe? Gaudet Miſenus ſocietatem confirmatam definitè; ne ſcilicet ſexagenarium numerum excederet; ſed quia nulla eſt ſincera voluptas, mox dolet, quod limites iſti ab eodem Pontifice ſint ſublati; liberáque facultas data, cooptandi in hanc familiam, quibuſcunque Deus mentem in eam ingrediendi miſiſſet. Sed quid agas Miſene? Dolore tuo infectum non reddes, quod factum eſt. Tu quidem cruciaberis; ſed cruciatu tuo nunquam amplius Ieſuitas ad ſexagenarium numerum rediges; poſtquam iam, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia, aliquibus in locis non modo ſexaginta; ſed bis & amplius ſexaginta degunt.

CA-

CAPVT IX.

Refutatio calumniarum in caput decimum octauum.

CApite decimo octauo expendit Ribadeneira conſilium Dei in ſocietate inſtituenda; quantum quidem illud humanis rationibus indagari poteſt. Quia verò multa adfert partim aliunde, partim ex huius temporis hiſtoriis; quæ huic Caluiniſtæ non poſſunt non ſummoperè diſplicere: ideo hic, ſi vſquã aliàs, calumniis habenas laxat. Ait Ribadeneira, Religioſos Ordines excitatos à Deo; & Eccleſiæ ſubmiſſos, ad vitiorum, hæreſum, errorumq́; monſtra expugnanda: Miſenus contrà contẽdit, Religiones, præſertim ſocietatem noſtram, vitiis, hæreſibus, & erroribus fouendis & propagandis introductas eſſe: quia in hæreſibus & erroribus numerat, quæcunque propemodum, dogmata fides Catholica tradit, quæ, cum à noſtris, aliisq́; Ordinibus pro virili parte defendi & explicari videt, Hæreſes ſcilicet & errores defendunt; ſed iudicio hominis hæretici & erronis; cui ſi nõ viderentur errare, & hæretici eſſe, grauiter vtique errarent, damnatique hæretici eſſent.

Nam quod ſcortationes, ebrietates, Simonias, blaſphemias, & infinita id genus vitiorum monſtra à nobis, vel aliis religioſis probari ait, id impudentius commentum eſt, quam vt fidem inueniat apud illos; qui fidem humanam ſimul & diuinam non amiſerunt. Itáne caſtitatis & honeſtatis domicilia, ſcelera illa in vllo mortalium, cõſenſu vel opera ſua adiuuent & foueant?

Quod ſi religioſi exemplo, monitis, & doctrina ſua priuatim & publicè ſentinam hanc flagitiorum exhaurire nequeunt, quid mirum, cum idem ſemper inimicus homo vigilet, vt ſementi Dominicæ zizania inſpergat; multiqúe ſint, qui aures attentiores præbeant mundo & carni cõcionantibus; quàm Religioſis ad ſanctiorem viuendi normam exhortantibus?

Ais, *Ribadeneiram contendere, ſingulari Dei prouidentia factum, vt ſocietas inſtitueretur*; moxqúe ſubdis: *Multa fiunt, Deo prouidente, etiam ad pœnam generis humani, vt notum omnibus Chriſtianis.* Societatem mundo non eſſe datam ad pœnam, niſi fortè ad pœnam Hæreticorum; id inde liquet; quia credibile non eſt, futurum fuiſſe, vt tot Imperatores, Reges, Principes, Dynaſtæ, Reſpublicæ, vltrò pœnam aduocarent, & ſuis in regionibus collocarent: quis enim pœnam, præſertim extraordinariam, & ſingulari prouidentia Dei immiſſam, non exhorret? Quis à finibus ſuis, quoquo modo licet, non arcet? At hanc ſocietatem, quæ ſi tibi credimus, flagellum quoddam mundi eſt; totus mundus intra tam breue temporis ſpatium certatim ad ſe rapuit: blandum profectò flagellum oportet eſſe; quod nemo flagellũ eſſe ſentiat, præter Hæreticos.

Dices fortaſſe, illud ipſum pœnam & flagellum eſſe, pœnam & flagellum non ſentire. Aliunde ergo exploremus ſocietatem ad pœnam non datam hominibus, id autem certius non intellige-

telligemus, quam inſpiciendo illos, quos nemo negat fuiſſe pœnas mundi. Attilã olim cum ſuis Hunnis, Gotthos, Herulos, Longobardos & ſimiles pœnam & flagellum orbis fuiſſe nemo negat; vt & hodie Mahometanos & Turcas; item olim Hæreticos Arianos, Manichæos, Donatiſtas, Pelagianos & alios huius claſſis; idque ea de cauſſa, quia iſti, vt olim locuſtæ in Ægypto, deuorarunt & vaſtarunt omnia, etiam illa quæ reliquis plagis fuerant reſidua; magnas cum mœnibus vrbes vel deſolarunt, vel ſolo æquarunt; Chriſtianam religionem & CHRISTVM proſcripſerunt & exterminarunt, Eccleſias ſpoliarunt & diripuerunt, partimque funditus euerterunt, partim in ſtabula conuerterunt; virtutis amorem, & ſtudium honeſtatis, timoremque Dei ex cordibus hominum expunxerunt, litteras & Academias & gymnaſia bonis diſciplinis conſecrata ſuſtulerunt, barbariemque & ignorantiam induxerunt; vno verbo; *deuorata eſt herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit, nihil quoque omnino virens relictum eſt in lignis & in herbis terræ*; non modo *in cuncta Ægypto*, ſed & omnibus illis in locis, quò pœnæ illæ penetrare potuerunt, &, vt Propheta ille conqueritur, *depopulata eſt regio, luxit humus, quoniam deuaſtatum eſt triticum, confuſum eſt vinum, elanguit oleum*. Has pœnæ notas ſi in Ordine noſtro demonſtraueris, lubens fatebor ad pœnam natum & factum eſſe.

Exod. 10.

Ioel 1.

Rectè monet, ex fine iudicandum eſſe de hac ſocietate, cuius finis, quia præcipuus eſt fulcire idola, & errores defendere euidentes; quem parentem habeat, cæco etiam manifeſtum eſt. Ita tu quidem Catholicæ & Apoſtolicæ fidei doctrinam (cuius defenſio ſocietati, tanquam præcipuus finis, propoſita eſt) blaſphema lingua nominas; ſed quia Hæreticus es, non mirum te conuiciari: magis mirum foret, ſi à maledictis & blaſphemiis abſtineres; quia aliquid naturæ hæreticæ aduerſum faceres. *Vis ſcire,* inquis, *cuius teſtimonio ſocietas hæc inſtituta ſit ad defenſionem & propagationem fidei? Litteris confirmationis Apoſtolicæ.* An tibi ſedis Apoſtolicæ iudicium tam vile & contemnendum videtur? Certè vt nullius ſit apud te momenti; apud nos profectò, omneſq; rectè ſentientes nihil hoc teſtimonio grauius eſt; nihilq; honorificentius, præſertim cum totus reliquus Catholicus orbis, cum hoc capitis ſui teſtimonio conſentiat, niſi forte exſpectas, vt à te tuiq; ſimilibus ſectariis intelligamus; quis ſocietati noſtræ, in omnibus actionibus ſit defixus finis. Quanquam neque vos ab hoc ſedis Apoſtolicæ iudicio diſcrepare poteſtis; quandoquidem non rarò confitemini, Ieſuitas id vnum ſpectare; vt Romanam fidem conſeruent & propagent.

Quaſi verò, inquis, *non laudet etiam ſuos milites archipirata.* Omnino laudat, ſed magnum diſcrimen eſt inter Archipiratã & Archiepiſcopum illum Romanum: Archipirata ſuos laudat ob *latrocinia* & rapinas, laudibuſq; ad ſimilia ſtudia incendit: at ſummus ille ἀρχιερεὺς ſocietatem

com-

commendat, vt inſtitutam ob defenſionem & propagationem Catholicæ fidei; quæ ſi non differre vides, neſcio quid videas. Qua verò fronte ſcribis, Ribadeneiram ſcripſiſſe, *Ieſuitarum cauſſa nouum orbem inuentum, quē ipſi conuerterent.* Vbi hoc auctor noſter?

Poſt hoc mendacium quæſtionem per quam difficilem Ieſuitis ponis. *Quia autem admodum gloriantur,* inquis, *de Indicis illis rebus Ieſuitæ, vt nuper adeò de Ruthenicis, libenter equidem audierim ex ipſis, quî fiat, vt omiſſis illis pulcherrimis regionibus Mahometanis, in Indiam abeant, cur non in viam reducunt Mahometanos?* De rebus Indicis nihil gloriamur: diuinum beneficium agnoſcimus & prædicamus; & cùm omnia fecerimus; ſeruos nos inutiles eſſe non inuiti fatemur. Gaudeo autem te in legationem Ruthenicam incidiſſe. An non vidiſti & Alexandrinam? Imitamini Caluiniſtæ præeuntium exemplum; via iam aperta eſt, niſi fortè doles Ruthenos ad Tiberim, non ad Nicrum aut Mœnum legatos ſuos deſtinaſſe.

Deinde vt ad quæſtionem tuam veniam: noueris noſtros non ſemel, ſed ſæpius pulcherrimas illas tuas regiones, quas Mahometani tenent, peragraſſe, & num quod oſtium Euangelij annunciandi ſeſe panderet, diligẽter circumſpexiſſe; nec ſine fructu. Conſtantinopoli aliquandiu ſedem fixam habuerunt. Ægyptum & Palæſtinam & Montis Libani incolas non rarò luſtrarunt: in Africam traiecerunt; & totius propemodum Africæ littora neceſſariò legẽda ſunt

ei, qui curſum in Orientem inſtituit: quibus in nauigationibus multos Mahometanos; vt & in ipſa India Orientali, ad Chriſtiana ſacra crebrò traduxerunt, iamque ad ampliſsimum regnum illud Mogor, in quo Mahomet primas tenet, Euangelio & ſibi viam munierunt, eoque corpore penetrarunt, quo prædicantes veſtri ne cogitatione quidem peruenerunt.

Quia verò te tanta cura Mahometanorum tenet, mirari ſubit, cur non potius tuos Miniſtros Caluinianos & Prædicantes Lutheranos incites, quàm Ieſuitas, vt hanc tam præclaram prouinciam capeſſant, Turcisque Geneuenſe & Islebienſe Euangelium annuncient; nam vt in Indiam nauigare iubeas, non ſuadeo; tum quia monenti morem non gerent, tum quia iam ſemel atque iterum non ſatis ex animi ſententia ceſsit tentata in Indiam nauigatio. Nec Neptunum nec Æolum propitium habent. Mala ſoluta nauis exit alite, quæcunque in Indiam tales præcones vehit.

Ad extremum, an neſcis, quàm Mahometani, Turcæ præſertim, & qui inter Chriſtianos, vel Chriſtianis vicini, ſua in ſuperſtitione pertinaces ſint; quam neſcij de ſua ſententia cedere; quàm occluſas aures habeant ad omnia Chriſtianæ religionis myſteria; quàm non modò Chriſtianiſmum & Chriſtianos; ſed ipſa etiam Chriſtianiſmi & Chriſtianorum vocabula deteſtentur, & execrentur; adeò, vt

Chriſtianis

Chriſtianis ſacris nihil apud illos ſit inuiſius: homines pecudum inſtar ad ventrem & pabulum duntaxat abiecti? His quis operam det, quando latior & lætior meſsis offertur, quando tot millia reperiuntur; quibus in optatis; vt veniant; qui eſurientibus panem frangant & errantibus viam ſalutis monſtrent.

Num neſcis quoſdam eſſe; qui ob ſcelera ſua indignos ſe reddunt Euangelicæ prædicationis beneficio; à quibus proinde regnum DEI iuſto DEI iudicio aufertur; vt- Matth. 21. pote deſperatis iam & depoſitis, & transfertur ad gentem facientem fructum, quod DEO Matth. 18. Marci 6. prædicente, Iudæis olim accidiſſe nouimus; nec Lucæ 9. aberrabit, qui idem Mahometanis, progeniei Actor. 13. Iudaicæ vſuueniſſe credet: An neſcis, iuſſu Domini, Apoſtolos excuſſo puluere pedum, deſertis Iudæis, ob incredibilem animi obſtinationem, ad gentes ſeſe conuertiſſe, eisque regnum DEI annunciaſſe; & longinquas regiones adiiſſe, imo ipſam etiam Indiam; in Ita Indici quam ſanctus Bartholomæus, ſanctus Thomas, ſcriptores, & ſanctus Matthæus lumen fidei primi intu- & antiqui lerunt. Sanctus Paulus itidem derelictis pul- patres. cherrimis illis tuis regionibus, Italiam, Hiſpaniam & Illyricum obiit; ex quo itidem quærere licebit, qui factum ſit, vt cum fidei propagandæ & defendendæ cauſſa, ad Apoſtolicum officinm vocatus fuerit, relictis pulcherrimis illis Palæſtinæ prouinciis in Illyricum abierit?

in vxorem ducere aut corrumpere auſus fuiſſet; quidnam ſupplicij irrogandum cenſuiſſet iſte Imperator Luthero & aliis, quibu ſolenni caſtitatis voto obſtrictis, familiariſsimum eſt, virgines Deo conſecratas violare, & ad ſacrilegum connubium pellicere?

An hoc, inquis, *in Luthero reprehendendum, quod maluerit eſſe in legitimo coniugio, quàm tres vel quatuor, vel plures alere concubinas?* Legitimum coniugium non fuit, Miſene, hoc prætexis culpam nomine. Scortatio, & quidem ſacrilega ſcortatio fuit, & digna capitali ſupplicio ex edicto Iouiniani, & Iuſtiniani, & aliorum Imperatorum, quibuſcunque legum auctoritas & reuerentia curæ fuit. Nec ſcorta alere debuit Lutherus; nec ſcortum matrimonio ſibi iungere velle, irrito conatu, obſtante religione Sacerdotij, & Monaſticæ profeſsionis. Caſtè viuendum erat homini caſtitatem profeſſo. *Notat*, inquis, *Ribadeneira Oratores, Poëtas, Grammaticos. Fortaſſe Eraſmum, Philippum, Huttenum.* Iſtos ipſos, mi Miſene, & horum ſimiles Therſitas, nihil niſi calumniari, & ſacra iuxta ac profana ridere doctos; magno leuis vulgi plauſu; ſed modica prudentiorum approbatione, & exiguo cum honore ſuo, & veſtri noui Euangelij.

Audet, inquis, *impurus ille hypocrita coniugia Sacerdotum appellare volutationes in cœno turpiſſimarum voluptatum.* Moxque ſubiungis; *cum tuis, credo, loqueris, non nobiſcum.* Imo vobiſcum; quia nulli apud nos Sacerdotes coniugati; ſed apud vos, & Sacerdotes, & Monachos Apoſtatas verbo

bo quidem vxoratos, re autem flagitioſos ſcortatores reperire licet. Hos rectiſsimè ait Ribadeneira in cœno turpiſsimarum voluptatum volutari, vt ſues in volutabro.

Quæ caſtitas, inquis, *in veſtris cœnobiis, vel pecudibus notum*: Si tibi notum eſſet, ſi non vt homini, ſaltem vt pecudi, quæ caſtitas in Deo dicatorum hominum domiciliis fuerit, & verò adhuc ſit, aliquot ſcholiis vel potius conuiciis tam in hoc, quàm in aliis capitibus ſuperſedere potuiſſes; nec epiſtolam contra cœlibatum non ſancti illius Auguſtani Vdalrici; ſed alicuius nebulonis ſub ſpecioſo Vdalrici nomine latentis protuliſſes; & quidem ex Balæo; Apoſtata impuriſsimo, vt ſuprà ex Alano Copo audiuimus. Quod ſi omnino epiſtola illa tibi promenda videbatur; debebas bona fide refellere argumenta, quibus Bellarminus clariſsimè demonſtrauit, epiſtolam illam penitus eſſe commentitiam: At tu ſecurus iudiciorum; quæ ſubis, tam confidenter & impudenter veteres & iam damnatas merces nobis obtrudis, quaſi fraudem & impoſturam nemo vnquam notaſſet & patefeciſſet.

Bellarm. lib 1. de Clericis, cap. 22.

Quamuis autem id modo non agimus, vt laruam epiſtolæ illi detrahamus; lubet tamen apponere de hoc commento verba nobilis & magni viri; qui vitam & res geſtas ſancti Vdalrici non ita pridem & typis & notis inſigniter illuſtratas dedit. *Scio adhæc*, inquit, *impuram, neſcio cuius nebulonis epiſtolam Vdalrici*

In præfat. hiſt. S. Vdalrici ad Clerum Auguſt.

aliquando

aliquando nomine venditatam. Sed cum ea Nicolao Pontifici inſcripta ſit, Nicolaus autem Primus plusquam viginti annis ante Vdalricum natum fuerit mortuus, Secundus Pontificatum octogeſimo, & quod excurrit anno, poſt eum mortuum inierit, ferrei ſit oris oportet (nota hoc Miſene) *qui tantum mendacium auſit aſſerere; plumbei cordis* (nota hoc Miſene) *cui poßit imponere.* Hæc ille.

Tu iſta: habes Petre, Catholici teſtimonium: (ſcribe, *nebulonis mendacium*) de veſtro cœlibatu. Addo, inquis, recens; ſupple; *mendacium*; nec vnum tantùm, ſed denſo agmine conglobatum. *Non procul diſtat hinc cœnobium*, inquis, *in quo Decanus ſcorta aluit duodecim. Reliqui eiuſdem cœnobij Canonici pellectas ad ſe puellas, ſæpe grauidas remiſerunt*; Omitto alia quæ pudor exſcribere vetat. Primùm, Miſene, cur in accuſatione grauiſsima, præteris id, quod toties in rebus leuiſsimis & minutiſsimis à Ribadeneira magnis clamoribus exigis? Cur non nominas locum, vbi degis? Vbi es, quando es, vbi non es? Suſpicor quidem te non procul à Nicro aut Mœno habitare, ſed multa ad Nicrum & Mœnum loca; quiſnam tuus? *Non procul hinc*, inquis, faceſſat hinc illud tuum *hinc*; mendacij velum: Cur non nominas cœnobium illud? Fortè vis parcere honori Monaſterij? Vnde tibi tam ſubitò hæc noua religio, Miſene? cuius exiſtimationi hactenus peperciſti? In cuius famam velut prædo violentus non irruiſti?

Deinde

Deinde nouiſtine illos, de quibus hæc tam pudenda flagitia effutiuiſti? Numeraſtine ipſe duodecim illas pellices? Nam ſi me ad famam ableges, eiuſque teſtimonio contentum eſſe iubeas; hand adquieſcam; Neminem fugit, quale monſtrum fama, & quam crimina, Sacerdotum præſertim & Monachorum, ſupra verum multiplicare ſoleat. Præterea faciamus verum eſſe; quod narras, num ob peruerſitatem paucorum totam religioſam vitam traduces? Flagitiosè vixerint pauci illi; at plurimi in illo ipſo Monaſterio, & alibi vitam caſtam, & olim duxerunt, & adhuc ducunt. Conſueuerit vnus cum duodecim pellicibus; vt tu ais: At multa millia Religioſorum in Eccleſia Dei adhuc reperiuntur, qui profeſsionis ſuæ memores carnem cum vitiis & concupiſcentiis crucifigunt. A paucorum improbitate, nunquam ducitur firmum argumentum, ad euertendum totum aliquod viuendi inſtitutum; quādoquidem fieri poteſt, vt ipſa vitæ illius ratio ſancta ſit & laudabilis, licet minimè ſancti ſint aliqui, qui illam ſectantur, idque ſuo, non vitæ illius vitio.

Cùm Celſus Epicureus probare niteretur Chriſtianam religionem ſceleratam & improbam eſſe, eò, quod Chriſtus à quodam ex ſuis diſcipulis eſſet proditus. Reſpondit Origenes: *Quid hoc facit ad negotium Ieſu ab vno diſcipulorum ſuorum proditi? Quoniam autem pro Philoſopho haberi vult Celſus, interrogamus eum, num Platonis erat crimen, quod vigeſimo anno, poſtquam eum audire cœperat, Ariſtoteles à præceptore deſciſcens, accuſauit ipſius doctrinam de immortalitate animæ,*

& ideas

& ideas Platonis argutationes appellauit. Poſſemus & amplius dubitando quærere; Ergo Plato nihil amplius valebat in Dialectica, nec idoneus erat tradendis ſuis cogitationibus, ex quo deſertus eſt ab Ariſtotele, & proinde falſa ſunt Platonis dogmata? An fortè poſsibile eſt, quod facilè Platonici conceſſerint, Ariſtotelem erga magiſtrum ſuum fuiſſe ingratum & improbum? Sed & Chryſippus ſæpe in ſuis ſcriptis Cleanthem taxare videtur, nouans quædam præter acceptam ab illo doctrinam. Pythagorei Cenotaphia extruebant eis, qui defeciſſent à Philoſophia, reflexo curſu ad vitam idioticam, nec ideo deterior habitus Pythagoras in doctrina & demonſtrationibus, aut eius diſcipuli. Hæc Origenes. Quorſum hæc? inquies fortaſſe. Eò vt intelligas; quod olim intelligere etiam debebat Celſus, paucorum culpam non præiudicare religioni aut doctrinæ. Quod ſi quis hoc vel illud viuendi genus repudiare velit propter quorundam improbitatem; neceſſe erit, vt homo non ſit homo, nullamque hominibus vſitatam vitam ſectetur, cùm in quauis & ſint, & fuerint, & futuris annis futuri ſint ſcelerati & improbi.

Et quia in hoc argumento verſamur, agedum Miſene; paulò altius repetamus, vndenam diiudicandum ſit, aliquod vitæ inſtitutum verè eſſe improbum & flagitioſum; ex quo itidem eluceſcet; quo loco tuæ & tui ſimilium criminatorum calumniæ habendæ ſint, cùm propter mores quorundam flagitioſos, vel totam Catholicam fidem, vel Monaſticam pro-

feſsionem, vt improbam & ſceleratam calumniantur. Antiqui ſcriptores; qui contra Ethnicos & Hæreticos veritatem fidei Chriſtianæ & Catholicæ, ſumma eruditione & eloquentia tutati ſunt, vt Iuſtinus Martyr, Tertullianus, Arnobius, Lactantius, Origenes, Athanaſius, & alij, id vel inprimis animaduertendum eſſe monuerunt, quotieſcunque de aliquo viuendi genere quæſtio exiſteret; qualenam ſit illud viuendi genus præcisè quaſi & per ſe ſolùm conſideratum, abducta mente à ſectatoribus & diſcipulis; num ſcilicet ad virtutem & honeſtatem incitet, num eam vim & efficacitatem, & ea momenta & præcepta contineat, quæ quantum quidem in ipſo viuendi inſtituto ſitum eſt, poſsint homines à prauis cupiditatibus, & noxiis voluptatibus ad rectius ſanctiuſque vitam inſtituendam inducere, hominemque Deo charum & gratum perfectè reddere, & ad normam à CHRISTO & Apoſtolis traditam, exactè conformare.

Ex hoc fundamento probarunt Lactantius & Iuſtinus Martyr Chriſtianam religionem ſanctam & intemeratam eſſe; quippe quæ nihil niſi ſanctum & diuinum ex ipſa ſua natura tradat. Eodem argumento vſi ſunt & alij: Sed nobis ſufficient hoc loco duo prædicti. Ita ergo Lactantius, qui hanc Chriſtianæ religionis naturam ab effectu, vt Philoſophi loquuntur, perquam acutè inueſtigauit. *Dei præcepta*, inquit, *quia & ſimplicia & vera ſunt; quantum valeant in animis hominum, quotidiana experimenta demonſtrant: da mihi virum, qui ſit iracundus*

Lactant. li. 3. Inſtitut. cap. 25.

cundus, maledicus, effrenatus; pauciſsimis DEI *verbis tam placidum, quàm ouem reddam.* Da *cupidum, auarum, tenacem, iam tibi tam liberalem dabo, & pecuniam ſuam plenis manibus largientem.* Da *timidum doloris & mortis, iam cruces, & ignes, & taurum contemnet.* Da *libidinoſum, adulterum, ganeonem, iam ſobrium, caſtum, continentem videbis.* Da *crudelem & ſanguinis appetentem; iam in veram clementiam furor ille mutabitur:* Da *iniuſtum, inſipientem, peccatorem: continuò & æquus, & prudens, & innocens erit. vno enim lauacro malitia omnis aboletur. Tanta diuinæ ſapientiæ vis eſt, vt in hominis pectus infuſa, matrem delictorum ſtultitiam, vno ſimul impetu expellat: ad quod efficiendum, non mercede, non libris, non lucubrationibus opus eſt, gratis iſta fiunt, facile, citò, modo pateant aures, & pectus ſapientiam ſitiat.* Hæc Lactantius.

Quid Iuſtinus, maior & antiquior Lactantio. *Nos quoque poſteaquam verbo perſuaſi ſumus, ab illis defecimus: Deumque, qui ſolus ortu caret, filij benignitate, ſequimur: Qui antea ſtupris gaudebamus, nunc temperantiam, continentiamque ſolam amplectimur, qui autem magicis artibus vtebamur,* Deo *bono, qui ortu caret, nos conſecrauimus, & qui pecuniarum, poſſeſsionumque copiam plus quã ceteri amabamus, nunc etiam, quæ habemus in commune conferimus, omnique egenti erogamus: & qui mutuis nos odiis proſequebamur, mutuiſque cædibus tollebamus, nunc ob* CHRISTI

Iuſtin. Apolog. ad Anton. Pium.

aduentum, vnà viuimus, ac pro inimicis precamur, iisque, qui iniuria nos oderunt, ſuadere conamur; vt illi, qui ex præclaris Chriſti præceptis aut monitis vixerint, ſe vnà nobiſcum eadem bona & commoda à Domino omniũ conſecuturos eſſe cõfidant. Paulò pòſt: *Plerique ſexaginta atque ſeptuaginta annos nati, qui à puero in Chriſti ſe diſciplinam tradiderunt; incorrupti permanent, precorque, vt in omni hominum genere tales monſtrare poßim. Quid enim enumeremus infinitam multitudinem eorum, qui ab incontinenti, intemperataque vita abducti ſunt, cùm hæc ita didiciſſent?* Hæc Iuſtinus.

Ergo illa Religio à Deo eſt; quæ ſapientiam cœlo demiſſam imitata, primùm quidem *pudica* eſt, deinde *pacifica; modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia & fructibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatione.* Ponitur pudicitia primo loco: quia Chriſtianæ religioni proprium eſt ad caſtitatem, omnemque honeſtatem mortalium animos inclinare, etiam illorum, qui caſtitatem antea exiſtimabant rem eiuſmodi, quæ in iſtum tam deprauatum vitæ ſtatum non caderet. Notauit hoc egregiè ſanctus Athanaſius, cùm Chriſtianæ fidei excellentiam extollens, ita ſcribit; *Prorſus nullam fidem virginitati habentes; & impoßibile eſſe dictitantes eam virtutem in hominibus reperiri: iidem, vbi iam credidêre Saluatori ex virgine nato, non ſolùm eam in aliis eſſe agnoſcunt; ſed ipſi eam pudicitia & ſanctitate præſtant. & viciſſim ab Ethnicis ipſos iam tales eſſe factos,*

Iacobi 3.

S.Athan. ſerm. de paſsione Domini.

cre-

credi non poteſt; & de qua virginitate ambigunt Magi & Græcorum Philoſophi; hanc in Chriſto mulieres demonſtrant.

Quæ cùm ita ſeſe habeant; quæro nunc ex quouis, qui æquus rerum arbiter ſit, quam religionem bonam, atque adeò ex Deo eſſe putet; Catholicam, & quæ in Catholica religione reperitur, profeſsionem Monaſticam; an verò perſuaſioné, & fidem Lutheranam ſeu Caluinianá, ſeu aliam quouis modo hæreticam. cõpara inſtitutum Catholicorũ cum inſtitutis hęreticis; præcepta cum præceptis; regulas cum regulis; conſuetudines cum conſuetudinibus; placita cum placitis; decreta cum decretis: omnia apud Catholicos ex natura ipſius Catholici dogmatis inuenies apta ad ſpiritum, appoſita ad peccati fugam & deteſtationem, accommodata ad mortificationem carnis & cupiditatum carnalium; idonea ad virtutes animo inſerendas; inſertasque cuſtodiendas; & crebro vſu confirmandas & corroborandas. Iam verò, ſi Monaſticam ſeu Religioſam vitam propius intuearis, nihil inuenies, quod ad virtutis decus, & ad perfectionem non tendat & ducat. Ipſa religioſæ vitæ natura eſt, vt hominem ad voluntariam paupertatem; ad promptam obedientiam; ad caſtitatem perpetuam inclinet; contemptorem ſuiipſius, omniumque rerum caducarum efficiat; ſoliuſque cœleſtis patriæ deſiderio compleat. Hanc naturam eſſe & quaſi eſſentiam vitæ religioſæ, cùm per ſe liquet, tum manifeſtè declarant veteres

Rectè monet, ex fine iudicandum eſſe de hac ſocietate, cuius finis, quia præcipuus eſt fulcire idola, & errores defendere euidentes; quem parentem habeat, cæco etiam manifeſtum eſt. Ita tu quidem Catholicæ & Apoſtolicæ fidei doctrinam (cuius defenſio ſocietati, tanquam præcipuus finis, propoſita eſt) blaſphema lingua nominas; ſed quia Hæreticus es, non mirum te conuiciari: magis mirum foret, ſi à maledictis & blaſphemiis abſtineres; quia aliquid naturæ hæreticæ aduerſum faceres. *Vis ſcire*, inquis, *cuius teſtimonio ſocietas hæc inſtituta ſit ad defenſionem & propagationem fidei? Litteris confirmationis Apoſtolicæ.* An tibi ſedis Apoſtolicæ iudicium tam vile & contemnendum videtur? Certè vt nullius ſit apud te momenti; apud nos profectò, omnesq́; rectè ſentientes nihil hoc teſtimonio grauius eſt; nihilq́; honorificentius, præſertim cum totus reliquus Catholicus orbis, cum hoc capitis ſui teſtimonio conſentiat, niſi forte exſpectas, vt à te tuiq́; ſimilibus ſectariis intelligamus; quis ſocietati noſtræ, in omnibus actionibus ſit defixus finis. Quanquam neque vos ab hoc ſedis Apoſtolicæ iudicio diſcrepáre poteſtis; quandoquidem non raro confitemini, Ieſuitas id vnum ſpectare; vt Romanam fidem conſeruent & propagent.

Quaſi verò, inquis, *non laudet etiam ſuos milites archipirata.* Omnino laudat, ſed magnum diſcrimen eſt inter Archipiratā & Archiepiſcopum illum Romanum: Archipirata ſuos laudat ob latrocinia & rapinas, laudibusq́; ad ſimilia ſtudia incendit: at ſummus ille ἀρχιερεὺς ſocietatem

com-

commendat, vt inſtitutam ob defenſionem & propagationem Catholicæ fidei; quæ ſi non differre vides, neſcio quid videas. Qua verò fronte ſcribis, Ribadeneiram ſcripſiſſe, *Ieſuitarum cauſſa nouum orbem inuentum, quē ipſi conuerterent.* Vbi hoc auctor noſter?

Poſt hoc mendacium quæſtionem per quam difficilem Ieſuitis ponis. *Quia autem admodum gloriantur,* inquis, *de Indicis illis rebus Ieſuitæ, vt nuper adeò de Ruthenicis, libenter equidem audierim ex ipſis, quî fiat, vt omiſſis illis pulcherrimis regionibus Mahometanis, in Indiam abeant, cur non in viam reducunt Mahometanos?* De rebus Indicis nihil gloriamur: diuinum beneficium agnoſcimus & prædicamus; & cùm omnia fecerimus; ſeruos nos inutiles eſſe non inuiti fatemur. Gaudeo autem te in legationem Ruthenicam incidiſſe. An non vidiſti & Alexandrinam? Imitamini Caluiniſtæ præeuntium exemplum; via iam aperta eſt, niſi fortè doles Ruthenos ad Tiberim, non ad Nicrum aut Mœnum legatos ſuos deſtinaſſe.

Deinde vt ad quæſtionem tuam veniam: noueris noſtros non ſemel, ſed ſæpius pulcherrimas illas tuas regiones, quas Mahometani tenent, peragraſſe, & num quod oſtium Euangelij annunciandi ſeſe panderet, diligēter circumſpexiſſe; nec ſine fructu. Conſtantinopoli aliquandiu ſedem fixam habuerunt. Ægyptum & Palæſtinam & Montis Libani incolas non rarò luſtrarunt: in Africam traiecerunt; & totius propemodum Africæ littora neceſſariò legēda ſunt

ei, qui curſum in Orientem inſtituit: quibus in nauigationibus multos Mahometanos; vt & in ipſa India Orientali, ad Chriſtiana ſacra crebrò traduxerunt, iamque ad ampliſsimum regnum illud Mogor, in quo Mahomet primas tenet, Euangelio & ſibi viam munierunt, eoque corpore penetrarunt, quo prædicantes veſtri ne cogitatione quidem peruenіunt.

Quia verò te tanta cura Mahometanorum tenet, mirari ſubit, cur non potius tuos Miniſtros Caluinianos & Prædicantes Lutheranos incites, quàm Ieſuitas, vt hanc tam præclaram prouinciam capeſſant, Turcisque Geneuenſe & Islebienſe Euangelium annuncient; nam vt in Indiam nauigare iubeas, non ſuadeo; tum quia monenti morem non gerent, tum quia iam ſemel atque iterum non ſatis ex animi ſententia ceſsit tentata in Indiam nauigatio. Nec Neptunum nec Æolum propitium habent. Mala ſoluta nauis exit alite, quæcunque in Indiam tales præcones vehit.

Ad extremum, an neſcis, quàm Mahometani, Turcæ præſertim, & qui inter Chriſtianos, vel Chriſtianis vicini, ſua in ſuperſtitione pertinaces ſint; quam neſcij de ſua ſententia cedere; quàm occluſas aures habeant ad omnia Chriſtianæ religionis myſteria; quàm non modò Chriſtianiſmum & Chriſtianos; ſed ipſa etiam Chriſtianiſmi & Chriſtianorum vocabula deteſtentur, & execrentur; adeò, vt

Chriſtianis

Chriſtianis ſacris nihil apud illos ſit inuiſius: homines pecudum inſtar ad ventrem & pabulum duntaxat abiecti? His quis operam det, quando latior & lætior meſsis offertur, quando tot millia reperiuntur; quibus in optatis; vt veniant; qui eſurientibus panem frangant & errantibus viam ſalutis monſtrent.

Num neſcis quoſdam eſſe; qui ob ſcelera ſua indignos ſe reddunt Euangelicæ prædicationis beneficio; à quibus proinde regnum DEI iuſto DEI iudicio aufertur; vtpote deſperatis iam & depoſitis, & transfertur ad gentem facientem fructum, quod DEO prædicente, Iudæis olim accidiſſe nouimus; nec aberrabit, qui idem Mahometanis, progeniei Iudaicæ vſuueniſſe credet: An neſcis, iuſſu Domini, Apoſtolos excuſſo puluere pedum, deſertis Iudæis, ob incredibilem animi obſtinationem, ad gentes ſeſe conuertiſſe, eisque regnum DEI annunciaſſe; & longinquas regiones adiiſſe, imo ipſam etiam Indiam; in quam ſanctus Bartholomæus, ſanctus Thomas, & ſanctus Matthæus lumen fidei primi intulerunt. Sanctus Paulus itidem derelictis pulcherrimis illis tuis regionibus, Italiam, Hiſpaniam & Illyricum obiit; ex quo itidem quærere licebit, qui factum ſit, vt cum fidei propagandæ & defendendæ cauſſa, ad Apoſtolicum officinm vocatus fuerit, relictis pulcherrimis illis Palæſtinæ prouinciis in Illyricum abierit?

Matth. 21. Matth. 18. Marci 6. Lucæ 9. Actor. 13.

Ita Indici ſcriptores, & antiqui patres.

in vxorem ducere aut corrumpere auſus fuiſſet; quidnam ſupplicij irrogandum cenſuiſſet iſte Imperator Luthero & aliis, quibu ſolenni caſtitatis voto obſtrictis, familiariſsimum eſt, virgines Deo conſecratas violare, & ad ſacrilegum connubium pellicere?

An hoc, inquis, *in Luthero reprehendendum, quod maluerit eſſe in legitimo coniugio, quàm tres vel quatuor, vel plures alere concubinas?* Legitimum coniugium non fuit, Miſene, hoc prætexis culpam nomine. Scortatio, & quidem ſacrilega ſcortatio fuit, & digna capitali ſupplicio ex edicto Iouiniani, & Iuſtiniani, & aliorum Imperatorum, quibuſcunque legum auctoritas & reuerentia curæ fuit. Nec ſcorta alere debuit Lutherus; nec ſcortum matrimonio ſibi iungere velle, irrito conatu, obſtante religione Sacerdotij, & Monaſticæ profeſsionis. Caſtè viuendum erat homini caſtitatem profeſſo. *Notat*, inquis, *Ribadeneira Oratores, Poëtas, Grammaticos. Fortaſſe Eraſmum, Philippum, Huttenum.* Iſtos ipſos, mi Miſene, & horum ſimiles Therſitas, nihil niſi calumniari, & ſacra iuxta ac profana ridere doctos; magno leuis vulgi plauſu; ſed modica prudentiorum approbatione, & exiguo cum honore ſuo, & veſtri noui Euangelij.

Audet, inquis, *impurus ille hypocrita coniugia Sacerdotum appellare volutationes in cœno turpiſsimarum voluptatum.* Moxque ſubiungis; *cum tuis, credo, loqueris, non nobiſcum.* Imo vobiſcum; quia nulli apud nos Sacerdotes coniugati; ſed apud vos, & Sacerdotes, & Monachos Apoſtatas verbo

bo quidem vxoratos, re autem flagitioſos ſcortatores reperire licet. Hos rectiſsimè ait Ribadeneira in cœno turpiſsimarum voluptatum volutari, vt ſues in volutabro.

Quæ caſtitas, inquis, *in veſtris cœnobiis, vel pecudibus notum*: Si tibi notum eſſet, ſi non vt homini, ſaltem vt pecudi, quæ caſtitas in Deo dicatorum hominum domiciliis fuerit, & verò adhuc ſit, aliquot ſcholiis vel potius conuiciis tam in hoc, quàm in aliis capitibus ſuperſedere potuiſſes; nec epiſtolam contra cœlibatum non ſancti illius Auguſtani Vdalrici; ſed alicuius nebulonis ſub ſpecioſo Vdalrici nomine latentis protuliſſes; & quidem ex Balæo; Apoſtata impuriſsimo, vt ſuprà ex Alano Copo audiuimus. Quod ſi omnino epiſtola illa tibi promenda videbatur; debebas bona fide refellere argumenta, quibus Bellarminus clariſsimè demonſtrauit, epiſtolam illam penitus eſſe commentitiam: At tu ſecurus iudiciorum; quæ ſubis, tam confidenter & impudenter veteres & iam damnatas merces nobis obtrudis, quaſi fraudem & impoſturam nemo vnquam notaſſet & patefeciſſet.

Bellarm. lib 1. de Clericis, cap. 22.

Quamuis autem id modo non agimus, vt laruam epiſtolæ illi detrahamus; lubet tamen apponere de hoc commento verba nobilis & magni viri; qui vitam & res geſtas ſancti Vdalrici non ita pridem & typis & notis inſigniter illuſtratas dedit. *Scio adhac*, inquit, *impuram, neſcio cuius nebulonis epiſtolam Vdalrici aliquando*

In præfat. hiſt. S. Vdalrici ad Clerum Auguſt.

aliquando nomine venditatam. Sed cum ea Nicolao Pontifici inſcripta ſit, Nicolaus autem Primus pluſquam viginti annis ante Vdalricum natum fuerit mortuus, Secundus Pontificatum octogeſimo, & quod excurrit anno, poſt eum mortuum inierit, ferrei ſit oris oportet (nota hoc Miſene) *qui tantum mendacium auſit aſſerere; plumbei cordis* (nota hoc Miſene) *cui poßit imponere.* Hæc ille.

Tu iſta: habes Petre, Catholici teſtimonium: (ſcribe, *nebulonis mendacium*) de veſtro cœlibatu. Addo, inquis, recens; ſupple; *mendacium*; nec vnum tantùm, ſed denſo agmine conglobatum. *Non procul diſtat hinc cœnobium,* inquis, *in quo Decanus ſcorta aluit duodecim. Reliqui eiuſdem cœnobij Canonici pellectas ad ſe puellas, ſæpe grauidas remiſerunt*; Omitto alia quæ pudor exſcribere vetat. Primùm, Miſene, cur in accuſatione grauiſsima, præteris id, quod toties in rebus leuiſsimis & minutiſsimis à Ribadeneira magnis clamoribus exigis? Cur non nominas locum, vbi degis? Vbi es, quando es, vbi non es? Suſpicor quidem te non procul à Nicro aut Mœno habitare, ſed multa ad Nicrum & Mœnum loca; quiſnam tuus? *Non procul hinc*, inquis, faceſſat hinc illud tuum *hinc*; mendacij velum: Cur non nominas cœnobium illud? Fortè vis parcere honori Monaſterij? Vnde tibi tam ſubitò hæc noua religio, Miſene? cuius exiſtimationi hactenus pepercisti? In cuius famam velut prædo violentus non irruiſti?

Deinde

Deinde nouiſtine illos, de quibus hæc tam pudenda flagitia effutiuiſti? Numeraſtine ipſe duodecim illas pellices? Nam ſi me ad famam ableges, eiuſque teſtimonio contentum eſſe iubeas; hand adquieſcam; Neminem fugit, quale monſtrum fama,& quam crimina, Sacerdotum præſertim & Monachorum, ſupra verum multiplicare ſoleat. Præterea faciamus verum eſſe; quod narras, num ob peruerſitatem paucorum totam religioſam vitam traduces? Flagitiosè vixerint pauci illi; at plurimi in illo ipſo Monaſterio, & alibi vitam caſtam, & olim duxerunt, & adhuc ducunt. Conſueuerit vnus cum duodecim pellicibus; vt tu ais: At multa millia Religioſorum in Eccleſia Dei adhuc reperiuntur, qui profeſsionis ſuæ memores carnem cum vitiis & concupiſcentiis crucifigunt. A paucorum improbitate, nunquam ducitur firmum argumentum, ad euertendum totum aliquod viuendi inſtitutum; quādoquidem fieri poteſt, vt ipſa vitæ illius ratio ſancta ſit & laudabilis, licet minimè ſancti ſint aliqui, qui illam ſectantur, idque ſuo, non vitæ illius vitio.

Cùm Celſus Epicureus probare niteretur Chriſtianam religionem ſceleratam & improbam eſſe, eò, quod Chriſtus à quodam ex ſuis diſcipulis eſſet proditus. Reſpondit Origenes: *Quid hoc facit ad negotium Ieſu ab vno diſcipulorum ſuorum proditi? Quoniam autem pro Philoſopho haberi vult Celſus, interrogamus eum, num Platonis erat crimen, quod vigeſimo anno, poſtquam eum audire cœperat, Ariſtoteles à præceptore deſciſcens, accuſauit ipſius doctrinam de immortalitate animæ, & ideas*

& ideas Platonis argutationes appellauit. Poſſemus & amplius dubitando quærere; Ergo Plato nihil amplius valebat in Dialectica, nec idoneus erat tradendis ſuis cogitationibus, ex quo deſertus eſt ab Ariſtotele, & proinde falſa ſunt Platonis dogmata? An fortè poßibile eſt, quod facilè Platonici conceſſerint, Ariſtotelem erga magiſtrum ſuum fuiſſe ingratum & improbum? Sed & Chryſippus ſæpe in ſuis ſcriptis Cleanthem taxare videtur, nouans quædam præter acceptam ab illo doctrinam. Pythagorei Cenotaphia extruebant eis, qui defeciſſent à Philoſophia, reflexo curſu ad vitam idioticam, nec ideo deterior habitus Pythagoras in doctrina & demonſtrationibus, aut eius diſcipuli. Hæc Origenes. Quorſum hæc? inquies fortaſſe. Eò vt intelligas; quod olim intelligere etiam debebat Celſus, paucorum culpam non præiudicare religioni aut doctrinæ. Quod ſi quis hoc vel illud viuendi genus repudiare velit propter quorundam improbitatem; neceſſe erit, vt homo non ſit homo, nullamque hominibus vſitatam vitam ſectetur, cùm in quauis & ſint, & fuerint, & futuris annis futuri ſint ſcelerati & improbi.

Et quia in hoc argumento verſamur, agedum Miſene; paulò altius repetamus, vndenam diiudicandum ſit, aliquod vitæ inſtitutum verè eſſe improbum & flagitioſum; ex quo itidem eluceſcet; quo loco tuæ & tui ſimilium criminatorum calumniæ habendæ ſint, cùm propter mores quorundam flagitioſos, vel totam Catholicam fidem, vel Monaſticam pro-

feſsionem, vt improbam & ſceleratam calumniantur. Antiqui ſcriptores; qui contra Ethnicos & Hæreticos veritatem fidei Chriſtianæ & Catholicæ, ſumma eruditione & eloquentia tutati ſunt, vt Iuſtinus Martyr, Tertullianus, Arnobius, Lactantius, Origenes, Athanaſius, & alij, id vel inprimis animaduertendum eſſe monuerunt, quotieſcunque de aliquo viuendi genere quæſtio exiſteret; qualenam ſit illud viuendi genus præcisè quaſi & per ſe solùm conſideratum, abducta mente à ſectatoribus & diſcipulis; num ſcilicet ad virtutem & honeſtatem incitet, num eam vim & efficacitatem, & ea momenta & præcepta contineat, quæ quantum quidem in ipſo viuendi inſtituto ſitum eſt, poſsint homines à prauis cupiditatibus, & noxiis voluptatibus ad rectius ſanctiuſque vitam inſtituendam inducere, hominemque Deo charum & gratum perfectè reddere, & ad normam à CHRISTO & Apoſtolis traditam, exactè conformare.

Ex hoc fundamento probarunt Lactantius & Iuſtinus Martyr Chriſtianam religionem ſanctam & intemeratam eſſe; quippe quæ nihil niſi ſanctum & diuinum ex ipſa ſua natura tradat. Eodem argumento vſi ſunt & alij: Sed nobis ſufficient hoc loco duo prædicti. Ita ergo Lactantius, qui hanc Chriſtianæ religionis naturam ab effectu, vt Philoſophi loquuntur, perquam acutè inueſtigauit. *Dei præcepta*, inquit, *quia & ſimplicia & vera ſunt; quantum valeant in animis hominum, quotidiana experimenta demonſtrant: da mihi virum, qui ſit iracundus*

Lactant. li. 3. Inſtitut. cap. 25.

cundus, maledicus, effrenatus; pauciſſimis DEI *verbis tam placidum, quàm ouem reddam.* Da *cupidum, auarum, tenacem, iam tibi tam liberalem dabo, & pecuniam ſuam plenis manibus largientem.* Da *timidum doloris & mortis, iam cruces, & ignes, & taurum contemnet.* Da *libidinoſum, adulterum, ganeonem, iam ſobrium, caſtum, continentem videbis.* Da *crudelem & ſanguinis appetentem; iam in veram clementiam furor ille mutabitur:* Da *iniuſtum, inſipientem, peccatorem: continuò & æquus, & prudens, & innocens erit. vno enim lauacro malitia omnis abolετur. Tanta diuinæ ſapientiæ vis eſt, vt in hominis pectus infuſa, matrem delictorum ſtultitiam, vno ſimul impetu expellat: ad quod efficiendum, non mercede, non libris, non lucubrationibus opus eſt, gratis iſta fiunt, facile, citò, modo pateant aures, & pectus ſapientiam ſitiat.* Hæc Lactantius.

Quid Iuſtinus, maior & antiquior Lactantio. *Nos quoque poſteaquam verbo perſuaſi ſumus, ab illis defecimus: Deumque, qui ſolus ortu caret, filij benignitate, ſequimur: Qui antea ſtupris gaudebamus, nunc temperantiam, continentiamque ſolam amplectimur, qui autem magicis artibus vtebamur, Deo bono, qui ortu caret, nos conſecrauimus, & qui pecuniarum, poſſeſſionumque copiam plus quã ceteri amabamus, nunc etiam, quæ habemus in commune conferimus, omnique egenti erogamus: & qui mutuis nos odiis proſequebamur, mutuiſque cædibus tollebamus, nunc ob* CHRISTI

Iuſtin. Apolog. ad Anton. Pium.

aduentum, vnà viuimus, ac pro inimicis precamur, eisque, qui iniuria nos oderunt, ſuadere conamur; vt illi, qui ex præclaris Chriſti præceptis aut monitis vixerint, ſe vnà nobiſcum eadem bona & commoda à Domino omniũ conſecuturos eſſe cõfidant. Paulò pòſt: *Plerique ſexaginta atque ſeptuaginta annos nati, qui à puero in Chriſti ſe diſciplinam tradiderunt; incorrupti permanent, precorque, vt in omni hominum genere tales monſtrare poſſim. Quid enim enumeremus infinitam multitudinem eorum, qui ab incontinenti, intemperataque vita abducti ſunt, cùm hæc ita didiciſſent?* Hæc Iuſtinus.

Iacobi 3. Ergo illa Religio à Deo eſt; quæ ſapientiam cœlo demiſſam imitata, primùm quidem *pudica* eſt, deinde *pacifica*; *modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia & fructibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatione.* Ponitur pudicitia primo loco: quia Chriſtianæ religioni proprium eſt ad caſtitatem, omnemque honeſtatem mortalium animos inclinare, etiam illorum, qui caſtitatem antea exiſtimabant rem eiuſmodi, quæ in iſtum tam deprauatum vitæ ſtatum non caderet. Notauit hoc egregiè ſanctus Athanaſius, cùm Chriſtianæ fidei excellentiam extollens, ita ſcribit; *Prorſus nullam fidem virginitati habentes; & impoßibile eſſe dictitantes eam virtutem in hominibus reperiri: iidem, vbi iam credidêre Saluatori ex virgine nato, non ſolùm eam in aliis eſſe agnoſcunt; ſed ipſi eam pudicitia & ſanctitate præſtant, & viciſsim ab Ethnicis ipſos iam tales eſſe factos, credi*

S.Athan. ſerm. de paſsione Domini.

credi non poteſt; & de qua virginitate ambigunt Magi & Græcorum Philoſophi; hanc in Chriſto mulieres demonſtrant.

Quæ cùm ita ſeſe habeant; quæro nunc ex quouis, qui æquus rerum arbiter ſit, quam religionem bonam, atque adeò ex Deo eſſe putet; Catholicam, & quæ in Catholica religione reperitur, profeſsionem Monaſticam; an verò perſuaſionẽ, & fidem Lutheranam ſeu Caluinianã, ſeu aliam quouis modo hæreticam. cõpara inſtitutum Catholicorũ cum inſtitutis hęreticis; præcepta cum præceptis; regulas cum regulis; conſuetudines cum conſuetudinibus; placita cum placitis; decreta cum decretis: omnia apud Catholicos ex natura ipſius Catholici dogmatis inuenies apta ad ſpiritum, appoſita ad peccati fugam & deteſtationem, accommodata ad mortificationem carnis & cupiditatum carnalium; idonea ad virtutes animo inſerendas; inſertasque cuſtodiendas; & crebro vſu confirmandas & corroborandas. Iam verò, ſi Monaſticam ſeu Religioſam vitam propius intuearis, nihil inuenies, quod ad virtutis decus, & ad perfectionem non tendat & ducat. Ipſa religioſæ vitæ natura eſt, vt hominem ad voluntariam paupertatem; ad promptam obedientiam; ad caſtitatem perpetuam inclinet; contemptorem ſuiipſius, omniumque rerum caducarum efficiat; ſoliuſque cœleſtis patriæ deſiderio compleat. Hanc naturam eſſe & quaſi eſſentiam vitæ religioſæ, cùm per ſe liquet, tum manifeſtè declarant veteres

illi & hodierni itidem Monachi & Religioſi, qui memores Dei & ſui, gratiam vocationis *in vacuum* non acceperunt.

Verte iam oculos ad Caluinianam & Lutheranam perfidiam, quid non in ſectis illis carni gratum & iucundum? Quid non ad vitia pronum & lubricum ſublatis omnibus honeſtatis repagulis, & omni cœli, cœlitumque formidine abolita, & *ſola illa fide* nudaque introducta, tanquam omnium peccatorum antidoto, & ſaluberrimo remedio? Quando vnquam alumnos ſuos ita format ſecta Lutherana aut Caluiniana, vt fiant tales, quales ſanctiſsimi illi viri, Hieronymus, Auguſtinus, Martinus, Hilarion, Antonius, Paulus primus Eremita, Baſilius, Anachoretæ, de quibus Theodoretus; & vt fœminas non præteream; quando vnquam vlla mulier Lutherana extitit, quæ moribus referret Paulam illam Romanam, Euſtochium, Fabiolam, Demetriadem, Cyram, Maranam, Domninam, & alias innumerabiles?

Lactant. loc. cit.

Cùm Lactantius multa in laudem Chriſtinæ religionis dixiſſet; tandem ſubiecit: *Num quis hæc Philoſophorum aut vnquam præſtitit, aut præſtare, ſi velit, poteſt? Qui cum ætates ſuas in ſtudio Philoſophiæ conterant; neque alium quemquam, neque ſe ipſos poſſunt facere meliores.* Idem ego de Hæreſi, & Hæreticis aſſero. Quid, quod ipſi interdum Sectarij fatentur Hæreſin ſuam licentiæ & improbitatis officinam eſſe, nec ad honeſtatem, ſed ad omnis generis flagitia

gitia pronos reddere? Tres hic teſtes dabo, vt in ore horum trium teſtium *ſtet omne de hoc argumento verbum*, Ita ergo Smidelinus, tibi, opinor, Miſene, non ignotus. *Vt totus mundus agnoſcat, eos non eſſe Papiſtas, nec bonis operibus quidquam fidere, illorum etiam operum nullum exercent penitus. Ieiunij loco comeſſationibus & perpotationibus nocte dieque vacant: vbi pauperibus benignè facere oportebat, eos deglubunt & excoriant; precationes vertunt in iuramenta & blaſphemias, & diuini nominis execrationes, idque tam perditè, vt Chriſtus ne ab ipſis quidem Turcis tantoperè blaſphemetur: Demum pro humilitate paßim regnat ſuperbia, faſtus, elatio. Atque hoc vniuerſum vitæ genus ab illis Euangelicum dicitur inſtitutum.* Smidel. in cócion. 4. Germ. Planet.

Audiamus iam Bucerum: *Maxima eorum pars viſa eſt id tantum ex Euangelio Chriſti petiiſſe, vt iugum qualiſcunque diſciplinæ, pœnitentiæ, & religionis vniuerſæ, quæ in Papatu reliqua fuit, abiicerent, proque carnis ſuæ arbitrio ac libidine inſtituerent, agerentque omnia. Tum non ingratum iis fuit audire, iuſtificari nos fide in Chriſtum, non bonis operibus, quorum nullo tenebantur ſtudio. Nec pauci eorum, qualemcunq; Euangelij prædicationẽ, eò tantũ receperunt, vt in opes inuaderent Eccleſiaſticas.* Bucer. li. 1. de regno Chriſti, cap. 4.

Accedat tertius VVigandus: *Rapere*, inquit, *Eccleſiaſtica bona, ſcortari, inebriari, aliaq; id genus innumera peccata eo magis inualeſcũt quotidie, quia libertatẽ creſcendi habent.* Hæc ille. Diſcrimen ergo inter Catholicam fidem & Hæreticam perfidiam, hoc eſt, quod illa ex ſua natura ad VVigand. in admonit. de bonis & malis Germaniæ.

virtutem, inducit & impellit; hæc ex ſua natura ad ſcelera inuitat & incitat; quippe ex carne & ſanguine progenita;nam & inter *opera carnis* hæreſis ab Apoſtolo numeratur. Quamobrem hæretici ex diſciplinæ ſuæ inſtinctu & impulſu,ſcelerati ſunt, & libidinoſi, & flagitioſi, & ſi qui tales non ſint, id non habent beneficio ſuæ ſectæ, ſed ſuæ indolis & naturæ fortaſsis naturaliter à ſceleribus abhorrentis, & virtutum illa ſemina omnibus inſita non planè oblitterantis. At Catholici & Religioſi ex inſtituto ſuæ vitæ ab omnibus criminibus arcentur, & ad optima quæq; & honeſtiſsima ab ipſa religione & profeſsione ſua quaſi manu ducuntur; & ſi ſcelerati ſunt, id non accidit vitio profeſsionis,ſed prauæ voluntatis, deſciſcentis à recto tramite; quem Catholica religio monſtrat; hique ſibi fraudi ſunt & damno; non fidei aut viuendi inſtituto;nomine potius, quam re Chriſtiani & Monachi: *nam qui non inueniuntur viuere, vt Chriſtus docuit*, inquit Iuſtinus Martyr,*intelligantur non eſſe Chriſtiani, etiamſi lingua ipſa Chriſti decreta & præcepta proferant: Neque enim eos, qui ſolùm dicunt, ſed eos, qui etiam faciunt, ſalutem conſecuturos eſſe dixit*. At hæreticus, cum ſe ſceleribus cooperit: tum primùm verè & perfectè cum hæreſeos natura conformari incipit;perfectiusque eſſe;quod antea imperfectè tantùm erat.

Iuſtin.loc. ſupr.cit.

Igitur,vt hunc locum concludam;licet plures improbi & libidinoſi apud Catholicos reperirentur, quàm apud hæreticos; nihil præiudicij crearetur Catholicæ religioni ob cauſſas ſuprà

dictas.

dictas. Vtrum aũt maior vitiorũ copia ſit apud nos, quam apud Hæreticos: Deus quidem omnium optimè nouit, vtpote, qui ſolus ſit ſcrutator *cordium & renum*. Sed facile id itidẽ nouerũt homines; nã vt vel vnicã caſtitatẽ nominemus; quid turpitudinis & immunditiei in hoc genere non perpetrabitur ab illis, qui cum Nerone, Magis & græcis philoſophis caſtitatem inter homines tãquam *rem impoßibilem* inueniri negant, vt Caluiniſtæ & Lutherani faciunt? Nec plura addo; Lector cetera facilè ſibi ſuggeret, & ex hoc capite, quales iſti ſint in aliis, nullo negotio perſpiciet.

Dixerat Ribadeneira: Prædicantes & miniſtros Hæreticorum exſtitiſſe è vulgi fæce ſutores, cerdones, tinctores, lanios, homines facinoroſos, & publicè damnatos. *Hæc ſcribis*, inquis, *oblitus ipſos Apoſtolos fuiſſe piſcatores.* Vt maximè Piſcatores fuerint: attamen facinoroſi & ſcelerati non erant: & vt maximè quidam ex illis tales fuiſſent: vt Matthæus Publicanus, & Paulus perſecutor Eccleſiæ, at tales eſſe deſierunt, longéque aliam viuendi rationem inſtituerunt, & alios itidem inſtituere docuerunt, Spiritu ſancto accepto & diffuſo in ſingulorum cordibus, ad ſanctificationem tùm propriam, tùm alienam. At tui illi ſutores & cerdones, ne vno quidem pilo meliores effecti ſunt; poſtquam miniſterium inierunt; Doctoriſq; officium ſuſceperunt; nec alios ad ſanctiorem vitam verbo vel exemplo inuitarunt: nec potuerunt, quippe Hęretici. Quorſum enim Hæreſis impellat, paulo ante tibi demonſtraui.

Orig.lib. 1. contra Celſum.

Cum Celſus Epicureus Chriſtianis obiecíſſet: Magos eadem facere, quæ Chriſtus fecerit; Reſpondit Origenes, *nullus præſtigiator* (prædicans Lutheranus aut Caluinianus) *per ea, quæ facit, ad morum correctionem ſpectatores inuitat, neque timore Dei perculſos erudiunt id genus ſpectacula,* (miniſteria) *neque circulator* (prædicans) *oculos coronæ paſcens, ſuadet ita viuere, vt approbetur vita Deo iudici. Nihil horum faciunt præſtigiatores* (prædicantes) *quia non poſſunt; ac ne volunt quidem negotium habere cum corrigendis hominibus; vt qui ipſi referti ſunt turpiſsimis ſceleribus et infandiſsimis.* Quos enim Hæretica viuendi norma ad meliorem viuendi rationem induceret, vana ipſa & futilis moribus & doctrina? *Non omittam*, inquit Tertullianus, *ipſius etiam conuerſationis Hæreticæ deſcriptionem: quàm futilis, quàm terrena, quàm humana ſit, ſine grauitate, ſine auctoritate, ſine diſciplina, vt fidei ſuæ congruens*; quod deinceps ſigillatim oſtendit; præcipuè ex ordinationibus, quas apud Hæreticos ait eſſe *temerarias, leues, inconſtantes*; præter cetera leuitatis documenta adducit & hoc, quod *Laicis ſacerdotalia munera iniungunt*; more videlicet Caluiniano & Lutherano. *Heri Lutetiæ cerdo viliſsimus* (verba ſunt Ioannis Quintini profeſſoris Pariſienſis) *triduo pòſt inter Gnoſticos Euangelicæ vitæ prædicans eſt admirandus. Nudiuſtertius ganeo proiectiſsimus, & lupanarium ſectator, & aſſecla nequiſsimus, haud multis tranſactis lunis etiam commentaria ſcribit in Euangelia.*

Tertull. de præſcript.

Ioã. Quin. in ſcholiis ad lib. Tertul. de pręſcript.

Ait

Ait Ribadeneira, eò impudentiæ Hæreticas quaſdam mulieres progreſſas, vt publicè docẽdi munus ſibi ſumerent, & ex loco ſuperiore verba facerent. Tu hoc mendaciter ſcriptum affirmas. Atqui verè ſcriptum eſſe docet inprimis ipſa Hæreſeos natura, quæ eiuſmodi eſt, vt facilè eò inuerecũdiæ mulieres perpellere queat; & verò iam olim perpulerit. Obſeruauit hoc Tertullianus: *ipſæ mulieres hæreticæ,* inquit, *quàm procaces; quæ audeant docere, contendere; exorciſmos agere; curationes repromittere; forſitan & tinguere.* Tertull. de præſcript. Si hoc fecerunt temporibus Tertulliani; quid noſtro tempore non egiſſe cenſendæ ſunt, quibus ad impudentiam maxima acceſsio facta eſt? Secundo Surius expreſsè ſcribit Lutheranas quaſdam fœminas tantos ſibi ſumpſiſſe ſpiritus, vt, contemptis quibuſcunque Theologis, non dubitarint contra Pauli prohibitionem publicè concionari. Sur. in cõmen. 1522. Idem teſtatur his verbis Ioannes Quintinus Hæduus, & ex eo Iacobus Pamelius. Quint. lo. cit. Pamel. Annot. ad Tertull. de præſcript. *Nunc inter Gnoſticos* (ſic nominat Hæreticos huius temporis, inani ſcientiæ opinione tumidos) *mulieres de ſacris & palàm concionantur; immo contendunt: Ab anno Domini 1521; quo paßim Biblia profanari cœpere vernaculis populorum linguis, adeo queq; mulieres inceperunt pro fuſis & colo theologari, vt inuentæ ſint, quæ de ſcriptis Pauli themata collegerint, de quibus eſſent illæ paratæ publicè quibuſuis diſceptãtibus, & in quibuſcunq; ſcholis reſpondere. Noſtræ tẽporis hiſtoriæ cõtentioſas et diſputatrices iſtas fœminas nominatim produnt, & publice cum talibus doctricibus ab iiſdẽ conſcripti libelli extant.* Hæc ille.

Certè

Certè nihil non audent Hæreticæ mulieres, poſtquam mulier pro capite Eccleſiæ ſeſe venditare auſa fuit, inaudito prorſus exemplo. Et poſtquam ipſe Lutherus omnibus hominibus, etiã mulieribus omnes officij ſacerdotalis partes competere docuit; vt docere verbum, baptizare, conſecrare panem & vinum, abſoluere. Monſtro profectò ſimile foret, ſi nulla mulier reperiretur, quæ hac tam ampla ſibi à Luthero conceſſa poteſtate vti vellet. Quid, quod liber exſtat nomine monialis nubentis, quo id vnum agitur, vt mulieribus poteſtas publicè docendi aſſeratur. Quocirca pro vna Quintilla, quæ ius docendi ſibi arrogauit, quamque Tertullianus propterea *monſtroſiſſimam* nominat; tulit hoc æuum plurimas. Sed tu hic mulierum cauſſam agis, & vel inuito Apoſtolo illis in templo cathedram concedere conaris. Ais, *Baſilium ſanctiſſimum & eruditiſſimum virum, inſtitutum & informatum à fœmina.* Sed num à fœmina in templi ſubſelliis docente? Nonne diſertè profitetur, ſibi adhuc paruulo, ab illa fœmina, à qua, vt à nutrice educabatur, pietatis & rectæ fidei dogmata inſtillata eſſe? Quod genus docendi neque Apoſtolus, neque vllus vnquam veterum Patrum mulieribus ademit. Sed aliud eſt, Miſene, concionari & diſputare publicè in templis & ſcholis; quod factitant mulieres quædam Hereticæ: aliud priuatim teneros infantium animos fidei elementis imbuere.

Luth. li. de miniſtris Eccleſiæ inſtituend. Tom. 2.

Tertul. lib. de baptiſmo.

Quod verò Baſilium, virum *ſanctiſſimum & eruditiſſimum* nomines: Ironicè te loqui puto, quia ſi eum pro *ſanctiſſimo & eruditiſſimo* haberes;

res; Caluinianus non eſſes; Baſilius enim Monaſticam vitam coluit; Monaſticas regulas & conſtitutiones edidit; in quibus ea continentur clariſsimè; quæ tu in noſtris & aliorum recentiorum Ordinum regulis ſubſannas & calumniaris; cœlebs vixit; cœlites coluit; ieiuniis corpus domuit, & alia Euangelio veſtro diſsimillima fecit. Quare ex hoc tuo elogio nihil aliud colligo, quàm Caluinianos, nec ſanctos, nec eruditos eſſe, cum viam illam, qua Baſilius ad ſanctitatem & eruditionem peruenit, penitus deſeruerint.

Necdum finis patrocinij pro fœminis ſuſcepti: *Huic ſexui*, inquis, *Apoſtolus non adimit Prophetiam, cum ait, mulier orans aut Prophetans tegat caput ſuum; vt dictum illud eiuſdem, mulier ne loquatur in Eccleſia, non videatur extendi poſſe ad extraordinarias vocationes.* Verba Apoſtoli tenebras tuæ gloſſæ non admittunt. Quid enim illis clarius? *Docere autem mulieri non permitto; neque dominari in virum, ſed eſſe in ſilentio.* Alibi: *Mulieres in Eccleſiis taceant; non enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe, ſicut & lex dicit. Si quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos interrogent. Turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia.* Quamobrem Tertullianus ex antiquo Eccleſiæ more: *Non permittitur*, inquit, *mulieri in Eccleſia loqui, ſed nec docere, nec tinguere, nec offerre, nec vllius virilis muneris, nedum ſacerdotalis officij ſortem ſibi vendicare.* Rectè dixit *virilis muneris*; quia officio Doctoris fungi publicè, virorum eſt, non mulie-

1. Tim. 4.
1. Cor. 14.
Tertul. lib. de veland. Virg. ca. 9.

S. Hier. in 2. ca. Epiſt. 1. ad Tim. mulierum. Vnde S. Hieronymus in illa Apoſtoli verba. Docere autem mulieri non permitto, ait; *publicè non permittit, nam filium aut fratrem debet docere priuatim.* Idem ad illud: *Omnis autem mulier orans aut prophetans, non velato capite, deturpat caput ſuum*; addit; *In ſuo ſexu; aut in domo:* non in Eccleſia: aut ſi in Eccleſia; non inter viros, ſed inter fœminas, non vt doctrix; ſed vt prophetis. Aliud munus Doctoris eſt: aliud prophetæ, aut prophetidis. Hoc Chriſtianæ fœminæ aliquando in primæua illa Eccleſia, ſingulari Dei beneficio ſubibant: illud nunquam; ſed fœminæ duntaxat hæreticæ; qualis Priſca & Maximilla Montani, Lucilla Donati, Agape Elpidij, Galla Priſcilliani; & ſimiles Megæræ; quas extraordinaria vocatione in Eccleſiis docuiſſe libenter tibi concedo, dummodo tu viciſsim fatearis, eas ob hanc ſuam extraordinariam functionem pro monſtris habitas fuiſſe; neque nunc tuis iſtis extraordinariis Doctricibus & concionatricibus iniuriam fieri, ſi & ipſe in portentorum numerum referantur.

Quàm grauiter inuehitur Tertullianus in mulieres quæ munus docendi & extra neceſſitatem baptizandi; & quidem publicè & ſolenni ritu; temere ſibi vſurpabant. *Petulantia,* inquit, *mulierum, quæ vſurpauit docere, vtique non etiam tinguendi ius ſibi pariet, niſi ſi quæ noua vipera euenerit ſimilis priſtinæ* (Quintillæ) Sed defendebant ſe mulieres exemplo Theclæ petito ex

Tertull. li. de baptiſmo.

apo-

apocrypho quodam libro. Defenſionem hanc ita refellit Tertullianus. *Quod ſi quæ Pauli perperam ſcripta legunt, exemplum Theclæ ad licentiam mulierum docendi tinguendique defendunt: ſciant in Aſia Presbyterum, qui eam ſcripturam conſtruxit, quaſi titulo Pauli de ſuo cumulans, conuictum, atque confeſſum id ſe amore Pauli feciſſe, loco deceßiſſe. Quàm enim fidei proximum videretur, vt is docendi & tinguēdi daret fœminæ poteſtatem, qui ne diſcere quidem conſtanter mulieri permiſit? Taceant,* inquit, *& domi maritos ſuos conſulant.* Vocatur autem liber quem hic citat Tertullianus à S. Hieronymo, liber de Periodis Pauli & Theclæ. Sed ad Miſenum regredior.

Confecta pro mulieribus pugna, vertit ſe Paris noſter ad Lutherum; eumqúe ab omni erroris labe, quàm diligentiſsime purgat; nihil eum contra SS. Trinitatem, aut contra honorem Deiparæ Virginis, aliorumſ́ue cœlitum; aut contra legitimum Sacramentorum vſum & numerum, aut contra vllum rectæ fidei dogma docuiſſe affirmans. Quod tam verum eſt, quàm verum eſt Gnoſticos, Simonianos, Valentinianos, Arianos, Sabellianos, Eunomianos, Macedonianos, & id genus alios ſectarios, nihil aduerſus Orthodoxam fidei regulam & ſententiam in mundum introduxiſſe. At quod Purgatorium eo nomine reiicis; quia id, vel ſaltem aliquam eius vmbram, agnouerunt Plato, Platonici, & Virgilius, poteris, Miſene, reiicere itidem infernum, & cœlũ, vt commentitium; imò & ipſum Deum; quia horũ

omnium

omnium veſtigia ſatis expreſſa reperire eſt in libris Platonis &, Platonicorum; & in Æneide Virgilij. Tertullianus & alij veteres, conuerſa ratione, hinc argumentabantur, aliquid potius verum eſſe quàm falſum: *Vnde hæc,* inquit, *Philoſophis aut poëtis tam conſimilia? Non niſi de noſtris ſacramentis; ſi de noſtris ſacramentis, vt de prioribus, ergo fideliora ſunt noſtra, magiſque ſunt credenda, quorum imagines quoque fidem inueniunt; ſi de ſuis ſenſibus, iam ergo ſacramenta noſtra imagines poſteriorum habebuntur; quod rerum forma non ſuſtinet, nunquam enim corpus vmbra, aut veritatem imago præcedit.*

Tertul. Apolog.cap. 47.

Illud lepidum, quod varietatem ſectarum, quæ ex vna Lutheri ſecta prodiit, excuſas exemplo Catholicæ Eccleſiæ; ex qua Hæreſes ſint natæ. *Vnde hæreſes,* inquis, *olim prodierunt; nonne ex Eccleſia Catholica?* Sed noſſe debes; hæreſes non modò ex Apoſtolica doctrina, ſed & ex Hæretica naſci, & quidem multo facilius: quia ex hæreſi, naſcuntur hæreſes per ſe, ex vera doctrina tantùm *per accidens*, quia tantùm vitio & improbitate hominum: at hæreſis vitio ſuo hæreſes parit. Citius, Miſene, gignitur monſtrum ex monſtro; quam ex nō monſtro. Præterea indicium idoneum Apoſtolicæ doctrinæ non eſt, quod Hæreſes inde exiſtant, alias adeſſe oportet Apoſtolicæ doctrinæ notas. Quocirca planè ridiculum eſt hoc tuum argumētum, quod tacitè hic proponis: *Ex doctrina Lutherana multipli-*

ces ſectæ ortæ ſunt; ergo doctrina Lutherana eſt Apoſtolica; neſcis quot hæreſes extiterīt ex vna Ariana perfidia; an ideo cenſenda eſt Apoſtolica?

Adhæc, ſi ſecta eſt, vt reuera eſt; quæ ab Apoſtolica & vniuerſali Eccleſia deſciſcit, ſectam eſſe oportet Lutheranam doctrinam; quæ ab illa Eccleſia deſciuit quæ ſola toto terrarum orbe habebatur & nominabatur Apoſtolica. Lutherani certè à nobis deſciuerunt, non nos ab illis. Hinc nullus tam impudens Lutheranus inuenitur, qui aſſerere audeat, nos ab illis deſciuiſſe: Libenter omnes confitentur, ſe ex Pontificia Eccleſia egreſſos eſſe; ergo ſi ea eſt doctrina Apoſtolica, à qua prima fit egreſsio cū Apoſtaſia fraude diaboli excitatur; ſequitur profecto Lutheri placita ſectis eſſe annumeranda; quia ipſe à nobis cum pauculis ſuis initio exiit; donec tandem myſterium iniquitatis latius propagatum, plures ad defectionem ſollicitauit & impulit. His adde, quod quidquid ſit de Lutherana Synagoga, Caluiniana certè & quotquot ex Lutheri Schola exſtiterunt, Catholicæ & Apoſtolicæ eſſe nequeunt. Caluinianam autem ſeu fidem ſeu perfidiam, ex Lutherana natam eſſe, quis ignorat niſi qui omnia ignorat; & ita ex illa natam eſſe, vt ſit peculiaris & diſtincta profeſsio, in confeſſo itidem eſt apud omnes qui ſciunt, vltimo Mompelgartenſi colloquio, Caluiniſtas & Lutheranos, ne *amicitiæ* quidem dexteras, nedum *fraternitatis* iungere voluiſſe. Iam vt maximè Lutherana perſuaſio Apoſtolica eſſet, veſtra ab illa toto cœlo diſcrepans, Apo-

ſtolica eſſe nequiret, quia religio, quæ ab Apoſtolica deficit, nil aliud eſt, quam Apoſtatica. Quod ſi & illa, à qua deficitur, & illa ad quam fit tranſitio, apoſtatica eſt, & ſectaria; perſpicuum Lectori erit, quid de vtraque ſtatuere debeat, vt & de omnibus aliis, quæ ex hac infelice ſtirpe ſuccreſcunt.

Ad quam ſectarum diuerſitatem non niſi ineptè accommodas illud Domini dictum: *Noli-*
Matth.10. *te arbitrari quia pacem veni mittere in terram;*
Lucæ 12. *non veni pacem mittere; ſed gladium. Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus ſocrum ſuam*: hoc eſt, interprete Miſeno; veni efficere; vt vna in domo alij eſſent Caluiniſtæ, alij Lutherani; alij Anabaptiſtæ; alij Trinitarij; alij Schvvenckfeldiani; alij Vbiquiſtæ, vt vna eadémque domus perpetuis rixis & contentionibus perſonaret: Hic mei aduentus finis eſt: non ergo mirandum, ſi nunc vna in domo tot inueniantur placita, quot capita, ne dicam plura: quia hæc opinionum diuerſitas, aduentus Chriſti fructus & effectus, eſt, ſi Caluiniano expoſitori credimus. Apud quem verò nugator fidem mereatur? Non enim Chriſtus, qui *prin-*
Iſaiæ 9. *ceps pacis* à Propheta veriſsimè cognominatus eſt, diſſenſionum & turbarum, & ſeditioſarum ſectarum auctor eſt. Cum Euangelium ſuum prædicaturus; & homines ad conſilia euangelica inuitaturus veniſſet; prædixit id futurum, quod reuera futurum erat, vt videlicet ob fidem Chriſtianam à ſe, non ab Hæreticis

in-

introductam; pater à filio; filia à matre; frater à ſorore aut fratre; nurus à ſocru diſſentiret, quæ diſſenſio bona & laudabilis erat, quia à ſceleratis vita, moribus, & opinionibus diſſentire, laude dignifsimum iudicatur; ſicut & omnem commendationem meretur is, qui perfectioris vitæ cupiditate, mundo nuncium remittit, nuduſque nudum Chriſtum ſequitur; diſcordans à conſanguineorum & familiarium ſuorum voluntate, quibus interdum minus gratum accidit, ſi quem ſublimius vitæ inſtitutum meditari ſentiant.

Quod autem ex Clemente Alexandrino obiicis: *Etiam Chriſtianæ Religioni olim diſſenſiones & varietatem ſectarum obiectam eſſe*, id cauſſam tuam nihil iuuat: Clemens enim loquitur de doctrina Catholica & Apoſtolica, cui vitio verti non debet, ſi ex ea hæreſes oriantur, cum id non fiat vitio ipſius doctrinæ, ſed temeritate hominum ea quæ recta & ſancta ſunt deprauantium, vt ſupra reſpondi. At quod hæreſes naſcuntur ex hæreſibus, id hæreſi iure crimini datur, cum hæreſis naturâ ſuâ ita ſit comparata, vt facillimo partu enitatur hæreſes, dum vnuſquiſque hæreticus *ſuo arbitrio modulatur, quæ accepit*, vt Tertullianus loquitur: *quemadmodum de ſuo arbitrio ea compoſuit ille, qui tradidit. Agnoſcit naturam ſuam, & originis ſuæ morem profectus rei: Idem licuit Valentinianis* (Lutheranis) *quod Valentino*, Luthero. *Idem Marcionitis*, Caluiniſtis, *quod Marcioni*, Caluino, *de arbitrio ſuo fidem innouare. Denique penitius* Tertull. de præſcript.

inſpectæ hæreſes omnes in multis cum Auctoribus ſuis diſſentientes deprehenduntur.

Ergo ſi quis ſeu Hæreticus, ſeu Ethnicus Chriſtianam, hoc eſt, Catholicam & Apoſtolicam fidem, condemnare velit, hoc ſolùm nomine; quod ex ea Hæreſes proſeminentur; tum locum habebit Clementis reſponſio, vt & Origenis, qui eandem calumniam à Celſo Chriſtianis obiectam copiosè refellit: tum dicere licebit, *nullam vnquam exſtitiſſe rem magnæ exiſtimationis, & communi vitæ vtilem, quæ non in varias ſectas diſciſſa ſit. Medicinæ námque, quod ea ſit vtilis ac neceſſaria humano generi, multaſque quæſtiones habeat de modo curandi corpora, apud Græcos ex profeſſo plures ſectæ reperiuntur, &, ſicut opinor, etiam apud Barbaros, qui medicinam profitentur. Rurſus philoſophia, quia veritatis cognitionem, rectéque viuendi rationem pollicetur, conaturq; nos res vtiliſsimas docere, in multas quæſtiones diductas, ideo ſectas habet plurimas, quaſdam magis, quaſdam minus inſignes; nec non Iudaiſmus ſectarum materiam præbuit, aliis aliter Moyſis atque Prophetarum verba accipientibus. Eodem modo, quia Chriſtiana religio magnum quiddam, ac venerabile viſa eſt hominibus, non tantum ſeruili ingenio præditis, ſicut Celſo videtur, verumetiam multis Græcorum eruditis, neceſſariò exortæ ſunt ſectæ; neceſsitate* videlicet non abſoluta, ſed ex hypotheſi: poſita quorundam curioſitate & peruicacia, nolentium intellectum in obſequium fidei redigere, nec ad ſobrietatem, ſed ſupra ſapere conantium.

Orig. lib. 2. contra Celſum.

Cete-

Ceterum, vt culpa ſua ſectas parere propria quædam hæreſeos nota eſt; ita & conſpiratio ad euertendam Catholicam fidem. *Nihil intereſt illis* (Hæreticis) *licet diuerſa tractantibus, dum ad vnius veritatis expugnationem conſpirent*, inquit Tertullianus. Quare quod hanc conſpirationem Miſenus tuetur exemplo conſpirationis Pontificiorum & Lutheranorum in Turcam, id haud, opinor, feciſſet, niſi veritatem & Turcam, tyrannidemqúe Turcæ, & ſuaue iugum veritatis eodem loco habuiſſet.

Tertull. de præſcript.

Hactenus quidem gnauiter impudens fuit Miſenus: at iam ſe ipſo impudentior efficitur. *Nec erubeſcit proficiens* in impudentia: Negat audacter accidiſſe ea, quæ Ribadeneira à Caluiniſtis & aliis Hæreticis in Gallia, Anglia, Belgio, Scotia, Germania crudeliſsimè perpetrata ſcribit; citatis noſtri temporis hiſtoricis & ſcriptoribus Surio, Natale Comite, Fontano; Claudio Sancteſio, Sandero, Poſſeuino, quibus addi poterant plurimi alij, Galli, Belgæ, Angli, Germani, qui latino ſermone & ſtylo vernaculo latrocinia Caluiniſtarum in pace & bello edita, ad poſteritatis memoriam tranſmiſerunt, & ſummæ huius Euangelij ſæuitiæ monumentum ære perennius exegerunt, ita vt exſtent libri, quibus nullum aliud argumentum propoſitum eſt, quàm vt Turcica plane Caluiniſtarum, vel potius Diabolica facinora percenſeant, totiuſque mundi oculis contemplanda proponant. Et tu hæc inficiari audes, quæ omnium ſcriptorum conſenſu firmantur, quæ vno ore Gallia, Flandria, Anglia, Scotia loquuntur, & ſeculis innumera-

Theatrum crudelitatis Hæreticæ. Furores Gallici.

merabilibus loquentur, quæ ipſo aſpectu & cōſpectu probari poſſunt? Quot enim non dicam centena, ſed millena monaſteria, Deoque dicata domicilia, templa & oratoria, & altaria funditus euertiſtis, furioſiſsime incendiſtis, rapacíſsimè expilaſtis, & diripuiſtis, enectis Monachis, laqueo, gladio, rogo; trucidatis ſacerdotibus; nec ſacerdotibus tantum; ſed & promiſcuo vulgo ſine delectu, ſine vlla miſericordia; ſine vlla non dicam humanitate; à qua iam pridem deſerti ſunt Caluiniſtæ; ſed vel humanitatis vmbra. Nulli Vandali, nulli Gotthi, nulli Ariani, nulli Donatiſtæ, & quid hos commemoro? nulli Getæ, Quadi, Hunni, Sarmatæ, Heruli eò furoris aſpirarunt; quo Caluiniſtæ, Diabolo felicibus auris illos prouehente, prouecti ſunt. Commiſerunt quidem veteres Hæretici facinora planè etiam Tragica, & ab omni humanitate remotiſsima, ſed Caluiniſtæ ſupergreſsi ſunt vniuerſos, vt enim impietatem hæreditario quaſi iure acceperunt à priſcis hæreticis, non tamen ſine grandi additamento; ita & immanitatem illam barbaram ab eiſdem traxerunt; non tamen ſine largo auctario. Lege quæ S. Athanaſius de Arianorum ſæuitia prodidit, & confer cum tuorum Caluiniſtarum rapinis & cædibus, clareqúe intelliges, vtris nequitiæ palma debeatur, vobis an Arianis; niſi fortè, quæ Athanaſius oculatus teſtis ſcripſit de Arianorum crudeliſsima & ſanguinaria ſecta, eadem fronte negas vera eſſe, qua negas vera eſſe, quæ Gallia, Britannia, Scotia, Flandria à ferociſsimis & truculentiſsimis Caluiniſtis perpeſſa eſt, certè minus impudens eſſes, ſi anti-

S. Athan. Apolog. 1. ad Conſtātium. Et Epiſt. ad ſolit. vitā agentes.

quis

quis illis fidem abrogares, quam ſi his nouis & nuperis, quorum monumenta in omnium oculos adhuc incurrunt:

Sed ais: *Si quid factum ſit, id factum eſſe iure belli.* Primùm, quo iure bellum geſtum eſt à Caluiniſtis aduerſus legitimos Reges, & à Deo præpoſitos Magiſtratus? Secundo; quidnam hoc Iuris, capta ciuitate vel arce, vel per inſidias & proditionem intercepta, trucidare inermes Sacerdotes, Monachos & Moniales in cellulis latitantes, Deoqúe ſupplicantes, nec trucidare tantum, ſed exquiſitiſsimis ſuppliciis excarnificare, non ſine ludibriis, ipſo corporis cruciatu longè acerbioribus. Quid iuris hoc debacchari in cineres & oſſa mortuorum, nec Diuorum tantummodo, ſed & Regum? Obi Galliam, Miſene, obi Belgium, Scotiam & Angliam, & intuere illud ius Caluinianum; quod ſi vobis ius eſt; iam ergo non modo à fide; ſed & ab Aſtræa virgine penitus derelicti eſtis, quando ius vobis eſt, non quod Iuſtitiæ, ſed quod vobis lubet, quod ſi lubet, licet. Eò proceſsiſtis, quo nunquam procedere auſi fuerunt tyranni quidam, licet flagitioſiſsimi, ipſam tacitam conſcientiæ ſuæ reprehenſionem reueriti, ſi ius iſtud Caluiniſticum amplecterentur.

Nec plura de his, tantùm moneo Lectorem, vt obſeruet vel vnicum exemplum, in quo Caluinianis cũ Arianis egregiè conuenit: idq; eſt, Virginum Deo conſecratarum dira perſecutio & probroſa exagitatio, quotieſcunque iſti

Orthodoxorum loca ferro armati populantur. Audiamus S. Athanaſium hæc, quæ ipſe vidit, & in quibus perpetiendis pars magna fuit, enarrantem, dum ita Conſtantium Imperatorem alloquitur: *Dei filius Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus, homo propter nos factus profligata morte, & liberato à ſeruitute & corruptione humano genere, inter cetera dona ſua largitus eſt nobis in virginitate exemplar Angelicæ ſanctitatis. Certè puellas ea virtute præditas, ſponſas Chriſti Catholica Eccleſia appellare ſolita eſt, quas Ethnici conſpectas, vt templum verbi, admiratione proſequuntur. Nuſquam enim alibi ſanctum illud & cæleſte æternæ virginitatis mandatum feliciter adimpletur, niſi duntaxat apud nos Chriſtianos* (nota hæc Miſene, nota) *atque in eo magnum documentum eſt, planè apud nos eſſe veram religionem. Has præ reliquis omnibus, beatæ memoriæ religioſiſſimus pater tuus Conſtantinus Auguſtus in pretio habuit; & tua religioſitas ſæpe eas in ſuis ſcriptis pretioſas & ſanctas nominauit.*

S. Athan. Apolog. 1. ad Conſtant.

Has nuper præſtantes viri Ariani, noſtri ſcilicet calumniatores, inſidiatoreſq́ʒ, vſi ad hoc & Epiſcoporum opera & miniſterio Iudicum, detractis veſtibus, denudarunt, & ab eremitariis ſuſpenderunt; lateribus earum, ita iam tertiò laceratis, vt nunquam quidquam tale neque facinoroſiſſimi quidem homines paſſi ſint. Pilatus enim, qui inſeruiebat per id temporis Iudæis, lancea vnum latus Saluatoris perfodit: iſti autem rabie ſua Pilatum vicerunt, cum non vnum latus Chriſti, ſed vtrumqʒ

cerarint: membra enim virginum pracipua, & propria Christi ſunt. Omnes certè quotquot ſcelera iſta audiunt, vel ad ſolam famam exhorreſcunt: iſti ſoli nihil veriti ſunt denudare & lancinare impolluta membra, quæ puellarum æterna virginitas Chriſto dedicauerat. Et quod teterrimum eſt, ſi quando malè audirent, & conuiciis ob tantam crudelitatem pulſarentur; pro erubeſcentia, qua tingi debuerant, cauſſabantur ſeſe id tuo iuſſu & imperio perpetraſſe: tanta illis audacia eſt, & improbitas ad omne facinus. Nihil certè in perſecutionibus tale geſtum eſſe audimus. Quod ſi tale quid geſtum reperiatur; non decuit tamen ſub te, Chriſtiano Principe, virginitatem iſtiusmodi contumeliis exagitari, aut tantam crudelitatem tuæ Maieſtati imponi, & adſcribi: talia enim ſcelera & impietates in Filium Dei, & in conſecratas eius virgines hæreticis conueniunt. Hæc ſanctus Athanaſiius de Arianis[a]. Annon Caluiniſtæ ſimilia fecerunt? Nec his tantùm ſimilia, ſed longè ſceleratiora & atrociora?

Hoc autem nimis ridiculum; quod Lutheri cum Diabolo conſuetudinem, & tam familiarem conuictum, quem ipſemet libenter faſſus eſt, excuſas, eò, quod Ribadeneira ſcripſit; Ignatio ſæpè Diaboli ſpeciem viſam eſſe. Poteras ſi ſpecimen aliquod perfrictæ frontis edere volebas, excuſare exemplo Chriſti; cui itidem in deſerto moranti, Diabolus apparuit. Poteras exẽplo S. Antonij & S. Hilarionis, quibus idem capitalis noſter hoſtis non ſemel conſpiciendum ſeſe præbuit. Meminiſſe tamẽ debebas, Diabolũ

aliter Ignatio, aliiſque ſanctis viris viſum; aliter Luthero; huic, vt Magiſtrum, diſcipulo: Doctorem, auditori beneuolo; cōtubernalem, contubernali; amicum amico; illis, vt inimicum inimico, vt ſeductorem & deceptorem, his quos ſeducere & decipere volebat, nec tamē poterat. Ex quibus facile itidem intellexiſſes, quanto interuallo & hæ & illæ Diaboli apparitiones diſtent.

Addis, *ideo nobis videri Lutheri ſpiritum à Caluiniſtarum ſpiritu ſuperari impietate, truculentia, immanitate; quod Caluiniſtæ noſtrum idolum, realem ſcilicet præſentiam Chriſti in Euchariſtia, fortius adorti ſint, quàm Lutherus, & acrius oppugnarint, & adhuc oppugnent.* Non inuidemus vobis, Miſene, hanc laudem; ſi qua eſt ea gloria. Longius à pietate receſsiſtis, quàm Lutherani, viamque ad Arianiſmum & Iudaiſmum, & Turciſmum, & Atheiſmum planā & expeditam ſtrauiſtis; iamq; *Caluinus iudaiZans*, & *Caluinoturciſmus*, & *Caluiniani Atheiſmi* omnium manibus & ſermonibus circumferuntur. Nec tantū hac impietatis quaſi dote ſecta veſtra Lutheranam longo interuallo antecedit, ſed & barbara crudelitate & violentia. *Bellua iſta*, inquit ſanctus Athanaſius de hæreſi Ariana, & ego de veſtra *terras inuaſit, vt quæ non verbis velut dentibus ſuis homines innocentes lædat, ſed & externam vim ad inſidias faciendas compararit.*

S. Athan. epiſt. ad ſolit. vitam agentes.

Ad extremum, qui Hiſpanos, quia ita tibi cōmodū videtur: *nationē potentiſſimā & fortiſſimā*, hoc loco appellas, ille ipſe libro primo *viles animas*

mas et ſeruiles nominaras; quia eo loco huiuſmodi conuicium tibi promere lubebat; doctus nimirum es, verſare linguam bilinguē in vtramq; partem prout fert animus & calumniãdi æſtus. *Flare ſimul & ſorbere* noſti, quod vetus verbum haud facile eſſe dicit.

CAPVT VII.

Refutantur calumniæ Miſeni in caput decimum nonum.

INſcribitur hoc caput de fidei apud Indos propagatione. Vbi Miſenus: *De Indorũ conuerſione melius fuerat ſilere, quã multa ſcribere Ieſuitas.* Ingrata oratio hæreticis, quę de Ethnicorum cõuerſione inſtituitur; cùm, vt iam olim obſeruauit Tertullianus, *hoc ſit negotium illis, non Ethnicos conuertendi, ſed noſtros euertendi. Hanc magis gloriam captant, ſi ſtantibus ruinam, non ſi iacentibus eleuationem operentur; quoniam & ipſum opus eorum, nõ de ſuo proprio ædificio venit, ſed de veritatis deſtructione; noſtra ſuffodiunt, vt ſua ædificent. Ita fit, vt ruinas facilius operentur ſtantium ædificiorum, quam exſtructiones iacentium ruinarum.* Hæc veriſsimè Tertullianus. Tertull. de præſcript.

Ais, *in ipſa India quendam Franciſcanum publicè clamaſſe, nec ſacerdotem, nec Monachum, neque Epiſcopum in tota India vllum exiſtere viri boni nomine dignum.* Quis fuit ille Franciſcanus? Cur nomen non edis? Cur non Indiam, in qua degit? Cur non locum in India? Cur non ſaltem nomen Auctoris appoſuiſti, qui dictum hoc Franciſcani illius referat? Vix enim mihi perſuadeo te hoc ex ipſo Franciſcano in India

dia audiuiſſe, niſi fortè cum Geneuenſibus Euangelicis Miniſtris, qui nauigationem Indicam aliquoties tentarunt; nouum orbem petiiſti. Sic grauis ille Auctor, qui aſſeruit, *Monachos palam & interdiu ea flagitia committere, quæ alios vel noctu perpetrare puduerit;* erit fortè Balæus, aut Balæo ſimilis criminator, qui è pulpito *verbi diuini*; vt gloriantur, eas calumnias iactant, quas alios, vel in ipſis Saturnalibus ex plauſtro ſpargere puduerit. Cur non exprimis nomen grauis illius Auctoris; vt tam de illius grauitate, quàm de tua veritate iudicium facere liceat? Quare retices, ex quo ſcriptore deprompſeris, quæ poſtea narras de querelis & expoſtulationibus quorundam Indorum ob rapacitatem nonnullorum Chriſtianorum militum? Quid ſeu militum, ſeu mercatorum auaritia & inexplebilis cupiditas Euangelij promulgationi præiudicat? An malum erit Chriſtiana religione Ethnicos informare; quia vel nõnulli Chriſtiani Ethnicis improbo vitæ exemplo prælucent: vel quia aliqui ex Ethnicis, ſalutaribus Baptiſmi vndis abluti, vitam poſtea doctrinæ Chriſti minimè conſentaneam inſtituunt?

Quanquam quis vnquam in India, vel ex incolis vel ex accolis ſceleratiorem & flagitioſiorem vitam duxit, quàm Caluiniani Miniſtri cũ Villagagnone in Americam profecti, quorum Princeps Richerus Monachus Apoſtata? Hi poſtquam in Americam ad arcem Colligniam ab Admiralij familia ſic nominatã appuliſſent, in continentem egreſsi, pro vno Euangelio multa, eaque hoſtiliter diſsidentia, cœperunt ſpargere.

gere. *Caſtitas eorũ multò erat magis admirabilis,ſeu, vt verius loquar, portentoſa. Sic enim omnem verecundiam & pudorem naturalem excuſſerant, vt ipſi infideles & barbari eos horrerent. Alij, qui vxores ſuas Geneuæ,vel in Francia reliquerunt, puellas quaſdam in claſſe aduectas, vt neceſſariam Gallicæ coloniæ illic propagandæ operam nauarent, vxores ſibi iunxerant; alij cum Americanis, fœminis infidelibus, copulabantur. Quid adulteria & inceſtus dicam, cùm eſſet, qui turpiſſimo contra naturam peccato ſe polluerent,imo ex hoc numero vnus per vim nepoti proprio, ſuæ ſororis filio, ſtuprum intulit, qui tamen cum reliquis, Richero excuſante, & infirmitatis humanæ rationem habendam eſſe dicente, diuiſiones enim gratiarum eſſe, ſupplicium euaſit,* vt ipſe Villagagnon, qui rebus geſtis interfuit, aſſeuerat. Hæc partim ex ipſo Villagagnone; partim ex aliis ſcriptoribus Gulielmus Reginaldus Anglus,in libro quẽ Caluinoturciſmum inſcripſit;quo collatione inter Caluinianos & Mahometanos facta; perſpicuè oſtendit,Caluinianos multis partibus in doctrina ſua deteriores eſſe Turcis, & omnibus aliis Mahometanis. En Miſene, quales Euangelium tuum præcones in Indiam ablegarit;quibus ad illa vſque tempora tractus ille terræ nequiores non aſpexerat. Reginald. lib. 2. Caluinoturciſmi. c. 11.

Porro egregia Richeri excuſatio, ducta ab humana imbecillitate, qua flagitium rogo dignũ purgare conatus eſt,reuocat mihi in memoriam factum factiq; excuſationẽ cuiuſdã Manichæi, ex illorũ ordine, quos Sanctos ſeu electos nomi-

nominabant,ab inſigni ſcilicet morũ integritate vitęq; ſanctimonia; q ſanct⁹,cũ Monialẽ quandã nõ modò violaſſet,ſed & imprægnaſſet,& ob id à fratre Monialis grauiſsimè quadã vice pugnis & calcib.cõtũderetur,inter crepitãtes ict⁹ identidẽ clamabat,vt ſibi ex auctoritate Manichęi parceretur. Adã primũ Heroẽ etiã peccauiſſe(peccatũ videlicet carnis,ita.n.opinabantur Manichæi)& poſt peccatũ fuiſſe ſanctiorẽ. Rem his verbis cõmemorat S. Aug. cũ mores Manichæorũ deſcribit: *An verò illius etiã Sancti,ad cuius diſputationes in ſicariorũ vicũ vectabamur, tantũ illud flagitiũ proderetur,ſi virginẽ ſanctimonialẽ mulierem tantũ, non et prægnãtẽ facere potuiſſet,ſed occultũ et incredibile malũ,creſcẽs vterus latere nõ paſſus eſt. Quod cũ mater fratri iuueni ꝑdidiſſet,acerrimè dolẽs,religionis tamẽ nomine ab accuſatione publica reuocatus eſt*: (erat.n. & ipſe iuuenis Manichęus) *perfecitq;, vt ille (non .n. hoc ferre quiſquã poſſet)de illa Eccleſia*(Manichęorũ) *pelleretur:& ne impunita res omnino eſſet, cœpit cõſiliũ,vt adiunctis ſibi amicis,hominem pugnis calcibuſq; cõcideret. At ille,cùm grauiter cæderetur,clamabat,vt ſibi ex auctoritate Manichæi parceretur. Adam primũ Heroẽ peccauiſſe,& poſt peccatũ fuiſſe ſanctiorẽ.* Hæc de ſãcto illo Manichęo, catholicè & verè S.Aug. Poterat aũt Richerus excuſandi ſui Symmyſtæ gratia nõ modo fragilitatẽ humanã &diuerſitatẽ chariſmatũ,ſed & exemplũ Caluini & Bezę apud Villagagnonẽ afferre;& orare,vt illi ex Caluini & Bezæ auctoritate parceretur , nam & hos peccaſſe ſimilia peccata;&poſt peccatũ fuiſſe ſãctiores.Sed ſatis de Geneuenſib.Apoſtolis,quos polus Antarctic⁹ vidit &obſtupuit,nõ ſolitus antea talia monſtra cernere,

S. Aug. li. 2.de moribus Manichæorum.

Sub-

Subdit Miſenus: *Tenues pecunia prolectant ad religionẽ amplectendã, locupletes blãditiis, ſtultos errore permouẽt*. Idẽ prorſus obiiciebat Celſus ſub perſona Iudęi, Chriſto & Apoſtolis; Aiebat.n. Iudęos adChriſtiana ſacra cõuerſos, *illectos et deceptos fuiſſe à Ieſu, modo valde ridẽdo; vt relictis patriis inſtitutis, & legib. transfugerent in nomẽ aliud, rationemq́; viuendi longè diuerſã*. Sed vt ille Ethnicus mẽtiebatur, ita & iſte hęreticus. Vſurpabo & hic de Indis Apologiã Origen. *irrideat licet Celſus* (Miſen⁹) *q̃ dicetur, aut introductus ab eo Iudæus* (Caluiniſta) *dicetur tamen: Multos penè inuitos attractos eſſe ad Chriſtianã religionem, ſpiritu quodam repẽtè mutãte intellectũ eorum, vt pro verbo exoſo ad id temporis non cũctarentur mortem oppetere, poſt viſiones oblatas ipſis vel dormientibus, vel vigilãtibus; multa enim talia vidimus, quæ ſi memoraremus, duntaxat geſta in noſtra præſentia, cachinnũ tollerẽt infideles, rati nos quoq; ſicut illos, de quibus malè ſuſpicantur, fingere. Teſtis eſt aũt Deus noſtræ conſcientiæ, conari me nõ falſis narratiunculis, ſed variis exemplis commendare diuinã Ieſu doctrinam*. Hæc Origen. Quæ veriſsimè itidẽ de Indis affirmari poſſe nõ inficiabitur, quiſquis in hiſtoria Indica non eſt peregrinus. Orig. lib. 1. cont. Celſ.

De Iaponiis ſi ſaperent, inquis, *Ieſuitæ; nihil verborum facerent*; Imo deſiperent, ſi nihil verborum facerent, & nobiliſsimam illam Eccleſiam apud Europæos promeritis laudibus non celebrarent. *Gens illa*, inquis, *planè germana eſt eſt Ieſuitis, Italis, Hiſpanis, quod ad ſuperſtitionem*

tionem attinet. Certè ſatius eſt, Iaponios ſimiles eſſe Italis & Hiſpanis, quàm Caluiniſtis. Nam ſi his ſimiles forent, monſtris, non hominibus ſimiles forent, nimioque recedendi à ſuperſtitione ſtudio in ſummam impietatem, & non rarò in ipſum Atheiſmi barathrum inciderent.

Ceterum vt Miſenus chartas impleat; & ſcholia ſua propè ad commentarij magnitudinem extendat, deſcribit hoc loco prolixè ex epiſtolis Indicis mores Bonziorum, qui Iaponicæ ſuperſtitionis ſacrificuli ſunt: & quia quædam ſuis in cæremoniis, ritibus & conſuetudinibus ſimilia habent cum Catholicis & Orthodoxis Sacerdotibus; calumniatur Miſenus, Presbyteros & Religioſos noſtros, in primis Ieſuitas, Bonzios eſſe, ritusque illicitos & Ethnicos vſurpare. At quam bruta ſit huiuſcemodi ratiocinatio, docui iam alibi iſtum Lithum ex Tertulliano, Origene, & aliis; ſi Lithus non eſſet, tandem ab huiuſmodi calumniis deſiſteret; & vel nouas excogitaret, vel penitus obmuteſceret; niſi fortè Baptiſmum tollendum putet ex Chriſtianorum vſu, quod eius quandam ſpeciem ſuis adhibuerint Ethnici; *Hoc lauacrum* (Baptiſmi) inquit Iuſtinus Martyr, *Dæmones cùm à Propheta prædictum cognouiſſent, perfecerunt etiam vt ſe aſpergerent ij, qui in templa ipſorum intrarent, & ad eos acceſſuri eſſent, libamenta & ſacrificia peragentes. Tandem verò dant operam, vt abluantur & expientur abeuntes antequam intrent in templa, vbi ſedent.* Hæc ſanctus Iuſtinus, qui & ſuprà: *Nos non eadem, quæ alij, ſentimus* (& facimus) *ſed omnes noſtra imitantes*

Iuſtin. Apolog. ad Anton. Pium.
Vide Tertull. lib. de Baptiſmo, cap. 5.

imitantes dicũt(& faciunt). *Hic quoq; ſtudium Diaboli recognoſcimus*, inquit Tertullianus, *res Dei æmulantis, cùm & ipſe Baptiſmum in ſuis exercet.*

Cur verò Magos vocas,qui ſigno ſanctiſsimę crucis, aut aqua luſtrali vtuntur? An Magi ſunt omnes veteres,qui hoc ſigno, & aqua benedicta vſi,ingentia miracula patrarunt? Quorum catalogum non lubet hic texere. Niſi inimicus crucis eſſes;mitterem te ad tertium librum de Cruce; ex quatuor illis, quos nuper edidi; mutares fortè maledictum hoc in benedictum; ſi quid candoris, & in piam & eruditam illam antiquitatem reuerētiæ adhuc reliquum habes; ibidem reperies exempla aquæ luſtralis nō ad vſus Magicos, ſed ad curationem morborũ malorumq; depulſionem adhibitæ.

Rides deinde necem quinquaginta duorum vel trium Patrum,& fratrum noſtrorum, qui ex Luſitania in Braſiliam nauigantes, in ipſo curſu à Caluinianis piratis intercepti & immaniſsimè contrucidati ſunt, quibus, ne Martyrij palmam concedas;*Potuit*, inquis, *fieri, vt pœnas darent auaritiæ, vel libidinis, vel aliorum ſcelerum*. Magis fieri potuit;imò & factum eſt, vt tu hic impudentem calumniatorem ageres;quàm vt iſti has ob cauſſas,quæ in illis non inueniebantur,interficerentur. Non enim aliam ob cauſſam, quàm ob Catholicæ fidei profeſsionem à collegis tuis Caluiniſtis perempti ſunt. Si ſcelerati, ſi libidinoſi, ſi furaces,ſi prædones fuiſſent, vel eſſe voluiſſent,nihil erat facilius; quàm vitam à libidinoſis & furacibus prædonibus impetrare. Nec extenuat hoc factum Caluiniſtarum;aliud Hiſpano-

De his vide duas epiſt. apud Maffeium in fine lib. 4. epi. Indicæ.

rum factum aduerſus Gallos in terra florida perpetratum. Nam Hiſpani iure belli à Gallis pœnas ſumpſerũt, vt ab hoſtibus,& eas quidem pœnas, quas ipſi Galli haudquaquam mitius repetiuiſſent ab Hiſpanis, ſi victoria ab ipſis ſtetiſſet. At noſtri non vt milites, ſed vt verbi diuini Concionatores in Braſiliam vehebantur per uaſtas illas Oceani vndas; & quidem nauibus Luſitanorum; cum quibus Gallis & Anglis pax jugis,quàm diu res Luſitanica ſub proprio Rege ſtetit: cùm ecce mioparonibus ſuis Caluiniani piratæ inuehuntur; & ad Luſitanos aduehuntur;nec Luſitanos tantùm,prelio commiſſo,obtentaque victoria, leto demittũt,ſed & inermes Ieſuitas, cædi obnoxias animas, non ſine ludibriis per ſummam ſæuitiam excarnificant; excarnificatosque miſerabiliter iugulant.

Nec Anglicanos Martyres immunes à morſibus tuis abire permittis. *De Anglicanis Martyribus*, inquis, *poterat ſilere Auctor, ne imprudens ſicarios & veneficos inter Catholicos Martyres referret.* Maior, Miſene, gloria eſt Anglicanorum Martyrum, maior ſplendor & celebritas, quã vt his verborum nebulis inobſcurari queat. Extant integra volumina, quæ horũ Martyrum encomia decantant: nimis ſerò cum antiqua illa Iuliani calumnia prodis; qua perſuadere vis, non ob fidei profeſsionem, ſed ob ſcelera & veneficia extremo ſupplicio affectos eſſe. Vetus hæc eſt ars Ethnicorum & Hæreticorum, facere Martyres,Martyriique cauſſam diffiteri; aliasque à vero penitus abhorrentes prætexere. Theodoretus de Iuliano Apoſtata

Vide concertationẽ Eccleſiæ Catholicæ in Anglia cum hæretis. Treuiris 1588. Et Sanderũ de ſchiſmate Anglicano.

Poſtquam

Poſtquam fidei cauſſa non paucos peremiſſet, ſupplicij illius cauſſam afferebat, non pietatem, pro qua mortem ſubiiſſent, ſed petulantiam: animaduerſum in eos, qui contumelioſi fuiſſent erga Imperatorem, atque hos iuſsit rumores diſpergi, quod inuideret Athletis veritatis, Martyrum nomen ac honorem. Theod. li. 3. hiſt. Eccleſ. ca. 15.

At Carthuſiani, Morus, Roffenſis, & alij ſub Henrico Octauo, nō eam ob cauſſam duntaxat crudeliſsimè ab inſano Rege tractati & interfecti ſunt, quod Romanum Pontificem caput totius Eccleſiæ profiterentur, ſed & ob hanc, quod ipſum Henricum nollent pro capite Eccleſiæ venerari. Tu, ſi adfuiſſes, vtrumque libenter præſtitiſſes, alterum tanquam articulum ſymboli Caluiniani: alterum velut quiddam adiaphorum: omnia enim Caluinianis fiunt adiaphora, cùm de cute curanda agitur.

Concludis ſcholia in ſecundum librum dicto quodam Græcorum ad Pontificem Ioannem XXIII. Sed quia Balęum das teſtem, valde dubitare incipio, num ſit Græcorum dictum; an verò tuum Balæique commentum. Ais, Græcos Pontifici, cùm eis ſcripſiſſet vnicam tantùm eſſe Chriſtianam Eccleſiam, ſeque eius eſſe caput & vicarium, his verbis reſpondiſſe: *Potētiam tuam ſummā ergo tuos ſubditos firmiter credimus; ſuperbiā tuam ſummam tolerare non poſſumus; auaritiam ſatiare non valemus. Diabolus tecum, quia Dominus nobiſcum.* Faciamus verum eſſe hoc Græcorum ad Pontificem reſponſum, non Balæi figmentum, an non ex hoc vnico dicto intoleran-

dam Græcorũ ſchiſmaticorum & Hęreticorum inſolentiã & arrogãtiam agnoſcere poſſumus,& præſagiũ quoddam futurorum malorũ, in quæ miſerrimi homines,poſtea,iuſto Dei iudicio tãtum ſupercilium vindicãtis, inciderunt? Potentiam Pontificis Romani,leue & ſuaue iugum,tolerare non potuerunt. Ecce nunc ferreũ Turcæ iugũ, velint nolint, ferunt; nec vlla ſpes excutiendi affulget. Auaritiam Pontificis ſatiare non valuerunt; qui ne obolũ quidem ab ipſis exigebat:Ecce nunc inſatiabilem ſanguiſugam Turcã nacti ſunt; cui illud vnum in ore, *Da, Da.* cui ſi dederis, perinde feceris, ac ſi lanam in flammas traxeris, oleum camino addideris. Dando creſcit cupido inexplebilis,quæ non modò Gręcorum opes deuorauit, ſed & liberos, impuri tyranni mancipia futuros. Diabolus ſcilicet cum Romano Pontifice,Dominus cum Græcis,quorum res ab illo tempore, quo ſeceſsionem à ſede Apoſtolica fecerunt, in peius ruere, & retrò collapſa referri cœpit, donec tandem funditus exciſo Græcorum imperio, in immaniſsimi illius tyranni poteſtatem redacti ſunt.Interea Pontifex & Latinus orbis floret, pluriumque acceſſione indies augetur,etiam ſchiſmaticorũ: quod te docebit,Ruthenica & Alexandrina ad ſedem Apoſtolicam legatio. Hæc breuiter de conuiciis ſeu Græcorum ſeu Balæi. Ex quibus, Miſene, cum tuis Caluiniſtis omen capere poteris, quid vobis ſit euenturum, ſi in impietate erga Cathedram Petri perſeuerare velis.

FINIS LIBRI SECVNDI.

APOLO-

APOLOGIAE PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER TERTIVS,

CAPVT PRIMVM.

Diluuntur calumniæ Miſeni in octo priora capita.

INITIO promittit Miſenus breuitatẽ. Mallẽ mendaciorum paucitatem, quæ paucis & breuibus verbis nimis quàm prodigè effundit. In capite primo, inquis, Ignatiꝰ Præpoſitus generalis eligitur, *in qua pulchrè exprimitur quid ſit* ἀκκισμὸς hoc eſt, *ſimulata rei alicuius recuſatio*. Recipit enim hunc honorem ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ. Optabat quidam hominem habere pectus clathratum ſeu feneſtratum; quo oculos in præcordia inſerere, & quid illic cogitationum volueretur, inſpicere poſſet. Tu ea felicitate natus es, vt etiam ſine hac (cum Tertulliano dicam) *ad translucendum ſpeculari materia*, videas quid quiſque tacito ſub pectore condat; quo fine; quoue conſilio quiduis agat. Tertul. Apolog.cap. 35.

Qua fatali

Qua fatali perſpicacioris naturæ ſorte cognouiſti etiam Ignatium, qui fortaſſe vita functus eſt, antequam naſcereris, ſimulatè, non ex animo, Præpoſiti munus detrectaſſe. Eodem, opinor, oculorum & mentis acumine intueris, Gregorium Magnum, Pontificatum ſummum; Baſilium, Cæſarienſem; Gregorium Thaumaturgum Neocæſarienſem thronum, alioſque viros eruditione & ſanctitate præſtantes alias dignitates recuſaſſe, & cùm ſubterfugere non poſſent, ægrè tandem admiſiſſe; promptiores mandata capeſcere, quàm mandare. Deinde auſim quiduis deponere tecum: tibi ignotũ eſſe, quiſnam dicatur aliquid ἑκὼν ἀέκοντίγε θυμῷ agere, etiamſi fortaſſe Homeri ſis interpres: quam ignorantiam, vnà cum innumeris aliis tibi tui auditores condonare debent.

Notandum, inquis, *in hoc capite, Ieſuitas inuicem peccata ſua confiteri ſolitos.* Mirum ni confiteamur Caluinianis Miniſtris. Addis cauſſam. *Sic enim ipſorum ſcelera & flagitia ipſis ſolis nota: neque enim ſe indicabunt & prodent ipſi.* In hoc ipſo capite commemorat Ribadeneira, Ignatium, Societate nondum cõſtituta; inſigni cuidame x Franciſcana familia Theologo confiteri conſueuiſſe: quid ergo calumniaris Ieſuitas ſolis Ieſuitis confiteri? Secundò, cuicunque confiteamur, ille ad *Sigillum*, vt vocatur, hoc eſt, ad ſilentium, iure naturali, diuino & humano obligatur, ita vt ne periculo quidem mortis propoſito, vel minimum peccatum, quod in confeſsione cognorit, reuelare queat; & ſi reuelaret, non pœnitenti, ſed ſibi infamiam & ignominiam

miniam perpetuam crearet. Quocirca cuicunque quis peccata ſua patefaciat, non eſt, quod de fide dubitet; quia ſi confeſſarius fidem frangeret, crimina non in confitentem, ſed in perfidi Confeſſarij caput redundarent.

Reprehendis quod noſtri profeſsionem ſolemnem edituri, fecerint id coram Ignatio, Sacramentum Euchariſtiæ *altera manu in patena tenente. Vbi hoc mandatum*, inquis, *vt Chriſtiani iuraturi altera manu in patina teneant Sacramentum corporis Chriſti?* Nuſquam ſanè mandatum eſt, vt teneant illud in *patina*, vt tu ais; nec ita ſcripſit Auctor; ſed in *patena*, quod vocabulum Eccleſiaſticum tu fortaſsis non intelligis, poſtquam Caluiniani tui omnes *patenas* cum calicibus diripuerunt, & in pocula vel nummos conflarunt. Sed quæris, *vbinam hoc ipſum ſit mandatum*. Quæram viciſsim ex te, vbinam mandatum ſit, vt iuraturi manum ad Deum leuent, vel duos digitos ſurrigant: quod Germanis in priſco vſu; vel Euangelia tangant; cuius moris ſanctus Chryſoſtomus teſtis; vel in conſpectu ſacroſanctæ crucis, vel etiam contactu eiuſdem crucis iuramentum concipiant: quod veterum multi fecerunt, vt libro ſecundo de ſancta Cruce fuſius oſtendi. Neſcis eò firmius & grauius eſſe iuramentum, quò per rem ſanctiorē concipitur: vel ſaltem, quò in ſanctioris rei præſentia concipitur, quid autem ſanctius corpore CHRISTI in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento?

S.Chryſoſtom. hom. 15. ad Antioch.

Lib. 2. de S.Cruce cap. 14.

Rides Codurium, eò, quod illo die, quo profeſsionem ediderunt, plenus omnibus lætitiis inceſſerit. *Lætitia Codurij*, inquis, *paulò pòſt in fumum abiit; cùm, præter ſpem, vita excederet.* Non abiit, Miſene, in fumum; ſed in cœlum, niſi fortè tibi cœlum fumus eſt; quod ſi quis de Caluiniano ſuſpicetur; haud temerè ſuſpicetur. Veſtra lętitia abit in fumum; quia in Orcum. Nec præter ſpem vita exceſsit; cui ſpes & portio erat Dominus, & *vita* illa *viuentium*; vita verè vitalis. Laudat Ribadeneira Codurium à prudentia & dexteritate in audiendis confeſsionibus. Vbi Miſenus: *de artificio illo*, inquit, *nihil memini me adhuc legere*: Quid te legere meminiſſes, qui præter chartas Caluinianas vix quidquam legis? Extant multi libri, tam de modo confitendi, quàm de modo confeſsiones audiendi, ſi non legiſti, tuæ negligentiæ id adſcribe.

Addis, *Procul dubio ſingulari methodo vtuntur Ieſuitæ nobis plebeiis ignota.* Iam ſępius teſtatus ſum, iſtud tuum *procul dubio* ſiniſtri apud me ominis eſſe: portendit enim vel comitantia, vel proximè ſubſequentia mendacia; vt & hic, cùm ais: *in vicina vrbe matronam quandam, & aliam in nobili Germaniæ oppido, non procul hinc diſsito; de turpiſsimis rebus interrogatas eſſe.* Noſtin quid à Ribadeneira exigere ſoleas, quando minimè id opus eſt? Noſti quid paulò pòſt ab eodem poſtules? Cur nomina retices? Aut ſi mulierum nomina non lubet edere, cur non edis nomen vicinæ illius vrbis, & celebris oppidi non procul à te diſsiti? Vbi es, qui ne in epiſtola quidem de-

dicatoria

dicatoria nomen tui loci apponere auſus es; vt nec nomen typographi in limine libri? Si te tanta tenet cupido ſciendi quidnam interrogemus in confeſsionibus, nõ habeo melius conſilium, quod tibi dem, quàm vt ipſemet ad proximum Ieſuitarum collegium te conferas, & alicui confitearis; tum diſces, de quibus rebus examinare ſoleamus confitentes, ſi ipſi vltrò non explicent peccata, eo modo, quo in legitima confeſsione explicanda ſunt; adhibitis debitis circumſtantiis. Sed quia conſilium hoc durius forſan tibi videbitur, mitius accipito; Lege ſaltem ea, quæ appellant *interrogatoria*, à pluribus Auctoribus præſcripta; & intelliges iratis mulierculis in hoc genere non ſemper habendam fidem etiam iuratis; quippe quibus inſitum elephantem ex muſca confingere, præſertim ſi ira odioqúe flagrent. Denique vnius imprudentiam, ſi quam forte quis admiſit; ad omnes deriuare velle, id, Miſene, non niſi imprudentis eſt & ignorantis, quænam ſit rerum conditio, & quis ſtatus.

Codurij animam ſcribit Ribadeneira à quodam precationi vacante viſam clariſsima circumfuſam luce, choriſqúe angelorum permixtam. Tu noſſe deſideras nomen eius, qui hanc animam viderit. Ecce, qua ſeueritate exigas à Ribadeneira, quod paulò antè ipſemet nõ præſtitiſti, vbi id maximè præſtitum oportuit. Nam quod Ribadeneira nomen ſubticuit, id hiſtoriæ nihil officit: tum quia forte is, qui viſionem hanc viderat, hæc Ribadeneira ſcribente, adhuc inter viuos agebat; quem proinde no-

minare conſultum non erat; tum quia Ignatij teſtimonio ſuam narrationem ſatis firmatum iri credidit; ſi non apud te, tuique ſimiles, certè apud tui diſsimiles. Nec inuſitatum eſt tam ſacris, quàm profanis hiſtoriis, nomen eius, qui aliquid egerit, aut viderit, certas ob cauſſas ſilentio præterire. Alia ratio eſt, cum ſcelera de quopiam percenſentur. Addenda ſunt ſingula, quæ ad rem pertinent, adiuncta; ne non hiſtoriam ſcribere, ſed mendacia & conuicia texere videaris.

Sed ne fruſtra puteris, tam ardenter nomen hominis illius ſcire velle, cauſſam ſubdis his verbis: *Si viueret vel Romam contenderem, vt expiſcarer, quæ forma eſſet animæ, quæ Angelorum.* Si viueret B. Dauid contenderes quoque vel Hieroſolymam, vt expiſcareris, quæ forma eſſet Angeli, quem vidit. Idem expiſcareris à Zacharia patre Ioannis Baptiſtæ; & à D. Virgine, imò ab ipſo Chriſto expiſcareris, quæ forma ſit Diaboli. Quin Ægyptum etiam & Thebaidem peteres, vt expiſcareris ex B. Antonio; qua forma ſint animæ & Angeli, quia animam Ammonis & animam B. Pauli Eremitæ inter Angelorum choros ad cœlum aſcendentes conſpexit. Dolēdum certè eſt, tibi, ob mortem omnium iſtorum, domi iam inſtar claudi ſutoris perpetuo ſeſsitandum eſſe. Nam quod ad Chriſtum aut B. Virginem peregrinationem in cœlum ſuſcipias, huius rei expiſcandæ gratia, id difficilius opus eſt, quam vt vel in cogitationem tuam cadat; niſi forte viam ad ſuperos ab Ouidio edoctus, illam ſemitam ingrediaris, quam te-

nuit

nuit Phaëthon; Sed Caluiniſta facilius deſcendit cum Polluce ad inferos, quàm aſcendat cum Phaëthonte ad Diuos.

Ad extremum vtar hic defenſione Origenis, qui, cum Celſus dixiſſet, figmenta eſſe, quæ Euangeliſtæ ſcribunt de mortuis à Chriſto excitatis, in hunc modum Epicurei Philoſophi criminationem depulit. *Quod autem & mortui reſuſcitati ſunt, nec hoc eſſe figmentum* Euangeliſtarum, *vel inde apparet, quia ſi figmentum eſſet, potuiſſent multos eius iuſſu reſurrexiſſe ſcribere; eoſque humatos longo tempore; ſed quoniam figmentum non eſt, de valde paucis narratur.* Hæc Origenes. Pari modo, ſi Ribadeneira in his & id genus aliis viſionibus mentiri voluiſſet; longè plures & admirabiliores confingere potuiſſet. Ait Ribadeneira; Ignatium cum pro ſalute ægrotantis Codurij ad D. Petri Montorij ſacrificatum pergeret, in itinere Codurij exceſſum è vita intellexiſſe. Quid Miſenus? *O nugatores: vel impudenter mentitur Auctor; vel Ignatius clam edoctus eſt de obitu Codurij.* Mortem S. Antonij, S. Hilarionem, abſentis abſentem, diuinitus cognouiſſe prodidit his verbis ſanctus Hieronymus, cum prius recenſuiſſet, quomodo Ariſtæneta, fœmina nobilis, ad Antonium ire volens, conſilium hoc ſuum cum S. Hilarione communicarit; *cui ille flens, vellem,* ait, *ipſe quoque ire, ſi non carcere huius Monaſterij clauſus tenerer: & ſi eundi fructus eſſet: Biduum enim hodie eſt; quod totus mundus tali parente orbatus eſt. Credidit illa & ſubſtitit: & poſt paucos dies, veniente nuncio, Antonij dormitionem audiuit.*

Orig. lib. 2 contra Celſum.

Iulia-

Iulianum Anachoretam, cœleſti reuelatione inſtructum cognouiſſe, miſerandum Iuliani Apoſtatæ interitum; Auctor eſt Theodoretus; Exſurgens enim ab oratione ſanctus ille Iulianus ſolito lætior, illi, *qui cum eo verſabantur nouum admirati ſunt ſpectaculum*, inquit Theodoretus, *nam cum ſemper triſti aſpectu videretur, tunc viſus eſt ſubridere; et cũ cauſſam rogaſſent lætitiæ, præſens tempus*, inquit, *ô fratres eſt gaudij: ceſſauit enim impius, iuxta Iſaiæ vocem, & qui tyrannidem exercuit in Deum, iure caſus eſt.* Aberat autem Iulianus Eremita à loco, in quo Iulianus Apoſtata periit, *pluſquam viginti ſtatiuis*; vt idẽ Theodoretus alibi tradit. Similibus hiſtoriis plenæ ſunt veterum hiſtoriæ. Quæro ex te, Miſene, ſi tua illa verba apponeres ad narrationem S. Hieronymi & Theodoreti, num refutatoris, an calumniatoris officio functus eſſes, & num quis, cui vel vnica prudentiæ mica ineſt, ob tuam criminationem, merito de rerum geſtarum veritate ambigere poſſet? Nam ſi dicas, litteris vel nunciis certiores redditos de euentu rei abſentis; in promptu erit ſcitari: Vnde ſcis litteras aut nuncios accepiſſe? An vidiſti? An ex hiſtoriis, vel relatione fide dignorum hominum? An ex reuelatione cœleſti? Vidiſſe, quî credam, cum tempore illo necdum natus fueris. Ex hiſtoriis, ſi te id cognouiſſe aſſeras; cedo, quænam illæ hiſtoriæ, qui illi fide digni hiſtorici? Ex reuelatione cœleſti non admitto: tum quia mendacia cœlitus non inſpirantur; tum quia tu ipſe omnes huiuſmodi reuelationes fabulis annumeras. Supereſt ergo, vt S. Hieronymũ, Theodore-

Theodor. in Iuliano & li. 3. Hiſtor. Eccleſiaſt. c. 24.

doretum, Ribadeneiram mentitos: Hilarionem, Iulianum & Ignatium per litteras, vel per nuncios de rebus abſentibus occultè inſtructos fuiſſe, affirmes inſtinctu & inſtructione illius ſpiritus, qui iam olim mendacia ſuggerendi officium ſibi depoſcens, *egrediar*, aiebat, *& ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum eius*, qui ſanè ſpiritus ſedem ſibi legit in ore veſtro. 2.Reg.22.

Iuberem te erubeſcere Miſene, ſi verbis meis, vel pauxillum ruboris ex tam perfricta fronte elicere poſſem. An Germanos, quibus tua ſcholia potiſsimum dicaſti; pro fungis & ſtipitibus habes, vt non animaduertant, qua arte potiſsimum valeas; & quæ arma promas, cum aliquid ſolidis argumentis refellendum occurrit. Quis enim ſibi ſatisfieri patiatur, ſolemnibus illis tuis ſolutionibus. *O nugatores. Mentitur Auctor, Ignatius decepit ſuos*; quas quiuis de triuio ſcurra fœcundo conuiciorum pectore depromere poteſt. Certè ſcurram te potius, quam ſcholiaſten eſſe; docent ea quæ proximè ſubiungis in ſecundum libri tertij caput.

In ſecundo capite, inquis, *exponuntur initia Generalatus Ignatij; quæ ducta ab inſpectione culinæ: quod, credo, boni ominis loco acceptum à Ieſuitis, coniectarunt enim futurum, vt pater hic ſuis proſpiceret de lautis culinis.* Ex Litho factus es Lucianus; ſeria in riſum & iocum vertere ſolitus. Qui familiæ ſuæ de lautis culinis proſpicere cogitat; is non culinam; ſed primo omnium forum & macellum obire debet. Quod miror te tam ſtudioſum Plauti non obſeruaſſe in Plautinis Comœdiis, nam qui apud hunc poëtam benignè ſibi

ſibi facere volunt; haud culinam; ſed forum petunt, & carnarium; quod & te facere arbitror; quoties tuo animo obſequi collibitum eſt. Nos quidem ex hoc Ignatij facto omen aliud capere non poſſumus, quam diſcipulis exemplum magiſtri, filiis ſubmiſsionem & humilitatem optimi patris imitandam eſſe; eademq́ culinæ miniſteria, in ſpecie quidem abiecta & ſordida, ſed in conſpectu Domini ſplendida, à nobis alacriter ſuſcipi debere: quandoquidem exemplum nobis dedit; vt ſicut ille fecit, ita & nos faciamus. Quod ſi rides Ignatium ob viles iſtas functiones in culina obitas, ridere poteris eadem opera Chriſtum Dominum, linteo ſeſe præcingentem, pedeſque diſcipulorum abluentem, vt ſicut in aliis, ita & in his cachinnis veterem Celſum in nouo Caluiniſta nobis repræſentes.

In tertio capite exponit Ribadeneira profectionem Franciſci Xauerij in Indiam; & remanſionem Simonis Roderici in Luſitania. *Quid noſtra refert*, inquit Miſenus, *alterum in Indiam profectum, alterum in Luſitania ſubſtitiſſe*; ſi tua nil refert, at noſtra id refert, Miſene. Refert & aliorum, qui primordia, & propagationem ſocietatis extra anni ſoliſq́ue vias libenter intelligunt; ſi tui ſolius habenda fuiſſet ratio; nihil ſcribendum, omnia cœca nocte tegenda erant.

In quarto capite indicatur duos ex Patribus Salmeronem & Paſchaſium Broëtum à Pontifice in Hiberniam miſſos eſſe, nuncios Apoſtolicos. Vnde cum redirent, Lugduni capti, & in carcerem coniecti ſunt, tanquam ſpeculatores. *Vnde apparet*, inquit Miſenus, *Gallos maturè ſenſiſſe*,

ſiſſe, quid hi Apoſtolici nuncij ſibi vellent. Totus es Celſus; vt ille ex Euangeliis excerpebat, quæ ad calumniam apta videbantur; ſuppreſsis aliis, quæ ad commendationem pertinebant, ita tu agis cum Hiſtoria Ribadeneiræ. *Hic quoque peccatum diſcipulorum* (quando fugerunt, relicto Domino) *etiam tum imperfectorum decerpit ex Euangeliis,* inquit Origenes, *verum eſſe credens, vt doctrinam criminetur. Ceterum quomodo poſt peccatum emendati, liberè coram Iudæis prædicauerint, multasq́; iniurias ab illis perpeſſi, ad vltimũ pro Confeſſione Ieſu doctrinæ necati ſint: id verò ſilentio præterit.* Sic iſte refert quomodo duo illi patres in carcerem coniecti; at ſilet, quo tempore; nimirum cum graue bellum inter Gallos Hiſpanoſque exarſiſſet; quando etiam tuta & tuti timeri ſolent. Silet, quàm honorificè à Cardinalibus fuerint ex carcere liberati, & Romam ad Ignatium miſsi. Hæc omnia ſilentio inuoluit; quia ad Miſeni Sycophantias non valde ſunt idonea. Orig. li. 2. in Celſum.

In quinto capite agitur de Collegiis Conimbricenſi & Goënſi & Romana domo. *Mirificè,* inquis, *extollitur Alexandri Farneſij liberalitas in ſocietatem.* Et merito: quia, vt rectè dicis; multũ debet Farneſiorum familiæ ſocietas.

In ſexto capite cõmemorat Ribadeneira, quomodo arduum illud de conſtituendo Patauino Collegio negotium feliciter confectum fuerit; poſtquam Ignatius ſacratiſsimũ Miſſæ ſacrificiũ obtuliſſet. Hic Miſenus: *O nebulones & deceptores.* Hoc, Miſene, reſponſum ad euentum admiratione tã dignũ, quiuis nebulo dare poteſt:

neque

neque enim nebuloni & deceptori difficile fuerit, exclamare, tecumq́ue vociferari: *O nebulones & deceptores*; ſed num ob id ipſe iudicandus ſit nebulo & impoſtor; an alij, quos inſectandos ſibi propoſuit, non te, ſed prudentem lectorem arbitrari volo.

In ſeptimo & octauo capite nihil inuenit, quod calumniis inceſſeret; niſi quod haud æquo animo ferre poteſt, à Paulo tertio Pontifice maximo, datam Ignatio poteſtatem cooptandi in ſocietatem, quoſcunque Deus ad hoc viuendi genus vocaret; ſublato certo definitoque numero. Aegrè prætęrea fert ex collegio Cardinalium ſex delectos, qui ſumma cum poteſtate in hæreticos inquirerent. Sed quid agas, Miſene, nimis ſero natus es. Abſque te ſi non fuiſſet; nunquam hæ euenifſent. Interim pharmacum præſentius non noui; quam illud Lyrici: *Patientia fit leuius, quidquid corrigere eſt nefas*.

CAPVT II.

Refutatio calumniarum in caput nonum.

CAput nonum exponit opera pietatis, quæ Ignatius in Vrbe curauit inſtitui. Inter cetera, conſilio illius renouata eſt Decretalis Innocentij Tertij; qua cauetur, ne medici manus curando ægro prius adhibeant, quàm ægrotantis anima confeſsione ſit expiata; addita tamen moderatione, de qua Ribadeneira. *Acutè ſcilicet hoc excogitatum*, inquit Miſenus, *ad depre-*

Cap. cum infirmitas de pœnit. & remiſſ.

deprehendendos hæreticos & extorquendos nummos. Obmutuiſſes hoc loco, niſi arripuiſſes triuialem illam omnium Hæreticorum calumniam, criminantium quæſtui faciendo, Hæreticiſque patefaciendis confeſsionem inuentam eſſe. Cõfeſsio Miſene, peccatis abluendis & dimittendis ſalubriter à Chriſto inſtituta eſt, non prodendis: nam ne prodantur, lex naturalis, diuina, & humana vetat. Quare ſi quis etiam Romæ, proderet Hæreticum, ex ſola confeſsione agnitum; periculum ſibi crearet proditor, non prodito; ſi mihi non credis, Miſene, fac periculum, & credes. Mala Hæreticorum conſcientia ſemper metuit proditionem; proditionis cogitatio, ne in mentem quidem venit illis, qui ſanctitatem confeſsionis norunt.

De nummis quod addis; ſanctè tibi polliceor, Miſene, nullum fore Ieſuitam, qui vllum nummũ à te exacturus ſit, licet in ſingulas hebdomadas bis aut ter confitearis. Si verbis fidem non facio, faciat tibi fidem experientia. Subiungis: *De Iudæorum ad Chriſtianam fidem conuerſione, glorietur per nos Ieſuita licet.* Non gloriatur Ribadeneira de conuerſione Iudæorum: Et ſi gloriaretur, non eſſet *inſipiens*, quia in Domino gloriaretur; ſed ſimpliciter exponit, quidnam pro gentis illius commodo Ignatius Romæ perfecerit. Quod autem de Iudæorum conuerſione non multum laboras, id non mirum: quia Euangelium Caluinianum non facit ex Iudæis Chriſtianos; ſed ex Chriſtianis Iudęos; non meum hoc dictum eſt, ſed ipſorum Lu-

theranorum & in primis illius, qui nuper, magno applauſu, *Caluinum Iudaizantem* in Theatrũ induxit. Noſti virum?

Poſthæc ad vrbis Romanæ ſcelera & flagitia exageranda progrederis, oblitus, opinor, ſcelerum & flagitiorum, quæ Caluiniana perfidia vbere prouentu fundit. Dixerat Ribadeneira, Romæ magnam extitiſſe illarum mulierecularum multitudinem; quæ ex proſtituta pudicitia quæſtum facerent. Tu, *quadraginta quinque millia fuiſſe ais tempore Pauli Tertij.* Teſtem huius numeri laudas Balæum. Iam manus do, & aſſentior. Nemo enim melius noſſe potuit, quot meretrices Romæ degerent, quàm meretricius Balæus, omnia proſtibula obire ſolitus: Ita enim mores hominis ſupra depinxit Alanus Copus Anglus, qui forte Balæum nouerat. Deinde ſi ex te aut Balæo quærerem; quot tempore Pauli Tertij fuerint Romæ templa, Monaſteria, Oratoria, & Xenodoxia, neuter id perſpectum haberet. At cum de numero ſcortorum agitur; vt digitorum veſtrorum, ita & luparum numerum expeditè noſtis. Vnde hæc vobis notitia? Vnde? niſi quia cum Romam aditis, oculos attentiores ad ſordes illas affertis, quàm ad Eccleſias; Deoque dicatas ædes; frequentiuſque illa luſtra luſtratis, quam ſuperis conſecrata domicilia; vir bonus & ſapiens cum Romam venit; ne vnam quidem meretricem noſcere deſiderat; nedum quadraginta quinque millia. Oſtenditis profectò, qui ſitis, hoc ipſo, quod tam accuratè numerum impudicarum mulierum inire poteſtis.

Ad-

Adhæc, quis ex ipſa numeri immanitate, vos non mentiri videt? Si decem duodecimue millia nominaſſes, toleranda vtcunque mentiendi impudentia fuiſſet: ſed ad quadraginta quinq; millia aſcendere; id nimirum omnes verecundiæ limites tranſcendit, & haud pauciora, quàm quadraginta quinque millia mendacia continere videtur; vt & illud quadraginta millia, cum Pontificẽ ex cenſu meretricio quadraginta millia ducatorũ ſingulis mẽſibus accepiſſe fabularis. Enimuero, cum de Roma mentiri lubet, modum ſeruare neſcitis, vt proinde ipſa & animi & verborum immoderatione omnem fidem vobis abrogetis; ſed relinquamus hoc cœnum Caluinianis ſcarabæis, dignum, in quo volutentur.

Mirificè porro tibi placet, quod Ribadeneira ſcribit, maiorem per id tempus in vrbe fuiſſe morum licentiam; ipſamque vrbem meretriciis ſordibus obſoleuiſſe. *Pudeat*, inquis, *Pontifices tantæ negligentiæ, quod tot ſeculis tantam impuritatis licentiam in eccleſia concesſerint*: Quid mirum in vrbem maximam, ad quam omnis generis homines confluunt, vitia nonnulla irrepſiſſe, cum ea quodammodo copioſarum ciuitatum conditio ſit, vt cum diuerſitate nationum importentur etiam diuerſa peccata. Quæ vrbs tam exigua; quis pagus tam puſillus, in quo non vberem ſcelerum meſſem metere liceat? Hieroſolymis, vrbe Saluatoris morte & ſanguine conſecrata, ait S. Hieronymus, ſuo tempore fuiſſe *ſcorta, mimos, ſcurras*, S. Hier. Epiſt. 13. ad Paulinũ.

&

& omnia quæ ſolent eſſe, inquit, *in ceteris vrbibus*. Nam quod vos Euangelici tam ab omni labe puri videri vultis, vt flagitiis nullis apud vos ſit reliquus locus; id ita eſſe libenter crederem; niſi naturam Hæreſis & flagitioſiſsima facta parentum veſtri Euangelij noſſem.

Natura Hæreſis eſt, inclinare cereoſqúe ad vitia facere, præſertim ad vitia carnis. De aliis in præſentia non agam: Agam tantum de Lutherana & Caluiniana. Rogo autem Lectorem, vt ſi fortè caſtæ eius & verecundæ aures recitando verba tam prætextata offendentur, veniam tribuat; ideò enim ea adduco, vt oſtendam quales iſti ſint, qui flagitia carnis, & meretricum multitudinem Romæ & Romanis perpetuò obiectant. Nec id facio ſine veterum exemplo, nominatim S. Auguſtini, qui cum *ſignaculum ſinus*, vnum ex tribus Manichææ ſectæ Symbolis, explicandum ſuſcepiſſet, multa flagitioſiſsima Manichæorum dicta & facta recenſuit, & immortalibus ſcriptis ad Hæreticorum illorum perpetuam ignominiam conſignauit, incitatus ad hoc ab ipſa Manichæorum improbitate, qui ſibi ſummam puritatem arrogabant; Orthodoxos autem omnis impuritatis inſimulabant. Sed ſat præfationis.

S.Aug.lib. 2.de mor. Manich.

Eſſentiam hæreſis Lutheranæ, & eius, quæ vt ſoboles inde exſtitit, Caluinianæ, & quo vtraq; inclinet, egregiè his verbis deſcripſit ipſemet Lutherus, qui primitias huius Euangelici ſpiritus accepit. *Quàm non eſt*, inquit ille, *in meis viribus ſitum, vt vir non ſim, tam non eſt mei iuris, vt abſque muliere ſim. Rurſus vt in manu tua non eſt, vt fœmina non*

Luthe.ſer. de matrimonio.

na non ſis, ſic nec in te eſt, vt abſq; viro degas: non enim libera eſt electio aut conſilium, ſed res eſt neceſſaria, vt marem fœmina, fœminam mari ſociari oporteat. Verbum enim hoc, quo Deus ait: Creſcite & multiplicamini, non eſt præceptum, ſed pluſquam præceptum, diuinum puta opus, quod non eſt noſtrarum virium vel vt impediatur, vel omittatur, ſed tam eſt neceſſarium, quàm vt maſculus ſim, magiſq; neceſſarium, quàm edere, bibere, purgare, mucum emungere, dormire & vigilare. Eſt implantata natura haud ſecus ac membra ad eam rem pertinentia. Idcirco ſicut Deus nemini præcipit, vt ſit mas aut fœmina, ſed creat, vt ita eſſe oporteat; ita nec præcipit creſcere & multiplicari; ſed creat, vt neceſſe ſit eos multiplicari, & ſi quando volumus prohibere, ipſum prohiberi non vult, ſed tranſit nihilominus viam ſuam per fornicationem, adulterium, Sodomiam.

Sic Lutherus, vel potius hæreſis ipſa ore Lutheri, ſic concionantur Miniſtri Germani; *quam eandem eſſe Miniſtrorum Caluinianorum peruulgatam concionandi materiam,* videlicet non eſſe noſtrarum virium diuinum opus vel impedire, vel omittere, ſed tam eſſe neceſſarium, quàm edere, bibere, &c. ab aurito & oculato teſte eſt memoriæ mandatum, *eamque ob cauſſam præſcribunt, vt ſui ordinis quiſque, etiamſi octogenarius ſit, fœminam ſibi deligat, id boni exempli loco fieri erga populum interpretantes: Id quod* (nimirum, vt ſeptuagenarij, & octogenarij iuuenculas ſibi copulent)

Gulielm. Reginal. li. 2. Caluinoturciſmi cap. 11.

Archibal. Hamiltō. lib. 2. c. 29. demonſt. confuſion. Caluiniſt.

pulent) *in Anglia factitatum eſt à clariſſimis concionatoribus, à Miniſtris, à Sacerdotibus, à primi nominis Epiſcopis.*

Luth. Tō. 7. Epiſt. ad VVolffgang.

Alio autem loco Martinus Lutherus addit, *hanc vim genitalem & feruentis naturæ inclinationem in mulierem, in corpore maſculo, ſic creari & conſeruari, vt nullis votis eradi poſſit, ideóque qui ſine muliere manere ſtatuit, ille* (inquit hic Euangeliſta) *nomen hominis à ſe deponat; planum faciens, ſe Angelum eſſe aut ſpiritum. Homini enim à Deo nullo modo conceditur, ita vt ſupra vires ſit ab hac temperare poſſe, & hoc cogente verbo Dei volentis & iubentis.* Hæc & alia multa Lutherus: vel potius Hæreſis per Lutherum, Caluinum, Bezam, & ſimiles carnis & ſanguinis præcones.

Czecanouius lib. de corruptis moribus.

Hoc vnicum decretum Lutheri, ait Auctor quidam Hæreticis non ignotus, & ea, quæ dicit, experientia ipſa edoctus; *quaſi lex diuina nunc paſſim habetur, neminem poſſe continere, non magis, quam non expuere ſaliuam; nec magis virum muliere, vel mulierem viro carere poſſe, quam vllum hominem cibo & potu. Et hoc vbique decantatur, impoſſibile eſſe, vt aut adoleſcens aut puella, ſi modo Veneri apti ſunt, à Venere poſſit abſtinere. Ecquid verò pueri & puellæ hanc legem ſuis flagitioſis cupiditatibus prætexunt? Nihil eſt clarius aut crebrius. An non enim videmus adoleſcentulos hoc tempore, palam ſcortari, & ſi ab hoc vitio retrahuntur, ſibi dari vxores flagitare contumaciter? puellas quoq;, ſi aut libidine*

dine lapſæ ſint, aut alias impudicè laſciuiant, tam has quam illos, proteruè hanc Lutheri legem obtendere, neminem caſtè continenterq́ꝫ poſſe viuere, cum Venus æquè neceſſaria ſit ac potus cibuſq́ꝫ. Ex his nouis nuptiarum ritibus pueri nubunt, puellulæ nubunt, & ſic naſcentur viri illi, tam ſtrenui Heroës, qui bello Turcas vltra Caucaſum montem ſubmouebunt. Hactenus ille.

Hi fructus & effectus veſtræ doctrinæ ſunt, Miſene, cuius parẽtes conuenienter placitis ſuis vitam duxerunt; quomodo enim moribus à doctrina diſcrepaſſent? Martinus Lutherus *cum de ſe ipſo teſtatur, quod ſub initium ſui Euangelici Apoſtolatus (antequam Catharinam Borram ſibi copulaſſet) propter libidinis vehementiam & amorem mulierum ad inſaniam penè redactus fuerit: cum ſuis commentariis ſacras ſcripturas illuſtrans, ad textum Salomonis, matronam bonam commendantis, apponit hanc marginalem notam (quam ſe ab hoſpita ſua Iſennaci didiciſſe, ſuoq́ꝫ experimento comprobaſſe ſignificat:) Nihil amabilius vel ſuauius eſt in terra, quam amor mulierum, ſi cui is poteſt contingere: cum fatetur ſe non magis à muliere potuiſſe abſtinere, quàm à cibo & potu; cum coniugalem copulationem rem diuinam, ſpiritualem & cœleſtem pronunciat, quid aliud ſignificat, quam eius mentem & ſpiritum totum, in eo diuino & ſpirituali & cœleſti opere fuiſſe occupatum?* Reginald. loc. cit. Luth. Annot. in cap. 31. prouer.

De ſtigmatis Caluini iam dudũ te aliquid inaudiiſſe arbitror: vt & de cauſſa; ſi nihil audiuiſti inſtruere te poterit Cõradus Schliſſelburgiꝰ homo Euangelicꝰ; qui & Bezã his coloribꝰ depĩgit. Li. 2. Theolog. Caluiniſt.

Certò conſtat, Theodorum Bezam à pueritia imbibiſſe vatum impudicitiam & impudentiam, totamque ætatem explendis ſuis libidinibus & cupiditatibus, ac deſcribendis ſuis amoribus, & vlciſcendis ſuis riualibus exercuiſſe, atque in meretricem, lenam, & cynædum transformatum eſſe. De quo item conſtat & hoc, quod obſcœniſsimos verſus ſcripſit ad Germanum Audebertum Aureliæ, & eundem tanquam Adonidem à Theodoro Beza factum eſſe.

I nunc, Miſene, & quære, cur Romæ permittantur Lupanaria, non autem in Euangelicis ciuitatibus. Vbi tota doctrina lupa eſt, luparumque perfugium, quid opus eſt lupanaribus? An ego credam fornices & proſtibula ibi deeſſe, vbi auctores huius Euangelij verbo & exemplo ad luxuriam quaſi claſsicum canunt; vbi ipſe Euãgelicus ſpiritus ſuis ſub pectore ſtimulis & facibus ad libidinem incendit, vbi ſine fronte clamatur, *caſtitatem ſeruatu eſſe impoßibilem?* Apud Orthodoxos, qui peccant, non peccant impulſu doctrinæ & fidei, qua imbuti ſunt, cùm ſit ſancta, caſta, pudica, inclinans & impellens ad omne virtutis genus, ſed ſuapte malitia ſeſe flagitiis contaminãt. Et quid mirum in populoſas & amplas vrbes, magnam ſcelerum colluuiem aliquando ſeſe inſinuare, quantumuis licet illis, qui ad clauem Reipublicæ ſedent, diligenter aduigilantibus; cùm non rarò eueniat, vt vnus paterfamilias, cui vnius domus cura & gubernatio commiſſa, vix prohibere queat; quò minus

minus intra anguſta illa familiæ ſepta, aliqua committantur; quę ipſe committi nollet? Tenui rimula inimicus homo illabitur in agrum Dominicum, & bono ſemini infelix lolium lappasque tribulosque ſuperſeminat; ſatis eſt, quod tandem exſurgant ſuperiores, ſeuerisque legibus fluxam diſciplinam inſtaurent; & vitia, quæ exſtiterunt, demetant. Quod & Romæ factum Ribadeneira affirmat. Quod ſi, Miſene, oculos nō modò meretricios, ſed & honeſtos, virtutisque amantes haberes, animaduertere debebas, Romæ, quidquid ſit de peccantiū numero, lōgè plures eſſe, qui ſanctè caſtèque viuant partim in Matrimonio, partim extra coniugium. In mentem reuocare debebas infinita illa virtutum exercitamenta Romæ vſitata, & innumera illa miſericordiæ opera in egenos conferri ſolita; quæ tuorum ſimilium in ganeis helluantium, & laſciuientium fœditates innumeris partibus cōpenſant. Scripſi de hoc ipſo argumento nō pauca contra alios Romæ criminatores, Heliam & Leiſerum: Tu lege, tibique dicta exiſtima. In refutat. hiſt. Ord. Ieſuit. cap. 10.

Ad Ignatium reuertamur, ſed diſpari animo; tu calumniandi, ego defendendi. *Vide*, inquis, *quam ſollicitè curam agat meretricum Ignatius.* Idem, opinor, dicis; quoties caput illud de peccatrice à Domino ſuſcepta legis: *Vide quàm ſollicitè curam agat meretricum Chriſtus.* Et tamen iſtæ meretrices pręcedūt Caluiniſtas in regno cœleſti, vt olim eorum ſimiles Phariſæos, ipſius veritatis teſtimonio. *Tria*, inquis, *genera meretricum Romæ eſſe animaduertit. Alterum earum, quæ nullos* Lucæ 7. Matth. 21.

habent maritos, alterum nuptarum. Tertium genus tu ipſe, neſcio ex quo cerebro, confingis; nam inter nuptas & non nuptas, quodnam interiectum genus ſit, tu fortè quàm Ribadeneira melius noſti, quippe in hoc argumento exercitatior ex ipſa tui Euangelij diſciplina.

Primùm, inquis, *notandum, Romæ etiam nuptis conceſſum eſſe, vt maritis deſertis corpora proſtituant.* Non ſcribis, Miſene, ſcholium, ſed mendacium; corpora vulgare nulla lege Romæ cōceſſum eſt nuptis. Quod ſi quæ nuptæ, contra connubij fidem, vagæ libidini ſeſe addicunt; id præter ius fasq; fit, diuinum & humanum, etiam Romæ; nec toleratur hoc genus meretricum eo modo, quo alia tolerari & permitti ſolent proſtibula matrimonij vinculis exſoluta. Quod ſi interdū reperiuntur huiuſcemodi mulierculæ; quid mirū, in tanta hominū multitudine & confuſione, vbi præ abeūtium adeuntiumq; in ſingulos fermè dies innumera turba; vix ſciri poteſt, quis ciuis ſit, quis aduena; quis ſolutꝰ matrimonio, quis nexibus matrimonij illigatus? Pauperis eſt numerare gregem, Miſene, & exigui oppidi, omnium indigenarum nomina tenere, & conditionē & ſortem; qui genus, aut vnde domo quilibet.

Reprehendis Ignatium, quod putaret, ſe nō ſumpturum inanem operam; ſi omni ſuo labore vel id efficeret, vt vna nocte tales fœminæ Dominum non offenderent; *Breue ſanè tempus,* inquis, *præſtituit bonus Ignatius caſtitati meretricū.* Non præſtituit hoc tempus Ignatius, vt tu cōminiſceris; ſed publicè profeſſus eſt, quibuſ-

dam

dam laborem & conatum eius admirantibus, ob inſtabilitatem huius generis mulierum, ſe ſatis magnum operæ pretium reportaturum, ſi efficiat; vt vel vna nocte à flagitiis abſtineant. An parum tibi videtur præpedire peccata vel vnius diei, vel vnius noctis? *At Deus*, inquis, *tam cogitatione impudica; quam voluntate offenditur peccandi & peccato ipſo.* Primum neceſſe non eſt, vt illæ mulieres, illo itidem breui tempore, propoſito & voluntate peccarint. Cur enim vt ab opere, ita & à conſilio operis perpetrandi abſtinere non potuiſſent? Deinde in hoc genere peccati ſemper opus ipſum grauius eſt, quàm propoſitum; tum ob communionem alterius perſonæ, quæ ad flagitium adſciſcitur, aut admittitur, tum ob alias circumſtantias. Quare multum boni præſtiterit ille; qui vel à ſolo opere miſera iſta libidinis mancipia retardarit.

Redis nunc ad lupanaria tecta tibi non ignota. *Quæro*, inquis, *cur hi generales Eccleſiæ Reformatores lupanaria Romæ eſſe paßi ſint? Cur non Pontifici Romano oſtenderunt turpitudinem hanc Chriſtiano nomini probroſam?* Loco noſtro reſpondes tibi ipſe. *Si reſponderint*, inquis, *malum inueteratum tolli non poſſe, & indecorum attrectare, quod obtinere nequeas, & omittenda potius præualida & adulta vitia; quàm vt palam fiat, quibus flagitiis impares ſimus; præſertim cùm Auguſtinus dicat, omnia meretricum fore plena, ſi lupanaria tollantur; ſi hæc dixerint; quæram, qui fiat, vt Lutherani &* S. Aug. lib. 2. de Ordine, cap. 4. tom. 1.

ni & Caluiniani eiuſmodi luſtra nulla habeant. Noli quærere,Miſene, noli quærere, alioqui repetam cauſſam, quam ſuprà attigi, planiuſque & clarius explicabo. Hæreſis iſta lupa eſt, nutrix Romuli & Remi; vbi habitat, ibi lupanar eſt; nam, niſi fallor, à lupa lupanar appellatur. Noli gloriari de ſublatis lupanaribus. Abſtuliſtis centum; ſubſtituiſtis mille. Fucus iſte externus parum perſtringet prudẽtum oculos, qui ipſam naturam veſtræ ſectæ penitius intuentur, quàm Venus concepit, peperit, aluit, educauit in ſinu venereorum & turpiſsimorum Apoſtatarum; quæ omnibus ſuis alumnis, non niſi veneream mentem afflare & iniicere poteſt.

Hebr. 13. *Quæram itidẽ,* inquis, *quî fiat, vt Vicarius Chriſti ſcortatores ferat, quos Apoſtolus cum adulteris cõiungit.* Ideo fert, quia extirpare nequit; ideo fert, quia fruſtrà brachia contra hoc tam valens vitium tenderet, & quia tollendo lupanaria, meretricibus omnia impleret; quod num vobis acciderit; vos ipſi videritis. Temeritatis neminem condemnabo; qui id ſibi perſuaſerit, ob rationes ſuprà allatas. Ideo fert, quia & Deus mala fert iuſtiſsimas ob cauſſas: Ideo fert, vt maiora mala, nempe adulteria, homicidia, & id genus alia impediantur; quæ ſæpius exiſterent, ſi magiſtratus quædam mala non permitteret, ſpectata hominum conditione & natura. At quod Apoſtolus coniungit fornicatorem cum adultero, id nihil eſt; Pares ſunt non criminis magnitudine, ſed cœleſtis regni amiſsione: æque enim vterq; à beatitudine excluditur: at pares non ſunt peccati grauitate, quia adulter & legem caſtita-

tis

tis & iuſtitię violat, & alienum thorum per ſummum ſcelus contaminat: fornicator verò nihil contra iuſtitiæ leges committit. Vnde iſte toleratur: ille nequaquam.

Auguſtinum, inquis, *ipſe Apoſtolus refutat, eorum damnationem iuſtam pronuncians, qui facienda mala cenſent, vt bona eueniant.* Parcius iſta, Miſene, probabile eſt, S. Auguſtinum melius nouiſſe, quæ ſit Apoſtoli mens, quàm tu ſcias. Nam & ipſe Biblia euoluit, licet non Lutherana aut Caluiniana. Aliud eſt mala permittere, aliud mala facere; permittere mala; vt eueniant bona; vel vt vitentur maiora mala, nuſquā damnauit Apoſtolus, alioquin damnaſſet etiam Deum, qui iuſtiſsimè mala permittit, tum eo fine, vt vitentur maiora mala; tum ne iis ſublatis, maiora bona tollantur. At facere mala, vt eueniant bona, id nec Deus facit, niſi fortè ſecundùm atheam Caluiniani Theologiam; nec facit id magiſtratus, qui lupanaria vel vſuras permittit ad imitationem Dei. Nec peccat permittendo, ſi, vt ſupponimus, iuſtæ permittendi cauſſæ ſuppetant. non enim approbat magiſtratus mala, quę permittit, nec rata & grata habet, ſed tantùm à pœna in foro ſuo eximit. Rom. 3.

Ipſe Auguſtinus, inquis, *refutat ſe alibi, cùm affirmat delictorum compenſationem non eſſe admittendam.* Vellem locum notaſſes: Grandia ſunt Auguſtini volumina; vbi inueniam hæc paucula, quæ recitas, verba? Nam quod ſperes, tuam Caluinianam fidem nobis loco citationis fore; fruſtra es. Scimus qua fide fides hæc patrum teſtimonia proferat; ſed quacunq; fide hunc locum

produ-

produxeris; quæſo, quidnam ad propoſitum facit? Aſſerit alicubi S. Auguſtinus, lupanaria non eſſe tollenda, ne omnia libidinibus turbentur, hoc eſt, vt maiora flagitia euitentur: hic aſſerit, vt tu aſſeris, delictorum compenſationem non eſſe admittendam, vbi videlicet compenſatio permiſsi peccati non eſt eiuſmodi, vt ſit conſentanea rectæ rationi, vel ex parte boni præponderantis, ne ſcilicet impediatur, iuxta illud Matthæi 13. *Sinite vtraq; creſcere, ne forte eradicetis cum eis & triticum:* vel ex parte mali etiam præponderantis, ne videlicet fiat. At vbi vel vtraque, vel altera harum cauſſarum adeſt, tum compenſatio delictorum admitti poteſt. Permitti poſſunt, nonnulla peccata, quorum permiſsio compenſatur, vel maiore bono, quod ſequitur, vel maiore malo, quod euitatur. Hactenus de flagitiis Catholicæ religionis profeſsoribus à te obiectis. Quid verò, ô Hæretici, *maledictorum pannos hinc inde conſuitis & eorum carpitis vitam, quorum fidei reſiſtere non valetis? Num idcirco non eſtis vos Hæretici, ſi nos quidam aſſertione veſtra crediderint peccatores, & os impietate fœdum non habebitis, ſi cicatricem potueritis in noſtra aure monſtrare? Quid iuuat veſtram perfidiam, vel prodeſt pellis Æthiopica, & Pardi varietas, ſi in noſtro corpore næuus apparuerit?*

Vide S. Thom. 2.2. q. 10. a. 11.

S. Hier. epiſt. 78.

Caput decimum, in quo de variis Collegiis Ribadeneira ſcribit, intactum præterit calumniator. Veniamus ergo ad caput proximè ſubiectum.

CAPVT

CAPVT III.

Refelluntur cauillationes Miſeni, in caput vndecimum & tria ſequentia.

IN *vndecimo*, inquis, *capite longa narratio extat de morte Fabri.* Atqui pro ſanctitate & meritis Fabri, narratio illa breuis eſt: adeò diues virtutum cœleſtiumque chariſmatum Faber extitit. *Nihil*, inquit, *illum magis commendat, quàm quod cũ Bucero congreſſus eſt.* Tu hoc dicis fide ſolita; non Ribadeneira: mirum enim fuerit, ſi in homine rerum diuinarum contemplationi deditiſsimo, nihil magis eximium fuiſſet, quàm, quod cum deſertore illo & transfuga Bucero in arenam deſcenderit, fortiterque conflixerit. Eſt quidem hoc excelſi & eruditi animi non exiguum documentum; ſed maiora fuiſſe in illo viro Dei ornamenta, facile perſpicere poteras; ſi ad Petri Fabri laudes clauſos oculos, & cœcam mentem non attuliſſes.

Sine fructu, inquit, *in Germania non fuit: Nam Petrum Caniſium Diabolo lucrifecit, & hoſpitem ſuum Moguntiæ (fortè ære alieno oppreſſum) Carthuſianũ effecit.* Plura præſtitit Faber in Germania; quæ tu liuore excæcatus diſsimulas. Lector legat ipſum Ribadeneiram. Quod ſi nihil aliud effeciſſet; quàm quod Petrum Caniſium, cuius laus in tota Eccleſia, ad Societatem adiunxit, haud inané cœpiſſet operam, quippe primus quodammodo Auctor omniũ eorum, quæ Caniſius tot annis fructuosè ad Eccleſiæ propagationem & amplificationem docendo & ſcribendo præ-

do præſtitit. Hoſpiti illi ad Carthuſiam aditus non patuiſſet, niſi prius ære alieno; ſi quod contraxerat, diſſoluto, ne putes religionem eſſe obæratorum perfugium. Ingreſſu in religionem non ſoluuntur debita; aliâs fortaſſe tu etiam & alij Caluiniſtæ, quibus multa facta nomina, religionem amplecteremini.

De hiſtoria vndecim millium virginum, quã hic vellicas, conſule monumenta illuſtriſsimi Baronij. Fortè de Amazonum expeditione nugari deſines. Rides quod Fabri opera Patres Carthuſiani nos operum & meritorum Ordinis ſui participes fecerint. At nos qui probè intelligimus, quanto ab illis Patribus beneficio affecti ſumus, meritò exultamus, & ex animo nobis tantum theſaurum gratulamur, & cum B. Dauide clara voce canimus: *Particeps ego ſum omnium timentium te.* Nec eſt, quod metuas fore, vt non ſint opera, in quorum communionem nos veniamus: nam bonorum operum haud ſolet eſſe tanta penuria in ſanctiſsimo illo Ordine; quanta in ordine Caluiniano; vbi nihil agere ſnmma eſt religio, & plus credere, quam Deus ipſe velit, vt credas; ſuprema perfectio.

Barõ. Notat. ad Martyr. Rom. 21. Octob.

Pſalm. 118.

Laudes Fabri, inquis, *legat qui volet, & credat, quæ volet.* Etiam ſine tuo iuſſu leget candidus lector, quicunque volet; & credet plus, quam tu voles; quia omnia credet. *Hæreo*, inquis, *in diuinis illuſtrationibus, quibus ille abundarit. Si commentariũ illius viderẽ, fortaßis tolleretur omnis dubitatio.* Vtinam hæreres in diuinis illuſtrationibus, non hæreres in calumniis, mendaciis, ſordibusque Caluiniſticis. Commentariolum Fabri, quibus

quo ille huiuſcemodi illuſtrationes, & rerum cœleſtium ſenſus, & quaſi experimenta conſignauit, ſæpius vidi; ſed nihil in illo ad guſtum Caluinianum, cui dapes appoſitas iuuenilia Bezæ ſubminiſtrant; longè alios ignes, longè alios amores, longè alios ſtimulos, tum decantantia, tum decantando excitantia.

Quod Auctor, inquis, *tam ſancti hominis animam ſilentio præterierit, mirari ſatis nequeo; vt & illud, quod Ignatius hominis mortem non præuiderit aut prædixerit*. In promptu cauſſa eſt, cur Ribadeneira animam Fabri, vt Codurij & Hozij; non dixerit ab aliquo viſam; quia mentiri noluit. Mentitus autem fuiſſet, ſi id quod non acciderat, vel certè num acciderit, ignorabat, accidiſſe commemoraſſet, vel hinc colligere deberes vera eſſe, quæ de aliis in hoc genere ſcribit Ribadeneira, vt ſuprà te ex Origene docui, qui ſi mendacibus viſionibus & apparitionibus Ignatij & ſociorum gloriam amplificare voluiſſet; cur non & hic de anima Fabri, viri verè ſancti, tam egregia oblata occaſione, commentum aliquod adferre potuiſſet? Nam mendaci perinde eſt, quoties, vbi, & quando mentiatur, ſi vlla ſeſe mentiendi occaſio offerat.

Eandem ob cauſſam nihil ſcripſit Auctor de prædictione Ignatij, quia quod Ignatius futurum non prædixerat, id Ribadeneira eum prædixiſſe ſcribere non poterat. Quod ſi miraris, cur DEVS Ignatio mortem Fabri non reuelarit, non Ribadeneiram, ſed DEVM

tibi adeundum examinandumque iudico, is enim cauſſam nouit. Eadem opera ſciſcitari licebit, cur olim Heliſæo non patefecerit mortem
4. Reg. 4. filij Sunamitidis, tam bene de Propheta illo meritæ.

Caput duodecimum explicat vniuerſi Ordinis Carthuſienſis erga Societatem noſtram beneuolentiam & charitatem: *Non inuidemus Ieſuitis*, inquit Miſenus, *hanc charitatem, vt nec participationem diuinorum ſacrificiorum, orationum, abſtinentiarum, ceterarumq́ piarum exercitationum.* Agimus tibi gratias, Miſene, quod inuidiā tuam cohibes, ne ad hæc etiam bona noſtra ſeſe extendat, quæ nihil alioqui intactum relinquere ſolet, omnia contactu ſuo fœdare nititur: ſuſpicor tamen te, ſi non participationem meritorum; certè animorum coniunctionem & conſenſionem nobis inuidere. Malles enim diſsidia eſſe inter Ordines, quam mutuæ charitatis nexum.

Caput decimum tertium exponit, quomodo Ignatius pro benefactis malefacta receperit. Romæ quidam marito vxorem eripuerat: hanc ab adultero volentem, & meliora ſequi meditantem Ignatius abſtractam in diuæ Marthæ domum tranſtulerat. Mœchus ira & amore furens, Ignatium & Socios tota vrbe traducere cœpit, ſparſis famoſis libellis, & chartis impudicarum rerum plenis. Hic Miſenus, metuens, opinor, ne ſua priuetur Cynthia; *Quis*, inquit, *Ignatio hoc iuris conceſſerat, vt ille vxorem marito eriperet?*

riperet? Non eripuit marito, bone Miſene, ſed mœcho. Annon aliud apud vos etiam, maritus, & aliud mœchus? Addis, *Cur ereptam adultero, non reddidit marito, præſertim repoſcenti?* Repetiiſſe maritum vxorem illam, tu ipſe fingis. Neq; enim vllum ea de re verbulum Ribadeneira. Deinde quæ in domum ſanctæ Marthæ transferebantur, non eripiebantur maritis, ſi nuptæ eſſent; ſed illic degebant, donec maritis reconciliarentur; ſuperioriſque vitæ turpitudinem ſalutari pœnitentia expiarent, quod intelligere poteras ex capite nono huius tertij libri; vbi Ribadeneira recenſet, quo conſilio hæc domus ſanctæ Marthæ ab Ignatio, aliisque exædificata fuerit.

Quod autem addit Auctor, inquit Miſenus, *libellos famoſos fuiſſe à marito illo (quem ego ſuſpicor fuiſſe lenonem) compoſitos, multis ſuſpicio mouetur, nonnulla fortaſſe verè fuiſſe coniecta in illam Societatem.* Primùm non maritus; ſed mœchus famoſos illos libellos ſparſit. Cur deprauas verba & ſententiam Ribadeneiræ? Cur non ſincerè recitas; quæ Auctor noſter ſcribit? Vana ergo eſt & illa tua ſuſpicio; & planè temeraria, cùm ais, maritum fuiſſe *lenonem*. Quis maritus huius fœminæ fuerit, ne verbulo quidem Ribadeneira ſignificat, ſed de ſolo mœcho totam hiſtoriam texit. At ſcenæ tuæ ſeruiebat lenonis mentio. Quia enim noſtros infamia ſaltē aliqua aſpergere volebas; Lenonis mentionem iniecisti, quaſi ſi leno chartas illas infames in noſtros ſparſiſſet, aliquid veriſimilitudinis habituræ fuiſſent, vtpote profectæ ab homine, qui

quod obiiceret probè exploratum haberet. Sed fides lenonia, Miſene, non niſi apud homines lenonios fidem & auctoritatem inuenit. Prudentes hoc ipſo alicui dicto fidem abrogant, quod à lenone prodiiſſe intelligunt, qui omni iure inteſtabilis eſt, cuius epitheta miror tibi non veniſſe in mentem, vel ex Plauti Pſeudolo, in cuius lectione tam tritus es. Reuoca in memoriam, quæ illi duo *altrinſecus aßiſtentes ingerunt*: *Impie, ſceleſte, verbero, buſtirape, furcifer, ſociofraude, parricida, ſacrilege, periure, legirupa, pernicies adoleſcentum, fur, fraudulente, impure, cœnum.* Caluiniani tamen *Balliones* his hominibus, qui tot dignitatis titulos præ ſe ferunt, prono áſſenſu credunt; quotieſcunque contra religioſos famoſum libellum edunt.

Denique cur retices; quomodo noſtri, re in iudicium adducta, iudicum ſententia *in*ſontes ſint pronunciati; & in eo iudicio, vbi non agebatur de fidei dogmatibus, ſed de moribus, vbi nulli etiam bene Catholico parcitur, ſi ſcelerum obiectorum conuincatur? Cur itidem ſilentio præteris, quomodo ipſe mœchus, mutata mente, ex inſectatore fautor, & ex oppugnatore, propugnator Ignatij effectus ſit, quantiſque beneficiis iniuriam hanc poſtea compenſarit? Sed qua fide hanc accuſationem tractas, eadem tractas & ſequentem.

Sacerdos quidam ambitione motus, multa in Ignatium crimina iactarat, præter cetera etiam crimen Hæreſeos. Tu Sacerdotis

nomen

men exprimi cupis. Dupliciter poteſt quis certò & ſignatè deſcribi. Primùm, ſi nomen eius exprimatur & cognomen. Secundò, ſi officium, quo fungebatur, & locus, in quo munere aliquo fungebatur. Vt priori modo Ribadeneira Sacerdotem hunc non deſcripſerit; at deſcripſit poſteriori, id quod non modò ſatis eſt, ſed ſæpius ſuperfluum. Scripſit enim Sacerdotem hunc præfuiſſe Catechumenorum domui, tempore Ignatij, idque, vt ex tota relatione Auctoris intelligere licet circa annum Domini M. D. XLIV. An non ſatis ſpeciatim expreſsit, quis Sacerdos hic fuerit? quem tu ais, *non ſuiſſe ſolum, ſed multos alios bonos & doctos viros ſimilia Ignatio obieciſſe; & hæc falsò vni alicui affingi.* Vnde noſti, Miſene, ſimilia illo tempore Ignatio fuiſſe à pluribus obiecta? Prome Auctorem, quo nixus hoc affirmes. Hic iterum cerebrum tuum: &, vt ægri ſomnia, malè cohærentia mentis tuæ phantaſmata nobis adduces. Verum nec cerebrum tuum, nec quæ in cerebro recubat phantaſia, tantam adhuc apud nos auctoritatem obtinuit; vt eam bibliothecæ loco habeamus; indeque phantaſmata & inania ſpectra, tanquam volumina depromamus, & quidquid nobis dictant, pro indubitato arripiamus. Illud mirabile: *bonos & doctos viros* apud te cenſeri, qui alienam famam falſis criminationibus euerſum eunt: & ex alieni nominis ruina inclareſcere contendunt, qualis & Sacerdos iſte; qui tandem ob flagitia Sacerdotali officio priuatus, perpetuisq́; carceribus adiudicatus fuit.

In capite decimo quarto Ignatius Societatem fœminarum cura liberat: Cùm enim iuſſus à Pontifice Ignatius, paucißimarum mulierum curam ſuſcepiſſet, mirum dictu, inquit Ribadeneira, quantum illi moleſtiæ & occupationis trium fœminarum gubernatio paucis diebus attulerit. *Meritò*, inquis, *mi Petre: nam vel vnius gubernatio multum negocij nobis faceßit*; Si tantùm negotij vel vnius mulieris cura vobis facesſit; quî fit, quod plerique veſtrum, imò omnes, hoc negotium tam promptè, tam alacriter & hilariter ſuſcipiant, quî fit, quod nulli inueniantur apud vos, qui nolint eſſe negotioſi, hoc eſt *vxorij?* quî fit, quod nullus veſtrum ſententiam illam Tertulliani mente reuoluit, quam ad mulierem protulit: *Tu es Diaboli ianua; tu es arboris illius reſignatrix, tu es diuinæ legis prima deſertrix, tu es, quæ eum ſuaſiſti, quem Diabolus aggredi non valuit: Tu imaginem Dei, hominem tam facile eliſiſti; propter tuum meritum, id eſt, mortem, etiam filius Dei mori habuit.*

Tertul.lib. de habitu mulierũ.

Fertur aureolus Theophraſti liber de nuptiis, inquit ſanctus Hieronymus, *in quo quærit, an vir ſapiens ducat vxorem: & cùm definiuiſſet, ſi pulchra eſſet, ſi benè morata, ſi honeſtis parentibus, ſi ipſe ſanus ac diues, ſic ſapientem aliquando inire matrimonium, ſtatim intulit; hæc autem in nuptiis rarò vniuerſa concordant: non eſt ergo vxor ducenda ſapienti*: quod pluribus deinceps oſtendere pergit non ex Caluiniano Euangelio:

S. Hieron. lib. 1. cont. Iouinian.

ſed

ſed ex ipſius legis naturalis & quotidianæ experientiæ præſcripto. Sed mollis flamma veſtras exeſt medullas, quam per cōtinentiam non extinguit hæreſis, ſed per alias ſuperiniectas flammas magis accendit.

CAPVT IV.

Cauillationes Miſeni in caput decimum quintum vſq; ad vigeſimum ſecundum.

CApite decimo quinto cōmemorat Ribadeneira, quomodo Ignatius noſtris ad Eccleſiaſticos honores aditum intercluſerit, & cùm Epiſcopatus Claudio Iaio, & Petro Caniſio, & Cardinalatus Franciſco Borgiæ oblatus fuiſſet, ſumma vi apud Pontifices obſtiterit, ne quis ad illas dignitates eueheretur. Ait Miſenus, *hoc ex inuidia factum; quod videret, alios ſibi præferri, & ſub ſimulatione humilitatis, paupertatis, & modeſtiæ ſuam inuidiam texiſſe.* Multò credibilius eſt, Miſene, te mentiri, quàm Ignatium id quod agebat ſimulaſſe. Non enim is erat Ignatius, in cuius animo liuori locus reliquus eſſet. Et vndenam ſcis Ignatium ex inuidia ſuorum honoribus obſtitiſſe? Fortè ex more veſtro. Apud vos enim alter alterius profectibus inuidet, & quidquid ſibi non videt collatum, id perditum æſtimat, bonumque alienum ſuum damnum reputat. Sed non ea conſuetudo Ignatio, non ſociis, non vlli bono. cauſſas obſiſtendi alias non habuit, quàm quas Ribadeneira commemorat, quaſque ipſemet Ignatius Pontifici coram expoſuit.

Cum quidam viuenti Ignatio, idem ferè quod tu iam mortuo, obieciſſent; ſed ſine calumniis, ſtatim voti religione interpoſita coram omnibus teſtatus eſt, ſe nullam vnquam dignitatem extra ſocietatem admiſſurum, niſi à Chriſti vicario ita compelleretur, vt tergiuerſari, repudiareque illam ſibi citra peccatum non liceret. An non, ſi quidquam in rebus humanis clarum & perſpicuum eſt: ſatis clarum & planum fecit Ignatius ſuum animum, voto edito, & iureiurando, veritatis cognoſcendæ tam firmo argumento, concepto? Sed Caluiniſtæ ne iuratis quidem credunt; quia iuramenti religionem nihili faciunt, linguamq́; iuratam, & mentem iniuratam circumferunt; hinc omnes ex ſua perfidia æſtimant.

Sed ait Miſenus, *hoc ipſo* (voto ſcilicet) *ſatis indicauit, ſe non eſſe alienum à dignitate Cardinalitia vel Epiſcopali, modò offeratur à Pontifice.* Minimè hoc indicauit, Miſene, ſed obedientiæ vim cõſiderans, & Pontificis ſummam in omnes poteſtatem, nominatim in ſe, & in totam ſocietatem, affirmauit ſe non ceſſurum vllis monitis, niſi Pontifex ſub obedientiæ præcepto, & ſub mortali peccato obedientiam imperet: quo caſu, nemo probus eſt, qui non potius velit obtemperare, quàm negati obſequij maculam in ſe ſuſcipere. Idem quod Ignatius; Ignatij exemplo vouent omnes, quicunque in ſocietate noſtra profeſsionem edunt. At hoc non eſt erga dignitates Eccleſiaſticas affectum eſſe, vt tu inſcitè calumniaris, ſed potius alienum; cum argumentum ſit animi nullam penitus Eccleſiaſticam

eam dignitatem recipere volentis, niſi ineuitabili peccati neceſsitate conſtringatur.

Quod ſi Ignatius ex inuidia ſuis filiis aditũ ad infulam & purpuram intercluſiſſet, facilè, mortuo Ignatio, viam ſibi & aliis aperire potuiſſent Præpoſiti Generales, Ignatij ſucceſſores. At tantum abeſt, vt hoc fecerint, vt conſtantiſsimè ſemper honores iſtos detrectarint. Si inuidia Ignatij Borgia nolens & inuitus à purpureo galero excidiſſet, potuiſſet illum obtinere tum, cũ in ſocietate ſuperiorem neminem agnoſcebat, vtpote præpoſitus Generalis. Potuiſſet etiam Iacobus Laines non modo hanc, ſed & hac maiorem dignitatem conſequi. Potuiſſet & is, qui modo vniuerſæ ſocietati præeſt P. Claudius Aquauiua, ad Archiepiſcopatum Neapolitanum, & inde ad altius faſtigium euehi; niſi forte dicturus es ipſos Generales non modo alios, ſed & ſe ipſos ex inuidia præpedire, quo minus his honoribus inſigniantur, quo quid ſtultius? Quis enim ſibi inuidet? Inuidia in aliena, non in propria bona tendit.

Doles quod Cardinalis Marcellus Ceruinus, poſtea Pontifex Maximus, tantum Ignatio tribuerit, vt eius ſolius auctoritatem, ſibi loco omnium rationum eſſe diceret: & ob id Cardinalem, imò Pontificem Marcellum, *probum ſuperſtitionis mancipium* nominas. Si Caluino tuo aut Bezæ tantum Cardinalis ille tribuiſſet, laudares factum, quod nunc vituperas; Exſpectabat videlicet Marcellus ſcholia Miſeni, vt diſceret, quantum Ignatio tribuendum eſſet. Vulgatum eſt illud de Pythagoræ diſcipulis, αὐτὸς ἔφα.

An nunquam in tuis prælectionibus dictum & factum hoc laudibus extuliſti? Cur quod tibi placet in Ethnicis, id reprehendis in Chriſtianis? Sed minus honorem illum inuides Pythagoræ; quàm Ignatio; Ethnico quàm Chriſtiano, quia minus odio in Pythagoram ardes; quàm in Ignatium.

In decimo ſexto capite nihil quod criminetur reperit, illud valde libenter audit, inuentos eſſe etiam in Hiſpaniis, teſte Ribadeneira, qui inſtitutum noſtrum oppugnarent. Ita quotieſcunque in libro Ribadeneiræ aliquid legit, quod quoquo modo contra nos faciat; auidè illud arripit, & ingerit, & pleno aſſenſu comprobat: præterire ſolitus eas, quæ plerunque adduntur in melius mutationes ſedatis tempeſtatibus; quando agnita veritate ab oppugnatione tandem ceſſatum, ipſiqúe oppugnatores affectum ſiniſtrum in dextrum verterunt: quod & hic vſu venit; ſed tu diſsimulas; quia calumniatoris perſonam agis, & quidam adeo ſcite, vt ſi quando agenda eſſet Plauti *Aſinaria*, ego tibi aliã, quàm *Diaboli* perſonam nõ demandarem.

Caput decimum ſeptimum continet publicum teſtimonium Magiſtri generalis Ordinis Prædicatorum de ſocietate. Quod qui volet, inquit Miſenus, conferat cum commendatione, qua ſe mutuo ornant ſeruuli Plautini in Aſinaria, moxqúe bonam partem ſcenæ cuiuſdam, cuius interlocutoes Leonida & Libanus, tranſcribit, vt chartas impleat; & iam nunc probè agit perſonam Diaboli, qui apud Plautum

vnus

vnus eſt ex Actoribus Aſinariæ. Cum autem noſter Miſenus in Aſinaria Plauti tam verſatus ſit, ſuſpicari quis poſſet non iniuriâ, de titulo Comœdiæ aliquid illi adhæſiſſe, & aſinos in Aſinaria venditos, ad Miſenum, iure hæreditario, perueniſſe, & in pectore & ore eius ſtabulari, vnde etiam toties ruditer rudunt, vt ſæpius nimis velim *habere perticam* qua verberem aſinos, qui toties occipiunt clamare, non vt cum apud Plautum eſſent, ex crumena, ſed ex impuro tuo ore.

Ceterũ ſi ad tuos Caluiniſtas, præſertim Bezam & Caluinum ipſum, colloquium hoc Leonidæ & Libani remittam; an non aptius & perſonis conuenientius id fecero, quàm tu, qui ne decorum quidem in effictione perſonarum ſeruare noſti, quod toties etiam Celſo obiicit Origenes, qui Iudæum contra Chriſtianos diſputantem introduxerat, eiqúe multa attribuerat, quæ Iudæo nõ niſi ineptiſsimè affingi poterant. Ego decorum obſeruabo. Quid enim non, vel ipſo decoro iudice, decorum erit, ſi Caluinus ita alloquatur Bezam. *Ædepol virtutes, qui tuas poßit collaudare, ſicut ego poſſum, quæ domi* (Pariſiis, Geneuæ, Lauſannæ) *duelliq;ue* (in bellis Gallicis potiſsimum Aureliæ) *malèfeciſti; Næ ille adepol pro merito tuo nunc memorare multa poßit. Vbi fidentem fraudaueris* (factum vbique) *vbi hero* (Regi Galliæ) *infidelis fueris. Vbi verbis conceptis ſciens libenter periuraris*; (factum id millies) *vbi parietes perfoderis*, (in tota Gallia) *in furto vbi ſis deprehenſus* (in pleriſque Galliæ templis.)

Orig. li. 1. in Celſum, & lib. 2.

Reſpon-

Reſpondeat huic Beza. *Fateor profectò vt prædicas*, Caluine, *eſſe vera, verum adepol na & tua quoque malefacta iterari multa & vera poſſunt, vbi ſciens fideli infidus fueris, vbi prehenſus in furto ſies: & manifeſto denotatus* (ſtigmate) *vbi periuraris: vbi ſacro manus ſis admolitus, vbi heris* (regibus Galliæ) *damno, moleſtia & dedecori ſæpe fueris; vbi creditum tibi quod ſit, tibi datum eſſe pernegaris, vbi amicæ, quam amico tuo fueris magis fidelis. Num male relata eſt gratia? vt collegam collaudaui.* Reſpondeat Caluinus cum Leonida: *vt meq; teq; maximè atque ingenio noſtro decuit:* Sed ad inſtitutum reuertamur.

Aliquot annis poſt, inquit Ribadeneira, D. Franciſci Minorum Ordo de obſeruantia, Eccleſiæ & ipſe lumen & ornamentum, propenſionem & beneuolentiam Patrum Ordinis Prędicatorum inſigni charitate imitatus eſt. *Atque ita*, inquit Miſenus, *tria Idololatrarum ſodalitia familiaritatem coierunt; vt videatur iſta conſpiratio ad oppreßionem veritatis τετράορος appellari poſſe.* Si nomen *idololatrarum* mutes in nomen *Religioſorum*, & nomen *veritatis* in *falſitatis*; tum quod ſcribis admittam, admittetq; mecum libenter, quiſquis veritatem amat, & falſitatem odit.

In capite decimo octauo oſtenditur noſtros in varias Africæ partes penetraſſe: non tamen diu manſiſſe apud Congi Regem, quòd, quamuis Chriſtianis ſacris initiatus, vitã tamen Chriſtiano indignam ãgeret. Tu negas hanc fuiſſe

cauſſam, ſed hanc, *quod Rex ille, vt & Rex Angolæ, non de Religione, ſed de regione ſolliciti fuerint; ſuſpicati emiſſarios illos eſſe Luſitani Regis ſpeculatores, vel potius proditores.* Mirum dictu, quod tu ſemper poſt tot annos melius noſti, quo quiduis conſilio geſtum ſit; quàm illi, qui rebus geſtis interfuerunt; & quàm Ribadeneirà, qui hæc, quæ ſcripſit, ex ipſorum ore & relatione ſcribere potuit. Nam quod ad *ſpeculatores* & *proditores* attinet, nondum eò penetrauerant recentes iſtæ Machiauelliſtarum, politicorum & Caluiniſtarum artes; qui vt religioſos honeſto titulo exterminent: *ſpeculationes* neſcio quas & proditiones fingunt: nec amantior fuit Rex Luſitaniæ Ioannes regni noui adquirendi, quàm Chriſtianiſmi propagandi.

Quod autem Ribadeneira ait: noſtris iam in Angolæ regnum tutiſsimum patere aditum, *illud neque credere placet*; inquit Miſenus; *neque refutare libet.* Cur verò credere non placet; quod tota Luſitania non credit, ſed euidenter perſpectum habet? Multis iam annis tam noſtri, quàm Luſitani in regno illo ſedes fixas ſtatuerunt. Sed Miſeno id non placet credere. num propterea falſum erit, quia tibi non placet credere? *Nec lubet*, inquis, *refutare.* Luberet, ſi poſſes Miſene. At quia non potes, non lubet: calumniari tamen lubet, quaſi poſſes, ſi luberet.

Caput decimum nonum paucula habet; quæ nos erudire poſſint, inquit Miſenus. Scribe; quæ nobis Caluiniſtis placere poſsint; *niſi forte*, inquit,

ali-

aliquis admiratione dignum putet, quod etiam Sicilia, ſocietatem illam admiſerit, & Bauariæ Principes eandem fouerint. Omnino admiratione dignum eſt, ſocietatem in omnes penè oras, eo ipſo tempore penetraſſe, quo Hæretici iam totum Catholicum orbem ſibi deuoraſſe; aut certè propediem deuoraturi videbantur. Recte mones Lectorem, vt hoc tanquam admiratione dignum notet.

Caput vigeſimum explicat noſtrorū in Braſiliam nauigationem, & Antonij Criminalis in India pro Chriſtiana fide glorioſam mortem. Miſenus vocat *interitum miſerabilem.* Vſque adeóne mori miſerum eſt, Miſene, pro Chriſto? *Laudare,* inquit, *non poſſum, quod ſponte periculo ſeſe obtulerit.* Nolo diſquerere, num illicitum ſit ſponte ſeſe offerre Martyrio: hoc dico, Antonium Criminalem non ſponte in illud vitæ diſcrimen ſeſe conieciſſe. Nam Chriſtianæ rei vacantem oppreſſerunt derepente aduolantes Ethnici, telis ad necem inferendam inſtructi. At fugere poterat Antonius: Ita eſt, & fugiſſet; ſi non paſtor, ſed mercenarius fuiſſet: At paſtoris munere ſe fungi non ignarus, prius in nauim recipere ſeſe noluit, quàm oues in tutum locum deduxiſſet. Quod dum ſedulo agit, ab aduentantibus hoſtibus circumuentus eſt; & occiſus. Placere tibi charitas hæc & fortitudo Antonij nequit, ſat ſcio: quia nihil ſimile tui miniſtri faciunt, primi fugere ſoliti, cum de capite agitur, obliti hædorum ſuorum, non enim ouibus præſunt lupi, in pace leones, in prælio cerui.

Anto-

Antoniũ hoc elogio ornat Ribadeneira :Fuit vir ſui contẽptor, diuini honoris ſtudio flagrãs, obediẽtiæ inprimis cultor, orationis aſsiduitate & virtute præſtans : Eius ſimiles Xauerius optabat eſſe omnes, qui in Indiam mitterentur. *Notandum*, inquit Miſenus, *votum Xauerij*. Planè notandum eſt, at non eo, quo tu notas modo. *Ex eo facilis coniectura eſt*, inquis, *non multos Ieſuitas illi eſſe ſimiles aut fuiſſe.* Item. *Sequitur multos ex Ieſuitis mundi eſſe admiratores, & ambitioſos, & in precibus negligentes, ac vitiis multis præditos, & vitæ flagitioſæ.* En quam idoneas conſecutiones Miſenus ex voto Xauerij deducat. Agam tecum tuis exemplis; vt melius, quam ineptus & imperitus ſis intelligas Si quis Geneuenſis Ciuis optaret, omnes miniſtros, qui mittuntur Geneuam, ſimiles eſſe Bezæ, num ex hoc voto rectè colligeres; non multos miniſtros illi eſſe ſimiles, aut fuiſſe? Nequaquam. Quia etiam cum hoc voto fieri poteſt, vt multi & ſint & fuerint illi ſimiles. Deinde multo minus bene concluderes ex illo voto, multos ex miniſtris eſſe ignaros; ſtupidos, truncos, blennos, Craſſos; Brutos, Beſtias, Aſinios; Quia licet tam inſigniter non ſint eruditi, quàm Beza, nec tantum lingua valeant, quantum ille; eruditi tamen ſunt, & eloquentes; non modo infra; ſed & ſupra modum, licet non ad miraculum.

Eadem vis eſt voti illius Xaueriani. Eſto non fuerint omnes ſimiles Antonio in iis, quas commemorauimus, virtutibus : non ſequitur tamen, multos eſſe *admiratores mundi*,

orationi minimè deditos, flagitioſos; quia in virtutibus gradus ſunt; alij aliis altiores, nec oportet, vt qui non conſiſtit in ſummo, ſit in nullo, & in quo non apparet ſingularis & eximius mũdi contemptus, & in precibus concipiendis feruor; is ſit amator mundi, & orationis minimè diligens. Vides, Miſene, tuarum conſequentiarum abſurditatem: quas quænam Dialectica te docuerit; ignoro equidem, niſi forte ineptia hæc non proueniat ex vitioſis regulis, ſed ex penuria prudentiæ, & ex impetu calumniandi; qui te non ſinit perſpicere, quidnam ex quaque re aptè ſequatur, quid non ſequatur.

In capite vigeſimo primo ingreditur Miſenus noſter, quaſi iam recens ex carceribus emiſſus, ſtadium conuiciandi & criminandi, propoſito ſibi Iulio Tertio Pontifice; in quem iratus, & mille mendaciorum turmis inſtructus, incurrat. Teſtes mendaciorum ſuorum laudat eoſdem, quos ſuprà, cum Pauli Tertij Pontificatũ inſectaretur, Vergerium, Balæum, Schleidanum triarios iſtos, & quaſi omnis mendacij Triumuiros. Sed quia ſuperius & ſpeciatim & generatim fusè egimus de horum fide, & quare tribus iſtis, vt & aliis Romanæ ſedis calumniatoribus, nihil penitus ſit credendum, ſatis erit Lectorem ad Caput illud libri ſecundi remittere, vt inde contra virulentos Hæreticorum calamos antidotum petat. Suffecerit hic illud vnicum elogium, quod Iulio Onuphrius his verbis tribuit: *Pauci fuerunt, qui in Romana Curia diuturnius, iuſtius, fidelius & laborioſius per tot annos, quam Iulius Tertius verſati fuerint; in quo vno*

Lib.2.ca.5

nullus

nullus vnquam in maxima varietate rerum gerendarum, ſuperbiam, nullus auaritiam, nullus negotiorum, quæ is ſuſcepiſſet, neglectũ, aut quæſtus aliquam cupiditatem notaſſet.

CAPVT V.

Refutatio calumniarum in tria poſtrema libri tertij capita.

IN capite vigeſimo ſecundo deſcribit Ribadeneira inſtitutum & formam ſocietatis. *Hoc caput*, inquit Miſenus, *docet Ieſuitas eſſe bonos Ariſtotelicos.* Non pudet nos Ariſtotelis, nec doctrinæ Ariſtotelicæ, quam publicè & priuatim profitemur; ac proinde longè malumus audire Ariſtotelei; quam Ramei, quia illa appellatio laudis eſt, hæc vitij. *Sunt*, inquis, *Theoretici & practici.* Omnis homo Theoreticus & practicus eſt, Quia omnis homo *ſpeculatiuum* & *practicum* intellectum habet, illum cognoſcendis, hunc agendis rebus. Si quis tamen Miſenum excipere velit; cum hoc non magnopere contendendum puto. Factus eſt enim ſicut *equus & mulus, quibus non eſt intellectus*, nec Theoreticus, nec practicus. *Qui in Theoria*, inquis, *errant, veriſimile eſt illos malos eſſe practicos.* Non abnuo. Tu vicisſim concede, quod ſubdo: At Miſenus & Caluiniſtæ errant in Theoria, ergo non eſt veriſimile, ſed neceſſariũ, illos eſſe malos practicos.

Quod autem ſocietas miniſteria ſua gratis obit, id interpretatur Miſenus aſtutiam. Si non gratis obiret; interpretaretur auaritiam; ita ca-

lumniis nunquam deſtituitur. Nec male agunt ſacerdotes alij, etiam iudicio noſtro, qui ob ſua miniſteria debito ſtipendio ſuſtentantur. *Dignus eſt enim operarius mercede ſua. Neſcitis*, inquit Apoſtolus, *quoniã qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt; & qui altari deſeruiunt, cum altari participant.* Sed nec malè agunt, qui hoc iure ſuo ſeſe abdicant; nec ob id aliis inuidiam conflant; ſicut ſi tu ſponte tua gratis bonas litteras doceres, an hoc facto tuo Collegis tuis inuidiam conflares, qui victus comparandi gratia gratis non docent? An hæc tua ratio lucelli captandi quæſtuoſior eſſet, quàm illa altera ſimplex; quæ certum Minterual paciſcitur? Certè ſi quæſtuoſior eſſet, plures eam Miniſtrorum Caluinianorum inirent, quàm ineunt.

1. Cor. 9.

Addis. *Suam religionem aiunt eſſe non Monachorum, ſed Clericorum.* Ait Ribadeneira, noſtrã ſocietatem eſſe Religionem Clericorum, & ita appellari à Concilio Tridentino; de Monachis nullum verbum facit: Tu tamen pro tuo acumine infers; *ſunt Clerici; ergo non Monachi:* Vera quidem eſt concluſio, ſed quid ſi Monachi eſſemus, an magis nos amares? An ſolum nomen *Clericorum* in nobis odiſti? *Si nominis odium eſt*, inquit Tertullianus, *quis nominum reatus? Quæ accuſatio vocabulorum, niſi ſi aut barbarum ſonat aliqua vox nominis, aut infauſtum, aut maledicum, aut impudicum*, Clericus verò *quantum interpretatio eſt*, de ſorte *deducitur.*

Tertul. Apolog. c. 3.

Ais;

Ais: *prudenter hæc ſocietas aſperiores in victu atque veſtitu leges remittit. Sic enim plures alliciunt otioſos & delicatos ventres.* Si ſocietas hæc otioſis & delicatis ventribus dicata eſſet, audeo dicere, cateruatim ad eam aduolaturos Caluiniſtas, *malas beſtias, ventres pigros* & otioſos, antiquum Cretenſium genus. Cur enim ad Lutherum & Caluinum tantus tam cito concurſus eſt factus; niſi quia diſſoluta omni diſciplina, præſertim Religioſa, ventribus iſtis Euangelium hoc nouum longè iucundiſsimum & omni acceptione digniſsimum viſum eſt. Si talis eſſet diſciplina Ignatij, cur eam pari facilitate non amplecterentur? Religioſa diſciplina ventri nequit eſſe grata; tùm quia religioſa; tum quia diſciplina; ab vtraque enim venter abhorret, nihil minus, quã diſciplinam; & quidem religioſam diſciplinam, ferre à naturâ ſuâ doctus. Quod ſi in ſocietate noſtra aliud diſciplinæ genus non reperiretur; quàm arctum illud & perpetuum obediendi, ſuamqúe voluntatem ad ſuperioris voluntatem accommodandi ſtudium, ſatis profecto Miſenus diſciplinæ haberet, in quo ſe tota ætate exerceret.

Sed pergis ad alias cauillationes. *Societas omittit canonicas illas decantationes.* Ita ſanè, ob cauſſas quas Ribadeneira memorat; non quas tu deblateras; *tenerior*, inquis, *credo eſt, quàm vt continuis huiuſmodi boatibus par eſſe poſsit.* Calumniaris. Non obſtat teneritudo; ſed alia officia, quæ cum hoc conſiſtere nequeunt; præter cetera, munus docendi in Scholis,

cui ſi teneritudo noſtra ſufficit; cur non etiam ſufficeret decantãdis publicè in templo diuinis laudibus? maioris enim laboris eſt munus diſcendi,& docendi publicè, quàm munus cantandi. Sed quia duo hæc munera coniungi nequeunt, ideo ſocietas elegit id, quod his temporibus videbatur magis neceſſarium, relicto altero, omnibus fermè Religioſis vſitato.

Tacitè, inquis, *monent Canonicos, facilè illos poſſe ſuperſedere boatibus illis ſine iactura Eccleſiæ.* Turpe eſt vel puero mentiri; quanto magis viro. Cur ergo Miſene, facis, quod ſi bonus vir eſſes; vel in pueris caſtigares? Nos ne Canonicos monemus, vt à diuinis hymnis concinendis deſiſtant? An S. Paulus, quia non miſſus erat *baptiZare*, ſed *EuangeliZare*; tacitè illos, qui baptizabant, monuit, vt à baptizando ceſſarent? Nouum profecto monendi genus. An quia non ago, quod tu agis, Miſene, ideo me tacitè mones, vt à meis actionibus deſiſtam? *Pungunt etiã Canonicos*, inquis, *cum ſcribunt, eam partem ſe amplexos eſſe, quæ minus culta ſit.* Nos non pungimus Canonicos; ſed tu nos vbique pungis conuiciis. Munus Canonicorum non eſt iuuentuti erudiendæ operam dare. Quocirca ſi ſocietas munus hoc ſibi delegit, nullam iniuriam Canonicis irrogauit. Eoſdem non pupugit Ribadeneira, cum ſcripſit, partem minus cultam à ſocietate electam eſſe. An non enim ea pars (ratio, inquam, tradendi omnes diſciplinas à Religioſo non alienas) iam cultior & vberior eſt; poſtquam extitit Ordo, qui ſe huic rei ex profeſſo conſecraret; qui perpetua ſerie ſcho-

ſcholis & Academiis profeſſores & præceptores ſuppeditaret, quibus poſt Dei animæq́ curam, nulla cura potior eſſet, quam curare, vt diſcipuli in pietate & litteris progreſſus quam maximos faciant, nulla ſpe vllius pretij, aut alterius temporalis emolumenti.

Dicitur ibidem, inquis, *baptiſmum neceſſarium eſſe ad ſalutem*. Quid hic tibi diſplicet Caluiniſta? *Addi debebat*, inquis, *ſi haberi poteſt; non enim priuatio ſacramenti, ſed contemptus damnat*: Si hæc verba in Euangelio legerem, crederem: ſed quia lego in Miſeno; non credo. Verba Chriſti clara ſunt. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non poteſt introire in regnum cœlorum*. At infans non baptizatus, etiam ſine Baptiſmi contemptu, non renaſcitur ex aqua & ſpiritu; infans igitur non baptizatus non poteſt introire in regnum cœlorum. Sola ergo priuatio ſacramenti damnat. Sed noui qualenam virus ſub his tuis verbis implicatum deliteſcat, quod nunc explicare non lubet.

Infames & facinoroſos non admittit hæc ſocietas, inquit Ribadeneira. Miſenus interiicit hæc duo vocabula: *Sed facit*. Item. *Ex accuſatione Academiæ Pariſienſis liquet contrarium*. Facere facinoroſos, Miſene, non religioſæ ſed hæreticæ inſtitutionis eſt, in cuius *diſciplina nullum magiſterium virtutis eſt*. Quod de Academię Pariſienſis accuſatione ais, puto te memoria lapſum (propemodum dixiſſem mente) niſi er-

ror librarij irrepſerit ita perperam ſcribentis, *pro inuectiua Antonij Arnaldi*, fratris tui ad mendacia & conuicia pæne gemelli, excepto quod tu in propatulo Caluiniſmum profiteris; ille ſpecioſo Catholici nomine tectus tacito ſub pectore Caluinum & Machiauellum condit; qui, vt criminationes ſuas vendibiliores redderet; ſub Pariſienſis Academiæ nomine eas venditauit; cum tamen non Academiæ, ſed ſuo & pauciſsimorum aliorum loco Philippicam illam effutiuerit, quod te docebit Franciſcus Montanus Gallus, ſi relictis Arnaldicis Sycophantiis veritatem ipſam cognoſcere velis.

Mont. cõtra Arnal. cap. 3.

Quod verò Ribadeneira ſcripſit, à præfectis & magiſtris nouitiorum in ſingulorum ingenium ac facultates diligenter inquiri, id tu explicas eo conſilio fieri, *vt Ieſuitæ ditiores retineant, pauperiores excludant*, accepto *facultatum* vocabulo, pro fortunis & poſſeſsionibus, non niſi reclamante conſcientia. Vix enim tam ſtupidum, quanquam eximiè ſtupes, te arbitror, vt quæ mens Ribadeneiræ fuerit, quidque *facultatum* nomine intellexerit, non perſpexeris. *Facultates* mentis & ingenij examinant Tironum inſtitutores; non fortunæ & opũ: de quibus Nouitiis liberum, arbitratu ſuo diſponere. Quare vana etiam calumnia eſt, tum dimitti aliquem, & ex cœtu noſtro eiici, cum *ex egeſtate aut ignorantia eius nihil lucelli, aut vtilitatis publicæ, vel in augendis ſocietatis emolumentis, vel in idolis fulciendis ſperari poteſt.* Fuſtuarium mereris, cum hac acclamatione præconis; ἐσυκοφάντησας. Neutra

cauſ-

cauſſa eſt. Minimè verò omnium quæſtus ſpes negata: Neminẽ ob penuriã excludimus, dummodo donis aliis gratiæ & naturæ probè ſit excultus. Societas hæc non mercatorum eſt, ſed ſeruorum Dei; in qua non opus æs in commune contribuere; ſufficit, ſi operam & induſtriam pietatis & ingenij conferas; quam ab omnibus exigimus: etſi non à ſingulis parem; quia non omnes his dotibus pares; alius enim quinque, alius duo talenta accepit, alius vnum. Qui nullum, aut certè ad ſocietatis inſtitutum non accommodatum; eum, fateor, non retineri; ſed vel exacto iam biennio, vel ante dimitti. Quod ſi necdum planè perſpectus vota Deo nuncupauit; idque labentibus annis patefit, quod probationis tempore perſpici non potuit: dimiſsio non datur inuito; nec offertur nihil cogitanti, ſed non minore charitate & beneuolentia tractatur, quàm alij, qui pondus diei & æſtus ſuſtinent, & talenta ſibi credita ad vſuras expendunt.

Gaudeo autem placere tibi formam gubernandæ ſocietatis, quæ eſt, vt præſit vnus Generalis Præpoſitus, adiunctis quatuor Aſsiſtentibus. *Rectè*, inquis, *ac ordine hoc fit à Ieſuitis.* Rectè hoc aſſeris & ordine, non item quod ſequitur. *Olim idem fiebat in Eccleſia. Nam quatuor Patriarchæ erant eiuſdem poteſtatis. Romanus, Antiochenus, Conſtantinopolitanus, Hieroſolymitanus:* Falſum. Nunquam eiuſdem ac Romanus Pontifex poteſtatis fuerunt tres reliqui Antiochenus,

Hieroſolymitanus & Alexandrinus, pro quo tu nobis Conſtantinopolitanum ſubſtituis; cuius in Canone illo Concilij Nicæni, ex quo Hæretici hanc æqualitatem ſtabilire volunt, nulla mentio, vt nec Hieroſolymitani, ſed tua nihil intereſt, num verè aliquid cites; quia calumniari inſtituiſti; non docere.

Pergis. *Nihil iuris habebat Romanus Pontifex in alios, & poterant reliqui tres illum continere in officio.* Falſum, Miſene, falſum. Maior omnibus erat: Quia Epiſcopus Epiſcoporum, Patriarcha Patriarcharum, Paſtorumque Paſtor: profer vel vnum exemplum poteſtatis ab illis tribus, vel potius à duobus Antiocheno & Alexandrino vſurpatæ in Pontificem Romanum tanquam in ſubditum. Sed nolo de his plura: quia plurima Bellarminus.

Ceterum quis non rideat, cum ais, è re Chriſtiana futurum fuiſſe, ſi Pontifici olim aſsignati fuiſſent aſsiſtentes, ex Germania quidem Philippus Melanchthon; ex Gallia Caluinus, ex Hiſpania Ludouicus Viues. Egregia triga. Cur præteriiſti ex Saxonibus Lutherum, & ex Batauis Eraſmum? Forte ideo, quia *numero Deus impare gaudet.* At quinarius quoq; impar eſt. Forte, quia iuxta vetus dictū: *Tria ſunt omnia.* Iam certè ima ſummis permixta cerneremus, & cœlum inferno, infernuſq; cœlo cedere loco debuiſſet, his tam inclytis viris ad Reipublicæ clauū ſedentibus. Pōtifex, ſi neſcis, Cardinales Aſsiſtētes habet: horū cōſilia audit, maior nō modo ſingulis; ſed & omnib. quia à Chriſto cōſtitutus, à Chri-

à Chriſto poteſtate illa donatus, à Cardinalibus & Eccleſia tantummodo declaratus. Quo fit, vt ipſe ſupra omnes ſit, non modò ſigillatim; ſed & ſimul & vniuersè ſpectatos. Alia ratio illorum, qui à communitate aliqua poteſtatem accipiunt, his enim ſingulis maior ipſe eſt; non omnibus.

Nunc tua in nos conuicia denuò excutiamus. *Vide*, inquis, *arrogantiam impuræ Societatis*. Vide, Lector, impudentiam huius impuri Caluiniſtæ. Quid ita verò? *Gloriatur*, inquis, *de perfectione, ad quam tendat*. Dixerat Ribadeneira, omnibus religionibus eandem perfectionem eſſe propoſitam, quamuis ad eam diuerſis viis & mediis tendant. An hoc eſt gloriari de perfectione? An hoc dictum tantam verborum aſperitatem meretur, quantum tu hic bile percitus adhibes? *Quid eſt*, inquis, *illa perfectio; vbi inuenta, & apud quem, excepto Chriſto, reperta?* Facilis reſponſio, perfectio hæc, quam religioſa vita, vt finem propoſitam habet, charitas eſt, non qualiſcunque, ſed intenſa, feruens & ardens; ad hanc remotis omnibus impedimentis Religioſi contendunt; & verò ex vocationis ſuæ inſtituto cõtendere debent. Hæc charitas, in qua perfectio conſiſtit, non in ſolo Chriſto reperta eſt, quanquam in hoc perfectiſsimè & cumulatiſsimè; ſed, niſi fallor, in diua virgine quoq; : non enim fruſtra Angelus *gratia plenam* pronunciauit. Itẽ in Apoſtolis, & in tot ſanctis Martyribus, Confeſſoribus, Virginibus, Monachis & Eremitis: Et hodie ad eandem aſpirant; & perueniunt itidẽ plus minuſue omnes illi, qui rebus mortalibus

à ſeſe abdicatis Deo ſeruiunt; & in cultu diuino totius vitæ decurſum conſumunt.

Sed probas teſtimonio Clementis Alexandrini (loco tamen non notato) perfectionem inter homines non reperiri. Ait enim, *perfectionem eſſe apud Deum, qui ſemper docet; infantiam verò, & puerilem quaſi inſcitiam apud nos, qui ſemper diſcimus*. Loquitur Clemens de perfectione cognitionis diuinæ & noſtræ, non de perfectione charitatis, noſtramque ad illam comparatam, ait eſſe infantiam & paruulorum cogitationem, quod veriſsimum eſt. Hanc Clementis eſſe mentem teſtantur hæc verba, quæ ſubdit contra Hæreticos, *Mihi & mirari ſubit, quomodo quidam audeant ſe perfectos dicere & Gnoſticos, ſupra Apoſtolum ſapientes, inflati & elati, cùm ipſe Paulus de ſe ipſo fateatur, non*
Philip. 3. *quod iam acceperim, aut perfectus ſim; ſequor autem, ſi quo modo comprehendam*; gloriabantur iſti Gnoſtici ſe omnia ſcire, vt & Celſus Phi-
Orig. li. 1. loſophus apud Origenem; & Apollonius Ty-
cont. Celſ. aneus apud Euſebium; hos refellens Cle-
Euſeb. cõt. mens oſtendit, eorum ſcientiam ad diuinam
Hierodé. compoſitam quaſi nullam eſſe. Interim ſicut non obſtante hac humanæ ſcientiæ tenuitate, ſi cum diuina comparetur, verè quoſdam appellamus *doctiſsimos, eruditiſsimos*, & ad ſummum doctrinæ culmen prouectos; vno verbo *perfectos*; ita non obſtante, quod perfectio, quæ in charitate conſiſtit, prope nulla ſit; ſi ad infinitam illam perfectionem referatur; vera tamen perfectio eſt, in aliquibus maior, in ali-

aliquibus minor : quia in charitate conſiſtit; quæ augeri & remitti poteſt, & ſicut non obſtante, quod hominis ſubſtantia fermè nihil ſit collatione facta cum immenſitate ſubſtantiæ diuinæ; licet in genere & gradu ſuo ſit vera & perfecta ſubſtantia : ita accidit etiam in perfectione charitatis & gratiæ.

Quod ſi perfectio hæc in hac vita non reperitur, cur Chriſtus ad perfectionem nos cohortatur; nec ad quamcunque; ſed ad perfectionem ſui patris. Cur Apoſtolus clamat; *perfecti eſtote.* Sed tu, more tuo, in vocabulo hæres; nihil perfectum exiſtimans, quod ampliore perfectione perfici poſsit : quo pacto vix quidquam ex rebus creatis perfectum erit, cùm vix quidquam reperiatur, quod non poſsit amplius perfici; Imò nihil omnino; nam nulla res eſt, quæ à Deo pluribus perfectionibus, ſaltem externis, non queat abſolutior reddi. Sed ſatis de perfectione cum Caluiniſta; qui ne notionem quidem nominis huius formare poteſt, nedum rei ſubiectæ.

Matt. 5. 19.
2. Cor. 13.

Adiungis. *Diſtinguit Ribadeneira Religiones, & neſcio quam diſsimilitudinem introducit : Vnus eſt Deus; vnus Baptiſmus, vna religio, fide conſtans & charitate non ficta. Hanc nos agnoſcimus; qui Chriſtiani ſumus.* Neſcio num ſis Miniſter ſeu Prædicans: hic certè Prædicantis munere fungeris; ita velut ex ſuggeſtu, quaſi ad circumfuſam multitudinem tonas. Cum vno Deo, Miſene, cũ vno Baptiſmate, cum vna Catholica & Apoſtolica Religione; probe conſiſtit illa Ordinum

dinum diuerſitas, quia diuerſi ſunt non fide & doctrina; non fine illo vltimo, qui Deus eſt & beatitudo; non fine perfectionis, qui in charitate conſiſtit, ſed viis & mediis ad deſtinatas iſtas metas ducentibus. Idem volunt, idem quærunt, idem toto pectore exoptant; tota diſsimilitudo in via viſitur, non in termino ſeu terminis.

Addis, *Eadem eſt in omnibus confirmatio ſuperſtitionis; etſi diuerſitas aliqua eſt in conſtitutionibus, vt quondam in ſacris Iſidis & Oſiridis vnica ratio numinis religionisq; erat: tamen teletæ (ſeu initiationis) diſcrimen intererat maximum.* Teſtem das Apuleium, qui te fabulari docuit. Doles nimirum omnes religiones ad propugnationem Catholicæ fidei, & ad oppugnationem hæreticæ perfidiæ conſpirare, quod tu homo, vt ab omni religione; ita & ab omni ſuperſtitione alieniſsimus, interpretaris *ſuperſtitionem*: ſed ſatius eſt, vt habeamur à te ſuperſtitioſi; quàm religioſi. Ego quidem, ſi optio daretur, mallem à te iudicari malus; quàm bonus. Nam ſi iudicarer à te bonus, hæreticus forem; ſi malum me exiſtimes, Catholicus ſum.

Comparatio tua diuerſarum conſtitutionum, quibus diuerſi ordines gubernantur, cum ſacris Iſidis & Oſiridis; non oſtendit diuerſitatẽ illam eſſe improbandam; vt non ſemel iam tibi in his libris apologeticis oſtendi, cùm ita argumentatus es: *Ethnici hoc vel illud fecerunt. Ergo repudiandum eſt.* Idem doceat te nunc S. Hieronymus, vt vel tandẽ calumnias inanes dediſcas, & quid ex eiuſcemodi argumento colligẽdum ſit, intel-

S. Hier. li. 2. contra Iouin.

intelligas. Ita ergo S. Hieronymus. *Quomodo virginitati veræ non præiudicat imitatio virginum diaboli, ita nec veris ieiuniis Caſtorum* (ita enim legendum) *Iſidis, & Cybeles, & quorundam ciborum in æternum abſtinentia. Et ſicut ſigna, quæ faciebat Moyſes, imitabantur ſigna Ægyptiorum, ſed non erant in veritate: ita per omnia, quæ in æmulationem Dei facit diabolus, nõ religionis noſtræ ſuperſtitio, ſed noſtra arguitur negligentia, id nolentium facere, quod bonum eſſe etiam ſeculi homines non ignorant.*

Caput vigeſimum tertium continet nouam Gregorij XIII. Pontificis Maximi conſtitutionem, & ſocietatis confirmationem, quam Miſenus, non reuerentia Summi Pontificis, nec quod iam ad fundum calumniarum perueniſſet; inexhauſtus enim eſt, ſed neſcio quam aliam ob cauſam intactam præterit, contentus de ea ſuum lectorem monuiſſe. Itaque progredientem ad vltimum caput ſequamur. Vbi Ribadeneira fusè docet; cur Collegia habeat Societas iuuentutis inſtituendæ gratia, multaque ex ſacris & profanis Auctoribus adfert, quibus demonſtrat, quã ſalutare ſit, bonis moribus & litteris iuuẽtutem *expolire.* Miſenus ait, id eo conſilio ab Auctore fieri, ne quis exiſtimet *rem antiquiſsimam eſſe nouam.* Calumnianti excidit veritas, etiam præter voluntatem: Omnino enim antiquiſsima res eſt, vt iuuentus à viris religioſis inſtituatur. Memini me legere, ipſum S. Hieronymum de ſe ipſo ſcribentem, ſe, cùm in Bethleemitico Monaſterio verſaretur (at quantus vir Miſene) adoleſcentibus Virgilium & Liuium explicaſſe. Sed S. Hieron. cont. Ruffinum.

vt

vt hoc antiquiſsimum ſit; vt allatis exemplis non paucis demonſtrat etiam Auctor noſter, at certè antiquatum iam & fermè collapſum inſtaurauit Societas, & quod olim à paucis præſtitum, id curauit, vt à quam plurimis præſtaretur; vt taceam planè nouum eſſe, & ſuperioribus ſeculis inauditum, vt integer Ordo; qua patet orbis diffuſus, inter primarias ſuas occupationes vendicaret ſibi iuuentutis inſtitutionem non modò in ſublimioribus illis Philoſophiæ & Theologiæ diſciplinis; ſed & in manſuetioribus Muſis; aut oſtende mihi, Miſene, vel vnum Ordinem, qui ante Ieſuitas hanc prouinciam ex inſtituto excolendam ſibi delegerit. Euolue tuum Polydorum; abſque quo ſi eſſet; nihil penitus de religioſis Ordinibus ſcires.

Quod autem Ribadeneira de corruptis huius ſeculi moribus conqueritur, *quid aliud*, inquis, *Lutherus ſcriberet, ſi viueret*. Non ſum neſcius, Lutherum itidem conqueri ſolitum de corruptione morum, vitiorumque vbertate. Sed hoc inter Ribadeneiram & Lutherum intereſt, quod ille conqueritur, vt Catholicus, & qui ex animo vitia exciſa cupiat; hic vt Hæreticus, & ſimulatè, & vt omnis improbitatis Auctor. Conqueritur Lutherus de ſceleratis in Eccleſia, non vt in Eccleſia ſanet, ſed vt ex Eccleſia ad ſynagogam ſuã pelliceat, & ſceleratiores efficiat; more Donatiſtarum, *qui*, vt inquit ſanctus Auguſtinus, *commemorando & exaggerando multorum in Eccleſia peccata, quaſi apud ipſos iuſti aut plures aut omnes ſint, ab vnius Eccleſiæ veræ matris vberibus nos auertere atque arri-*

Auguſt. in Pſalm. 10.

arripere moliuntur, affirmantes, quod apud ipſos ſit Chriſtus, & quaſi piè ſtudioſeq; admonentes, vt ad eos tranſeundo tranſmigremus ad Chriſtū, quem ſe habere mentiuntur. Cōqueritur Lutherus de praua vita, vt incendiarius de excitato à ſe incendio. Ignem approperat exſtinguere, ſed oleo, & id genus aliis nutrimētis, flāmæ potius alendę, quā cohibendæ idoneis. Nullus vnquā Hæreticus exſtitit, qui publica vitia emendarit; ſemper cum hæreſi nouæ flagitiorum copiæ inuehuntur; & quò plures hæreſes exoriuntur, eò vberior ſcelerum meſsis ſuccreſcit. Nam poſt hæreſes ſemper *plurimi porci currunt*, quos, vt ait ſanctus Hieronymus, *Gehennæ ſuccidiæ nutriant.* S. Hier. li. 2. contra Iouin.

FINIS LIBRI TERTII.

APOLO-

APOLOGIAE PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER QVARTVS,

CAPVT PRIMVM.

Refutatio calumniarum in ſex priora capita libri quarti.

IN capite primo libri quarti abdicare ſe conantem Generalatu Ignatium Socij prohibent, Quid hic Miſenus? *Ex Ignatio*, inquit, *Paulum Apoſtolum hypocritæ faciunt.* Qua de cauſa, oro? Quia inter ceteras rationes, quas attulerunt, vt generalis Præpoſiti officium, retineret; adduxerunt etiam hanc; quod ipſe *vt ſapiens Architectus*, fundamentum Societatis poſuerit; ſupra quod ipſi & reliqui eius filij, tanquam *lapides viui ſuperædificarentur*. Tam vecors & amens, credo, non es, vt putes ſocios Ignatij feciſſe ex Ignatio Paulum, quoad naturam. Quod ſi ex Ignatio fecerunt Paulum imitatione; ſeu, ſi perſuaſerunt ſibi, Ignatium extructione Societatis; & in hac tam admiranda fabri-

1.Cor.3.

ſabrica excogitanda & diſponenda, ſapientem illum Architectum Paulum imitatum eſſe, atque adeò Paulum fuiſſe non natura, ſed imitatione, quid hic culpæ contraxerunt? Quæ enim culpa imitari Apoſtolum; qui ad ſui imitationem omnes inuitat. *Imitatores mei eſtote*, inquit, Philip.3.
ſicut & ego Chriſti: Nihil excipit, in quo exemplar ad imitationem propoſitum aut nolit, aut nequeat eſſe; ſi in omnibus: ergo etiam in architectonicæ ſapientiæ peritia: Quod ſi imitator alicuius, ille ipſe eſt, quem imitatur, non natura, ſed imitatione: cur Ignatio nominis huius honorem inuideas? Cur ægrè feras; ſi pro tali à primis illis Societatis patribus ſit habitus? 1.Cor.11.

Quamquam in toto capite nulla penitus de ſancto Paulo ſit mentio; nulla inter illum & Ignatium inſtituta eſt comparatio. Calumniæ anſam inde tantummodo accepit Miſenus; quia Ribadeneira modos quoſdam loquendi ex Apoſtolo vſurparat, vt ſpirituale hoc Societatis ædificium ab Ignatio feliciter fundatum, oculis & animis eò clarius repræſentaret. Si quis Miniſter Caluinianus pro concione diceret, Caluinum ſectæ veſtræ eſſe parentem, ipſum Magiſtrum omnium ac ducem à Deo electum, vt huius ſpiritualis ædificij, quaſi architectus, fundamentum poneret, ſuper quod Caluiniſtæ, tanquam *lapides viui* ſuperædificati, ipſo *ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, coaleſcant in templum ſanctum cum Domino*: nihil, opinor, quod calumniis inceſſeres, hic reperires: imò dictum hoc tanquam aptè ad Caluinum accommodatum,

ſummoperè, vt ſapiens Caluiniſta, laudares. Si Caluinus tuus ſine ſcelere Paulus eſt, iudicio tuo; cur non idem eſſe poſſet Ignatius? Largire, mi Miſene; hac in parte tantum Ignatio, quantum largiris Caluino.

In ſecundo capite exponit Auctor, quomodo Ignatius animum ad Conſtitutiones ſcribendas adiecerit, deiectus ſpe deponendi onus præpoſiti generalis. Hanc ſpem vocat Miſenus *ſimulatam*, ea, credo, de cauſſa: quia Miſenus, nihil ſeriò agit, niſi cùm calumniatur & mentitur; hæc enim duo negotia ſummis viribus ſibi perficienda putat. Reliqua omnia ſimulatè facit. Hinc alios ex ingenio ſuo æſtimans, omnes ſibi reputat eſſe ſimiles. Interim mirandum eſt; quam acuta ſit mente Miſenus; qui intimos & abditiſſimos pectorum receſſus penetrat, hominum non modò adhuc viuentium, ſed & ante quadraginta & amplius annos ex hac vita ad alteram euocatorum; quo tempore Miſenus iſte vel nondum natus erat; vel in cunis iam tum tenui meditabatur arundine dolos & calumnias; quas aliquando effuſurus eſſet. Inter quas & hæc, cùm ais; *incubuiſſe Ignatium, vt certis ſocietatem legibus vinciret, digniorem, quæ vinculis ferreis conſtringeretur; & in Orcum præcipitaretur.* Mihi tu quidem tanquam arreptus morbo phrenetico *Hippocratis vinculis* alligandus videris. Quid enim hæc tua dicta aliud ſunt, quàm inſaniæ plena conuicia cuiuis petulanti linguæ obuia? *Dicendum*, inquit Origenes, ſimilia Celſi maledicta refellens: *hæc verba congruere rabula,*

S. Hier. li. 1. contra Iouin.

Origen. li. 1. contra Celſum.

le, non ei, qui pollicita præſtare, & vtiliſsima ſcholia ſcribere *ſtudeat.* De illuſtrationibus & viſionibus Ignatio diuinitus oblatis, quas hic ſolitis argumentis, hoc eſt, meris criminationibus iterum exagitat Miſenus; actum iam eſt copiosè libro primo, diſiectæque nebulæ; quas Caluiniſta iſte veritati offundere nitebatur.

Quod autem Ignatius quadraginta continuos dies Deo ſacrificium Miſſæ obtulit, ob id vnum, vt ſtatueret, expediretne noſtris Profeſſarum domorum Eccleſiis reditus aliquos eſſe ad ipſarum Eccleſiarum vel fabricationem, vel cultum & ornatum; id duobus ſcholiis illuſtrat Caluinianus Scholiaſtes: Alterum continetur his verbis: *O diligentem ſacrificulum; ô cauſſam grauem, quæ tot ſacrificia requireret.* Alterum his: *Nota nouum vſum cœnæ Dominicæ.* Tolle *ſacrificuli* ſcomma, & ſubſtitue *Sacerdotis* Chriſtianum vocabulum, fateborque Ignatium diligentem fuiſſe ſacerdotem; & in immolando diuino ſacrificio aſsiduum; nec leuis cauſſa, niſi apud leues, propter quã quadragies ſacris operatus Ignatius. An non enim maxima deliberatione, & non tam cũ hominibus, quàm cũ Deo conſultatione egebat negotium illud, non temporarium, ſed perpetuum futurum; non ad vnum alterumue hominem, ſed ad integram religioſam familiã tam longè lateq; diffuſam ſpectaturum?

Porro quod hunc vſum ſacroſancti ſacrificij miraris, vt nouum, ſatis indicas te ignorare quæ ſit ſacrificij nouæ legis virtus, & quo fine ab Eccleſia DEI perpetuo ſit

immolatum. Nec mirum, te hæc neſcire: Non enim ſacrificantibus, ſed cœnantibus aſſiſtere ſoles: non ſacrificare, ſed cœnare doctus. Cœnã certè Caluinianam ineptam eſſe explorãdæ numinis voluntati, libenter concedo; moneoque te, Miſene, vt ſi qua res ardua tibi expedienda occurrat, quæque Dei ope & directione valde indigeat, ores potius, quàm cœnes: Citius enim quid facto ſit opus, intelliges orando, quàm cœnando.

Tertium & quartum caput omittit Miſenus; quod agant de inſtitutione Romani Collegij; & aliorum in Hiſpania; *quæ me*, inquis, *non viſurum puto vnquam*: nec ſuadeo, vt eorum videndorum cupido te capiat: Aut enim in Hiſpaniis verſari deberes, vt manifeſtus Caluiniſta; aut vt occultus. Illud periculi plenum eſt; hoc hypocriſeos & ſimulationis.

In quinto capite memoratur mors Claudij Iaij vnius ex primis Ignatij ſociis. *Scire velim*, inquit Miſenus; *quid anima ipſius factum, in cœlumne, an in purgatorium abierit*. Deum examina, Miſene; non Ribadeneiram: ille enim nouit, quis locus cuiuſque animæ meritis conſentaneus; nemo hominum id exploratum habet, niſi ſingulari beneficio alicui diuinitùs patefiat, quod factum, cùm animæ Hozij & Codurij ex hac vita ad cœleſtem migrarunt. Ne tamen nihil ad quæſtionem tuam reſpondeamus; noueris, Miſene, nos non fruſtrà nobis perſuadere, animam Claudij, rectà ad Superos translatam eſſe. Hanc enim ſedem egregia vitæ ſanctitate iam dudum promeruerat vir Dei, rerumque

cœle-

cœleſtium amans, mundi contemptor, cui *viuere Chriſtus, mori lucrum.* Vtinam tu tam certus cœli eſſes, incertior orci, quàm es, dum Caluinianus es.

Si de Caluiniana anima quæſtio tua proponatur, paucißimis verbis res cõfici poteſt. Nam purgatorium vobis non eſt deſtinatum, vt ipſimet fatemini; nec limbus paruulorum ad vos pertinet, quia nec ſenſibus, nec malitia paruuli eſtis: Multò minus reſeruatur vobis limbus Sanctorum, etiam veſtro iudicio. Neç ad cœlum aſcendere poteſtis: quia nimis altum eſt; Laboratis vertigine; deinde quis veſtras animas eò ſubueheret, deſtitutas alis gratiæ & diuinæ charitatis? Nec ſupereſt aliud habitaculum, quàm *loca ſenta ſitu*, vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror.

Caput ſextum exprimit initium & cauſſas Germanici Collegij Romæ inſtituendi, *de quo ego non laboro*, inquit Miſenus. Leuas ergo me labore; quia ſi de hoc collegio laboraſſes; mihi vtique etiam laborandum fuiſſet. Pergamus ergo ſimul ad caput, quod proximè ſubiungitur.

CAPVT II.

Refelluntur cauillationes in caput ſeptimum.

IN capite ſeptimo memoratur obitus Franciſci Xauerij, *qui in India*, inquis, *tot homines conuertit ad Religionem Chriſtianam, quot conuerti auctori viſum.* Tuos mores deſcribis, Miſene, non Ribadeneiræ. Tu enim non quod factum, ſed quod tibi inaniſsimè viſum ſcribere conſueuiſti. Verax hiſtoricus, qualis Ribadeneira, res geſtas ſcriptis mandat; non ſua phantaſmata.

Inter laudes Xauerij, inquis, *miror etiam hanc poni, quod fuerit virgo & impollutus.* Ideo fortaſſis miraris; quia exiſtimas, vt olim Nero & alij Ethnici, neminem poſſe eſſe *virginem & impollutum*. Ne tamen tam bruta perſuaſione imbutus videaris, aliam cauſſam tuæ admirationis adducis. *Non aliter*, inquis, *poterat eſſe ex voto caſtitatis:* imo verò poterat poſt votum caſtitatis ſuſceptum caſtiſsimus eſſe; nec tamen planè virgo & impollutus. Quid enim ſi ante caſtitatis votum in matrimonio vixiſſet, quales non paucos in religionibus inuenire eſt, qui ex voto caſtitatis caſtiſsimi ſunt, nec tamen virgines & planè impolluti. Deinde poteſt quis ante caſtitatis votum, & antequam Deo ſeſe per Religionem conſecret, virginitatis iacturam facere modo illicito; etiamſi poſtea ex voto caſtam & immaculatam vitam ducat; Talis non erit virgo, nec planè impollutus.

lutus. Auguſtinus poſt conuerſionem ſuam à Manichæorum ſecta ad veram fidem, inſtituit vitam caſtiſsimam, nec dubium, quin ex voto, quia Monachus, & Monachorum inſtitutor, & tamen non fuit *virgo prorſus & impollutus*. Idem dictum puta de aliis quàm plurimis. Ex quibus intelligis, Xauerium potuiſſe caſtitatis voto obſtrictum, votique obſeruatorem religioſiſsimũ eſſe, & tamẽ non *prorſus virginem & impollutũ*: ſi videlicet ante votum editum virginitatem & integritatem amiſiſſet: quod multis ſanctitate & eruditione clariſsimis viris contigit. Non ergo laudat Ribadeneira Xauerium à re, quæ neceſſariò cum voto votique obſeruatione connexa ſit; ſed ab excellentiore quodam munere, nimirum ab innocentia à primis annis, vſque ad extremum ſpiritum inuiolabiliter cuſtodita.

Licet hic ſuſpicari, inquis, *non omnes Ieſuitas eſſe tales, aliâs laus eſſet communis omnium, non peculiaris Franciſci*. Mirabiles formas conſequentias. *Xauerius fuit virgo prorſus & impollutus. Ergo non omnes Ieſuitæ ſunt tales*: Probas antecedens: *Quia laus eſſet communis omnium, non peculiaris Franciſci*, perinde ac ſi quis ita ſine ratione ratiocinaretur. Paulus Apoſtolus planè fuit ſanctus, & charitate Dei incenſus: Ergo non omnes Apoſtoli ſunt tales, aliâs laus eſſet communis omnium, non peculiaris Pauli. Quaſi verò laus communis omnium nequeat tribui vni: Imo ideo cuilibet tribui poteſt; quia quiuis

communitatis illius pars eſt, & vt pars particeps laudis illius efficitur; vt ſi de ciuibus alicuius ciuitatis verum ſit affirmare, omnes eſſe bonos viros, iuriſque & æqui amantes, vtique idem de ſingulis verè affirmare licebit; & ſi quod totius eſt, tribuam vni, quatenus totius illius pars eſt, quis me niſi iniquus & inuidus reprehendet? Quis tecum exclamabit: *Ergo non omnes tales ſunt, qualis iſte*, imo verò ideo iſte talis eſt; quia omnes tales. Quis vociferabitur laudem communem omnium, fieri propriam alicuius? Hæc dixerim, vt cognoſcas, quàm inconſideratè quiduis effutias. Faciamus enim non omnes Ieſuitas eſſe *virgines* prorſus & *impollutos*, vt fuit Xauerius; at neceſſe non eſt; vt quod tu inſinuas, ſint flagitioſi iam dum Ieſuitæ ſunt, votoque caſtitatis obſtricti; quia fortaſsis aliqui matrimonio iuncti fuerunt. Fortè aliquibus accidit id quod Auguſtino & aliis. Non omnes *Ioannes ſunt*: reperiuntur *& Petri*: ſatis eſt, quod poſtquam à vana ſeculi *conuerſatione* abſtracti ad Deum viuum ſeſe conuerterunt, promiſſa faciunt; & quod vouerunt, Domino ſanctè & integrè præſtant. Sed tu vel ſine occaſione calumniandi occaſionem arripis.

Non memini me legere, inquis, *in vllo auctore Latino marem dici virginem*: Si vir virgo eſt, poterit & vigo dici; nam quod res eſt, id & nominari poteſt; An putas ideo nullum marem dici poſſe virginem; quia difficile, ne di-

ne dicam impoſsibile eſt, inuenire marem Virginem de grege Caluiniſtarum, qui, vt S. Hieronym⁹ de Iouinianiſtis ait, *equi inſanientes in fœminas facti ſunt, ſtatim vt mulieres viderint, adhinniunt, & impatientiam ſuam, pro nefas, ſcripturarum ſolantur exemplis.* Hæreſis certè id effeciſſe videtur, vt nomen Virginis non modo non queat amplius tribui hæreticis maribus, ſed vix etiam puellis. Nam quod S. Hieronymus ait de fœminis à Iouiniano deceptis, id iure optimo quis vſurpet de fœminis Lutheranis & Caluinianis: *Ipſæ mulieres miſeræ & miſerabiles præceptoris ſui* (Lutheri & Caluini) *verba cantantes: quid enim niſi ſemen requirit Deus? non ſolum pudicitiam, ſed etiam verecundiam perdiderunt, maiorique procacitate defendunt libidinem, quam exercent.*

Hier. li. 2. contra Iouinian.

S. Hier. lo. cit.

At quod in Cicerone alioue latinitatis Auctore nomen *Virginis* non legiſti tributum mari; quid refert? quam multa quotidie in ipſis ſacris bibliis, & in Eccleſiaſticis monumentis legimus: quæ fruſtrà quæras in Ethnicorum monumentis? An non in Apocalypſi nomen Virginis maribus tribuitur; vt & græcum παρθένος: quod ipſi veſtri Interpretes vitare nequeunt; ſi fideliter locum illum velint reddere: *Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati; Virgines enim ſunt, hi ſequuntur agnum, quocunque ierit.* In quæ verba S. Hieronymus; *De ſingulis*, inquit, *tribubus, excepta tribu Dan, pro qua reponitur tribus Leui, duodena millia Virginum ſignatorum creditura dicuntur,*

Apoc. 14.

Hier. lib. 1. contra Iouinian.

cuntur, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati. Ac ne putaremus de iis dici, qui ſcorta non norunt: ſtatim intulit: Virgines enim permanſerunt. Ex quo oſtendit omnes, qui virgines non permanſerunt ad comparationem puriſſimæ & Angelicæ caſtitatis, & ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti, eſſe pollutos. Hi ſunt, qui cantant canticum nouum, quod nemo poteſt canere, niſi qui virgo eſt. Idem Hieronymus Iacobum Apoſtolum *virginem* vocat, & Chriſtũ, quem dicit, *ipſum Virginem* primitias *Virginum ſuorum in ſe Virgine* dedicaſſe. Similia alij patres: quos ſi Ribadeneira imitatus eſt, cur reprehendis? aut ſi hunc reprehendis, cur non & illos?

Ex quo vides falſum eſſe, quod ſubiungis; *Vrbano ſecundo ita loqui conceſſum fuiſſe, propter Pontificiam auctoritatem*; Nam interpres vetus Apocalypſeos, imò & Hæretici, & S. Hieronymus, ita locuti ſunt; & tamen non propter Pontificiam auctoritatem. Quod ſi Ribadeneira dixiſſet, *Virgo impollutus; perpetuus*, vel aliud de genere eodem, potuiſſes fortaſsis ei, tanquam ſeuerus Orbilius, diem dicere, dicamq́ ſcribere, velut reo læſæ Maieſtatis Grammaticæ; at id feciſſet non ſine exemplo Patrum, nominatim ipſius Hieronymi, apud quem vidiſti iam, *virgines ſignatos, virgines ſuos*; ac proinde cum Ribadeneira Hieronymum quoque & alios non paucos vocare debuiſſes in iudicium, quos nemo ſanus latiniores & eloquentiores Miſeno eſſe negat.

Argutè

Argûtè verò Vrbani Pontificis Canonem interpretaris; *quo*, vt inquis, *ſanxit, ne quis ad ordines admittatur, niſi ſit Virgo*: hoc eſt, vt explicat Balæus; *inconiugatus; ſcortator, Sodomita: vel vterque.* Neſciebam te eſſe tam inſignem gloſſatorem Canonum: Si Balæo virgo eſt *ſcortator, Sodomita*, vel *vterque*, tum non abnuo, Balæum fuiſſe Virginem: Quia fuiſſe egregium ſcortatorem, ſupra ex Alano Copo oſtendimus. Reuoco item quod ſupra dixi, *nullos* (ita liceat loqui, Miſene, ſine tua virgula) apud Hæreticos reperiri *virgines*. Si enim ex noua Balæi & tua impoſitione, nomen virginis prædictam notionem ſubiectam habet, libentiſsimè concedo, omnia apud vos eſſe plena *Virginum, qui* (niſi mauis, quæ) *putant delicias eſſe, iniuſtitiam, ſordes & maculas, & nihil aliud, niſi de voluptatibus cogitantes, qui habent oculos plenos adulterio, & inſatiabili libidine, & decipiunt animas necdum Chriſti charitate robuſtas.* Nec plura de his, tantum moneo te, vt ſi Pontificum canones legere velis, Gratianum potius adeas quàm Balæum, apud quem aliter ſonat hic Canon, quàm à te ex Balæo referatur. Sic enim habet: *Nemo ad ſacrum ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ ſit caſtitatis, & qui vſque ad Subdiaconatum vnicam & virginem vxorem habuerit.*

Hier. lib. 1. contra Iouinian.

d. 32. Can. Nemo.

Necdum finis corrigendi, quod correctione non eget; Ait Ribadeneira, Xauerium in aduerſis fuiſſe *infractum*: Tu negas hoc ſenſu hanc vocé apud probatæ notæ Auctores reperiri. Nõ agitur hoc

hoc, Miſene, vt ſingula, quæ Ribadeneira vſurpat vocabula, ex Ciceronis aut alterius Ethnici ſcriptoris officina deprompta monſtremus. Fas etiam eſt, Chriſtiano præſertim, SS. Patrum, vt Hieronymi, Auguſtini, Tertulliani, Lactantij, Arnobij & ſimilium vocibus vti. Deinde non malus, opinor, latinitatis Auctor Plinius eſt, cui *infractus eſt, non fractus*; Et doctiſsimus quidam vir apud Ciceronem idem vocabulum eodem ſenſu accipit: ſed ſatis, ſi non nimium de his Miſeni nugis.

Plin. lib. 8. cap. 50.

Cic. orat. poſt reditũ ad Quir. Budęus legit, nõ modo infracto, vbi alij: nõ modo non infracto.

Scribit Ribadeneira Xauerium ter feciſſe naufragium, vt *habeamus*, inquit Miſenus, *alterum Paulum*. Si alter Paulus eſt, quiſquis ter naufragium facit; multi profecto Pauli erunt ex nautis, qui ne pilum quidem Pauli habent. Triplex naufragium non recenſetur à Ribadeneira, vt ex Franciſco faciat Paulum; ſed vt oſtendat, quid Xauerius terra marique pertulerit. Duos aliquando tresúe dies, inquit Ribadeneira, Xauerius iactatus vndis in tabula ſeruatus eſt, *vt habeamus*, ait Miſenus, *alterum Vlyſſem*. Eadem verba adiicere potes ad illud Apoſtoli dictum: *nocte & die in profundum maris fui*, niſi forte ex Apoſtolo pro tua reuerentia & modeſtia velis facere Palinurum.

2. Cor. 11.

Subiungis: *Nequid autem ſuperſtitionis complemento deſit; Auctor addit, orationis ſpiritu excellens erat Xauerius, in qua totas frequenter noctes ponebat.* An tu pro ſuperſtitione habes, *ſine intermiſsione orare*, totaſq; noctes non ſomno, ſed precib⁹ trãſigere? Sed animaduerto, cur hæc res narib⁹ tuis ſuperſtitionẽ halet. Preces fundebat

Xaue-

Xauerius *coram ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento.* Id ſcilicet Caluinianus ſpiritus ferre nequit. *Habemus hic*, inquis, *alterum Ignatium, ſed ſtupidiorem.* Quid ita verò? Quia Auctor ſcribit, Xauerium in Iaponia ſuis pedibus iter facientem, ita interdum acceptum eſſe, vt vepribus ſe indueret, in lapides offenderet, pedes laceraret ſine dolore, ſine ſenſu. Ad illa verba, *ſuis pedibus*; annotat in primis Scholiſtes: *mirum ni alienis.* Quid? tune nunquam alienis pedibus iter feciſti? Quid cauillaris nugator? Nonne ita loqui licet, ſi quis peditem, non equitem fuiſſe ſignificare velit? Sed hanc cauillandi libidinem affricuerunt tibi ſeruuli & paraſiti Plautini; quibus talia dicta frequenter in ore.

Secundò, talem hominem, qualis hic deſcribitur à Ribadeneira, ais *ab Ariſtotele vocari furioſum & veſanum.* Mentiris Miſene; vt paucis me expediam: nullum eiuſmodi hominem vidit Ariſtoteles vnquam, qualis Xauerius, nullum eiuſcemodi deſcripſit: μαινόμενον καὶ ἀνάλγητον appellat Ariſtoteles illum, qui viro forti per extremum oppoſitus, nihil penitus metuit, ἀφοβίᾳ & ſtupore defixus. Talis non fuit Xauerius virtute fortitudinis inclytus, quem à tua calumnia vel ipſe Ariſtoteles vindicaret, ſi viueret; in medio cum virtute conſtitit, non in extremo; at furioſi illi & ſtupidi, de quibus Ariſtoteles, in extremo verſantur. Nam quod moleſtias viæ & pedum vulnera non ſenſit, id non ſtuporis, ſed cœleſtis cuiuſdam ardoris; quo circum præcordia flagrabat; argumentum erat.

Ariſtot. 3. Eth, cap. 7.

An

An neſcis, generoſos milites ita pugnandi cupidine aliquando abripi, & quaſi à ſenſibus abſtrahi, vt grauiſsima vulnera, ne animaduertant quidem, donec ardor ille reſederit? Quid mirum, ſi idem Xauerio euenit in remotiſsimis illis regionibus: cum tot hoſtes ſibi debellandos, & tam arduum certamen ineundum intueretur, cum vexillum crucis contra trophæum Diaboli, iis in locis erigere cogitaret, quibus fortaſſis lux Euangelij nunquam affulſerat: Plenus Deo cœleſtibusq; ſolatiis, quibus effectum; vt corporis incommoda ſine doloris ſenſu toleraret; dulcedine illa rerum ſpiritualium omnem moleſtiam & aſperitatem laboris ſopiente; cuius rei experimento ſi Miniſtri Caluiniani tecum carent, & ſi vel culicis morſum ſine gemitu non ferunt, haud mirum, quia peponem loco cordis habent.

Interim cum Xauerium *inſanum* nominas; iam nunc mihi contemplari videor ſtatum il-
Sap. 5. lum terribilem, cum *ſtabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt, & qui abſtulerunt labores eorum*, cum tu, niſi reſipiſcas, tuique ſimiles, non Xauerium inſaniæ, ſed voſmetipſos ſummæ dementiæ accuſabitis, illamque threnodiam flebilibus vocibus modulabimini, an lamentabimini? *Nos inſenſati* (nota Miſene *ἀναλγήτους ſeu ἀναισθήτους*) *vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios* Dei, *& inter ſanctos ſors illorum eſt.*

Si talis fuit, inquis, *Xauerius; non miror illum vapulaſſe à Diabolo; ſic enim Auctor: Orantem il-*

lum

lum Diabolus grauiter aliquando verberauit. Ignoranti excidit veritas, & ex dentium ſepto effugit; ſi tamen excidere tibi poteſt veritas; quæ nulla in te eſt, niſi aliunde profecta in os tuum derepente inuolet; parique celeritate euolet, ne ſuffocetur. Omnino quia talis fuit Xauerius, à Dæmone vapulauit; ſicut & S. Antonius ab eodem ſalutis noſtræ capitali hoſte plagas plurimas accepit; quia Dæmonibus toto vitæ ſuæ inſtituto ex diametro aduerſabatur. Non puto te aut vllum alium Caluiniſtam à Diabolo vnquam verberatum eſſe. Nimis amat vos. Quis pugnis amicos oneret? pugni Diabolo non geſtiunt in amicos, ſed in inimicos. S.Athan. in vita S. Antonij.

Porro Xauerius ex Iaponia primitias quaſi Eccleſiæ & Summo Pontifici offerens, hominem Iaponium non modo ſalutaribus baptiſmi vndis ablutum, ſed & in ſocietatem noſtram adſcriptum Romam miſit; vt perſpecta maieſtate Romanæ Eccleſiæ, inquit Ribadeneira, in patriam reuerteretur. Hic Miſenus; *O ſuperbum Ieſuitam, filij Dei regnum in his terris nullam habet* maieſtatem: Veſtra videlibet ſententia; at non Prophetæ, cuius hoc de Chriſtiana Eccleſia oraculum: *Et erunt reges nutritij tui, & reginæ nutrices tuæ: vultu in terram demiſſo adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.* An hic nullam, Miſene, agnoſcis Maieſtatem? Si veteris Synagogæ in templo, in ſacrificiis, in ritu & cæremoniis ſacrificiorum, in numero & multitudine & ordine miniſtrorum; in copia Iſaiæ 49.

victimarum, in auro & argento aliôque apparatu, tanta maieſtas fuit, quantã quoad Iudæorum Reſpublica ſtetit, ſol orienſq́ue cadenſq́ue nuſquam gentium aſpexit; an tam inſipiens es; vt Eccleſiæ Chriſtianæ, cuius vetus illa vmbra dũtaxat erat; nullam cenſeas eſſe maieſtatem, nullum ſplendorem, nullam magnificẽtiam? Quaſi verò fieri poſsit, vt ſit magnificentior vmbra, quàm corpus: aut figura, quàm veritas: ſed proprium vobis eſt luci Eccleſiæ tenebras velle offundere: ne luce clarius eluceſcat vos extra Eccleſiam eſſe.

Scribit Ribadeneira, Xauerium multis quæſtionibus, iiſque diuerſiſsimis ſibi propoſitis, ita omnibus vna reſponſione ſatisfeciſſe; vt omnibus omnes dubitationes ſcrupulóſque eximeret: idque multo etiam euidentius atque illuſtrius, quàm ſi ſigillatim cuique reſpondiſſet: *Non diſsimilis hac in parte agyrtis*, inquit Miſenus, *qui panacéam vendunt, qua omnes omnium morbi curantur.* Non deſunt, qui credant, Apoſtolos, accepto Spiritu ſancto, vno ſermonis idiomate vſos, ab omnibus quantumuis diuerſiſsimarum linguarum nationibus intellectos eſſe: quod colligunt ex illo miraculum

Act. 2. tantum admirantium dicto: *nonne, ecce, omnes iſti, qui loquuntur Galilæi ſunt, & quomodo nos audiuimus vnuſquiſque linguam noſtram, in qua nati ſumus.* Qua ergo facilitate Deus efficere potuit; vt vna lingua audita; quiuis eas notiones animo formaret; eaſque res intelligentia apprehenderet; quas formaſſet & apprehendiſſet, ſi vocabula ſuæ linguæ audiſſet, eadem etiam potentia

effi-

efficere potuit, vt Xauerio cum Bonziis diſputante; vna reſponſio diuerſis; imò & diſparatis quæſtionibus ſatisfaceret; Deo interius mentes erudiente; & id quod diuerſæ ſolutiones & reſponſiones præſtare debebant, per diuinum illud ſuum magiſterium præſtante. Quod ſi ideo Xauerius tibi Agyrta eſt, panacea omnibus morbis depellendis inſtructus, neſcio cur non & Apoſtolos in Agyrtarum numero collocaturus ſis, illa ſua lingua, omnium linguarum vim & efficacitatem poſsidẽte, tanquam panacea quadam munitos.

Cetera quæ Ribadeneira commemorat de ægris à Xauerio per ſignum crucis; aut per aquam luſtralem ſanatis, de energumenis liberatis, de cæcis illuminatis, de mortuis excitatis, de Prophetiæ dono; deq́ue aliis non paucis miraculis: refellit Miſenus quatuor argumentis. Primum eſt; *Quis hæc credat præter Ieſuitas & alios fanaticos?* Secundum. *Ribadeneira metuens, ne edicto vetetur mentiri, corradit mendacia craſſiſſima.* Tertium, *eiuſmodi mendaciis in filium Dei blaſphemiis, Ieſuitæ chartas complent.* Quartum, *nemo non videt Iaponium illum* (qui Romam venit) *à Xauerio ideo fuiſſe ablegatum, & domi oneratum mendaciis, vt Romæ illa venum exponeret.* His argumẽtis, Miſene, quid non euertes; ſi argumenta ſunt, & non potius impudentis linguæ ſcommata & conuicia, tibi tamen tam familiaria, vt nulla alia vnquam à te ſint exſpectanda. Cur non calumniis tuis aliquam ſaltem veri vmbram affingis, ductis rationibus vel à perſona Xauerij; vel à natura & conditione miraculorum, vel à tem-

pore, vel aliunde, quibus ſi non verè, ſaltem in ſpeciem videaris hiſtoriam Auctoris noſtri refutare. Nunc cum ſola & nuda conuicia iactes, quis te non rideat? quis te impoſtorem eſſe non animaduertat? totidem enim verbis, quiuis alius tui ſimilis criminator oppugnare poterit miracula D. Hilarionis, D. Antonij, plurimorimorum Anachoretarum; quæ S. Hieronymus, Athanaſius & Theodoretus prodiderunt. An propterea euertet?

Euſeb. in lib. contra Hieroclé.

Cum Euſebius contra Hieroclem miracula de cœcis viſu, deqúe mortuis vita donatis, quæ de Apollonio Tyaneo ferebantur, & à Philoſtrato litteris conſignata ſunt, refellere inſtituiſſet, tanquam commentitia, non contentus fuit dicere: *Quis hæc credat præter Hieroclem & Philoſtratum, & alios fanaticos? Mentitur Philoſtratus: diſcipuli Apollonij mendaciis onerati, ea mundo venalia propoſuerunt*; Sed re altius & penitius introſpecta, ductis argumentis validiſsimis à perſona, vita & moribus, ab inconſtantia & leuitate Apollonij, à teſtimonio diſcipulorum eius, à propria confeſsione, aliiſq; circumſtantiis accuratiſsimè oſtendit, ea omnia fuiſſe partim vana diaboli ludibria; partim arrogantiſsimi Tyanei falſiſsima commenta. Cur non ſimile quid hoc loco præſtitiſti? cur, niſi quia nequiuiſti? Magnum certè Xauerij miraculis præbes veritatis teſtimonium, Miſene; cum ea non niſi illis ſpiculis oppugnas, quæ quo quis ſceleratior eſt; eo promptius & copioſius promit.

Similibus machinis ea, quæ ſequuntur, inuadis: *Quæ de corpore mortuo*, inquis, *confingit, ridicula*

diculæ ſunt, quod ſcilicet durauerit per quindecim menſes incorruptum, naturali colore ac viuido, humida carne ac ſuccoſa, nihil tetri odoris aut fœdi præ ſe ferens: *Ex hoc vno*, inquis, *diſcimus frontem huius ſectæ.* Imò ex hoc vno, vt alia infinita non ſuppeterent; diſcimus tuam frontem; qui præter nudas aſſeuerationes & criminationes nihil penitus affers; & nec vel ſtultis quidem probabilem rationem adducis, cur hæc, quæ de Xauerij corpore Ribadeneira refert, à vero ſint aliena. Quid enim? An tu ſolos Ieſuitas in India eſſe credis? An non plurimi Luſitani omnis cõditionis & ſtatus, id quod Ribadeneira ſcribit, oculis ſuis aſpexerunt? An non tota Goa, Prorex Indiæ, & totus regius ſenatus; & Epiſcopus Goënſis cum ſuo Clero tanti miraculi teſtis eſt? An non etiam hoc & alia Xauerij opera ſupra naturam edita legitimis, imò oculatis teſtibus comprobata, & inſtrumentis publicis comprehenſa ad Ioannem Tertium inuictiſsimum Luſitaniæ Regem miſſa ſunt à Prorege Indiæ? Quæ eſt iſta tua vanitas, Miſene, vt præter te, qui mendaciſsimus es; nemo tibi ſit verax.

Vide Cõment. de rebus Indicis. Editum Coloniæ.

Scilicet Ribadeneira, aut alius quiuis Ieſuita, miraculum hoc de integritate corporis Xaueriani confingere potuit, nemine Luſitanorum aut Indorum id aduertente; donec tandem poſt quinquaginta propemodum annos tu *de Æſopi puteo aſinus* extitiſti; fraudemqúe deprehendiſti & patefeciſti; qualẽ deprehendes etiã, nihil dubito, in corpore S. Hilarionis, quod *ſanctus vir Heſychius Cyprius cum ingenti vitæ ſuæ periculo poſt decem ferè menſes furatus eſt*, inquit S. Hieronym⁹.

Tertul. lib. 4. contra Marcionẽ.

S. Hier. in vita S. Hilarionis. *Quod Maiumam deferens*, verba ſunt Hieronymi, *totis Monachorum & oppidorum turbis proſequentibus in antiquo monaſterio condidit, illæſa tunica, cucullа & palliolo & toto corpore, quaſi adhuc viueret, integro, tantiſque fragrante odoribus, vt delibutum vnguentis putaretur.* Sed ſatis in præſentia de Xauerio. Exſtant eius acta non breui hiſtoria, ſed iuſto volumine explicata ab Horatio Turſellino ſocietatis noſtræ presbytero, cuius gloria, vt & Ignatij, minor non ſit Hæreticorum calumniis; ſed maior; nam hæreſis alta petit, & lingua procaci ferit.

CAPVT III.

Diſſoluuntur criminationes Miſeni in caput octauum & reliqua vſque ad decimum ſextum.

CAput octauum explicat noſtrorum in Inſulam Corſicam aduentum, miſſu Pontificis. *Sed dum Ieſuitæ*, inquit Miſenus, *ſe commendant in Inſula Corſica reformatione, præclarè coarguunt negligentiam Pontificum.* Primùm, Ribadeneira neque ſe, neque ſuos labores commendat; ſed alios & alienos, licet hominum ex ſocietate. At hoc nemini vetitum; cum ne illicitum quidem ſit ſuos labores prædicare, ſi neceſsitas & proximorum vtilitas id ita exigere videatur; alias minimè id feciſſet Apoſtolus, qui 2. Cor. 11. non modo labores à ſe exantlatos aliquando commemorat, ſed & plus reliquis ſeſe ſtudij & operæ in vinea domini excolenda poſuiſſe, intrepidè affirmat. Quam aũt tu his Pontificum negli-

negligentiam ſomnias, ſi Pontifex noſtros in Corſicam deſtinauit, vt noxias herbas inter ſegetem Dominicam enatas euellerent: hoc certè non negligentiæ, ſed diligentiæ & vigilantiæ eſt, niſi forte tu eam diligentiam à Pontificibus requiris, quæ non modo orta Zizania exſtirpet, ſed & ne creſcant, præpediat, quæ maior eſt, quam vt in hominem cadat. Nam quis tam ſedulus & indefeſſus agricola; qui vlla cura efficere queat, ne malæ herbæ cum frugibus ſubmittantur?

Nec planè intactos, inquis, *Canonicos dimittunt; dum aiunt, ex illis nonnullos, quibus fortè ſeuerior diſciplina odioſa erat, multa contra Ieſuitas Romam pertuliſſe falſa & acerba.* Scilicet admodum tibi curę eſt; quis à nobis ex Catholicis tangatur, dūmodo tu nos tangas, & apud omnes odioſos & inuiſos mendaciis tuis efficias. Innocentes à Ribadeneira non tanguntur; nocentes tanguntur, non vt vulnerentur, ſed vt ſanentur. Neq; nouum eſt & inſuetum in numero tam numeroſo proborū, repertos eſſe, q deformationis, quàm reformationis amantiores eſſent, & qui (quę huiuſmodi hominibus ſolemnis iam eſt conſuetudo) linguam & calamum in eos armarent; per quos ſibi peccare non amplius integrū fore credebant. Sed cur retices, quam præclaris Corſicę Magiſtratuum tam politicorum, quam Eccleſiaſticorum teſtimoniis noſtri ab omnibus inuidorum criminationibus ſint abſoluti inſonteſq; declarati?

In capite nono ait Ribadeneira in Hiſpania inquiſitum eſſe in librū exercitiorum. Hic Mi-

ſenus, *Inquiſitionis vel nominandæ auctorem pudere debebat. Nam quod diſcrimen poterat ſubire idololatra apud idololatras?* Cur verò pudere debuit Ribadeneiram, nominandę inquiſitionis, quam vel maximè nominare debuit; vt conſtet librũ exercitiorum eò eſſe probatiorem, integrioré, & ſaniorem & vtiliorem, quo à pluribus accuratè examinatus, excuſſus, & ad libellam Orthodoxæ fidei; & Chriſtianæ pietatis exactus eſt. Catholico quidem apud Catholicos Iudices nihil periculi imminet; at quoad ſe Catholicum probat; quoad ſuſpiciones vel obiectiones diluit, & à ſe legitimè amolitur, multum interdum operæ ſuſcipiendum, multumq́ꝫ tædij & moleſtiæ deuorandum eſt. Etſi fateor, in inquiſitione longè erectiore animo eſſe Catholicum, quàm Hæreticum; quia alter innocens eſt, alter nocens.

In decimo capite, inquis, *de variis collegiis agitur, quæ ad nos nihil pertinent*: Æquè parum ad te pertinebant alia capita totius libri, cur ergo intacta non reliquiſti?

In vndecimo capite docet Ribadeneira; quale fuerit decretum quod Sorbona ſeu facultas Theologica Pariſienſis nondum cognita ſocietate contra noſtros edidit: quod decretum Miſenus maximi facit, nihil alioqui Sorbonæ, Sorbonicisq́ꝫ Doctoribus tribuere ſolitus, exemplo videlicet Lutheri, Caluini & Bezæ, qui vix vllos Theologos contemptius tractant, & deſpicatius traducunt, quam Pariſienſes. At cum contra Ieſuitas agitur, magni ab illis fiunt, etiã illi, quos alioqui nihili pendũt. Quare Miſenus grandi verborũ apparatu decretum hoc proponit; ſeu potius

tius ſummam decreti; non tamen ex ipſo decreto; quod nunquam vidit, ſed ex Arnaldo, homine non vnius, ſed mille & amplius mendaciorũ conuicto à Franciſco Montano: qui tanto candore Gallos noſtros exagitauit, quanto Miſenus vitam Ignatij. Cur verò, Miſene, vetus illud & primum Sorbonæ decretũ aduerſus nos valere cupis, nulla habita ratione edicti, quod eadem facultas poſtea pro nobis publicauit, meliꝰ perſpecto ſocietatis inſtituto, & experientia cognito, non ita rem ſeſe habere, prout initio maleuoli quidam iactarant.

Montanus cap.3. ſuæ Apologiæ.

Ignorare videris illud: *Non eſt nouũ vt priores leges, ad poſteriores trahãtur*. Etſi enim & *poſteriores leges ad priores pertinent; tamen ſi contrariæ ſint non pertinent*. Et licet Sorbona vetus ſuum decretũ non mutaſſet per poſterius, parum tamen antiquum illud moleſtiæ nobis adferret, quando illo nõ obſtante, noſtri in Galliæ regnum recepti ſunt ab Henrico II. Franciſco II. Carolo IX. Henrico III. Regibus; à Parlamentis, ſeu ſupremis curiis, & ab aliis Gallicani Regni ſtatibus.

L. Non eſt. L. Sed & ff. de legib.

Vide Frãciſc. Montanum in Apolog. cap. 25.

In capite duodecimo exponit Ribadeneira martyrium Petri Correę & Ioannis Soſæ in Braſilia. Tu ais, *in hoc capite nihil memoratu dignum contineri*: quia ſanguinem pro Chriſto fundere, non eſt apud Caluiniſtas memoratu dignũ. Addis; *nõ oẽs Hiſpanos vel Ieſuitas Martyres appellari debere, qui in India vel ob furta, vel ob ſtupra, vel propter alia flagitia trucidãtur*. Omnino Martyris titulũ non meretur; quiſquis propter huiuſcemodi facinꝰ vitã amittit: ſed iſtud tibi probandũ supereſt, Correã & Soſam à Barbaris nõ ob Chriſtianã

Religionem, ſed ob malefacta peremptos eſſe: nimis grandis eſt liuor tuus, qui mortuis detrahere nititur gloriam, quam ſanguine ſibi pepererunt.

Caput decimum tertium agit de Ioanne Nugnes Æthiopiæ Patriarcha creato; & in Indiam miſſo. Ait Ribadeneira, Æthiopes credendi regulam petere à Patriarcha Alexandrino variis Græcorum erroribus infecto. Hic tu, *Neoterici Græci, quidquid errorum habent, id à Romana Eccleſia maxima ex parte ſuxerunt*: Quod tam verè dicis, quam verè quis aſſereret, Lutheranos & Caluinianos errores ſuos magna ex parte à Romana Eccleſia ſuxiſſe: Suſpicor te ne ſcire quidem errores Græcorum. Suxeruntne à Romana Eccleſia errorem de proceſsione Spiritus ſancti ex ſolo patre? Errorem de beatitudine ſanctorum? errorem de purgatorio, errorem de Primatu Pontificis Romani; errorem de vtraque ſpecie quaſi neceſſaria ad ſalutem ex præcepto diuino, vno verbo, alios errores partim ex arrogantia, partim ex inſcitia natos?

In capite decimo quarto commemorat Ribadeneira, tempeſtatem Cæſarauguſtæ in nos concitatam: eam Miſenus appellat *lepidam comœdiam inter idololatras*, videlicet nihil Miſeno eſt lepidum, niſi Ieſuitis ſit moleſtum & luctuoſum, & quo Ieſuitis eſt moleſtius & luctuoſius, eo huic Lepido eſt lepidius. Ait, *fuiſſe tantum ſimulatam perſecutionem*; quod Cæſarauguſtani noſtros expulſos paulo poſt honorificè reuocarint. Abunde etiam hoc loco declaras, quo ſis in nos animo. Simulata eſt tuo iudicio omnis calamitas, quæ Ieſuitis obtingit, niſi

niſi ſit perpetua, quaſi in nos committi nequeat aliquid, cuius poſtea, re maturius deliberata, au-ctores pœniteat; quodque mutata voluntate in melius reſtituatur.

In capite decimo quinto oſtenditur, quo pa-cto noſtris aditus ſit patefactus in Belgas; & qui-bus collegiis Societas ſit aucta. *Notum illud*, in-quit Miſenus: *Mala herba citò creſcit.* Non nego, Miſene, vetus hoc dictũ. Sed probãdum tibi re-ſtat, Societatem eſſe malam herbam: Si malum duntaxat citò creſceret, haberes fortaſsis non leue argumentum, quo ex tam præpropero or-dinis noſtri incremẽto, demonſtrares, cum ma-lis herbis annumerandum eſſe: ſed quia bonum itidem citò creſcere, lætiſque ſucceſsibus pro-uehi poteſt, ſingulari Dei ope & beneuolentia, ideo nullius momenti eſt tua hęc argumentatio; *Citò creuit, ergo eſt mala herba*; ſicut nec illa admo-dum magni roboris eſt: *Citò creuit*, ergo eſt bona herba, ſed inſpiciẽdus eſt itidem modus & tem-pus, quo quid creuit, & finis ad quem creuit, & ex his omnibus ſimul iunctis ſententia de bo-nitate vel malitia rei ferenda eſt. Nam ſi quid ci-tò creſcat, vel quia vi, & armis, & ſanguine pro-mouetur, & quaſi irrigatur, vel quia eiuſmodi eſt; quod vt amicum & gratum ad carnẽ & ſan-guinem inuitat; & quæ ſtricta ſunt & arcta laxat; vel quia vtramque ob cauſſam citò multiplica-tur; id abſq; omni dubitatione malum eſt & re-pudiandum: Si quid autem citò creſcat, quod carni & ſanguini ſit aduerſum; quodque omnes diſciplinæ & honeſtatis leges ſanctiſsimè cuſto-diat; id non niſi optimum cenſeri debet, quippe

quod non niſi peculiari Numinis fauore, tam celeri auctu grandeſcat.

Priore modo creſcit, Miſene, hæreſis, quam partim arma propagant (teſtis Lutherana & Caluiniana ſecta, vtraque nata ex cruore, & cruore amplificata) partim propenſio hominum ad vitiorum illecebras, quas hæreſis plena manu propinat, & ſi arma deſint, hæc ſola cauſſa ad ſubitam propagationem ſufficit, cùm ſemper innumera turba reperiatur, quę à ſeueritate virtutis abhorreat, & ad laxam, ſolutamque vitam, quam hæreſis offert & adfert; cœco impetu ruat.

Poſteriore modo citò creuit noſtra Societas, vt & alij ordines, quod libro primo dictum. Bona ergo herba eſt; non mala, niſi fortè tibi, cui omne bonum malum. Certè Ignatius noſter in ſuo ordine diffundendo non tenuit modum; quem tenuit Caluinus aut Lutherus: *Non enim vt Tyrannus* (liceat vſurpare verba Origenis) *ſeduxit ſecum alios à legum obedientia* (quod fecit Lutherus & Caluinus) *nec vt latro* (Caluinus & Lutherus) *manum aliquam ſuorum armauit contra homines, nec vt opulentus allexit obuiis largitionibus, nec impoſtorum* (Caluini & Lutheri) *more attraxit: Sed vt Doctor diuinæ religionis & ſcientiæ, omniſque moralis diſciplinæ, quæ iuxta eam viuentes Deo cōciliare valeat.* Quare religio ab illo inſtituta non niſi bona eſſe poteſt, & non niſi vt bona citò ſuccreuit.

Lib. I. ca. 1.

Orig. li. 1. cōt. Celſ.

Hæreſis veſtra citò creuit, vt olim Romæ Bacchanalia; quorum tu hic mentionē facis, admonitus

nitus,opinor, ab ipſo tẽpore, quo hæc tua ſcholia conſcripſiſti. Certè cùm ſectam veſtram propius intueor, vel germen, vel genimen eam veterum Orgiorum eſſe arbitror: quia cum ventris voluptatibus coniunctum habet ampliorem furorem; quam vel furioſiſsima Mænas toto pectore capiat. Creuit hæreſis veſtra, vt olim ſecta Epicurea: *Epicurea diſciplina,* inquit Lactãtius, *multò celebrior ſemper fuit, quàm cæterorum: non quia veri aliquid adferat; ſed quia multos populare nomen voluptatis inuitat. Nemo enim non in vitia pronus:* Idem prorſus de omnibus ſectis hæreticis, præſertim de veſtra; de nullo autem Catholico ordine aſſeuerari poteſt. Vt enim hæreſis voluptatem alumnis ſuis tãquam mulſum proponit, ita quiuis Ordo religioſus vitæ aſperitatem, ſuique perpetuam abnegationem ſectandam eſſe perpetuò docet. Quare hæreſis ſeu citò ſeu lentè creſcat, ſemper mala herba eſt; viciſsimque religioſa congregatio bona herba eſt, ſeu citò ſeu tardè amplificetur. Lactant. li. 3. cap. 17.

CAPVT IV.

Refelluntur calumniæ in tria poſtrema capita.

CApite decimo ſexto exponit Ribadeneira felicem Ignatij ex hac vita ad alteram tranſitũ, cuius Ignatium ignarũ non fuiſſe ait. Hic Miſenus; *Æquum fuerat patrem illum, ſi ſciret, vel præſciret diem obitus, vocare ad ſe ſuos aſſiſtentes, & compellare filios ſuos; ac de rebus ad ſe pertinentibus monere, hortari ad conſtantiam, patientiam.* Melius, credo, ſciuit Ignatius, quid

æquum

æquum, quidue bono Societatis neceſſarium eſſet, ſub finem vitæ ſuæ, quàm tu iuris & æqui planè inſcius. Ex humilitate & Chriſtiana modeſtia id intermiſit; Vir verè humilis, inquit Ribadeneira, qui cùm obitum ſuum præſciret, neque Vicarium generalem creare, neque filios accerſere, neque monere, neque hortari voluit, neque *benedicere*: vt illi ſpes omnes ſuas in Deo conſtitutas haberent, ab illo penderent, ipſum nihil fuiſſe, nihil eſſe arbitrarentur.

Caput ſeptimum complectitur iudicia & teſtimonia grauiſsimorum virorum de Ignatio. Ex his primus eſt Iacobus Laynes, vir ſui temporis longè doctiſsimus & celeberrimus, qui vbi mortuum Ignatium audiuit, ſublatis illico manibus, oculos in cœlum conuertit, & ſe Ignatio ardentiſsimè commendauit: *O ſuperſtitioſum hominem*, exclamat Miſenus; *& anthropolatram, qui præterito Deo viuente, mortuo homini ſe commendat*. Idem hoc tuum ſcholium quadrat ad vitam S. Pauli primi Eremitæ conſcriptam à ſancto Hieronymo; vbi Hieronymus de S. Antonio, cùm animam B. Pauli ad cœlos aſcendentem cerneret: *Cumq; iam dies altera illuxiſſet; videt inter Angelorum choros, inter Prophetarum & Apoſtolorum populos niueo candore Paulum fulgentem in ſublime conſcendere: Et ſtatim in faciem ſuam procidens ſabulum capiti ſuperiaciebat, ploranſque & eiulans aiebat: Cur me Paule dimittis? cur inſalutatus abis? tam tardè notus, tam citò recedis*. O ſuperſtitioſum hominem & anthropolatram, qui præterito Deo viuente cum mortuo homine prouolutus

uolutus in genua; & caput arena conſperſus fabulatur.

O ſuperſtitioſum & anthropolatram ipſum Hieronymum, qui ſe mortuæ fœminæ cõmendat; *Vale*, inquiens, *ô Paula & cultoris tui vltimam ſenectutem orationibus iuua*. O ſuperſtitiosũ Theodoretum; qui ferè ſemper, quoties Anachoretæ alicuius res geſtas abſoluit; precibus eius, cuius vitam litteris mandarat, ſeſe ſuppliciter commendat, ratus Deum noſtrum eſſe Deum *viuorum*, non *mortuorum*, cùm ſi Caluinianum iſtum Sadducęum audimus, Deus ſit *mortuorũ*, non *viuorum*. Solus pius & religioſus Miſenus, qui vt ab omni ſuperſtitione quàm lõgiſsimè abſiſtat, ſatis planè inſinuat, quid de animarum immortalitate ſentiat.

S. Hier. in epitaph. S. Paulæ. Theodo. in hiſtor. religioſa.

Vide, inquis, *euentum huius commendationis, ſtatim meliuſcule habuit Iacobus; & redditus eſt ſanitati, quam Ignatius illi à Deo impetraſſe creditus eſt, à Ieſuitis ſcilicet, non à me*. Multum videlicet moramur, quid à te impetratum credatur, quaſi nihil à Deo vllius interceſsione impetrari poſsit, niſi id tu digneris credere. Nihil certè à Deo impetraretur; quia, niſi planè fallor, vel nihil omnino credis, vel credis, quantum fert corde voluntas. Vt ſancti oratione ſua apud Deum ægris ſanitatem obtineant, adeò inuſitatum non eſt, vt penitus peregrinum eſſe oporteat in antiquitate Eccleſiaſtica, qui id in dubium vocet, aut impium, qui neget. Recenſui tibi ex S. Ambroſio alibi exemplum de Conſtantia Conſtantini Magni filia, ope B. Agnetis ſanata. De illis, qui auxilio Protomartyris Stephani priſtinas vires recu-

Libr. 1.

recuperarunt; multos tibi ſuppeditabit ſanctus Auguſtinus, & Euodius, qui miracula ad memoriam S. Stephani edita duobus voluminibus comprehendit. Sed ad alia.

S. Auguſt. lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8.

Claudius Iaius acerbiſsimo dolore ſtomachi correptus, Deum rogauit, vt per merita ſerui ſui Ignatij ipsũ moleſtia illa liberaret, & ſimul atque preces fudit, liberatus eſt. Iſta Ribadeneira. Quid ſcholiaſtes, nõ præter ſolitum furioſus? *O hypocritæ, indigni merito Chriſti. Eſtne hæc fides veſtra, Deum orare per merita hominum:* Omnino per merita hominum, ſed Sanctorum. Fides hęc noſtra & eſt, & erit, Deo adiuuante; quia veterum & omnium Orthodoxorum fuit. Si Moyſes homo Dei Deum ad miſericordiã flectere volens, trium ſanctiſsimorũ Patriarcharum Abraham, Iſaac & Iacob merita ei proponere conſueuit: *Recordare*, inquiens, *ſeruorum tuorum Abraham, Iſaac & Iacob, ne aſpicias duritiam populi huius & impietatem atque peccatum*; Cur nos eundem per merita aliorum ſanctitate præſtantium hominum non obſecraremus? Fortè tuo itidem iudicio Moyſes hypocrita fuit; & indignus merito Chriſti. Vtinam, Miſene, tam dignus eſſes; indigentior certè eius es, etſi non dignior.

Exod. 32. Deut. 9.

Cùm Nicolaus Bobadilla ardentiſsima febri æſtuaret, Ignatio iam mortuo ſe commendans ſtatim morbo leuatus eſt. Videamus Miſeni refutationẽ. *Ergo parentatis*, inquit, *parẽti veſtro eiuſmodi mendaciis?* Hãc refutationem expoſuiſſe eſt ſuperaſſe. Quid enim virium aut artis eſt in illa? Quaſi verò nullus vnquam mortalium, inuocato alicuius Sancti auxilio, morbo aliiſue periculis liberatus ſit. Quid Sanctulo viro ſanctiſsimo euene-

euenerit, cùm nomen ſancti Ioannis inclamaſſet, opemque imploraſſet, docebit te S. Gregorius, ſi diſcere velis. S.Greg. li. 3. Dial. cap. 37.

Franciſcus Borgia vim verborum Ignatij admiratus dicere ſolebat: Loquebatur tanquã poteſtatem habens. *O Idololatra,* vociferatur Miſenus, *audeſne tu Ignatio tribuere, quod Scriptura ſoli Filio Dei tribuit?* Is loqui dicitur tanquam poteſtatem habens, cuius ſermo & prædicatio non *in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis* conſiſtit, 1. Cor. 2. ſed in *oſtenſione ſpiritus & virtutis:* Si hoc ita proprium Chriſti eſt, vt nulli alteri tribui queat ſine idololatriæ ſcelere, quo iure id ſibi tribuit Apoſtolus; qui & ipſe vtique loquebatur *tanquam poteſtatem habens;* quia ſermo eius non erat in *ſapientia hominum;* ſed in *virtute Dei.* Noueris ergo duplicis generis dona in Chriſto fuiſſe: quædam Chriſti omnino propria, in quorum cõmunionem nemo adſciſcendus erat; quædã cum Chriſti ſeruis communicanda, ex quorum numero gratia & vis & efficacitas dicendi. Priora nulli, excepto Chriſto, tribui poſſunt; poſteriora poſſunt; quia communia, vel ſi mauis, communicata: & ita quidem tribui poſſunt; vt quis eadem quoque ſacræ Scripturæ verba vſurpet, eo ſenſu, quem *accommodatitium* plerique vocant, cuius creberrimus apud ſanctos Patres eſt vſus.

Subdis: *Heus tu Petre, cum Italia tot doctis viris abundet, vt facile reliquas Europæ nationes ornamento illo ſuperet, quî ſit, vt ne vnus quidem repertus ſit, qui veſtrum Ordinem cõmendarit.* Magna cõfidentia affirmas, quod te neſcire nemo non videt,

videt,quiſquis aliquid videt. Euoluiſtine omnia Italorum monumenta? Paulus III. Iulius III. Marcellus II. in quē hoc capite furioſiſsimè incurris, Itali fuerunt; nonne Societatem cōmendarunt tot Pontificiis diplomatis & priuilegiis conceſsis? Sed hos tu inter viros doctos non numeras: quia Pontifices. Alios ergo videamus. Cardinalis Baronius, quoties in ſuis operibus commendat, cùm vniuerſim totam Societatem, tum nominatim certos ex Societate homines? Sed huius teſtimonium fortè non admittis; quia Cardinalis eſt. At hoc iam non agitur, ſed hoc, vtrū aliquis ex Italis, vir doctus, ordinē noſtrum commendarit. Baronius certè non modò Italus & doctus eſt; ſed & longè doctiſsimus. Ioannes Iolittus totam Ignatij vitam in ſermonem Italicum tranſtulit. An hoc ſine commendatione? Onuphrius Panuinus Italus eſt, & vir doctus, nonne Societatem commendat in hiſtoria Pontificum? Petrus Matthæus Italus eſt, niſi fallor, & vir doctus, qui, quantis laudibus Societatem extollat, intelliges, ſi ſcholia eius legas in Pauli III. Bullam, qua Ordinem noſtrum inſtituit. Quod ſi Gallus ſit, eo grauius erit eius apud te teſtimonium. Thomas Bozius & Italus eſt, & vir doctus, qui in ſuo opere de ſignis Eccleſię, Societatis noſtræ, non ſine laude crebrò meminit. Quid multa? Plurima Ordinis noſtri encomia à doctis Italis profecta proferre liceret, ſi mihi propoſitum eſſet elogia Societatis colligere, non mendacia Miſeni refellere: qui nunc maledicentiam ſuam ad Xauerium transfert, qui venerabatur Ignatium quaſi ſanctum, aliiſque dicere conſueuerat: **Pater Ignatius magnus omnino ſanctus eſt.**

Graue

Graue teſtimonium, inquit Miſenus, *hominis ſuperſtitioſi καὶ κολακευτικοῦ.* Adulatio tantum à Xauerij animo abfuit, quantum Xauerius corpore aberat ab Ignatio, cùm Ignatio has laudes tribueret. Qua ſpe, oro, homo in Iaponia, hoc eſt, in alio orbe degens; adularetur Ignatio Romæ viuenti? Omnis adulator commodum aliquod aſſentationibus ſuis quærit & expetit: quod te nõ fugit; quippe qui Plantinos Artotrogos, & Peniculos, & Ergaſilos intus & in cute noueris.

Idem Xauerius epiſtolas in genua procumbens præ reuerentia ad Ignatium ſcribebat. *Hoc legens*, inquit Miſenus, *vel Craſſus ἀγέλαστος appellatus, ſaltem dentes reſtringeret, ſi non planè arrideret.* Credo, ſi non modò Craſſus, ſed & Caluinianus eſſet. At ſi quis neque Craſſus ſit, neque Caluinianus, is nec dentes reſtringet, nec planè arridebit: ſed in Xauerio plurimas, pulcherrimasque virtutes admirabitur, humilitatem inprimis, qua tantus vir claruit; obſeruantiam & pietatem ſingularem erga Ignatium vt patrem; & reuerentiam erga eundem, vt ſanctum, vt alias ex hoc Xauerij facto eluceſcentes prætercam. Porrò *ſputum Dionyſij*, quod hic egeris & ingeris; quodque ab adulatoribus eius facie exceptum ſcribis, tibi tanquam Plautino alicui Saturioni aut Gelaſimo relinquimus excipiẽdum, aut ſi mauis, lingendum: Volumus enim tibi id eſſe adiaphorum.

Audi, inquit Miſenus, *quid ſequatur.* Audiamus ergo, quãdo tam ſollicitè ad audiendũ nos inuitas. Xauerius cõtra omnium tempeſtatum vim & periculorum incurſus, nomine ſe atq; inter-

ceſsione Ignatij muniebat, appendebatq́ collo, quaſi ſcutum firmiſsimũ Ignatij nomen manu ipſius Ignatij ſcriptum, & ſuæ profeſsionis vota. Quid Miſenus? *Vide*, ait, *ſuperſtitionem extremam*, Et; *Pontificij multas anus vt magas comburunt, dignior vel tribus rogis hic Franciſcus.* Quid tu hic rogo dignum blaſphemas? An quia precibus & interceſsione Ignatij adhuc viuentis ſeſe ex cunctis periculis ſaluum & incolumẽ euaſurum ſperabat? At, vide Miſene, ne Apoſtolum ipſum rogo

Ad Philemon. adiudices; qui ſperabat ſe per orationes & interceſsiones fidelium ex carcere, in quo Romæ detinebatur, liberatum iri. *Spero*, inquit, *per orationes veſtras me donari vobis.* Idem ſperabat ſe inſidias Iudæorum euitaturum per preces Sanctorum: qua de cauſſa grauiſsimis verbis eas ab illis

Rom. 15. efflagitat. *Obſecro vos fratres*, inquit, *per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & per charitatem S. Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum, vt liberer ab infidelibus, qui ſunt in Iudæa.*

An Xauerium rogo dignum vociferaris, quia Ignatij nomen ex collo ſuſpendit? Quid criminis in hoc facto? *Magi*, inquies, *ligaturas, & neſcio quæ amuleta ex collo ſuſpendere ſolent.* At magi malè id faciunt, tum quia malo fine; tum quia malo modo, etiamſi bona alioqui ſint, quæ ex collo ſuſpenſa ferunt: Xauerius autem ex collo ferebat non Apollonij Tyanei nomen, ſed Ignatij, nec eo fine; vt lunam *de cœlo ad cœnum* deuocaret: Sed vt Ignatij meritis à Deo ex maris terrarumque diſcrimi-

nibus

nibus, quę plurima ei ſubeunda erat, eriperetur. Nec illicitum eſt ad eum finem Sancti alicuius nomen circumferre, ſicut illicitum non eſt ad eum finem precibus vel viuentiũ adhuc, vel iam cum Domino regnantium vti, vel reliquiis cœlitum ſeſe munire. Quod ſi omnes illos inter veneficos numeres, qui ex collo ferũt vel Ieſu nomen, vel alicuius Sancti, vel reliquias, vel crucifixi imaginem, vel partem Euangeliorum, vel aliud quid Chriſtianis vſitatum, & communi fidelium vſu iam olim receptum, tum certè innumeri & ſanctiſsimi viri magi erunt, tuoq; iudicio in cineres vertẽdi. Sed ego citius mihi perſuaſero, te impoſtorem ex contumeliis conſutum eſſe, quàm ſanctos illos homines veneficos. At ſatis de hoc argumento; quod alibi fuſius à nobis tractatum.

Lib. 2. de cruce, c. 16. & in Paralip. ad illud cap.

Fortaſsis tu quiduis aliud, vt ex collo feratur, patieris, dummodo non ſit nomen Ignatij. Verum ſi ſincerus vir & candidus eſſes; debebas ſaltem Xauerio & Ignatio tantũ concedere; quãtum veſtri ordinis homines cõcedunt ſuis. Quis reprehendit illos, vt veneficos vel veneficas, qui ante paucos annos Auguſtani cuiuſdam tumultuoſi Prędicantis imaginem ceruicibus aptã circũferebãt? Quis apud vos nõ interpretaretur potius pietatẽ & obſeruantiã, quã veneficiũ; ſi quis Caluini, aut Bezæ, aut alterius ex larario Bezæ Herois nomina aut imagines Caluinianæ deuotionis ergo circumgeſtaret? quod & ſępius factũ; nam Caluinus Geneuæ cũ Chriſti Sanctorumque imagines omnibus ex locis ſuſtuliſſet, ſuam poſtea permiſit è plurimorum collis ſuſpenſam

Catholicos longè plus amant, quàm vllos aut Lutheranos aut Caluinianos, quorum fraudes, periuria & impietatem in Deum, ipſi quantũuis licet barbari, vehementer deteſtantur.

Alterum eſt, quod Marcellus legatus Pontificis ad Concilium Tridentinum, Iacobum Nachiantem (Naclantum, opinor, ſcribere volebas) Clodiæ Foſſæ Epiſcopum, *ex Concilio Tridentino expulerit; quod dixiſſet, ſe non poſſe probare decretũ, in quo ſcriptum erat, Traditiones pari pietatis affectu ſuſcipi atque aſſeruari debere; quo ſcriptum Euangelium.* Meritò expulit, ſi expulit; & ſi hoc, quod tu ex Hæreticis auctoribus commemoras; non natum eſt, vt alia pleraque, in eorundem malè ſano cerebro. Quis enim ille vnicus; qui ſe integro Concilio; hoc eſt, tot doctiſsimorum & ſanctiſsimorum Patrum definitioni opponeret? Cõcil. Trident. Seſs. 4.

Tertium crimen eſt, quod Dominicum Gulielmum abire iuſſerit ex Concilio *ea de cauſſa, quod Concilium Conſtantienſe ſupra Papam fuiſſe pro concione dixiſſet, idemque priuatim etiam defendere contenderet.* Neque huic iniuriam fecit, ſi eum amandauit. Quid enim opus erat illis ad populum phaleris, eo præſertim tempore?

Quartum & quidem grauiſsimum crimen eſt, quod locũ in Concilio nõ conceſſerit Paulo Vergerio Epiſcopo Iuſtinopolitano, ideo, quod negaſſet *legendas* ſanctorum Georgij & Chriſtophori eſſe veras. Non hæc ſola Marcello Vergerij exterminandi cauſſa fuit, ſi fuit: Iam tum præſtantiſsimus Cardinalis animaduertebat, quorſum Vergerij conatus ſpectarent; & quid veneni ſub pectore cõcluſum parturiret, quod

poſtea impi' & ambitioſus apoſtata peperit. Nõ agebatur de *legendis* illis, mi homo, ſed de ſacra Scriptura;de traditionibus,deq; aliis fidei noſtrę queſtionibus & capitibus, in quibus iam tũ Vergerius non exiguũ eius,quod paulò pòſt in apertũ protulit,monſtri,argumenta dedit:ob hæc ab aditu Cõcilij credendũ eſt excluſum fuiſſe Vergeriũ; non ob illas hiſtoricas de vita Sanctorum controuerſias; ſi tamen excluſus fuit. tam enim fides tua & auctorũ,qui hæc talia referre ſolent, lubrica & incerta eſt;vt meritò de omnibus quæ ſcribunt,dubitare;plurima tanquam falſa negare,paucisſima,vt vera credere poſsimus.

Iure aũt quęrat quis,quid tibi volueris harum rerum cõmemoratione de Marcello Ceruino, poſtea Pontifice Maximo? An mirandum nõ eſſe,ſi Ignatium ſuſpexit,eumq; ex omnib. hominibus maximi fecit?Atqui non video,quomodo hoc illis tuis ſeu mendaciis, ſeu hiſtoriolis conficias?Quid enim in illis criminis, quid impietatis;quid optimo & doctiſsimo viro;qualis Marcellus,nõ conſentaneũ,quid probatiſsimis moribus alienũ?*Similis*,inquis,*ſimili gaudet*. Omnino,Marcellus optimus,Ignatio optimo; Chriſtianæ religionis propagandę ardore flagrans,Ignatio,qui pari pietatis ſtudio incenſus erat: Religioſiſsimus, religioſiſsimo. nec plura de Marcello, quem ſi fata terris Pontificem dediſſent, non tantùm oſtendiſſent, fortè tam longè lateq; Hæreſis veſtra nunquam ſerpſiſſet.

Sequitur ampliſsimum de Ignatio Ludouici Gonzali teſtimonium ad Ioannem III. Luſitanię Regem perſcriptum,quod legat,qui volet,apud Ribadeneiram. *Ad hunc modum*, inquit Miſenus,

ſenus, *Hiſpani Hiſpanos commendant.* Verius diceres: Luſitani Hiſpanos. Sed quid tum? An ideo commendatio falſa? An non Germani, Germanos; Græci, Græcos, Itali, Italos commendant. Si iudicio tuo nulla commendatio vera eſt, niſi quàm diuerſæ nationis homo alteri tribuit, plurima profectò tam Latinorum, quàm Græcorum encomia expungẽda & obliteranda erunt: quippe à Latinis data Latinis, & à Græcis, Græcis. Multi ex Gallis Caluinum & Bezam laudant. Num ea laus tibi diſplicet?

Nec Archiepiſcopi Toletani, nec Proregis Siciliæ præconia in Ignatium collata ferre potes; quia vterq; Hiſpanus fuit. Quid tandem tecum incipiemus Miſene? Quis Ignatij laudes decantare debet, qui tibi ſtomachum non moueat? Viſne Germanum, vis Polonum, vis Indum; Gallum, vel alterius nationis ciuem? At quiſquis ille ſit, nunquam æquis auribus Ignatij laudem accipies. Auſim dicere, nec Caluiniſtam laudatorem Ignatij ferres. Inuidia tumes & liues.

Prædictis adiungit Ribadeneira Ioann. Auilã excellenti virtute, prudentia & doctrina virum, qui præter cetera, ſe *puſillum*; Ignatium *Gigantem* nominare ſolebat, ob animi viriumq; in reb. arduis perficiendis magnitudinẽ. Miſenus hic Gigantis vocabulũ cupidè arripit: quiq; olim Gigãtes fuerint, & quã ſceleſti, & in Deos impij, verbosè deſcribit; quaſi, ſi lectio veterum nos non docuiſſet veterum naturam Gigantum; id non doceret nos hodie experientia, quæ tot Caluinianos & Lutheranos Gigantes noſtris oculis in ſingulos dies obiicit. Cum vocabulũ aliquod

per Metaphoram alicui tribuitur, Miſene, nec poſſumus, nec debemus totũ illud, quod ſignificat, ad rem, cui per translationẽ tribuitur, tranſferre; ſed tantũ id, cuius reſpectu & cõſideratione Metaphora illa inſtituta eſt; alioquin ſi oẽs Gigantum proprietates, vel etiam vitia referre vis ad Ignatium, eò quod ab Auila *Gigas* ſit nominatus; poteris etiam eaſdẽ proprietates & vitia eadem transferri ad Chriſtum, qui & ipſe Gigas appellat⁹ eſt, nõ ab Auila, ſed à Spiritu ſancto, ore Dauidis his verbis: *Exultauit vt Gigas ad currendam viam*; vt proinde ex hoc etiam loco ſcholium per metaphoram ad Dauidicum illum Pſalmum transferre queas: vt tua opera & induſtria tandem accuratius intelligamus, qua de cauſſa Gigantis nomen Seruatori noſtro Propheta dederit.

Pſalm. 18.

In capite decimo octauo docet nos Ribadeneira; qua Ignatius corporis ſtatura, & qua conſtitutione fuerit, more ſcriptorum tam profanorum, quàm Eccleſiaſticorum: qui plerunque adiungere ſolent, qualis ille fuerit, quod ad externam quoq; corporis conſtitutionem attinet; cuius res geſtas litteris conſignatas ad poſteritatem tranſmittere ingreſsi ſunt. In hoc capite nihil magis Miſeno placet, quàm quod Ribadeneira ait, Ignatium ex altero crure claudicaſſe, ſed *honeſtè*. Omnino honeſtè, ô Caluiniſta, tum quia parum; tum quia ex honeſta cauſſa. Ex vulnere enim, dum Regi ſuo fidelem operam nauaret, accepto, cùm adhuc militaret. Fortaſſe non omnes Caluiniani Miniſtri, qui claudicant, tam honeſtè claudicant.

Quod

Quod autem ieiuniorum pœnitentiæq́; magnitudine corpus afflixit; *in eo*, inquis, *Apoſtolico præcepto non paruit Sanctus ille vir: Iubet enim illud honorem habere corpori:* Si honorare corpus eſt corpus ſaginare; fateor Caluinianos Phyſcones debitum honorem non denegare corpori, cuius honos totus in eo poſitus eſt; veſtro iudicio; vt *pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.* Si ieiuniis & pœnitentiæ operibus nefas eſt corpus atterere, viresq́; extenuare; quippe monito Apoſtolico aduerſum, cur ipſe Apoſtolus *corpus ſuum caſtigauit, & in ſeruitutem redegit*; cur toties monet, vt *exhibeamus noſmet ipſos ſicut miniſtros Dei, in vigiliis, ieiuniis, & plagis*, aliisq́; id genus moleſtiis? Periculum eſt, Miſene, dum corpora veſtra nimis honorare contenditis, ne & corpora ipſa, & præterea Deum inhonoretis, vel dehoneſtetis; Veniet, veniet tempus; cum corpus ſe minus à vobis honoratum fuiſſe exoptabit, ſed fruſtra: Quaſi verò corporis honos ſit ſagina; & vt Tertullianus vocat, *multiuorantia; ſaginentur pugiles & Pyctæ Olympici; illis ambitio corporis competit, quibus & vires neceſſariæ. Sed noſtra alia robora, aliæq́; vires; quibus non eſt colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus mundi poteſtates, aduerſus ſpiritualia malitiæ; aduerſus hæc non carne & ſanguine, ſed fide & ſpiritu robuſto oportet aſsiſtere, &c.* Tertull. de ieiuniis.

FINIS LIBRI QVARTI.

APOLOGIAE PRO VITA IGNATII LOIOLÆ

LIBER QVINTVS.

CAPVT PRIMVM.

Diluuntur cauillationes Miſeni in caput primum libri quinti.

Apolo. ad Conſtantium.

CVM S. Athanaſius ab aduerſariis ſuis Arianis infinitis propemodum calumniis exagitatus eſſet; hæc tandem verba protulit: *Miror eos calumniis non delaſſari: Sed quia defatigari non poſſunt, æquum eſt, vt nec ego defatiger, quanto enim plures mei exſtiterint purgationes, tanto tetriores illi apparebunt.* Quod ſanctiſsimo huic Antiſtiti olim vſu venit, idem & ego nunc experior: Vehementer enim miror, Miſenum, tot tantiſque mendaciis & criminationibus huc vſq; in Ignatium noſtrum effuſis, necdum laſſatum eſſe: Sed quia ad conuicia ſemper recens & integer accedit: par eſt, vt nos ſimilem alacritatem ad apologiam Ignatij afferamus, vt quo plures vitæ

eius defenſiones exſtiterint, eo magis elucefcat, quàm egregius calumniator ſit iſte Caluinianus Miſenus.

Quamquam quis vel mediocriter bonus eſt, qui craſsiſsimis Miſeni impoſturis & Sycophantiis fidem adhibeat? Verè enim & præclarè S. Athanaſius ſcribit, calumnias non inuenire *auditores & approbatores, niſi improbos & ſceleratos; Inſidiæ* Doeg, inquit, *contra ſacerdotes plurimùm valuere, ſed auditor ibi Saul iniuſtus fuit. Ieſabelis quoque calumniæ noxam religioſiſſimo Nabuthæ intulerunt: Verum & ibi Achab ille malus & prauaricator aurem præbuit. Contrà, ſanctiſſimus ille Dauid iſtiuſmodi homines ad ſe nequaquam admittit: ſed vt rabioſos canes aduerſatur, ita dicens: Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar*: Si clanculũ detrahentẽ hoſtis loco habebat, quo loco habuiſſe cenſendus eſt illum; qui publicè id fecit; multoq́ adhuc magis deteſtatus fuiſſet illũ, qui ne parum accuratus in calumniando videretur, calumnias ſuas litteris mandaſſet.

1. Reg. 22.

3. Reg. 21.

Pſal. 100.

Sed nunc Miſenum audiamus. *Quintus liber conſcriptus eſt de virtutibus Ignatij, quarum aliæ à à Chriſtianis omnibus requiruntur, non tantum à Ieſuitis, aliæ & quidem illuſtrius etiam, in iis enituere, qui Chriſtiani nunquam fuerunt; quam vnquam in Ignatio; vt non videam quam ob cauſſam pueriliter hæc concinnata ſint.* Aliud eſt Miſene, *pertinere*, aliud *habere*: Omnes virtutes Chriſtianæ ad quemuis Chriſtianum pertinent. Sed num quiuis, qui Chriſtiano nomine cenſetur; omnes virtutes Chriſtianas habet?

Omnes

Omnes virtutes ad te pertinent: Sed num vel vnam habeas, admodum certè, ne quid te cœlem, dubito. Habere, laudis eſt: pertinere, neceſsitatis. Ergo Ignatium commendat Auctor noſter, non quod variæ virtutes ad eum pertinuerint; ſed quod variis virtutibus exornatus fuerit, & quidem excellenter. Laude & præconio dignum eſt, ſtudio & labore indefeſſo adquirere, quod ad quemlibet pertinet; & hoc in quouis prædicari poteſt: hoc ipſo, qūod multi ſunt, qui ea quæ ad ſe pertinent, negligunt: eiq; comparando, nihil curæ impendunt, ex quorū numero minimè Ignatius.

Quod autem ais, *quaſdam virtutes clarius enituiſſe in Ethnicis; quam in Ignatio*, vellem nominaſſes illas virtutes, quarum ſplendor ex infidelium cordibus emicans, adeò tuos oculos præſtinguit. Fortè intelligis ardens illud orandi, meditandi, reſq; cœleſtes contemplandi ſtudium. Fortè mortificationem & ſui abnegationem; fortè charitatem Dei & proximi. Forte Chriſtianam illam humilitatem & obedientiam religioſam. Aut ſi has, quæ cæterarum fundamenta ſunt; non intelligis; explica, oro, quaſnam intelligas. Nam Chriſtianas virtutes illuſtrius enituiſſe in animo Ethnici; quàm in pectore Ignatij Chriſtiani, id verò admirabilius eſt, quàm vt extra paradoxa Stoica collocetur; cum Chriſtiana virtus cenſenda non ſit; niſi quam gratia Chriſti format & expolit: imò D. Auguſtinus; ne veras quidem virtutes nominat; quæ diuinæ charitatis ſunt expertes; *Si ad conſequendum veram beatitudinem*, inquit, *quam*

S.Aug. lib. 4. contra Iulian, c. 3.

nobis

nobis immortalem fides, quæ in Chriſto eſt, vera promittit, nihil proſunt homini virtutes, nullo modo veræ poſſunt eſſe virtutes.

Accedit, quod hic non quæritur, in quonam illuſtrius quædam virtutes enituerint; num in Ignatio, an in Ethnicis; nulla enim inter Ignatium, & à fide Chriſtiana alienos contentio inſtituitur; ſed ſimpliciter exponitur: quarumnam virtutum fulgor in Ignatio replenduerit, quem tu non imminuis, cum in aliis itidem, & quidem ampliorem repertum tradis: ſicut ſplẽdorem Lunæ non imminuit ille, qui eundem, & quidem multo nitidiorem, in ſole inueniri ait. Sed vt in pauca rem conferam; teq̃ue diu ſuſpenſum non teneam, noueris Miſene, minimam quamq; virtutem in Ignatio, vt & in quocunque alio Chriſtiano, gratia Dei prædito, maiorem eſſe & illuſtriorem, quam maximam in quouis Ethnico; hoc ipſo, quod in illo cum gratiæ & diuinæ amicitiæ, vt ita dicam, ſole coniuncta eſt; in hoc autem ornamento illo caret.

At quod non vides, quam ob cauſſam hæc pueriliter concinnata ſint, id non mirum, quia pueriliter concinnata non ſunt, idcirco neque pueriliter concinnata vides. Quod non eſt, non videtur; aut ſi videtur, falſo videtur; & non ſine mentis aut oculorum hallucinatione: Nulla omnino cauſſa eſt, ob quam pueriliter concinnata videri poſsint. Tandem hic nihil videndo, aliquid vidiſti.

De virtutibus, inquis, *Ethicis, multo pulchrius Plato, Ariſtoteles, Plutarchus; quam omnes Ieſuitæ*

in vnam maſſam conflati vel ſcripſerint, vel ſcripturi ſint. Non agitur hic Miſene, quis pulchrius aliis de virtute ſcripſerit; ſed quis pulchrius aliis ex virtutis præſcripto vixerit. Scripſerint Auctores à te nominati de virtutibus moralibus doctiſsimè & ſcitiſsime: quid tum? At nullus Chriſtianus eſt, ſi non ſolo nomine, ſed & re Chriſtianus ſit, cœleſtisq́ gratiæ opes poſsideat, qui ſecundum virtutem non pulchrius viuat; quam ſapientiſsimi illi viri; maiores dicendi & ſcribendi, quam rectè viuendi & agendi magiſtri.

In primo capite, inquis, *agitur de orationis gratia & familiaritate Ignatij cum Deo*, Rectè dicis. perge, ſed ſine mendaciis. *Repetuntur*, inquis, *propemodum iiſdem verbis, quæ ineptiſsimè in ſuperioribus inculcata fuêre de copia conſolationis diuinæ: de lacrymarum vi; quæ duo mutuo ſe tollunt.* Præſagiebat animus, fore, vt ſtatim ad ingenium redires: Quam verè enim quis affirmet te repetere eadem mendacia & conuicia, impudentiſsimè in ſuperioribus inculcata; tam mendaciter ſcribis, Ribadeneiram, iiſdem verbis repetere, quæ iam alibi tractarit. De lacrymis & lætitia, quomodo ſimul conſiſtere queant, conſule, quæ ſuo loco dicta: vbi demonſtratum, alias lacrymas eſſe gaudij, alias mœroris. Hic tantum ex te quæro, vtrum illæ lacrymæ à dolore, an à lætitia expreſſæ fuerint, cum Ioſeph fratrem ſuum *Beniamin amplexus fleuit*, illo quoque ſimiliter *flente ſuper collum eius, cumque oſculatus eſt omnes fratres ſuos, & plorauit ſuper ſingulos.* Item quando Raguel

Lib. 2. c. 3.

Gen. 45.

Tob. 7.

cum

cum lacrymis oſculatus eſt Tobiam, plorans ſuper collum eius, cumque Anna vxor eius & Sara ipſorum filia, lacrymatæ ſunt ob inſperatum Tobiæ aduentum.

Non omnes habent gratiam illam lachrymarum, inquit S. Athanaſius, *Sed illi duntaxat, qui mentem ſurſum attollunt, qui terreſtrium obliuiſcuntur, qui carnis curam non gerunt, qui ignorant prorſus an ſit mundus, qui mortificauerunt membra ea, quæ ſunt in terra, iſtis, inquam, ſolis data eſt gratia lacrymarum. Cor enim purum habentes, & perſpicaces mentis oculos, ij cum adhuc in terra ſint, pœnas tamen inferorum cernunt, & æterna tormenta, & tenebras extremas, ploratum & ſtridorem dentium: iidem quoque cœleſtia dona vident, quæ donauit Deus ſanctis ſuis & glorias & coronas, & ſtolas candidas, & cellas lucidas, & delicias inenarrabiles, & vitam æternam. Sed quod eſt quod amplius dicam? niſi illud, quod eſt præ omnibus admirabile, eum ſcilicet, qui puram habet mentem, Deum interioribus oculis contemplari. Quomodo igitur non poterit non plorare & lugere, qui iſta videt? Plorat enim & lamentatur, vt vindicetur à diris pœnis, atque iterum plorat & deprecatur, vt dignus fiat illorum cœleſtium bonorum muneribus.* Hæc S. Athanaſius. Ex quibus etiam intelligere potes, cur tu & alij Caluiniſtæ dono lacrymarũ careatis, quia, vt verbo Auguſtiniano vtar, mundicordes non eſtis.

S.Athan. li.de Virg.

Ait

Ait Auctor, Ignatium ob copiam lacrymarum intermittere debuiſſe diuinum officium: idque ſocios à Summo Pontifice impetraſſe: *Hic quæri poßit*, ait Miſenus, *cui ſtultitiæ potiores partes tribuendæ ſint: Ignatióne, qui continuò fleuit; an verò iis, qui pro ipſo interceſſerint; an Pontifici, qui pro ipſo interceßiones probarit.* Me, & quouis alio ſani iudicij iudice, nec potiores, nec non potiores ſtultitiæ partes Ignatio aut ſociis aut Pontifici tribues; ſed ipſe tibi & primas & ſecūdas & tertias ſtultitiæ reſeruabis, aut ſi necdum habes, certè tanquam proprias vendicabis, neque vllum in communionem tam præclari theſauri admittes. nec dubito, quin dubites etiam cum epiſtolam S. Hieronymi de obitu S. Paulæ ad Euſtochium legis, cuinam potiores ſtultitiæ partes tribuendæ ſint; Paulæne; quæ perpetuo fleuit; an S. Hieronymo & aliis eiuſdem Sanctæ familiæ incolis; qui, ne ob tam vberes lacrymarum fontes oculis aliquid detrimenti afferret; monebant, vt à profuſione tot lacrymarum deſiſteret.

Cum præter morē Iacobus Laines ab Ignatio iuſſus eſſet, domeſticis omnibus vnum in locū coactis, regulas quaſdam promulgare, eiuſmodi quiddam eueniſſe ſcribit Ribadeneira. Dum concio fit à Iacobo, ingens exauditur fragor, domus tota concutitur, tectum ſub quo, ea ipſa hora, conſidere in horto primarij patres à cœna conſueuerant (erat enim Auguſtus menſis & calores maximi) repente concidit: quos ſine dubio ruina oppreſsiſſet, niſi præter morem, conſuetudinemq́; in concione illos adeſſe Ignatius

tius voluiſſet. Qui tectum collapſum videns, Deo, quod omnes domeſticos ſeruaſſet, gratias egit, mihique, videtur, inquit, Deus hoc facto ſignificare voluiſſe, iſtiuſmodi regulas ſibi eſſe nõ ingratas. Hic Miſenus: *At ego puto hoc indicatum, futurum, vt regulæ illæ non diu durarent: Sed intra breue ſpatium cõciderent, præſertim in Galliis.* Malus es Tireſias; quippe non oculis, vt ille; ſed mente captus, ſæpius iam inſigne ſpecimen dediſti, quàm præclarus ſis portentorum interpres. videlicet; quidquid tibi gratum acceptumqúe eſſet; ſi eueniret, id euenturum auguraris; ſed quo minus tibi fidem habeamus; impedit experientia quotidiana, quæ non tuam interpretationem; ſed Ignatij ſententiam confirmat. Nec eſt, quod de Gallia triumphes; neſcis quid ſerus veſper adferat. Tota iſta perſecutio *diligentibus Deũ cooperabitur in bonum*; tuæqúe inuidiæ largam aliquando materiam ſubminiſtrabit, in qua ſeſe exerceat & torqueat & torquendo abſumat, vt taceam, ab eo tempore, quo tempeſtas illa in nos coorta eſt, ſocietatem, aliis terrarum in oris, magna acceſsione & hominum & domiciliorum amplificatam eſſe, vt iacturam illam Gallicanam; ſi ſolam amiſſionem collegiorum ſpectemus, à diuina bonitate ſatis compenſatã arbitrari poſſemus; tantum abeſt, vt ex illo caſu ruinam regularum ab Ignatio præſcriptarum ominari cum ratione queas; nam ſine ratione quiduis te poſſe animaduerto.

Porrò in conſtitutionibus ſcribendis Deum conſulebat Ignatius. Addis, *exemplo Dauidis ſcilicet:*

licet: imo ſine tuo ironico *ſcilicet*, exemplo & huius ſanctiſsimi Regis, & Moyſis, & aliorum omnium; quibus arduam rem aggreſſuris perpetuo in more fuit, felices ſucceſſus inceptis à Deo precari. *Modus*, inquis, *additur. Exuebat inprimis ſe omni affectu. Quî potuit, cum homo eſſet?* Calumniaris, Miſene, non præter tuam, ſed præter mentem auctoris noſtri; qui cum ait Ignatium exuiſſe ſe omni affectu; non id intelligit Stoicorum more; quaſi eas actiones; quas vulgò *paſſiones* nominamus, funditus extirparit, quî enim potuit, cum homo eſſet? Sed ita ait Ignatium in ſcribendis regulis & conſtitutionibus omnem affectum exuiſſe, quo pacto Iudex in diiudicandis teſtimoniis & probationibus, & in ſententia ferenda omnem affectum ſeponere dicitur; ita, vt nihil tribuat amori, gratiæ & amicitiæ, nihil odio & inimicitiæ, nihil priuatæ ſuæ propenſioni & inclinationi: Sed totum pondus & momẽtum voluntatis ſuę vertat, & inclinet ad pondus iuris bonique publici, eoq́ vergat & ſequatur. Num & hic quæres; quî poteſt Iudex, cum homo ſit? Atqui poſſe debet; ſi legitimus & ſincerus iudex eſſe velit.

Iudicem ergo imitabatur Ignatius, cum leges, quibus ſocietatem aſtringeret, meditaretur; ita vt non id præſcriberet; quo forſan à priuato affectu ducebatur, vel duci potuiſſet, ſed id, quod, re Domino commẽdata, abſolutè videbatur eſſe ad diuinam gloriam propagandam, proximiq́ ſalutem procurandã conducibilius; licet fortaſsis ad priuatum Ignatij guſtum minus faceret Refert alicubi Ribadeneira Ignatiũ Muſica admodum oblectari ſolitum, ſæpeque teſtatum, ſe, ſi ſui

ſi ſui duntaxat affectus rationem habere voluiſſet, chorum ſeu cantum certis horis perſoluẽdum, in ſocietate inſtituturum fuiſſe; quem tamen Conſtitutionibus ſuis à ſocietate excluſit, exuto illo, quo ipſe in Muſicam ferebatur, affectu. At quod ais; *alios itidem poſſe moderari affectus; & petere auxilium Domini, & gratiam vera videndi*; id non negamus; quin ſi vel tu id facias; vel alius quicunque; valdè laudabimus; nec quiſquam nobis vitio vertet, ſi moderationem perturbationum, & cupiditatum & implorationem diuinæ opis in te commendemus: ac proinde neque Ribadeneiræ crimini dare debebas; ſi ſtudium hoc in Ignatio debitis laudibus extulit; ſed tu hæc & ſimilia ſcribens, reliquos homines præ te putas eſſe *bardos & ſtipites* (agnoſcis, opinor, tua verba) qui nihil cogitent, nihil conſiderent; oculiſque ad tuas calumnias peruidendas careant.

Subiungis: *Vltimo loco quod additur, huius modum velim diſertius explicatum: Quæ cogitaſſet atq; inueniſſet in conſpectu Dei ponebat; vt ipſe confirmaret, quæ in ipſo operatus eſſet. Nam modus ponendi, & confirmandi, quis fuerit, non exprimitur, quod fieri debebat, ne Lector ſuſpenſus dimitteretur.* Facile diuinare poteras pro tua ſagacitate, quis fuerit modus *ponendi in conſpectu* Dei ea, quæ cogitaſſet & inueniſſet; Nimirum ea expendebat, an talia eſſent, quæ Deo probanda viderentur. Item per preces Domino offerebat, & quaſi ſiſtebat Ignatius, ſi quid regularum ſcripto comprehendiſſet, orabatque Deum, vt pro ſua bonitate cõfirmare dignaretur id, quod,

vt ſcriberet, inſpiraſſet, nec aliter petiit à Deo confirmari, quàm vſu & experientia. Et in irritum Ignatij vota nō cecidiſſe; nos melius, quàm Miſenus nouimus; quibus compertum, editas ab Ignatio conſtitutiones annis non eſſe labefactatas, ſed magis atque magis corroboratas.

In ſequentibus, inquis, *ardua quæſtio enucleatur, an omnia ſomnia Monachorum, quæ in lugendis, vel legendis exponūtur, per reuelationem obiecta, an quædam ſuo ſenſu iudicioq́ ſtatuerint?* Quæſtionem hanc nuſquam inuenio apud Ribadeneiram. Itaque neſcio, vnde ea tibi in mentem venerit; forſan ex ſomnio. Verba Ribadeneiræ hæc ſunt. Patrem Iacobum Lainem, qui omnium Sanctorum vitas, ortus omnium ordinum, progreſsionesq́ legerat, ſciſcitatus eſt aliquando Ignatius, quod eius eſſet de regulis illorum Patrum conſtitutionibuſq́ iudicium, qui ductores ipſarum religionum atq́ parentes extiterunt: num ſcilicet, quæ litteris mandaſſent, poſteriſq́ ſuis tradidiſſent, ea omnia per reuelationem accepiſſent: an ex his ſuo ſenſu quædam iudicioq́ ſtatuiſſent, Cui Iacobus, propius fidei eſſe reſpondit, grauiſsima quæque & maxima inſtituti cuiuſq́ quaſi fundamenta à Deo, qui omnium religionum fons eſt, patribus illis tradita fuiſſe diuinitus: reliqua, quæ minora ſunt, & naturam ipſam religionis propriè non attingunt, Deum prudentiæ eorum, qui leges condiderunt, iudicioque reliquiſſe. Hæc auctor noſter. Tu omnes monaſticas conſtitutiones vocas *phantaſias; imaginationes, & ſuperſtitiones*, eiuſdemque ponderis eſſe dicis tam maiores, quàm minores, Semel atque

atque iterũ in his tuis Scholiis nominaſti S. Baſilium *virum ſanctiſſimum & eruditiſſimum:* At iſte vir ſanctiſsimus & eruditiſsimus conſtitutiones monaſticas, & regulas breuius & fuſius explicatas conſcripſit; & Monachis diſcipulis & ſectatoribus ſuis præſcripſit. Num & has pro *phantaſiis & ſuperſtitionibus* habes? Num fieri poteſt, vt vir ſanctiſsimus & eruditiſsimus phantaſias & ſuperſtitiones aliis imitandas proponat? Certè ſuperſtitionem à tali viro, vtpote ſanctiſsimo, excludit ſumma ſanctitas, & phantaſias ſeu nugas, ab eodem, vt ab eruditiſsimo, excludit ſumma eruditio. Forte dices: te conſtitutiones Monaſticas à S. Baſilio traditas non numerare in nugis & ſuperſtitionibus. Primùm, nullam video in Scholiis tuis exceptionem; quæ pronunciaſti, vniuerſim pronunciaſti. Secundo, ſi excipis S. Baſilium, oportet, vt & alios Ordinum fundatores ab hac culpa liberes. Nam in Regulis & Conſtitutionibus S. Baſilij æquè multa continentur, quæ vobis hæreticis diſpliceant, ac in regulis & conſtitutionibus Ignatij, aut aliorum qui Ordines fundarunt.

At quod ait Auctor, Deum Religionum omnium fontem eſſe, id *conſideratione magna egere dicis. Ordines enim noſtros non eſſe à Deo, ſed à Diabolo.* Rurſus reuoco te ad ſanctiſsimum & eruditiſsimum Baſilium; & quæro num ordo ab illo inſtitutus (qui hodie frequens in Græcia, & in aliquot Italiæ & Siciliæ locis) ſit à Diabolo? Eſtne ſanctiſsimus, & eruditiſsimus vir Diabolus? aut ſi quid agat, agitne illud im-

pulſu & inſtinctu Diaboli? Eſtne à Diabolo ordo S. Auguſtini; quem vt Poſsidonius in eius vita refert, ipſe Auguſtinus inſtituit, imò hoc nomine calumniis à Petiliano Donatiſta impetitus eſt. *Deinde perrexit ore maledico*, inquit S. Auguſtinus de Petiliano, *in vituperationem Monaſteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit inſtitutum.* Ordo S. Benedicti, tuo iudicio, à diabolo eſt; ſed non iudicio S. Gregorij, qui Benedictum, vt virum diuinum, eiuſque Ordinem, vt diuinum opus immortalibus ſcriptis celebrauit. Quanto, Miſene, credibilius eſt, hæc tua tam blaſphema mendacia à Diabolo proficiſci, cum, vt verè ait S. Athanaſius, *mendacia patrem Diabolum habeant: iique, qui mentiuntur, alieni ſint ab eo, qui dicit: Ego ſum veritas.* Si religioſi Ordines à Cacodæmone ortum ducerent, vtique capitalis ille hoſtis opus ſuum & figmentum diligeret; neque tot machinis perpetuò expugnatum iret. Nulla res à Diabolo inuenta & excogitata poteſt eſſe nota & ſymbolum Eccleſiæ Catholicæ; at Ordines Monachorum & monaſteria tam virorum quã mulierum; & alios religioſos numerat S. Auguſtinus in notis veræ & orthodoxæ Eccleſię, in eo libro, in quo mores Catholicæ Eccleſiæ deſcribit. Nullo igitur modo poſſunt eſſe à Diabolo; niſi & Eccleſiam Catholicam à Diabolo eſſe affirmare velis; quod de veſtra Synagoga verißimè aſſeritur, quę hac nota caret, & Monachos & monaſteria iam dudum exterminauit, vt & olim Manichæi.

S. Aug. lib. 3. contra Petilian. cap. 40.

S. Greg. li. 2. Dialog.

S. Athan. Apolog. ad Conſtãtium.

S. Aug. lib. 1. de moribus Cath. Eccleſ.

Reue-

Reuelationes & illuſtrationes, quas ingeminant, inquis, *Ieſuitæ mendaciter, ſibi reſeruent.* Atqui eas nobis reſeruare parati ſumus. Quid turbas volentes & lubentes? *Si conſtaret*, inquis, *Ignatium fuiſſe vel Prophetam vel Apoſtolum immediatè à* DEO *vocatum, reuelationes illas & viſiones admitteremus.* Ergo tu nullas viſiones & reuelationes admittis, niſi quæ ſunt ſacris litteris comprehenſæ. Falſæ ſunt ergo omnes illæ reuelationes, quas ſanctis hominibus diuinitus oblatas eſſe grauiſsimi & antiquiſsimi patres teſtantur, vt D. Gregorius Nyſſenus, S. Auguſtinus, S. Ambroſius, S. Gregorius Magnus, S. Hieronymus, Theodoretus, Sulpitius, S. Paulinus, alij innumeri, de quibus illuſtrationibus & apparitionibus iam primo libro copioſè contra tuam imperitiam an impietatem diſſeruimus.

Hic vnicam tantum ex S. Cypriano, Martyrij & doctrinę laude in Eccleſia Chriſti ſemper ſpectatiſsimo, adducam, ſimulque frontem Caluiniſticam intuebor, vtrum adeò omnem verecundiam abſterſerit, vt neget factum eſſe, quod tantus vir ante tot annorum centurias factum ſcribit; quodque teſte Poſsidonio ſanctus Auguſtinus crebro ex ſancti Cypriani libris commemorare ſolebat. *Quidam de collegis & conſacerdotibus noſtris*, inquit S. Cyprianus, *cum infirmitate defeſſus, & de appropinquante morte ſollicitus commeatum ſibi precaretur; aſtitit deprecanti, & iam penè morienti, iuuenis honore & maieſtate venerabilis, ſtatu excelſus, & clarus aſpectu,*

S. Cypr. li. de mortalit.

Poſsid. in vita S. Auguſtini.

& quem aſsiſtentem ſibi vix poſſet humanus aſpectus oculis carnalibus intueri, niſi quod talem videre iam poterat de ſeculo receſſurus. Atque ille non ſine quadam animi & vocis indignatione infremuit & dixit; pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis? Hæc S. Cyprianus de viſione, quæ nec Prophetæ, nec Apoſtolo obtigit, ſed Epiſcopo cuidam. Num tu Cyprianum mendacij argues? Videamus os illud, quod eò impudentiæ procedet, vt Cyprianum vanitatis accuſet? Num & hæc viſio ad imitationem propheticarum viſionum confiċta eſt; vt tu hic de viſionibus Ignatio oſtenſis nugaris.

Quàm porro ſcitè concludis, viſiones Ignatij eſſe fictitias, *eò quod omnibus ferè modis Ignatio aliquid reuelatum ſcribatur*, quibus olim Prophetis res ſcientia humana ſublimiores diuinitus innotuerunt, idque, vt oſtendas, omnes modos percurris. *Primus*, inquit, *modus eſt, cum quis videt & intelligit, vt Hieremias ollam ſuccenſam, & faciem eius ab Aquilone; quo ſignificari intellexit, conflagrationem vrbis Hieroſolymitanæ futuram per exercitum Babylonij Regis.* Nulla alia ex tot viſionibus ſanctis viris olim oſtenſis tibi occurrit, niſi illa Hieremiæ per ollam; credo ea de cauſſa, quia ſcripſiſti hæc in Bacchanalibus; quo tempore mens tua maximè erat in olla. Sed ſi propterea in fabulis numeras viſiones nonnullas Ignatij; quod ei per efformatas quaſdam ſpecies ſint obiectæ, neceſſe erit, vt eo-

dem

dem loco habeas reuelationes alias à probatiſsimis auctoribus memoriæ commendatas, ſanctiſsimisque hominibus diuinitus demonſtratas, illas præſertim, quæ obtigerunt S. Antonio ſanctitatis laude cum primis conſpicuo, vt tu ipſe fateris. Omittam alias; hanc, quæ præcipuè ad hunc locum pertinet; his verbis recenſet S. Athanaſius: *Lamentabilis ſequitur viſio, & omni lachrymarum fonte plangenda. Cum enim fratribus circa ſe ſedentibus operaretur, intentè fixit oculos in cœlum, gemens atque ſuſpirans, & poſt aliquantum ſpatium reuelationis inceptæ, nimio dolore contremuit, & ſtatim fixis genibus ante Dei vultum prouolutus orauit, vt clementia ſua futurum ſcelus auerteret. Succedunt orationi lachrymæ, metus ingens inuadit præſentes, obſecrant, vt tantæ calamitatis exponeret viſionem. Singultus occupant vocem, lingua fletibus præpeditur, & in medio conatu ſermo gemitu interrumpitur. Vix tamen cum vociferatione luctuoſa ait: Melius erat, ô filioli, impendens piaculum citâ morte lucrari. Sic incipiens, rurſum lacrymis vincitur, & inter ægra ſuſpiria tandem pectori commodans vocem; Magnum, inquit, quoddam, & vniuerſis ſeculis inauditum imminet nefas. Magno fides Catholica turbine ſubuertetur, & homines iumentis ſimiles Chriſti ſancta diripient. Vidi enim altare Domini mulorum circumdatum multitudine, qui crebris calcium ictibus omnia diſsipabant. Hæc eſt cauſſa gemituum meorum, quos audiſtis. Et facta eſt vox Domini dicens: Abominabitur altare meum: nec mora, viſionem ſequitur effectus.*

S. Athan. in vita S. Antonij.

Nam poſt annos duos ſæuè Arianorum irrupit inſania. Tunc Eccleſiarum fuerunt rapinæ, tunc diuinorum temeratio vaſorum, tunc pollutis Ethnicorum manibus ſacra polluta ſunt miniſteria, tunc paganorum opificum præſidia aduerſus Chriſtum comparata cum aſſumptione palmarum, quod idololatria apud Alexandriam inſigne eſt: ad Eccleſiam pergere compellebantur Chriſtiani, vt Arianorum populi crederentur. Proh ſcelus, horret animus replicare, quæ geſta ſunt. Virginum matronarumque ereptus pudor: ſanguis ouium Chriſti in Chriſti templo effuſus, veneranda reſperſit altaria: Baptiſterium pro voluntate gentilium pollutum eſt. Nihil defuit, viſionis veritatem monſtrauit effectus, quod calcitrantium mulorum indiſciplinatio, Arianorum eſſet impietas. Sed iſtam triſtitiam conſequentis reuelationis proſperitate conſolatus eſt, & ait: Nolite filioli, mœrori vos penitus dare: vt enim iratus eſt Dominus, ſic rurſum miſerebitur, & ſuum citò Eccleſia recuperabit ornatum, eoſque, qui in perſecutionibus fidem Domini ſeruauerint, ſolito videbitis fulgore relucentes. Reuertentur ad foueas ſuas ſerpentes: & religio longius propagabitur: tantum videte, ne fidei veſtræ ſinceritas Ariana labe ſordeſcat. Non Apoſtolorum, ſed Dæmonum, & patris eorum diaboli iſta doctrina eſt, ob id per inſipientiam iumentorum, ſimilis pecudum eorum expreſſus eſt animus. Hucuſque Antonius, cuius verba integra recitare libuit, quia non modò Arianos,

ſed & in Arianis Lutheranos & Caluinianos vidiſſe & deſcripſiſſe videtur.

Secundus modus eſt, inquis, *vbi videtur nihil, & vox tantum inſtruens auditur.* Si loquaris de ſola voce externa, & quæ ſub audiendi ſenſum cadat, ſine ſpecie aliqua vel aſpectabili, vel intelligibili, nō memini me legere in vita Ignatij, exemplum alicuius veritatis hoc modo ei reuelatæ: Si autem loquaris de voce & inſpiratione interna, non abnuo, plurima Ignatium hac ratione cognouiſſe, ſed num tu reuelationem ſeu voce externa ſeu interna peractam, ideo pro fictitia habes; quia olim Prophetis & Apoſtolis hoc modo arcana Deus pandit? Oportet ergo, vt & hic non modò Ignatij viſiones fabulis adſcribas; ſed & non paucas tum aliis, tum S. Antonio oblatas. Quam enim de variis rebus per internam inſpirationem à Deo ſæpius edoctus eſt? Quod te docere poteſt S. Athanaſius, ſi doceri velis.

De reuelatione per ſolam vocem, illuſtre habes exemplum apud S. Auguſtinum: qui cū in amariſsima carnis & ſpiritus lucta verſaretur, nec quo ſe verteret, ſciret, *& ecce*, inquit, *audio vocem de vicina domo, cum cantu dicentis, & crebro repetentis, quaſi pueri, an puella, neſcio: Tolle, lege, tolle, lege. Statimque mutato vultu intentiſsimus cogitare cœpi, vtrumnam ſolerent pueri in aliquo genere ludendi cantare tale aliquid, nec occurrebat omnino audiuiſſe me vſpiam. Repreſſoque impetu lacrymarum ſurrexi, nihil aliud interpretans diuinitus mihi iuberi, niſi vt aperirem codicem & legerem, quod primum caput inueniſſem.* S. Aug. li. 8. Confeſſ. cap. 12.

Audic-

Audieram enim de Antonio, quod ex Euangelica lectione, cui fortè ſuperuenerat, admonitus fuerit, tanquam ſibi diceretur, quod legebatur: Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlis, & veni, ſequere me: & tali oraculo confeſtim ad te eſſe conuerſum. Itaque concitus redij ad eum locum, vbi ſedit Alipius. Ibi enim poſueram Codicem Apoſtoli, cùm inde ſurrexeram. Arripui, aperui & legi in ſilentio capitulum, quo primùm coniecti ſunt oculi mei. Non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione, ſed induite Dominũ Ieſum Chriſtum, & carnis prouidentiam ne feceritis in concupiſcentiis. Nec vltra volui legere, nec opus erat. Statim quippe cum fine huiuſce ſententiæ, quaſi luce ſecuritatis infuſa cordi meo, omnes dubitationis tenebræ diffugerunt. Pari modo per vocem cœlitus miſſam nõ rarò inſtructus eſt S. Antonius, teſte D. Athanaſio.

Tertius modus eſt, inquis, *cùm præter vocem etiam videtur, qui loquitur, qui ſecundo auguſtior.* Hunc modum expertus eſt Ignatius; cùm Romam iret, vt libro ſecundo diximus. Nec ſolus Ignatius; ſed & alij complures, vt D. Gregorius Thaumaturgus; Iacobus Eremita apud Theodoretum; S. Martinus apud Sulpitium: Valgius Catechumenus apud S. Paulinum; plurimi alij apud S. Gregorium, cum quibus oportet, vt Ignatij viſiones vel probes, vel improbes. Nam ſi has veras eſſe exiſtimes; illas autem Ignatij commentitias; ſtatim poſcemus rationem tam diſparis

ris ſententiæ;quam tu legitimam nunquam reddes. Si autem omnes reiicias; tum minus ægrè feremus, Ignatium cum ſanctiſsimis illis Deóq; acceptiſsimis viris à Caluiniſta repudiari.

Quartus, inquis, *modus eſt, vbi apparitione nulla figuræ cuiuſpiam vel ſenſibilis ſigni, occultorum intelligibilis veritas percipitur reuelatione diuina.* Hic modus non modò apud Ignatium, ſed & apud alios ſanctos viros crebrò occurrit. Adiungis. *Horum graduum omnium exempla apud hunc auctorem offendes temerè, mendaciter & nefariè inculcata.* Nihil probas, Miſene, ſed tantùm aſſeueras pro tua temeritate, & mentiendi nefaria libidine, *temerè, mendaciter*, & *nefariè*. In vita S. Antonij reperies iſtos quatuor modos; Item in vita ſancti Martini, præterea in rebus geſtis Anachoretarum apud Theodoretum, num & hic *temerè, mendaciter*, & *nefariè?* Num & Athanaſius Antoniū; Sulpitius Martinū; Theodoretus Anachoretas pro Prophetis vel Apoſtolis haberi voluerūt? vt tu de Ignatio hic nugaris. Si nemini quidquam diuinitus reuelari poteſt, niſi iis, qui olim vel Prophetarum vel Apoſtolorū nomine cenſebantur: tum cupio, vt paucis te expedias, omneſque diſertè viſiones non Prophetis & Apoſtolis factas inficieris; vt ſciam, quo pacto ſis tractandus: nec grauatè facies apertè & publicè, quod nunc facis tectè & tacitè.

Vidimus, inquit Ribadeneira, frequenter Ignatium ex plantulæ, frondis & floris aſpectu ſuper cœlos attollentem ſe. Quid Miſenus? *Quaſi verò alij Chriſtiani idem non fecerint aut faciant.* Quid

Quid hoc ad rem? Non quæritur nunc, quid alij agant vel egerint; ſed quid Ignatius egerit. De aliis alij memorabunt, ſi quid præclarè factitarunt: Nunc ſine Auctorem noſtrum bene facta Ignatij recenſere; quæ licet non ſint propria, ita vt in nullo alio reperiri queant; laudem tamen promerentur hoc ipſo, quod ab Ignatio quoque patrata ſunt, quæ à quouis fieri vel debent, vel certè poſſunt. Si aliquem ab eloquentia, à recondita eruditione; à varietate lectionis, à rerum vſu & prouidentia commendes; num aliquid de laude illius decerpitur, eò quod eloquentia, recondita eruditio, & varietas lectionis, vſus rerum & prudentia, in aliis quoque inueniantur?

Quæ ſequuntur, inquis, *itidem ad Chriſtianos omnes pertinent, non ad ſolos Ieſuitas, qui neſcio quo pacto nos omnes habent pro paganis, Turcis, Ethnicis, illi ipſi his omnibus deteriores.* Quid calumniaris impoſtor? Quid vobis ademit vel Ignatius, vel Ribadeneira? Optabat Ignatius familiare noſtris eſſe, vt Deum in rebus omnibus præſentem cernerent: & mentes ſuas non in oratione tantùm ad cœleſtia attollerent: ſed vniuerſas res, atque actiones ſingulas in Deum referrent, neque minorem deuotionis ſpiritum in actione, quàm in ipſa meditatione ſentirent. Et hanc quidem orandi conſuetudinem aſsiduam, cum in aliis, tum verò in hominibus piè occupatis, tanquam magis expeditam probabat. Hæc Ribadeneira de Ignatio. Quam rogo hoc ſuo voto Ignatius vobis iniuriam irrogauit? An ſi nos tales ſumus, quales optabat Ignatius; vos

tales

tales eſſe non poteſtis? Quo vel verbulo indicauit Ignatius aut Ribadeneira, vos Turcis, Ethnicis & Paganis deteriores eſſe. Iudicio meo, non profers; quæ Ignatius dixit, ſed quæ tibi tua conſcientia dictat; quæ cùm te ſummæ improbitatis arguat, accuſationem illam in Ignatium & Ribadeneiram transfers, quaſi foris adueniat, non domi tuę & intra præcordia naſcatur.

Ait Ribadeneira, Ignatium tam feruenter oraſſe; vt ex intentione animi morbum aliquādo contraheret; propter hæc comparat Miſenus Ignatiū cum Meſſalianis ſeu Euchitis Hęreticis. Sed vt quiduis ex quouis Miſenus noſter colligit; ita quiduis cum quouis comparat, non multum ſollicitus, vtrum inter ea, quæ componit, aliqua affinitas intercedat. Nam inter Ignatium & Euchitas (quos latinè *precatores* appellare poſſumus) nullā fuiſſe ſimilitudinem; tria hæc, quæ Theodoretus tradit, manifeſtè demonſtrant. Primum eſt; in Baptiſmo non tolli peccata; ſed *radi* tantùm. Dogma hoc Lutheranorum & Caluiniſtarum eſt; non Ignatij. Alterum, ſolam orationem fructuoſam eſſe; cetera omnia opera, inania, & nullius momenti. Nunquam ea mens Ignatio. Tertium, maximam diei partem dormire; docereque Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum corporeis oculis videri poſſe, idque in ſe, ſine aliqua aſpectabili ſpecie. Quæ deliramēta in cor Ignatij nunquam aſcenderunt, vt prætercam alia, quæ de his Ethnicis potius, quàm hęreticis S. Epiphanius ſcripta reliquit: quæ tam bellè quadrant in Ignatium, quàm probè encomia diaboli conueniunt in Angelum.

Theod. li. 4 hæretic. fabul.

S. Epiph. Hær. 70.

Ait

Ait auctor, Ignatiũ, cùm die natali Seruatoris noſtri duo ſacra continenter feciſſet, in extremũ vitæ diſcrimen adductum eſſe. *Miſſa*, inquis, *Ignatium propemodum interemit, quæ aliâs & viuis & mortuis prodeſt, vt Ieſuitæ volunt*. Etiam ieiunium & oratio proſunt & viuis & mortuis; Et tamen fieri poteſt, vt ſtudium ieiunij & orationis, ſi nimis ſit intenſum, corpus debilitet & frangat; imò & in diſcrimen vitæ coniiciat. Deinde nemo dicit, Miſſæ effectum hunc eſſe, vt, ſi quis, debilior præſertim, vel ob ætatem, vel aliam ob cauſſam, ea ſpiritus & corporis contentione rei diuinæ vacet; qua ſolebat Ignatius; detrimentum valetudini creare nequeat, ob exercitationem illam vehementiorem, quæ natura ſua corpori eſt aduerſa: Erras autem, cùm putas, ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium tali caſu non prodeſſe viuis; Prodeſt enim cùm ipſi ſacrificanti, qui vtique viuit, tum aliis viuis: Sed Hæretici ad viuentem nullum emolumentum redire putant, niſi corpus efficiatur robuſtius. Video tamen, vnde hoc ſcholium tuum proceſſerit: Audiuiſti aliquando eſſe effectus quoſdam huius ſacrificij quaſi *ſecundarios*, vt ſunt temporalia nonnulla commoda; & in his itidem ſanitas corporis; Quocirca miraris; quo modo, ſi corporis ſanitas huius ſacrificij effectus eſt; Ignatius hoc ſacrificium immolando in ægritudinem inciderit. Sed notare debebas, quod orthodoxi Doctores de his effectibus docent; ita nimirum comparatos eſſe; vt ex *congruitate quadam*, arbitratu diuino, citra legem & obligationem ex hac victima cõſequantur. Quocirca bene fieri poteſt: vt quis

dum

dum ſacrum facit; morbum contrahat; ſicut fieri poteſt, vt is, pro quo ægrotãte hoſtia hæc Deo offertur, priſtinam valetudinem non recuperet; Deo melius aliquid, & quod huiuſmodi homini fructuoſius ſit, prouidente & procurante.

Reliqua, inquis, *quæ adduntur omnium Chriſtianorum cõmunia, non Ignatio peculiaria: Omnes enim Chriſtiani ſuam volũtatem ad diuinam accommodare debent.* Non quæritur quid facere debeant; ſed quid faciant. Debere non meretur laudem, ſed facere. Cùm ergo Ignatius id quod debuit, fecerit, nec obiter, ſed excellenter fecerit; meritò à Ribadeneira prædicatur; nec tamen ob id impedit; quo minus alij quoque, qui quæ debent, agunt, debitis laudibus extollantur. Valde autem deſipis, cùm toties pueriliter inculcas, fruſtra laudari aliquem ab illis, quæ à cæteris itidem præſtanda ſunt. Quanquam fateor, ſi omnes neceſſariò officium facerent, & eodem planè modo, ita, vt quæ ſuarum partium ſunt, nec intermittere poſſent, nec contrarium agere, nec alter altero remiſsius vel feruentius; tum non niſi imprudenter commendaretur quis ab eo, quod omnibus commune & neceſſarium eſſet, non liberum & arbitrarium.

Pergis: *Vide autem inſulſitatem auctoris.* Mendum ſubeſt huic loco, corrige & reſcribe ex codice manu ſcripto: *Vide autem inſulſitatem Lithi Miſeni*: hæc enim germana lectio. *Redit*, inquis, *ad illuſtrationem Manreſianam: quæ qualis fuerit, ne ipſe quidẽ Auctor, frontis perfrictiſſimæ, memorare audet.* Quid ais modeſtiſsimæ frontis homo? Annõ lib. 1. diſertè explicauit auctor noſter illu- Lib. 1. c. 7.

ſtrationes Manreſianas, quæ, quot & quales fuerint? *Redit*, inquis, *eadem ſtoliditate ad lachrymas ſuperſtitioſi militis*. Tu eadem ſemper impudentia manes in calumniis & atrocibus iniuriis, nil niſi indoctas criminationes fundere doctus: Quid enim doctrinæ aut artis in his tuis ſcholiis; quæ ad hoc huius libri caput aſſuis?

Quod paulò pòſt ſequitur, inquis, *oſtendit auctorem non admodum verſatum eſſe in lectione epiſtolarum Canonicarum: nam quod piè ab Ignatio dictum putat, id multis ante ſeculis diuus Iacobus monuerat*. Ait Ribadeneira, Ignatium magno deſiderio arſiſſe ex hoc carcere & vinculis euolandi ad Chriſtum. Additque; ex hoc fortaſſe moriendi deſiderio iugique meditatione mortis, admiratio illa naſcebatur, quam Ignatio cuiuſuis hominis ſermo mouebat, qui ſe poſt tres, quatuorue menſes aliquid facturum diceret: cui (ſi quem nactus eſſet eiuſmodi) tacita quadam, beneuolaque reprehenſione admirans, aiebat; Ieſu bone, tam diu te victurum putas? Hæc Ribadeneira. Miſenus cùm aliud calumniari non poſſet; & tamen, pro more ſuo, calumniari vellet, ſimile quid iam dudum à ſancto Iacobo dictum & ſcriptum ait: quaſi verò Ribadeneira id neſcierit, & quaſi Ignatius ex hoc ipſo loco, non itidē acceperit aliquando occaſionem vſurpandi dictum illud in eos, qui quaſi immortales eſſent, ita cogitabant & diſponebant de rebus, quas longo poſt tempore acturi eſſent, nulla humanæ conditionis, quæ incertiſsima eſt; mentione facta. An non iure commenda-

mendatur is; qui agit id, quod ſanctus Iacobus fieri iuſsit? quique exemplo & monitis ſuis etiam efficit, vt alij id agant, ſuisque ſermonibus, velut ſollemnem quandam formulam præmittant, vel adiungant illa verba: *Si Dominus voluerit: ſi gratiam & vitam dederit*; aut aliud huius generis; quo ſignificent, non ſe, ſed eum, qui in cœlis regnat, vitæ & conſiliorum ſuorum eſſe Dominum & moderatorem: quæ res ita hominum pectoribus non modò à diuina Scriptura; ſed & ab ipſa natura eſt impreſſa; vt & Ethnicos videamus non rarò addidiſſe ſuæ orationi hæc & ſimilia: *Si ſuperſtes ero: Si Deus cœpta ſecundet: Deo dante.*

Quæ ſequuntur, inquis, *puerilia ſunt, & atramento indigna, nedum charta*: Si hæc referantur ad tua conuicia, aſſentior: Indignißima enim ſunt, & atramento, & charta, & lectione: dignißima orco, vnde prodierunt: Si ad Scripta Ribadeneiræ referantur, diſſentio; mecumque à te diſſentiet, quiſquis proba mente perlegere volet; quæ apud Ribadeneiram ſequuntur. Non exſcribo, liber in medio eſt & publici iuris: notusque iam Miſenus, qui cum aliquid maximè damnat, tum non qualecunque, ſed grande bonum animo concipere debemus. Inter ea, quæ atramento indigna cenſet, numerat & hoc, quod Ignatius dixit: *ſe in diuinis rebus magis habere paßiuè, quàm actiuè*; qui ſupremus gradus dicitur ac perfectißimus ab illis qui de contemplandi ratione ſcripſerunt. Si

 hoc

hoc puerile eſt; oportet viros perfectiſsimos & cœleſtium rerum contemplationi deditiſsimos pueriles eſſe; quippe, quos tantis conſolationibus & delitiis ſpiritalibus Deus cumulet, vt illis non tã ſtudio & labore adipiſcendis, quã vltrò venientibus excipiendis & tolerandis laxandus ſit animus: ex quorum numero vnus fuit Hierotheus; qui, vt ait ſanctus Dionyſius Areopagita; *erat diuina patiens*; quem cùm hic citarit Auctor; mirum eſt te tanti viri auctoritatem non eſſe reueritum.

S. Dioniſ. de diuin. nom. ca. 2. p. 1. in fine.

Sed de hac re, inquis, *in ſacris literis nihil exſtat.* Exſtat, ſi quis oculos id quod exſtat videndi habeat. Moyſen enim & Dauidem aliosque Prophetas, & Apoſtolos, potius in contemplatione diuinarum rerum pati fuiſſe ſolitos, quàm agere, facile aduertiſses, ſi & ſanctitatem iſtorum conſideraſſes: & quid de ſingulis horum diuinæ litteræ tradant, accuratè perpendiſſes. Et is, qui donis ſancti Spiritus inſtructus eſt, non tam agit per hæc dona, quàm agitur, non ad vulgaria, ſed ad eximia & heroica virtutum opera, vt Theologi tradunt; vt proinde & iſte non tam ſit agens, quàm patiens. Nec inficiaberis, opinor, Prophetas & Apoſtolos his cœleſtibus dotibus ornatos fuiſſe.

Orantem in cubiculo, inquit Ribadeneira, Ignatium, oſtio clauſo, importunè ianitor interpellauit aliquando, cui ſemel atque iterum pulſanti, nihil reſpondit Ignatius, cùm moleſtus eſſe pergeret, & perſeueranter obtunderet, oſtium aperuit; & quid, inquit, tibi vis? Cui ianitor:

ianitor: En, inqnit, pater, literæ, quas qui reddidit, tua ex patria allatas dicit, ſimulque litteras in manus Ignatio tradit: qui recluſo oſtio, litteras in lucentem caminum (erat enim hiems) cremandas coniecit, & continuò ad intermiſſam orationem rediit. Hanc hiſtoriam tu longè aliter narras. *Adeò*, inquis, *Ignatius excanduit, vt litteras in caminum lucentem cremandas coniiceret.* Affingis de tuo cerebro *excandeſcentiam*. Nihil de illa Auctor noſter; vt ex eius verbis à me iam datis liquet, ſed niſi tu *excanduiſſe* Ignatium finxiſſes, defuiſſet tibi occaſio eius, quod ſubiicis mendacij texendi. *Nota hic*, inquis, *falsò ſupra ſcriptum fuiſſe, quod Ignatius omni affectu ſe exuerit, niſi fortè Ieſuitis excandeſcentia non eſt paſsio.* Comminiſceris mendacia, quæ aliis mendaciis illuſtres. Nihil, vt dixi, de vllo excandeſcentiæ motu hic Auctor; quem tu fortaſsis inde collegiſti; quod literas in ignem abiecit Ignatius: quaſi hoc nequeat fieri animo pacato & tranquillo, ſine turbidis illis iracundiæ motibus. Quo autem ſenſu ſuprà dixerit Auctor, Ignatium omni affectu ſeſe exuiſſe: ſuprà itidem explicatum eſt.

Diſplicet tibi factum Ignatij. *Eiuſdem*, inquis, *laboris fuiſſet ſeponere, quàm abiicere in ignem, vt appareat non tantùm melancholicum fuiſſe illum hominem, ſed etiam ſtolidum.* Verùm vt maximè tu inſecteris id, quod fecit Ignatius, at id non fecit ſine exemplo veterum, vitæ morumque ſanctimonia præſtantium virorum, ex quibus *vnus, cũ ei poſt annos quindecim patris ac matris, amicorumq;* Caſsian. lib. 5. inſtitut. ca. 32.

de prouincia Ponti cõplures epiſtolæ delatæ fuiſſent, accipiens grandẽ faſciculũ litterarum, diuq; apud ſemetipſum voluens, quantarum, inquit, *cogitationũ cauſſa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudiũ, vel ad triſtitias infructuoſas impellent? quot diebus eorum recordatione, qui ſcripſerint, intentionẽ pectoris mei à propoſita contemplatione reuocabunt? poſt quãtum temporis digerenda eſt hæc mentis concepta confuſio, quantoque labore rurſus iſte tranquillitatis reparandus eſt ſtatus, ſi ſemel animus literarum permotus affectu, eorumque recenſendo ſermones ac vultus, quos tanto tempore dereliquit, iterum eos reuiſere, ipſisque cohabitare & animo ac mente cœperit intereſſe? Quos profectò corporaliter deſeruiſſe nil proderit, ſi corde eos incipiat intueri, ac memoriam, quam ſeculo huic renuncians, quiſque velut mortuus, abdicauit, reuiuiſcens eandem rurſus admiſerit. Hæc voluens in corde ſuo, non ſolùm nullam reſoluere epiſtolam definiuit, ſed nec ipſum quidem faſciculum reſignare; ne ſcilicet eorum, qui ſcripſerant vel nomina recenſendo, vel vultus recordando, à ſpiritus ſui intentione ceſſaret. Itaque vt eum conſtrictum ſuſceperat, igni tradidit comburendum. Ite, inquit, cogitationes patriæ, pariter concremamini, ne me vlterius ad illa, quæ fugi, reuocare tentetis.* Hæc Caſsianus de ſancto illo Monacho. Quem ſi tu cum Ignatio non modò *melancholicum*, ſed & *ſtolidum* voces: non iniuria & atræ bilis helleboro expurgandæ; & ſtoliditatis pleniſsimus ab omnibus rectè ſentientibus iudicaberis.

Nota etiam, inquis, *inhumanitatem eiuſdem, qui cognatorum litteras non perlectas combuſſerit.* Idem ſcholium apponas licet ad caput citatum Caſsiani, vbi factum illius Monachi, de quo modò diximus, recenſet. *Crudelitas hæc pietas eſt*: vt in ſimili re dixit ſanctus Hieronymus, & *inhumanitas, humanitas*. Nam parentes & cognatos relinquere, profeſsionis religioſæ proprium eſt; quod eò perfectius præſtas: quo minus cum iis, quos ſemel reliquiſti; conſuetudinis habes ſiue præſens per ſermones; ſiue abſens per epiſtolas.

Tales non fuerunt, inquis, *veteres illi Monachi Ægypti & Thebaidis incolæ, qui quanquam in ſolitudine degebant, non deſinebant tamen quotidie legendo, ſcribendoque, ſe ipſos & amicos in remotiſſimis agentes locis conſolari & iuuare.* Quam vera hæc ſint, nouit omnis ille; qui non eſt hoſpes in Caſsiano, Theodoreto, ſancto Hieronymo, Athanaſio; & aliis, qui antiquorum Monachorũ vitas & res geſtas conſcripſerunt. Cedo, Miſene, ad quoſnam ſanctus Paulus Eremita ſexaginta annis, quos in eremo tranſegit, literas dederit; aut à quibus litteras acceperit? Dic etiam, cum quibus ſanctus Antonius per literas egerit, integris illis viginti annis, quibus in monte quodam Thebaidis delituit à nemine mortaliũ vnquam toto illo tempore conſpectus, vt refert ſanctus Athanaſius: ad quem cùm poſtea in Monaſterio verſantem Conſtantinus Auguſtus; eiuſque liberi Conſtans atq; Cõſtantius litteras dediſſent; vix multis ſuorum precibus, vt reſpõderet, adduci potuit: *Quæ Monachis eſt ratio*, aiebat, *cum epi-*

ſtolis Regum? Cur accipiam litteras, quibus conſueta neſciam reddere ſalutationis officia? Igitur rogatus ab vniuerſis fratribus, vt Chriſtianos Reges ſuis litteris refrigeraret, ne ſcilicet per ſilentium eius exaſperarentur, ad ſuſceptas epiſtolas conuenientia reſcripſit. Quas ſanctus Hilarion ſcripſit epiſtolas ad cognatos & amicos? Quas alij, quibus illud vel inprimis ſemper curæ fuit, parentum & cognatorum non modò conſortio; ſed & recordatione penitus ſeſe abdicare.

Ait Ribadeneira, Ignatium dicere ſolitum, perſuaderi ſibi non poſſe, hæc duo ſimul coniuncta in vllo hominum tam valde reperiri, quã in ſe: vt in Deum videlicet æquè quis eſſet ingratus, & à Deo tam multa, tamque magna beneficia quotidie acciperet. *Mirè dictum*, inquit Miſenus, *& quia in nullo homine contigit, etiam in Ignatio (ſi modò homo eſt) non contigiſſe puto.* Quid eſt, quod nõ putas cõtigiſſe? An Ignatium Deo non fuiſſe ingratũ? Idem ego non cõtigiſſe puto, etſi Ignatio ob eximiam animi ſubmiſsionem ita videbatur; ſed non fugit te, alia eſſe ſanctorum virorum de ſemetipſis iudicia, qui Chriſtianæ humilitatis tam tenaces ſunt; vt nihil ſibi arrogent; omnia potius derogent; & alias eſſe de ipſis aliorum ſententias: ipſi ſe ipſos ingratæ mentis, & multorum peccatorum reos agunt; alij vel ob hoc ipſum plenum humilitatis & modeſtiæ iudicium, eò ardentius illos ſuſpiciunt & admirantur. Si non putas contigiſſe, vt Deus plurima beneficia in Ignatium contulerit; redarguet te ipſa, quam cernis, & cernendo rin-

geris

geris, ſocietas, quam Ignatius ſine ſummo Dei beneficio inſtituere non potuit. Quod ſi nullo alio munere diuinitus ornatus fuiſſet; ob hoc certè perpetuas Deo grates perſoluere debuiſſet. Itaque velis nolis hoc mirè dictum admittere cogeris. Nam Ignatium Deo fuiſſe ingratum, imo ingratiſsimum, tu libentiſsime dabis. Eundem ſummo beneficio à Deo affectum fuiſſe, hoc ipſo, quod tanti Ordinis parens exſtitit; id videlicet non niſi reclamante conſcientia inficiaberis.

Conſuetudinem, inquis, *quam tenuit Ignatius orandi pro Regibus & Principibus, obſeruauit ſemper Eccleſia.* Rectè dicis Miſene; Eccleſia tenuit, & adhuc tenet hanc conſuetudinem; ſed vtrum Miſenus eam teneat, vel alius Miſeno ſimilis, id tam perſpicuum non eſt, vt in dubium deuocari non queat. Subiungis. *Quod autem addit: Ex quorum felici gubernatione vniuerſæ tranquillitas pendet Eccleſiæ; intelligit Pontificem & Regem Hiſpaniæ.* Infelix vbique interpres es alienæ mentis, ſuadeo, vt te interpretandi munere abdices. Nā Ribadeneira, & hos duos, & omnes alios Chriſtianos Reges, & Principes & Dynaſtas intelligit; pro omnibus enim preces fundendæ ſunt. *Precantes ſumus ſemper*, vt cum Tertulliano dicā; *pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium ſecurum, domum tutam, exercitus fortes; ſenatum fidelem, populum probum, orbem quietum; quæcunque hominis & Cæſaris vota ſunt.* Ferimus non modo Pontifici & Regi Hiſpaniæ, ſed & omnibus aliis Principibus, *auxilia ſuo tempore; ſed*

Tertull. Apolog. cap. 29.

Orig. li. 8. in Celſum.

diuina non humana armatura freti: idq; facimus Apoſtoli monitis obedientes: Obſecro primum omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt. Et quo cuiuſque inſignior eſt pietas, eo maiorem opem Regibus fert, magis quam ſtantes in procinctu milites, et occidentes, quotquot poſſunt ex hoſtibus.

Calumnias, quæ ſequuntur, mutuatus es ab Arnaldo, ea, opinor, conditione, vt pro quinque mendaciis reddas centum; non quinque pro centum. Ais: *Patrem hunc ſecuti filij, qui cum in Galliis viuerent, pro Rege tamen Galliarum orare noluerunt, ſed pro ſuo Rege Philippo, cuius ingenti munificentia in hunc Ordinem, non mirum, elici preces Ieſuitarum, & multo magis gratiarum actiones.* Aſpis à vipera *venenum mutuatur,* hoc loco non es Miſenus, ſed Arnaldus; niſi potius vtrumq; velis eſſe ſub vno *Miſenarnaldi* vocabulo, donec tandem tertij calumniatoris naturam induas, & triformis chimæra fias; qui nunc tantum es biformis Hippocentaurus. Non refuto hanc tuam de Rege Galliæ criminationem; quia eam iam pridem copioſiſsimè refellit Franciſcus Montanus Ingolſtadij latinè editus, quem lege, ſed non in Bacchanalibus; quia tunc ſtulteſcis: neque in canicularibus, quibus te hæc Scholia deſcripſiſſe, & in ordinem digeſsiſſe ais; quia tunc præ nimio caniculæ æſtuantis calore, in rabiem conuerteris. Aptius ergo tempus eligas oportet, ſi quid his ſcholiis aptius cõtra Montanũ pro tuo chariſsimo Arnaldo afferre decreueris.

Tertull. li. 3 contra Marcionẽ.

Montan. Apolog. cap. 30.

Sequi-

Sequitur, inquis, *paradoxum ſuperans Stoica.* Quodnam illud, oro, Miſene, actutum profer, vt adiiciamus hoc plus quàm Stoicum parodoxũ aliis paradoxis à Cicerone eleganter & fusè tractatis; ſi fortè in hoc paradoxo explanando & dilatando diuitias eloquentiæ tuæ pandere & promere velis. Dicere conſueuerat Ignatius iis, qui prolixiore vtuntur oratione, & multas horas in meditatione rerum diuinarum collocant, magnopere cauendum eſſe, ne præfracti nimis ac duri fiant, & in proprio ſenſu pertinaces. *Mirificum dictum*, inquis. *Ex meditationibus rerum diuinarum & precibus fieri homines præfractos & duros & αὐθάδεις.* Mirificum dictũ eſſet, ſi id contingeret, culpâ meditationum & precum; ſed quia accidit, cum accidit, culpa & vitio hominum, minimè tibi mirum videri debet. Niſi forte mirificum itidem tibi videatur, eundem potum in ſalutares & in humores noxios conuerti, eundemque ſolis calorem ſtirpes non exciſas fouere, euulſaſque arefacere, non ſuo vitio, ſed culpa rerum malè affectarũ, potumq́; illum & calorem excipientium. Sunt quidam natura ſua duri, cedere neſcij, ſuumque potius, quàm alienum iudicium ſequi ſoliti, vel certè ita comparati, vt non magno negotio fiant duri & cedere neſcij; qui orationis & meditationis ſtudio, facilè eò prolabuntur, vt putent ſe theodidactos eſſe, nec hominũ magiſterio & miniſterio egere, quippe quos vnctio ſpirit⁹ per internos inſtinct⁹ omnia edoceat. Ex quo deinceps conſeqtur, vt ſuperiorũ monita conténant,

& ſequi animo præfracto recuſent, perſuaſi, ſe, vt Deo familiares & charos, melius noſſe quid facto ſit opus, quam ſciant illi, quos Dei loco venerarentur & audirent, ſi Dei amantes eſſent. Illuſtre huius rei exemplum prodidit Caſsianus de Herone Eremita, qui vitę ſolitariæ, & eorum, quæ cum hac connexa eſſe conſueuerunt, exercitatione, eò peruicaciæ proceſsit; vt *maluerit ſuis definitionibus regi, quam conſiliis vel collationibus fratrum, atque inſtitutis maiorum. Siquidem tanto rigore*, ait Caſsianus, *immutabilem ieiunij continentiam ſemper exercuit, & ſolitudinis celleque ita iugiter ſecreta ſectatus eſt, vt ab eo participationem ineundi cum fraternitate conuiuij, nec veneratio quidem diei Paſchalis potuerit aliquando obtinere: In qua fratribus cunctis pro anniuerſaria ſolennitate retentatis, ſolus non potuit aggregari, ne quantulumcunque perceptione leguminis parui à ſuo videretur propoſito relaxaſſe. Qua præſumptione deceptus, Angelum Satanæ, velut Angelum lucis cum ſumma veneratione ſuſcipiens, eiuſque præceptis prono obediens famulatu, ſemetipſum in puteum præcipitem dedit, de Angeli videlicet ſui ſponſione non dubitans, qui eum pro merito virtutum ac laborum ſuorum nequaquam poſſe firmauerat vlli iam diſcrimini ſubiacere.* Ceterum cum iam *penè exſanguis* de puteo *fuiſſet extractus, vitam die tertia finiturus, quod his deterius eſt, ita in deceptionis ſuæ obſtinatione permãſit, vt ei ne experimento quidem mortis ſuæ potuerit perſuaderi, quod fuiſſet Dæmonum calliditate deluſus.*

Hæc

Hæc Caſsianus. Quæ ſi perpendere velis, Miſene; dictum Ignatij iam nō vt monſtroſè mirum admiraberis; ſed vt planè verum & certum ſuſpicies.

CAPVT II.

Refelluntur calumniæ in caput ſecundum & tertium.

CAput ſecundum, inquis, *prædicat charitatem Ignatij erga proximos adductis aliquot exemplis: Primum confictum puto ex hiſtoriola quadam feſtiua.* Audite Lectores: Miſenus putat primum exemplum charitatis Ignatij, à Ribadeneira commemoratum, commentitium eſſe: ergo commentitium eſt; nam quidquid Miſenus putat; id ita eſt, vt putat, quia omnis homo mendax & errori obnoxius; ſolus Miſenus verax, labique & falli & fallere neſcius. Exemplum hoc his verbis refert Auctor. Lutetiæ cum quidam pellicis amore nefario teneretur, neque ab illo Ignatius hominem poſſet vlla omnino ratione diuellere, aliquando reſciuit illum extra oppidum iturum, eò fortaſſe, vbi turpes eius delitiæ erant. Ignatius igitur in lacum frigidiſsimum viæ, qua tranſiturus erat, adiacentem ſeſe coniicit: corporeque gelidis aquis immerſo, capite tantum extans, ad illum iam appropinquantem, perge, inquit, miſer, perge ad tuas fœditiſsimas voluptates: impendentem capiti tuo ruinam non vides? inſtantem peſtem non perhorreſcis? Hic ego pro te tamdiu me macerabo, donec iuſtiſsimum Dei furorem in te

paratum auertam. Exterritus homo: & hoc tam inſigni caritatis exemplo perculſus, reſiſtit, pedem refert, familiaritatem illam ſcelere copulatam ſtatim diſcindit.

Hanc hiſtoriam Miſenus primum quidem negat: vel certè in dubium vocat. Deinde cum videretur nimis magnæ impudentiæ eſſe negare, ea ſolum de cauſſa, quia non lubeat credere, incredibili, ne dicam diabolica, malitia ad alias artes & ſutelas confugit: *Fieri*, inquit, *potuit, vt hoc modo, quo narratur, riualis riualem ab amica, ad quam ventitare voluerit alter; abſterrere voluerit*. An non hæc calumnia digniſsima eſt illo, qui à calumniando Diaboli ſeu calumniatoris nomen reperit? Quantæ improbitatis, tam inſigne charitatis factum; opus corpori tam moleſtum & aduerſum, interpretari quaſi carnis & voluptatis cauſſa ſuſceptum fuerit, Ignatiuſque alterum eluſerit, eo modo, quo Comici adoleſcentes; vel eorum loco ſeruuli & paraſiti, & hodie Caluiniſtę, & alij hæretici riualibus os ſublinere & melle ſoporatam offam obiicere conſueuerunt. Mala mens, Miſene, malus animus. Qui iſta ſuſpicaris & credis de homine: *potes & facere, ſi non potes facere, non debes credere*, multò minus temere ſcribere: Riualitatis artificia ſeu dulcia ſeu aſpera in vobis (Hæreticis) *eſſe ſi conſideraretis, proinde* in Ignatio *non eſſe perſpiceretis, iidem oculi renunciaſſent vtrumque: Sed cæcitatis duæ ſpecies facilè concurrunt, vt qui non vident quæ ſunt, videre videantur, quæ non ſunt*; vt non modo verè, ſed & ſcitè Tertullianus dixit.

Tertul. Apolo. c. 10.

Dice-

Dicere ſolebat Ignatius,ſe, ſi quid ad animarum ſalutem pertineret, paratiſsimum eſſe, nudis pedibus, cornibuſque onuſtum per plateas incedere: nullum denique recuſare habitum, aut ridiculum ac probroſum veſtimenti genus, quod eſſe vtile hominibus poſſet: quod re ipſa comprobauit, ſi quando ſeſe occaſio obtulit. Dictum hoc Ignatij hoc ſcholio illuſtrat Miſenus; *ſi didiciſſet ille miles regnum Dei non eſſe in veſtitu & cultu corporis, eiuſmodi profanas voces & ridiculas, neque indignas cornuta beſtia, non vſurpaſſet.* Dictum Ignatij hypotheticum eſt, vt apparet ex verbis, quibus conceptum, & eiuſmodi, quod mirer, ſi vlli bono diſplicere queat. Quid enim? An tu, Miſene, non ita affectus es, vt ſi quid ad animarum ſalutem faceret, paratiſsimus eſſes ea facere & perpeti, quæ Ignatius facere & perpeti volebat? Quod ſi animulam aliquam vagam, miſeram, variiſque erroribus implicatam, hac ratione poſſes reducere in viam, & ex errorum labyrinthis explicare, an non promptiſsimè quiduis ageres, & tolerares? An ſi hoc ipſum profitereris publicè, meritò quis tua dicta reprehendat, vt voces profanas, ridiculas, neque indignas cornuta beſtia? An non meliore iure iſte ipſe reprehenſor pro *ridiculo profano & cornuta beſtia* haberetur?

Dic mihi, vtrum in ſpeciem abiectius ſit; eſſe anathema à Deo; an eo, quem diximus, habitu ornatum incedere? Prius illud cupiebat Apoſtolus deſiderio fraternæ ſalutis incenſus: poſterius Ignatius, ſi quid inde emolumenti ad Rom. 9.

ſalutem

ſalutem proximi redundaret. Qui cuperet conſpui, ludificari, flagellari & cruci ſuffigi, ſi id aliquid vtilitatis ſpiritualis hominibus pareret, ei votum ſuum, te audiente, patefacere integrum non eſſet, ſtatim enim audiret hoc tuum conuiciũ: ſi iſte didiciſſet regnũ Dei non eſſe in ſputis, ludibriis, flagellis & cruce: *eiuſmodi profanas voces & ridiculas, & cornuta beſtia dignas non vſurparet.*

Claruit ſub Iuſtiniano Imperatore ſanctiſsimus quidam vir Simeon nomine, qui ob huiuſmodi actiones, quas Ignatius ſuſcipere, habitũque ridiculum, quo idem veſtiri cupiebat, cognomentum *Sali*, hoc eſt, *Stulti* vulgò adeptus eſt, quo nomine tu quoque eundem libenter afficies. Noſſe tamen debes, hunc Salum & viuum & mortuum plurimis enituiſſe miraculis, vt teſtatur Leontius Neapolitanus in Cypro Epiſcopus, vir doctiſsimus, à Damaſceno non ſemel citatus & laudatus, & à Patribus alterius Nicænæ Synodi ab eruditione & vitæ ſanctimonia valde commendatus. Ex quo, Miſene, perſpicere poteris, votum Ignatij, aut cuiuſcunq; alterius, qui ſimile votum concipiat, adeo non diſplicere Deo, vt ipſe Deus, mirabili & occulto conſilio, excitarit aliquando, qui tota vita ſua ſtultitiam & amentiam ſimularit. Vt enim olim, *Placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes, quia in ſapientia Dei non cognouit mundus per ſapientiam Deum*: ita & poſtea ſæpe per ſtultitiam homines inſtruere & ad meliora incitare voluit; & adhuc velle poteſt; & ſi velit, nemo eſt, qui nolle debeat volenti ſeſe adminiſtrum præbere.

Leont. in vita Sim. Damaſc. in orat. de Imag.

1. Cor. 1.

Quamo-

Quamobrem eos hortor, vtar enim defenſione Theodoreti, *qui reprehendendi ſtudio delectantur, vt linguam ſuam refrænent, & non temere eam ferri permittant; ſed potius conſiderent, quod ſæpe talia machinatus eſt Dominus, vt eis prodeſſet, qui ſunt ſocordiores. Etenim iuſsit Iſaiam ambulare nudum & nudis pedibus; & Hieremiam lumbis cingulum circumponere, & ſic incredulis offerre prophetiam; & aliquando etiam lignea collaria & ferrum collo imponere. Vnumquodque autem horum iuſsit fieri rector vniuerſorum, eos, qui ſermoni non parebant, nec vt prophetiam audirent, in animum inducebant, admirabilitate ſpectaculi colligens, & vt diuina reſponſa audirent, efficiens. Quis enim non obſtupuit, cum videret diuinum hominem nudum ingredientem? Quis non deſiderauit ſcire cauſſam, cur hoc fieret? Quomodo igitur vniuerſorum Deus iuſsit illorum vnumquodque fieri, curam gerens eorum, qui ignauè & ſocorditer viuebant;* ita etiam, ſi Ignatius nudis pedibus, & cornibus onuſtus per plateas inceſſiſſet, Deus ipſe admirabile hoc *procuraſſet ſpectaculum, rei nouitate & admirabilitate omnes trahens ad ſpectaculum, & efficiens vt aduenientibus credibilis exhiberetur admonitio.* Theodor. in vita Simeonis.

Adduntur, inquis, *alia, quæ præſtantur ab omnibus verè piis. Neq; enim illi malum pro malo reddunt, ſed vincunt in bono malum.* Non dixit Ribadeneira ſolum Ignatium pro malo nō reddidiſſe malum, ſolumq; viciſſe in bono malum iuxta Apoſtoli præceptum: Sed Ignatium etiam huic Apo-

ſtolico monito obtemperaſſe; vt ſolent pij. Quod ſi hoc verè pij hominis argumentum eſt & opus, vt tu affirmas, verè igitur pius fuit Ignatius. Si verè pius, cur non & laude dignus, cum vera pietas iure prædicetur, in quocunque inſit: etiamſi in pluribus inſit; ſicut vitium meritò reprehenditur, in quocunque inſit, etiamſi in pluribus inſit.

Subiungis: *patientiæ, quæ prædicantur exempla, vt taceam de Sanctis, illuſtriora habemus in Pericle, Socrate, Demoſthene, Phocione, qui laceßiti vltionem neglexerunt. Quid igitur noui fecit Ignatius?* Non quæritur, quid noui fecerit Ignatius; ſed quid fecerit. *Nihil ſub ſole nouum*, clamat ſapiens: *Iam enim præceßit in ſeculis, quæ fuerunt ante nos*: Non ſola operis nouitas; ſed opus laudem meretur; alioqui vix vllus virtutis actus meruiſſet laudē ſeculis poſterioribus; cum vix vllum ſit reperire; quem non reperire liceat in illis; qui anteactis temporibus vixerunt. Si ergo aliquid laudari nō debet, quia nouū non eſt, quomodo laudabimus patientiam & conſtantiā Apoſtolorum & Martyrum nouæ legis, quia vtriuſque exempla longè illuſtriſsima præceſſerunt in patientiſsimo illo Iob; in Tobia; in Machabæis, vt de aliis innumeris taceam? Si laudari non debet id, quod ex virtute geſtum eſt, quia nouum non eſt; ſequitur neq; id quod vel ſceleratè vel flagitioſe perpetratur, vituperādū eſſe & puniendum. Quid enim noui facit latro, ſi iā latrocinetur; fur, ſi furetur; mœchus, ſi alienum thalamum contaminet; quia latrocinia, furta, adulteria omnibus ætatibus commiſſa ſunt. Aut ſi

Eccleſ. 1.

vitium & poteſt & debet caſtigari & coërceri, licet nouum non ſit, cur non & virtus laudibus debitis extolleretur, licet noua non ſit? Si quis mortuum exſuſcitet; cæco viſum reſtituat; ſurdo auditum; nihil noui faciet. Et tamen quis hominum eſt, qui talem hominem, vt cœlo delapſum, non ſit admiraturus?

Deinde licet virtutis actus nouus non ſit ſecundum ſpeciem ſuam conſideratus; nouus tamen eſt ſpectatus ſecundum rationem ſuam indiuiduam; quia nunquam antea exſtitit. Ergo quicunque aliquid ex virtute agit;is aliquid noui agit, dignum laude noua; ex quo habes ſolutionem ad illam tuam quæſtionem: *Quid enim noui fecit Ignatius?* Actus nouos patientiæ fecit, vt & aliarum virtutum noua opera, noua inquam & ſecundum rationem indiuiduam, & circumſtantias; ſicut tu nouas ſemper calumnias, & noua mendacia paris; licet multos tui ſimiles calumniatores & impoſtores ſuperior ætas viderit. Quod autem illuſtriora exempla patientiæ elucere ais in Ethnicis, quam in Ignatio; id primùm nihil ad rem pertinet; non enim hic inquirimus, vtrum Ignatius illuſtriora patientiæ exempla ediderit. Secundò, non tam veritatis amore, quàm odio Ignatij hoc tibi excidiſſe videtur. Quam enim patientiæ virtute illuſtris fuerit Demoſthenes; docebit te vel vnica illius pro Cteſiphonte oratio.

Tertio vel minimum patientiæ exemplum, à Chriſtiano gratia Dei prædito editũ, illuſtriꝰ eſt,

 quàm

quàm illuſtriſsimũ ab Ethnico profectum. Ad extremum hic quoque Celſi ſpiritus te agitat; cuius Iudæus, vt Chriſti honorem deprimeret, tandem huc etiam venit; vt diceret, *potuiſſe alios quoque multos tales videri, qualis Ieſus duntaxat his, qui volunt decipi.* Cui Origenes; *Det igitur non multos, ſed paucos, imò vel vnum iſte Celſi Iudæus talem, qualis erat Ieſus, qui cum tanta virtute doctrinam & decreta vitæ vtilia inuexerit in humanum genus, atque id à colluuie vitiorum ad meliorem frugem conuerterit.*

Lutetiæ Pariſiorum, inquit Ribadeneira, quidam vſque adeò in Ignatium concitatus, vt ſcalas iam ad eum occidendum aſcenderet, vocem audiit dicentem ſibi: Infelix quid facis? qua voce perterrefactus à propoſito deſtitit. Hanc hiſtoriam duobus argumentis falſitatis arguit Miſenus, Alterum eſt tale: *optarem huius hiſtoriæ adduxiſſe, vel ſaltem nominaſſe aliquot teſtes. Nam ipſe Petrus non ſatis videtur mihi fide dignus.* Alterum eſt. *Referatur hoc ad ſuperiora mendacia; quorum numerum alij colligant, quibus plus otij eſt.* Teſtes deſideras, non vt teſtes audias & credas; ſed vt calumnieris. Nam licet facti huius teſtes Auctor laudaſſet, tu, more tuo, derepente contra teſtes excepiſſes, quia quiſquis teſtium pro Ignatij cõmendatione & ſanctitate teſtatur, is tibi fabuloſus eſt & mendax; quiſquis vel minimùm contra Ignatium profert, is tibi maior omni exceptione videtur. Petiſne etiam teſtes vocis illius, quæ ad Auguſtinum in horto facta?

Tolle

Tolle lege, tolle lege: de qua ſupra dictum. Quæ ſoli obtingunt, aliter confirmari nequeunt, niſi teſtimonio eius, cui obtigerunt: aut ſi etiam aliorum; ad hunc primum fontem tandem veniendum eſt; vnde ceteri ſua hauſerint. Hoc ergo Scholium tuum referatur ad ſuperiora tua mendacia & conuicia, quorum numerum colligant illi; qui innumera numerare norunt.

Subdit Ribadeneira huiuſmodi hiſtoriam. Acerbior extitit quidam pater, impetu quodam animi abreptus in Ignatium, ac contumacior; pro quo in Miſſa orans Ignatius inſtantius, & magnam vim lacrymarum profundens, clamabat ad Dominum. Ignoſce Domine: parce Domine: Cui Dominus; ſine me, ego enim pro te vindictam ſumam, ego niſi reſipiſcat vltor exiſtam. Accidit autem poſtea, vt ille pater in templo quodam Sanctorum reliquias aliquãdo venerabundus intueretur; & inter beatiſsima oſſa, quaſi hominis aſpectum videret, truci vultu flagellum intentantis, niſi Ignatio paruiſſet. Quod ille ipſe Ignatio, Ignatius mihi narrauit. *Hic multa deſidero*, inquis: Nos quoque non modo hic, ſed vbique deſideramus à te tum alia, tum veritatem & candorem; cuius incredibile dictu, quanta apud te penuria. Sed audiamus quid deſideres. *Primùm, nomen patris*; ſi Auctor nomen huius patris expreſsiſſet, nouiſséſne illum? Deinde prudentis hiſtorici eſt parcere, quantum fieri poteſt honori eorum, de quibus ſcribit; præſertim ſi quid ſcribat, quod parum ſit laudabile, cuiuſmodi fuit prædicti patris factum. Quoties grauiſsimi Auctores nomen re-

ticent, ne notam alicui inurant. *Debemus parci tacere vocabulum, largi dicere*; aiebat S. Hieronymus, cum poſt recenſitas ſordes auari cuiuſdam, exponere vellet alterius liberalitatem. Quoties tu in his ipſis ſcholiis nomina ſuppreſsiſti eorum, quos maximè nominatos oportuit, & quos etiam ſine vlla infamia nominare licebat.

S. Hier. in vita S. Hilarionis.

Deſideras inſuper *noſſe locum & oppidum*; *ſeu locum oppidi*: Facile colligere poteras Romæ id accidiſſe; cum Ignatius conſtituta ſocietate nuſquam, niſi Romæ habitarit, ſed vt non tam interrogandi, quam criminandi materiam habeas; quæris de loco & oppido, vt & de nomine templi; & de reliquiis ſanctorum, quorum nam cœlitum illa Lipſana fuerint. Quæris videlicet non vt veritatẽ indages; ſed vt telam mẽdaciorum, prout exorſus es, pertexas, Faciamus enim hæc accidiſſe oranti Romę in Baſilica S. Petri, ad ſepulchrum & reliquias eiuſdem Apoſtoli; itaqúe à Ribadeneira proditum eſſe: num fidem adhiberes? Num à tuo Caluiniano animo aſſenſum impetrares; vel num is eſſes, qui Caluiniano tuo animo aſſenſum imperaret? Perſpicuè hic video tuã mentem, quamuis pectus minimè clathratũ, aut ſpeculari materia incluſum geras. Fraudulenter ergo & planè Caluiniſtice agis, cũ cauſſaris, te aſſentiri non poſſe, ob omiſſas quaſdam circũſtantias, quæ ad rei veritatẽ nihil faciunt, cum nunquam aſſenſurus fueris; licet omnia ſpeciatim minutiſsimè Auctor expreſsiſſet. Nam quid de reliquiis, & de toto reuelationis genere ſentias; ſæpius iam planum feciſti, & vt non feciſſes, ſatis ex hoc, quod Caluinianus es, liqueret.

Addit,

Addit, inquis, *gratum fuiſſe Ignatium. Sunt etiam alij Chriſtiani.* Quis negat? Sed num omnes? Deberent quidem omnes eſſe grati; ſed num omnes ſunt, quod eſſe deberent? Nam & tu Catholicus eſſe deberes, & tamen Caluiniſta es. Quid, quod inter ipſos gratos reperiuntur gradus. Alij enim aliis gratiores. Quod ſi hac laude eximiè Ignatius claruit; cur inuides; cur non potius imitaris; ſi non Ignatij, certè virtutis gratia? Addit, abſtinuiſſe à litibus. *Abſtinent*, inquis, *& alij. Quid igitur eximij habuit Ignatius?* Hoc eximij habuit; quod cum his, qui abſtinent à litibus, abſtinuit & ipſe: quod tu & tui ſimiles litigatores non facitis.

In capite tertio agit Ribadeneira de humilitate Ignatij. *Auctor ſibi non conſtat*, inquit Miſenus: ſupra dixit, illum delectatum fuiſſe cultu corporis mundo, & alienum fuiſſe à ſordibus; Lib.4.c.18 hic ait, *viliſſimo habitu ac ſeminudum inceßiſſe, & tanquam mendicum*, cum mendicis hoſpitatum eſſe. Diſtingue tempora; & mendax tua contradictio euaneſcet: poſterius hoc aſſeruit Auctor de primordiis conuerſionis Ignatij, cum Manreſæ degeret, & alibi locorum, ante ſocietatem initam. Prius illud ſcripſit de Ignatio, cum iam ſacerdos eſſet, & fundamenta huius religioſæ familiæ iecíſſet: quamuis tu pro tuo Caluiniano candore, qui ab Æthiopico nõ multum diſtat; verba Ribadeneiræ deprauas, quæ ſunt iſta: Veſtitus eius vilis & neglect⁹, ſed mundus, cultus ipſe ſine cultu: Nam quod de ſanctiſſimis viris Nicolao ac Bernardo memoriæ proditũ eſt, paupertas ſemper ei placuit; ſordes nunquam.

Sequitur, inquis, *lepidiſſima narratiuncula*. Audiamus illam non tuis ſed Ribadeneiræ verbis; ſic enim grauis & vera hiſtoria graui lectori videbitur, non *lepidiſſima narratiuncula*: Cum pater Laines à quodam ex noſtris audiuiſſet in tutelam Ignatium Archangelo à Deo datum; ipſummet Patrem, verumne eſſet, familiariter interrogauit; à quo verbis reſponſum nullum accepit, ſed vultus mutatione, ac rubore oris. Sic enim eſt verecundatus (vt verbis Lainis vtar) ſic expauit, vt virgo ſolet caſtiſsima à viris ſola deprehenſa. Hæc Ribadeneira. Ad quæ Miſenus: *Fortaſſe puduit ipſum alienæ adulationis; & ſilentio tamen verecundo comprobauit mendacium; quod videbat ad commendationem ſui valde eſſe vtile.* Si talis fuit Ignatius; qualis à te depingitur, nempè qui ementitis prærogatiuis nomen & ſanctitatis famam ſibi comparare voluerit; fieri non potuit, vt eum puderet illius, quod à Laine audiebat, etiamſi adulatoriè dictum fuiſſet. Thraſones enim non ſuffunduntur pudore adulationibus, ſed exultant potius, & tum mirificè ſeſe circumſpiciunt, cum fictis laudibus cumulantur, cuius rei illuſtre exemplum ſuppeditabit tibi miles ille glorioſus, & frater tuus Artotrogus apud tuum Plautum. Erubuit igitur eo modo Ignatius, quo erubeſcere ſolent homines, virtutis & Dei amantes; cum bona & dona ſua propalata vident; quę ipſi cælata vellét.

Deinde quidnam eſt illud portenti, quod addis, Ignatiū *verecundo ſilentio cōprobaſſe mendaciū*: Poteſtne vllū ſilentium verecundū dici; quod comprobet mendaciū? perìde eſt ac ſi diceres, ipſum

men-

mendacium poſſe eſſe verecundum; cùm proferre mendacium & comprobare prolatum, ſit eadem culpa: Non enim ſolùm in culpa eſt, qui facit malum; *ſed & qui conſentit*, vt auctor eſt Apoſtolus. Præterea quidnam tibi in hac hiſtoria incredibile videtur? An Ignatium Archangelo in tutelã datum? Atqui incredibile tibi nõ videretur; ſi quod Orthodoxis perſuaſiſsimũ eſt, tibi itidem perſuaſum eſſet; nimirum, cuilibet homini à primo ortu deputari diuinitus Angelum cuſtodem; quod non vno teſtimonio Scripturæ; & longè pluribus ſanctorum Patrum confirmare liceret, ſi id nunc ageremus; ſed quia aliud agimus, mitto te ad commentarium Gregorij de Valentia in primam partem S. Thomæ, vbi de hoc argumento copiosè diſputat etiam contra tuum Caluinum. Quod ſi non alicui infimi chori Angelo, ſed alicui ex ſecundo choro, qui Archangeli appellantur, Ignatius commendatus eſt: neque hoc tibi mirum videri debet, tum quia communis eſt Doctorum ſententia, non modò ex infimo choro, ſed ex ſecundo, imò aliquando etiam ex ſupremis mitti & deputari quoſdam, tanquam *adminiſtratorios ſpiritus propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis*; tum quia Ignatius Ordinis longè latéque diffuſi parens & inſtitutor futurus erat: ergo alienum à diuina prouidentia non eſt, vt ei, tanquam maximi operis architecto, præſtantioris naturæ Angelum, cuſtodiæ & tutelæ cauſſa aſsignarit, quod de aliis itidem religioſorum Ordinum fundatoribus par eſt credere.

Rom. 1.

Greg. de Valent. tom. 1. diſput. 8. q. 6. p. 3.

Hebr. 1.

Pergis. *Supra fecit Stoicum ex Ignatio, iam transformat illum in Cynicum.* Vbinam, oro, ex Igna-

tio Stoicum Ribadeneira fecit: An ſuprà vbi dixit, Ignatium ſcribendis regulis & conſtitutionibus omni affectu ſeſe exuiſſe? At ibi demõſtrauimus, Ignatium non aliter omnem affectum exuiſſe, quàm omnis incorruptus & ſincerus Iudex omnẽ affectum exuere debet, ſi officio ſuo legibus iuſtitię conuenienter fungi velit, vt proinde non modò Ignatium, ſed & omnem Iudicẽ, Miſeno iudice, oporteat eſſe Stoicum. Deinde cur non cõſideraſti hæc verba, quæ auctor infrà habet in capite de mortificatis affectibus, vbi ait: Appetitus omnes ſic Ignatius, Dei gratia, ſtudio laboreque peruicerat, & obedientes rationi effecerat, vt non quidem ἀπαθὴς, & abſque omni animi affectione eſſet (hoc enim hominis naturæ eſt alienum) ſed certè, vt ab omni commotione animi, motuq; turbulento vacuus videretur, eratque id conſecutus, vt cum calidus natura, corporiſque conſtitutione bilioſus eſſet; propter ſummam tamen lenitatem, quam in omni ſermone, vitæq; conſuetudine adhibebat, frigidus ipſis medicis, lentusq; potius videretur. Hæc verba tibi Epicureo omnem ſuſpicionem de Ignatij ſtoicismo tollere poterant. Longè enim alia ſtoicis mens fuit, quod ſcire debebat Miſenus, niſi amens eſſet.

At cur transformat Auctor noſter Ignatium in Cynicum, ſi Miſeno credimus? Videlicet ob hoc Ignatij deſiderium, quod his verbis Ribadeneira commemorat. Mihi aliquando dixit, illud ſibi à Deo petendum eſſe, vt ipſius mortui cadauer volucribus, & feris laniandum abiiceretur. Nam cum ego, inquit, ſterquilinium, & deteſtabilis omnino ſim, quid aliud meis cri-

minibus dignum expetam. Si Cynicus eſt quiſquis iacturam ſepulchri facilem arbitratur: Cynicos fuiſſe oportet, non modò multos Philoſophos à Cynica diſciplina alieniſsimos; ſed & integros exercitus, *qui*, vt inquit S. Auguſtinus, *dum pro terrena patria morerentur, vbi poſtea iacerent, vel quibus beſtiis eſca fierent, non curarunt*. S. Auguſt. lib. 1. de ciuit. ca. 12.
Sed quia nonnulli Cynici cupiebant olim, ſua corpora abiici eſcam canibus & volatilibus; ideo quiſquis nunc ex animi ſubmiſsione, & Chriſtiana humilitate idem ſuo corpori contingere optat, is ſcilicet à Miſeno Cynocephalo transformatur in Cynicum, quaſi non alio longè fine huiuſmodi deſideria conceperint Chriſtiani, & alio Cynici; Chriſtiani, amore Dei, & ſtudio humilitatis; Cynici amore vanitatis, & popularis auræ, quippe *animalia gloriæ*, vt viderentur aſpernari ea, quæ plerique mortalium maximi pendebant, ſplendida videlicet, & vt ſanctus Hieronymus loquitur, *operoſa ſaxis ſepulchra*. S. Hieron. in vita S. Pauli.

Ais; ſi propter ſcelera ſe dignum iudicauit eiuſmodi ſepultura, de tali patre non valde gloriari poterunt Ieſuitæ. Imò gloriamur, Miſene, tali patre, tam humili, & tam moderatè & ſubmiſsè de ſe ſentiente; qui cum tantis pœnitentiæ operibus, præteritæ vitæ qualiacunque peccata expiaſſet; cupiebat tamen, vel ipſo ſuo iam exſangui cadauere debitis ſepulchri honoribus priuato, compenſare iniuriam DEO quondam per malè commiſſa illatam. Alia ſunt Chriſtianæ & religioſæ humilitatis; alia Caluinianæ & Hæreticæ arrogantiæ iudicia.
S. Paulus

S. Paulus iam Apoſtolus, & tot miraculis clarus: qui Deum iam non ſemel viderat: qui dixerat, conſtare ſibi, ſe non ſeparatum iri vllis moleſtiis à charitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu; *primum ex peccatoribus*, ſeſe appellat; inſigni humilitatis documento. Nec hac profeſsione & ſententia ſua Chriſtianos abſterruit, quo minus gloriarentur Paulo Apoſtolo & Doctore ſuo: imò potius hac tanta ſubmiſsione incitati ſunt ad vehementiorem tanti viri amorem; nec vlli ob hoc Pauli de ſemetipſo iudicium, illum habuerunt pro ſcelerato; niſi Miſeno ſimilis Alexander ærarius, & alij de genere eodem.

2. Tim. 4.

Habuimus, inquis, *Stoicum*, *habuimus Cynicum, iam planè habemus inſanũ.* Cupiebat enim Ignatius omnibus ludibrio eſſe. Et ſi animo indulgere ſuo voluiſſet, nudus, deſpicatus & oppletus ſordibus, vt inſanus haberetur, per vicos ambulaſſet. *Quæ eſt iſta humilitas*, exclamat Miſenus, *ſimulare veſaniam, vel haberi pro inſano?* Si inſanus eſt, qui pro inſano habetur, vel haberi cupit, oportet certè Chriſtum Dominum inſanum fuiſſe; quia ab Herode, velut fatuus & mente captus, veſte candida, ludibrij cauſſa, indutus eſt. Inſanis adiunges etiam Dauidem, qui inſaniam ſimulauit. Stultis adiunges Paulum, & Apoſtolos ceteros, quia *nos ſtulti propter Chriſtum*. Quæres & hic ex Chriſto, Paulo, & Apoſtolis, *quæ eſt iſta humilitas haberi pro inſano vel fatuo?* imo tanta humilitas eſt, vt eam ne intelligere quidem poſsis; nedum imitari. Audiuit

diuit Chriſtus à Iudæis atrociſsimum illud conuicium, *Dæmonium habet & inſanit.* Audiuit & S.Paulus illud: *Inſanis Paule. Quid venit inſanus iſte ad te?* aiebat ille ad Iehu de puero Prophetæ, qui vnxerat *Iehu in Regem ſuper Iſrael.* An non eximiæ humilitatis fuit huiuſcemodi maledicta æquo animo ferre?

Ioan.10. Actor.26. 4.Reg.9.

At non cupiebant ferre, inquis. imo verò cupiebant: niſi enim cupiuiſſent, patiẽter & humiliter non tuliſſent: quia patientiæ & humilitatis opera cupientis ſunt & volentis, non nolentis. Quanquam fateor, non cupiiſſe illos peccatum; quod patrabant, qui Chriſtum, Paulum, & alios, tanquam inſanos traducebant; poſito tamen quod mali illi malè agere vellent, nulla ad id neceſsitate adacti, non refugerunt Chriſtus, Paulus, & alij ſancti, materiam patientiæ & humilitatis inde ſumere. Idem conſilium hac in re fuit Ignatij, imitatoris Chriſti, & Pauli, & aliorum Sanctorum, qui anteactis temporibus vixerunt.

Si hæc, inquis, *eſt ſapientia Ieſuitica, quid ſtultitia ſit neſcio.* Omnino hæc eſt ſapientia noſtra, quia & ſapientia Chriſti eſt, & Pauli & aliorum: eam tibi videri ſtultitiã; quid mirum? *Animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei. Stultitia enim eſt illi, & non poteſt intelligere*: vt veriſsimè dixit Apoſtolus. Neſcio qualis Chriſtianus ſis, Chriſtiane Lithe; cum nihil pro Chriſto ferre ſis paratus. Niſi enim pro Chriſti nomine inſanus haberi velis; ſi ita occaſio vel neceſsitas ferat; quî pro Chriſto vitam cum ſanguine fundes? hoc

1.Cor.2.

enim longè grauius eſt, quàm illud, niſi fortè, vt verbum crucis pereuntibus; ita etiam verbũ mortis Chriſti cauſſa oppetendæ, ſtultitia ſit
1. Cor. 1. Caluiniſtis.

CAPVT III.

Calumniæ Miſeni in caput quartum & quintum.

CAput quartum explicat, quid Ignatius ſenſerit de obedientia, vbi Miſenus noſter totus lithus eſt ſeu lapis; ſed animatus; ea de cauſſa, quia vim & rationem obedientiæ capere nequit, voces non hominis, ſed bruti alicuius mittit. *Obedientia*, inquit, *quam Ignatius cõmendat, non pecude, nedum homine digna eſt*. Legat Lector apud Ribadeneiram aurea Ignatij de Obedientia monita & dictata; & facilè animaduertet, hanc Miſeni cenſuram non ab homine, ſed à *pecude* profectam eſſe. Præter cetera ferre nequit Miſenus hoc documentum Ignatij; quod eſt octauum de obedientia. Ita me inſtituã quaſi corpus mortuum, quod neq; voluntatem, neq; ſenſum habet. Secundò, nõ aliter, quàm paruulam quandam ſtatuam, quam, quoquo verſum velis, haud repugnãtem vertas. Tertiò, talẽ me fingam ac præſtabo, qualis baculus in manu ſenis eſt, vt me ad arbitrium ſuum vtatur, ibique ponat, vbi eum adiuuare maximè poſsim, ſic ego paratus ad omnia ſim, ad quæ mea opera religio vti velit, nihilque recuſem, quod ſit imperatum.

Hæc verba

Hæc verba, inquit Miſenus, *hominis inſanientis ſunt; non ratione vtentis*. Si pronomen demonſtratiuum, *Hæc*, demonſtret tua verba; non grauatè conceſſerim ea inſanientis, non ratione vtentis eſſe; ſi verba Ignatij demonſtret, hæreo: imo non hæreo: ſed ſanctè affirmo, mecumque affirmabit, quiſquis rationem non amiſit, ea prudentiæ, pietatis, & doctrinæ religioſæ pleniſsima eſſe, & talia, quæ vim & naturam obedientiæ ſignificantiſsimè ob oculos ponant, deprompta ex veterum patrum de obedientia præceptis, præcipuè ſancti Baſilij; qui Religioſum non aliter format, quam Ignatius, vt te alibi quoque monui. Vult Baſilius, vir ſanctiſsimus & eruditiſsimus (hoc enim elogio iure à te decoratur) Religioſum eſſe erga ſuperiorem, vt *inſtrumentum artis erga artificem*: Ignatius, vt baculum comparatione ſenis. Baſilius vult illum eſſe vt *ouem erga paſtorem*; Ignatius vt ſtatuam erga ſuum motorem. Baſilius vult eſſe talem qui nihil examinet, vbi expreſſum peccatum non apparet, qui nullam rationem præcepti poſtulet, qui ſine vlla inquiſitione mandata capeſſat, promptus & alacer: Ignatius, vt hoc ipſum planius & clarius explicaret, dixit, obedientem mortui inſtar debere eſſe; reſpectu eius, qui imperat. Quis enim minus, quàm mortuus, rationem ab imperante flagitat? Et hæc perfectiſſima & abſolutiſsima obedientiæ forma eſt, quam meritò Ordinum inſtitutores à filiis ſuis exigunt. Lib. J. ca. 6.

Quem

Quemadmodum enim Deus pater omnium & exiſtens, & vocari volens, inquit ſanctus Baſilius, *exactiſsimam à ſeruis ſuis exigit obedientiam: Sic etiam ſpiritualis pater, inter homines, ad Dei leges ſuas conſtitutiones adaptans, minimè dubiam obedientiam requirit. Si enim is, qui arti alicui mechanicæ, ex harum videlicet numero, quæ ad præſentem vitam vtiles ſunt, ſeipſum tradit, omni modo obedit artifici, & in nulla re aduerſatur illius præceptis, & neq; paululum ab hoc diſcedit, ſed omni tempore in oculis magiſtri eſt, cibumque ac potum & reliquam diætam eandem ſuffert, quam ille præſcripſerit: multò magis, qui ad pietatis & ſanctitatis diſciplinam proficiſcuntur, vbi ſemel ſibi ipſis perſuaſerunt, quod talem ſcientiam à præceptore diſcere poterunt, omnem obedientiam, & circa omnia exactiſsimam ſubditionem ſibi exhibebunt: & non rationem præceptorum exigent, ſed opus ipſum præceptum perficient, niſi quantum honeſtè, & cum decenti pudore interrogent ac erudiantur, ſi quid ignorent ex his, quæ ad ſalutem attinent.* Hæc S. Baſilius.

S.Baſil.cōſtitut. Monaſt.c.17.

Num & hæc verba hominis inſanientis ſunt, non ratione vtentis? Sed enim meritò miretur quis, cur hæc obedientia videatur Miſeno *pecude digna*, non homine. Num ideo, quia imperata facit, non poſtulata ratione imperij? At hoc obedientiæ proprium eſt: quidquid calumnietur Miſenus cum Celſo; qui & ipſe olim Chriſtianos ridebat; quod iis, quæ à Chriſtiana fide traderentur, ſimpliciter, ſine vlla inquiſitione aſſentirentur.

Orig.lib.1. cōtra Celſ.

tirentur. Ita enim Origenes de Celſo: *Adhortatur. vt rationis ductum ſequendo, accipiamus dogmata, alioqui omnino fore, vt decipiamur, ſi aſſentiamur temerè, & eos qui ſine ratione creduli ſunt, ſimiles ait eſſe his, qui delectantur circulatoribus & præſtigiatoribus, & Mithriacis, & ſabaziis, aut quibuſcunque Hecates ſpectris aliorumue Dæmonum. Sicut enim illius generis homines ſceleſti plerumque, illudentes ſimplici vulgo, ducunt eum, quocunque libet, ita ait apud Chriſtianos fieri ſolere. Addit quoſdam ex his ne velle quidem rationem fidei vel reddere vel accipere, vſurpareque illud dictum: ne examina, ſed crede: & fides tua ſeruabit te. Solereque dicere; mala res eſt ſapientia, bona verò ſtultitia.* Hæc Celſus de obedientia Chriſtianorum erga religionem Chriſtianam, à quo tu obedientiam religioſam promptè & alacriter iuſſa exequentem calumniari didiciſti, vt mihi quidem, neſcio à quo pictore, ad exemplar Celſi calumniatoris calumniator effictus videaris.

Teſtatur Clemens Alexandrinus, *cùm floreret Phryne Theſpiaca, pictores omnes expreſsiſſe Veneris imagines ad pulchritudinẽ Phrynes; & lapicidas Athenis Mercurios effinxiſſe ad Alcibiadem.* Tu quoque, Miſene, vel ad Celſi, vel alterius vetuſti Sycophantæ ideam efformatus es; adeò vbique nobis veteres illos criminatores repræſentas. Sed quod in religioſis reprehendis, id velis nolis ipſe præſtare debes, ſi vir bonus eſſe velis, ciuili magiſtratui & legib. loci in quo degis. Nam vt tu rationẽ repoſcas à magiſtratu, vel legibus, Clem. orat. exhortat. ad Gẽtes.

Hh eorum,

eorũ, quæ tibi facienda iniiungunt, id certè mõſtri ſimile eſſet, & hactenus in omni bene conſtituta Republica inauditum. Quęro igitur ex te num obediẽtia illa, quã non petita ratione magiſtratui & legibus exhibes, non ſit pecude digna, nedum homine? Ac proinde vſurpare hic licet verba Origenis calumnias Celſi tui refellentis; *Iſti*, inquit, *qui verbis à nobis diſſentiunt, operibus idem quod nos faciunt. Quis enim eorum, qui ſe contulerunt ad philoſophiam, aut fortè fortuna alicui ſectæ deditus, aut à magiſtro inductus, aliter ſe ad eam applicat, quam ſi credat illam præſtantiorem ceteris, nõ enim exſpectat, donec auditis omnium philoſophorum opinionibus, earumque varietatibus, tum ſingularum aſtructionibus aut ſubuerſionibus, ita demum electionem faciat; Stoicusne malit fieri, an Platonicus, an Peripateticus, Epicureusne, an cuiuſque ſectæ philoſophicæ, ſed ratione quapiam, aut potius, etiamſi hoc inficientur, impetu feruntur ad exercendam diſciplinam, verbi gratia, Stoicam, relictis ceteris.*

Orig. lib. 1. cont. Celſ.

Paulò pòſt: *Annon eſt rationi conſentaneum, cùm res hominum omnes à fide pendeant, Deo potiſſimum credere? Quis enim nauigat, aut vxorem ducit, aut liberis procreandis dat operam, aut ſpargit in terram ſemina, non meliora ſperans aut credens, quamuis poſſint contraria accidere, & interdum accidant? Quod ſi omnes huius vitæ actiones, quarum exitus eſt dubius; bona ſpes futurorum & fides continet, qui hac freti nauigamus, ſeminamus, coniugiis operam damus, ceteriſque humanis negotiis: quis*

quin potius credimus Deo rerum omnium opifici. Hæc & plura in hanc ſententiam Origenes. Quæ ad Religioſam obedientiam, obſequi duntaxat, nō examinare ſuperioris mandata ſolitã, per me accōmodes licet: diſpiciaſq́; num pecudem an hominē inſtruxerit S. Hieronymus; cū hoc præceptum cuidam dedit: *Præpoſitum Monaſterij timeas vt Dominum; diligas vt parentem. Credas tibi ſalutare, quidquid ille præceperit, nec de maiorum ſententia iudices, cuius officij eſt obedire, & implere quæ iuſſa ſunt, dicente Moyſe: Audi Iſraël & tace.* S. Hier. epiſt. ad Ruſticum.

Sed ſatis de obedientia cum Miſeno obedire ignaro. Si fortè hæc ſtuporem tuum non expugnant, inſignem illam clariſsimi viri, Doctoris PETRI STEVARTII pro Societate noſtra contra Leiſerum Apologiam adi, vbi multa de religioſa obedientia eleganter & ſapienter diſputantur.

Adi & Caſsianum, & ad ea, quæ de obedientia cùm aliorum, tum Abbatis Ioannis & Mucij ſcribit, bruta tua ſcholia adiice; qui quidem Ioannes per eiuſmodi obedientiam, qualem delineauit & præſcripſit Ignatius, *ad prophetiæ gradum ſublimatus,* vt ait Caſsianus; *ſic vniuerſo orbi claruit, vt etiam Regibus mundi ſuo merito redderetur illuſtris. Nam cùm in extremis Thebaidis partibus commaneret, nō ante præſumebat Theodoſius Imperator ad præpotentium tyrannorū bella procedere, quā oraculis illius animaretur atq; reſponſis. Quibus cōfidens, velut cœlitus ſibi delatis, trophæa de bellis deſperatis atq; hoſtibus reportabat.* Caſsian. li. 4. de inſtitut. cap. 10. 23. & ſeq. Neſcio vtrum vllus Caluiniſta per obediētiam Caluinianã ad hoc tantū ſanctitatis faſtigiū ſit euectus.

Caput quintum docet, quo ſtudio Ignatius prauos affectus domuerit & mortificarit. *Suprà.* inquis, *dixerat, Ignatium exuiſſe omnem affectum; hic negatur eum fuiſſe ἀπαθῆ.* Suprà dixerat Au-
Cap.3.li.5. ctor, Ignatium exuiſſe omnem affectum, eo modo; quo iudex diſcutiendo teſtimonia & ferendo ſententiam, omnem priuatum affectum exuere debet; Hîc negatur fuiſſe ἀπαθῆ, quia vt homo paſsiones radicitus euellat, atque adeo vt ἀπαθὴς fiat, eo modo, quo Stoici à ſapiente ἀπάθειαν requirebãt, id fieri nequit; quia quamdiu manet fons & origo paſsionum; tamdiu ipſas paſsiones manere neceſſe eſt; nec malæ ſunt, vt volebant Stoici, niſi nimiæ; temperatæ verò à virtutibus, virtutis etiam laudem merentur. Itaque exuere ſe omni affectu, eſt, nihil ex affectu agere; ſed ex præſcripto rationis; quod is itidem facere poteſt, qui non eſt omnium paſsionum expers: dummodo eis, cùm exoriuntur, habenas non laxet, & in agendo ſe ab illis abripi non ſinat.

Quæ hic narrantur, inquis, *in vita Socratis, Damonactis, aliorum, pulchrius exprimuntur.* Hic videlicet Miſeno mos eſt, cùm non habet, quod carpat, dicere conſueuit, in aliis pulchrius quam in Ignatio hæc vel illa elucere. Primum enim, etiamſi verum eſſet; nihil tamen ad rem faceret. Secundò falſum eſt, quod Caluiniſta ait; nulla enim virtus eſt; quæ non ſit pulchrior in animo Chriſtiano, quam in Ethnico; vt ſuprà itidem dictum, quia in hoc cum gratia cœleſti coniuncta eſt; expers vitiorum, ſaltem enormium, ſi non leuium & tenuiorum: At in animo

Ethni-

Ethnici, vitiis maximis, quibus obſeſſa eſt, fermè tota virtutis pulchritudo obliteratur; Quantis enim ſceleribus, etiam optimi Ethnicorum, contaminati fuerint; nemini ignotum eſt, niſi Miſeno; qui Ethnicos extollit, vt deprimat Chriſtianos; quaſi illorum in altum elatio, ſit horum depreſsio & ruina. Nec puduit illum in his ſcholijs ſæpius obiicere, & præclarè factis Ignatij opponere facta Diogenis Cynici, quaſi hominis virtute præſtantis, quem flagitioſiſsimum & ſceleratiſsimum fuiſſe, & vix vmbram virtutis, nedum ipſam virtutem habuiſſe, vel illud vnum ſatis ſuperque oſtendit; quod de illo Galenus ſcriptum reliquit. Nec exſcribo, quia nolo contaminare chartas eorum turpitudine, quos Caluiniſta iſte tanquam Sanctos laudibus in cœlum tollit.

Galen. lib. 6. de locis affectis.

Addis, auctorem noſtrum pleraque ad Ignatium exornandum accepiſſe ex Aſceticis Euagrij, vel Baſilij, vt vulgò inſcribuntur: Si Ignatius vitam ſuam conuenienter diuinis ſancti Baſilij præceptis inſtituit; & ad illius aſceticas cohortationes mores ſuos conformauit; laude non vituperatione dignus eſt; cum ad ſanctiſsimi & eruditiſsimi viri normam ſeſe compoſuerit. Deinde quid ſibi volunt illa tua verba; *Ex Aſceticis Euagrij, vel Baſilij, vt vulgò inſcribuntur*. An negare vis Baſilium eſſe auctorem regularũ & conſtitutionum monaſticarum; quæ in illius monumentis exſtant? Quo argumento id negabis, niſi odio Monachorum; quia doles ea de obedientia, paupertate, caſtitate; vno verbo, de tota œconomia religioſæ vitæ à grauiſsimo & antiquiſsimo patre ſcri-

pta, quæ vix tam expreſsè reperiuntur in regulis ſancti Benedicti, ſancti Dominici, ſancti Franciſci, & noſtri Ignatij. Fortaſse odoraris aliquam ſtyli diuerſitatem; Ita credo. Nullus ſtylus; qui Monachos formet, Baſilianus tibi videtur, vt nec Eraſmo Auguſtinianus ille in regula ſancti Auguſtini. Sed quia hanc tuam ignorantiam dicam an impudentiam, potius hic innuis, quàm prodis, pluribus ſuperſedebo, tantumque ſancti Hieronymi verba adſcribam. *Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus egregios contra Eunomium elaborauit libros, & ἀσκητικὸν, & breues varioſque tractatus.* Hæc S. Hieronymus.

S.Hier. de viris illuſt.

Poſt hæc exprobrat humaniſsimus Miſenus Ignatio ἀστοργίαν & inhumanitatẽ in cognatos, quod decem, vndecimue annis ad nullum ex Loiolæa familia ſcripſerit. Sed hanc inhumanitatem communem habet Ignatius cum ſancto Paulo Eremita; qui ſexaginta & amplius annis ad nullum penitus mortalium ſcripſit; Non paucis item Antonius; non paucis alij, quorum prima cura, commercio & conſuetudine parentum & cognatorum ſeſe abdicare ex præcepto Domini; qui inter res à perfectionis ſectatore relinquendas, numerauit quoque parentes & cognatos.

CA-

CAPVT IV.

Refelluntur criminationes Miſeni in caput ſextum.

SExtum caput continet modeſtiam Ignatij & efficaciam ſermonis. *In hoc capite*, inquis, *diſcimus primùm Ignatium fuiſſe perfectum. Nam ipſe Ignatius, præſente auctore dixit; ſe vndecim annis ne verbo quidem lapſum*: Nos, Miſene, in hoc capite, iterum diſcimus, quam mendax ſis, & quam veritatis curam in poſtremis habeas. Non dixit Ignatius, non ſcripſit Ribadeneira, quod tu mala fide comminiſceris; lectorique tuo ſumma fraude obtrudis. En verba Auctoris à te malitioſiſsimè deprauata, & in alienum planè ſenſum detorta. Vndecim annis antequam moreretur, amiciſsimo cuidam viro ac nobili ſuam operam, in quodam negotio, eſt pollicitus: poſtea ſe promiſiſſe pœnituit; & hac de re, me præſente, agens, adiecit: Vndecim duodecimue ſunt anni, ex quo non memini me ita verbo lapſum, neque quippiam promiſiſſe, cuius poſtea me pœniteret. Hæc Auctor, ex quibus clarè liquet: qua fronte & mẽte vitam Ignatij tractes. Nam dicere vndecim annis nunquam ſe ita lingua eſſe lapſum, vt lapſus erat tunc, cùm promiſit, cuius eum poſtea pœnituit; id longè aliud eſt, quàm dicere, ſe vndecim annis nunquam lingua lapſum eſſe, hoc eſt, verbum otioſum aut inutile protuliſſe.

Addis, *ſuprà voluit ſe mortuum lacerari à canibus: ego viuum vellem laceratũ.* Nõ dubito de tua voluntate: ſed bene habet; non es Deus, quare

non oportet, vt oremus: *Fiat voluntas tua.* Licet nobis ſine vlla impietatis nota negationem addere; & toto pectore precari; *non fiat, non impleatur voluntas tua*, quia iniqua eſt, quia ſcelerata eſt. Quanquam quod ad Ignatium attinet, nihil ambigo, quin etiam viuus à canibus lacerari, & quodcunque aliud ſupplicium ſubire deſiderarit: ſi id Dei gloria & fidei profitendæ neceſsitas abs ſe poſtulaſſet. Sed caue, ne quod imprecaris Ignatio, in caput tuum recidat, nondum es extra teli iactum. Scis quid Luciano euenerit. Ex odio in Chriſtianos peſsima quæque Chriſtianis imprecabatur; & fortè hoc ipſum, quod tu Ignatio: An non tandem rabidis moloſsis ipſemet in prædam ceſsit, iuſta numinis vindicta. De vero Ignatij poſt mortem circa corpus exſangue ſupra egimus. Hic tantùm addo, fortaſsis ideo Deum noluiſſe, vt mortui cadauer à volucribus & canibus laceraretur; quia futurum videbat; vt exiſterent Caluiniani canes, & inter illos iſte Melampus, qui; quando in corpus nihil poſſunt, famam & nomen Ignatij atrociſsimis calumniis proſcinderent & lancinarent; quod ſi ſepulchrum Ignatij in veſtra poteſtate eſſet, non paulò inhumanius quàm canes, defunctum iam pridem vita Ignatium acciperetis.

Nonnulli, inquis, *qui Societatem hanc deſeruerunt, affirmant, neminem huic eſſe religioni aptum, niſi qui vel naturalem quandam, vel ſtupore quodam animi arreptam propenſionem habeat*

beat ad hypocriſin, & ſuperſtitionem, ſeruileſque & ſtolidos homines tantum facillimè arripere hanc ſtolidam & ſeruilem religionem ſibi naturaliter conuenientem. Metuis, opinor, ne Edicto veteris conuiciari; ideo ambabus buccis conuicia ſpargis. Fortaſsis Apoſtatæ illi ſe deſcripſerunt; non nos: plerique enim, qui Ordines deſerunt, ſtolido & ſtupido ſunt ingenio, vt proinde ex viginti transfugis, vix vnum reperias, cui ex pectore aut cerebro non excreuerint aliquot ſtolones. Secundo quod tu de noſtro; id olim iudicabat Celſus de toto ordine Chriſtiano. In hunc enim ſola mancipia; ſolos *ſtolidos & fatuos* allegi blaſphemabat; vt alibi te monui: Et Chriſtianam fidem nominabat *diſciplinam laniſicum, ſutorum, fullonum & illiteratiſsimorum agreſtium.* Tertio cum ideo nos *ſtolidos* reputes; quia Eccleſiæ Romanæ Catholicæ dogmata, ritus & cæremonias tuemur & propagamus; & quia obedientiæ & prompti obſequij apprimè retinentes ſumus, non multum angit nos tuum conuicium; ſtolido videri ſtolidum, tam mirum non eſt; quàm mirum non eſt omnia apparere rubentia aut cærulea illi; qui rubra aut cærulea ocularia oculis obiicit; quidquid enim talis intuetur; id intuetur per ſtoliditatem; qua de cauſſa repreſentantur ei omnia vt ſtolida. Non fruſtrà vocaris *lithus* ſeu *lapis*, Miſene: Valet hic triuiale illud: *Conueniunt rebus nomina ſæpe ſuis.*

Orig. lib. 3 contra Celſum.

Sed finis nullus ſit, ſi ſingulas tuas calumnias preſsius & fuſius quis examinare velit. Pergamus

mus ad ea, quæ ſequuntur. Refert Ribadeneira, quo pacto Cardinalis quidam, vnico Ignatij congreſſu & colloquio, ex aduerſario in ſummum patronum & fautorem fuerit commutatus; ita vt ad Ignatij pedes ſeſe abiecerit, veniæ impetrandæ cauſſa, ob animum ſocietati antea infenſum & infeſtum, idq; ait Ribadeneira ſe ex eiuſdem Cardinalis domeſtico; cui nomen Quirino, intellexiſſe; Quirinum autem ex ipſomet Cardinale. Hic Miſenus: *Inſeritur falſo, vt apparet, conficta hiſtoria de quodam Cardinali; quem partim laudo, partim vitupero.* Cardinalem partim laudas, partim vituperas; nec totus laudator, nec totus vituperator; vir ſemibos, & bos ſemiuir, totus duntaxat calumniator, ſeu partim laudes, ſeu partim vituperes.

Laudo, inquis, *ob id, quod dixerit, multos eſſe, qui ſpeciem quidem pietatis habeant; ſed factis eius abnegent veritatem: ipſum Ignatiũ innuens*: Imò Miſenum, & ſimiles; qui ſub Euagelicæ veritatis ſpecioſo vocabulo, omnem veritatem in exiliũ relegarunt, & in locum eius mendacium & vanitatem & impudentiam ſubſtituerunt. Et quãuis verbis illis Cardinalis ille, adhuc alienus ab Ignatio, Ordiniſq; ab ipſo inſtituti ignarus, Ignatiũ comprehendiſſet; at ex horũ numero eundẽ poſtea exemit, inſigni voluntatis conuerſione. *Vitupero*, inquis, *Cardinalem, hac de cauſſa, quod ſe ad pedes Ignatij abiecit, & ſuppliciter veniam petiit.* Certè multum moratur Cardinalis ille, ante tot annos ad meliorẽ vitam tranſlatus, vituperationem tuam. Excelſior fuit tum, cum viueret,

tum

tum iam; quam vt à tua reprehenſione feriri poſsit. Vituperationes tuæ in Pontificem & Cardinales, ne ad alpes quidem Rhæticas pertingunt: multo igitur minus ad cœlum, ſi conuicia iaculeris in eos, quos iam quieta beatorum ſedes recepit. Infelicem Cardinalem, qui te familiarem non habuerit, à quo didiciſſet, Ignatium potius canibus lacerandum abiici, quàm tanto mutatæ voluntatis argumento honorari debuiſſe. Doleo te tam ſerò natum, & ita quidem, vt in vno duntaxat loco verſeris. Tantum virum omni loco & omni tempore oportebat eſſe præſentem; vt quemuis ſui officij admoneret; & ne quid contra decorum ageret, commonitionibus ſuis præpediret, vel ſaltem, ſi hoc nimium eſt, vt Plautinum illum Soſiam & Amphitryonem conduplicari decebat, vt duo minimùm loca ſimul tanto theſauro præſenti fruerentur.

Adiungis. *Hoc tamen factum eſſe vix crediderim.* Digneris, oro, credere, Miſene; quia niſi credas, factum infectum erit; Facta enim à tua credulitate, & à tuo aſſenſu pendent. Si credas facta eſſe, facta ſunt; licet nunquam ſint facta. Si credas non eſſe facta; facta non ſunt, licet facta ſint. Sed videamus, cur non credas factum: non enim tibi deſunt ſine ratione rationes. *Non ponitur*, inquis, *nomen Cardinalis.* Vel hoc vnicum exemplum docet, qua mente ſis, qua fronte, quo ore. Si ex his, quæ hucuſque ſingulis pagellis temere & impudenter effudiſti & effutiuiſti, te perfectè non noſſem, hoc loco perfectiſsimè te agnoſcerem;

&

& quantus calumniator ſis, perſpicuè intelligerem. Quid? non exprimitur nomen Cardinalis? Nonne diſertis verbis ait Auctor Cardinalem hunc fuiſſe *Ioannem Dominicum de Cuppis ſacri Collegij Decanum?* Cur tam impudenter mentiris Miſene, ita, vt quiuis tuum mendacium deprehendere queat? Quod tu paulo poſt ais de Ribadeneira, hoc ego veriſsimè de te affirmauero. *Impudentia mentiendi non deeſt tibi, artificium hoc loco tibi defuit.* Cur ſi non verè; ſaltem non cautè? *Pudeat te,* Caluiniſta deterrime; *pudeat,* inquam, *te, qui quæ manifeſtò & perſpicuò facis; eorum culpam in innocentes confers: quæq; in te inſunt,* (vt impudentia mentiendi & calumniandi, iis (Ignatio & Ribadeneiræ) *ea obiicis, ad quos eorum, ne minima quidem pars pertinet.*

Iuſtin. Apolog. 1.

Secunda Miſeni ratio ſimilis eſt primæ: *Multi,* inquit, *ſunt Quirini, & Quirinum illum nullius coloris ego noui;* falſum eſt ergo, quod Ribadeneira de illo Cardinale commemorat. Verè hæc ſcripſiſti in Bacchanalibus, ebrius mero & odio, ne dicam furore. *Multi,* inquis, *Quirini ſunt:* At non ſunt multi Quirini Garzonij; ſed vnus, qui Ignatium ſociosq; hoſpitio benignè excepit in vinea ſua apud cœnobium ſanctæ Trinitatis. An non legiſti iſta in Ribadeneira? Quare diſsimulas, niſi quia in id vnicum incumbis, vt mentiendo & calumniãdo in Ignatium graſſeris. Edidit auctor nomen & cognomen eius, qui totum hoc factum ex ore ipſius Cardinalis accepit; addidit alias periſtaſes, ex quibus facile,

cile, quis homo eſſet, innoteſcere poterat: Miſenus noſter nihil horum vidit, cæcus ad omnē veritatem; oculatus ad ſola ſcommata & conuicia. *Non noui illum*, inquit, ergo commentitium eſt, quod Ribadeneira hoc teſte probat. Rationes iſtæ *ne pecude quidem dignæ* ſunt, nedum homine. Si nullius teſtimonio aſſentiris; niſi quem noueris; neceſſe eſt, vt nihil credas, niſi quod videas; vel certè cuius rei, tanquam geſtæ, teſtem oculatum videas, vt proinde conſequens ſit, te, quod alibi me dicere memini; fidem non habere in mente, ſed in oculis.

Pari fide tractas hiſtoriam, quam huic ſubnectit Auctor, de quodam præſtantis dignitatis viro, morum minus probatorum; qui vno colloquio Ignatij prioris vitæ curſum abruperit, ſeq; ad meliorem frugem receperit. Duo opponit huic hiſtoriæ Miſenus: Primum eſt, *non exprimi nomen*: Quid tum? nomen ſilentio de induſtria prætereo; ait Ribadeneira. Iuſtiſsimam celandi cauſſam habuit; ſi te tanta cupido tenet ſciendi nominis; ſcribe ad Ribadeneiram; qui Toleti in Hiſpania degit, non grauatè tibi, ſed ſoli, viri huius nomen patefaciet. Secundum eſt; *ſimile quid egerunt Ethnici*; nam & iſti aliquando, vna de virtutis pulchritudine diſſertatione, ita incenderunt flagitioſiſsimos quoque, vt ſtatim, ſordibus ſuperioris vitæ relictis, ad philoſophiam ſeſe adiungerent, vt nominatim accidit Polemoni, audito Xenocrate. Argumentum hoc non infirmat fidem hiſtoriæ, ſed confirmat & te tuoſque Caluiniſtas condemnat; ſi enim Ethnicus de virtute diſſerens, ea vi valuit, vt perditos deſiderio hone-

honeſtatis compleret, & in eorum animis mirabilem virtutis amorem excitaret; quid non credimus effeciſſe Ignatium, Spiritu Dei plenum; & diuinæ charitatis igne ſuccenſum, & ſalutis proximi procurandæ cupidiſsimum & ſitientiſſimum?

Quem vnquam meliorem fecit ſuis ſermonibus Caluiniana perfidia? Quis non multis gradibus deterior efficitur; quàm primum Caluinianus efficitur, cuiuſcunque ſectæ, propè dixerim, antea fuerit? Solus Chriſtus & Chriſti imitatores ex iis, quicunque fuerunt; *difficillimas feras homines manſueſecerunt*; Vtar enim verbis Alexandrini Clementis, *Volucres quidem eos, qui ex ipſis ſunt leues: ſerpentes verò, qui deceptores, & leones eos, qui ſunt animoſi, & ad iram concitati. Sues autem eos, qui ſunt voluptati dediti, lupos autem eos, qui ſunt rapaces: lapides autem & ligna eos, qui ſunt inſipientes.*

Clem. Alex. exhortat. ad Gétes.

Sequitur, inquis, *narratio futiliſſima de quodam, quem triſtitia Ignatius vno verbo liberauit.* Hiſtoria hæc eſt: Scimus quendam veniſſe ad Ignatium, qui adhuc viuit in Societate, ita perculſum animo acerbo, eoque diuturno mœrore confectum, vt nunquam reſpiraret, aut tranquilla mente conquieſceret; Et cùm triſtitiam animi ſui aperuiſſet, vno Ignatij verbo, in hodiernum diem omni moleſtia liberatum. Hæc Ribadeneira. Ex quibus facile perſpiciet Lector, vtrum id, quod refert Auctor ſit futile, an verò tu futilis calumniator debeas appellari, ſcribere ſolitus non vtiliſsima, ſed futiliſsima ſcholia.

Sæpe accidit, vt viri ſancti non modo corporis, ſed & morbos animi paucis verbis curarent. Non modo tunc, cum *feruet auaritia, miſeraq; cupidine pectus*: Sed & tunc, cum triſtitia abſumeris, *ſunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem poßis, & magnam morbi deponere partem*. Si verba tua tam potentia & efficacia non ſunt; quid miraris? Non prodeunt à ſpiritu diuino; ſed à Caluiniano. Sermones & alloquia hominum ſanctitate præſtantium, ſunt inſtar *ſiceræ mœrentibus*, & inſtar vini *his, qui amaro ſunt corde. Bibant*, inquit Sapiens, *& obliuiſcantur egeſtatis ſuæ, & doloris ſui non recordentur amplius.* Prou. vlt.

Sequitur, inquis, *futilior alia de quodam melancholico, qui vmbram ſuam formidarit, cui Ignatius paucißimis verbis & vanum metum ademerit, & mentis ſecuritatem reſtituerit*. Huic hiſtoriæ, quid obiicias, nihil video, præterquam, quod *futilem* vocas: An tibi res futilis videtur; ſi quis alterum paucis verbis liberet à tam graui affectu; vndecunque tandem procedat ſiue ex melancholia, ſiue ex aliis cauſsis; non enim ideo tenuius erit factum Ignatij, imò illoſtrius, cum medicina tam facili non modo effectum, ſed & cauſſam funditus ſuſtulerit, quod excellentium medicorum proprium eſt. Fortaſſe neſcis, quàm vanus metus cruciet, & quantum ſit tormentum, cum quis, vt Lyricus canit, ſeu *mobilibus veris inhorruit aduentus foliis*, ſeu *virides rubum dimouêre lacertæ, & corde & genibus tremit.*

Legite

Legite vos Ieſuitæ, inquis, *vitas Lutheri, Philippi, Caluini, & proferte ex iis ſimiles fabulas, ſi poteſtis*: primũ, miror te prætermiſiſſe ſanctiſsimam vitam Bezæ. Secundo, fateor nihil ſimile ex horũ vitis proferri poſſe. Cui enim vnquã ægro vel verbis vel herbis medicinam fecerunt iſti non medici, ſed latrones animarum; qui vbi conſcientias cauterio inuſſerunt, ægriſque quaſi benè valeant tum, cum inſaniunt, perſuaſerunt, & inaniſsima quadã plerophoria & fiducia compleuerunt, præclarè ſe munere ſuo functos arbitrantur.

De catechumeno quodam Hebræo, hoc memoriæ prodidit Ribadeneira: Antequam catechumenorum domus Romæ eſſet inſtituta, domi noſtrę erudiebantur, qui ex Hebræis ſacrum baptiſma petebant: in his quidam Iſaac nomine, inſanire ita cœpit aliquando, & quaſi furiis agitari, vt è domo noſtra ſe proripere ſtatim vellet, & baptiſmi petitionem abiicere: neque aut retineri à noſtris, verbis & blanditiis, aut vlla alia ratione poſſet ad ſanitatem reuocari. Cui Ignatius ad ſe adducto, furentiqúe, illud tantum: Maneto nobiſcum Iſaac. Quibus verbis placatus omnino eius animus continuo eſt, ſibiq; reſtitutus, lætuſque domi in ſententia permanſit, baptiſmumqúe ſuſcepit. Hanc hiſtoriam duabus machinis oppugnat Miſenus. Altera; *Iſaac ille vel verè, vel ſimulatè furioſus fuit*. Quis dubitat, Miſene. Omnis furioſus, vel verè vel ſimulatè furioſus eſt. Rarius exciderent tibi mendacia, ſi ſæpius diſiunctim loquereris, ſed non video quid cum tua diſiunctiua enunciatione

effi-

efficias, præſertim cum nihil prorſus adiungas, aut ex illa diſiunctione concludas. Nam ſi dicas: Hebræus ille, vel verè vel ſimulatè furioſus fuit; ergo fictitium eſt, quod Ribadeneira ſcribit; id tantum valet; quantum valeret hæc argumentatio: *Miſenus vel homo eſt, vel equus: ergo non eſt rationis particeps.* Quod ſi integrum ſyllogiſmum formare velis, in hunc modum; Omnis furioſus vel verè, vel ſimulatè furioſus eſt; Sed Hebræus ille non fuit verè furioſus, ergo ſimulatè. Tum probare debes minorem propoſitionem: quam tamen alia ratione non confirmas, niſi per maiorem: *quia omnis furioſus vel verè vel ſimulatè furioſus eſt: Ergo Hebræus ille non fuit verè furioſus.* An non ſunt iſtæ egregiæ & Chryſippeæ & Carneadeę probationes, dignę Caluiniano acumine?

Altera machina, qua veritatem huius hiſtoriȩ oppugnas, eſt iſta. *Has quiſquilias par erat veſtris tantum offerri; Poteras, Petre, has φλυαρίας tuas tantum communicare cum tuis ſociis, non publici iuris facere.* Hoc argumento, iiſdem pæne verbis, vſus eſt etiam Miſenus libro primo, vbi oſtendimus, quanti ſit ponderis & roboris. Nam ſi ad aliquid profligandum ſatis ſit hæc verba Miſeni effudiſſe, nullius negotij erit vnico ictu quatuor libros Dialogorum S. Gregorij, & totam hiſtoriam religioſam Theodoreti proſternere. Faciamus enim, Miſenum, hoc ſuum ſcholium ad libros illos S. Gregorij & Theodoreti apponere (Tantum enim hiſtoriis illis fidei habet; quantum vitæ Ignatij à Ribadeneira con-

 ſcriptæ)

ſcriptæ) num propterea merito nobis perſuadebimus, fabulas & quiſquilias eſſe, quæ duo illi Auctores commemorant; quia Miſenus Caluinianus fabulas & quiſquilias eſſe pronũciat; nõ allata vlla huius ſui decreti ratione; & quia pro ſua grauitate S. Gregorium & Theodoretum increpat, quod hæc talia ſcripſerint, & euulgarint?

Aliud de Ignatio his verbis Auctor tradit. Energumenum quendam ſermone ſuo liberauit, qui (vt arbitror) in ſanctiſsimo quodam cœnobio viuit adhuc, mihi familiariter notus, antequam à diabolo liberaretur, & poſt. Hic Miſenus, *mendacium*, inquit, *vnum atque alterum non ſatis habet poſuiſſe; noui enim ſemper priora cumulat.* Te depingis, non Auctorem. Nam hoc tu peculiare habes; quod tua Scholia, quanta quãta, plana faciunt. Deinde ſi non depuduiſſes, pudere te tãdem deberet huius tui moris tam ſollemnis & inueterati; quo ſoles grauiſsima dicta & facta non aliter refellere, quam his verbis; *Mentitur Auctor; mendacium eſt*; non addita vlla cauſſa; cur tibi videatur eſſe mendaciũ; quaſi neceſſe ſit, mendacium eſſe quidquid tu mendacium eſſe aſſeueras.

Ceterum ne tibi iniuriam faciam; duas rationes affers. Altera eſt iſta. *Ego puto nullum vnquam fuiſſe talem energumenum.* Ergo ſi quis ex te quærat; cur mendaciũ ſit hæc Ribadeneiræ hiſtoria, expeditè rationem reddis: *Quia ego puto nullum vnquam fuiſſe talem energumenum.* Quis non acquieſcat? Quis non manus abſque mora det; quando ita putat Miſenus? Quis non ſubmittat

faſces

faſces ita putanti Miſeno? Altera eſt iſta: *Cænobium, in quo iſte viuit, puto eſſe in Vtopia: Ergo mendacium eſt, quod Ribadeneira ſcribit.* Aſſentior, Miſene, & pedibus manibuſq; in tuam eo ſententiam, conuictus hac Vtopiana ratione, ab homine Vtopiano adducta. Forte euangelizandi cauſſa nauigaſti in Vtopiam, ſicut Richerus cum ſuis Symmyſtis in Galliam Antarcticam; ibique hoc cœnobium contemplatus es; & in eo fratrē Baſilium. Hoc enim nomen accepit poſt ingreſſum in Religionem. Vaniſsime mortalium; an hæc ſcribens nullos te putabas habiturū lectores præter Caluiniſtas, hoſteſq; Ieſuitarum & oſores; qui hæc tua mendacia & conuicia filo tam craſſo contexta, non animaduerterent? Non in Vtopia, vt tu cauillaris, Monaſticen vitam iſte profeſſus eſt, ſed in Italia, *in Camaldulenſi Eremo*; vt auctor ait: Si non credis: confer te ad illam eremum, eiuſq; incolas de fratre iſto examina, aut māda hoc alicui ex tuis ſodalibus, cui forte animus, luſtrare Italiam. Sed tales non ſolent adire Eremos Monachorum, ſed luſtra ganeonum.

At necdum finis de hoc energumeno. Diabolus ab Ignatio ex iuuene illo expulſus in Miſenū immigraſſe videtur; adeò furit & inſanit hoc loco Miſenus. *Si vera ſunt*, inquit, *quæ Ribadeneira ſcribit; omnia facta ſunt per ſimulationem.* Non ſani, ſed inſani hæc eſt oratio. Si enim vera ſunt; quomodo per ſimulationem facta ſunt, & ſi per ſimulationem facta ſunt, quomodo vera ſunt? *Subornauit*, inquis, *proculdubio Ignatius, vt etiam miraculis inclareſceret, Hiſpanum adoleſcentē, qui ſe ſimularet à Diabolo obſeſſum.*

Iterum ades cum tuo *proculdubio*, quod proculdubio luculenti alicuius mendacij index eſt, vt experientia ipſa non ſemel edocti ſumus. Ab hominum memoria auditum non eſt, Miſene, quempiam ex orthodoxis ſubornaſſe aliquem, qui ſe fingeret malo quopiam affectum, vt commentitij miraculi patrandi materia ſibi offerretur. Hæreticorum iſta artificia ſunt, qui cum nequeant inclareſcere veris miraculis, inclareſcere ſtudent non tam miraculis, quàm præſtigiis vaniſque ludificationibus, cuius illuſtre exemplum perſecutio Vandalica nobis ſuppeditat apud Gregorium Turonenſem; vt taceam ea, quæ ex recentibus Caluinianorum commentariis depromi poſſent. Dæmones ex obſeſsis corporibus profligare, in Eccleſia Catholica neque modo inuſitatum eſt, neque olim fuit. *Dæmones*, inquit Tertullianus, *non tantum reſpuimus, verum & reuincimus; & de hominibus expellimus; ſicut plurimis notum eſt.* Denique quàm multos Dæmones ex obſeſsis corporibus exterminarit S. Antonius & S. Hilarion, abundè docent Athanaſius & Hieronymus; num & iſti mendacia referunt? Num S. Antonius & S. Hilarion ſubornarunt, qui ſe energumenos fingerent, vt ipſi, quaſi grandibus perpetratis miraculis, celebrarentur?

Greg. Tur. lib. 2. hiſt. Franc. c. 3.

Tertull. ad Scapulam.

Adiungit Ribadeneira: Hic adoleſcens, vel Dæmon ex adoleſcente, cum audiret Ignatium breui domum rediturum, & ipſum ex obſeſsi hominis corpore exturbaturum, validè ſeſe diſcerpens clamabat; Ne mihi nominetis Ignatiũ, quẽ ego inimiciſsimum habeo. Hic Miſenus: *Ignatius, vt puto, Romæ nõ exiſtat.* Quid nobis cum

tuo mendaciſsimo *puto*; *puto*, ais, *Ignatium Romæ non exiiſſe.* Quaſi verò domo abeſſe nequiuerit, niſi Roma exiiſſet. Roma ſatis ampla eſt & vaſta; vt minimè ſit neceſſe Roma egredi, quò quis domo abeſſe dici queat. An tu nunquam domum redis, niſi prius ex vrbe aut pago, in quo degis, exiueris? Quid opus eſt iſta tua *putatitia* gloſſa; cum ipſemet Ribadeneira teſtetur, Ignatium tum fuiſſe in cœnobio D. Petri de Montorio, quod intra, non extra Romam eſt.

Scribit Ribadeneira, Patauij militem à Dæmone occupatum; cum ſacris exorciſmis Dæmon adiuraretur; ſæpiùs de Ignatio loqui cœpiſſe, qui tamen Ignatium de facie nunquam nouerit. Hoc iſte refellit ſolito modo. Ait, *militem iſtum fuiſſe à Ieſuitis ſubornatum*: Nec aliter probat, niſi affirmando: Aſſertio & probatio apud Miſenum idem ſunt, ſed non apud Miſeni diſsimiles; quibus non perſuadetur aliquid eſſe mendacium; niſi aut per ſe liqueat, aut ſolidis rationibus demonſtretur. Rationes Miſenus nullas affert. Per ſe non liquere, tam liquidum eſt, vt cæcum eſſe oporteat, qui aliter ſentiat. An non enim ſæpius euenit, vt Dæmoniaci de viris ſanctis; quantúmuis abſentibus, varia cōmemorarent, nō ſine admiratione audientium? De Hilarione in Sicilia, & Energumeno Romæ eiuſmodi quiddam refert ſanctus Hieronymus. *Scutarius quidam cum in Baſilica S. Petri torqueretur, clamauit ab eo immundus ſpiritus: Ante paucos dies Siciliam ingreſſus eſt Hilarion ſeruus Chriſti, & nemo eum nouit, & putat ſe eſſe ſecretum: ego vadam, & prodam illum: ſtatimque cum ſer-*

S. Hier. in vita S. Hilarion.

 uulis

uulis ſuis, aſcenſa in portu naue, appulſus eſt Pachynum, & deducente ſe Damone, vbi ante tugurium ſenis ſe proſtrauit, illico curatus eſt. Alia huius generis exempla refert idem ſanctus Hieronymus de eodem Hilarione, & S. Athanaſius de ſancto Antonio.

Auctor eſt Ribadeneira Drepani in Sicilia, puellam quandam, quæ à Dæmone vexabatur, interrogatam à ſacerdote, poſt mortem Ignatij; Vtrum Ignatium nouiſſet, & vbinam eſſet, reſpondiſſe; Ignatium, inimicum ſuum, vita perfunctum in cœlo eſſe, inter alios ſacrarum religionum fundatores. Addit Ribadeneira; Quæ tametſi, quod à Dæmone profecta ſint, certam non habeant fidem, tamen quoniam Dominus veritatem ab illo ſæpe exprimit inuito, hæc quæ & veritati, & Ignatij moribus conſonant, non ſunt quaſi falſa repudianda. Nam homo habens Dæmonium immundum, exclamauit voce magna dicens, ſine, quid nobis & tibi Ieſu Nazarene? Veniſti perdere nos? Scio te, quod ſis ſanctus Dei. Et alibi, exibant autem dæmonia à multis clamantia & dicentia; quia tu es filius Dei. Voluit itaque Dominus, vt Dæmon ipſum vel inuitus agnoſceret, & Dei filium teſtaretur.

Lucæ 4.

Hic Miſenus. *Ad me, quod attinet, non quaſi falſa repudio, ſed vt mendaciſsimè conficta aſpernor, imò execror.* Quid tanquam mendaciſsimè confictum aſpernaris? An Dæmonem ore illius puellæ dixiſſe ea, quæ dixiſſe ſcribitur; an dixiſſe quidem fateris; ſed non verè? Si prius: redde cauſ-

cauſſam negationis tuæ, quam toties à te repo-ſcam, quoties ſine cauſſa aliquid negaueris. Nũ Dæmones etiam ea, quæ ad laudem Sanctorum ſpectant, negas proferre poſſe per ora illorum, quos obſidét & cruciét? Annumera ergo fabulis, id q. S. Hieron. de S. Hilarione in Siciliã nauigã-te tradit. Cum enim in ipſo decurſu capitalis il-le hoſtis filium naucleri inuaſiſſet; clamare cœ-pit & dicere: *Hilarion ſerue Dei, cur nobis per te, & in pelago tutos eſſe non licet? Da mihi ſpatium do-nec ad terram veniam, ne hic eiectus præcipiter in a-byſſum.* Si negas, Dæmonem verè dixiſſe; quæ de Ignatio prolocutus eſt: quòd Dæmon ſit mẽ-dax: tum nega ſimiliter, verè locutum eſſe Dæ-monem, cum Hilarionem ſeruum Dei, aut cum Chriſtum filium Dei appellauit; nam qui ita mendax eſt, vt nunquam poſsit vera profari; is neque hic vera prolocutus cenſeri debet. Sed alia, vt video, cura te coquit; quæ tam atrocia tibi verba excuſsit; *propter clauſulam impiam, exe-cror*, inquis, *quã Auctor recenſet. Vt enim ſuum militem Chriſto, filio Dei, ſimilem faciat, non vere-tur citare ex D. Luca verba Dæmonij immundi.* Quàm imperitus conuiciator es Miſene, miſe-ret me tui; tùm quia calumniator es, tum quia tam inſulſus & ineptus. Quæ eſt enim iſta con-ſecutio. *Auctor citat verba Dæmonis de Chriſto: Auctor, vt probet Dæmonem non ſemper men-daciter dicere, id quod dicit, adducit eiuſ-dem teſtimonium de* CHRISTO *longe veriſ-ſimum; quamuis à patre mendacij profectum;*

Ergo Auctor facit Ignatium ſimilem Chriſto, & veritatem Euãgelicæ hiſtoriæ *cum ſuis turpiſsimis mendaciis confundit*. Feciſti, Miſene, alicubi iacturam cerebri, & vt apparet, irreparabilem, alioqui haud tam inſipienter, quidquid in buccam venit, effutires, chartiſque concremandis illiheres.

CAPVT V.

Calumniæ Miſeni in caput ſeptimum, octauum & nonum.

CApite ſeptimo exponit Ribadeneira, quomodo Ignatius ſeueritatem cum benignitate temperauerit. Hic Miſenus, *neſcio quid agitur in hoc capite de ſeueritate Ignatij cum benignitate copulata*: Si neſcis, cur non obmuteſcis? Cur carpis, quæ tuo teſtimonio *non intelligis*? Ais; *qui paulo ante commendauerat lenitatem Ignatij, iam eum & iniuſtitiæ & crudelitatis & impudentiæ inſimulat, cum dicit, in leuibus erratis grauia interdum exempla Ignatium ſtatuiſſe.* Nec iniuſtus, nec crudelis, nec imprudens Ignatius fuit, puniendo interdum leuiora delicta grauioribus pœnis. Licet enim ſeorſim ſpectata viderentur leuia, grauia tamen erant tum quatenus alios inficere, & ad ſimile quid audendum allicere poterant, tũ quia quædã *actu* quidem ſunt tenuia; at grandia *potentia*, & niſi tempeſtiuè recidantur, non leuia damna ferũt. Qui ergo grauiorẽ pœnam delicto tenuiori ſtatuit; is non tam ad præſentia, quam ad futura reſpicit, ſine vlla iniuſtitiæ, crudelitatis & imprudẽtiæ nota; & hoc vſu receptũ eſt,

non modò apud eos, qui Religioſis Ordinibus, ſed & apud eos, qui politicis Rebuſpublicis præſunt; quoties enim videmus moderatores Reipublicæ non adeò graue peccatum, graui pœna mulctare; ea ſolùm cauſſa, ne trahatur in exemplum, neue quod vnus fecit, omnes ſibi licere arbitrentur, vt taceam, in religionibus, non ſemper haberi tantùm rationem æquitatis illius, quæ ex iuſtitia inter culpam & pœnam eſſe debet; ſed etiam probationis; nam præpoſiti Ordinum ſine culpa quoque puniunt interdum ſuos, tum vt illis patientiæ materiam ſuppeditent, tum vt explorent, quantos in virtutibus, & in via Domini progreſſus fecerint. In religionibus neceſſe non eſt omnia agi iure politico & deſpotico, pleraq; metimur iure paterno, quod laxius eſt, quam ciuile, nec ſummam æqualitatem deſiderat.

Quæ ſequuntur, inquis, *cum præcedentibus quodammodo pugnant*. At tam certum eſt ea, quæ ſequuntur, cum præcedentibus non pugnare, quàm certum eſt te non quodammodo, ſed ſplendidè & largiter mentiri. Ais, *ſi quantum quiſque oneris ferre poterat, tantum cuique imponebat, cur non eandem moderationem in ſuppliciis vſurpabat?* Imo vſurpabat. Nam & pœnæ grauiores, quas ob leuiora errata nonnunquam infligebat; non erãt ſuprà vires eorum, quibus infligebantur, ſed attemperatæ erant ſingulorum viribus, licet ſimpliciter non viderentur attemperatæ ipſi delicto; non enim eſt quod cogites, Ignatium tam imprudentem fuiſſe, vt cuiquam im-

imponeret pœnam ſeu ob leuius, ſeu ob grauius erratum, cui perficiendæ ſat firmus & valens nō eſſet.

Reliqua quæ adduntur, inquis, *etiam in idiotarum vita frequentari videmus*; quod ego magis opto quàm credo: nam ea ne in tua quidem vita elucere arbitror; ſi de vita ex oratione iudicium facere licet: qui tamen non inter idiotas, ſed inter eruditos cenſeri cupis. Quid verò tibi in mētem venit, vt diceres, laudes Ignatij, quas Auctor hoc capite perſequitur, ex Sozomeno, Euagrio, Socrate, & aliis congeſtas eſſe. Auctor noſter ſcribens de Ignatij virtutibus, ipſam Ignatij vitam, & mores, & res geſtas pro Auctore habuit, non alios; Si quis te deſcribere inſtitueret, non ſanè alios, pręter te, intueri deberet; ſi te verè depingere cogitaret. Præterea quare nō notaſti loca, ex quibus Ribadeneira hæc, quæ de Ignatio commemorat, corraſerit. Dicēti tantùm, ne initio quidē credidimus, cur crederemus iam ſub finem, poſt tot mendaciorum centurias?

In capite octauo, inquis, de commiſeratione Ignatij diſputatur, *quaſi συμπάθεια in nullis aliis hominibus reperiatur præterquā in Ieſuitis*. Non hæc mēs Ribadeneiræ; ſed cōmiſerationem in Ignatio itidem exſtitiſſe, & quidem excellenter. calūnias tuas tibi demū reſerua, ne penitus exhauriaris. Sera in fundo parſimonia, Miſene, ſi tamen calumniando ad fundum pertingere potes. Notent, inquis, *ſtudioſi acutum apophthegma Ignatij: cū homo ægrotat, rarò poteſt aliquid boni in aliorū vtilitatem facere: quando verò ſanus eſt, poteſt multa bona facere. Veritatē huius dicti*, inquis, *ruſtici comprobāt.*

Quid

Quid ergo ſuggillas, ſi tam perſpicuè verum eſt, vt ne à ruſticis quidem negari poſsit? Axiomata ſcientiarum, ideo apud omnes in ſumma ſunt exiſtimatione & auctoritate, quia tam euidentia ſunt, vt ne à præfracto quidem reiici poſsint, ceu falſa; niſi fortè ſolo ore; vel ſi & mente; non ſine incredibili ſtupore. Quod ad acumen attinet, ſanctè teſtari poſſum, multa in Plutarchi, & plurima in aliorum Apophthegmatum collectionibus legi, quæ tantum acuminis non contineant; quantum hoc dictum Ignatij; ſi nō abrumpatur à corpore totius orationis, vt à te malitiosè abruptum eſt, ſed coniungatur cum præcedentibus, quæ hic Ribadeneira tradit.

Ceterum, vt auctor cōmiſerationem Ignatij exemplo aliquo oſtendat, recenſet, quid ſibi acciderit: Cùm enim æger noctu ſanguinē ex brachio miſiſſet, Ignatius bis terue, ſera ſub nocte, miſit; qui exploraret; num rectè brachium colligatum eſſet, ne fortè ſoluta vena ſanguis efflueret, & ſubitò: quod nonnullis euenit; interitum afferret. *Ex hac narratione*, inquit Miſenus, *nihil video, quod diſci poßit, niſi quod Ieſuitæ noctu ſoleant ſecare venas, cùm alij interdiu conſueuerint.* Scurrātis ſpeciem noli præbere; profeſſus ſcholia vtiliſsima, non enim ipſe tibi ſcurraris; vt ille, ſed populo. Num tu, ſi noctu vis morbi imperiumq; medici venā aperire ſuadeat, in craſtinum ſectionē differas? Cur ergo in riſum vertis, quod aliquando neceſſariò ſuſcipiendum eſt, ſi vitam tueri velis? Ais, *Idem officij genus, in eo caſu tibi exhibitum à quodam tuo contubernali*: Ergo & tu noctu venam ſecare ſoles. Ergo non ſoli Ieſuitæ; quia Miſenus non eſt Ieſuita,

ſed

ſed Ieſuitarum calumniator. Quare rides igitur Ribadeneiram, & Ieſuitas ob factum, quod tu ipſe feciſti, & facturus es, quotieſcunque te noctu pleuritis inuaſerit, aut alius morbus, cuius curatio ſanguinis miſsionem poſtulet? Præterea laudo illum tuum contubernalem ob commiſerationis & humanitatis affectum, neque vllum alium, qui idem præſtet, debita laude priuabo. Cur non pari candore Ignatij συμπάθειαν prædicas?

Voluit Ignatius ægrotos eſſe dicto audientes, patientes, tractabiles, minimè querulos aut moroſos, cœlum ad arbitrium ſuum non mutantes; neque ea de re medicos conſulentes. *Mira ſapientia*, inquit Miſenus, *Atqui hoc fieri volunt omnes medici.* An hoc velle, ideo non eſt ſapienter velle, quia medici id volunt & præcipiunt? An medicorum voluntas & imperium ſapientiæ expers eſt? Vel fortaſsis quod medici ſapienter volunt; id alius, qui medicus non eſt, ſapienter non poteſt velle. Explica te, Miſene, planius & rudius, vt acumen tuorum ſcholiorum capiamus. Poteras, imo debebas, ſaltem vltimum Ignatio cõcedere, ne medicos de mutatione conſulant, inſciis videlicet ſuperioribus; neſcio vtrum hoc medici etiam velint, vel ſi aliqui id velint, vtrum omnes id velint, & vtrum in Hippocrate aut Galeno contineatur hoc præceptum, vt religioſi Societatis, non agant cum vllo medico, de mutatione loci, inconſultis & inſciis ſuperioribus.

In capite nono, inquis, *diſſeritur de magnitudine animi Ignatij. Atque hæc inprimis ſpectata fuit, in grauiſſi-*

grauiſſimo dolore dentium ſedatiſſimè perferendo. Non ſolũ in hoc; ſed in aliis plurimis morbis, vt Auctor ait; Addis: *Quo nomine etiã mihi gratulor*. Sed fruſtrà gratularis tibi; cùm, vt ipſemet fateris, victus dolore doloris ſignificationem dederis; ita enim tu vlulatum & eiulatum tuum honeſto vocabulo indigitas. Sed ais: *Si vt auctor ſcribit, nullam doloris ſignificationem dedit: vnde Ieſuita ſcire potuit Ignatium cum dentium dolore conflictari?* Quaſi verò quis non poſsit ſine gemitu & ploratu dolorem dentium ſimpliciter patefacere. Aliud eſt dare ſignificationem lamentando & eiulando: Aliud ſimpliciter, quid patiaris, indicando. Primum tuum eſt; alterum Ignatij. Rides Ignatium; quod transfixa auricula à fratre, qui ceruicibus eius lineum pannum circumponebat; nihil aliud dixerit; quàm hoc, & quidem moderatiſsimè; vide frater, quid facias. Non miror te ridere; quia tu ſtatim pugnos ponderaſſes, vt Soſia ille apud Comicum: eoſdemque ad ictus excitaſſes Plautina illa cohortatione: *Agite pugni, iam pridem videtur factum, heri, quod homines quatuor in ſoporem collocaſtis nudos:* Intonuiſſes; *verberare ô verbero; gymnaſiũ flagri*, & ſimilia ex Caluiniano & Plautino Euangelio.

Porrò cum noſtri aliquando magna rerum omnium inopia premerentur, Ignatius non modò familiam ſuam non imminuit, ſed auxit: Quo tempore, inquit Auctor, cùm aliquando Ioannes Crucius, domeſticus obſonator, homo ſimpliciſsimus, & feruens ſpiritu, ex D. Ioannis

Late-

Lateranenſis templo, veſperi domum reuerteretur, ad amphitheatrum, quod vulgò Coloſſeum dicunt, in hominem incidit, qui in manum illi centum nummos aureos ſilentio tradidit. Eius aſpectu plurimum Ioannes commotus eſt, & horrore quodam perfuſus: tradita enim homo pecunia, ex oculis mirantis ſubitò euanuit. Hæc Ribadeneira. Adeſt Miſenus cum ſolitis ſuis gloſsis. *Subornatum*, inquit, *fuiſſe aliquem ab Ignatio, qui pecuniam afferret, ipſe Auctor ſuſpicandi argumenta nobis præbet. Ait enim, obſonatorem illum fuiſſe hominem ſimpliciſſimum & feruentem ſpiritu.* Tu infers; Ergo Ignatius ſubornauit aliquẽ, qui iſti pecuniam ex inſperato *offerret.* Quæſo, quæ eſt iſta ratiocinandi ratio? vel etiam hæc, quam æquè inſipiẽter vſurpas: *Ioannes Crucius fuit Ignatij ſimilis, id eſt, ſimpliciſſimus & ſuperſtitioſus, & deceptioni obnoxius. Ergo Ignatius ſubornauit aliquem, qui quaſi diuinitus miſſus, pecunias dono ferret Crucio.* Hæc ne *pecude quidem digna ſunt*, nedum homine: vt tua tibi verba verè exponam; quæ ſuprà falsò de obediẽtia ab Ignatio deſcripta & præſcripta effudiſti.

Nec placet tibi, quod ait Ribadeneira, eũ, qui pecuniam illam attulerat, ſubitò ex oculis mirantis Crucij euanuiſſe. ὑπερβολικώτερον, inquis, *dictum eſt. Voluit enim indicare, ſubitò hominem illum ſeſe ſubduxiſſe, ne ab obſonatore cognoſceretur.* Siue homo, ſiue Angelus ſub ſpecie humana fuerit ille, qui Crucio pecuniam attulit, non per hyperbolen; ſed rei naturæ conuenienter dixit Ribadeneira, eum euanuiſſe ex oculis mirantis:

quia non modò ſpiritus, ſed & homo verè dicitur euaneſcere tunc, cùm derepentè ex conſpectu intuentis ſeſe proripit.

Similē hiſtoriam, quā Ribadeneira ſubiungit, & quæ eidē Crucio obuenit; non aliter refutat, quā quod vocat *γοητείαν*, id eſt, *incantationem* & *impoſturam*, quaſi nunquā acciderit, vt Deus in ſe ſperātibus ſubſidia vitæ miſerit, tum cū maximè iis indigerēt. Audi quid S. Gregorius de S. Benedicto ſcribat: & vide num & hic veneficia, impoſturas, & subornationes ingeminare velis. *Alio tempore*, inquit S. Gregorius, *in Campania regione fames incubuerat; magnaq; omnes alimentorum indigentia coanguſtabat. Iamq; in Benedicti monaſterio triticum deerat, panes verò penè omnes conſumpti fuerant, vt nō plus quàm quinq; ad refectionis horā fratribus inueniri potuiſſent. Cumque eos venerabilis pater contriſtatos cerneret, eorum puſillanimitatem ſtuduit modeſta increpatione corrigere, & rurſum promiſſione ſubleuare dicens; Quare de panis inopia veſter animus contriſtatur; hodie quidem minus eſt, ſed die craſtina abundanter habebitis. Sequenti autem die, ducenti farinæ modij ante fores cellæ in ſaccis inuenti ſunt, quos omnipotens Deus, quibus deferentib. tranſmiſiſſet, nunc vſq; manet incognitum.* Hæc S. Gregorius de S. Benedicto. Num & S. Benedictus subornarat, qui hos farinæ modios afferrēt, quo ſibi apud *ſtupidos, ſimplices & ſuperſtitioſos* ſuos diſcipulos, vt tu de Ignatio, eiuſque diſcipulis dicis, ſanctitatis opinionem conciliaret?

S.Greg. li. 2. Dialog. cap. 21.

Hiſtoriam de parte domus lemuribus & ſpectris nocturnis infeſta, quæ Ignatio Cōpluti habitanda ceſsit, ait Miſenus, deſumptā ex Luciani Phi-

Philopſeude, & ex epiſtolis Plinij; ſed quia Miſenus non modò calumniator eſt; ſed & intricatus calumniator, vt vix ſcias, quid lingua ſua ferire cogitet, ſcitari lubet, quidnam in fabulis numeret? An domum aliquam à Dæmonibus infeſtari & turbari poſſe? An verò domum illam, in qua degebat Ignatius, à ſpiritibus immundis inſeſſam & infeſtatam eſſe, Ignatiumque ſpectris, ea animi magnitudine reſtitiſſe, qua decebat virum immoti imperterritique cordis? Si primũ, tum etiam repudiare poteris, tanquam ex Luciano, aut ex Plinij epiſtolis deſumptum, id, quod duo grauiſsimi patres, S. Auguſtinus & S. Gregorius Nyſſenus ſcribunt, de eiuſmodi Dæmonum infeſtationibus. Solius Auguſtini verbis contentus ero; Nyſſenum ipſe conſulas. Ita ergo Auguſtinus: *Vir Tribunitius Heſperius, qui apud nos eſt, habet in territorio Fuſſalenſi fundum Cubedi appellatum: vbi cum, afflictione animalium, & ſeruorum ſuorum, domum ſuam ſpirituum malignorum vim noxiam perpeti comperiſſet; rogauit noſtros, me abſente, presbyteros; vt aliquis eorum illò pergeret: cuius orationibus cederent. Perrexit vnus, obtulit ibi ſacrificium corporis Chriſti: orans quantum potuit, vt ceſſaret illa vexatio, Deoque protinus miſerante ceſſauit.* Hæc S. Auguſtinus.

S. Auguſt. lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8. S. Greg. in vita S. Gregor. Thaumat.

Si alterum neges, tunc eadem ratione negare poteris domos, de quib. S. Auguſtinus, & Nyſſenus, Dæmonibus fuiſſe infeſtas: nõ enim melior ratio tibi ſuppetit, cur inficieris, domum illam, de qua ſcribit Ribadeneneira, ludibriis obnoxiam fuiſſe; quam cur id neges de illis Auguſtini

ſtini & Nyſſeni: Neque enim vel illam, vel has vidiſti. Et quidquid vel de illa, vel de his noſti; id teſtimonio hominum accepiſti. Quod ſi Nyſſeno & Auguſtino credas, id ideo tantum facis; quia libet credere, ita vt pro omni ratione tibi ſit voluntas: Si non luberet, non crederes, quæcunque demum rationes aſſenſum ſuaderent.

Porrò his Dæmonum terriculamentis, Ignatium non fuiſſe territum, nemo mirabitur, cui compertum ſit, quo robore, quamque inuicto pectore viri ſancti huic hoſti ſeſe opponere conſueuerint; & quam nihili omnes illius machinationes fecerint: videat, qui volet, vitam ſancti Antonij apud ſanctum Athanaſium, in hac palæſtra longè exercitatiſsimi; vitam S. Hilarionis apud beatum Hieronymum; vitam S. Martini apud Sulpitium, vitam D. Gregorij Thaumaturgi apud Nyſſenum. *Non me terres, Diabole, tanta mole corporis*, aiebat ſanctus Hilarion, *& in vulpecula, & in camelo vnus atque idem es. quia*, vt dicere ſolebat ſanctus Antonius, *hamo crucis, vt draco aduncatus à Domino eſt, & capiſtro ligatus eſt, vt iumentū, & quaſi mācipium fugitiuum vinctus circulo & armilla labia perforatus, nullum omnino fidelium deuorare permittitur. Nunc miſerabilis, vt paſſer, ad ludendum à Chriſto irretitus eſt, calcaneo Chriſtianorum ſubſtratus gemit: ille, qui orbem terrarum manu ſua teneri polliæbatur, ecce à nobis vincitur.*

Refert Ribadeneira, Ignatium dormientem quadam nocte propemodum à Diabolo fuiſſe ſtrangulatum, & ex contentione Ignatium per

aliquot dies raucū omnino, ac ſine voce fuiſſe. Hic iſte; *Ephialtes ſeu πνιγαλίων Ieſuitis Diabolus eſt; à quo dignus eſt, qui ſtranguletur auctor horū mendaciorum. Pluſculū fortaſſe vini hauſerat, & ſupinus decubuerat: vnde factum, vt Ephialtes illū opprimeret,* & ex fluxione, *in aſperā arteriam delabēte, rauis ſequeretur.* Felix, qui potuit rerū cognoſcere cauſſas, ſed nō vt Miſenus: qui ita de hac re ſcribit; quaſi Ignatij collo, cū illo Ephialte ſeu Pnigalione inſediſſet; tam audacter & aſſeueranter pronunciat, quaſi nulli vnquā mortalium Diabolus conatus fuerit fauces elidere, ex immani illo odio, quod cùm erga omnes gerit, tum potiſsimum erga ordinum Antiſtites & parentes.

Caſsian. Collat. 7. cap. 23. Tradit Caſsianus, tantam Dæmonum fuiſſe truculentiā & feritatem in veteres Monachos, *vt non auderent noctu oēs obdormire; ſed viciſsim aliis deguſtantibus ſomnū, alij vigilias celebrātes, pſalmis et orationibus ſeu lectionibus inhærebāt;* cumq; illos ad ſoporē *naturæ neceſsitas inuitaret, expergefactis aliis, ad eorū, qui dormituri erant, cuſtodiam, ſimiliter excubiæ tradebantur.* Hæc Caſsianus, qui has infeſtationes adſcribit Diabolo; ſed ſi Miſenū audimus, Ephialtes erat; qui ſanctos illos Eremi incolas diuexabat, quiq; illis, ni vigiliis & precibus aſsiduis arceretur, periculū vitæ creabat; quia pluſculū vini fortaſſe hauſerāt, qui ne aquam quidē ad ſatietatem vſq; bibebant, & ſupini decubuerant; quorum pleriq; ſtantes aut ſedentes ſomno feſſa membra refouebant.

Orauit ſemel S. Hilarion, teſte S. Hieronymo, *fixo in terram capite, & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mens, neſcio quid aliud cogitabat,*

In

Inſiliit dorſo eius feſtinus gladiator(en Miſene Ephialten & inſultorem) *et latera calcibus, ceruicem flagello verberans: Eia, inquit, cur dormitas?* Quia pluſculum ſe inuitarat S. Hilarion, qui, niſi fallor, toto tẽpore, quo ſolitariam vitã duxit, vinum nũquam guſtauerat. *Sæpe à Dæmonib. nõ nego me verberatum*, ait apud S. Athanaſium magnus ille Antonius: ſed malè, iudicio Miſeni, nõ enim à Dæmonibus, ſed à Pnigalionibus cęſus fuit. Nec mirũ, *quia*, vt Miſenus hic docet, *id vitij oritur ex crapula*, cui S. Antonius deditiſsimus erat, vt ex tota eius vita à S. Athanaſio conſcripta apparet: *item ex cõtinua ventriculi cruditate*, quomodo enim S. Antonius tantũ cibi potuſq; digerere & concoquere potuiſſet. *Edebat ſemel in die*, inquit S. Athanaſius, *poſt Solis occaſum. Sumebat verò panẽ & ſalem, potumq; aquæ perparuũ, nõnunquam biduo triduoue ieiunus permanẽs, quarta demum die reficiebatur.* Quocirca facile contingebat, vt probè appotus alicubi ſupinus iaceret Ephialtę ſeu Pnigalionis ludibrium. A quo certè quadam die ita acceptus eſt, *& varia cæde laceratus, vt doloris magnitudo & motum auferret, & vocem.* Eodem videlicet modo Ephialtes iſte Antoniũ tractauit, quo poſtea Ignatium.

Omitto alia huius generis. Ex hoc æquus lector facile perſpicere poterit, vter dignus ſit, vt à Pnigalione ſtranguletur, Ribadeneirane an Miſenus, qui tam impudenter in Ignatio & Ribadeneira calumniatur ea, quorum ſimilia iam pridem ſanctiſsimi & antiquiſsimi ſcriptores de

ſanctiſsimis viris memoriæ prodiderunt. Abi igitur, Miſene, quo mereris, cum tuis vaporibus frigidis & craſsis, elatis, cerebrique ventriculos replentibus. Non vnum certè, ſed plurimos Ephialtas in cerebro circumfers, qui vtinam ſemel expurgarentur ab aliquo perito Machaone, non per exorciſmos, ſed per aliquot libras hellebori, niſi fortè ad hanc partem Pnigalionibus tuis reſerandam aptior ſit ſecuris Vulcani.

Subiungit, inquis, *auctor aliam luctam Ignatij & Diaboli, neque tamen addit, vter athleta præſtantior fuerit*. Imo addit: Quia præſtantior eſt victor, quàm victus. At Ignatius victor fuit; Diabolus victus. Deinde, annon honeſtius luctari cum Diabolo, quàm ſeſe ſtatim eidem tradere, & in clientelam eius concedere? Prius illud faciunt viri ſancti, poſterius Caluiniſtæ & alij improbi. Ceterum lõgè plures luctas Antonij cum Diabolo recenſet ſanctus Athanaſius, quàm Ribadeneira Ignatij cum eodem ſalutis noſtrę hoſte. Quare ſi reſiſtere Diabolo crimen apud te eſt: in maiore crimine verſabitur ſanctus Antonius, quàm Ignatius, & adhuc in multo maiore ſanctus Petrus, qui nos omni loco & tempore iuſsit Diabolo *inſtar rugientis leonis* circumeunti reſiſtere *fortes in fide*.

CAPVT

CAPVT VI.

Diluuntur calumniæ Miſeni in caput decimum.

CApite decimo diſſeritur de rerum ſpiritualium prudentia, qua excelluit Ignatius. *Primum*, inquit Miſenus, *diſcimus ex hoc capite etiam Sacerdotum Pontificiorum vitam profanam ac perditam interdum eſſe.* Id ideo dicit, quia Ribadeneira, virum quendam dignitate Sacerdotem, profeſsione religioſum, vitæ perditæ & profanæ, ad meliorem frugem ab Ignatio reuocatum ſcribit. Cur verò tam promptus es credere, quoties Auctor aliquid commemorat, quod ad vituperationem ſpectet? Cur non pari aſſenſus facilitate probas; ſi quid referat, quod ad commendationem vel noſtram vel aliorum pertineat? Si tibi verax eſt; cùm mala ſcribit; cur mendax ſit, cùm bona prodit? Sed improborum hic mos eſt, libentius de aliis mala, quàm bona audire & credere; quò plures ſui ſimiles habeant, ſua ſaltem opinione; *quos de noſtris doloribus* (& malis) *ſuauitatem ſuæ linguæ captantes*, inquit ſanctus Auguſtinus, *facile eſt, vt illis canibus comparemus, ſi fortè in malo intelligendi ſunt, qui lingebant vulnera pauperis illius, qui ante ianuam diuitis iacebat.* Sed de ſanctiſsimis & caſtiſsimis veſtris moribus actum iam alibi. S. Auguſt. epiſt. 137.

Quod de Arianis ſanctus Athanaſius, hoc ego de vobis veſtriſque Miniſtris & Superintendentibus: *Omnes certè apud illos ſordibus ſcatent, & eorum cataſcopi* (Sic enim appellat Epiſcopos S. Athan. epiſt. ad ſolit. vitam agentes.

 Aria-

Arianos) *hoc eſt, exploratores, cùm minimè ſint Epiſcopi, longè flagitioſißimi ſunt. Quod ſi quis apud eos Epiſcopus* (Miniſter aut Prædicans) *eſſe velit, non ei occinitur: oportet Epiſcopum eſſe irreprehenſibilem; ſed hoc illi dicitur: Sentias contra Chriſtum* (contra Papam) *nec de morib. tuis ſis anxius: id enim tibi ſufficit ad commendationem.*

Ais, facto hoc Ignatij cõfirmari prouerbium illud; *Fur furem nouit, et lupus lupum*; vel vt Ariſtoteles effert, *beſtia nouit beſtiam.* Agnouit Chriſtus Matthæum, publicanũ, hoc eſt, *furacem & rapacẽ,* ſedentem in telonio. Agnouit eiuſdẽ artis num-
Matth. 9. mariæ Zachęũ in Sycomoro. Num & hic prio-
Luc. 19. rẽ dicti illius partẽ ad marginẽ Euangelij adſcribes? vt & poſteriorẽ ad illum locum, vbi mulier
Luc. 7. peccatrix ad Saluatorẽ acceſsit, & omnium criminum veniam reperit, niſi quod hoc loco *lupũ* in *lupam* mutare debebis. Sed quàm facilè lupus agnoſcit *lupum*; tam facile agnoſcit etiam *lupam*; quia lupo nihil ſimilius eſt, quàm lupa.

Sic Ignatius, inquis, *Sacerdotem illum ſceleratum & flagitioſum ex ſuis moribus facilè deprehendit. & emendauit.* Omnino facilè deprehẽdit illum ex ſuis moribus, ſed contrariis, hoc eſt, ſanctis & caſtis; nam ex his eum moribus deprehẽdiſſe perditos alterius mores, id inde liquet, quod alterius perditos mores emendauit. At perditi mores nõ emendantur per mores perditos, ſed per mores integros & probatos. Quis enim latro emendauit mores latronis? Quis fur, furis, quis adulter adulteri? ſi quis ſeſe in latronis familiaritatẽ inſinuaret, illius cõuertẽdi cauſſa, is, tuo iudicio,

latro

latro eſſet. Quod tu Ignatio exprobras, id olim exprobrabat Celſus Chriſto & Chriſtianis, ſimilitudinẽ ſcilicet cum ſceleratis & improbis, eò quod cũ his verſarẽtur & manducarent. *Quoniã aũt exaggerans noſtra crimina,* inquit Origen. *poſt enumeratos ſceleratiſſimos mortaliũ, rogat, quos alios vocaremus ad latrociniũ; & ad hoc reſpõdebimus; quod tales ad latrociniũ vocet, qui eorum malitia vult abuti ad iugulandos, & ſpoliandos homines. Chriſtianus verò etiamſi eoſdem vocaret, quos latro, diuerſa tamen eſt vocatio, videlicet, vt eorum vulnera, ſermone ſalubri obliget, & animæ vitiis inflammatæ infundat remedia, tanquam vinũ & oleum, vt malagmata, reliquaq; medicorum auxilia.* Hæc Origenes. Ergò vir bonus & ſapiens non verſatur cum lupo, vt ipſe lupus fiat, ſed vt ex lupo ouẽ reddat: nec oculis lupinis lupum intuetur & agnoſcit, ſed humanis. Origen. li. 3. contra Celſum.

Poſt hæc refert Auctor, quo artificio Ignatius quendam, qui ſibi violentas manus afferre volebat, ab incœpto abſterruerit, reddita mentis trãquillitate. Hanc hiſtoriam vocat Miſenus *fabulã*, nec rationem reddit, cur ita vocet; aſſuetus iam dudũ quiduis ſine ratione aſſeuerare. At ille, qui interfuit, qui huius rei pars magna fuit; qui, quid deſperabundus ille fecerit & dixerit, quidque medicinæ Ignatius adhibuerit, oculis propriis ſpectauit, totam rei ſeriem Auctori noſtro expoſuit. Cui ergo potius credemus, tibi, tot mendaciorum conuicto, an illi, qui quæ vidit, & partim etiam geſsit; Ribadeneiræ narrauit? Deinde affectionem huius hominis nominas *melancholiam*. Quid tum? fuerit *melancholia*. Nullus

certè reſtim meditatur ex nimio gaudio, ſed factum Ignatij non minuis; non enim cuiuſuis eſt verbis piis lenire dolorem, & afflictionem tantam ex animo pellere, vt quis ſaniora conſilia capiat, & à prauis deſiſtat. Altiori cuidam virtuti hanc vim & efficacitatem aſsignare oportet; alioquin cur eadem ſermoni tuo gratia non eſſet? Cur non eadem energia? Hactenus facta Ignatij; nunc dicta quædam carpis.

Dixerat Ignatius adoleſcenti cuidam acriore & vehementiore ingenio prædito: Vince te adoleſcens, vince. *Pulchrius hoc*, inquit, *apud Ouidium Briſeis ad Achillem: vince animos, iramqúe tuam, qui cetera vincis.* Niſi integritas tua nobis nota eſſet, ſuſpicari poſſemus, dictum hoc Briſeidis, non propter dictum, ſed propter Briſeidem tibi tantopere probari, & illud Ignatij non propter ſe, ſed propter Ignatium minus tibi arridere. Hominem ſimplicem & ſpiritu Dei atque amore plenum magis diligebat Ignatius, quàm eruditum, minuſqúe perfectum. *Hoc etiam poëta nouerat*, inquis, *qui cecinit: Ingenium probitas, artemq́ modeſtia vincit.* Monebat itidem Ignatius, ne quis cuiuis temere crederet & fideret. *Idem*, inquis, *Epicharmus multis ſeculis ante Ignatium; & prouerbium illud: fide, ſed cui vide.* Si nihil dicere licet, niſi prius indictum: & ſi nihil cum laude dicitur, quod quoquo modo affinitatem cum aliqua ex veterum ſententiis & gnomis habet; tum expoſtulare poteris cum Apoſtolo, quod dixerit illud: *Corrumpunt bonos mores, colloquia praua:* Quia multo antè id dixerat

rat Menander; quodq; illud: *Cretenſes ſemper mendaces*; quia id Epimenides iam dudum ſcripſerat. Item illud: *Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt. Sepulchrum patens eſt guttur eorũ*; & ſimilia non pauca; quæ multis ſeculis antè, Dauid & alij Prophetæ cecinerant. Quid ergo peculiare attulit Paulus? Quam laudem dicta illius merentur? Quid? quod & hic Celſi perſonam probè agis. Is enim cum quædam aliter carpere non poſſet, tandem huc ſe recipiebat, vt ab Ethnicis ſublecta & ſurrepta diceret. *Putat*, inquit Origenes, *Moyſen, quæ ſcribit de turri & confuſione linguarum deprauaſſe ex Aloidarum fabula, & ad turrim ſuam tranſtuliſſe*: Idem dicebat de diluuio & cõflagratione mundi, & aliis nonnullis Iudæorum & Chriſtianorum decretis. Iulianus quoque Apoſtata, vt dicta & ſcripta moralia Salomonis deprimeret, multò meliora de moribus ab Iſocrate, Phocylide & Theognide tradita ferebat his verbis: *ſapientiſſimuſne Salomon comparãdus fuerit apud Græcos Phocylidi, Theognidi, vel Iſocrati? Minimè. Siquidem conferas Iſocratis Paræneſes cum illius Prouerbiis, inuenies Theodori filium ſapientiſſimo Rege meliorem.*

Orig. lib. 4. contra Celſum.

S. Cyril. li. 7. contra Iulianum.

Hiſtorias quas Ribadeneira ſubdit de duabus monialibus deceptricibus & ſimulatricibus cupidè arripis, & prono aſſenſu probas: tam procliue tibi mala credere; tam arduum bona; ſed non mirum, ex habitu id facis; quia tota fides hæretici in hoc conſiſtit, vt mala credat, cum hæreſis nihil boni credẽdum præſcribat. Quocirca hæreticus promptiſsim' eſt mala

credere; plumbeus credere bona. Verùm de hac re aliud non dicam, quam quod iam olim ſcripſit his verbis S. Auguſtinus: *Nemo vos fallat fratres; Si non vultis falli, & vultis amare fratres, ſcitote omnem profeßionem in Eccleſia habere fictos. Non dixi, omnem hominem eſſe fictum, ſed omnem profeßionem habere fictas perſonas. Inuenio ſanctimoniales indiſciplinatas, nũquid ideo ſanctimonium reprehendendum eſt? Sed nunquid propter virgines malas damnaturi ſumus & ſanctas & corpore & ſpiritu? An propter iſtas laudabiles, etiam illas improbandas laudare cogemur? Vndique vnus aſſumetur, & vnus relinquetur.* Nolite, inquit, alibi idem S. pater, *propter amurcam, qua oculi veſtri offenduntur, torcularia deteſtari, vnde apotheca Dominicæ fructu olei luminoſioris implentur.*

S. Aug. in Pſal. 99.

S. Auguſt. Epiſt. 137.

In ſequentibus, inquis, *innuit Auctor à Ieſuitis ſolis petenda eſſe exempla virtutum.* Tu quidem mendacium non innuis, ſed ſplendidè in lucem promis; quod vtrum ita ſit; lectorem ex hac Auctoris oratione arbitrari volo. Sacerdotem quendam ex noſtris ad ſe (me coram) accerſitum acriter corripuit, quod cum nouitio de rebus à noſtro alienis inſtituto loqueretur; exemplaque virtutum longè poſita potius, quàm domeſtica afferret; eiuſque hominis ſpiritum miraretur & probaret maximè, cuius ſanctitas peregrino feruore, raptibus ac reuelationibus potiſsimum conſtare videbatur. Quæ quidem omnia procul eſſe à nouitiis debent, quorum animi teneri adhuc & molles certis, germanis, &

& in propria cuiuſque vocatione atque inſtituto legitimis opinionibus imbuendi ſunt, erroribuſque, qui ferè incautis animis obrepunt, omni cura atque diligentia detractis, ad veras, ſolidas atque expreſſas virtutes ſtudioſè effingendi atque efformandi. Hæc Ribadeneira: Sed ais, *quid hoc ſibi vult, quod Ignatius illam ſanctitatem extenuat, quæ peregrino feruore, raptibus ac reuelationibus conſtare videtur?* Quæſtio hæc locum non habet apud peritum, ſed apud imperitum; qualis tu Miſene, qui non legerit, vel meminerit illud B. Petri: *Chariſſimi, nolite peregrinari in feruore, qui ad tentationem vobis fit, quaſi noui aliquid vobis contingat. Sed communicantes Chriſti paſſionibus gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes.* Quam enim periculoſum ſit peregrino feruori ſeſe addicere, deſerta via regia, & *in mirabilibus ſupra ſe ambulare*, id non vnius ruina & miſerabilis interitus docet. Superſedeo exemplis; quia ea paſsim obuia, maximè apud Caſsianum. Neque verò putauit Ignatius, aut vllus alius, feruoris laudandi & ſectandi exempla ex noſtro Ordine à noſtris nouitiis ſolùm deſumi poſſe. Plurima ſunt in antiquorum patrum monumentis, & in probatis ſanctorum hiſtoriis, quæ quiuis ſine erroris periculo ad imitationem ſibi proponere poteſt; quæque omnia *domeſtica* nominare licet, quia ad ſpiritum ſocietatis, & ad cõſtantem ſolidamque pietatem faciunt.

1. Petr. 4.

Caſsian. Collat. 2. cap. 5. & ſeqq.

Porrò qua fronte fingis, adoleſcentem illum nouitium, vacillantem in ſuo propoſito, & ad

àd ollas Ægypti ſuſpirantem, Ignatio illuſiſſe, cum Ignatij beneuolentia & lenitate delinitus, animum mutarit, & in eo, quod ingreſſus fuerat viuendi inſtituto, firmiter perſeuerare ſtatuerit, exuta priore mentis leuitate. *Callidè, vt ego puto*, inquis, *illuſit Ignatio.* Vnde verò hoc putandi, vel minimam occaſionem habes, niſi quod tibi lubet putare, quidquid lubet, etiam reclamante & repugnante conſcientia?

Aliam hiſtoriam de Doctore, non ſatis integræ famæ & vitæ, perſanato per exercitationes ſpirituales, cum prius globulis in tabella Ignatius cum illo luſiſſet hac conditione, vt victus victoris arbitrio ſe permitteret: non aliter refellit Miſenus; quàm hac exclamatione. *O ſcurras blaſphemos:* Sed facile eſt cuiuis ſcurræ talem vocem promere; Vocem, vt Auguſtini verbis vtar, *abominabilem & deteſtabilem, præſumptionis & vanitatis plenam, nulla veritate ſuffultam, nulla ſapientia illuminatam, nullo ſale conditam, vanam, temerariam, præcipitem.* Quid enim blaſphemo ſcurra dignum Ignatius aut Ribadeneira commiſit? An ludere globulis in tabula ſcurrile & blaſphemum eſt? Multi ergo optimi & doctiſſimi viri ſcurræ & blaſphemi erunt, qui, relictis Miſeno chartis luſoriis, teſſaris & aleis, hoc luſu animum grauioribus curis feſſum relaxare ſolent: An ſcurra & blaſphemus Ignatius, quod ludere neſcius vicerit Doctorem illum, non ſine admiratione tum ipſius Doctoris, tum ſpectatorum? At victoriam referre ex honeſto luſu, non niſi honeſtum eſſe poteſt, & eò quidem hoc ipſum maiorem admirabilitatem habet, quò is, qui

S. Aug. in Pſal. 101.

qui victor euadit, in illo ludendi genere, minus eſt exercitatus. An pro blaſphemo ſcurra Ignatium reputas; quod, tali ſponſione interpoſita, cum Doctore illo in certamen deſcenderit? At q̃ ſcurrilitas in hoc aut blaſphemia, ſi duo, quorum neuter ab altero aliquid honeſtati repugnans poſtulaturus ſit; ludant hoc inito pacto, vt victus victoris poteſtati ſe permittat, ſi victor hac permiſsione in emolumētum victoris longè maximum vtatur; quemadmodum vſus eſt Ignatius.

Cum Apoſtolus dixiſſet, quoſdam eſſe, qui Chriſtum prædicent *propter inuidiam & contentionem*; non vociferatus eſt, tuo more, *O ſcurras blaſphemos*; ſed hæc verba ſubdidit: *Quid enim? dum omni modo, ſiue per occaſionem, ſiue per veritatem Chriſtus annuntietur, & in hoc gaudeo, ſed & gaudebo.* Quanto magis tu Ignatium laudare debebas, qui non per contentionem & inuidiam, Doctorem hunc ad meliorem vitam traduxit, ſed per rerum cœleſtium meditationes, accepta occaſione ex honeſtiſsimo ludo. *Sananti animum laborantem*, inquit Origenes, *fas eſt vti remediis non quæſitis, ſed per occaſionē oblatis.* Celſus ipſe, omnis honeſtatis ceteroquin hoſtis, mutationem morum in melius, tanti fecit, vt ſcripſerit, teſte Origene; *pro medicamento interdum permitti poſſe vſum impoſturæ ac mendacij, ſunt enim*, inquit Origenes, *quidam conficti ſermones, qui nihilominus mores vertunt in melius; qua arte medici quoque nonnunquam apud ægrotos vtuntur,* *diſſi-*

Philip. 1.

Orig. lib. 4. contra Celſum.

diſsimulata veritate. Quod tamen non pro Ieſu reſpōſum ſit: addo ego, nec pro Ignatio, quia non adhibuit aliquam diſsimulationem vel deceptionem ſanandis Doctoris illius ægritudinibus, ſed ſpiritualium rerum exercitationes: & tamen audire à te cogimur: *O ſcurras blaſphemos.* Quod conuicium ne tunc quidem meritus eſſet Ignatius, & nos cum illo: Si medicos, medendi gratia fallentes, imitatus fuiſſet, vt omittam, quæ iam alibi monui, tanti morum mutationē viſam eſſe Origeni & Tertulliano, vt liberè dixerint & ſcripſerint; Chriſtianam religionem amplectendam eſſe, licet falſa foret, ob inſignem illam vim & efficacitatem faciendi ex improbis, probos: & ex impuris puros.

Pergis. *Inter alias abſurditates impias non minima eſt, quæ ſequitur. Ait enim Ribadeneira inter commoditates, quas multas ac peregregias deuotus auguſtiſsimum corpus Domini Ieſu percipiendi ac frequens vſus ſecum affert, illam eſſe eximiam, quod dignè communicantem ita virtute Sacramenti confirmat, vt ne in peccatum graue labatur, aut ſi humana imbecillitate victus cadat, breui certè à peccato reſipiſcat.* Quas tu hic *impias abſurditates ſomnias* Caluiniſta? Dicis, *præcipuum finem cœnæ Dominicæ eſſe noſtræ cum Chriſto κοινωνίας incrementum*: Sit ita, vt vis; ſi κοινωνίαν hanc, communionem & coniunctionem noſtram cum Chriſt,o intelligas Catholicè, verè & per gratiā, per veram realem, & proprie dictam manducationem, non Caluiniſticè per neſcio quam imaginariam

ludi-

Iudificationem. At ex hoc effectu vterque à Ribadeneira commemoratus proximè ſequitur. Quo enim quis interius Chriſto per vberiora gratiæ dona coniungitur, eò longius abeſt à periculo capitalia ſcelera perpetrandi, & eo ipſo etiam magis ſanantur vulnera à prioribus peccatis inflicta; hoſque effectus habet ſacramentum hoc ex opere operato; quod tu nō interpretaris vt homo doctus, ſed vt quiſpiam ex fęce vulgi operarius.

Ais, *ſacramentum vim ex opere operato habere, nihil eſſe aliud; quam effectus ſuos etiam ſine vlla fide in animo recipientis producere, & hinc fieri, vt homines de ſua ſalute planè ſint ſecuri, ſi ſaltem poſt omnis generis flagitia, iam in ipſo mortis articulo aliquem ſacerdotem habere queant, à quo corpus Chriſti accipiant*. Non noſtra dogmata memoras, ſed tua ſomnia; Nemo *opus operatum* ita deſcribit: fides adſit oportet, & aliæ diſpotiſiones, vt efficax ſit hoc ſacramentum, atque adeò vt ex opere operato effectus ſuos producat. Eſt enim ſacramentum viuorum non mortuorum: Neque docemus peccata mortalia per hoc ſacramentum remitti; pœnitentia & confeſsio accurata præmittenda eſt; Ni fiat; *iudicium ſibi manducat* 1. Cor. 11.
& bibit: quiſquis manducat & bibit; *non diiudicans corpus Domini*. Sed de hac re iam fuſius libro primo.

CAPVT

CAPVT VII.

Mendacia Miſeni in tria poſtrema capita Libri Quinti.

CAput vndecimum agit de prudentia rerum gerendarum. In agendo, inquit Auctor, vitabat nimias celeritates aut tarditates, ſed feſtinabat lentè. Hic Miſenus, *quaſi verò Auguſti illud ignotum fuerit ante Ignatium: feſtina lentè.* Neq; Ribadeneira ſcripſit vetus hoc verbum ante Ignatium fuiſſe ignotum; aliàs vetus non eſſet; Sed Ignatium præſtitiſſe id, quod prouerbium illud ſapienter monet, verbis quodammodo diſparatis, ſibique mutuo aduerſis. Quid ergo calumniaris? Tu etiam laude dignus eſſes, ſi quod dictum hoc faciendum monet, faceres.

Addis; *Quæ nugatur de exquiſito ſpiritu, & prudentia Ignatij, lubens omitto: Neque enim ſolus præſentia cernere & futura proſpicere potuit, cum illud notum ex Homero de Calchante; qui hac in parte ſuperauit Ignatium. Nouerat enim præſentia, præterita & futura.* Vtinam hæc etiam tam nugacia verba intra fauces compreſsiſſes. Minus ſaltem aliquantiſper nugarum & næniarum tua ſcholia continuiſſent. Quod ad Calchantem attinet, poteris, ſi lubet, illum non modo Ignatio, ſed & Antonio, Hilarioni, Paulo primo Eremitę, Benedicto &, ſi ita placet, Helię, Heliſæo, Iſaiæ, Hieremiæ, & aliis opponere; niſi forte his antiquis opponere velis antiquiorem Vatem Mopſum; qui, ſi ritè recordor, in expeditione

Colchi-

Colchica Iaſonis & aliorum Heroum prædicãs fuit; prædicans & prædicẽs Argonautis, vt iam veſtri faciunt, ea quæ neque ſunt, neq; fuerunt, nec erunt, nec eſſe poſſunt.

Valde, inquis, *placet ſibi Auctor, cum refert incrementum iſtius ſocietatis per totum orbem diſſeminatæ.* Quidni ſibi placeret? Quidni ob tantum beneficium ex intimis præcordiis Deo grates perſolueret? *Atqui hoc ipſo*, inquis, *argumento oſtenditur improbitas ſectæ:* Hæreticæ videlicet; non ſocietatis, quæ ſecta non eſt, ſed Ordo à Catholica Eccleſia approbatus. *Boni propagatio*, inquis, *multò difficilior & tardior.* Ex natura ſua tardius propagatur bonum, quam malum; At fieri poteſt; vt ſingulari Dei ope & ſubſidio, ipſum etiam bonum celerrimè multiplicetur; & longè citius, quàm malum; vt libro quarto copioſius diſſerui, cum ſimilem quandam calumniam à te effuſam refellerem; vbi & illud oſtenſum; quomodo ex ſubita propagatione, iudicium fieri poſsit, de bonitate vel malitia alicuius rei. Nec opus repetere iam dicta; hic tantum addo.

Si id quod celeriter natum & propagatum eſt, ſtabiliter itidem duret, & non vel ſenſim euaneſcat, vel in alios atq; alios quaſi fœtus diſſoluatur, non exiguum bonitatis argumentum, ſi cetera etiam adſint, inde deſumi poſſe. Nam quod malum eſt, atque adeo nec à Deo auctore proficiſcitur, nec Dei tutelæ innititur, id facile diſsipatur, & in alias formas leui momẽto tranſformatur, vt videre licet hac ætate in Hæreſi Lutherana, quæ vix nata, & nonnihil aucta,

conſumi cœpit à ſectis Zvvingliana, Anabaptiſtica, aliis, maximè à Caluiniana ; Caluiniana rurſus magnam plagam indies accipit à Trinitariis, Atheis, & id genus aliis. Et quid multis opus eſt ? Hæreſis inſtar amnis voluitur & voluetur in omne volubilis æuum, nunquam firma gradu & ſtatu. At bonum, quia Deum Auctorem habet, Deoque nititur, perſtat & durat in mediis etiam procellis. Intuere Ordines à ſanctis Patribus olim fundatos, permanent in Eccleſia Dei immoti & conſtantes. At vbi nunc Hæreſes illæ Donatiſtarum, Pelagianorum, Manichæorum, Arianorum, Iouinianiſtarum, & Vigilantianorum, & ceterorum de genere eodem, quæ tempore S. Auguſtini dilacerabant Eccleſiam Dei ? Perierunt, nec ſunt, niſi renatæ quadantenus in vobis, veſtriſque fratribus. At Ordo S. Auguſtini quot ſeculis iam floruit intactus & illibatus ? Ita videlicet natura comparatum eſt, vt quod diuina manus non promouet & fulcit, id concidat & deficiat, ſicut deficit fumus.

Quod egregiè obſeruauit Origenes, cum Celſi quaſdam criminationes refutans oſtendit, religionem Chriſtianam à Deo ſuſtentari, eò quòd pereuntibus aliis, iſta ſola immota ſubſtiterit : *Equidem ignoro,* inquit Origenes, *ſciuerit ne Celſus aliquos, qui ad æmulationem Ieſu voluerint inter homines haberi pro Dei filiis, aut pro Dei potentia. Et quoniam magno veritatis ſtudio ſingulos locos examinamus, dicimus apud Iudæos fuiſſe ante Ieſu natiuitatem Theudam quendam, qui ſe magnum quempiam iactaret, quo mortuo, qui per eum*

Orig. li. 1.

decepti

decepti fuerant, diſsipati ſunt. Poſt illum in diebus Cenſus, quo tempore Ieſus natus eſt, Iudas quidam Galilæus fecit multos è populo ad ſe deficere, quod videretur vir ſapiens, & moliri magnificum aliquid, qui vbi & ipſe pœnas luit, doctrina quoque eius è medio ſublata eſt, exceptis paruis reliquiis. Poſt Ieſu quoque tempora Doſitheus Samarita conatus eſt perſuadere ſuis ciuibus, ſe eſſe Chriſtum illum à Moyſe pronunciatum, & viſus eſt inueniſſe diſcipulos.

Hic non incongruum fuerit referre, quod in actis Apoſtolorum legitur, valde ſapienter à Gamaliele dictum, illos quidem fuiſſe alienos à promiſsione, nec filios Dei, nec potentias: Ceterum Ieſum Chriſtum verè fuiſſe filium Dei. Sic autem ibi loquitur Gamaliel. Si eſt ex hominibus conſilium, aut opus hoc, diſſoluetur; ſicut & illorum diſſolutum eſt poſt eorum obitum: ſin ex Deo eſt, non poteritis diſſoluere hanc doctrinam, nequando & Deo repugnare videamini. Quin & Simeon Samaritanus Magus per magiam ſuam quoſdã decipere conatus, effectu nõ caruit ad tempus; nunc autem in toto orbe, opinor vix triginta Simonianos reperiri, ac fortaſſe ne tot quidẽ. Sunt enim in Palæſtina pauci admodũ; in reliquo terrarũ orbe, nuſquã nomen eius eſt in ea opinione, in qua ipſe haberi voluit: nam apud quos nominatur, iis ex actis Apoſtolorũ innotuit Chriſtianis hominibus. Atq; etiã ipſa res declarauit nihil diuinũ in Simone fuiſſe. Hęc Origenes tũ de aliis, tum de Simone Mago, à quo tibi itidẽ Simonis nomẽ venit. Nã ab Apoſtolo Simone te id accepiſſe, non facilè crediderim. Accõmoda hæc Miſene, ad Lutherum & Luthera- Act.5.

nos,ad Caluinum & Caluinianos, & ad ceteros Hæreſiarchas & Hæreticos, & clarè iam nunc videbis eundem exitum, eoſdem manere, licet admodum Euangelij ſpecioſo titulo ſeſe iactent.

Subiicit his Ribadeneira: Anno Domino 1527. quo tempore Ignatius egenus, abiectus, ac contemptus viuebat, quidam adoleſcens apprimè nobilis & copioſus, Ignatium intuens nudis pedibus & vili habitu incedentem, iuuenili quadam leuitate commotus, procaciter ipſum irridens atque inſultans: Ardeam, inquit, ego & flãmis incenſus concidam, niſi hic, qui flammis cõflagret, dignus eſt. Quod audiens Ignatius, placido ad eũ vultu, caue, inquit, ne hoc ipſum, quod imprecaris, tibi eueniat. Paucis poſt diebus, in tormentarium puluerem, qui ad publicam lætitiam paratus erat, in turri domus eiuſdẽ nobilis adoleſcentis, ignis ſcintilla fortè illapſa magnũ repentè excitauit incendium, quo miſer adoleſcens ambuſtus ac ſemiuſtulatus eſt, ardoremq; nimium reſtinguere cupiens, in aquam ſe coniecit, mortemq; fugiens, in mortem incidit, breuiq; conſumptus eſt. Hæc Ribadeneira.

Hoc loco Miſenus non deſinit eſſe Miſenus, imo ſi vſquam, hic certè ſui eſt ſimillimus. *Hiſtoriæ pars vna mihi veriſimilis videtur*, inquit, *pars altera non item: Puerum verè dixiſſe puto, quod de Ignatio protulit, de morte pueri omnia credo eſſe cõficta.* En pectus & os huius hominis. Credit adoleſcẽtẽ iſtum dixiſſe: Ignatiũ eſſe flammis dignum; & ideo tantũ credit, quia ipſe reputat Ignatium flãmis eſſe dignisſimũ; nec vllum aliud argumentum huius ſuæ credulitatis adducere poteſt, niſi immane quoddã in Ignatium odium, & innatã

quan-

quandam improbitatẽ, & ad peſsima quæq; credenda & facienda & ſuadenda propenſionẽ. Alterum, non credit Miſenus, alterũ inquã, de vindicta paucis diebus à procaci adoleſcente expetita. Cur vero prius credis & hoc nõ? Idẽ Auctor vtrumq; prodidit, Neutrũ tu vidiſti. Neutrũ ex illarum rerum numero eſt, quæ fieri nequeant. Factum poſterius tam particulare eſt, quàm prius; tam nititur fide Ribadeneiræ, quàm prius. Cuius fides, ſi in poſteriore facto percẽſendo ſit mendax, cur verax ſit in priore? Si in priore verax ſit, cur mendax in poſteriore? An neſcis, iniuriã ſeruorum ſuorũ ſæpius non leui pœna Deum vindicaſſe? Scis quid euenerit pueris Heliſæi illuſoribus? 4.Reg.2. Quas pœnas Perſicę quędã puellæ luerint, cum Iacobum, virũ ſanctiſsimũ, impudẽter excepiſsẽt, his verbis ſcribit Theodoretus: *Illo tempore venerat in Perſidem, viſurus plantas veræ Religionis, et ei, quã par erat, curã adhibiturus.* Theodor. hiſt. Relig. *Cum is autẽ fontẽ trãſmitteret, puellæ quadã, quæ pãnos lauabãt, & veſtes pedibus emundabant, ne nouũ quidẽ, & qui decentẽ præ ſe ferebat grauitatẽ, ſunt reueritæ habitũ, ſed exuto pudore, et pfricta facie, & impudẽtibus oculis diuinũ hominẽ aſpiciebãt, neq; capita operiẽtes, neq; veſtes quas ſuccinxerãt demittentes. Hoc cum ægrè tuliſſet homo Dei, et vellet Dei virtutẽ in tẽpore oſtendere, vt facto miraculo liberaret ab impietate; fontẽ quidẽ eſt execratus, & fluentũ confeſtim euanuit. Puellas quoq; eſt execratus, & impudentem earum iuuentutẽ caſtigauit canis ante tempus inductis; & ſermonẽ factum eſt conſecutum, mutatusq; eſt nigror pilorum & ſimiles euaſerunt nuper plantatis arboribus, quæ verè circumtectæ ſunt foliis autumnalibus.*

Sed probat Miſenus, poſteriorẽ partẽ eſſe falſam: *ſi puer potuit ſe in aquas coniicere, proculdubio igne conſumptus nõ eſt: Qua igitur re conſumptus eſt, et quidẽ breui?* Quàm putidus es calumniator, Miſene, & quàm plenus ruris & inficetiarum. Quid certiorẽ interitũ adfert, & quid pernicioſius eſt, quã ſi quis toto corpore ardẽs, vt prędictus adoleſcens ardebat, cõiiciat ſe in aquã, & ab vno extremo, quod vulgò dici ſolet, tranſeat ad alterũ? Quã multi hac ratione ardori medicinã parare volentes, inuenerunt exitiũ, conſumpti ab igne; falſiſsimum.n. eſt nõ perire ab igne illum, qui ſe in aquas coniicere queat; ſi enim tu (ꝙ minimè tibi precor: abſit enĩ vt tã alieno à te ſim animo) vel fulmine vel puluere tormẽtario, vel alio caſu ſemiuſtulat⁹ frigida lympha incendiũ reſtinguere properares incaſſum, mali magnitudine oẽm ſolertiã & induſtriã ſuperante, vt plerumq; fit in huiuſmodi euentibus; an non rectè ab igne periiſſe & interiiſſe diceretis; quia ignis prima & potiſsima perniciei cauſſa fuiſſet? Deinde Auctor non dicit, *conſumptum eſſe ab igne*, vt tu calumniaris, & licet id dixiſſet, verè id dixiſſet; ſed ait, Iuuenẽ illum prius ab incẽdio illo ambuſtũ, cum ſe in aquas conieciſſet, & mortẽ quã fugiebat inueniſſe, & breui conſumptum eſſe.

Pone nõnihil, Miſene, pectus illud calumniarum tã fœcundũ. Rectis oculis, nõ calumniatoriis, Ribadeneirę verba inſpice, & vel ſerò ſubq́ue finẽ libri tui honeſtas in præcordia redeat. Pudeat te tantarũ criminationũ & Sycophãtiarum. Igne an aqua Iuuenis ille perierit, poſt illuſionẽ illã in Ignatium; parum refert, dummodò cõſtet periiſſe, Deumq; iniuriã Seruo ſuo illatã,

tam atroci ſupplicio vltum eſſe. Sed ne ſic quidẽ perſuadebis tibi verum eſſe, ꝙ Auctor teſtatur. Credo propterea, quia metuis ne idẽ tibi eueniat. Si enim tã grauẽ pœnam Deus à petulante Iuuene repetiit ob cõuiciũ illud in Ignatium procaciter iactũ; quas pœnas, vel in hac vel in altera vita, Deum à te repetiturum nõ formidares; ſi hanc hiſtoriã verã eſſe crederes? à te, inquã, qui Ignatium petulantiſsimè & flagitioſiſsimè per ſummas calumnias toto hoc libro traduxiſti; Ignatiũ, qui nullo verbulo te vnquã offendit; qui ex hac vita ad alterã tranſlatus eſt, fortè antequã naſcereris. Nec Ignatium modo, ſed & Ribadeneirã, qui toti Italię & Hiſpanię ob eruditionis & virtutis opinionẽ venerationi eſt; & in his duobus oẽs illos, q in Societate Ieſu degũt. Quod ſi argumẽtis egiſſes & rationibus, vt homo; nõ meris cõuiciis & inſanis clamoribus, vt canis furioſus; veniã meruiſſes, quia cogitare potuiſſemus, te inſtrui & doceri velle, eaq; de cauſſa argumẽta & rationes illas in medium adduxiſſe. Nunc cum vnicum finẽ tibi ꝓpoſueris calumniari & cõuiciari, quis patiens & cõmodus tantã impotentis & impudentis linguæ intemperantiam ferat?

Sed cetera videamus. Ait Auctor. Mihi ſecũdò grauiſsimè ęgrotãti in morbũ me tertiò relapſurũ prædixit: *Egregium vaticiniũ*, inquit Miſenus, *quod à quouis Medico peti poteſt*. Si Medici poterãt id prædicere Ribadeneiræ, ꝙ prædixit Ignatius, quî fit quod nullus Medicus prædixit, Ignatius prędixit? Non nego, Medicos ex pręſcripto artis quędã prædicere poſſe, ſed eo modo quo Aſtronomus, quædam alioqui fortuita, vt pluuias, niues, tonitrua prædicit, artis ſuæ præcepta

ſecutus, & eo modo, quo tu prædixiſſes Lazaro iamiam reſuſcitato, eum iterum moriturũ eſſe. At Ignatius non fuit aut Hippocratis aut Galeni diſcipulus, nec fuit eiuſmodi præſenſio illa, quæ ſub Medici alicuius ſcientiã caderet. *Simile*, inquis, *quod ſequitur; P. Iacobo Laines prænunciauit, illum, ſe mortuo, futurũ Societatis Præpoſitũ.* Num & hoc Medici prędicere poſſunt, Miſene, quia, vt tu ais, priori p̃dictioni hæc eſt ſimilis? Si id cognoſcunt, qua via cognoſcunt, tactune an aſpectu? Velim tamẽ planius explices, vndénam Ignatius cognouerit Lainé fore ſuum ſucceſſorẽ, ſi id diuinitus nõ intellexit; neq; .n. ipſe ſucceſſorẽ ſibi ſubſtituẽdi poteſtatẽ habebat, neq; ſcire humano modo potuit, quidnã, ſe mortuo, acturi eſsét illi, ad quos ius Generalis creãdi ſpectabat, cum eo tẽpore, quo Ignatius obiit, Societas, nõ ſolius Romanæ vrbis ambitu cõtineretur, ſed per pleraſq; Chriſtiani orbis prouincias iã propagata eſſet; vt proinde Ignatius minimè potuerit explorare, quænã eſſet omniũ voluntas de ſucceſſore ſublegẽdo. Reſtat ergo, vt id cognouerit diuino inſtinctu, prędixeritq; cœleſti impulſu: quã gloriam prophetiæ, tam hac præſenſione, quã aliis nõ paucis probatam, inuides tu Ignatio, vt olim Celſus vaticinandi gratiã Chriſto. *Accuſat*, inquit Origenes, *diſcipulos, quaſi finxerint praſciſſe illũ & prædixiſſe omnia, quacũq; ſibi acciderũt.* Imo prædictionẽ Chriſti de proditione Iudæ, de negatione Petri, de ſcandalo & fuga diſcipulorũ: iiſdem planè conuiciis proſcindebat Celſus, quibus tu prædictiones Ignatij laceras, vt intelliges, ſi Origenem legere velis, quod num ſuadeam an diſſuadeã, ambigo; citius enim Celſus affricabit tibi

Orig. lib. 2. contra Celſum.

tanto

tanto calumniatori nouas calũnias, quàm Origenes reſponſa ſua tibi perſuadeat: capaciorem enim, conuitiandi exercitatione & vſu, feciſti animum tuum mendacij & impudentiæ, quàm veritatis & modeſtiæ.

Ridet deinde Miſenus dicta & monita quædam Ignatij, non quia friuola, ſed quia prius ab aliis dicta & tradita. Sed iam ſuprà reſpondi, eodẽ iure rideri poſſe Scriptores Canonicos, quorum poſteriores eaſdẽ aliquãdo ſententias proferunt, quas priores. Et vt hos omittamus, ridere poterit ſanctos Patres, qui eadem ſæpiſsimè monita, & bene viuendi præcepta præſcribunt. Ridere poterit prophanos Scriptores, nominatim Virgilium, qui plura dicit, quæ prius dixerat Homerus & Theocritus; Ciceronem, qui ſentẽtias Demoſthenis & aliorum ſæpe vſurpat; nec exſtitit hactenus, qui id eis vitio verterit. Solus Miſenus tam liuidam mentem habet, vt quæ in aliis laudat, in Ignatio vituperet. Quod autem Ribadeneira ſcribit, Ignatiũ docuiſſe, vitandam eſſe familiaritatem omnium mulierũ, id vt intactum præteriret, à ſe impetrare non valuit. Dictum feriendum fuit hoc ſcommate: *Oſtendit Ignatium fuiſſe μισογυνῆ; fortaſſe, vt Euripidem quidam dixit; ἀλλ' οὐκ ἔνγε κλίνῃ.* Græco velo velas turpitudinem tuæ mentis, cumque Ignatij caſtitatem appetere directè nequeas, auerſus tamen & oblique telis & ſarcaſmis eam impetis; nec oſtendis, quis ſit Ignatius, ſed quis tu & tui ſimiles, de quibus Hieremias Deum alloquens: *Propè es tu ori eorum*; quia verbum Domini perpetuò Hier. 12.
in ore habetis; *& longè à renibus eorũ*; quia nihil

minus vobis charum & gratum eſt, quàm caſtitas & continentia. *In auiarijs veſtris non turtures, ſed vpupæ nutriuntur, quæ tota fœtida voluptatis luſtra circumuolent*, vt ſanctus Hieronymus de Iouiniano dixit,& vt idem ait: *In caſtris veſtris habetis Amazonas exerta mãma, & nudo brachio, & genu venientes contra ſe viros ad pugnam libidinum prouocantes*, veriſsimi Parides γυναικομανεῖς in foro, choro,& thoro, vno verbo, vbique.

S. Hier. li. 2. contra Iouin.

Caput duodecimum eſt de vigilantia & ſollicitudine Ignatij. Obmutuit hîc Miſenus ferè præter ſolitum, tantùm addit, *non eſſe curioſè inquirendum, an verè dixerit Auctor, Ignatium quatuordecim horas, ieiunum exſpectaſſe, cùm ad principem quendam adire vellet.* Improbabile hoc tibi videtur, quia vires tuas, vel ſi non vires, certè morem ſuperat. Theodoretus ſcripturus ſanctorum Patrum hiſtoriam, his verbis lectorem eſt affatus. *Rogo eos, qui in hanc religioſam inciderint hiſtoriam, ne eis, quæ dicuntur, minus credant, ſi quid audiant, quod eorum vires ſuperet, nec ex ſe illorum virtutem metiantur, ſed apertè ſciant, quod eorum animis Deus deſuper metitur dona ſancti Spiritus, & maiora largitur perfectioribus.* Hanc Theodoreti admonitionem ſi ſecutus fuiſſes, plurimas calumnias intra pectus tuum ſepultas oppreſsiſſes. Sed cùm Caluiniſta ſis, hoc eſt, ſectator ſectæ, cui Ceres & Bacchus, duo maxima Numina, non miror te non credere, Ignatium quatuordecim horas exſpectaſſe ieiunum, quia nec Ergaſilus, nec Saturio,

nec Artotrogus, nec Gelaſimus, fratres tui, id
credidiſſent. S. Hier. li.
Verũ iam cœpimus terram proſpectare de Pelago, & 2. contra
poſt montes gurgitũ, & ſpumoſos fluctus, & nauim vel Iouin.
in ſublime ſubuectã, vel in ima præcipitẽ, paulatim feſ-
ſis et languentib. portus aperitur. Sequitur. n. caput
decimũ tertium & vltimũ, quod eſt de miraculis
per Ignatiũ patratis. Nihil hîc penitꝰ affert Miſe-
nꝰ, præter paucula cõuicia iã alibi refutata; quo-
rum vnũ; *Ordinẽ noſtrũ ad otiũ et ignauiã inſtitutũ;*
ac proinde nõ mirandum, ſi breui tẽpore multũ
creuerit. Alterum; *miracula Ignatij eſſe cõmentitia;*
nec aliter probat. niſi aſſeuerãdo, verũ quia hæc
iam ſæpius expedita & profligata ſunt, non im-
morabor diutius; ſed totam apologiam pro I-
gnatij noſtri vita hîc concludo.

Habes ergo, Miſene, ſcholiorũ, quę impuden-
ter ſcripſiſti, refutationem, quã impudẽtius ad-
huc efflagitaſti; neſcio quo conſilio, niſi ꝙ ſum-
mum quoddam impudentiæ genus videtur, nõ
modò publicè, & in totiꝰ mundi theatro mẽtiri;
ſed etiam mendaciorum accuſari & conuinci
velle, idq́; votis omnib. exoptare. Quod Tertul-
lianus dixit Marcioni ſub finẽ ſuæ diſputationis Tertul. lib.
aduerſus eundẽ, id ego tibi: *Miſereor tui*, Miſene, 5. contra
fruſtrà laboraſti, Ignatij nomẽ honoſq́; manet, & Marcion.
ſemꝑ manebit, viuet æuo extẽto æui noſtri de-
cus Ignatius: illũ *aget penna metuẽte ſolui fama ſu-
perſtes.* Quid effeceris non video, niſi quod egre-
gij calumniatoris laudem, ſi quæ eſt ea gloria,
tibi comparaſti; ſimulque libellum famoſum
ſcribendo, edendo, & euulgando, capitalis ſup-
plicij reum te feciſti ex legib. antiquis. *Nam, fru-*

gem

gem alterius aratro quæſitam nocte pauiſſe; vel infame carmen propoſuiſſe, puberi duodecim tabulis capitale fuit, nec modò duodecim tabulis, ſed & legibus poſterioribus Imperatorum, quarum vna his verbis continetur: *Si quis famoſum libellum ſiue domi, ſiue in publico, ſiue quocunque loco ignarus repererit, aut corrumpat prius, quàm alter inueniat, aut nulli confiteatur inuentum: ſi verò non ſtatim eaſdem chartulas vel corruperit, vel igne conſumpſerit, ſed vim earum manifeſtauerit, ſciat ſe, quaſi auctorem huiuſmodi delicti, capitali ſententiæ ſubiugandum.*

L. Si quis. C. de fam. libell.

Ex his, Miſene, ſtatue, quidnam Valentinianus & Valens, quorum hæc lex eſt, & Theodoſius & Iuſtinianus Imperatores, qui eam in ſuos codices retulerunt; tecum egiſſent, & cum illis, qui chartis infamibus delectantur potius quàm honeſtis & veracibus, ſi ſub Imperio illorum alicuius nomẽ & exiſtimationem tam atrocibus calumniis inſectatus fuiſſes; aut ſi reus huius legis cenſeri non vis, fac quod monent Imperatores; *defer ea quæ* per famoſas chartas effudiſti ad legitimũ in Imperio, in quo degim⁹ magiſtratũ, *Si aſſertionib. tuis veri fides fuerit opitulata, laudẽ maximam & præmiũ conſequeris*, Imperatorum mandato. *Si verò minimè hæc vera oſtenderis*, ſicut nunquam oſtendes hæc vera eſſe, *capitali pœna*, eorũdem Imperatorum iuſſu, *plecteris*. Quam ego tibi non imprecor, ſicut tu pro tua lenitate, Ignatio & Sociis crucem, rotam & rogum imprecaris, ſed tantùm demonſtro, quam legem violaueris, & quid commerueris, & quæ merces te

maneret,

maneret, ſi ad tribunal veterum Imperatorum cauſſam dicere deberes, Fortè ab hac lege prouocabis ad aliam, quæ tibi & tui ſimilibus, mitiorem pœnam decernit; & eſt iſta: *Si quis librum ad infamiam alicuius pertinentem ſcripſerit, compoſuerit, doloue malo fecerit, quo quid eorum fieret, etiamſi alterius nomine ediderit, vel ſine nomine, vti de ea re agere liceret; & ſi condemnatus ſit, qui id fecit, inteſtabilis ex lege eſſe iubetur. Eadem pœna ex Senatusconſulto tenetur etiam is, qui Epigrammata* (Nota hoc Miſene pro Epigrammatis tuis, quæ libro famoſo præmiſiſti) *aliudue quid ſine Scriptura in notam aliquorum produxerit; item qui emendũ vendendumue curauerit.* Hactenus lex, quæ mitior, quam illa ex Codice; ſed eſt antiquior, Lex Codicis poſterior; quę vetuſtiſsimam duodecim tabularum legẽ renouauit. Noſti aũt pœnas ſecundũ poſteriores leges decerni & infligi ſolere, cùm poſteriores leges vel abrogent vel emendent priores. *αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις ἰσχυρότεραι τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσίν,* inquit Modeſtinus Iuriſconſultus. *Poſteriores conſtitutiones fortiores ſunt prioribus.* Nec eſt quod exſpectes vt probẽ, opus tuũ eſſe libellum famoſum: Vis vt probẽ, Solem lucere meridie? tanta confinxiſti de Ignatio, quanta *non diceret de latrone latro, de ſcorto meretrix; ſcurra de mimo;* lubet enim vti verbis S. Hieronymi contra nominis ſui calumniatorem agentis & cum iiſdem vindicationem Ignatij à tuis criminationibus terminare.

L. Lex Cornelia. ff. de iniuriis.

L. 4. de Cõſtitut. Principũ.

S. Hier. Apolog. 3. cont. Ruff.

Laus DEO *Virginiq́ʒ* MATRI.

ERRA-

ERRATA.

FOl.11.ver.18.calumniatoribus.f.15.v.9.id.17. v.15.tam.24.v.antepe.totoq́ꝫ.106. v.1. dedit. 107.v.9.ille.111.v.6.immortalitate. 123.v.26.vitæ. 175.v.2.hanc. 180.v.1.cruore. 188.v.1.ſperneret. 206.v.1. defuerunt. 244.v.25. traderet. 279.v.26. illæ.202.v.6.capite.ibi.v.22. ipſæ.252.v.15.ſimus. ibi. v. vlt. dele: quibus. 362.v.31.interlocutores. 366.v.16.diſquirere.392.v.31.virgo.417.v.9.Plautinos.419.v.1. erant. 424.v.9. transferre. 429.v.9. reſplenduerit.431.v.19.quid.454.v.1.adde: multorum. 461.v. 25.fœtidiſsimas.503.v.5.cruciant. 527.v.19.diſpoſitiones.

Digitized by Google